

**Efekty realizacji projektu:
„Szkoła Kluczowych Kompetencji.
Ponadregionalny program rozwijania umiejętności
uczniów szkół ponadgimnazjalnych
Polski centralnej i południowo-zachodniej”.
Wybrane diagnozy i programy**

Tom II

**Publikacja jest współfinansowana ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.**

Publikację przygotowano w ramach projektu „Szkoła Kluczowych Kompetencji. Ponadregionalny program rozwijania umiejętności uczniów szkół ponadgimnazjalnych Polski centralnej i południowo – zachodniej”, Priorytet III, Działanie 3.3, Poddziałanie 3.3.4 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, realizowanego na podstawie umowy o dofinansowanie zawartej z Ministerstwem Edukacji Narodowej.

Projekt jest realizowany przez Wyższą Szkołę Ekonomii i Innowacji w Lublinie w partnerstwie z Dolnośląską Szkołą Wyższą we Wrocławiu.

**Efekty realizacji projektu: „Szkoła Kluczowych Kompetencji.
Ponadregionalny program rozwijania umiejętności
uczniów szkół ponadgimnazjalnych Polski centralnej
i południowo-zachodniej”.
Wybrane diagnozy i programy**

Tom II

© *Copyright by* Innovatio Press Wydawnictwo Naukowe
Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji, Lublin 2013

Wszelkie prawa zastrzeżone. Kopiowanie, przedrukowywanie
i rozpowszechnianie całości lub fragmentów niniejszej pracy
bez zgody wydawcy zabronione.

Projekt okładki: Marek Szczodrak

Printed in Poland
Innovatio Press Wydawnictwo Naukowe
Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji
20-209 Lublin, ul. Projektowa 4,
tel.(81) 749 17 77, fax (81) 749 32 13
www.wsei.lublin.pl

Wydrukowano w Polsce

ISBN 978-83-62074-96-9

Publikacja dystrybuowana bezpłatnie

SPIS TREŚCI

<i>Beata Małkiewicz</i> PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI. Autorski program kształtowania kompetencji kluczowych	7
<i>Beata Małkiewicz</i> PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI. Aneks do autorskiego programu kształtowania kompetencji kluczowych	49
<i>Janina Grytka</i> PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI. Autorski program kształtowania kompetencji kluczowych	63
<i>Bogusława Kopczyńska</i> PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI. Autorski program kształtowania kompetencji kluczowych	103
<i>Bogusława Kopczyńska</i> PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI. Aneks do autorskiego programu kształtowania kompetencji kluczowych	153
<i>Ewa Jabłońska</i> PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI. Autorski program kształtowania kompetencji kluczowych	173
<i>Ewa Jabłońska</i> PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI. Aneks do autorskiego programu kształtowania kompetencji kluczowych	211
<i>Łukasz Bartoszewski</i> TECHNOLOGIA INFORMACYJNA. Autorski program kształtowania kompetencji kluczowych	227
<i>Łukasz Bartoszewski</i> TECHNOLOGIA INFORMACYJNA. Aneks do autorskiego programu kształtowania kompetencji kluczowych	253
<i>Mirosław Głód</i> TECHNOLOGIA INFORMACYJNA. Autorski program kształtowania kompetencji kluczowych	267
<i>Mirosław Głód</i> TECHNOLOGIA INFORMACYJNA. Aneks do autorskiego programu kształtowania kompetencji kluczowych	287
<i>Kazimierz Król</i> TECHNOLOGIA INFORMACYJNA. Autorski program kształtowania kompetencji kluczowych	295

<i>Kazimierz Król</i> TECHNOLOGIA INFORMACYJNA. Aneks do autorskiego programu kształtowania kompetencji kluczowych	339
<i>Dariusz Kubiak</i> TECHNOLOGIA INFORMACYJNA. Autorski program kształtowania kompetencji kluczowych	353
<i>Dariusz Kubiak</i> TECHNOLOGIA INFORMACYJNA. Aneks do autorskiego programu kształtowania kompetencji kluczowych	383
<i>Aleksandra Porażka</i> MATEMATYKA. Program zajęć realizowanych w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji i Lekcji Demonstracyjnych	399
<i>Robert Cieniawa</i> MATEMATYKA. Program zajęć realizowanych w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji i Lekcji Demonstracyjnych	409
<i>Grażyna Bogucka-Zbronic</i> MATEMATYKA. Program zajęć realizowanych w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji i Lekcji Demonstracyjnych	417
<i>Aneta Frąckowiak-Rosek</i> MATEMATYKA. Program zajęć realizowanych w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji i Lekcji Demonstracyjnych	425
<i>Jacek Owiśniany</i> TECHNOLOGIA INFORMACYJNA. Program zajęć realizowanych w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji i Lekcji Demonstracyjnych	435
<i>Aleksandra Gielniak, Krzysztof Wolski</i> TECHNOLOGIA INFORMACYJNA. Program zajęć realizowanych w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji i Lekcji Demonstracyjnych	443
<i>Krzysztof Kalisz</i> TECHNOLOGIA INFORMACYJNA. Program zajęć realizowanych w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji i Lekcji Demonstracyjnych	453
<i>Zbigniew Woliński</i> TECHNOLOGIA INFORMATYCZNA. Program zajęć realizowanych w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji i Lekcji Demonstracyjnych	463
<i>Anna Mysona</i> PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ. Program zajęć realizowanych w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji i Lekcji Demonstracyjnych	471
<i>Alicja Kościelniak</i> PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ. Program zajęć realizowanych w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji i Lekcji Demonstracyjnych	481
<i>Lidia Droszcz</i> PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ. Program zajęć realizowanych w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji i Lekcji Demonstracyjnych	491

<i>Beata Witiuk</i> PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ. Program zajęć realizowanych w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji i Lekcji Demonstracyjnych	501
<i>Ewa Bierzychudek-Lis</i> JĘZYK ROSYJSKI. Program zajęć realizowanych w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji i Lekcji Demonstracyjnych	517
<i>Małgorzata Ambroziak</i> JĘZYK ANGIELSKI. Program zajęć realizowanych w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji i Lekcji Demonstracyjnych	525
<i>Henryk Matraszek</i> JĘZYK ANGIELSKI. Program zajęć realizowanych w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji i Lekcji Demonstracyjnych	533
<i>Renata Błachowicz-Łukaszewicz</i> JĘZYK ANGIELSKI. Program zajęć realizowanych w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji i Lekcji Demonstracyjnych	543
<i>Wojciech Misterek</i> PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ. Program merytoryczny wakacyjnego obozu naukowego	551
<i>Cezary Figura</i> TECHNOLOGIA INFORMACYJNA. Program merytoryczny wakacyjnego obozu naukowego	563
<i>Mariusz Walczak, Andrzej Sumorek</i> KOMPETENCJE MATEMATYCZNE I NAUKOWO TECHNICZNE. Program merytoryczny wakacyjnego obozu naukowego	571
<i>Wiesław Dacka</i> JĘZYK ANGIELSKI. Program merytoryczny wakacyjnego obozu naukowego	585

PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

**Autorski program kształtowania
kompetencji kluczowych**

**Zespół Szkół Inżynierii Środowiska
w Toruniu**

**Autor:
Beata Małkiewicz**

Toruń 2010

SPIS TREŚCI

Notatka o autorze	9
1. Wprowadzenie i założenia dydaktyczno-wychowawcze programu	9
2. Cele edukacyjne – kształcenia i wychowania	11
2.1. Szczegółowe cele wynikające z kluczowej kompetencji	11
2.2. Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty	12
2.3. Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy	13
2.4. Szczegółowe cele wynikające z podstawy programowej	13
3. Materiał nauczania związany z celami edukacyjnymi	15
3.1. Obserwuję gospodarkę rynkową	15
3.2. Żyję w gospodarstwie domowym	15
3.3. Jestem pracownikiem	15
3.4. Zakładam przedsiębiorstwo	16
3.5. Zarządzam przedsiębiorstwem	16
3.6. Jestem etyczny	16
3.7. Widzę problemy ekonomiczne państwa	16
3.8. Dostrzegam światowe tendencje gospodarcze	17
4. Procedury osiągnięcia szczegółowych celów edukacyjnych	17
4.1. Założenia metodyczne	18
4.2. Proponowany podział godzin	18
4.3. Preferowane metody nauczania-uczenia się	19
4.4. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej	21
5. Opis założonych osiągnięć ucznia i propozycje metod ich oceny	22
5.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu podstawy przedsiębiorczości	22
5.2. Metody oceny osiągnięć uczniów	36
5.3. Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów	37
6. Ewaluacja programu nauczania	44

NOTATKA O AUTORZE

Autorka programu jest nauczycielem mianowanym z siedmioletnim stażem pracy. W 2001 roku ukończyła studia magisterskie na kierunku geografia, na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Równolegle ukończyła Studium Pedagogiczne na tej samej uczelni, nadające kwalifikacje do wykonywania zawodu nauczyciela.

W 2005 roku trzy semestralne Studia Podyplomowe w zakresie Przedsiębiorczości w Wyższej Szkole Zarządzania i Finansów w Bydgoszczy.

Zanim zaczęła pracę w Zespole Szkół Inżynierii Środowiska w Toruniu, w której pracuje od czterech lat, pracowała w Zespole Szkół nr 13 „Copernicanum” w Bydgoszczy.

W 2009 roku ukończyła kurs na egzaminatora egzaminu zewnętrznego z geografii organizowanego przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Gdańsku, dwukrotnie pełniła funkcję egzaminatora na egzaminie maturalnym.

W Zespole Szkół Inżynierii Środowiska od 2008 roku pełniła funkcję szkolnego koordynatora programu Certyfikat Jakości „Szkoła przedsiębiorczości” Fundacji Młodzieżowej Przedsiębiorczości, w ramach którego w roku szkolnym 2009/2010 szkoła uzyskała Certyfikat Jakości.

Przez cały okres pracy doskonaliła swój warsztat pracy, wzbogacała swoją wiedzę i umiejętności poprzez udział w licznych formach doskonalenia zawodowego.

1. WPROWADZENIE I ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNO-WYCHOWAWCZE PROGRAMU

Trudno dziś wyobrazić sobie życie młodego człowieka w warunkach gospodarki rynkowej bez świadomego i odpowiedzialnego uczestnictwa w niej. Takie pojęcia, jak: transformacja, inflacja, zysk, marketing, biznesplan i wiele, wiele innych nie są dziś obce młodzieży. Realizacja programu ma na celu pokazanie, jak procesy i zjawiska, które się za nimi kryją, wpływają na nasze życie na co dzień oraz że uczeń, jako uczestnik różnorodnych procesów gospodarczych, może mieć również na nie wpływ. Przygotowanie ucznia do wejścia w dorosłe życie w społeczeństwie – zarówno zawodowe, jak i prywatne. We współczesnym świecie każdy

powinien się orientować: w jaki sposób skutecznie się porozumiewać i zaprezentować, jak pracować w grupie, jak aktywnie poszukiwać pracy, jak grać na giełdzie, jak wybrać kredyt czy lokatę, skąd się biorą pieniądze w budżecie państwa, jak funkcjonuje gospodarka rynkowa, czy też jak założyć i prowadzić działalność gospodarczą. Ważne jest też ukształtowanie umiejętności wyszukiwania wiarygodnych źródeł informacji, ich selekcjonowania, ciągłej aktualizacji wiedzy oraz podnoszenia kwalifikacji zawodowych – konieczności uczenia się przez całe życie.

Nie należy zapomnieć o celach wychowawczych i kształtować odpowiedzialność za podejmowane przez ucznia decyzje, które powinny wynikać również z zasad etycznych. W przyszłości ta odpowiedzialność powinna przełożyć się na odpowiedzialność obywatela, pracownika, członka rodziny. Kształtowanie postawy rzetelnej pracy i chęci podejmowania działań – uświadomienie, że tak właściwie każdy postawy przedsiębiorczej może się nauczyć.

Program został opracowany w ramach przystąpienia Zespołu Szkół Inżynierii Środowiska w Toruniu do projektu „Szkoła Kluczowych kompetencji”.

Niniejszy program został napisany w oparciu o:

- Zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady z 12.12.2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (226/962/WE);
- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 czerwca 2009 r. w sprawie dopuszczenia do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczenia do użytku szkolnego podręczników (Dz.U. Nr 89, poz. 730);
- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego poszczególnych typach szkół (Dz.U. Nr 51 z 29.05.2002 r. ze zmianami z dn. 6.09.2003 r. i 13.01.2005 r.);
- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26.08.2007 r. zmieniające rozporządzenie sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów (Dz.U. z dnia 31.08.2007 r. Nr 157, poz. 1102);
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30.04.2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych.

Przy opracowywaniu programu wzięto również pod uwagę diagnozę szkoły oraz środowiska lokalnego, a także potrzeby nauczycieli przedmiotów zawodowych.

Do realizacji programu Kształcenia Kompetencji Kluczowych w zakresie przedsiębiorczości wybrano uczniów Technikum nr 9 w Zespole Szkół Inżynierii Środowiska w Toruniu

w zawodzie technik architektury krajobrazu 321[07]. Uczniowie ci w dużej mierze wywodzą się ze środowisk wiejskich, z rodzin dotkniętych problemem bezrobocia, o gorszych warunkach dostępu do zajęć pozalekcyjnych, odczuwają bariery dotyczące rozwoju ich zainteresowań zarówno edukacyjnych, jak i kulturalnych.

Podczas pisania niniejszego programu korzystano z dopuszczonego do użytku szkolnego programu nauczania podstaw przedsiębiorczości – zakres podstawowy „Czas na przedsiębiorczość” – nr dopuszczenia: DKOS 5002-75/07, którego autorkami są Katarzyna Garbacik i Magdalena Żmiejkó.

2. CELE EDUKACYJNE – KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

2.1. Szczegółowe cele wynikające z kluczowej kompetencji

W wyniku realizacji zajęć uczeń będzie umiał:

- rozpoznawać szanse i zagrożenia w otoczeniu ekonomicznym przedsiębiorstw i ocenić możliwości samo zatrudnienia,
- zdobywać wiedzę związaną z istotą i zasadami działania gospodarki rynkowej,
- ocenić ryzyko podejmowania decyzji i podejmować je w uzasadnionych przypadkach,
- identyfikować swoje mocne i słabe strony, predyspozycje zawodowe oraz planować własną ścieżkę rozwoju osobistego i zawodowego,
- przygotować prosty biznesplan,
- wskazać możliwości szybkiego przekwalifikowania się w sytuacji ciągłych zmian na rynku,
- zidentyfikować dokumenty niezbędne przy zakładaniu własnego przedsiębiorstwa,
- analizować sytuację na rynku pracy i poszukiwać na nim swojego miejsca,
- sporządzać dokumentację potrzebną do aktywnego poszukiwania pracy,
- zaplanować przebieg rozmowy kwalifikacyjnej z potencjalnym pracodawcą,
- redagować pisma informacyjne do różnych urzędów i firm oraz pisma nakłaniające adresata do zajęcia określonego stanowiska (oferta, reklamacja, wnioski),
- zanalizować sytuację na rynku pracy w UE i określić możliwości ewentualnego tam zatrudnienia,
- wyszukiwać i weryfikować oferty pracy korzystając z różnych źródeł informacji,

- zastosować właściwe techniki komunikacji interpersonalnej, pracy zespołowej i prowadzeniu negocjacji,
- być otwartym na wiedzę, innowacje i na swoje otoczenie,
- zaplanować inwestowanie własnych pieniędzy,
- podjąć decyzje o wyborze ubezpieczeń,
- być osobą kreatywną i przedsiębiorczą,
- wykazywać postawę asertywną, cenną w komunikacji interpersonalnej, w zarządzaniu,
- zarządzać projektami (planować, zarządzać, kierować i zlecać zadania),
- pracować w zespole,
- motywować siebie i innych do podejmowania odważnych decyzji i konsekwentnego działania,
- wskazać zawody zanikające i zawody przyszłości,
- stosować zasady etyczne w pracy i w życiu prywatnym, szanować prawo.

2.2. Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

W wyniku realizacji zajęć uczeń będzie umiał:

- uzasadnić, dlaczego dobra komunikacja interpersonalna jest niezwykle ważna w poszukiwaniu pracy, a także jej utrzymaniu oraz zastosować ją w praktyce,
- aktywnie poszukiwać pracy na rynku lokalnym oraz dokonywać jej świadomego wyboru,
- promować działania związane z architekturą krajobrazu,
- objaśnić zależność wielkości popytu na dobra i usługi od kondycji finansowej mieszkańców regionu,
- analizować niekorzystne, utrzymujące się od kilku lat zmiany otoczenia demograficznego, zwłaszcza w regionie,
- tłumaczyć wpływ globalizacji na lokalne i regionalne życie gospodarcze oraz społeczne,
- analizować wpływ panującego bezrobocia w regionie i inflacji na sytuację na rynku lokalnym,
- rozpoznać strukturę bezrobocia i określić jego przyczyny na rynku lokalnym,
- analizować otoczenie konkurencyjne na rynku lokalnym.

2.3. Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy

W wyniku realizacji zajęć uczeń będzie umiał:

- zorganizować własny warsztat pracy uczniowskiej, a w przyszłości swoje stanowisko pracy,
- ocenić własne predyspozycje zawodowe w zawodzie technik architektury krajobrazu,
- zaplanować własną ścieżkę kariery zawodowej, związanej z architekturą krajobrazu,
- nawiązywać kontakty z potencjalnym pracodawcą w swoim zawodzie,
- sporządzić dokumenty (CV, list motywacyjny),
- korzystnie wypaść podczas rozmowy kwalifikacyjnej z potencjalnym pracodawcą,
- sporządzić zeznanie podatkowe PIT, CIT, VAT,
- przygotować zarys biznesplanu własnej firmy w dziedzinie architektury krajobrazu,
- pozyskiwać kapitał na otwarcie i prowadzenie własnej działalności gospodarczej w dziedzinie architektury krajobrazu,
- sporządzić kosztorys, prowadzić uproszczoną rachunkowość oraz stosować zasady marketingu we własnej działalności gospodarczej związanej z architekturą krajobrazu.

2.4. Szczegółowe cele wynikające z podstawy programowej

W wyniku realizacji zajęć uczeń będzie umiał:

- aktywnie i świadomie uczestniczyć w życiu gospodarczym i społecznym,
- przejawiać zachowania przedsiębiorcze w miejscu zamieszkania,
- kształtować relacje z otoczeniem,
- budować system wartości zgodny z normami społecznymi na różnych poziomach (w rodzinie, społeczności lokalnej, na poziomie krajowym i globalnym),
- podejmować działania w środowisku lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym,
- odnaleźć własne miejsce w społeczności lokalnej,
- wymienić i stosować zasady i narzędzia skutecznej motywacji,
- pracować w zespole, skutecznie komunikować się i negocjować,
- wymieniać i stosować w praktyce metody aktywnego poszukiwania pracy,

- znał mechanizmy funkcjonowania gospodarki rynkowej oraz rolę państwa i prawa w gospodarce rynkowej,
- zinterpretować podstawowe mierniki poziomu sprawności gospodarki i wzrostu gospodarczego,
- omówić znaczenie pieniądza w gospodarce oraz rozróżniać cechy i funkcje pieniądza,
- wyjaśnić znaczenie inflacji w gospodarce, jej wpływ na sytuację finansową przedsiębiorstw i na poziom życia ludności,
- przedstawić sposoby przeciwdziałania inflacji,
- wymienić rodzaje instytucji finansowych i scharakteryzować ich usługi,
- wyjaśnić zasady funkcjonowania giełdy papierów wartościowych,
- omówić specyfikę funkcjonowania i struktury gospodarstwa domowego,
- rozróżnić podstawowe formy organizacyjno-prawne prowadzenia działalności gospodarczej,
- znał podstawowe zasady oraz regulacje prawne i administracyjne prowadzenia działalności gospodarczej,
- sporządzić dokumenty niezbędne do rozpoczęcia działalności gospodarczej,
- omówić istotę i funkcje budżetu państwa,
- wymienić podstawowe typy podatków oraz formy opodatkowania dochodów,
- ocenić specyfikę i prawa rządzące rynkiem pracy w Polsce i UE,
- sprawnie posługiwać się wybranymi przepisami prawa,
- omówić zasady uczestnictwa w systemie ubezpieczeniowym i emerytalnym,
- scharakteryzować główne problemy etyczne współczesnego świata oraz rolę środowisk gospodarczych w rozwiązywaniu tych problemów,
- dochodzić praw konsumenta, korzystając z porad Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz Krajowej Federacji Konsumentów,
- wskazywać korzyści i zagrożenia wynikające ze współpracy międzynarodowej, w tym z integracji Polski z Unią Europejską oraz globalizacji gospodarki,
- przejawiać pozytywne postawy wobec ludzi, szczególnie niepełnosprawnych i ich aktywności zawodowej,
- kształtować odpowiedzialność za siebie i innych, umiejętnego godzenia własnego dobra z dobrem innych,
- rozpoznawać wartości moralne i dokonywać ich hierarchizacji,
- stosować zasady etyki zawodowej w miejscu pracy a także w procesie kształtowania postaw społecznych.

3. MATERIAŁ NAUCZANIA ZWIĄZANY Z CELAMI EDUKACYJNYMI

3.1. Obserwuję gospodarkę rynkową

3.1.1. Pieniądz i jego znaczenie w gospodarce rynkowej

3.1.2. Obieg okrężny w gospodarce

3.1.3. Równowaga rynkowa

3.2. Żyję w gospodarstwie domowym

3.2.1. Ja i moje potrzeby

3.2.2. Budżet domowy

3.2.3. Jak wybrać dobry kredyt

3.2.4. Inwestowanie, czyli jak pomnożyć pieniądze

3.2.5. Giełda Papierów Wartościowych

3.2.6. Roczne rozliczenie podatku dochodowego – PIT

3.2.7. Prawa konsumenta, czyli co powinienem wiedzieć robiąc zakupy

3.2.8. Reklamacja, czyli korzystam ze swoich praw

3.3. Jestem pracownikiem

3.3.1. Wystąpienia publiczne – sztuka autoprezentacji

3.3.2. CV i list motywacyjny, czyli autoprezentacja na papierze

3.3.3. Jak skutecznie porozumiewać się z innymi

3.3.4. Rozmowa kwalifikacyjna, czyli jak przekonać do siebie pracodawcę

3.3.5. Formy zatrudnienia i wynagradzania

3.3.6. Prawa i obowiązki pracodawcy i pracownika

3.4. Zakładam przedsiębiorstwo

3.4.1. Od pomysłu do realizacji – zakładam firmę

3.4.2. Majątek w firmie

3.4.3. Czy prowadzenie działalności gospodarczej się opłaca

3.4.4. Rozliczenia finansowe, czyli o prowadzeniu dokumentacji

3.4.5. Działania marketingowe, jak sprzedać produkt

3.4.6. Formy organizacyjno-prawne przedsiębiorstw

3.4.7. Biznesplan, czyli plan działania mojego przedsiębiorstwa

3.5. Zarządzam przedsiębiorstwem

3.5.1. Menedżer w firmie

3.5.2. Negocjacje, czyli o rozwiązywaniu konfliktów

3.5.3. Współpraca między pracownikami – praca zespołowa

3.6. Jestem etyczny

3.6.1. Etyczny pracownik, czyli o uczciwości w pracy

3.6.2. Etyczne przedsiębiorstwo, czyli o uczciwości wobec kontrahentów

3.6.3. Mobbing

3.6.4. Etyczne państwo, czyli recepta na uniknięcie szarej strefy

3.6.5. Problemy etyczne, czyli o korupcji słów kilka

3.7. Widzę problemy ekonomiczne państwa

3.7.1. Rola państwa w gospodarce

3.7.2. Budżet państwa

3.7.3. Inflacja

3.7.4. Bezrobocie, czyli o niedoskonałości rynku pracy

3.7.5. Rozwój gospodarczy państwa, czyli o miernikach ekonomicznych

3.8. Dostrzegam światowe tendencje gospodarcze

3.8.1 Handel międzynarodowy

3.8.2 Globalizacja, czyli o tendencjach rozwoju gospodarki

4. PROCEDURY OSIĄGANIA SZCZEGÓŁOWYCH CELÓW EDUKACYJNYCH

Zgodnie z podstawą programową, przedmiot podstawy przedsiębiorczości ma przygotowywać uczniów do życia w nowych warunkach społeczno-gospodarczych, pobudzać aktywność poznawczą, uczyć samodzielności, planowania i podejmowania działań. Nauczyciel prowadzący zajęcia powinien sam prezentować postawę i zachowania aktywne, poszukiwać nowych, skutecznych rozwiązań, sprzyjających rozwijaniu przedsiębiorczości u młodzieży. Powinien: stosować aktywizujące metody kształcenia, być elastyczny i otwarty na potrzeby uczniów, reprezentować postawę pozytywną, zachęcać uczniów – by wzięli odpowiedzialność za własne decyzje, rozwijać i poszerzać własne kompetencje, stwarzać uczniom możliwości uczenia się przez działanie.

Proponuje się prowadzenie zajęć z wykorzystaniem głównie metod aktywizujących tj. metoda projektów, debata, burza mózgów, drzewko decyzyjne, dyskusja panelowa czy analiza SWOT.

Wskazane jest prowadzenie zajęć o charakterze warsztatowym w grupach liczących około 16 osób, w blokach obejmujących dwie jednostki lekcyjne.

Należy również angażować uczniów w przygotowanie lekcji, opracowywanie poszczególnych treści w formie ciekawostek, prezentacji multimedialnych, wygłaszania referatów itp., podczas, których będą mogli rozwijać swoje zainteresowania, samokształcenie a w szczególności wykazać się kreatywnością.

4.1. Założenia metodyczne

Realizując program, ważne jest aby stworzyć uczniom możliwość uczestniczenia w różnych formach aktywności, np. warsztatach, targach, szkoleniach, konkursach, olimpiadach. Równie ważne powinny być spotkania z przedstawicielami środowiska lokalnego: przedsiębiorcami, bankowcami, pracownikami urzędu pracy, maklerami.

W nauczaniu podstaw przedsiębiorczości należy również zwrócić uwagę na metody praktyczne: ćwiczenia techniczne i terenowe, metody służące realizacji zadań odtwórczych i usługowych. Umożliwiają one kształcenie umiejętności radzenia sobie w konkretnych sytuacjach (np. napisanie listu motywacyjnego, CV, wypełnienie kwestionariusza osobowego, przekazu bankowego, formularza PIT) oraz aktywnej postawy.

Korzystanie z różnych źródeł wiedzy, takich jak: portale wiedzy ekonomicznej (np. www.nbportal.pl, www.gpw.com.pl, www.mf.gov.pl), gry dydaktyczne (np. Zostać Inwestorem – FMP), prezentacje multimedialne, filmy edukacyjne, codzienna prasa, co umożliwi uczniom zdobywanie aktualnych wiadomości, poszerzy wiedzę i pozwoli nabyć nowe umiejętności. Pozwoli zrozumieć otaczającą ich rzeczywistość gospodarczą, wyposażając ich w umiejętności przedmiotowe, jak również kompetencje kluczowe.

4.2. Proponowany podział godzin

Na realizację celów edukacyjnych i kluczowych kompetencji z zakresu przedsiębiorczości zaplanowano następującą ilość godzin:

Tabela 1. Podział godzin

Lp.	Część	Liczba godzin
1.	Obserwuję gospodarkę rynkową	6
2.	Żyję w gospodarstwie domowym	12
3.	Jestem pracownikiem	11
4.	Zakładam przedsiębiorstwo	12
5.	Zarządzam przedsiębiorstwem	6
6.	Jestem etyczny	5
7.	Widzę problemy ekonomiczne państwa	6
8.	Dostrzegam światowe tendencje gospodarcze	4
9.	Godziny do dyspozycji nauczyciela	14
10.	Razem	76

4.3. Preferowane metody nauczania-uczenia się

Zajęcia, aby przyniosły oczekiwany rezultat i pozwoliły na osiągnięcie założonych celów, powinny być prowadzone różnymi metodami. Tak, aby umożliwić uczniom wyrażanie swoich poglądów, rozwijanie zdolności zapamiętywania, samodzielnego analizowania, rozwiązywania problemów czy współpracę z kolegami.

Właściwy dobór metod jest sprawą bardzo złożoną, podczas realizacji programu zaleca się stosowanie następujących metod nauczania:

- wykład,
- dyskusja,
- debata,
- burza mózgów,
- studium przypadku,
- drzewko decyzyjne,
- pogadanka,
- mapa pamięci,
- prezentacje i wystąpienia,
- odgrywanie ról,

- gra symulacyjna,
- metoda projektów,
- analiza SWOT,
- portfolio.

Wykorzystując określone metody nauczania, nauczyciel musi pamiętać, że:

- ma umożliwiać, ułatwiać i organizować nauczanie,
- nauczanie jest najbardziej efektywne, jeżeli angażują się w nie obydwie strony – nauczyciel i uczniowie,
- metody nauczania powinny być dostosowane do aktualnej wiedzy i umiejętności uczniów,
- odpowiednio dostosowane do charakteru omawianej problematyki,
- poszczególne zagadnienia powinny być ujmowane problemowo i możliwie często poddawane dyskusji, która ma skłaniać do dokonywania indywidualnych wyborów i podejmowania decyzji,
- zagadnienia mniej lubiane przez uczniów należy omawiać szczególnie starannie i sugestywnie,
- nie można unikać tematów trudnych i kontrowersyjnych,
- trzeba tworzyć warunki do pracy uczniów w grupach, gdzie wykrystalizują się ich wspólne osądy i decyzje,
- należy tworzyć warunki do rywalizacji,
- trzeba przekonywać młodzież, że jej praca, opinie, decyzje są ważne i wartościowe.

Oprócz realizacji procesu dydaktycznego z wykorzystaniem różnych metod, sugeruje się również odwoływanie do bezpośredniego otoczenia, w którym funkcjonuje uczeń, poprzez: organizowanie wycieczek przedmiotowych, zapraszanie na zajęcia przedstawicieli firm i instytucji, np. przedstawicielami biura pracy, menedżerami, towarzystw ubezpieczeniowych, banków, organizacji pozarządowych.

Realizując program, uczniowie podejmują działania, które pozwalają im na zdobycie doświadczeń w zakresie efektywnego działania w zespole, radzenia sobie w sytuacjach nowych i trudnych, podejmowania i realizowania własnych inicjatyw, sprawdzenia siebie.

4.4. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Zajęcia z podstaw przedsiębiorczości powinny odbywać się w pracowni wyposażonej w funkcjonalne stoliki uczniowskie i krzesła, które można dowolnie ustawiać, zależnie od planowanej formy organizacyjnej lekcji (np. praca w grupie). Wybrane zajęcia powinny odbywać się w pracowni komputerowej z dostępem do Internetu, co ułatwi podczas zajęć wykorzystanie Internetu jako źródła informacji (np. zbieranie danych o formach i warunkach uzyskania kredytów oferowanych przez banki, wyszukiwanie przepisów z zakresu prawa pracy, podatków, ubezpieczeń społecznych, zakładania działalności gospodarczej itp.).

Do realizacji programu niezbędne będą takie pomoce dydaktyczne, jak: rzutnik multimedialny, laptop, ekran, telewizor, odtwarzacz DVD, rzutnik pisma, plansze tematyczne, foliogramy i prezentacje multimedialne „Ekonomia w szkole” i „Moje finanse” oraz gra inwestycyjna „Zostań inwestorem” – wydane przez Fundację Młodzieżowej Przedsiębiorczości i NBP, filmy edukacyjne.

Ważnym elementem realizacji programu jest podręczna biblioteczka, w której powinna znaleźć się literatura przedmiotowa:

- podręcznik „Czas na przedsiębiorczość” – K. Garbacik, M. Żmiejko, wyd. PWN,
- zeszyt ćwiczeń „Czas na przedsiębiorczość” – K. Garbacik, M. Żmiejko, wyd. szkolne PWN,
- przewodnik dla nauczyciela „Czas na przedsiębiorczość”,
- podręcznik podstawy przedsiębiorczości – Z. Makiela, T. Rachwał, wyd. Nowa Era,
- zeszyt ćwiczeń, podstawy przedsiębiorczości – Z. Makiela, T. Rachwał, wyd. Nowa Era,
- podstawy przedsiębiorczości Słownik – T. Rachwał, wyd. Nowa Era,
- roczniki statystyczne GUS,
- uzupełniająca literatura fachowa, np. niezbędna podczas przygotowywania uczniów do Olimpiady Wiedzy o Regionie i Przedsiębiorczości lub innych konkursów tematycznych,
- wybrane akty prawne, tj. ustawa o swobodzie działalności gospodarczej, ustawa kodeks pracy, ustawa kodeks spółek handlowych, ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- prasa, np. Gazeta Prawna.

5. OPIS ZAŁOŻONYCH OSIĄGNIĘĆ UCZNIĄ I PROPOZYCJE METOD ICH OCENY

5.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu podstawy przedsiębiorczości

Określenie kryteriów wymagań według jednostek tematycznych w odniesieniu do wymagań podstawowych i ponadpodstawowych

Dział	Temat jednostki dydaktycznej	Wymagania	
		podstawowe	ponadpodstawowe
		uczeń:	uczeń:
Dział I: Obserwuję gospodarkę rynkową	Pieniądz i jego znaczenie w gospodarce rynkowej	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: pieniądz, pieniądz gotówkowy, pieniądz elektroniczny, pieniądz bezgotówkowy, • wyjaśnia różnicę pomiędzy kartą płatniczą a kredytową, • wymienia obecnie używane formy pieniądza, • chętnie pogłębia i rozwija swoją wiedzę. 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje funkcje pieniądza, • identyfikuje cechy pieniądza, • uzasadnia znaczenie pieniądza w życiu człowieka.

Dział	Temat jednostki dydaktycznej	Wymagania	
		podstawowe	ponadpodstawowe
		uczeń:	uczeń:
Dział I: Obserwuję gospodarke rynkową	Obieg okrężny w gospodarce	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: gospodarstwo domowe, przedsiębiorstwo, dobra, rynek dóbr i usług, rynek zasobów, • objaśnia zasady funkcjonowania rynku, • określa rodzaje zasobów niezbędne do produkcji określonych dóbr, • ustala zależności pomiędzy podmiotami gospodarki w obiegu okrężnym, • chętnie pogłębia i rozwija swoją wiedzę i umiejętności. 	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje rodzaje zasobów, • omawia przepływ strumienia pieniężnego oraz strumienia dóbr i usług w obiegu okrężnym.
	Równowaga rynkowa	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: popyt, podaż, cena, równowaga rynkowa, • wyjaśnia różnicę między popytem a wielkością popytu, podażą a wielkością podaży, • wymienia czynniki wpływające na popyt i podaż, • kształtuje swój pogląd na temat zachowań, z którymi spotyka się na rynku. 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje proces ustalania ceny, • potrafi narysować i zinterpretować wykresy: popytu, podaży i równowagi rynkowej, • ustala powiązania między swoimi działaniami a funkcjonowaniem rynku.
Dział II: Żyję w gospodarstwie domowym	Ja i moje potrzeby	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: osobowość, potrzeba, • uzasadnia znaczenie rozwoju osobowości dla własnej kariery zawodowej, • odróżnia potrzeby niższego i wyższego rzędu, • klasyfikuje potrzeby, zgodnie z hierarchią A. Masłowa, • identyfikuje własne potrzeby, • charakteryzuje własny typ osobowości, • z szacunkiem odnosi się do kolegów i koleżanek, niezależnie od typu ich osobowości, • pracuje nad rozwojem własnej osobowości, • chętnie pogłębia i rozwija swoją wiedzę i umiejętności. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia typy osobowości zgodnie z wybraną klasyfikacją, • określa cechy charakterystyczne dla danego typu osobowości, • objaśnia zjawisko zmienności potrzeb i określa, z czego ono wynika, • ustala motywy własnego działania, • potrafi wyznaczyć sobie cele.

Dział	Temat jednostki dydaktycznej	Wymagania	
		podstawowe	ponadpodstawowe
		uczeń:	uczeń:
Dział II: Życie w gospodarstwie domowym	Budżet domowy	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: gospodarstwo domowe, budżet gospodarstwa domowego, nadwyżka budżetowa, deficyt budżetowy, dochody gospodarstwa domowego, wydatki gospodarstwa domowego, • objaśnia zależność między potrzebami członków gospodarstwa domowego a planowaniem budżetu rodziny, • wymienia rodzaje dochodów gospodarstw domowych, • wymienia rodzaje wydatków gospodarstw domowych, • dostrzega konieczność planowania własnych wydatków, • chętnie pogłębia i rozwija swoją wiedzę i umiejętności. 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje sposoby zapobiegania deficytowi w budżecie domowym, • planuje budżet własnego gospodarstwa domowego z uwzględnieniem potrzeb wszystkich członków rodziny, • wymienia sposoby zapobiegania deficytowi w budżecie domowym, • prezentuje efekty własnej pracy na forum klasy.
	Jak wybrać dobry kredyt	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: kredyt, pożyczka, zdolność kredytowa, żyrant, • przedstawia czynniki wpływające na wybór kredytu. • wymienia usługi świadczone przez banki komercyjne, • rozpoznaje prawidłowy numer rachunku bankowego, • wymienia czynniki wpływające na wybór banku, • rozpoznaje różnicę między kontem osobistym a lokatą bankową, • świadomie funkcjonuje na rynku usług bankowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia różnicę między kredytem i pożyczką, • charakteryzuje różne rodzaje kredytów, • analizuje czynniki wpływające na wybór kredytu, • podejmuje decyzję związaną z wyborem najkorzystniejszego dla niego kredytu. • oblicza kapitalizację odsetek, • podejmuje decyzje związane z wyborem najkorzystniejszej dla niego oferty bankowej.

Dział	Temat jednostki dydaktycznej	Wymagania	
		podstawowe	ponadpodstawowe
		uczeń:	uczeń:
Dział II: Życie w gospodarstwie domowym	Inwestowanie, czyli jak pomnożyć pieniądze	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: inwestowanie, oszczędzanie, inwestycje rzeczowe i finansowe, spekulacja, obligacje, akcje, waluty obce, jednostki funduszy inwestycyjnych, • odróżnia oszczędzanie od inwestowania, • podaje przykłady inwestycji rzeczowych, • podaje przykłady inwestycji finansowych, • podaje rodzaje funduszy inwestycyjnych, • dostrzega konieczność inwestowania w siebie, • dostrzega możliwość inwestowania poprzez założenie i prowadzenie własnego przedsiębiorstwa, • chętnie i aktywnie pracuje w grupie. 	<ul style="list-style-type: none"> • określa zależność między zyskiem a ponoszonym ryzykiem, • charakteryzuje rodzaje inwestycji rzeczowych oraz określa ich wady i zalety, • charakteryzuje rodzaje inwestycji finansowych oraz określa ich wady i zalety, • wybiera najkorzystniejszą dla siebie formę inwestowania, • prezentuje wyniki pracy grupy na forum klasy.
	Giełda Papierów Wartościowych	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: giełda papierów wartościowych, papiery wartościowe, kurs akcji, • podaje zasadę ustalania kursu akcji, • nazywa podstawowe indeksy giełdowe, • omawia działania, które należy podjąć, aby zainwestować na giełdzie papierów wartościowych, • dostrzega ryzyko inwestowania na giełdzie papierów wartościowych, • chętnie pogłębia i rozwija swoją wiedzę i umiejętności. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: rynek podstawowy i równoległy, indeks giełdowy, dywersyfikacja portfela, rachunek inwestycyjny, zlecenie, hossa, bessa, • charakteryzuje instytucje rynku kapitałowego, • interpretuje informacje zawarte w cedule giełdowej, • charakteryzuje podstawowe indeksy giełdowe.

Dział	Temat jednostki dydaktycznej	Wymagania	
		podstawowe	ponadpodstawowe
		uczeń:	uczeń:
Dział II: Żyję w gospodarstwie domowym	Roczne rozliczenie podatku dochodowego – PIT	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: PIT, przychody, koszt uzyskania, dochód, odliczenia podatkowe, skala podatkowa, • oblicza kwotę podatku dochodowego PIT na podstawie skali podatkowej, • znajduje informacje dotyczące obowiązujących stawek podatkowych i odliczeń, • dostrzega konieczność rzetelnego wypełniania deklaracji. 	<ul style="list-style-type: none"> • wypełnia deklarację podatkową PIT, • wybiera stosowny rodzaj deklaracji podatkowej PIT.
	Prawa konsumenta, czyli co powinienem wiedzieć robiąc zakupy	<ul style="list-style-type: none"> • podaje rodzaje praw przysługujących konsumentowi, • wymienia instytucje wspierające konsumenta, • identyfikuje informacje umieszczane na opakowaniach towarów, • wymienia obowiązki ciężące na sprzedawcy i producencie, wynikające z praw konsumenta do rzetelnej informacji, • objaśnia, jakie prawa przysługują mu jako konsumentowi, • dostrzega wagę ochrony konsumenta, • dostrzega konieczność odpowiedzialnego zachowania sprzedawcy i producenta. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: prawo do bezpieczeństwa, prawo do ochrony zdrowia, prawo do informacji, prawo do ochrony interesu ekonomicznego, prawo do reprezentowania, • uzasadnia konieczność ochrony konsumenta, • określa zakres działania instytucji wspierających konsumenta, • wyjaśnia, co oznacza prawo do ochrony interesu ekonomicznego, • określa rolę i zadania Miejskiego Rzecznika Konsumentów oraz Prezesa UOKiK.
	Reklamacja, czyli korzystam ze swoich praw	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: reklamacja, niezgodność towaru z umową, gwarancja, asertywność, • potrafi przygotować i złożyć pisemną reklamację, • odróżnia zachowania uległe, agresywne i asertywne, • przejawia asertywną postawę w różnych aspektach życia. 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, kiedy towar jest niezgodny z umową, • wyjaśnia różnicę pomiędzy uprawnieniami z tytułu niezgodności towaru z umową oraz gwarancji, • poprawnie argumentuje swoje racje podczas dochodzenia swoich praw.

Dział	Temat jednostki dydaktycznej	Wymagania	
		podstawowe	ponadpodstawowe
		uczeń:	uczeń:
Dział II: Życie w gospodarstwie domowym	System ubezpieczeń, czyli o myśleniu „na przyszłość”	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcie: ubezpieczenie, wymienia różnego rodzaju ubezpieczenia, podaje zasady funkcjonowania systemu emerytalnego w Polsce, wyjaśnia, jak ważne jest, by o wysokości emerytury zadbać od samego początku aktywności zawodowej. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje różnego rodzaju ubezpieczenia, uzasadnia celowość ubezpieczania się, przedstawia budowę systemu emerytalnego.
Dział III: Jestem pracownikiem	Wystąpienia publiczne – sztuka autoprezentacji	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: mocne i słabe strony, analiza SWOT, autoprezentacja, uzasadnia konieczność dokonywania autoprezentacji w określonych sytuacjach, dokonyuje autoprezentacji na forum klasy. 	<ul style="list-style-type: none"> określa swoje mocne i słabe strony za pomocą analizy SWOT, definiuje rodzaje autoprezentacji, określa metody stosowane w autoprezentacji, świadomie ocenia własne możliwości i potrafi je zaprezentować.
	CV i list motywacyjny, czyli autoprezentacja na papierze	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: CV, list motywacyjny, wyjaśnia konieczność zdobywania doświadczeń zawodowych na etapie szkoły ponadgimnazjalnej. 	<ul style="list-style-type: none"> uzasadnia rolę CV i listu motywacyjnego, potrafi przygotować CV i list motywacyjny w odpowiedzi na ofertę pracy, planuje swoją karierę zawodową.
	Jak skutecznie porozumiewać się z innymi	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: komunikacja interpersonalna, komunikacja werbalna i niewerbalna, „mowa ciała”, bariery komunikacyjne, rozpoznaje elementy komunikacji werbalnej i niewerbalnej, wyjaśnia znaczenie komunikacji niewerbalnej w życiu codziennym. 	<ul style="list-style-type: none"> omawia proces komunikacji interpersonalnej, identyfikuje bariery komunikacyjne w symulowanych sytuacjach oraz niweluje je, sprawnie komunikuje się z innymi.

Dział	Temat jednostki dydaktycznej	Wymagania	
		podstawowe	ponadpodstawowe
		uczeń:	uczeń:
Dział III: Jestem pracownikiem	Rozmowa kwalifikacyjna, czyli jak przekonać do siebie pracodawcę	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: rozmowa kwalifikacyjna, portfolio, • przygotowuje odpowiednie dokumenty oraz portfolio. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi przygotować się do rozmowy kwalifikacyjnej, • potrafi zadbać o wygląd zewnętrzny podczas rozmowy kwalifikacyjnej, • zwraca uwagę na elementy komunikacji niewerbalnej podczas rozmowy kwalifikacyjnej, • wyjaśnia znaczenie rozmowy kwalifikacyjnej w procesie rekrutacji.
	Jestem pracownikiem	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia formy zatrudnienia, • podaje charakterystyczne cechy form zatrudnienia, • wymienia i definiuje różne formy wynagrodzenia, • ma świadomość wad i zalet różnych form zatrudnienia. 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia znaczenie legalnego zatrudnienia, • wymienia różnice pomiędzy różnymi formami zatrudnienia.
	Prawa i obowiązki pracodawcy i pracownika	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia podstawowe prawa i obowiązki pracownika, • wymienia podstawowe prawa i obowiązki pracodawcy, • definiuje pojęcie: regulamin pracy, • ma świadomość swoich praw i obowiązków jako pracownik, • potrafi asertywnie reagować w obronie swoich praw. 	<ul style="list-style-type: none"> • objaśnia znaczenie regulaminu pracy zarówno z punktu widzenia pracodawcy, jak i pracownika.
Dział IV: Zakładam przedsiębiorstwo	Od pomysłu do realizacji – zakładam firmę	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: działalność gospodarcza, mikroprzedsiębiorstwo, małe przedsiębiorstwo, średnie przedsiębiorstwo, • dostrzega szansę na pracę i rozwój zawodowy poprzez prowadzenie własnego przedsiębiorstwa. 	<ul style="list-style-type: none"> • ustala zalety i wady prowadzenia własnego przedsiębiorstwa, • wymienia sposoby pozyskiwania funduszy na działalność gospodarczą, • potrafi dopełnić formalności związanych z założeniem jednoosobowej działalności gospodarczej, • ocenia rolę małych i średnich przedsiębiorstw w gospodarce.

Dział	Temat jednostki dydaktycznej	Wymagania	
		podstawowe	ponadpodstawowe
		uczeń:	uczeń:
Dział IV: Zakładam przedsiębiorstwo	Majątek w firmie	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: bilans, aktywa, pasywa, aktywa trwałe, aktywa obrotowe, kapitał własny, kapitał obcy, wymienia elementy składowe aktywów, wymienia elementy składowe pasywów, dostrzega konieczność rzetelnego i uczciwego wypełniania dokumentów finansowych. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje zasadę bilansową, podaje konsekwencje nie zrównoważonego bilansu.
	Czy prowadzenie działalności gospodarczej się opłaca	<ul style="list-style-type: none"> wymienia przychody możliwe do osiągnięcia przez przedsiębiorstwo, definiuje koszty przedsiębiorstwa, określa zysk lub stratę w przedsiębiorstwie, definiuje pojęcie progu rentowności, chętnie pogłębia i rozwija swoją wiedzę i umiejętności. 	<ul style="list-style-type: none"> klasyfikuje koszty przedsiębiorstwa, oblicza dwoma sposobami próg rentowności, wyjaśnia zalety stosowania wskaźnika progu rentowności w przedsiębiorstwie, szacuje ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej.
	Rozliczenia finansowe, czyli o prowadzeniu dokumentacji	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: podatek, pełna księgowość, zasady ogólne: ryczałt ewidencjonowany, karta podatkowa, podatek liniowy, podatek płacony wg skali podatkowej, oblicza kwotę podatku wg zasad ogólnych, potrafi zaksięgować proste operacje w PKPiR, wyjaśnia znaczenie właściwego wypełniania dokumentów finansowych. 	<ul style="list-style-type: none"> podaje sposoby rozliczania się z podatku w przypadku prowadzenia jednoosobowej działalności gospodarczej, określa różnice pomiędzy formami rozliczania się z podatku, potrafi wybrać formę opodatkowania dla hipotetycznego przedsiębiorstwa.
	Działania marketingowe, czyli jak sprzedać produkt	<ul style="list-style-type: none"> wymienia kryteria niezbędne przy tworzeniu segmentu docelowego, definiuje pojęcia: marketing-mix, AIDA, promocja, dystrybucja, produkt, opisuje działania składające się na promocję w firmie, staje się świadomym odbiorcą działań promocyjnych oraz asertywnym konsumentem. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia sens ustalania segmentu docelowego, objaśnia znaczenie działań marketingowych dla przedsiębiorstwa, przedstawia wpływ działań promocyjnych na wysokość ceny produktu.

Dział	Temat jednostki dydaktycznej	Wymagania	
		podstawowe	ponadpodstawowe
		uczeń:	uczeń:
Dział IV: Zakładam przedsiębiorstwo	Formy organizacyjno – prawne przedsiębiorstw	<ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje przedsiębiorstw, objaśnia różnicę pomiędzy osobą fizyczną i prawną, chętnie i aktywnie pracuje w grupie. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje poszczególne spółki osobowe i kapitałowe, podejmuje decyzję związaną z wyborem najlepszej dla siebie formy prowadzenia działalności gospodarczej.
	Biznesplan, czyli plan działania mojego przedsiębiorstwa	<ul style="list-style-type: none"> wymienia sytuacje, w których niezbędne jest stworzenie biznesplanu, podaje elementy typowego biznesplanu, wyjaśnia konieczność rzetelnego sporządzania biznesplanu. 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi napisać uproszczony biznesplan.
Dział V: Zarządzam przedsiębiorstwem	Menedżer w firmie	<ul style="list-style-type: none"> wymienia rodzaje kierowników, opisuje różne style zarządzania, podaje przyczyny stosowania różnych stylów zarządzania. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje obowiązki i umiejętności na poszczególnym szczeblu zarządzania, ocenia zastosowanie różnych stylów kierowania, w zależności od rodzaju przedsiębiorstwa i przedmiotu działalności, wyraża swoją opinię na dany temat.
	Negocjacje, czyli o rozwiązywaniu konfliktów	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: konflikt, negocjacje, wymienia zasady negocjacji, opisuje różne techniki negocjacji, chętnie pogłębia i rozwija swoją wiedzę i umiejętności. 	<ul style="list-style-type: none"> argumentuje zasadność stosowania poszczególnych technik negocjacyjnych, rozpoznaje role członków zespołu negocjacyjnego, prezentuje efekty własnej pracy na forum klasy.
	Współpraca między pracownikami – praca zespołowa	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: efekt synergii, syndrom grupowego myślenia, wymienia przyczyny zakłóceń w procesie komunikacji między pracownikami, chętnie pogłębia i rozwija swoją wiedzę i umiejętności. 	<ul style="list-style-type: none"> dostrzega wady i zalety zarówno pracy zespołowej, jak i indywidualnej, potrafi współpracować w zespole.

Dział	Temat jednostki dydaktycznej	Wymagania	
		podstawowe	ponadpodstawowe
		uczeń:	uczeń:
Dział VI: Jestem etyczny	Etyczny pracownik, czyli o uczciwości w pracy	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: etyka, kodeks etyczny, • rozpoznaje etyczne i nieetyczne zachowania w miejscu pracy, • ma świadomość etycznej odpowiedzialności za podejmowane działania. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje konsekwencje etycznych i nieetycznych zachowań w miejscu pracy, • czynnie uczestniczy w dyskusji i poprawnie przytacza argumenty, • prezentuje swoje poglądy na forum klasy.
	Etyczne przedsiębiorstwo, czyli o uczciwości wobec kontrahentów	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: uczciwa reklama, uczciwa płaca, uczciwa praca, uczciwa konkurencja, • objaśnia znaczenie uczciwości w pracy i konieczność stosowania zasad etycznych w aspekcie działalności przedsiębiorstwa, • wymienia korzyści wynikające z etycznych działań przedsiębiorstwa. 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady etycznych działań przedsiębiorstwa wobec kontrahentów, • rozpoznaje etyczne i nieetyczne działania, • potrafi określić obszary problemów etycznych w skali przedsiębiorstwa, • prezentuje swoje poglądy na forum klasy, • czynnie uczestniczy w dyskusji i poprawnie przytacza argumenty.
	Mobbing	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: mobbing, mobber, ofiara mobbingu, • podaje sposoby przeciwdziałania mobbingowi, • prezentuje postawę solidarności wobec ofiar mobbingu. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje zachowania mobbingowe, • argumentuje konieczność obrony przed mobbingiem, • ustala zależność między własnym postępowaniem a możliwością wystąpienia zjawiska mobbingu.
	Etyczne państwo, czyli recepta na uniknięcie szarej strefy	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie: szara strefa, • wymienia przyczyny powstania szarej strefy w gospodarce, • wyjaśnia konieczność propagowania wartości społecznych, wprowadzenia przejrzystego i prostego systemu prawnego, działań proekologicznych oraz odpowiedniej kontroli ze strony państwa. 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje obszary działalności etycznego państwa.
Dział VI: Jestem etyczny	Problemy etyczne, czyli o korupcji słów kilka	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie: korupcja, • charakteryzuje formy korupcji, • podaje przykłady różnych form korupcji spotykanych w życiu codziennym, • wyjaśnia znaczenie własnej postawy w walce z korupcją. 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia skutki korupcji dla jednostki, społeczeństwa i państwa.

Dział	Temat jednostki dydaktycznej	Wymagania	
		podstawowe	ponadpodstawowe
		uczeń:	uczeń:
Dział VII: Widzę problemy ekonomiczne państwa	Rola państwa w gospodarce	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcia: subwencja, dotacja, wewnętrzne funkcje państwa, zewnętrzne funkcje państwa, dobra publiczne, • wymienia wewnętrzne i zewnętrzne funkcje państwa, • wymienia podstawowe funkcje samorządów terytorialnych, • wyjaśnia zależność między funkcjami państwa a wydatkami budżetowymi. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozróżnia wewnętrzne i zewnętrzne funkcje państwa, • charakteryzuje funkcje samorządów terytorialnych.
	Budżet państwa	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcia: budżet państwa, podatek, wartość dodana, • podaje zasady tworzenia budżetu państwa, • wymienia najważniejsze przychody i wydatki z budżetu państwa, • wyjaśnia znaczenie rzetelnego rozliczania się z podatków. 	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikuje podatki, • objaśnia celowość funkcjonowania podatków w państwie, • oblicza podatek VAT.
	Inflacja	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje pojęcie: inflacja, • klasyfikuje rodzaje inflacji według różnych kryteriów. 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi odnaleźć informacje dotyczące aktualnego poziomu inflacji w Polsce i na świecie, • podaje skutki inflacji, • charakteryzuje wpływ inflacji na obieg okrężny i funkcjonowanie gospodarki.

Dział	Temat jednostki dydaktycznej	Wymagania	
		podstawowe	ponadpodstawowe
		uczeń:	uczeń:
Dział VII: Widzę problemy ekonomiczne państwa	Bezrobocie, czyli o niedoskonałości rynku pracy	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: bezrobocie, popyt na rynku pracy, podaż na rynku pracy, wymienia różne rodzaje bezrobocia, wymienia przyczyny powstawania zjawiska bezrobocia, wymienia warunki, jakie musi spełnić osoba, aby otrzymać status bezrobotnego, wyjaśnia konieczność ciągłego rozwoju własnych kompetencji. 	<ul style="list-style-type: none"> charakteryzuje różne rodzaje bezrobocia, potrafi odnaleźć informacje dotyczące aktualnego poziomu bezrobocia w Polsce i na świecie, oblicza stopę bezrobocia, wymienia różne metody walki z bezrobociem, argumentuje konieczność położenia większej wagi na aktywne metody walki z bezrobociem.
	Rozwój gospodarczy państwa, czyli o miernikach ekonomicznych	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia pojęcia: wzrost gospodarczy, rozwój gospodarczy, dobra pośrednie, dobra finalne, nominalny PKB, realny PKB, nazywa podstawowe wskaźniki wzrostu gospodarczego: PKB, PKB per capita, PNB, definiuje PKB, PKB per capita, PNB, objaśnia zasadę pomiaru PKB, wyjaśnia przyczyny różnic między nominalnym a realnym PKB, wyjaśnia, dlaczego wskaźnik PKB ma zawężone znaczenie przy porównywaniu jakości życia obywateli różnych państw. 	<ul style="list-style-type: none"> wyjaśnia różnice między wzrostem a rozwojem gospodarczym, wyjaśnia różnice między dobrami pośrednimi i finalnymi.
Dział VIII: Dostrzegam światowe tendencje gospodarcze	Handel międzynarodowy	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: handel zagraniczny, import, eksport, wymienia podstawowe korzyści, jakie płyną ze współpracy międzynarodowej, chętnie pogłębia i rozwija swoją wiedzę. 	<ul style="list-style-type: none"> potrafi odnaleźć informacje dotyczące aktualnego poziomu eksportu i importu w Polsce i na świecie.
	Globalizacja, czyli o tendencjach rozwoju gospodarki	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: integracja gospodarcza, globalizacja, wymienia etapy integracji gospodarczej, wymienia korzyści i straty wynikające z globalizacji, wyjaśnia znaczenie właściwego kierowania własną karierą zawodową w zdobywaniu międzynarodowego rynku pracy, wyjaśnia potrzebę nauki języków obcych. 	<ul style="list-style-type: none"> definiuje pojęcia: outsourcing, offshoring, tłumaczy celowość tworzenia firm wielonarodowych.

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny:

Poziom osiągnięć koniecznych

Na ocenę **dopuszczającą** uczeń powinien:

- z pomocą nauczyciela zrozumieć i wykonać polecenia,
- zapamiętać wiadomości konieczne do elementarnej orientacji w treści danego działu programowego,
- poprawnie, z pomocą nauczyciela rozpoznawać, nazywać i klasyfikować poznane pojęcia, zjawiska, procesy, dokumenty, postacie życia publicznego itp.,
- wykonywać samodzielnie lub z pomocą nauczyciela proste ćwiczenia i polecenia,
- współpracować w zespole w trakcie wykonywania zadań,
- prowadzić zeszyt przedmiotowy i zeszyt ćwiczeń.

Poziom osiągnięć podstawowych

Na ocenę **dostateczną** uczeń powinien:

- rozumieć polecenia i instrukcje,
- zapamiętać podstawowe wiadomości dla danego działu tematycznego i samodzielnie je prezentować,
- rozumieć podstawowe omawiane zagadnienia,
- dokonywać selekcji i porównania poznanych zjawisk,
- samodzielnie i poprawnie wykonywać proste ćwiczenia i zadania,
- umieć wykorzystać zdobytą wiedzę w praktyce,
- aktywnie uczestniczyć w pracach i zadaniach zespołowych,
- systematycznie prowadzić zeszyt przedmiotowy i zeszyt ćwiczeń.

Poziom osiągnięć rozszerzających

Na ocenę **dobrą** uczeń powinien:

- rozumieć polecenia i instrukcje,
- znać omawianą na zajęciach problematykę na poziomie rozszerzonym oraz w sposób logiczny i spójny ją prezentować,
- rozumieć omawiane treści i umieć wyjaśniać je innym,
- uogólniać i formułować wnioski,

- zajmować stanowisko w kwestiach spornych i bronić swoich poglądów na forum klasy,
- aktywnie uczestniczyć w zajęciach lekcyjnych,
- poprawnie i sprawnie wykonywać ćwiczenia i inne zadania,
- umieć poprawnie wykorzystać zdobytą wiedzę w praktyce,
- wykazywać zainteresowanie omawiane na zajęciach z problematyką,
- systematycznie i starannie prowadzić zeszyt przedmiotowy i zeszyt ćwiczeń.

Poziom osiągnięć dopełniających

Na ocenę **bardzo dobrą** uczeń powinien wypełnić takie wymagania jak na ocenę dobrą, a ponadto:

- posiadać wiadomości na poziomie treści dopełniających,
- wykazywać zainteresowanie przedmiotem oraz literaturą popularnonaukową dotyczącą omawianych treści,
- umieć samodzielnie poszukiwać informacji w różnych źródłach oraz je selekcjonować,
- właściwie interpretować nowe sytuacje i zjawiska, w sposób twórczy rozwiązywać problemy,
- umieć oceniać otaczającą rzeczywistość społeczno-polityczną, zgodnie z przyjętymi kryteriami wartości,
- kierować się dobrem ogółu przy podejmowaniu decyzji, negocjować stanowisko, osiągać kompromis,
- kierować pracą zespołu rówieśników,
- uczestniczyć w konkursach i olimpiadach właściwych dla przedmiotu i uzyskiwać wyróżniające wyniki na poziomie szkolnym.

Poziom osiągnięć ponadprogramowych

Na ocenę **celującą** uczeń powinien wypełnić takie wymagania jak na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:

- wykazywać szczególne zainteresowanie przedmiotem oraz literaturą popularnonaukową i specjalistyczną, zgodnie z omawianą na zajęciach tematyką,
- uczestniczyć w konkursach i olimpiadach właściwych dla przedmiotu i uzyskiwać wyróżniające wyniki, godnie reprezentując szkołę,
- podejmować się wykonania zadań (indywidualnie lub w zespole) dodatkowych, znacznie wykraczających poza podstawy programowe.

5.2. Metody oceny osiągnięć uczniów

Istotną częścią programu jest określenie spodziewanych rezultatów w postaci kompetencji, jakie uzyskują uczniowie oraz sposoby ich pomiaru, określenie kryteriów oceniania uczniów. Stopień biegłości opanowania poszczególnych umiejętności przez różnych uczniów powinien być podstawą do zróżnicowania ocen pozytywnych. Podstawy przedsiębiorczości to przedmiot, w którego toku nauczania szczególny nacisk położony jest na samodzielność, umiejętność argumentowania i wnioskowania, kreatywność, działania ucznia i przejawianą przez niego aktywność. Dlatego istotne jest, aby podczas oceny brać pod uwagę nie tylko wiadomości zdobyte przez uczniów, ale przede wszystkim przedsiębiorcze zachowania. Do pomiaru osiągnięć ucznia w zakresie kompetencji kluczowych z podstaw przedsiębiorczości mogą być wykorzystane:

- wypowiedzi ustne ucznia,
- prace pisemne przygotowane w domu i na lekcji,
- aktywność ucznia na lekcji,
- testy (otwarte, zamknięte, jednokrotnego i wielokrotnego wyboru i inne),
- przygotowane indywidualnie i grupowo ćwiczenia,
- opracowanie i wygłoszenie referatu,
- przygotowane indywidualne projekty,
- przygotowanie oryginalnego rozwiązania problemu, świadczące o postawie przedsiębiorczej,
- przygotowanie CV i listu motywacyjnego,
- autoprezentacja,
- zdobycie wyróżnienia w olimpiadzie wiedzy ekonomicznej (na szczeblu okręgu, udział w finale krajowym).

Formy sprawdzające osiągnięcia ucznia w zakresie umiejętności praktycznych powinny być stosowane sukcesywnie. Pozwoli to na zebranie informacji, niezbędnych nauczycielowi w nieustannym dostosowywaniu swoich działań dydaktycznych do zmieniających się warunków, potrzeb i możliwości rozwojowych uczniów. Sprawdzanie osiągnięć jest również czynnikiem motywującym ucznia do systematycznej i efektywnej pracy, oddziałuje na niego wychowawczo, pomaga mu w samodzielnym planowaniu swojego rozwoju, wskazując uzdolnienia i wykrywając trudności w nauce. Rezultatem sprawdzania osiągnięć ucznia powinny być oceny bieżące, które następnie będą brane pod uwagę przy ocenianiu śródrocznym i końcoworocznym, zgodnie z wewnątrzszkolnym systemem oceniania.

5.3. Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów

Rodzajów narzędzi oceny osiągnięć uczniów może być wiele, jako przykładowe wybrano test na zasadzie prawda / fałsz z zakresu zarządzania firmą oraz test wyboru z zakresu mechanizmów motywacji i potrzeb człowieka.

Przykładowy test nr 1.

Sprawdź, czy potrafisz prawidłowo ocenić prawdziwość poniższych zdań. Zostały one skonstruowane z zakresu zarządzania firmą. Wybierz właściwą odpowiedź wstawiając znak X w prostokąt w kolumnie pod literą P – zdanie prawdziwe lub prostokąt w kolumnie pod literą F – zdanie fałszywe. Przemyśl każdą odpowiedź.

Zarządzam firmą

Lp.	Zadania	Prawda P	Falsz F
1.	Aktywa obrotowe finansowane są zawsze z kapitału obcego.		
2.	Aktywa są bardziej rentowne niż pasywa.		
3.	Aktywa są zawsze równe pasywowom.		
4.	Amortyzacja jest dla przedsiębiorstwa kosztem.		
5.	Amortyzacja nie może być większa od zysku netto.		
6.	Analiza sprawozdań finansowych pomaga dokonać oceny celowości inwestycji w akcje danej spółki.		
7.	Analiza wskaźnikowa pozwala ocenić tzw. ryzyko stopy procentowej.		
8.	Analiza wskaźnikowa pozwala ocenić zdolność kredytową przedsiębiorstwa.		
9.	Bilans opisuje majątek przedsiębiorstwa oraz źródła jego finansowania, według stanu na dany dzień.		
10.	Bilans przedstawia stan majątku i kapitałów firmy na dany dzień.		
11.	Bilans przedstawia zmiany w majątku oraz kapitale firmy w danym okresie (np. 1 miesiąca).		
12.	Bilans ulega zmianie w trakcie roku jedynie w wyjątkowych sytuacjach.		
13.	Cena równowagi oznacza cenę, przy której podaż jest równa popytowi.		
14.	Cena równowagi oznacza cenę, przy której podaż nie wzrasta w porównaniu z poprzednim okresem.		

Lp.	Zadania	Prawda P	Falsz F
15.	Dla polskiego przedsiębiorstwa eksportującego wyroby, wzrost kursu złotówki oznacza spadek zysku.		
16.	Efekty pracy zespołowej są równe sumie rezultatów osiąganych przez każdego członka grupy indywidualnie.		
17.	Jeżeli pasywa są większe od aktywów, wówczas mówimy, że przedsiębiorstwo zagrożone jest upadłością.		
18.	Jeżeli wynik finansowy jest ujemny, wówczas mówimy, że przedsiębiorstwo osiąga stratę.		
19.	Licencje posiadane przez firmę stanowią jeden ze składników majątku obrotowego.		
20.	Moda jest czynnikiem, który może wpłynąć na popyt na określone dobra czy usługi.		
21.	Nadwyżka podaży nad popytem może wystąpić, gdy cena produktu jest zbyt wysoka.		
22.	Nieurodzaj spowodowany długotrwałą suszą spowoduje wzrost cen żywności.		
23.	Niskie wskaźniki rentowności świadczą o niskich zobowiązaniach.		
24.	Odsetki od kredytów zaliczamy do kosztów finansowych.		
25.	Odsetki od zaciągniętych kredytów zaliczamy do kosztów działalności operacyjnej.		
26.	Pasywa stanowią źródło finansowania majątku przedsiębiorstwa.		
27.	Podaż rośnie wraz ze wzrostem ceny.		
28.	Poziom wskaźnika bieżącej płynności powinien być jak najwyższy.		
29.	Prawo popytu mówi, że im wyższa podaż, tym wyższy popyt.		
30.	Równowaga popytu i podaży oznacza, że gdy popyt rośnie, to rośnie również podaż.		
31.	Sprawozdanie finansowe pozwala odpowiedzieć na wszystkie pytania dotyczące kondycji przedsiębiorstwa.		
32.	W przedsiębiorstwach o stabilnej sytuacji finansowej aktywa trwałe równają się aktywom obrotowym.		
33.	W przypadku spółki akcyjnej obowiązek sporządzania bilansu dotyczy każdego akcjonariusza.		
34.	W skład rachunku zysków i strat wchodzi aktywów obrotowych i aktywów trwałych.		

Lp.	Zadania	Prawda P	Falsz F
35.	W trosce o osiągnięcie największych zysków przedsiębiorstwo powinno za wszelką cenę ograniczyć ilość personelu kierowniczego.		
36.	Wartość aktywów obrotowych podlega częstym zmianom.		
37.	Wraz ze wzrostem ceny, popyt spada.		
38.	Wskaźnik rentowności aktywów informuje o efektywności wykorzystywania majątku przedsiębiorstwa.		
39.	Wskaźnik rentowności kapitału własnego informuje, ile zysku przynosi jedna złotówka kapitału własnego.		
40.	Wysoki wskaźnik płynności świadczy o niewykorzystanych środkach w przedsiębiorstwie.		
41.	Wysokie wskaźniki rentowności świadczą o dużej ostrożności zarządu firmy.		
42.	Zbyt niski poziom wskaźników płynności sygnalizuje, że przedsiębiorstwo może mieć trudności z regulowaniem zobowiązań.		
43.	Zgodnie z zasadą równowagi bilansowej, aktywa są równe pasywowom.		
44.	Zysk brutto obliczamy jako różnicę przychodów i amortyzacji.		
45.	Zysk netto jest różnicą pomiędzy przychodem ze sprzedaży a kosztem sprzedanych produktów.		
46.	Zysk netto nigdy nie jest większy od zysku brutto.		
47.	Zysk netto obliczamy jako różnicę zysku brutto i podatku dochodowego.		
Suma uzyskanych punktów			

Źródło: „Ekonomia w szkole” – FMP i NBP

Klucz odpowiedzi:

Lp.	Zadania	Prawda P	Falsz F
1.	Aktywa obrotowe finansowane są zawsze z kapitału obcego.		X
2.	Aktywa są bardziej rentowne niż pasywa.		X
3.	Aktywa są zawsze równe pasywowom.	X	
4.	Amortyzacja jest dla przedsiębiorstwa kosztem.	X	
5.	Amortyzacja nie może być większa od zysku netto.		X

Lp.	Zadania	Prawda P	Falsz F
6.	Analiza sprawozdań finansowych pomaga dokonać oceny celowości inwestycji w akcje danej spółki.	X	
7.	Analiza wskaźnikowa pozwala ocenić tzw. ryzyko stopy procentowej.		X
8.	Analiza wskaźnikowa pozwala ocenić zdolność kredytową przedsiębiorstwa.	X	
9.	Bilans opisuje majątek przedsiębiorstwa oraz źródła jego finansowania, według stanu na dany dzień.	X	
10.	Bilans przedstawia stan majątku i kapitałów firmy na dany dzień.	X	
11.	Bilans przedstawia zmiany w majątku oraz kapitale firmy w danym okresie (np. 1 miesiąca).		X
12.	Bilans ulega zmianie w trakcie roku jedynie w wyjątkowych sytuacjach.		X
13.	Cena równowagi oznacza cenę, przy której podaż jest równa popytowi.	X	
14.	Cena równowagi oznacza cenę, przy której podaż nie wzrasta w porównaniu z poprzednim okresem.		X
15.	Dla polskiego przedsiębiorstwa eksportującego wyroby, wzmocnienie złotego oznacza spadek zysku.	X	
16.	Efekty pracy zespołowej są równe sumie rezultatów osiągniętych przez każdego członka grupy indywidualnie.		X
17.	Jeżeli pasywa są większe od aktywów, wówczas mówimy, że przedsiębiorstwo zagrożone jest upadłością.		X
18.	Jeżeli wynik finansowy jest ujemny, wówczas mówimy, że przedsiębiorstwo osiąga stratę.	X	
19.	Licencje posiadane przez firmę stanowią jeden ze składników majątku obrotowego.		X
20.	Moda jest czynnikiem, który może wpłynąć na popyt na określone dobra czy usługi.	X	
21.	Nadwyżka podaży nad popytem może wystąpić, gdy cena produktu jest zbyt wysoka.	X	
22.	Nieurodzaj spowodowany długotrwałą suszą spowoduje wzrost cen żywności.	X	
23.	Niskie wskaźniki rentowności świadczą o niskich zobowiązaniach.		X
24.	Odsetki od kredytów zaliczamy do kosztów finansowych.	X	
25.	Odsetki od zaciągniętych kredytów zaliczamy do kosztów działalności operacyjnej.		X
26.	Pasywa stanowią źródło finansowania majątku przedsiębiorstwa.	X	

Lp.	Zadania	Prawda P	Falsz F
27.	Podaż rośnie wraz ze wzrostem ceny.	X	
28.	Poziom wskaźnika bieżącej płynności powinien być jak najwyższy.		X
29.	Prawo popytu mówi, że im wyższa podaż, tym wyższy popyt.		X
30.	Równowaga popytu i podaży oznacza, że gdy popyt rośnie, to rośnie również podaż.		X
31.	Sprawozdanie finansowe pozwala odpowiedzieć na wszystkie pytania dotyczące kondycji przedsiębiorstwa.		X
32.	W przedsiębiorstwach o stabilnej sytuacji finansowej aktywa trwale równają się aktywom obrotowym.		X
33.	W przypadku spółki akcyjnej obowiązek sporządzania bilansu dotyczy każdego akcjonariusza.		X
34.	W skład rachunku zysków i strat wchodzi aktywa obrotowe i aktywa trwałe.		X
35.	W trosce o osiągnięcie największych zysków przedsiębiorstwo powinno za wszelką cenę ograniczyć ilość personelu kierowniczego.		X
36.	Wartość aktywów obrotowych podlega częstym zmianom.	X	
37.	Wraz ze wzrostem ceny, popyt spada.	X	
38.	Wskaźnik rentowności aktywów informuje o efektywności wykorzystywania majątku przedsiębiorstwa.	X	
39.	Wskaźnik rentowności kapitału własnego informuje, ile zysku przynosi jedna złotówka kapitału własnego.	X	
40.	Wysoki wskaźnik płynności świadczy o niewykorzystanych środkach w przedsiębiorstwie.	X	
41.	Wysokie wskaźniki rentowności świadczą o dużej ostrożności zarządu firmy.		X
42.	Zbyt niski poziom wskaźników płynności sygnalizuje, że przedsiębiorstwo może mieć trudności z regulowaniem zobowiązań.	X	
43.	Zgodnie z zasadą równowagi bilansowej, aktywa są równe pasywom.	X	
44.	Zysk brutto obliczamy jako różnicę przychodów i amortyzacji.		X
45.	Zysk netto jest różnicą pomiędzy przychodem ze sprzedaży a kosztem sprzedanych produktów.		X
46.	Zysk netto nigdy nie jest większy od zysku brutto.	X	
47.	Zysk netto obliczamy jako różnicę zysku brutto i podatku dochodowego.	X	

Źródło: „Ekonomia w szkole” – FMP i NBP

Przykładowy test nr 2.

Przeczytaj uważnie pytania i udziel prawidłowej odpowiedzi.

Mechanizm motywacji i potrzeby człowieka

1. Na czym polega motywowanie?
 - a) na namawianiu ludzi do lepszej pracy,
 - b) na skłanianiu ludzi za pomocą różnych działań, by chętnie i dobrze wykonywali powierzone im zadania,
 - c) na ciągłej kontroli podwładnych pod kątem realizowanych zadań i, w zależności od wyników pracy, karaniu ich lub nagradzaniu.
2. Co to są narzędzia motywacyjne?
 - a) bodźce stosowane przez przełożonego, w celu osiągnięcia określonych postaw i zachowań podwładnych,
 - b) wszelkie urządzenia i maszyny, za pośrednictwem których przełożony może realizować proces motywowania,
 - c) zestaw materialnych środków kształtujących zachowania podwładnych.
3. Aby bodźce odniosły zamierzony skutek muszą być stosowane:
 - a) przynajmniej kilka razy ten sam bodziec,
 - b) bezpośrednio po wykonaniu zadania,
 - c) w odpowiedniej kolejności – najpierw kara, potem nagroda.
4. Mechanizm działania nagród i kar zakłada, że:
 - a) im bardziej motywujemy człowieka do działania, tym mamy większą pewność powodzenia zadań,
 - b) tylko pozytywne zachowania człowieka wymagają wzmocnienia poprzez stosowanie nagród, niepożądane zachowania muszą być ignorowane,
 - c) zachowanie człowieka, za które jest nagradzany, będzie powtarzane, a zachowanie, za które jest karany, nie będzie powtarzane.
5. Aby proces motywowania był skuteczny, przełożony musi:
 - a) wskazywać cele podwładnym,
 - b) ciągle kontrolować podwładnych,
 - c) uwzględniać swoje potrzeby.
6. Przyznanie pracownikowi służbowego samochodu jest:
 - a) zachętą niematerialną,
 - b) zachętą materialną.
7. Narzędzia motywacyjne, aby były skuteczne muszą uwzględniać między innymi:
 - a) zakres zadań kierownika,

- b) liczbę osób zatrudnionych w firmie,
 - c) cechy osobowościowe, hierarchię potrzeb, pełnione funkcje przez pracownika.
8. Osoba depresyjna, która nie wie, co chce osiągnąć w życiu, jest:
- a) sangwinikiem,
 - b) melancholikiem,
 - c) cholerykiem.
9. Osoba, która lubi współzawodnictwo i zawsze stara się odgrywać dominującą rolę, ma osobowość typu:
- a) ekonomicznego,
 - b) politycznego,
 - c) teoretycznego.
10. Pierwsze wrażenie podczas spotkania jest wynikiem:
- a) mimiki i gestów (mowy ciała),
 - b) barwy naszego głosu,
 - c) tego, co mówimy.
11. „Nie pójdę z tobą dzisiaj do sklepu, ponieważ muszę pomóc mamie w domu.
Podana wypowiedź świadczy o zachowaniu:
- a) uległym,
 - b) asertywnym,
 - c) agresywnym.
12. Czy przywódca powinien być odpornym na stres?*
- a) tak,
 - b) nie.
13. Podstawową zasadą rozwoju osobowości jest:
- a) koncentracja na swoich słabych stronach,
 - b) praca nad swoim wyglądem zewnętrznym,
 - c) poznanie siebie samego oraz polubienie własnej osoby.
14. Który z typów osobowości jest najlepszy?
- a) sangwinik,
 - b) flegmatyk,
 - c) nie ma typów osobowości lepszych i gorszych.

Klucz odpowiedzi do testu: 1b, 2a, 3b, 4c, 5a, 6b, 7c, 8b, 9b, 10a, 11b, 12a, 13c, 14c.

Źródło: Wydawnictwo WSiP.

6. EWALUACJA PROGRAMU NAUCZANIA

Działania ewaluacyjne mają służyć zarówno uczniom, jak i nauczycielowi prowadzącemu zajęcia. Na nauczycielu spoczywa szczególna odpowiedzialność za badanie i ocenianie własnej pracy oraz pracy ucznia. Powinien on również umożliwiać uczniowi samokontrolę i samoocenę jego osiągnięć. Wyniki kontroli i oceny uczniów, świadczące o ich wiedzy i umiejętnościach, dostarczają nauczycielowi wielu cennych informacji, w szczególności o prawidłowości procesu nauczania, skuteczności stosowanych metod działania i trafności doboru pomocy dydaktycznych oraz o charakterze występujących trudności. Służą one zatem weryfikacji i doskonaleniu własnej pracy pedagogicznej. Analiza efektów nauczania jest potrzebna również uczniowi. Na jej podstawie może on bowiem odkryć swoje mocne i słabe strony, ocenić braki i trudności oraz zaplanować wraz z nauczycielem strategię dalszej edukacji, gwarantującą optymalne w jego przypadku sukcesy.

Informacje otrzymane w wyniku ewaluacji pozwolą sformułować wnioski i zalecenia umożliwiające kształtowanie postaw przedsiębiorczych.

Badanie ewaluacyjne jest procesem, w którym zleceniodawca, zleceniobiorca i zainteresowani rezultatami biorą aktywny udział. Kluczowe dla badania jest wspólne ustalenie zakresu kryteriów ewaluacyjnych, spośród których najważniejsze to:

- skuteczność (*effectiveness*) – pozwala określić, czy osiągnięto zakładane cele,
- efektywność (*efficiency*) – polega na porównaniu zaangażowanych zasobów z osiągnięciami, rezultatów lub oddziaływania programu,
- trafność (*relevance*) – pozwala ocenić zgodność celów programu z potrzebami uczniów, otoczenia lokalnego,
- użyteczność (*utility*) – polega na porównaniu potrzeb uczniów z osiągnięciami,
- trwałość (*sustainability*) – polega na określeniu trwałości efektów programu po jego zakończeniu.

Na początku września zgodnie z założeniami projektu „Szkoła Kluczowych Kompetencji” przeprowadzona zostanie:

- Ewaluacja diagnozująca (wstępna), mająca na celu zdiagnozowanie wiedzy i umiejętności w zakresie podstaw przedsiębiorczości, ze szczególnym uwzględnieniem kluczowych kompetencji przedsiębiorczości i inicjatywności,

przyswojonej w trakcie kształcenia w gimnazjum. Pozwoli to nauczycielowi realizującemu program na zweryfikowanie treści kształcenia.

- Ewaluacja formatywna będzie przeprowadzona anonimowo w trakcie realizacji programu – przed wystawieniem oceny semestralnej. Celem jej będzie sprawdzenie prawidłowości doboru przez nauczyciela metod i środków dydaktycznych do realizacji zamierzonych celów, treści kształcenia, poziomu osiągnięć uczniów.
- Ewaluacja sumatywna (końcowa) będzie przeprowadzona anonimowo po zakończeniu realizacji programu. Jej celem będzie ocena stopnia realizacji założonych celów, sprawdzenie nabytych kluczowych umiejętności uczniów oraz stopnia ich wykorzystania na lokalnym rynku pracy.

Jako narzędzie ewaluacji do realizacji niniejszego programu będzie stosowana ankieta przeprowadzona wśród uczniów klasy pierwszej w zawodzie technik architektury krajobrazu.

Ewaluacji programu może dokonywać:

1. przedstawiciel projektu „Szkoła Kluczowych Kompetencji”,
2. dyrektor szkoły na podstawie analizy dokumentów: dziennika lekcyjnego, rozkładu materiału, prac uczniowskich, ankiety dla uczniów,
3. nauczyciel na podstawie wywiadu, testu, ankiety dla uczniów – przykładowy wzór ankiety (wzór 1),
4. uczniowie na podstawie karty samooceny – przykładowy wzór karty samooceny (wzór 2).

Efektom pracy powinien być raport ewaluacyjny, którego wnioski i rekomendacje posłużą do refleksji nad programem, zweryfikowania wcześniejszych założeń i celów. Ewaluacja jest użyteczną gdy jej wyniki zostaną wdrożone.

Wzór 1.

Ankieta dla ucznia

1. Czy rozumiałeś polecenia nauczyciela w trakcie realizacji programu nauczania?

- zawsze często rzadko nigdy

2. Czy nauczyciel przekazywał informacje prostym, zrozumiałym językiem?

- zawsze często rzadko nigdy

3. Czy wystarczająco często powtarzał polecenia, szczególnie podczas realizacji nowych treści programowych?

- zawsze często rzadko nigdy

4. Czy słuchał, gdy do niego mówiłeś?

- zawsze często rzadko nigdy

5. Czy dbał o to, aby inni słuchali, gdy Ty mówiłeś?

- zawsze często rzadko nigdy

6. Czy miałeś możliwość zadawać mu pytania w niezrozumiałych dla Ciebie treściach?

- zawsze często rzadko nigdy

7. Czy odpowiadał na postawione przez Ciebie lub innych pytania związane z realizacją materiału nauczania podczas zajęć?

- zawsze często rzadko nigdy

8. Czy znałeś dokładnie zakres materiału nauczania obowiązujący na teście?

- zawsze często rzadko nigdy

9. Czy testy były adekwatne do przerobionego materiału nauczania?

- zawsze często rzadko nigdy

10. Czy znałeś kryteria oceniania (punktacji) testów/prac pisemnych?

- zawsze często rzadko nigdy

11. Czy nauczyciel dotrzymywał ustalonych terminów?

- zawsze często rzadko nigdy

12. Czy według Ciebie nauczyciel był dobrze przygotowany do zajęć?

- tak nie nie umiem ocenić

13. Czy nauczyciel właściwie dobierał materiały i ćwiczenia do treści nauczania?

- tak nie nie umiem ocenić

14. Czy nauczyciel zwracał uwagę na potrzeby uczniów słabszych?

- tak nie nie umiem ocenić

15. Czy nauczyciel nawiązał dobry kontakt z uczniami podczas realizacji programu?

- tak nie nie umiem ocenić

16. Jak oceniasz wykorzystanie przez nauczyciela czasu na zajęciach?

(1 –mało efektywnie, 5 – wykorzystanie efektywne)

- 1 2 3 4 5

17. Czy potrafiłeś samodzielnie poradzić sobie z zadaniami do samodzielnej realizacji?

- tak nie czasami

Jeśli nie, to czy nauczyciel tłumaczył Ci jak je wykonać?

tak

nie

czasami

18. Jakimi metodami najczęściej prowadzone były zajęcia z podstaw przedsiębiorczości?

a) wykład

b) indywidualna praca uczniów

c) praca w grupie

d) odgrywanie ról, referaty uczniów

e) dyskusja, debata

f) lekcje w terenie/banku/urzędzie

Inne. Jakie?

.....

19. Czy formy nauczania stosowane na zajęciach zachęcały Cię do udziału w nich?

tak

nie

czasami

20. Czy aktywnie uczestniczyłeś w zajęciach z podstaw przedsiębiorczości podczas realizacji programu?

tak

nie

czasami

21. Czy uczenie się przedsiębiorczości podczas realizacji programu sprawiało Ci przyjemność?

tak

nie

czasami

22. Czy w trakcie zajęć miałeś okazję do wyrażania własnych przekonań i ich obrony?

tak

nie

czasami

23. Czy wysiłek włożony w zdobywanie nowej wiedzy i umiejętności był na miarę Twoich możliwości?

tak

nie

24. Co chciałbyś zmienić na zajęciach z podstaw przedsiębiorczości?

.....

.....

25. Z osiągniętych wyników z podstaw przedsiębiorczości w tym roku szkolnym jestem:

zadowolony

niezadowolony

Wzór 2

Karta samooceny kompetencji przedsiębiorczości ucznia

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	SKALA OCEN (od 1 do 6)					
		1	2	3	4	5	6
1.	Sposób mediacji						
2.	Argumentowanie podjętych decyzji						
3.	Selekcjonowanie informacji						
4.	Formułowanie wniosków						
5.	Dostrzeganie współzależności pomiędzy zleceniami						
6.	Współdziałanie w zespole						
7.	Udział w przygotowaniu materiałów do realizacji tematu						

Źródło: Trybuchowska, Bałazy-Kucza, Sosnowiec 2007.

PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

**Aneks do autorskiego programu kształtowania
kompetencji kluczowych**

**Zespół Szkół Inżynierii Środowiska
w Toruniu**

**Autor:
Beata Małkiewicz**

Toruń 2011

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie i założenia dydaktyczno-wychowawcze programu	51
2. Cele edukacyjne – kształcenia i wychowania	52
2.1. Szczegółowe cele wynikające z operacjonalizacji kluczowej kompetencji:	52
2.2. Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy:	52
3. Materiał nauczania związany z celami edukacyjnymi	53
3.1. Dział I: ABC kreatywności	53
3.2. Dział II: Ćwiczenia rozwijające intelekt (gry)	54
3.3. Dział III: Wybrane metody tworzenia pomysłów i twórczego rozwiązywania problemów przydatne w działalności personalnej	54
3.4. Dział IV: Metoda Projektu – założenia ogólne	54
3.5. Dział V: Przygotowanie projektu i jego realizacja	55
3.6. Dział VI: Publiczne przedstawienie rezultatów i ocena Projektu	55
4. Procedury osiągania szczegółowych celów edukacyjnych	55
4.1. Założenia metodyczne	55
4.2. Proponowany podział godzin	56
4.3. Preferowane metody nauczania-uczenia się	58
4.4. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej	59
5. Opis założonych osiągnięć ucznia i propozycje metod ich oceny	60
5.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu podstawy przedsiębiorczości	60
5.2. Metody oceny osiągnięć uczniów	60
6. Ewaluacja programu nauczania	60

1. WPROWADZENIE I ZAŁOŻENIA

DYDAKTYCZNO-WYCHOWAWCZE PROGRAMU

Ponadregionalny program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski centralnej i południowo-zachodniej „Szkola kluczowych kompetencji” realizowany jest w Zespole Szkół Inżynierii Środowiska w Toruniu od marca 2010. W roku szkolnym 2010/2011 uczniowie I klasy w zawodzie technik architektury krajobrazu 321[07] mieli możliwość nauki podstaw przedsiębiorczości w oparciu o autorski program nauczania, z uwzględnieniem specyfiki lokalnego i regionalnego rynku, profilu zawodowego klasy, co w przyszłości wspomogł młodzię w zastosowaniu zdobytej wiedzy i umiejętności oraz ułatwi start w dorosłe życie.

W programie autorskim ze względu na ograniczoną liczbę godzin zagadnienia związane z kreatywnością i metodą projektów ujęte zostały zaledwie w zarysie. Aneks do programu pozwoli uzupełnić oraz wprowadzić nowe zagadnienia w tym zakresie. Aneks realizowany będzie w klasie drugiej – zagadnienia dotyczące kreatywności oraz w klasie trzeciej – metoda projektów po 35 godzin w każdej klasie.

Główną intencją programu jest zainicjowanie realizacji lekcji twórczości wśród młodzieży, uczestniczącej w Projekcie. Celem jest rozwijanie postawy twórczej uczniów rozumianej jako zespół dyspozycji poznawczych, emocjonalno-motywacyjnych i behawioralnych (działaniowych), który zapewnia możliwości reorganizowania dotychczasowych doświadczeń, odkrywania i konstruowania czegoś (rzeczy, idei, sposobu działania, sposobu postrzegania świata) dla niej nowego i wartościowego. Kreowanie w szkole warunków do ujawniania, stymulowania i rozwijania uzdolnień uczniów. Zdolności twórcze stanowią istotną składową zdolności ogólnych oraz kluczowych, które składają się na sylwetkę ucznia zdolnego.

Metoda projektu natomiast pozwoli uczniom zdobyć umiejętności podejmowania decyzji, działań, pracy w zespole, odpowiedzialności, radzenia sobie w sytuacjach problemowych, szukania ciekawych pomysłów. W zależności od charakteru projektu, uczniowie będą mogli wykazać się oryginalnością, innowacyjnością sposobu rozwiązywania postawionego w projekcie problemu, przeprowadzeniem badań ich analizą i interpretacją. Publiczne zaprezentowanie projektów pozwoli natomiast ukształtować umiejętności wypowiedzania się na forum, radzenia sobie ze stresem, wykorzystywania różnych środków wspierających prezentację.

Takie umiejętności są niezbędne we współczesnym świecie, z pewnością przyczynią się do zwiększenia pewności siebie, łatwiejszego odnajdywania się i radzenia sobie w rzeczywistości.

2. CELE EDUKACYJNE – KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

2.1. Szczegółowe cele wynikające z operacjonalizacji kluczowej kompetencji:

- otwartość na wiedzę, innowacje oraz wprowadzać ulepszenia;
- korzystanie z posiadanej wiedzy w nowych sytuacjach;
- umiejętność zaprojektowania kwestionariusza ankiety, przeprowadzenie badania ankietowego i zaprezentowanie wyników;
- wyszukiwanie informacji ze źródeł pierwotnych i wtórnych;
- rozwijanie podstawowych zdolności i umiejętności myślenia twórczego;
- pobudzanie aktywnego stosunku do uzyskiwanych informacji, uczenie umiejętności ich selekcji i analizy;
- kształtowanie umiejętności przewidywania skutków różnych działań twórczych;
- budzenie i rozwijanie ciekawości poznawczej;
- rozwijanie umiejętności pełnego realizowania własnych pomysłów;
- pomoc w poszerzaniu samowiedzy i polepszaniu samooceny;
- kształtowanie umiejętności empatycznego współdziałania w grupie.

2.2. Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy:

- sprawnie korzystać z technologii informacyjno-komunikacyjnej;
- postępowanie zgodnie z zasadami etyki w swoim zawodzie;
- pomoc uczniom w odkrywaniu własnych możliwości twórczych oraz przezwyciężaniu barier poznawczo-emocjonalnych i motywacyjnych, utrudniających aktywność twórczą;
- podejmowanie działań innowacyjnych, wprowadzanie twórczych zmian w życiu szkoły i w życiu zawodowym;
- nabycie umiejętności otwartego udziału w dyskusji grupowej i asertywnego wyrażania własnego pomysłu;
- umiejętność tworzenia rozwiązań rzadkich, zaskakujących i niekonwencjonalnych (oryginalnych), a przy tym adekwatnych do wymogów sytuacji problemowych we własnym zawodzie;

- wdrażanie do sprawnego stosowania wybranych metod i technik twórczego rozwiązywania problemów oraz projektowania innowacji w zawodzie technik architektury krajobrazu;
- zachęcanie uczniów do podejmowania inicjatywy, do wykazywania przedsiębiorczości na swoją korzyść, na rzecz szkoły, kolegów, rodziny i środowiska lokalnego
- pobudzanie uczniów do zaradności, podejmowania działań w sytuacjach otwartych i niepewnych;
- rozwijanie pogodnego, optymistycznego sposobu podchodzenia do problemów poznawczych i realizacyjnych oraz pozytywnego stosunku do aspiracji życiowych.

3. MATERIAŁ NAUCZANIA ZWIĄZANY Z CELAMI EDUKACYJNYMI

3.1. Dział I: ABC kreatywności

Treści nauczania:

- definicja kreatywności, twórczości,
- bariery w rozwoju kreatywności,
- ciekawość poznawcza,
- myślenie dywergencyjne (problemy otwarte),
- przełamywanie fiksacji funkcjonalnej i sztywności myślenia,
- myślenie grupowe,
- przedwczesne krytykowanie pomysłów,
- techniki myślenia lateralnego,
- metaforyzowanie,
- oryginalność zachowań i wytworów,
- płynność myślenia,
- talent – specyficzny kompleks cech indywidualnych,
- uczenie się kreatywności,
- wyobrażnia jako jeden z głównych motorów kreatywności.

3.2. Dział II: Ćwiczenia rozwijające intelekt (gry)

Treści nauczania:

- przypadkowe wejście,
- podwójny efekt,
- jeden nie pasuje,
- grupowanie,
- łączenie,
- rozwiązywanie problemów,
- potrzeby,
- skojarzenia,
- osiągnięcie celu.

3.3. Dział III: Wybrane metody tworzenia pomysłów i twórczego rozwiązywania problemów przydatne w działalności personalnej

Treści nauczania:

- burza mózgów,
- analiza pola sił,
- diagram ryby,
- kwiat lotosu.

3.4. Dział IV: Metoda Projektu – założenia ogólne

Treści nauczania:

- czym jest Metoda Projektu,
- dlaczego właśnie taki projekt?
- co przyniesie realizacja projektu?
- sposoby pracy przy projekcie (organizacja pracy, dokumentowanie, prezentowanie),
- odpowiedzialność za realizację,
- określenie czasu realizacji,
- wybór tematu Projektu i jego cele,
- sposób prezentacji rezultatów,
- kryteria oceny Projektu.

3.5. Dział V: Przygotowanie projektu i jego realizacja

Treści nauczania:

- sformułowanie tematu,
- sporządzenie harmonogramu projektu,
- planowanie pracy w grupach (właściwy dobór grup),
- wybór lidera,
- przygotowanie opisu Projektu,
- przygotowanie kontraktu,
- ustalenie ram czasowych i sposobu dokumentacji,
- zakończenie prac (opracowanie sprawozdania).

3.6. Dział VI: Publiczne przedstawienie rezultatów i ocena Projektu

Treści nauczania:

- prezentacja Projektu (odczyt, wykład, prelekcja, seminarium dla klasy),
- wystawa wykonanych prac, np. albumy, modele, plakaty,
- prezentacja multimedialna, prezentacja modelu, opracowanie folderu itp.,
- ocena projektu,
- podsumowanie (porównanie samooceny, oceny koleżeńskiej i oceny nauczyciela).

4. PROCEDURY OSIĄGANIA SZCZEGÓŁOWYCH CELÓW EDUKACYJNYCH

4.1. Założenia metodyczne

Celem zajęć będzie kształtowanie u uczniów umiejętności samodzielnego zdobywania wiedzy oraz wykorzystania jej w życiu codziennym. Tematyka zajęć pozwala na praktyczne rozwiązania zagadnień związanych z kreatywnością oraz Metodą Projektów, ze szczególnym uwzględnieniem kompetencji kluczowych, a także aktywny udział uczniów w zajęciach (poprzez współuczestniczenie w ich realizowaniu), co przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności zajęć oraz ułatwi przyswojenie wiedzy i osiągnięcie założonych celów.

Realizując program, ważne jest, aby stworzyć uczniom możliwość uczestniczenia w różnych formach aktywności, np. warsztatach, konkursach, możliwości tworzenia własnych projektów. Korzystanie z różnych źródeł wiedzy, takich jak: portale wiedzy ekonomicznej, prezentacje multimedialne, filmy edukacyjne, codzienna prasa, co umożliwi uczniom zdobywanie aktualnych wiadomości, poszerzy wiedzę i pozwoli nabyć nowe umiejętności. Pozwoli zrozumieć otaczającą ich rzeczywistość gospodarczą, wyposażając ich w umiejętności przedmiotowe, jak również kompetencje kluczowe.

4.2. Proponowany podział godzin

Na realizację celów edukacyjnych i kluczowych kompetencji z zakresu przedsiębiorczości zaplanowano 70 godzin. W klasie II i w klasie II po 35 godzin.

Lp.	Działy	Liczba godzin
1.	ABC kreatywności	14
2.	Ćwiczenia rozwijające intelekt (gry)	12
3.	Wybrane metody tworzenia pomysłów i twórczego rozwiązywania problemów, przydatne w działalności personalnej	4
4.	Godziny do dyspozycji nauczyciela	5
5.	Metoda Projektu – założenia ogólne	5
6.	Przygotowanie projektu i jego realizacja	19
7.	Publiczne przedstawienie rezultatów i ocena Projektu	6
8.	Godziny do dyspozycji nauczyciela	5
9.	Razem	70

Jednostki lekcyjne

Lp.	Działy	Liczba godzin	Tematy lekcji
1.	ABC kreatywności	14	Kreatywność – co to takiego? Bariery w rozwoju kreatywności. Ciekawość poznawcza. Myślenie dywergencyjne (problemy otwarte). Przełamywanie sztywności myślenia. Czy w grupie myślę efektywniej? (2 jednostki). Nie krytykuje zanim nie poznam. Metaforyzowanie. Czy jestem oryginalny? Płynność myślenia. Jaki drzemie we mnie talent? Czy kreatywności można się nauczyć. Wyobraźnia motorem kreatywności.
2.	Ćwiczenia rozwijające intelekt (gry)	12	Przypadkowe wejście. Podwójny efekt. Jeden nie pasuje. Grupowanie. Łączenie. Rozwiązywanie problemów (2 jednostki). Potrzeby. Skojarzenia (2 jednostki). Osiąganie celu (2 jednostki).
3.	Wybrane metody tworzenia pomysłów i twórczego rozwiązywania problemów przydatne w działalności personalnej	4	Co to jest burza mózgów? Analiza pola sił. Analiza metody – diagram ryby. Na czym polega metoda – kwiat lotosu.
4	Godziny do dyspozycji nauczyciela	5	Zajęcia podsumowujące, weryfikujące wiedzę.
5.	Metoda Projektu – założenia ogólne	5	Na czym polega Metoda Projektu. Co przyniesie realizacja projektu? Określenie zasad pracy przy projekcie. Wybór tematu Projektu i jego cele. Ustalenie sposobu prezentacji rezultatów i kryteriów oceny Projektu.
6.	Przygotowanie projektu i jego realizacja	19	Sformułowanie tematu Projektu (2 jednostki). Sporządzamy harmonogram projektu (3 jednostki). Planowanie pracy – właściwy dobór grup i wybór lidera (2 jednostki). Przygotowanie opisu Projektu (5 jednostek). Przygotowanie kontraktu (2 jednostki). Ustalenie ram czasowych i sposobu dokumentacji (2 jednostki). Zakończenie prac i opracowanie sprawozdania (3 jednostki).

Lp.	Działy	Liczba godzin	Tematy lekcji
7.	Publiczne przedstawienie rezultatów i ocena Projektu	6	Prezentacja Projektu (3 jednostki). Przygotowujemy wystawę przygotowanych prac. Ocena projektu. Podsumowanie – porównanie samooceny, oceny koleżeńskiej i oceny nauczyciela.
8.	Godziny do dyspozycji nauczyciela	5	Zajęcia podsumowujące, weryfikujące wiedzę.
9.	Razem	70	

4.3. Preferowane metody nauczania-uczenia się

Metody nauczania są celowo i systematycznie stosowanym sposobem pracy nauczyciela z uczniami. Aby zajęcia przyniosły oczekiwany rezultat i pozwoliły na osiągnięcie założonych celów, powinny być prowadzone różnymi metodami. Tak, aby umożliwić uczniom opanowanie wiedzy wraz z umiejętnością posługiwania się nią w praktyce, wyrażania swoich poglądów, rozwijanie zdolności zapamiętywania, samodzielnego analizowania, rozwiązywania problemów, czy współpracę z kolegami.

Podczas realizacji programu zastosowane zostaną następujące metody nauczania:

- wykład,
- pogadanka,
- dyskusja,
- ćwiczenia / gry,
- opis / praca z tekstem,
- pokaz,
- burza mózgów,
- sytuacyjna, odgrywanie ról,
- problemowa.

Wykorzystane podczas zajęć pozalekcyjnych powyższe metody nauczania umożliwią i ułatwią organizowanie nauczania. Poszczególne zagadnienia, ujmowane problemowo i możliwie często poddawane dyskusji, skłonią do dokonywania indywidualnych wyborów, podejmowania i realizowania własnych inicjatyw. Stworzą warunki do „zdrowej” rywalizacji, skutecznego działania w zespole, radzenia sobie w sytuacjach nowych. Nawet tematy trudne czy kontrowersyjne, dostosowane do aktualnej wiedzy i umiejętności uczniów, wykrystalizują ich wspólne decyzje, a proces nauczania stanie się bardziej efektywny.

4.4. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Zajęcia pozalekcyjne rozwijające kompetencje kluczowe w ramach programu powinny odbywać w pracowni wyposażonej w funkcjonalne stoliki uczniowskie i krzesła, które można dowolnie ustawiać, zależnie od planowanej formy organizacyjnej lekcji (np. praca w grupie).

Warunki i niezbędne środki do realizacji cyklu zajęć zarówno z kreatywności, jak i Metody Projektu to:

- odpowiednia frekwencja uczniów,
- dostęp do nowoczesnych narzędzi i środków dydaktycznych,
- materiały piśmiennicze (papier kolorowy, kartki samoprzylepne, pisaki),
- arkusze zawierające treść ćwiczeń (karty pracy), pakiety materiałów źródłowych, zapewniające zapisanie efektów pracy,
- komputer z dostępem do Internetu, rzutnik multimedialny, ekran, rzutnik pisma lub flipchart, drukarka.

Literatura przedmiotowa:

1. Szmidt Krzysztof J., ABC kreatywności, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2010.
2. Edward de Bono, Umysł kreatywny, Wydawnictwo Studio Emka, Warszawa 2009, 2011.
3. Lipka A., Król M., Winnicka – Wejs A., Kreatywność i rutyna w działalności personalnej, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2011.

5. OPIS ZAŁOŻONYCH OSIĄGNIĘĆ UCZNIĄ I PROPOZYCJE METOD ICH OCENY

5.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu podstawy przedsiębiorczości

Omówione w autorskim programie nauczania.

5.2. Metody oceny osiągnięć uczniów

Omówione w autorskim programie nauczania.

6. EWALUACJA PROGRAMU NAUCZANIA

Cele ewaluacji:

- określenie rzeczywistych efektów realizacji programu;
- ocena wartości programu w aspekcie celów.

Pytania kluczowe:

- Jakie wymierne efekty przyniósł zrealizowany program dla szkoły, środowiska i uczniów?
- Jaką wartość przyniósł program w aspekcie przygotowania uczniów do funkcjonowania w rzeczywistości?
- Czy zajęcia były atrakcyjne dla uczniów?
- Czy trafnie zostały dobrane zagadnienia i metody pracy wobec oczekiwań uczniów?

Próba badawcza:

- uczestnicy zajęć.

Metody (narzędzia) badawcze:

- obserwacja,

- ankietowanie,
- rozmowa,
- analiza dokumentów.

Ewaluacja prowadzonych zajęć będzie przeprowadzona po zrealizowaniu zajęć.

Ewaluację przeprowadzi nauczyciel wdrażający program.

Przykład narzędzia badawczego

Karta oceny programu autorskiego

Postaw X przy wybranych odpowiedziach 1 najniższy 5 najwyższy lub wpisz odpowiedzi

	Pytanie	Skala				
		1	2	3	4	5
1.	Jak oceniasz swoje zaangażowanie podczas realizacji zajęć?					
2.	Jak oceniasz swoją współpracę z innymi?					
3.	Jak oceniasz współpracę innych z Tobą?					
4.	Czy wywiązywałeś się z powierzonych zadań cząstkowych?					
5.	Jak oceniasz swoją pracowitość?					
6.	Jak oceniasz swoją asertywność?					
7.	Jak oceniasz swoją kreatywność?					
8.	Wymień, co przyniosło Ci najwięcej satysfakcji podczas realizacji zadań?					
9.	Wymień, jakie elementy stanowiły dla Ciebie największą trudność?					
10.	Jakie nowe umiejętności nabyłeś podczas realizacji projektu?					

PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

**Autorski program kształtowania
kompetencji kluczowych**

**Zespół Szkół Budowlanych
im. gen. Józefa Bema we Wrocławiu**

**Autor:
Janina Grytka**

Wrocław 2010

SPIS TREŚCI

Notatka o autorze	65
1. Wprowadzenie i założenia dydaktyczno-wychowawcze programu	66
2. Cele edukacyjne – kształcenia i wychowania	67
2.1. Szczegółowe cele, wynikające z kluczowej kompetencji	67
2.2. Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty	68
2.3. Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy	68
2.4. Szczegółowe cele wynikające z podstawy programowej	68
3. Materiał nauczania związany z celami edukacyjnymi	72
3.1. Postawa przedsiębiorczości	72
3.2. Gospodarka rynkowa	72
3.3. Ekonomia w Pracy	73
3.4. Przedsiębiorczość-świadomy wybór	73
3.5. Etyka zawodowa	74
3.6. Podatki i ubezpieczenia	74
3.7. Gospodarka Polski	74
4. Procedury osiągania szczegółowych celów edukacyjnych	75
4.1. Założenia metodyczne	75
4.2. Proponowany podział godzin	76
4.3. Preferowane metody nauczania-uczenia się	76
4.4. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej	78
4.5. Literatura przedmiotowa	78
Zakupione filmy tematyczne urozmaicą zajęcia:	79
5. Opis założonych osiągnięć ucznia i propozycje metod ich oceny	81
5.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu podstawy przedsiębiorczości	81
5.2. Metody oceny osiągnięć uczniów	88
5.3. Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów	89
6. Ewaluacja programu nauczania	99

NOTATKA O AUTORZE

Autorka programu jest nauczycielem dyplomowanym z dwudziestoletnim stażem nauczycielskim. Ukończyła na Uniwersytecie Wrocławskim Podyplomowe Studia „Nauczyciel przedsiębiorczości w szkołach ponadgimnazjalnych” oraz Podyplomowe studium kwalifikacyjne „Szkolny doradca zawodowy”.

Jest egzaminatorem Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej z egzaminu maturalnego z historii sztuki i z egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe w zawodach: technik architektury krajobrazu, malarz-tapeciarz, murarz, renowator zabytków architektury.

Brała aktywny udział w seminarium naukowo-metodycznym zorganizowanym 15 marca 2008 r. przez Centrum Edukacji Nauczycielskiej Uniwersytetu Wrocławskiego w ramach IX Dolnośląskiej Konferencji Naukowo-Metodycznej „Nauczyciel z pasją – szansą edukacji”, była autorką wystąpienia oraz projektu zaprezentowanego podczas Sesji w formie plakatu „Konsument jest <królem>”.

W 2007 r. uczestniczyła w konferencji „Audyt ofert pracy, zapotrzebowanie na kwalifikacje i szkolenia na Dolnym Śląsku” na Politechnice Wrocławskiej, gdzie zapoznała się z aktualnymi wynikami badań, z potrzebami i wymaganiami pracodawców a systemem edukacji oraz z czynnikami warunkującymi sukcesy zawodowe kadry kierowniczej w kontekście funkcjonowania Polski w Unii Europejskiej.

Brała także czynny udział w Regionalnej Sesji Naukowo-Metodycznej, podsumowującej realizację Studiów Podyplomowych „Szkolny Doradca Zawodowy”, zorganizowanej 25 listopada 2006 roku przez konsorcjum: Uniwersytet Opolski i Uniwersytet Wrocławski – gdzie zaprezentowała wystąpienie: „Zawody przyszłości – kultura i media” oraz „Projekt zajęć z klasami w ramach przedmiotu wiedzy o kulturze: Zawody związane z kulturą” (projekt został opublikowany – „Edukacja zawodoznawcza w szkole”).

1. WPROWADZENIE I ZAŁOŻENIA

DYDAKTYCZNO-WYCHOWAWCZE PROGRAMU

Program powstał w związku z realizacją w Zespole Szkół Budowlanych im. gen. Józefa Bema we Wrocławiu projektu „Szkola kluczowych kompetencji. Ponadregionalny program rozwijania umiejętności uczniów szkół ponadgimnazjalnych Polski centralnej i południowo-zachodniej”. Projekt ten jest realizowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i Budżetu Państwa w obszarze Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki: Priorytet II. Wysoka jakość systemu oświaty: Działanie 3.3 Poprawa jakości kształcenia: Poddziałanie 3.3.4 Modernizacja treści i metod kształcenia.

Program został opracowany na podstawie:

- Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 czerwca 2009 roku w sprawie dopuszczania do użytków w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz.U. Nr 89, poz. 730);
- Rozporządzenia MENiS w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. Nr 51 z 29 maja 2002 r. ze zmianami z dnia 6.09.2003 r. i 13.01.2005 r.);
- Zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady z 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (226/962/WE).

Program tworzony jest dla pierwszej klasy technikum budowlanego w Zespole Szkół Budowlanych. Technikum budowlane jest 4-letnią szkołą zawodową, powstałą na podbudowie programowej gimnazjum, przygotowującą uczniów do egzaminu maturalnego i do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w zawodzie technik budownictwa. Założeniem programowym technikum jest bardzo dobre przygotowanie praktyczne absolwentów do wykonywania zadań zawodowych. Dlatego szkoła kształci umiejętności niezbędne do prowadzenia przedsiębiorstw, w produkcji, handlu i usługach w zakresie projektowania.

Rynek pracy we Wrocławiu zmienia się bardzo dynamicznie. Mają na to wpływ czynniki, takie jak nowe inwestycje, promocja miasta, organizacja Euro 2012. Pracodawcy poszukują pracowników ze ściśle określonymi kompetencjami oraz doświadczeniem zawodowym. Władze miasta Wrocławia podejmują szereg działań, mających na celu wspieranie przedsiębiorczości i rynku pracy.

Na podstawie opracowanej przez Annę Jaros-Kaletę „Diagnozy implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych i regionalnych oświaty i rynku pracy” należy położyć nacisk na zainteresowanie uczniów zajęciami z „Podstaw przedsiębiorczości” poprzez wykorzystanie aktywizujących metod nauczania-uczenia się oraz zwiększenie świadomości zawodowej uczniów.

Opracowany program zapewnia realizację podstawy programowej przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości” a także uwzględniono w nim rozwijanie kompetencji kluczowych w zakresie innowacyjności i przedsiębiorczości, określone przez Unię Europejską.

Proponowane zmiany programowe przyczynią się do osiągnięcia celów określonych przez Komisję Europejską w Programie „Edukacja i Szkolenia 2010”, takich jak: rozwijanie kompetencji kluczowych, zwiększenia odsetka osób z wykształceniem minimum średnim, lepszego przygotowania do studiów i aktywności na rynku pracy.

2. CELE EDUKACYJNE – KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

2.1. Szczegółowe cele, wynikające z kluczowej kompetencji

Uczeń po zrealizowaniu programu powinien umieć:

- wykazać myślenie kreatywne prowadzące do uzyskania oryginalnych rozwiązań;
- wprowadzić innowacje;
- ocenić swoje mocne i słabe strony;
- prowadzić negocjacje;
- współpracować w zespole;
- ocenić ryzyko i podejmować go w uzasadnionych przypadkach;
- identyfikować dostępne możliwości działalności osobistej, zawodowej i gospodarczej;
- ocenić wartości etyczne związane z przedsiębiorstwami;
- zaplanować przedsięwzięcia i prowadzić je do zamierzonych celów;
- promować dobre zarządzanie.

2.2. Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

Uczeń po zrealizowaniu programu powinien umieć:

- wskazać zasady i mechanizmy funkcjonowania gospodarki rynkowej;
- określić zasady aktywnego, świadomego i etycznego uczestnictwa w życiu gospodarczym;
- przygotować się, jako pracownik, do wejścia na rynek;
- wykazać korzyści i wady wynikające z samozatrudnienia;
- włączyć się aktywnie do funkcjonowania na rynku europejskim i światowym.

2.3. Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy

Uczeń po zrealizowaniu programu powinien umieć:

- określić, na czym polega rola pracownika budowlanego;
- przedstawić zasady poprowadzenia przedsiębiorstwa budowlanego;
- uczestniczyć w robotach budowlanych,
- prowadzić dokumentację budowy,
- przygotować i kontrolować produkcję budowlaną w różnych działach przedsiębiorstwa,
- określić, na czym polega sprawowanie nadzoru budowlanego w imieniu inwestora lub organu administracji terenowej.

2.4. Szczegółowe cele wynikające z podstawy programowej

Uczeń po zrealizowaniu programu powinien umieć:

- wymienić cechy osobowości;
- ocenić własną osobowość;
- dokonać autoprezentacji;
- wymienić mechanizmy regulujące zachowanie się człowieka;
- wymienić cechy osoby przedsiębiorczej;
- przedstawić zasady organizacji pracy w zespole;
- scharakteryzować role przyjmowane w grupie;

- wskazać zalety pracy zespołowej;
- przedstawić sposoby rozwiązywania konfliktów w grupie;
- wyjaśnić, na czym polega „mowa ciała”;
- stosować „mowę ciała” w porozumiewaniu się z innymi;
- interpretować „język ciała”;
- wskazywać cechy dobrego nadawcy i dobrego odbiorcy;
- scharakteryzować rodzaje i źródła barier komunikacyjnych;
- podejmować decyzje w sytuacjach trudnych i ryzykownych;
- porównać style kierowania;
- zastosować zasady organizacji i pracy zespołowej;
- rozwiązywać konflikty w grupie, szczególnie w drodze negocjacji;
- zaplanować własny budżet;
- wskazać źródła i rodzaje dochodów gospodarstwa domowego;
- rozróżnić wydatki konsumpcyjne i inwestycyjne;
- wymienić cechy gospodarki rynkowej;
- zdefiniować pojęcia związane z gospodarką rynkową (popyt, podaż, rynek);
- określić rolę norm etycznych w funkcjonowaniu rynku;
- wyjaśnić pojęcie pieniądza oraz jego właściwości i formy;
- wymienić funkcje pieniądza;
- wyjaśnić pojęcie wartości pieniądza;
- ocenić rolę i funkcje pieniądza w gospodarce;
- opisać podstawowe funkcje banków;
- wymieniać zadania banku centralnego i banków komercyjnych;
- przedstawić rodzaje usług bankowych dla ludności i przedsiębiorstw;
- porównać oferty różnych banków komercyjnych;
- wskazać najkorzystniejsze sposoby lokowania środków i zaciągania kredytów;
- zaplanować budżet gospodarstwa domowego;
- scharakteryzować cele i funkcje gospodarstwa domowego;
- wyjaśnić rolę rodziny w rozwoju przedsiębiorczości;
- wskazać możliwości i ograniczenia w równoważeniu budżetu gospodarstwa domowego;
- przedstawić relację pomiędzy popytem i podażą;
- wyznaczyć cenę równowagi;

- przedstawić prawa i obowiązki pracowników;
- wymienić rodzaje umów regulujące zatrudnienie;
- wyjaśnić rolę związków zawodowych;
- przedstawić przyczyny, skutki i strukturę bezrobocia;
- wymienić formy walki z bezrobociem;
- opisać metody aktywnego poszukiwania pracy;
- wyliczyć dokumenty konieczne do ubiegania się o pracę;
- porównać prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy wynikające ze stosunku pracy i innych umów;
- przygotować curriculum vitae (cv) i list motywacyjny;
- wymienić formy organizacyjno-prawne przedsiębiorstw;
- podać źródła przepisów dotyczących działalności gospodarczej;
- wymienić źródła finansowania firm;
- zdefiniować pojęcie majątku firmy;
- opisać działania związane z podejmowaniem działalności gospodarczej;
- wyjaśnić pojęcie bilansu i rozliczeń finansowych;
- wyjaśnić pojęcia: aktywa i pasywa;
- objaśnić wpływy reklamy na konsumentów;
- wybrać odpowiednią formę organizacyjno-prawną przedsiębiorstwa do planowanej działalności gospodarczej;
- wskazać najkorzystniejsze sposoby finansowania poszczególnych form działalności gospodarczej;
- przygotować prosty biznesplan;
- wykazywać korzyści i zagrożenia związane z konkurencją i monopolem;
- wypełnić zeznanie podatkowe PIT;
- wyjaśnić zasady etyczne obowiązujące w działalności gospodarczej oraz etyki pracy;
- wymienić przykłady zachowań etycznych i nieetycznych pracodawców i pracowników;
- przedstawić prawa konsumentów;
- wyjaśnić konieczność istnienia instytucji chroniących konsumentów i ich rolę;
- wymienić rodzaje ubezpieczeń;
- wyjaśnić zasady naliczania składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne;
- zdefiniować pojęcie i funkcje budżetu państwa;

- wymienić źródła finansowania budżetu;
- wyjaśnić system podatkowy w Polsce;
- obliczyć składkę na ubezpieczenie społeczne, w części płaconej przez pracownika i pracodawcę;
- obliczyć składkę na ubezpieczenie zdrowotne;
- scharakteryzować trzy filary systemu ubezpieczeń emerytalnych;
- zanalizować i porównać oferty firm ubezpieczeniowych, funduszy emerytalnych i funduszy powierniczych;
- wymienić międzynarodowe organizacje gospodarcze, z którymi współpracuje Polska;
- wymienić formy powiązań gospodarczych z zagranicą;
- wyjaśnić zasady międzynarodowej współpracy gospodarczej;
- przedstawić genezę i rozwój Unii Europejskiej;
- wymienić cele integracji europejskiej;
- przedstawić instytucje UE;
- objaśnić problemy ekonomiczne współczesnego świata;
- zdefiniować pojęcie globalizacji gospodarki światowej;
- wytłumaczyć wpływ i konsekwencje procesu globalizacji w sferze życia politycznego i kulturalnego świata;
- wykazać wpływ współpracy gospodarczej z zagranicą na gospodarkę kraju;
- ocenić wpływ swobód gospodarczych Unii Europejskiej na życie ekonomiczne państw członkowskich;
- ocenić konsekwencje procesu globalizacji dla Polski;
- prezentować postawę aktywną, twórczą, innowacyjną.

3. MATERIAŁ NAUCZANIA ZWIĄZANY Z CELAMI EDUKACYJNYMI

3.1. Postawa przedsiębiorczości

3.1.1 Psychologiczne podstawy przedsiębiorczości

3.1.2 Cechy osoby przedsiębiorczej

3.1.3 Mechanizm motywacji

3.1.4 Klasyfikacja grup społecznych

3.1.5 Cechy lidera

3.1.6 Komunikacja interpersonalna w grupie

3.1.7 Konflikty i ich rozwiązywanie

3.1.8 Negocjacje

3.1.9 Zasady pracy zespołowej

3.1.10 Ocena własnych predyspozycji do pracy zawodowej i prowadzenia działalności gospodarczej w Unii Europejskiej

3.2. Gospodarka rynkowa

3.2.1 Droga do gospodarki rynkowej. Plan Balcerowicza

3.2.2 Co to jest rynek? Klasyfikacja rynków

3.2.3 Prawo popytu

3.2.4 Prawo podaży

3.2.5 Równowaga rynkowa

3.2.6 Cechy gospodarki rynkowej

3.2.7 Rola pieniądza w gospodarce rynkowej

3.2.8 Gospodarstwo domowe

3.2.9 Banki

3.2.10 Giełda Papierów wartościowych

3.3. Ekonomia w Pracy

3.3.1 Praca jako wartość w życiu człowieka

3.3.2 Prawo pracy – obowiązki i prawa pracownika w Unii Europejskiej

3.3.3 Mobbing w miejscu pracy

3.3.4 Rynek pracy i bezrobocie

3.3.5 Poszukiwanie pracy w Unii Europejskiej. E-praca. Analiza ofert ogłoszeń prasowych i internetowych

3.3.6 Oferta pracy – CV i list motywacyjny

3.3.7 Jak sprzedawać swoje kwalifikacje przyszłemu pracodawcy w UE?

3.3.8 Jak planować swoją karierę zawodową?

3.3.9 Podstawy prawne zatrudnienia – kodeks pracy

3.3.10 Prawa i obowiązki pracodawcy

3.3.11 Specyfika pracy osób niepełnosprawnych

3.3.12 Płaca i jej funkcje

3.4. Przedsiębiorczość-świadomy wybór

3.4.1 Klasyfikacja przedsiębiorstw. Rodzaje organizacji budowlanych

3.4.2 Podejmowanie działalności gospodarczej. Pomysł na własną firmę

3.4.3 Baza ekonomiczna dla mojej firmy. Jak pozyskać środki na działalność gospodarczą?

3.4.4 Dlaczego trzeba inwestować?

3.4.5 Plan finansowy firmy

3.4.6 Biznes plan jako strategia sukcesu firmy

3.4.7 Legalizacja działalności gospodarczej w UE

3.4.8 Reklama i wizerunek firmy

3.4.9 Zastosowanie marketingu w branży budowlanej

3.5. Etyka zawodowa

3.5.1 Etyczny kodeks biznesu

3.5.2 Etyka zawodowa

3.5.3 Odpowiedzialność w biznesie

3.5.4 Rozwiązywanie problemów moralnych w firmie

3.5.5 Przeciwdziałanie korupcji

3.6. Podatki i ubezpieczenia

3.6.1 Podatki, rodzaje

3.6.2 Podatek od towarów i usług (VAT)

3.6.3 Wspólne opodatkowanie

3.6.4 Opodatkowanie dochodów z pracy

3.6.5 Ubezpieczenia społeczne. System emerytalny

3.6.6 Ubezpieczenia zdrowotne

3.6.7 System ubezpieczeń gospodarczych. Ubezpieczenia majątkowe i osobowe

3.7. Gospodarka Polski

3.7.1 Współpraca gospodarcza Polski z zagranicą

3.7.2 Co to jest inflacja?

3.7.3 Polska w Unii Europejskiej

3.7.4 Współpraca euro-regionalna

3.7.5 Proces globalizacji

3.7.6 Kto korzysta z globalizacji?

4. PROCEDURY OSIĄGANIA SZCZEGÓŁOWYCH CELÓW EDUKACYJNYCH

Bardzo istotna w nauczaniu przedsiębiorczości jest integracji treści nauczania, czyli korelacja z innymi przedmiotami. Należy przy realizacji przedmiotu współpracować z nauczycielem realizującymi takie programy, jak: wiedza o społeczeństwie, wiedza o kulturze, geografia, ponieważ to pozwoli na połączenie treści kształcenia i oddanie pełniejszego obrazu rzeczywistego naszego świata.

4.1. Założenia metodyczne

Prezentowany program autorski ma na celu przygotowanie uczniów do wprowadzenia zmian, czyli innowacji i do bieżącego funkcjonowania w społeczeństwie. Dlatego też celem programu jest wyposażenie uczniów w umiejętności umożliwiające podejmowanie działań przedsiębiorczych i innowacyjnych.

Planowanie procedury realizacji zajęć jest zależne od liczebności uczniów. Planuje się, że udział w realizacji programu weźmie około 30 uczniów. Rolą nauczyciela jest dostosowanie w praktyce szczegółowych rozwiązań dydaktycznych do warunków danej szkoły. Proponuje się prowadzenie zajęć z wykorzystaniem głównie metod aktywizujących, takich jak metoda projektów, debata, burza mózgów, analiza SWOT i inne.

Niektóre zajęcia realizowane będą w formie wycieczek przedmiotowych, prelekcji i spotkań z przedstawicielami banków, rynku pracy, firm budowlanych.

Należy angażować uczniów w przygotowanie lekcji, np. w formie opracowania ciekawostek, referatów.

Treści programowe z podstaw przedsiębiorczości są skorelowane z innymi przedmiotami, dlatego należy współpracować z nauczycielami, np. języków obcych (wypełnianie dokumentów aplikacyjnych), matematyki (obliczanie odsetek od kredytów), wiedzy o społeczeństwie (potrzeby człowieka, rola państwa w gospodarce), wiedzy o kulturze, geografii.

4.2. Proponowany podział godzin

Dział programowy	Liczba godzin
1. Postawa przedsiębiorczości	12
2. Gospodarka rynkowa	12
3. Ekonomia w Pracy	12
4. Godziny do dyspozycji nauczyciela	2
Klasa 1	Suma godzin 38
5. Przedsiębiorczość – świadomy wybór	13
6. Etyka zawodowa	6
7. Podatki i ubezpieczenia	8
8. Gospodarka Polskionomia z telewizora	6
9. Godziny do dyspozycji nauczyciela	2
Klasa 2	Suma godzin 35
Razem	73

4.3. Preferowane metody nauczania-uczenia się

Od lat preferowane jest kładzenie nacisku na kształcenie umiejętności przedsiębiorczości, które najlepiej rozwijać poprzez wykorzystaniu w procesie kształcenia metod aktywizujących.

Najbardziej przydatne w nauczaniu tego przedmiotu będą:

- Debaty i dyskusje dydaktyczne, np. „okrągłego stołu”, metaplan, dyskusje panelowe, pomogą uczniom skutecznie porozumieć się w różnych sytuacjach, przygotowują do publicznych wystąpień. Można wykorzystać te metody właściwie na każdej lekcji, np.:
- Burza mózgów (giełda pomysłów) uczy rozwiązywania problemów w twórczy sposób i rozwija sprawność umysłową, kreatywność. Przełamuje nieśmiałość przed przedstawianiem własnych pomysłów. Burzę mózgów można zastosować do poszukiwania rozwiązań różnych problemów, np. szukanie pomysłu na własną firmę czy bezrobocie.

- Metody dramowe (inscenizacja, symulacje, wchodzenie w role, plastyczne techniki dramowe) powinny być stosowane w sytuacji, gdy cele kształcenia są związane z kształtowaniem postaw wobec problemów społeczno-politycznych i gospodarczych oraz rozwijaniem umiejętności obrony własnych poglądów, np. zajęcia z asertywności.
- Mapa semantyczna (mapa mentalna, mapa pamięci).
- Metody decyzyjne (analiza SWOT, drzewko decyzyjne).
- Metoda projektów kładzie nacisk na samodzielną pracę uczniów i uczy korzystania z różnych źródeł informacji.

W pracy samodzielnej uczniowie uczą się odpowiedzialności, podejmowania decyzji, dokonywania samooceny. W pracy grupowej rozwijają się umiejętności podejmowania decyzji w grupie, rozwiązywania konfliktów, wyrażania własnych opinii, słuchania innych osób, poszukiwania kompromisów, dyskusowania, dokonywania oceny pracy swojej i innych.

W działaniach lokalnych uczniowie nabywają umiejętności układania harmonogramów, planowania i obliczania budżetu, poszukiwania sojuszników wspierających, przedsięwzięcia przewidywania i pokonywania trudności.

- Metoda przypadków, daje możliwość rozwoju następujących umiejętności: cichego czytania ze zrozumieniem, stawiania jasnych precyzyjnych pytań i twórczego myślenia, twórczego poszukiwania optymalnych rozwiązań, kompleksowego stosowania pojedynczych fragmentów wiedzy z różnych dziedzin, stosowania zdobytej wiedzy w praktyce, wyszukiwania potrzebnych informacji z różnych źródeł, precyzyjnego wypowiedzania się, obrony własnego zdania, podejmowania trafnych decyzji.
- Metoda sytuacyjna polega na analizie przykładowych sytuacji, np. z listu, filmu, „historii z życia”. Zadaniem uczniów jest rozwiązanie problemu, podjęcie decyzji lub ocena sytuacji. Jest to metoda ściśle związana z praktyką. Stanowi dobry trening w podejmowaniu decyzji przez zastosowanie wiedzy, doświadczenia i logicznego myślenia, w odniesieniu do konkretnej sytuacji. Metody sytuacyjne uczą diagnozowania i oceny sytuacji, umożliwiają wypracowanie nowych koncepcji, a także współpracy i komunikowania się. Metody sytuacyjne można wykorzystać w czasie lekcji dotyczących sposobów rozwiązywania konfliktów, asertywności.
- Portfolio.
- Rozmowa kierowana – daje uczniom szansę wypowiedzania się w czasie wykładu prowadzonego przez nauczyciela, zwiększa też zaangażowanie uczniów w czasie lekcji. Może być formą wprowadzenia w temat, poprzedzać film,

ćwiczenia indywidualne lub grupowe. Rozmowa kierowana może mieć charakter podsumowujący, omawiający poznane na lekcji treści i zagadnienia. Nauczyciel powinien przed lekcją przygotować pytania, które wykorzysta w czasie prowadzenia rozmowy z uczniami.

- Ćwiczenia praktyczne, czyli wypełnianie dokumentów, np. wniosku o wpis do ewidencji działalności gospodarczej.
- Metody eksponujące: film, pokaz foliogramów, plansz.
- Metody programowane: z użyciem komputera.
- Gry dydaktyczne – to rodzaj metod kształcenia należących do grupy metod problemowych i organizujących treści kształcenia w modele rzeczywistych zjawisk, sytuacji lub procesów, w celu zbliżenia procesu poznawczego ucznia do poznania bezpośredniego. Proponuję gry dydaktyczne przy powtórzeniu działu, może to być gra Bingo lub krzyżówka.

4.4. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Zajęcia z podstaw przedsiębiorczości powinny odbywać się w pracowni wyposażonej w funkcjonalne stoliki uczniowskie i krzesła, które można dowolnie ustawiać, zależnie od planowanej formy organizacyjnej lekcji (np. praca w grupie). Wybrane zajęcia należy prowadzić w pracowni wyposażonej w komputery połączone do Internetu. Umożliwi to prowadzenie zajęć z wykorzystaniem Internetu, jako źródła informacji (np. zbieranie danych o formach i warunkach uzyskania kredytów oferowanych przez banki, wyszukiwanie przepisów z zakresu prawa pracy, podatków, ubezpieczeń społecznych, zakładania działalności gospodarczej itp.).

Do realizacji programu przydatne byłyby takie pomoce, jak: kamera wideo, która umożliwi nagrywanie prezentacji i wybranych zajęć grupowych, rzutnik multimedialny, laptop, tablica interaktywna.

4.5. Literatura przedmiotowa

- [1] Biernacka M., Korba J., Smutek Z., Podstawy przedsiębiorczości. Podręcznik zakres podstawowy szkoła średnia; OPERON, Gdynia 2009.
- [2] Biernacka M., Korba J., Smutek Z., Podstawy przedsiębiorczości. Zeszyt ćwiczeń. OPERON, Gdynia 2009.
- [3] Belka r. (red): Ekonomia stosowana. FWP, Warszawa 2005.

- [4] Balawajder K., Konflikty interpersonalne. Katowice 1992.
- [5] Bień W., Rynek papierów wartościowych. Difin. Warszawa 2001.
- [6] Bogacka-Kisiel E., Łyszczak M., Finanse i bankowość. Zarys problematyki. Wydawnictwo AE, Wrocław 1999.
- [7] Dobosiewicz Z., Wprowadzenie do ekonomii. Wydawnictwo AE, Kraków 1997.
- [8] Eaton D., Kotarski r., Zarządzanie przedsiębiorstwem budowlanym. Poltex, Warszawa 2009.
- [9] Filar D., Rzońca A., Wojtowicz G., Ekonomia po polsku. Cedetu, Warszawa 2000.
- [10] Gierszewska G., Romanowska M., Analiza strategiczna przedsiębiorstwa. PWE, Warszawa 2002.
- [11] Nasiłowski M., System rynkowy. Podstawy mikro- i makroekonomii. Wydawnictwo Key Text, Warszawa 1994.
- [12] Żaro Z.W.S., Jak założyć i poprowadzić własną firmę. Sigma, Skierniewice 2001.
- [13] Makiela Z., Rachwał T., Podstawy przedsiębiorczości, Warszawa 2005.
- [14] Kelley. T, *Sztuka innowacji*, MT Biznes 2003.
- [15] Klimczak B., Etyka gospodarcza. Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskarego Langego we Wrocławiu, Wrocław 2006.
- [16] Taraszkiewicz M., *Refleksyjny praktyk w działaniu*, Wyd. CODN 1999.
- [17] Lemmermann H., *Szkoła debaty*, Wyd. Astrum, 1994.
- [18] De Bono E., *Naucz się myśleć kreatywnie*, Wyd. PRIMA, Warszawa 1995.
- [19] Socha J., Rynek- giełda- inwestycje. Olimpus, Warszawa 1998.
- [20] Wachowiak P., Profesjonalny menadżer. Umiejętność pełnienia ról kierowniczych. Difin, Warszawa 2001.
- [21] Zawajska A., Daniłowska A., Mossakowska E., ABC Ekonomii. CIM, Warszawa 2002.

Zakupione filmy tematyczne urozmaicą zajęcia:

1. ABC EKONOMII /prod.niem. /cz. 1/.
2. ABC EKONOMII /prod.niem./ cz. 2.
3. ABC EKONOMII /prod.niem. /cz. 3./
4. Planowanie kariery zawodowej. Wyd. Synergia.

5. Czy nadaję się na przedsiębiorcę? Wyd. Synergia.
6. Zakładam firmę. Wyd. Synergia.
7. Biznes w praktyce. Wyd. Synergia.
8. Gdzie i jak szukać pracy. Wyd. Synergia.
9. Przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej. Wyd. Synergia.
10. Rozmowa kwalifikacyjna. Wyd. Synergia.
11. Techniki negocjacji. Wyd. Synergia.
12. Lider – jak przewodzić ludziom? Wyd. Synergia.
13. Jak pokonać stres? Wyd. Synergia.

EDUROM

Przedsiębiorczość szkoła ponadgimnazjalna. Przedsiębiorczość bez tajemnic. Zestaw foliogramów. Sylwester Gregorczyk.

ABSOLWENT-Zakładamy firmę (licencja 10 stanowisk).

5. OPIS ZAŁOŻONYCH OSIĄGNIĘĆ UCZNI I PROPOZYCJE METOD ICH OCENY

5.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu podstawy przedsiębiorczości

Treści kształcenia	Zakres wymagań	Wymagania edukacyjne i zakres celów	Stopień
Dział I. Postawa przedsiębiorczości i innowacyjności	Konieczne	<ul style="list-style-type: none"> Uczeń potrafi: Wyjaśnić pojęcia osobowość, przedsiębiorca, przedsiębiorstwo, potrzeba, innowacyjność, przedsiębiorczość, kreatywność, stres; wymienić typy osobowości, rodzaje potrzeb, role i ich rodzaje, narzędzia motywacyjne; 	Dopuszczający
	Podstawowe	<ul style="list-style-type: none"> rozdzielić typy osobowości, potrzeby, przedsiębiorcę od osoby przedsiębiorczej; wyjaśnić cechy osobowości, zinterpretować sposoby zachowania się, dokonać autoprezentacji, wymienić sposoby radzenia sobie ze stresem, określić swój potencjał przedsiębiorczy i przedsiębiorcy branży budowlanej; 	Dostateczny
	Rozszerzające	<ul style="list-style-type: none"> porównać różne typy osobowości człowieka, akcentując predyspozycje zawodach budowlanych, wyznaczać swoje cele i zadania, scharakteryzować sylwetkę przedsiębiorcy, potrzeby człowieka w pracy, cele kierownicze, wyjaśnić wpływ cech osobowościowych na rozwój człowieka, analizować swoje mocne i słabe strony, odpowiadać w prawidłowy sposób na pytania zadawane w trakcie publicznych prezentacji; 	Dobry
	Dopełniające	<ul style="list-style-type: none"> analizować postępowanie uległe, asertywne i agresywne, dokonywać trafnej samooceny i autoprezentacji uzasadnić zależność między zachowaniem człowieka a potrzebami, przewidzieć potrzeby człowieka w pracy, sporządzić diagnozę swoich mocnych i słabych stron, ocenić własną zdolność do zachowań asertywnych, dobrać narzędzia motywacyjne do indywidualnych cech osób, uzasadnić, że skuteczniejsze jest nagradzanie niż karanie, oceniać efektywność w zarządzaniu; przyjmować postawę aktywną, twórczą, innowacyjną; 	Bardzo dobry
	Wykraczające	<ul style="list-style-type: none"> opracować projekty i konkursy, artykuły na tematy dotyczące postaw przedsiębiorczych, wskazać praktyczne przełożenie znajomości ludzkich potrzeb na motywowanie do działania; 	Celujący

Treści kształcenia	Zakres wymagań	Wymagania edukacyjne i zakres celów	Stopień
Dział II. Gospodarka rynkowa	Konieczne	<ul style="list-style-type: none"> • Uczeń potrafi: • wymienić podmioty gospodarcze, elementy makrootoczenia i otoczenia ekonomicznego, rodzaje inflacji, rynków, funkcje pieniądza, banku centralnego, giełdy papierów wartościowych, Unii Europejskiej, zdefiniować pojęcia: gospodarowanie, zasady gospodarowania, rynek, popyt, podaż, pieniądz, podmiot gospodarczy, inflację, lobbying, kreatywność księgową; 	Dopuszczający
	Podstawowe	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić treści: zasady gospodarowania, funkcje pieniądza, mechanizm rynkowy, obieg okrężny w gospodarce, makroekonomiczne, mierniki wzrostu gospodarczego, tj. dochód narodowy, PKB, stopa inflacji, określić wpływ elementów otoczenia makro i otoczenia konkurencyjnego przedsiębiorstwa, wyjaśnić wpływ inflacji na sytuację finansową przedsiębiorstw i na poziom życia ludności, wskazać cechy rynku, pieniądza; 	Dostateczny
	Rozszerzające	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikować czynniki wytwórcze, rynki, inflację, papiery wartościowe, obliczać według wzoru: stopę inflacji, PKB na jednego 1 mieszkańca, wyszukiwać informacje o gospodarce w prasie, telewizji, Internecie, określać zależności między podmiotami gospodarczymi, przedsiębiorstwem a otoczeniem, państwem a gospodarką, bankami a innymi podmiotami, NBP a innymi bankami, umie stosować samodzielnie zdobyte wiadomości w sytuacjach podobnych do ćwiczeń na zajęciach lekcyjnych; 	Dobry
	Dopełniające	<ul style="list-style-type: none"> • analizować czynniki wpływające na popyt i podaż, podmioty gospodarcze, inflację, banki komercyjne, wpływ różnych elementów otoczenia na przedsiębiorstwo, zaproponować własne sposoby rozwiązywania głównych problemów makroekonomicznych, tj. inflacji, opracować referaty na wybrany temat związany z makro otoczeniem, zaplanować inwestowanie własnych pieniędzy; 	Bardzo dobry
	Wykraczające	<ul style="list-style-type: none"> • wskazywać rozwiązania dotyczące problemów makroekonomicznych, posiada wiadomości i umiejętności wykraczające poza wymagania programowe. 	Celujący

Treści kształcenia	Zakres wymagań	Wymagania edukacyjne i zakres celów		Stopień
Dział III. Ekonomia w pracy.	Konieczne	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować pojęcia: osoba bezrobotna, praca, zasoby siły roboczej, ludność aktywna zawodowo, podaż pracy, popyt na pracę, wymienić rodzaje bezrobocia, aktywne i pasywne narzędzia przeciwdziałania bezrobociu; 		
	Podstawowe	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcia: zasoby siły roboczej, ludność aktywna zawodowo, bierna zawodowo, współczynnik aktywności zawodowej, podaż pracy, popyt na pracę, stopa bezrobocia, bezrobotny, uczestniczyć w prowadzonej rozmowie kwalifikacyjnej; 		
	Rozszerzające	<ul style="list-style-type: none"> • zinterpretować bezrobocie, obliczyć stopę bezrobocia, współczynnik aktywności zawodowej, porównać metody poszukiwania pracy i narzędzia przeciwdziałania bezrobociu, określić przyczyny i skutki bezrobocia, sporządzić dokumenty aplikacyjne (CV, list motywacyjny) na ofertę lokalnego rynku pracy w branży budowlanej; 		
	Dopełniające	<ul style="list-style-type: none"> • nawiązać współpracę z lokalnymi przedsiębiorcami branży budowlanej; • wyjaśnić, dlaczego przedsięwzięcia ryzykowne są bardziej opłacalne i dlaczego ryzyko w gospodarowaniu jest nieuniknione; • samodzielnie opracować referaty; • twórczo podchodzić do poznanych problemów; • analizować czynniki mające wpływ na bezrobocie, lokalny rynek pracy; • zaproponować własne sposoby rozwiązywania głównych problemów makroekonomicznych, tj. bezrobocia; • zredagować rozmowę kwalifikacyjną w zawodzie technik budownictwa; • ocenić różne metody walki z bezrobociem, sposoby poszukiwania pracy; • przeprowadzić symulację negocjacji wynagrodzenia z pracodawcą w branży budowlanej; 		
	Wykraczające	<ul style="list-style-type: none"> • zorganizować spotkanie z lokalnym pracodawcą, który przedstawi wymagania stawiane absolwentom-przyszłym pracownikom branży budowlanej; • samodzielnie i w sposób nowatorski rozwiązywać zaistniałe problemy. 		

Treści kształcenia	Zakres wymagań	Wymagania edukacyjne i zakres celów		Stopień
Dział IV. Przedsiębiorczość-świadomy wybór	Konieczne	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić pojęcia: plan, motywacja, ryzyko, spółka, spółdzielnia, kapitał własny, kapitał obcy, kredyty, koszt, wydatek, przychód, bilans, biznes plan, leasing, rachunek ekonomiczny, wyjaśnić skróty: NIP, REGON, ZUS, PIN; 		Dopuszczający
	Podstawowe	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować uczestników otoczenia firmy, formy organizacyjno-prawne przedsiębiorstw, składniki bilansu; • sporządzić podstawową dokumentację własnej firmy z branży budowlanej; • wymienić i charakteryzować podstawy dobrej komunikacji, zasady organizacji pracy zespołu; • czynniki wpływające na sukces i niepowodzenia w działalności przedsiębiorstwa; • sposoby finansowania działalności; • scharakteryzować, czym powinien wyróżniać się dobry pomysł na biznes; 		Dostateczny
	Rozszerzające	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować czynniki wpływające na: proces decyzyjny; • objaśnić i ocenić przydatność bilansu i rachunku zysków i strat; • scharakteryzować formy organizacyjno-prawne w zależności od rodzaju i wielkości przedsiębiorstwa, style kierowania; • opracować biznes plan lokalnej firmy branży budowlanej; 		Dobry
	Dopełniające	<ul style="list-style-type: none"> • udowodnić, dlaczego przedsiębiorca powinien badać otoczenie, ocenić skuteczność kierownika w organizacji; • ocenić poprawność podjętej decyzji, sytuację przedsiębiorstwa na podstawie bilansu i rachunku zysków i strat; • wystąpić w procesie negocjacji; • posługiwać się informacjami z literatury fachowej, prasy; • poszukiwać informacji na rynku pracy o zawodach deficytowych; 		Bardzo dobry
	Wykraczające	<ul style="list-style-type: none"> • dokonać samooceny siebie jako przedsiębiorcy; • opracować stronę internetową własnej firmy branży budowlanej; • przeprowadzić analizę SWOT własnej firmy i analizę rynku firm budowlanych we Wrocławiu. 		Celujący

Treści kształcenia	Zakres wymagań	Wymagania edukacyjne i zakres celów	Stopień
Dział V. Etyka zawodowa	Konieczne	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować pojęcia: normy etyczne, etyka pracy, wartości etyczne, doskonała konkurencja, interes własny, lojalność; • „pranie brudnych pieniędzy”, prawa człowieka, tajemnica bankowa; 	Dopuszczający
	Podstawowe	<ul style="list-style-type: none"> • posługiwać się prawidłowo pojęciami: normy etyczne, etyka pracy, wartości etyczne, doskonała konkurencja, interes własny, lojalność, „pranie brudnych pieniędzy”, prawa człowieka, tajemnica bankowa; 	Dostateczny
	Rozszerzające	<ul style="list-style-type: none"> • określać role norm etycznych w funkcjonowaniu rynku; • wymienić przykłady zachowań etycznych i nieetycznych pracodawców i pracowników; 	Dobry
	Dopełniające	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić zasady etyczne obowiązujące w działalności gospodarczej oraz etyki pracy; • ocenić wartości etyczne związane z przedsiębiorstwami; 	Bardzo dobry
	Wykraczające	<ul style="list-style-type: none"> • przygotować samodzielnie referat na jeden z wybranych tematów: <ol style="list-style-type: none"> 1. Etyczny kodeks biznesu. 2. Etyka zawodowa. 3. Odpowiedzialność w biznesie. 4. Rozwiązywanie problemów moralnych w firmie. 5. Przeciwdziałanie korupcji. 	Celujący

Treści kształcenia	Zakres wymagań	Wymagania edukacyjne i zakres celów	Stopień
Dział VI. Podatki i ubezpieczenia	Konieczne	Uczeń potrafi: <ul style="list-style-type: none"> • posługiwać się pojęciami: stopa procentowa, odsetki, kapitał lokata, dywidenda, obligacja, akcja, budżet, reklamacja, składka, szkoda, odszkodowanie; • zdefiniować pojęcia: konsument, płaca netto, brutto, lokata bankowa, rzeczowa, budżet rodzinny, racjonalne gospodarowanie budżetem, równowaga budżetowa; 	Dopuszczający
	Podstawowe	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikować potrzeby członków rodziny, dobra konsumpcyjne i dobra produkcyjne, wydatki stałe i okresowe, źródła oszczędzania i zwiększania dochodów gospodarstwa domowego; • posługiwać się prawidłowo pojęciami: kapitał, dywidenda, akcja, obligacja, scharakteryzować decyzje podejmowane przez konsumenta, wymieniać rodzaje ubezpieczeń gospodarczych i społecznych wymienić potrzeby indywidualne i wspólne rodziny, źródła dochodów rodziny, rodzaje wydatków; 	Dostateczny
	Rozszerzające	<ul style="list-style-type: none"> • klasyfikować potrzeby rodziny, objaśnić, na czym polega racjonalne gospodarowanie budżetem gospodarstwa domowego; • rozróżnić płacę netto i brutto, scharakteryzować formy wynagrodzeń, systemy pomocy społecznej, zasady funkcjonowania I, II, III filaru, różne formy oszczędzania; • cechy dobrej lokaty, wybrać najlepszą formę lokowania pieniędzy, a także ubezpieczenia osobowego i majątkowego, dokonać obliczeń według wzorów poznanych w szkole; 	Dobry
	Dopełniające	<ul style="list-style-type: none"> • określić potrzeby poszczególnych członków rodziny, potrzeby wspólne i przyszłościowe, rolę państwa w zakresie świadczeń; • ocenić budżet własnego gospodarstwa domowego, system zabezpieczenia emerytalnego, korzyści wynikające z różnych typów ubezpieczeń, scharakteryzować postawy przedsiębiorcze w rodzinie, sporządzić zrównoważony budżet gospodarstwa domowego, zaplanować wydatki gospodarstwa domowego, dokonać analizy: budżetu domowego, kosztów i korzyści wynikających z różnych form ubezpieczenia, wypełnić z pomocą nauczyciela deklarację rocznego zeznania podatkowego PIT-37, PIT-38; 	Bardzo dobry
	Wykraczające	<ul style="list-style-type: none"> • opracować strukturę budżetu własnej rodziny, zaproponować sposoby racjonalizacji budżetu rodziny, porównać strukturę budżetu rodzin w krajach UE, przygotować samodzielnie referaty; • przyjmować swoją odpowiedzialność za warunki życia po przejściu na emeryturę. 	Celujący

Treści kształcenia	Zakres wymagań	Wymagania edukacyjne i zakres celów	Stopień
Dział VII. Gospodarka Polski	Konieczne	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zdefiniować pojęcie globalizacji gospodarki światowej; • wymienić instytucje świadczące pomoc społeczną, rodzaje świadczeń, jednostki samorządu terytorialnego, organizacje pozarządowe funkcjonujące w Polsce; 	Dopuszczający
	Podstawowe	<ul style="list-style-type: none"> • wyliczyć międzynarodowe organizacje gospodarcze, z którymi współpracuje Polska; • rozumie cele integracji europejskiej; • wytłumaczyć wpływ i konsekwencje procesu globalizacji w sferze życia politycznego i kulturalnego świata; 	Dostateczny
	Rozszerzające	<ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować zachowania przedsiębiorcze organizacji pozarządowych, rodzaje działań przedsiębiorczych władz samorządowych na rzecz lokalnych społeczności; • wymienić formy powiązań gospodarczych z zagranicą; • wyjaśnić zasady międzynarodowej współpracy gospodarczej; • wyliczyć instytucje Unii Europejskiej; 	Dobry
	Dopełniające	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić rolę budżetu państwa w zaspokajaniu potrzeb społecznych, wykazywać znaczący wpływ działalności samorządu terytorialnego na funkcjonowanie lokalnej społeczności; • objaśnić problemy ekonomiczne współczesnego świata; 	Bardzo dobry
	Wykraczające	<ul style="list-style-type: none"> • współpracować z organizacjami pozarządowymi; • ocenić konsekwencje procesu globalizacji dla Polski; • streścić genezę i rozwój Unii Europejskiej. 	Celujący

5.2. Metody oceny osiągnięć uczniów

W nauczaniu tego przedmiotu i kształtowaniu kluczowych kompetencji przedsiębiorczość i inicjatywność należy położyć nacisk na samodzielność ucznia, logiczne wnioskowanie, a przede wszystkim aktywność w jego zachowaniach przedsiębiorczych.

Do pomiaru osiągnięć ucznia w zakresie powyższych kompetencji proponuje się następujące narzędzia kontroli:

- a) **odpowiedź ustna** – kilka razy w semestrze, obejmuje znajomość materiału z trzech ostatnich tematów; w przypadku lekcji powtórzeniowych – z całego działu. Odpowiedź oceniana jest pod względem zawartości merytorycznej, prezentowania wypowiedzi i posługiwania się językiem ekonomicznym, stosowania odpowiedniej argumentacji podczas dyskusji,
- b) **kartkówka** – obejmuje materiał z trzech ostatnich tematów i nie wymaga wcześniejszego zapowiadania. Maksymalny czas trwania 15 minut. Ocena z kartkówki nie podlega poprawie,
- c) **testy** (otwarte, zamknięte, jednokrotnego i wielokrotnego wyboru i inne), są typową formą pomiaru sprawdzającego zarówno bieżące osiągnięcia, jak i osiągnięcia z całego programu,
- d) **pisemne prace klasowe** – odpowiedź pisemna z określonej wcześniej partii materiału lub działu, zapowiadane z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem. Uczeń nieobecny na lekcji w dniu pisemnej pracy klasowej ma obowiązek zaliczenia sprawdzianu w terminie do dwóch tygodni od daty sprawdzianu,
- e) **aktywność na lekcji** – uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą za wykazaną aktywność na lekcji lub pracę w grupie,
- f) **ćwiczenia** – przygotowane indywidualnie i grupowo,
- g) **bieżące ocenianie zapamiętanych treści lekcji** – obejmuje zakres tematyczny jednostki lekcyjnej, sprawdza rozumienie treści i umiejętność radzenia sobie w sytuacjach problemowych,
- g) **referat** – opracowanie i wygłoszenie (na temat z zakresu programu nauczania lub wykraczającego poza) – uczniowie poszerzają wiedzę korzystając z różnych źródeł informacji,
- h) **prace domowe** – prace pisemne przygotowane w domu powinny być nastawione na rozwiązywanie problemów i korzystanie z różnych źródeł informacji oraz powinny sprawdzać umiejętność formułowania krótkich wypowiedzi pisemnych

na tematy ekonomiczne. Uczeń może się wtedy wykazać swoją aktywnością, przedsiębiorczością i innowacyjnością,

- i) **projekt edukacyjny** – wykonywany w zespołach. Wskazane jest, aby uczniowie wykonali chociaż jeden, ponieważ daje on możliwość sprawdzenia, oprócz wiedzy, umiejętność pracy w grupie i korzystania z różnych źródeł informacji, samodzielności, przedsiębiorczości i innowacyjności,
- j) **portfolio** – umożliwia planowanie, organizowanie i ocenianie własnej nauki, zbieranie i porządkowanie informacji wymaga od ucznia systematycznego kontrolowania i uzupełniania warsztatu pracy, umożliwia też współpracę uczniów wymieniających się materiałami,
- k) **postawa przedsiębiorcza i innowacyjna** przejawiająca się w konkretnych działaniach na rzecz innych, np. aktywne działanie na rzecz szkoły, klasy lub instytucji zewnętrznych, organizacja projektów o tematyce związanej z przedmiotem, udział w projektach lub konkursach rozwijających przedsiębiorczość, aktywność w zakresie nawiązywania kontaktów z instytucjami wspierającymi przedsiębiorczość; aktywna działalność w Szkolnym Klubie Przedsiębiorczości itp.

Ocenę semestralną i roczną wystawia się na podstawie ocen cząstkowych, zgodnie z procedurą obowiązującą w Wewnętrzny Szkolnym Systemie Oceniania.

5.3. Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów

Pytania sprawdzające do tematu: Banki:

1. Na jakiej podstawie działa system bankowy w Polsce?
2. Co należy do podstawowych funkcji banków?
3. Jaki bank jest bankiem centralnym w Polsce?
4. Jakie funkcje pełni bank centralny?
5. Co było najstarszą formą operacji finansowych, polegającą na pożyczaniu pieniędzy lub towarów na wysoki procent?
6. Jakie znasz podstawowe zasady działania banków?
7. Na czym polega zasada uniwersalizmu banków?
8. Czy Rada Polityki Pieniężnej jest zależna od NBP?
9. Co to jest ROR?
10. Jakie są plusy posiadania własnego rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego?
11. Co to są lokaty terminowe?

12. Jakie znasz rodzaje najczęściej wykorzystywanych kredytów?

13. Jakie są podstawowe zadania banków komercyjnych?

Gra w bingo – minikonkurs

(metoda kontroli i sposób utrwalenia nowych wiadomości)

Do gry potrzebna kartka z planszą:

Uczniowie w pola na planszy wpisują dowolne liczby od 1 do 25.

Nauczyciel losuje kartki z definicją określonego pojęcia.

Zadaniem ucznia jest odgadnąć, o jakie pojęcie chodzi i skreślić na planszy numer.

Wygrywa ten co skreśli 5 liczb: w kolumnie, rzędzie lub po przekątnej i krzyknie „Bingo”.

Materiał dla nauczyciela

Pojęcia dla ucznia:

1. stres
2. franchising
3. osoba fizyczna
4. osoba prawna
5. kreatywna księgowość
6. rynek
7. dobra ekonomiczne
8. system ekonomiczny
9. arbitraż
10. grupa społeczna
11. inicjatywność i kreatywność
12. postawa asertywna
13. postawa
14. frustracja
15. oligopol
16. kartel

17. koszty
18. kredyt konsumpcyjny
19. kredyt hipoteczny
20. hossa
21. bessa
22. WIG- Warszawski Indeks Giełdowy
23. WIG20
24. akcja
25. giełda

Definicje dla nauczyciela:

1. Jest stanem ogólnej mobilizacji sił fizycznych (podwyższony poziom adrenaliny, przyspieszone tętno i oddech) i psychicznych (natężenie uwagi) jako reakcji na bodziec (stresor).
2. Polega na przekazaniu na podstawie umowy znaku firmowego oraz prawa utworzenia przedsiębiorstwa i sposobu jego prowadzenia w zamian za zryczałtowaną opłatę lub część zysku.
3. To człowiek występujący jako podmiot prawa.
4. Jest wyodrębniona jednostka organizacyjna, na mocy odpowiednich przepisów wyposażona w zdolność zawierania umów, posiadania praw i obowiązków oraz występowania jako strona przed sądem.
5. Polega ona na nierzetelnym prowadzeniu ewidencji przez przedsiębiorstwa i biura rachunkowe. Wykazują one nieistniejące zyski lub sztucznie powiększają majątek przedsiębiorstwa. Ma to na celu zwiększenie kursu akcji własnej firmy lub przyciągnięcie ewentualnych inwestorów. Jest to działanie niezgodne z prawem.
6. Oznacza instytucję lub mechanizm umożliwiający osobom posiadającym dobra i usługi kontakt z chętnymi do ich zakupu.
7. To wszystkie dobra materialne wytworzone przez człowieka w procesie produkcji w celu zaspokojenia ludzkich potrzeb. Dobra czerpane przez człowieka bezpośrednio z przyrody, zaspokajające jego potrzeby, to dobra wolne.
8. To zbiór praw, instytucji, działań, wartości i ludzkich motywacji, które łącznie tworzą podstawy podejmowania decyzji ekonomicznych.
9. To zwrócenie się przez obie strony konfliktu do osoby lub instytucji niezależnej z prośbą o rozwiązanie konfliktu. Strony konfliktu zobowiązują się wcześniej

- do uznania werdyktu niezależnego arbitra, który, podobnie jak sąd, może wydawać orzeczenia z mocą prawa.
10. To przynajmniej trzy osoby połączone względnie trwałą więzią społeczną; ma określone cele, zadania, potrzeby, interesy i wartości. Wyróżnia się wyraźną odrębnością, na przykład zajmowanym terytorium, wielkością, systemem wartości oraz normami społecznymi.
 11. Zdolność do rozpoczynania działań, występowania z pomysłami. Związane jest to z opanowaniem takich umiejętności: umiejętność zdefiniowania problemu oraz zdolność do wyznaczania celów i zadań; zdolność wyszukania jak największej liczby rozwiązań danego problemu; umiejętność wyboru najlepszych pomysłów; konsekwencja w realizowaniu zadań.
 12. Postawa będąca kompromisem między nadmierną uległością a agresją.
 13. Ma pewne określone, stale powtarzające się schematy, według których jednostka czuje, myśli i działa.
 14. Jest przykrym stanem emocjonalnym, wywołanym pojawieniem się przeszkody w dążeniu do zaspokojenia jakiejś potrzeby lub osiągnięciem określonego celu.
 15. To model rynku, na którym występuje niewielka liczba producentów, zazwyczaj kilkunastu. Ceny dyktowane są przez najsilniejsze z przedsiębiorstw.
 16. Rodzaj grupowej praktyki monopolistycznej, której celem jest eliminowanie lub ograniczenie konkurencji. Polega na tym, że konkurenci bądź partnerzy zawierają porozumienie w sprawie cen lub zasad współpracy.
 17. To wartość zużycia składników majątku, pracy ludzkiej i zakupionych usług oraz innych wydatków, związanych z prowadzeniem działalności przez przedsiębiorstwo.
 18. Udzielany jest na określone potrzeby osób, a jego spłata indywidualnie ustalana z bankiem.
 19. Długoterminowy kredyt zaciągany z przeznaczeniem na finansowanie budownictwa mieszkaniowego lub nabycie domu czy mieszkania.
 20. Ryzyko zmniejsza się na giełdzie, gdy indeksy giełdowe rosną.
 21. Ryzyko zwiększa się na giełdzie, gdy indeksy giełdowe spadają.
 22. Ustalany jest na podstawie notowań wszystkich spółek według ich wielkości.
 23. Uwzględnia tylko 20 największych firm notowanych na giełdzie.
 24. Świadczenie posiadania udziału w przedsiębiorstwie, którego formę organizacyjną stanowi spółka akcyjna.
 25. Instytucja zorganizowanego rynku, za którego pośrednictwem dokonuje się transakcji handlowych według określonych norm i zasad.

Przykład sprawdzianu pisemnego z zakresu: Banki; Papiery wartościowe.

1. Uzupełnij zdania: (0-8 pkt)

a/ Bankiem centralnym w Polsce jest

.....

b/ ROR to

.....

c/ Działalność funduszy inwestycyjnych jest nadzorowana przez

.....

d/ System bankowy Polsce działa na podstawie

.....

e/ Założycielem giełdy w Polsce jest

.....

f/ Na giełdach towarowych obraca się

.....

g/ to miejsce dokonywania operacji kupna i sprzedaży akcji.

h/ Ceny akcji z każdego dnia pokazują

.....

2. Napisz, co należy zrobić, aby uzyskać kredyt gospodarczy.

.....

.....

0-6 pkt)

3. Wyjaśnij, kiedy ryzyko gry na giełdzie maleje.

.....

.....

(0-3pkt)

ODPOWIEDZI:

1a/ Narodowy Bank Polski

1b/ forma rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego

1c/ Komisję Papierów Wartościowych i Giełd.

1d/ prawa bankowego.

1e/ skarb państwa

1f/ dokumentami własności towarów.

1g/ Rynek kapitałowy

1h/ tendencje wzrostowe, spadkowe lub stabilizacyjne na danym rynku.

2/ Kredyt gospodarczy dla firm może otrzymać osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą oraz spółki cywilne. Potrzebne są podstawowe dokumenty, które posiada każdy przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą. Kredyty gospodarcze przeznaczone są na cele związane z prowadzoną działalnością gospodarczą.

Zabezpieczeniem kredytu mogą być np. poręczyciele, hipoteka, zastaw rejestrowy, weksel in bianco, depozyty.

3/ Podczas gry na giełdzie nie należy ulegać emocjom. Zawsze trzeba trzeźwo oceniać rzeczywistość. Naturalną sytuacją jest wzrost cen jak i spadek kursów papierów wartościowych. Musimy sami decydować czy przeczekać ewentualne spadki, czy też zacząć działać. Musimy kupować mądrze i nie inwestować wszystkich naszych środków. Przed rozpoczęciem samodzielnej gry warto zapoznać się z konstrukcją polskiego rynku kapitałowego jak i z różnymi technikami wyboru najkorzystniejszej inwestycji.

Sprawdzian z działu II – „Gospodarka rynkowa”

.....
Imię i nazwisko

.....
klasa

.....
data

1. Które zdanie jest definicją rynku?

/0-1pkt/

- a/ Rynek jest przykładem rynku towarowego, gdzie przedmiotem transakcji są dobra materialne.
- b/ Rynek umożliwia wymianę towaru na pieniądze i dokonanie transakcji.
- c/ Rynek oznacza instytucję lub mechanizm, umożliwiające osobom posiadającym dobra i usługi kontakt z chętnymi do ich zakupu.
- d/ Rynek to miejsce spotkań sprzedających i nabywców.

2. Popyt to:**/0-1pkt/**

- a/ Zapotrzebowanie na dobra wolne.
- b/ Ilość towaru, jaką nabywcy są skłonni kupić w określonym czasie za ustaloną cenę.
- c/ Zjawisko polegające na wzajemnym uzupełnianiu się dóbr materialnych i usług.
- d/ Ilość towaru, którą dostawcy są skłonni dostarczyć na rynek w określonym czasie i po określonej cenie.

3. Gospodarstwo domowe jest:**/0-1pkt/**

- a/ Tworzone przez dochód z gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.
- b/ Tworzone przez dochody z pracy domowej w gospodarstwie.
- c/ Tworzone przez osoby wspólnie zamieszkujące i wspólnie się utrzymujące.

4. Uzupełnij brakujące czynniki pozacenowe kształtujące podaż:**/0-2pkt/**

- a/
- b/ postęp techniczny,
- c/

5. Zaznacz „prawda” czy „fałsz”?**/0-5pkt/**

- a/ Im wyższa cena, tym większy popyt. P F
- b/ Na rynku nigdy nie dochodzi do równowagi. P F
- c/ Państwo wpływa na równowagę rynkową. P F
- d/ Zmiany dochodu klientów to czynnik pozacenowy, kształtujący popyt. P F
- e/ Ceną transformacji było zubożenie społeczeństwa. P F

6. Wymień 4 funkcje pieniądza**/0-4pkt/****7. Przedstaw na wykresie krzywe popytu i podaży oraz wskaż cenę równowagi.**

Skorzystaj z tabeli, gdzie podane są wielkości popytu i podaży dotyczące długopisu w zależności od jego ceny.

/0-8pkt/

Cena (w zł)		2,40	3,20	3,80	5,00	5,60	6,80	7,80
Ilość sztuk	popyt	200	170	140	120	100	70	40
	podaż	40	60	70	120	140	160	200

8. Scharakteryzuj cechy gospodarki rynkowej.

/0-5pkt/

9. Wyjaśnij podstawowe zasady działania banków.

/0-5pkt/

10. Jakie prawa ma posiadacz akcji?

/0-2pkt/

11. Wyjaśnij, co znaczy mWIG-40 .

/0-3pkt/

ODPOWIEDZI:

1c

2b

3c

4a/ urodzaj w rolnictwie

4c/ zmiany cen zasobów

5a/ F

5b/ P

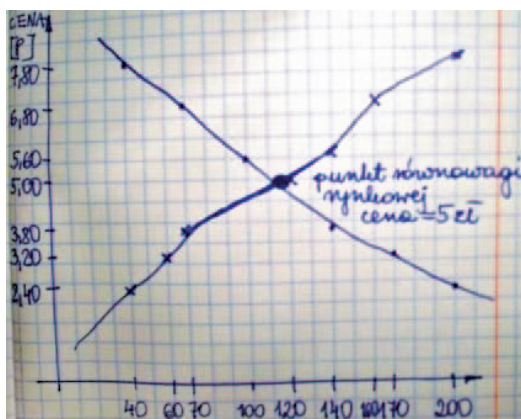
5c/ P

5d/ P

5e/ P

- 6/ – miernik wartości,
– środek płatniczy,
– środek wymiany wartości,
– środek gromadzenia oszczędności.

7/ WYKRES – obraz ceny równowagi rynkowej

[q] ilość

8/

a/ wolność rynkowa – co, w jakich ilościach, w jaki sposób i dla kogo ma być produkowane.

Decyzja leży po stronie niezależnych podmiotów gospodarczych, kierujących się własnym interesem.

b/ uwolniony system cen – ukształtowany przez rynek Ceny rynkowe stanowią efekt dostosowania ilości dostarczonego na rynek produktu do wielkości zapotrzebowania na ten produkt.

c/ własność prywatna – to prywatna własność czynników wytwórczych.

d/ konkurencja – to przedsiębiorcy dbają aby dobra i usługi były atrakcyjne dla konsumenta.

e/ przedsiębiorczość – każdy członek społeczeństwa może podjąć dowolną działalność gospodarczą, jedynym warunkiem jest jej zgodność z prawem.

9/

a/ zasada uniwersalizmu – polega na ciągłym poszerzaniu zakresu czynności banków, między innymi o emisję papierów wartościowych, stawianie się udziałowcami przedsiębiorstw, udzielanie poręczeń. Według tej zasady nie ma żadnych ograniczeń terytorialnych i branżowych w działalności banków.

b/ samodzielność banku – to możliwość autonomicznego podejmowania decyzji (w ramach prawa) oraz ponoszenie za nie wszelkich konsekwencji. Ograniczona samodzielność jest tylko przez nadzór banku centralnego i prawo bankowe.

c/ zasada konkurencyjności – polega na przyciągnięciu jak największej liczby klientów, np. poprzez atrakcyjność udzielanych kredytów.

d/ zasada samofinansowania – oznacza konieczność pokrywania kosztów działalności i zobowiązań z kapitału własnego.

e/ zasada komercjalizmu – polega na dążeniu do maksymalizacji zysku przy minimalizowaniu kosztów.

10/ Posiadacz akcji ma prawo do udziału w wyborach władz spółki oraz prawo uczestnictwa w podziale majątku firmy w wypadku jej likwidacji.

11/ mWIG-40 – ten indeks jest ustalany na podstawie notowań 40 spółek według ich wielkości notowanych na giełdzie pod względem ich największej wartości rynkowej i ich największego obrotu.

KARTKÓWKA Z DZIAŁU V –"ETYKA ZAWODOWA"

Zaznacz „prawda” czy „fałsz”?

1. Zachowaniem ludzi nie kieruje określony system wartości. P...F
2. Osobisty system wartości to pewne wartości uważane przez nas za szczególnie cenne. P...F
3. Dylemat etyczny to sytuacja w której człowiek musi dokonać wyboru między wartościami, które uznaje za ważne. P...F
4. Dylematy pracowników i pracodawców są takie same. P...F
5. Postawa nihilistyczna nie polega na odrzuceniu wszelkich wartości, zasad moralnych, estetycznych czy obyczajowych, przyjętych w danej grupie społecznej, epoce, narodzie. P...F
6. Znajomość systemu wartości dominującego w społeczeństwie czy też w pewnej grupie konsumentów, do której chce się dotrzeć, nie ma podstawowego znaczenia dla marketingu i reklamy. P...F
7. Jeżeli znamy system wartości klienta, możemy dostarczać mu produkty, za pomocą których realizuje on swoje wartości. P...F
8. Podstawowe wartości w działalności gospodarczej na wolnym rynku to własność, wolność, odpowiedzialność, uczciwość. P...F
9. Człowiek zdobywa wolność poprzez zapewnienie sobie odpowiednich warunków bytu. P...F
10. Kodeks dobrej praktyki bankowej mówi, że bank powinien zapewniać klientom pełną i bieżącą informację o świadczonych przez siebie usługach. P...F
11. Działania sprzeczne z prawem są nieetyczne, a ponadto karalne. P...F
12. Pogląd zwany determinizmem, głosi, że nie wszystko, co ludzie robią, jest spowodowane przez czynniki, nad którymi nie mają kontroli. P...F

ODPOWIEDZI: 1F,2P,3P, 4F, 5F, 6F, 7P, 8P, 9P, 10P, 11P, 12F.

6. EWALUACJA PROGRAMU NAUCZANIA

Zadaniem ewaluacji programu kształcenia kluczowych kompetencji w zakresie przedsiębiorczości jest badanie efektów programu, ocena jego skuteczności, trafności i użyteczności. Będziemy weryfikować założone cele programu oraz będziemy sprawdzać stopień ich realizacji na próbie celowo dobranej – uczniów klasy 1T3 w zawodzie technik budownictwa.

Na początku września przeprowadzona będzie:

a/ ewaluacja diagnozująca (wstępna), mająca na celu zdiagnozowanie wiedzy i umiejętności w zakresie podstaw przedsiębiorczości oraz kompetencji przedsiębiorczości i inicjatywności, przyswojonej w trakcie kształcenia w gimnazjum. Pozwoli to nauczycielowi na:

- zweryfikowanie treści kształcenia,
- wprowadzenie indywidualizacji nauczania,
- zaplanowanie zajęć wyrównawczych.

b/ ewaluacja formatywna będzie przeprowadzona anonimowo w trakcie realizacji programu – przed wystawieniem oceny semestralnej. Celem jej będzie sprawdzenie prawidłowości doboru przez nauczyciela metod i środków dydaktycznych do realizacji celów, treści kształcenia, poziomu osiągnięć uczniów.

c/ ewaluacja końcowa będzie również przeprowadzona anonimowo po zakończeniu realizacji programu. Celem jej będzie ocena stopnia realizacji założonych celów, sprawdzenie nabytych kluczowych umiejętności uczniów oraz stopnia ich wykorzystania na lokalnym rynku pracy.

Ewaluacja programu będzie również przeprowadzona według modelu SWOT.

Ewaluacji programu może dokonywać:

- Przedstawiciel projektu „Szkoła Kluczowych Kompetencji – edycja2”,
- Dyrektor szkoły na podstawie analizy dokumentów: dziennika lekcyjnego, rozkładu materiału, prac uczniowskich, ankiety dla uczniów,
- Nauczyciel na podstawie wywiadu, testu, ankiety dla uczniów- przykładowy wzór ankiety (wzór 1).

Wzór 1

Karta oceny udziału w projekcie „Szkoła Kluczowych Kompetencji – edycja 2”

Imię i nazwisko ucznia.....

1.	Co zrobiłem/am podczas realizacji projektu?	
2.	Jaki był mój udział w planowaniu działań?	
3.	Jak współpracowałem/am z innymi?	
4.	Czy wywiązywałem/am się z zadań?	
5.	Jak oceniam swoją pracowitość?	
6.	Jak oceniam swoją kreatywność?	
7.	Jaki był mój udział w przygotowaniu prezentacji?	
8.	Czy poszukiwałem, porządkowałem i wykorzystywałem informacje z różnych źródeł?	
9.	Czy prezentowałem własny punkt widzenia i brałem pod uwagę poglądy innych ludzi?	
10.	Co dało mi najwięcej satysfakcji podczas realizacji zadań?	
11.	Co pomagało, a co przeszkadzało w realizacji wybranych działań?	
12.	Co było dla mnie szczególnie trudne?	
13.	Czego dowiedziałem/am się o sobie?	
14.	Czego dowiedziałem się o pracy w grupie?	
15.	Jakie nowe umiejętności zawdzięczam przy realizacji projektu?	
16.	Czy chciałbym/abym w przyszłości uczestniczyć w podobnym projekcie?	

Wzór 2

Karta samooceny kompetencji przedsiębiorczości ucznia

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	SKALA OCEN (OD 1 DO 6)					
		1	2	3	4	5	6
1.	Sposób mediacji						
2.	Argumentowanie podjętych decyzji						
3.	Selekcjonowanie informacji						
4.	Formułowanie wniosków						
5.	Dostrzeganie współzależności pomiędzy zleceniami						
6.	Współdziałanie w zespole						
7.	Udział w przygotowaniu materiałów do realizacji tematu						

Źródło: Trybuchowska, Bałazy- Kucza, Sosnowiec 2007..

OCENA REALIZACJI PROGRAMU NAUCZANIA

Lp	Wskaźniki	Tak	Nie
1.	Czy treści programu są dostosowane do możliwości percepcyjnych uczniów?		
2.	Czy program umożliwia efektywne uczenie się i nabywanie przez uczniów wiedzy i umiejętności?		
3.	Czy efekty kształcenia są adekwatne do zakładanych celów programu i możliwości uczniów?		
4.	Czy proponowany sposób realizacji programu umożliwia zdobycie przez uczniów umiejętności wynikających z podstawy programowej?		
5.	Czy proponowany sposób realizacji programu umożliwia zdobycie przez uczniów umiejętności wynikających z kompetencji kluczowych inicjatywność i przedsiębiorczość?		
6.	Czy program umożliwia ocenę osiągnięć edukacyjnych uczniów?		
7.	Czy program umożliwia dostosowanie metod i form pracy do zróżnicowanych potrzeb i możliwości uczniów?		
8.	Czy program jest atrakcyjny dla uczniów?		
9.	Czy możliwe jest aktywizowanie i motywowanie uczniów w wyniku realizacji programu?		

PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

**Autorski program kształtowania
kompetencji kluczowych**

**Zespół Szkół Budowlanych
im. Księcia Jerzego II Piasta w Brzegu**

**Autor:
Bogusława Kopczyńska**

Brzeg 2010

SPIS TREŚCI

Notatka o autorze	105
1. Wprowadzenie i założenia dydaktyczno-wychowawcze programu	106
2. Cele edukacyjne – kształcenia i wychowania.	109
2.1. Szczegółowe cele wynikające z kluczowej kompetencji – inicjatywności i przedsiębiorczości	109
2.2. Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty	110
2.3. Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy	111
2.4. Szczegółowe cele wynikające z podstawy programowej	112
3. Materiał nauczania związany z celami edukacyjnymi	114
4. Procedury osiągania szczegółowych celów edukacyjnych	117
4.1. Założenia metodyczne	117
4.2. Proponowany podział godzin	118
4.3. Preferowane metody nauczania-uczenia się	119
4.4. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej.	120
4.5. Literatura przedmiotowa	121
5. Opis założonych osiągnięć ucznia i propozycje metod ich oceny	124
5.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu podstawy przedsiębiorczości	124
5.2. Metody oceny osiągnięć uczniów.	138
5.3. Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów.	140
6. Ewaluacja programu nauczania	146
Bibliografia	150

NOTATKA O AUTORZE

Mgr inż. Bogusława Kopczyńska – nauczycielka dyplomowana, wykształcenie wyższe magisterskie z przygotowaniem pedagogicznym zdobytym na Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu oraz Międzywydziałowym Studium Pedagogicznym przy tejże uczelni. Pracuje w Zespole Szkół Budowlanych im Księcia Jerzego II Piasta w Brzegu, gdzie uczy przedmiotów zawodowych ekonomicznych w Technikum w zawodzie technik logistyki, oraz w Zasadniczej Szkole Zawodowej.

W ciągu swojej kariery zawodowej nieustannie podnosi swoje kwalifikacje zawodowe – studia podyplomowe (matematyka z informatyką na Uniwersytecie Wrocławskim, Doradztwo Zawodowe na Gnieźnieńskiej Wyższej Szkole Humanistyczno-Managerialnej MILENIUM), kursy kwalifikacyjne (Organizacja i zarządzanie oświatą organizowanym przez WOM w Opolu, na egzaminatora okręgowej komisji egzaminacyjnej w zawodzie sprzedawca, kucharz małej gastronomii oraz technik logistyki), szkolenia WDN, OKE, Fundacji Młodzieżowej Przedsiębiorczości w ramach Programów: „Ekonomia w szkole”, „Moje Finanse”, „Polubić banki”, „Zawodowe drogowskazy”.

Jako przedstawiciel Zespołu Szkół Budowlanych brała udział w napisaniu projektu unijnego obejmującego wszystkie szkoły zawodowe w powiecie brzeskim o tytule „Motywacja + Praktyka = Sukces” oraz była koordynatorem jego realizacji w tejże szkole. Projekt miał na celu wzmocnienie atrakcyjności, podniesienie jakości i dostępności oferty edukacyjnej szkół zawodowych powiatu brzeskiego poprzez wykorzystanie innowacyjnych rozwiązań w procesie kształcenia.

W ciągu swojej pracy zawodowej była nagradzana: Brązowym Krzyżem Zasługi w 2003 r., Nagrodą Starosty Powiatu Brzeskiego w: 2008 r., Nagrodą Dyrektora Szkoły w: 1991, 1994, 1999, 2003, 2004, 2006, 2009 r.

Ponadto jako wieloletnia opiekunka Szkolnego koła PCK, za wzorową działalność została wyróżniona Odznaką Honorową PCK III i II stopnia oraz Odznaką Zasłużony Opiekun Koła PCK 08.09.2006 r.

1. WPROWADZENIE I ZAŁOŻENIA

DYDAKTYCZNO-WYCHOWAWCZE PROGRAMU

Program powstał w związku z realizacją w Zespole Szkół Budowlanych imienia Księcia Jerzego II Piasta w Brzegu projektu: „Szkoła Kluczowych Kompetencji”. Jest to ponadregionalny program rozwijania umiejętności uczniów szkół ponadgimnazjalnych Polski centralnej i południowo-zachodniej w zakresie kluczowych kompetencji. Zespół Szkół Budowlanych jest najstarszą szkołą zawodową w Brzegu. W ciągu blisko sześćdziesięciolecia swojego istnienia szkoła wielokrotnie zmieniała kierunki kształcenia, dostosowując je do potrzeb miejscowych zakładów, dostarczając im wykwalifikowanych pracowników.

Z opracowanej na potrzeby projektu: „Diagnozy implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych i regionalnych oświaty i rynku pracy” przez Pawła Rudnickiego wynika że w nauczaniu podstaw przedsiębiorczości w tej szkole należałoby położyć nacisk na uświadomienie uczniom korzyści wynikających z edukacji oraz kształtowanie umiejętności uczenia się i zwiększania motywacji do nauki . Ważne jest podnoszenie samooceny i nabycie umiejętności planowania, w tym kariery edukacyjno-zawodowej. Należy również zadbać o tworzenie i rozwijanie kompetencji osobowych i społecznych. Oto cytaty z diagnozy: *„Uczniowie przejawiają trudności z komunikowaniem się, nie posiadają umiejętności publicznego wypowiedzania się. Nie dostrzegają wagi uczenia się języków obcych, a matematykę traktują jak zło konieczne”.*

„Z diagnoz przeprowadzanych w szkole wynika, że problemy uczniów często powiązane są z relacjami w rodzinach oraz ich statusem materialnym. Problemy pojawiające się w rodzinach przenoszone są na grunt szkolny. Częste absencje, brak motywacji do uczenia się, brak oparcia w rodzicach, ograniczone możliwości uczestnictwa w zajęciach dodatkowych (w tym bezpłatnie organizowanych przez szkołę)”.

W programie należy również położyć nacisk na zagadnienia związane z podejmowaniem pracy oraz samozatrudnieniem w związku z wysokim bezrobociem w powiecie brzeskim. *„Uczniowie często pochodzą z rodzin bezrobotnych lub częściowo bezrobotnych, czy z rodzin w których jedno lub oboje rodziców pracuje za granicą. Dzieci z tych rodzin doświadczają biedy, mają problemy z kupnem podręczników, pomocy dydaktycznych, czy dojazdem do szkoły. Przez to ich możliwości edukacyjne bywają ograniczone. Wysokie absencje, praca podejmowana w wieku szkolnym, brak zainteresowania rodziców sytuacją szkolną dzieci odciska piętno na ich uczeniu się, podejściu do szkoły, a w dłuższej perspektywie, planach życiowych”.*

Program jest skierowany do uczniów technikum w zawodzie technik logistyk 342[04] i uwzględnia profil zawodowy klasy. W programie rozszerzono treści, które pomogą uczniom wykształcić lub udoskonalić umiejętności niezbędne w danym zawodzie. Do dokładnego określenia tych umiejętności i kompetencji posłużyło mi opracowanie autorki Katarzyny Grzybowskiej. W podręczniku „Podstawy logistyki” przedstawia ona umiejętności i uprawnienia, jakie są oczekiwane przez pracodawców wobec przyszłych pracowników w zawodzie technik logistyk na podstawie ofert pracy w 2008 roku. Są to:

- umiejętność obsługi komputera (97%),
- umiejętności organizacyjne (73%),
- umiejętności planistyczne (64%),
- znajomość języka obcego (54%),
- radzenie sobie z pracą, pod presją czasu – odporność na stres (39%),
- umiejętności analityczne (25%);

oraz takie cechy i umiejętności ponadzawodowe jak:

- optymizm (54%),
- umiejętność pracy w zespole (43%),
- umiejętności interpersonalne (40%),
- przedsiębiorczość (35%),
- dynamizm (24%),
- mobilność (23%),
- odpowiedzialność (20%),
- umiejętność krytycznego myślenia (14%).

Niniejszy Program autorski: „Podstawy przedsiębiorczości” został opracowany z uwzględnieniem:

- podstawy programowej zawartej w Rozporządzeniu MENiS z dnia 26 lutego 2002 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. Nr 51 z 29 maja 2002 r. z późniejszymi zmianami),
- w oparciu o zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (Dz.U. E z 30 grudnia 2006 r.),
- rozporządzenia MEN z 8 czerwca 2009 r. w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz.U. Nr 89, poz. 730),

- standardów wymagań maturalnych i egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe,
- diagnozy implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych i regionalnych oświaty i rynku pracy,
- ponadregionalnego programu rozwijania umiejętności uczniów szkół ponadgimnazjalnych Polski centralnej i południowo-zachodniej, Projekt „Szkoła Kluczowych Kompetencji”.

Program jest opracowany na potrzeby Zespołu Szkół Budowlanych imienia Księcia Jerzego II Piasta w Brzegu. Do realizacji programu kształcenia Kluczowych Kompetencji w zakresie przedsiębiorczości wybrano uczniów Technikum Nr 3 w zawodzie technik logistyki. Program będzie wprowadzony w klasie pierwszej i drugiej w wymiarze 38 godzin rocznie. Opracowano go w oparciu o dopuszczony do użytku szkolnego program nauczania podstaw przedsiębiorczości, zakres podstawowy: „Czas na przedsiębiorczość” – nr dopuszczenia DKOS 5002-75/07, którego autorkami są Katarzyna Garbacik i Magdalena Żmijko.

W programie zostały uwzględnione: profil zawodowy uczniów – technik logistyki oraz zalecenia z diagnozy potrzeb i uwarunkowań regionalnych i lokalnych rynku pracy i oświaty. Treści rozszerzono o zagadnienia związane z psychologiczno-socjologicznym uwarunkowaniem przedsiębiorczości i inicjatywności, podejmowaniem pracy i samozatrudnieniem. Wykorzystano również elementy programu: „Zawodowe drogowskazy”, „Ekonomia w szkole”, „Moje finanse” Fundacji Młodzieżowej Przedsiębiorczości. Program zawiera sposoby osiągania celów kształcących i wychowawczych z uwzględnieniem indywidualizacji pracy w zależności od potrzeb uczniów oraz warunków, w jakich program będzie realizowany. Zawiera również opis założonych osiągnięć ucznia.

Dobór treści kształcenia odpowiada zainteresowaniom uczniów, odzwierciedla aktualne wyzwania, jakie niesie ze sobą rzeczywistość. Wszystkie działania edukacyjne przedstawione w programie skupiają się na uczniu, tworząc go podmiotem programu. Problematyka zajęć ma uaktywnić ucznia, stawiać go w sytuacjach problemowych, jednocześnie zachęcać do podejmowania twórczych rozwiązań.

Program uwzględnia możliwość integracji międzyprzedmiotowej. Działania edukacyjne podjęte w ramach lekcji z podstaw przedsiębiorczości można łączyć i rozwijać również na godzinach przewidzianych do dyspozycji wychowawcy, na lekcjach matematyki, informatyki, wiedzy o społeczeństwie i zajęć z języka angielskiego.

Tworząc ten program, zwracałam uwagę na to, aby jego cele dydaktyczno-wychowawcze, treści kształcenia, metody pracy, a także osiągnięcia uczniów składały się na spójną lecz nie hermetyczną całość. Program ten można zatem modyfikować i dostosowywać do indywidualnych potrzeb ucznia.

2. CELE EDUKACYJNE – KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA.

Główne cele przedmiotu Podstawy przedsiębiorczości sformułowane w podstawach programowych kształcenia ogólnego dla szkół ponadgimnazjalnych to:

- przygotowanie do aktywnego i świadomego uczestnictwa w życiu gospodarczym,
- kształcenie postawy rzetelnej pracy i przedsiębiorczości,
- kształtowanie umiejętności pracy w zespole i skutecznego komunikowania się,
- kształtowanie umiejętności aktywnego poszukiwania pracy i świadomego jej wyboru,
- poznanie mechanizmów funkcjonowania gospodarki rynkowej,
- rozwijanie zainteresowania podejmowaniem i prowadzeniem działalności gospodarczej. Poznanie podstawowych zasad podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej w różnych formach,
- poznanie roli państwa i prawa w gospodarce rynkowej,
- poznanie zasad funkcjonowania gospodarki europejskiej i światowej.

2.1. Szczegółowe cele wynikające z kluczowej kompetencji – inicjatywności i przedsiębiorczości

W wyniku uczestnictwa w zajęciach uczeń będzie umiał:

- formułować własne cele i zadania w karierze edukacyjnej i zawodowej,
- identyfikować swoje predyspozycje zawodowe,
- zaplanować swój rozwój osobisty na najbliższe 10 lat,
- wykazać związek między samoakceptacją, a zdolnością do rozwoju osobistego i zawodowego,
- sporządzić diagnozę swoich mocnych i słabych stron,
- wyjaśnić istotę postaw i zachowań przedsiębiorczych, ze szczególnym uwzględnieniem inicjatywności i kreatywności,
- wykazać wagę twórczego myślenia,
- określić swoją inteligencję emocjonalną i odporność na stres (testy),

- włączać się do współpracy w środowisku lokalnym opartym na znajomości charakterystyki danego środowiska,
- wykazać się kreatywnością i skutecznością w kształtowaniu przychodów i wydatków gospodarstwa domowego,
- wykazać rolę rzetelnej pracy i umiejętności wykorzystywania życiowych szans w prowadzeniu własnej działalności,
- zaplanować inwestowanie własnych pieniędzy,
- podjąć decyzję o wyborze sposobów zabezpieczenia emerytalnego,
- ocenić własną zdolność do zachowań asertywnych,
- dokonać autoprezentacji,
- dokonać samooceny,
- komunikować się z innymi z wykorzystaniem wiedzy o mowie ciała i komunikacji werbalnej,
- zastosować zasady obowiązujące w negocjacjach,
- rozpoznać etyczne i nieetyczne zachowania w miejscu pracy,
- przewidzieć konsekwencje etycznego i nieetycznego zachowania w miejscu pracy,
- określić obszary problemów etycznych w skali przedsiębiorstwa,
- rozpoznawać zachowania mobbingowe,
- charakteryzować obszary działalności etycznego Państwa,
- uzasadnić konieczność ochrony konsumenta,
- wyjaśnić, co oznacza prawo do ochrony interesu ekonomicznego,
- wymienić obowiązki ciążące na sprzedawcy i producencie wynikające z praw konsumenta do rzetelnej informacji.

2.2. Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

W wyniku uczestnictwa w zajęciach uczeń będzie umiał:

- charakteryzować zasady i możliwości rozwoju osobistego uwzględniając środowisko w którym mieszka, np. miasto, wieś,
- zrozumieć reguły i zasady funkcjonowania gospodarki rynkowej,
- przeprowadzić analizę SWOT pracy w zawodach logistycznych w powiecie brzeskim, w województwie opolskim,

- analizować hierarchię potrzeb jednostkowych i społecznych oraz sposobów ich zaspokajania,
- dokonać samooceny wykonywanych zadań,
- określać warunki podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej w środowisku lokalnym,
- określać i oceniać szanse i zagrożenia w branży logistycznej i spedycyjnej na rynku lokalnym i regionalnym,
- współpracować z instytucjami, firmami w zakresie doradztwa zawodowego branży logistycznej,
- znać zastosowanie takich form działalności, jak: leasing i franchising,
- wyjaśniać zjawisko bezrobocia, scharakteryzować bezrobocie w powiecie brzeskim i województwie opolskim,
- zorganizować spotkanie z lokalnym pracodawcą, który przedstawi wymagania stawiane absolwentom – przyszłym pracownikom branży logistyczno-spedycyjnej,
- zaplanować swoją aktywność na rynku pracy,
- zaplanować swoją aktywność do świadomego i etycznego uczestnictwa w życiu gospodarczym.

2.3. Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy

W wyniku uczestnictwa w zajęciach uczeń będzie umiał:

- charakteryzować różne typy osobowości człowieka akcentując predyspozycje w zawodach logistycznych,
- zaplanować przedsięwzięcie z uwzględnieniem własnych zdolności zawodowych, uwarunkowań ekonomiczno-finansowych i etyczno-moralnych,
- brać aktywny udział w pracy zespołu zgodnie z zasadami pracy zespołowej,
- zaplanować i zorganizować własne stanowisko pracy,
- kształtować umiejętności formułowania i identyfikowania celów własnej działalności gospodarczej w branży logistycznej, spedycyjnej,
- sporządzić zarys biznes planu własnej firmy,
- wybrać odpowiednią formę organizacyjno-prawną we własnej firmie,
- wskazać możliwości pozyskania funduszy na rozpoczęcie i prowadzenie działalności firmy,
- przeprowadzić rozpoznanie rynku przed i w trakcie działalności firmy,
- zaplanować i przeprowadzić akcję reklamową firmy,

- sporządzić zeznanie podatkowe PIT,
- kształtować umiejętności korzystania z metod aktywnego poszukiwania pracy w swoim zawodzie,
- sporządzić dokumenty aplikacyjne w swoim zawodzie (CV, list motywacyjny),
- uczestniczyć w rozmowie kwalifikacyjnej,
- opisać oczekiwania pracodawców w danym zawodzie.

2.4. Szczegółowe cele wynikające z podstawy programowej

W wyniku uczestnictwa w zajęciach uczeń będzie umiał:

- posługiwać się pojęciami: popyt, podaż, cena, cena równowagi,
- wymieniać czynniki wpływające na popyt i podaż,
- kształtować swój pogląd na temat zachowań, z którymi spotyka się na rynku,
- wyjaśniać pojęcia: osobowość, potrzeba,
- uzasadniać znaczenie rozwoju osobowości dla własnej kariery zawodowej,
- odróżniać potrzeby niższego i wyższego rzędu,
- klasyfikować potrzeby zgodnie z hierarchią A. Masłowa,
- identyfikować własne potrzeby,
- charakteryzować własny typ osobowości,
- z szacunkiem odnosić się do koleżanek i kolegów, niezależnie od typu ich osobowości,
- pracować nad rozwojem własnej osobowości,
- znać pojęcia związane z budżetem domowym i wie jak je zastosować,
- objaśniać zależność między potrzebami członków gospodarstwa domowego, a planowaniem budżetu rodziny,
- planować własny budżet domowy z uwzględnieniem potrzeb wszystkich członków rodziny,
- definiować pojęcia: kredyt, pożyczka, zdolność kredytowa, żyrant, hipoteka,
- przedstawiać i analizować czynniki wpływające na wybór kredytu,
- wymieniać usługi świadczone przez banki komercyjne,
- wymieniać i analizować czynniki wpływające na wybór banku,
- świadomie wybierać oferty usług bankowych,
- wymienić cechy człowieka asertywnego, uległego, agresywnego,
- wymienić zasady i narzędzia skutecznej motywacji,

- wymieniać metody aktywnego poszukiwania pracy,
- wyjaśnić działanie mechanizmu rynkowego pracy,
- przedstawić zasady racjonalnego gospodarowania; wyjaśnić zależności między zyskiem a ryzykiem,
- przedstawić rolę państwa w systemie gospodarki rynkowej,
- zinterpretować podstawowe mierniki poziomu sprawności gospodarki i wzrostu gospodarczego,
- rozróżnić funkcje pieniądza,
- zidentyfikować przyczyny inflacji,
- wyjaśnić wpływ inflacji na gospodarkę, na sytuację finansową przedsiębiorstw i na poziom życia ludności,
- przedstawić sposoby przeciwdziałania inflacji,
- wymienić rodzaje instytucji finansowych i scharakteryzować ich usługi,
- wyjaśnić zasady funkcjonowania giełdy papierów wartościowych,
- omówić specyfikę funkcjonowania i struktury gospodarstwa domowego,
- rozróżnić podstawowe formy organizacyjno-prawne prowadzenia działalności gospodarczej,
- sporządzić dokumenty niezbędne do podjęcia działalności gospodarczej,
- omówić istotę i funkcje budżetu Państwa,
- wymienić podstawowe typy podatków pośrednich i bezpośrednich,
- wymienić formy opodatkowania dochodów,
- ocenić specyfikę i prawa rządzące rynkiem pracy w Polsce i UE,
- analizować podstawowe zagadnienia prawa pracy (nawiązywanie i rozwiązywanie stosunku pracy, prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy),
- rozróżniać ekonomiczne, psychologiczne i społeczne konsekwencje bezrobocia,
- omówić zasady uczestnictwa w systemie ubezpieczeniowym i emerytalnym,
- wykazać sens międzynarodowej wymiany gospodarczej,
- wymienić korzyści i koszty wynikające dla Polski z europejskiej integracji gospodarczej,
- scharakteryzować główne problemy etyczne współczesnego świata oraz rolę środowisk gospodarczych w rozwiązywaniu tych problemów,
- przedstawić argumenty za i przeciw globalizacji,
- znać prawa konsumenta wynikające z „niezgodności towaru z umową”,
- znać prawa konsumenta wynikające z gwarancji,

- potrafić dochodzić swoich praw konsumenta,
- potrafić korzystać z porad Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz Krajowej Federacji Konsumentów,
- znać zasady sporządzania biznes planu oraz umieć je wykorzystać w praktyce.

3. MATERIAŁ NAUCZANIA ZWIĄZANY Z CELAMI EDUKACYJNYMI

Dział I. Obserwuję gospodarkę rynkową.

- Historia pieniądza, początki bankowości, współczesny system bankowy, Bank Centralny i jego rola.
- Pojęcie pieniądza jego funkcje, cechy pieniądza, formy pieniądza.
- Podmioty gospodarki; gospodarstwo domowe, przedsiębiorstwo, Państwo, obieg okrężny w gospodarce, rynek i jego rodzaje, dobra i usługi, zasoby i ich klasyfikacja.
- Wielkość popytu i czynniki kształtujące popyt, wielkość podaży i czynniki kształtujące podaż, prawo popytu i podaży, ustalanie cen.

Dział II. Żyję w gospodarstwie domowym.

- Klasyfikacja typów osobowości, czynniki wpływające na rozwój osobowości, potrzeby człowieka – piramida Masłowa, zmienność potrzeb, identyfikacja własnych potrzeb.
- Pozytywny model życia, najważniejsze tezy pozytywnego myślenia, "obraz siebie", akceptacja siebie a akceptacja innych, otwartość jako warunek własnego rozwoju i własnych relacji z innymi.
- Pojęcie gospodarstwa domowego, budżet gospodarstw domowych, źródła dochodów gospodarstw domowych, rodzaje wydatków gospodarstw domowych, sposoby racjonalnego gospodarowania pieniędzmi, sporządzanie budżetu własnego gospodarstwa domowego.
- Konto osobiste, lokaty bankowe, czynniki wpływające na wybór banku, oprocentowanie, kapitalizacja odsetek, kredyty i jego rodzaje.
- Wizyta w banku – poznanie różnych usług bankowych.

- Rodzaje giełd, struktura rynku kapitałowego, Giełda papierów wartościowych, papiery wartościowe, notowania giełdowe, indeksy giełdowe, inwestowanie na giełdzie papierów wartościowych.
- Podatek dochodowy od osób fizycznych, przychody, koszt uzyskania, dochód, rodzaje deklaracji podatkowej PIT, wypełnianie deklaracji podatkowej PIT, źródła informacji o zasadach rozliczania PIT.
- Ochrona konsumenta, prawo do bezpieczeństwa i ochrony zdrowia, prawo do informacji, prawo do ochrony interesu ekonomicznego, instytucje wspierające konsumentów, uczeń konsumentem.
- Uprawnienia konsumenta wynikające z niezgodności towaru z umową, uprawnienia konsumenta wynikające z gwarancji, składanie reklamacji, asertywny konsument.
- Zabezpieczenie przyszłości, system zabezpieczenia emerytalnego, system rent.

Dział III. Jestem pracownikiem.

- Komunikacja społeczna, komunikacja werbalna, niewerbalna, bariery komunikacji społecznej.
- Postawa aktywna, kreatywność, asertywność, poznanie własnej osobowości, ocena własnych predyspozycji do pracy w zawodzie technik logistyk i prowadzenia działalności gospodarczej.
- Komunikacja z ludźmi, rodzaje komunikatów, pokonywanie barier w procesie komunikacji.
- Mocne i słabe strony – analiza SWOT, metody wywierania wpływu na innych, elementy autoprezentacji, stres jego rodzaje, jak go rozpoznać, jak pokonać stres.
- Dokumenty aplikacyjne, zasady sporządzania: CV, listu motywacyjnego, europassu CV w branży logistycznej.
- Aktywne uczestniczenie w poszukiwaniu pracy, mobilność zawodowa, zasady dobrego kontaktu.
- Rozmowa kwalifikacyjna – jak się do niej przygotować, wygląd zewnętrzny, przebieg rozmowy, najczęściej zadawane pytania, czego należy unikać w rozmowie.
- Formy zatrudnienia wynikające z Kodeksu Pracy, Kodeksu Cywilnego, wady i zalety różnych form zatrudnienia, formy wynagradzania pracowników, negocjowanie wynagrodzenia z pracodawcą w branży logistycznej.
- Regulamin pracy, prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy, korzystanie z Kodeksu Pracy, związki zawodowe ich rola w firmie.

Dział IV. Zakładam własną firmę.

- Planowanie własnych działań, planowanie jako element cyklu uczenia się i zarządzania, planowanie działalności gospodarczej, plan jako podstawa sprawnego działania.
- Przedsiębiorstwo w gospodarce, formy organizacyjno-prawne prowadzenia działalności gospodarczej.
- Poszukiwanie pomysłu na własną działalność gospodarczą, wady i zalety prowadzenia własnej firmy, sposoby pozyskiwania kapitału.
- Istota biznes planu, zasady budowy i struktura biznes planu.
- Zakładanie działalności gospodarczej (spotkanie z przedsiębiorcą).
- Pomysł na firmę w branży logistycznej dla lokalnej społeczności, analiza rynku, wybór lokalizacji, formy organizacyjno-prawnej planowanej działalności, zasady prowadzenia własnego biznesu.
- Reklama w prowadzeniu działalności gospodarczej, pojęcie reklamy, formy reklamy, projektowanie strony internetowej własnej firmy.
- Fundusze na prowadzenie działalności gospodarczej, kapitał własny, kapitał obcy, kredyty, zobowiązania, leasing, franchising, emisja papierów wartościowych, fundusze UE.
- Umiejętności kierownicze, kierownicy na różnych szczeblach zarządzania, style zarządzania.
- Zasady negocjacji, wybrane techniki stosowane w czasie negocjacji, konflikty, rodzaje i sposoby ich rozwiązywania.
- Wady i zalety pracy indywidualnej, grupowej, zakłócenia w procesie komunikacji między pracownikami.

Dział V. Jestem etyczny.

- Etyka i wartości etyczne, etyczny pracownik, etyczne i nieetyczne zachowania, odpowiedzialność za podejmowane działania.
- Obszary problemów etycznych dotyczących przedsiębiorstwa, odpowiedzialność wobec pracowników, odpowiedzialność wobec klientów, przykłady etycznych działań przedsiębiorstwa.
- Zjawisko mobbingu i jego fazy, przykłady działań mobbingowych, sposoby przeciwdziałania mobbingowi..

- Etyczne państwo, regulacje prawne w gospodarce, obszary działalności etycznego państwa, propagowanie wartości społecznych, szara strefa i przyczyny jej powstania, rola i znaczenia państwa obywatelskiego.
- Zjawisko korupcji, formy korupcji, płatna protekcja, nadużywanie władzy, nadużywanie zaufania, przekupstwo, skutki korupcji dla jednostki, przedsiębiorstwa i państwa, metody walki z korupcją.

Dział VI. Widzę problemy ekonomiczne państwa.

- Państwo i jego funkcje, wewnętrzne i zewnętrzne funkcje państwa, funkcje samorządów terytorialnych.
- Dochody państwa, system podatkowy, podatki bezpośrednie (PIT, CIT), podatki pośrednie (VAT, akcyza), wydatki państwa.
- Pojęcie i rodzaje inflacji, metody walki z inflacją.
- Uczestnicy rynku pracy, pojęcie bezrobocia, rodzaje bezrobocia, metody zapobiegania bezrobociu.
- Wzrost gospodarczy, rozwój gospodarczy, wskaźniki wzrostu gospodarczego: PKB, PNB.
- Eksport i import, korzyści z handlu zagranicznego, integracja gospodarcza, łączenie przedsiębiorstw w koncerny i korporacje, korzyści i koszty gospodarki globalnej.

4. PROCEDURY OSIĄGANIA SZCZEGÓŁOWYCH CELÓW EDUKACYJNYCH

4.1. Założenia metodyczne

Program autorski: „Podstawy przedsiębiorczości” zakłada, że cele edukacyjne i wychowawcze zostaną osiągnięte dzięki zaangażowaniu się nauczyciela i uczniów w procesie dydaktycznym. Rolą ucznia będzie nabywanie umiejętności interpersonalnych, organizacyjnych, zarządzania, a także skutecznego odnalezienia się na rynku pracy po skończeniu szkoły.

Dobrym rozwiązaniem w realizacji jednostek dydaktycznych jest prowadzenie zajęć warsztatowych w klasie liczącej do 25 osób. Zalecane jest prowadzenie zajęć w pracowni wyposażonej w odpowiednie środki i materiały dydaktyczne. W przypadku niektórych zajęć dobrze jest, aby uczniowie mogli korzystać z pracowni komputerowej z dostępem do Internetu.

Znaczący jest odpowiedni dobór form i metod nauczania. Podczas zajęć należy stosować aktywizujące metody nauczania. Uczniowie powinni pracować w grupach, gdzie również będą realizować krótko- i długoterminowe zadania. Opracowywane powinny być także projekty o tematyce odpowiedniej do tematyki zajęć. Ponadto, zalecane jest stosowanie elementów dramy i odgrywania ról, szczególnie na lekcjach poświęconych komunikacji interpersonalnej i sposobom poszukiwania pracy.

Kształtowanie przedsiębiorczej postawy u uczniów przebiegać będzie w ramach spotkań z lokalnymi przedsiębiorcami, wycieczek do zakładów pracy czy wybranych instytucji, takich jak Banki PKO BP, Urząd Skarbowy, PZU itd.

Proponuję, aby osiąganie zakładanych celów edukacyjnych odbywało się według następujących etapów:

1. Wprowadzenie do tematyki zajęć:
 - określenie celu lekcji,
 - nawiązanie do sytuacji z życia codziennego (lektura krótkiego artykułu prasowego, przedstawienie fragmentu filmu lub audycji radiowej, opisanie sylwetki znanej postaci, zadanie pytań związanych z tematyką zajęć, zawartych w podręczniku ucznia).
2. Stosowanie odpowiednich metod pracy z szczególnym uwzględnieniem metod aktywizujących.
3. Podsumowanie zajęć:
 - dyskusja,
 - wyjaśnianie wątpliwości uczniów,
 - zwrócenie uwagi na najważniejsze pojęcia i zagadnienia,
 - zrobienie notatki w zeszycie przedmiotowym,
 - zadanie pracy do domu.

Ten sposób prowadzenia zajęć pozwoli uczniom na zdobycie wiedzy merytorycznej, a jednocześnie wskaże, że nie jest ona tworem abstrakcyjnym, lecz ściśle związaną z rzeczywistością. Stosowanie różnorodnych metod nauczania sprawi, że zajęcia będą miały atrakcyjny i innowacyjny charakter.

4.2. Proponowany podział godzin

Na realizację celów edukacyjnych i kluczowych kompetencji z zakresu przedsiębiorczości zaplanowano następującą ilość godzin:

Tabela 1. Podział godzin

LP	Dział	Liczba godzin
1.	Obserwuję gospodarkę rynkową	6
2.	Żyję w gospodarstwie domowym	11
3.	Jestem pracownikiem	12
4.	Zakładam własną firmę	15
5.	Jestem etyczny	5
6.	Widzę problemy ekonomiczne Państwa	9
7.	Do dyspozycji nauczyciela	18
8.	Razem	76

4.3. Preferowane metody nauczania-uczenia się

Aktywny udział uczniów w lekcji można osiągnąć poprzez dobór odpowiednich metod nauczania. Dlatego w procesie kształcenia należałoby stosować następujące metody aktywizujące uczniów:

- wykład z elementami pogadanki,
- praca z tekstem,
- burza mózgów,
- dyskusja (np. dyskusja panelowa),
- ranking propozycji,
- symulacja,
- metoda projektu,
- improwizacja,
- drzewko decyzyjne,
- praca w małych grupach,
- debata,
- studium przypadku,
- analiza SWOT,
- portfolio.

Powyżej przedstawione metody i techniki sprawiają, że uczeń aktywnie uczestnicząc w lekcjach nabywa umiejętności, które będą mu potrzebne w przyszłym życiu zawodowym. Nauczyciel przyjmuje rolę osoby, która wskazuje i kontroluje podjęte działania, będąc jednocześnie przewodnikiem.

Zainteresowania ucznia wybranym przedmiotem warto również rozwijać poprzez zachęcanie ich do uczestnictwa w różnych formach aktywności, obejmujące wybrane aspekty życia gospodarczego. Są to szkolenia, seminaria, warsztaty, sympozja, targi, dni otwarte, konkursy i olimpiady przedmiotowe (np. konkurs Gazety Wyborczej: „Z klasy do klasy”, Olimpiada Przedsiębiorczości, konkurs na pracę pisemną organizowaną przez NBP, konkurs powiatowy: „Sprawdź, czy potrafisz znaleźć pracę”), ogólnopolskie akcje wspomagające kształtowanie umiejętności praktycznego i planowego działania (np. Dzień Przedsiębiorczości Ogólnopolska Inicjatywa Fundacji Młodzieżowej Przedsiębiorczości). Zachęcanie do korzystania z różnych źródeł wiedzy, takich jak: portale wiedzy ekonomicznej (www.nbpportal.pl, www.newtrader.pl, www.money.pl), kursy e-learningowe (np. dostępne na stronie www.nbpportal.pl), codzienna prasa (Rzeczpospolita, Gazeta Prawna itd.), programy telewizyjne (np. Firma, Puls Biznesu itd.) lub gry dydaktyczne (np. dostępne na stronie www.nbpportal.pl).

Stosowanie wyżej wymienionych metod i technik pracy uzależnione jest od realizowanego tematu lekcji, a także od bazy dydaktycznej i poziomu intelektualnego uczniów. Dlatego też w każdym przypadku nauczyciel musi podjąć decyzję, którą z metod należy zastosować.

Oprócz realizacji procesu dydaktycznego z wykorzystaniem różnych metod, sugeruje się również odwoływanie do bezpośredniego otoczenia, w którym funkcjonuje uczeń, poprzez: organizowanie wycieczek przedmiotowych, zapraszanie na zajęcia przedstawicieli firm i instytucji (np. przedsiębiorców, pracowników urzędu pracy, Biura Planowania Karier, przedstawicieli biur maklerskich, osób zatrudnionych w zakładach w Brzegu lub okolicy, absolwentów szkoły czy studentów ciekawych kierunków studiów), odwoływanie się do praktyki gospodarczej np. przez prowadzenie tablicy aktualności gospodarczych, wyszukanych w prasie, Internecie, programach gospodarczych.

4.4. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej.

Zajęcia z podstaw przedsiębiorczości powinny odbywać się w pracowni wyposażonej w funkcjonalne stoliki uczniowskie i krzesła, które można dowolnie ustawiać, zależnie od planowanej formy organizacyjnej lekcji (np. praca w grupie).

Zajęcia, w których uczniowie będą wyszukiwać informacji gospodarczych, należy prowadzić w pracowni wyposażonej w komputery podłączone do Internetu. Umożliwi to wykorzystanie Internetu do zbierania danych o formach i warunkach uzyskania kredytów oferowanych

przez banki, wyszukiwania przepisów z zakresu prawa pracy, podatków, ubezpieczeń społecznych, zakładania działalności gospodarczej itd.

Do realizacji programu przydatne byłyby takie pomoce jak:

- częściowo automatyzujące proces nauczania-uczenia się (**rzutnik multimedialny, notebook, nośnik pamięci zewnętrznej, rzutnik pisma**);
- wzrokowe (**ekran, tablica magnetyczna folie tematyczne** „Ekonomia w szkole” materiały wydane przy współpracy Fundacji Młodzieżowej Przedsiębiorczości i NBP, **plansze tematyczne** „Podstawy przedsiębiorczości”, „Ekonomia w szkole”, „Komunikacja interpersonalna”, „Polubić banki”, zestaw kolorowych foliogramów, **plansze interaktywne** „Przedsiębiorczość”, **program komputerowy eduRom przedsiębiorczość, prezentacje multimedialne** „Bezpieczne finanse”);
- wzrokowo – słuchowe (**filmy tematyczne** „Savoir-vivre w pracy”, „Jak wywrzeć dobre wrażenie na innych”, „Jak pokonać stres”, „Planowanie kariery, czyli jak wybrać zawód”, „Poczucie własnej wartości”, „Przygotowanie się do rozmowy kwalifikacyjnej”, „Rozmowa kwalifikacyjna”, „Czy nadaję się na przedsiębiorcę”, „Dopiąć swego czyli jak wyznaczać i osiągać swoje cele?”, „Techniki Negocjacji”, „Zakładam firmę”).

4.5. Literatura przedmiotowa

Ważnym elementem realizacji programu jest podręczna biblioteczka, w której powinna znaleźć się literatura przedmiotowa:

- Komplet dla nauczyciela z podręcznikiem – „Czas na przedsiębiorczość” – autorzy: K. Garbacik, M. Żmijko.
- **Scenariusze lekcji** : [dla zalogowanych].
- Scenariusz 1. Pieniądz w gospodarce rynkowej.
- Scenariusz 2. Budżet domowy, czyli o relacjach dochodów i wydatków.
- Scenariusz 3. Współpraca między pracownikami, czyli o pracy grupowej.
- Scenariusz 4. Komunikacja interpersonalna, czyli jak porozumieć się z innymi.
- Scenariusz 5. Rola Państwa w gospodarce, czyli czego oczekują obywatele.
- Scenariusz 6. Giełda.
- Scenariusz 7. CV i list motywacyjny.
- Scenariusz 8. Majątek w firmie.
- Scenariusz 9. Inne przedsiębiorstwa.
- Scenariusz 10. Deficyt.

- **Sprawdziany wiadomości** : [dla zalogowanych]:
 - Sprawdzian wiadomości z działu: *Obserwuję gospodarke rynkową* gr. A i B.
 - Sprawdzian wiadomości: *Żyję w gospodarstwie domowym (część 1)* gr. A, B.
 - Sprawdzian wiadomości: *Żyję w gospodarstwie domowym (część 2)* gr. A, B.
 - Sprawdzian wiadomości: *Żyję w gospodarstwie domowym (część 3)* gr. A, B.
 - Sprawdzian wiadomości z działu: *Jestem pracownikiem* grupa A, grupa B.
 - Sprawdzian wiadomości z działu *Zakładam przedsiębiorstwo* gr. A, B.
 - Sprawdzian wiadomości z działu: *Zarządzam przedsiębiorstwem* gr. A, B.
 - Sprawdzian wiadomości: *Widzę problemy ekonomiczne Państwa* gr. A, B.
- **Foliogramy** : [dla zalogowanych]:
 - Foliogram do scenariusza 1
 - Foliogram do scenariusza 2
 - Foliogram do scenariusza 3
 - Foliogram do scenariusza 4
 - Foliogram do scenariusza 5
 - Foliogram 6. Schemat CV
 - Foliogram 7. Schemat listu motywacyjnego
 - Foliogram 8. Bilans przedsiębiorstwa
 - Foliogram 9. Osoby w świetle Kodeksu Cywilnego i innych przepisów
 - Foliogram 10. Przedsiębiorstwo
 - Foliogram 11. Deficyt
- **Wybrane odpowiedzi do zeszytu ćwiczeń** : [dla zalogowanych]
- **Egzamin zawodowy – wybrane materiały**: [dla zalogowanych]
- Uzupełnieniem serii *Czas na przedsiębiorczość* jest *Niezbędnik nauczyciela* w formie segregatora. W segregatorze zebrane zostały materiały dydaktyczne, które stanowią niezwykle przydatną formę pomocy przy przygotowywaniu lekcji.

Niezbędnik nauczyciela (wraz z płytami CD) składa się z następujących części:

- **program nauczania** – dopuszczony do użytku szkolnego pod numerem DKOS-5002-75/07,
- **plan wynikowy** – stworzony na podstawie programu nauczania: „Czas na przedsiębiorczość”,
- **scenariusze lekcji** – skorelowane z treściami i założeniami pakietu edukacyjnego,
- **sprawdziany i testy z kluczami odpowiedzi** – zestawy sprawdzianów i testów sprawdzających wiedzę z każdego działu przedsiębiorczości z podziałem na grupy,

- **wiedzieć więcej...** – część Niezbędnika, w której znajdują się elementy mogące pomóc w uatrakcyjnieniu zajęć, między innymi foliogramy i płyty CD/DVD,
- **dokumenty** – czyli wzory dokumentów typu PIT, faktura VAT,
- **Podręcznik „Podstawy przedsiębiorczości” autor: Z. Makiela, T. Rachwał,**
- **Zeszyt ćwiczeń „Podstawy przedsiębiorczości” autor: Z. Makiela, T. Rachwał,**
- Poradnik dla nauczyciela z płytą CD „Podstawy przedsiębiorczości” autor: Z. Makiela, T. Rachwał, oraz scenariusze zajęć edukacyjnych, Praca zbiorowa,
- Dowgiało Z. red., „Nowy słownik ekonomiczny przedsiębiorcy”,
- Rachwał T., Słownik „Podstawy przedsiębiorczości”,
- Urbaniak P., „Wprowadzenie do mikro – i makroekonomii”,
- Kabat, M. Pietraszewski, „Wybrane zagadnienia z biznesu” część 2,
- Pietraszewski M., „Wybrane zagadnienia z biznesu” część 3,
- Jamrożak B., Sobczak J., „Komunikacja interpersonalna”,
- James J., „Mowa Ciała w pracy”,
- Zawojcka A., Daniłowska A., Mossakowska E., ABC Ekonomii. CIM, Warszawa 2002,
- Taraszkiewicz M. „Jak uczyć lepiej? Czyli refleksyjny praktyk w działaniu. CODN, Warszawa 2002,
- Niemierko B.: Ocenianie szkolne bez tajemnic. WSiP, Warszawa 2002,
- Łoś E., Reszka A, Metody nauczania stosowane w kształtowaniu kompetencji kluczowych. Przedsiębiorczość. Podręcznik metodyki operacyjnej. Lublin 2009 r.,
- uzupełniająca literatura fachowa, np. niezbędna podczas przygotowywania się uczniów do Olimpiady Przedsiębiorczości lub innych konkursów przedmiotowych,
- wybrane akty prawne tj. Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej, Ustawa kodeks spółek handlowych, Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, Ustawa kodeks pracy – Kodeks Pracy, Kodeks Cywilny,
- prasa, np. Życie Gospodarcze, Gazeta Prawna, Rzeczpospolita,
- bieżące roczniki statystyczne.

5. OPIS ZAŁOŻONYCH OSIĄGNIĘĆ UCZNIĄ I PROPOZYCJE METOD ICH OCENY

5.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu podstawy przedsiębiorczości

Dział	Temat jednostki dydaktycznej	Wymagania	
		Programowe podstawowe	Programowe ponadpodstawowe
		Uczeń:	
Dział I Obserwuję gospodarkę rynkową.	1. Historia pieniądza, czyli od czego się zaczęło.	<ul style="list-style-type: none"> – definiuje pojęcia: Bartel, bank, bank centralny, – objaśnia rolę banku centralnego w gospodarce, – rozwija skrót NBP, – wymienia podstawowe funkcje banku centralnego, 	<ul style="list-style-type: none"> – objaśnia przyczyny powstania banków, – potrafi opowiedzieć historię powstania pieniądza, – charakteryzuje funkcje banku centralnego, – wymienia przyczyny powstania banków, – <i>chętnie pogłębia i rozwija swoją wiedzę i umiejętności.</i>
	2. Pieniądz w gospodarce rynkowej, czyli jak ułatwić handel.	<ul style="list-style-type: none"> – definiuje pojęcia; pieniądz gotówkowy, elektroniczny, bezgotówkowy, – wyjaśnia różnicę między kartą płatniczą a kredytową, – wymienia obecnie używane formy pieniądza, 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje funkcje pieniądza, – identyfikuje cechy pieniądza, – uzasadnia znaczenie pieniądza w życiu człowieka, – <i>chętnie pogłębia i rozwija swoją wiedzę i umiejętności,</i>

Dział	Temat jednostki dydaktycznej	Wymagania	
		Programowe podstawowe	Programowe ponadpodstawowe
		Uczeń:	
Dział I Obserwuję gospodarkę rynkową.	3. Obieg okrężny, jako obraz relacji między podmiotami na rynku.	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: gospodarstwo domowe, przedsiębiorstwo, dobra, rynek dóbr i usług, rynek zasobów, – objaśnia zasady funkcjonowania rynku, – określa rodzaje zasobów niezbędnych do produkcji określonych dóbr, – ustala zależności między podmiotami gospodarki w obiegu okrężnym, 	<ul style="list-style-type: none"> – klasyfikuje funkcje pieniądza, – omawia przepływ strumienia pieniężnego oraz strumienia dóbr i usług w obiegu okrężnym, – <i>chętnie pogłębia i rozwija swoją wiedzę i umiejętności.</i>
	4. Równowaga rynkowa, czyli o najlepszym rozwiązaniu.	<ul style="list-style-type: none"> – definiuje pojęcia: popyt, podaż, cena, równowaga rynkowa, – wyjaśnia różnicę między popytem a wielkością popytu, podażą a wielkością podaży, – wymienia czynniki wpływające na popyt i podaż, 	<ul style="list-style-type: none"> – analizuje proces ustalania ceny, – potrafi narysować i zinterpretować wykresy: popytu, podaży i równowagi rynkowej, – ustala powiązania między swoimi działaniami a funkcjonowaniem rynku, – <i>kształtuje swój pogląd na temat zachowań, z którymi spotyka się na rynku,</i>
Dział II Żyję w gospodarstwie domowym	1. Ja i moje potrzeby, czyli jaki jestem.	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: osobowość, potrzeba, – uzasadnia znaczenie rozwoju osobowości dla własnej kariery zawodowej, – odróżnia potrzeby niższego i wyższego rzędu, – klasyfikuje potrzeby zgodnie z hierarchią A. Masłowa, – identyfikuje własne potrzeby, – charakteryzuje własny typ osobowości, – <i>z szacunkiem odnosi się do kolegów i koleżanek, niezależnie od typu ich osobowości,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia typy osobowości zgodnie z wybraną klasyfikacją, – określa cechy charakterystyczne dla danego typu osobowości, – objaśnia zjawisko zmienności potrzeb i określa, z czego ono wynika, – ustala motywy własnego działania, – potrafi wyznaczyć sobie cele krótko i długoterminowe, – <i>chętnie pogłębia i rozwija swoją wiedzę i umiejętności,</i>

Dział	Temat jednostki dydaktycznej	Wymagania	
		Programowe podstawowe	Programowe ponadpodstawowe
		Uczeń:	
Dział II Żyję w gospodarstwie domowym	2. Budżet domowy, czyli o relacjach dochodów i wydatków	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: gospodarstwo domowe, budżet gospodarstwa domowego, nadwyżka budżetowa, deficyt budżetowy, dochody i wydatki gospodarstwa domowego, – wyjaśnia zależność między potrzebami członków gospodarstwa domowego a planowaniem budżetu rodziny, – wymienia rodzaje dochodów gospodarstw domowych, – wymienia rodzaje wydatków gospodarstw domowych, 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje sposoby zapobiegania deficytowi w budżecie domowym, – planuje budżet własnego gospodarstwa domowego z uwzględnieniem potrzeb wszystkich członków rodziny, – wymienia sposoby zapobiegania deficytowi w budżecie rodzinnym, – prezentuje efekty własnej pracy na forum klasy, – <i>dostrzega konieczność planowania własnych wydatków,</i> – <i>chętnie pogłębia i rozwija swoją wiedzę i umiejętności,</i>
	3. Kredyt czyli o sposobie na duże wydatki.	<ul style="list-style-type: none"> – definiuje pojęcia: kredyt, pożyczka, zdolność kredytowa, żyrant, – przedstawia czynniki wpływające na wybór kredytu, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia różnicę między kredytem a pożyczką, – charakteryzuje różne rodzaje kredytów, – analizuje czynniki wpływające na wybór kredytu, – podejmuje decyzje związaną z wyborem najkorzystniejszego dla niego kredytu,
	4. Inne usługi bankowe, czyli co jeszcze oferują banki.	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia usługi świadczone przez banki komercyjne, – rozpoznaje prawidłowy numer rachunku bankowego, – rozpoznaje różnicę między kontem osobistym a lokatą bankową, 	<ul style="list-style-type: none"> – oblicza kapitalizację odsetek, – podejmuje decyzje związane z wyborem najkorzystniejszej dla niego oferty bankowej, – <i>świadomie korzysta z usług bankowych,</i>

Dział	Temat jednostki dydaktycznej	Wymagania	
		Programowe podstawowe	Programowe ponadpodstawowe
		Uczeń:	
Dział II Żyję w gospodarstwie domowym	5. Inwestowanie, czyli jak pomnożyć pieniądze.	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: inwestowanie, oszczędzanie, inwestycje rzeczowe i finansowe, spekulacja, obligacje, akcje, waluty obce, jednostki funduszy inwestycyjnych, – odróżnia inwestowanie od oszczędzania, – podaje przykłady inwestycji rzeczowych, – podaje przykłady inwestycji finansowych, – podaje przykłady funduszy inwestycyjnych, – <i>dostrzega konieczność inwestowana w siebie,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – określa zależność między zyskiem a ponoszonym ryzykiem, – charakteryzuje rodzaje inwestycji rzeczowych oraz określa ich wady i zalety, – charakteryzuje rodzaje inwestycji finansowych oraz określa ich wady i zalety, – wybiera najkorzystniejszą dla siebie formę inwestowania, – prezentuje wyniki pracy na forum klasy, – <i>dostrzega możliwość inwestowania poprzez założenie i prowadzenie własnego przedsiębiorstwa,</i> – <i>chętnie i aktywnie pracuje w grupie,</i>
	6. Giełda papierów wartościowych, czyli ryzykowny sposób na duże pieniądze.	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: giełda papierów wartościowych, papiery wartościowe, kurs akcji, – podaje zasadę ustalania kursu akcji, – nazywa podstawowe indeksy giełdowe, – omawia działania, które należy podjąć, aby zainwestować na giełdzie papierów wartościowych, – dostrzega ryzyko inwestowania na giełdzie papierów wartościowych, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: rynek podstawowy i równoległy, indeks giełdowy, dywersyfikacja portfela, rachunek inwestycyjny, zlecenie, hossa, bessa, – charakteryzuje instytucje rynku kapitałowego, – interpretuje informacje zawarte w cenie giełdowej, – charakteryzuje podstawowe indeksy giełdowe, – <i>chętnie pogłębia i rozwija swoją wiedzę i umiejętności,</i>

Dział	Temat jednostki dydaktycznej	Wymagania	
		Programowe podstawowe	Programowe ponadpodstawowe
		Uczeń:	
Dział II Żyję w gospodarstwie domowym	7. PIT, czyli każdy z nas płaci podatek dochodowy.	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: PIT, przychody, koszt uzyskania, dochód, odliczenia podatkowe, skala podatkowa, – oblicza kwotę podatku dochodowego PIT na podstawie skali podatkowej, – znajduje informacje dotyczące obowiązujących stawek podatkowych i odliczeń, 	<ul style="list-style-type: none"> – wypełnia deklarację podatkową PIT, – wybiera stosowny rodzaj deklaracji podatkowej PIT, – <i>dostrzega konieczność rzetelnego wypełniania deklaracji PIT,</i>
	8. Prawa konsumenta, czyli co trzeba wiedzieć robiąc zakupy.	<ul style="list-style-type: none"> – podaje rodzaje praw przysługujących konsumentowi, – wymienia instytucje wspierające konsumenta, – identyfikuje informacje umieszczone na opakowaniach towarów, – wymienia obowiązki ciążące na sprzedawcy i producencie, wynikające z praw konsumenta do rzetelnej informacji, – wyjaśnia, jakie prawa przysługują mu jako konsumentowi, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: prawo do bezpieczeństwa, prawo do ochrony zdrowia, prawo do informacji, prawo do ochrony interesu ekonomicznego, prawo do reprezentowania, – uzasadnia konieczność ochrony konsumenta, określa zakres działania instytucji wspierających konsumenta, – wyjaśnia, co oznacza prawo do ochrony interesu ekonomicznego, – określa rolę i zadania Miejskiego Rzecznika Konsumentów oraz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, – <i>dostrzega wagę ochrony konsumenta,</i> – <i>dostrzega konieczność odpowiedzialnego zachowania sprzedawcy i producenta,</i>

Dział	Temat jednostki dydaktycznej	Wymagania	
		Programowe podstawowe	Programowe ponadpodstawowe
		Uczeń:	
Dział II Żyję w gospodarstwie domowym	9. Reklamacja, czyli o korzystaniu za swoich praw.	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: reklamacja, niezgodność towaru z umową, gwarancja, asertywność, – potrafi przygotować i złożyć pisemną reklamację, – odróżnia zachowania uległe, agresywne i asertywne, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, kiedy towar jest niezgodny z umową, – wyjaśnia różnicę pomiędzy uprawnieniami z tytułu niezgodności towaru z umową a gwarancji, – poprawnie argumentuje swoje racje podczas dochodzenia swoich praw, – analizuje problem na podstawie konkretnego przypadku i podaje właściwe jego rozwiązanie, – <i>przejawia asertywną postawę w różnych aspektach życia,</i>
	10. System ubezpieczeń, czyli o „myśleniu na przyszłość”.	<ul style="list-style-type: none"> – definiuje pojęcie: ubezpieczenie, – wymienia różnego rodzaju ubezpieczenia, – podaje zasady funkcjonowania systemu emerytalnego w Polsce, 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje różnego rodzaju ubezpieczenia, – uzasadnia celowość ubezpieczania się, – przedstawia budowę systemu emerytalnego, – <i>wyjaśnia jak ważne jest, by o wysokość emerytury zadbać od samego początku aktywności zawodowej,</i>

Dział	Temat jednostki dydaktycznej	Wymagania	
		Programowe podstawowe	Programowe ponadpodstawowe
		Uczeń:	
Dział III Jestem pracownikiem	1. Sztuka autoprezentacji, czyli prezentuję swoje mocne strony.	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: mocne i słabe strony, analiza SWOT, autoprezentacja, – uzasadnia konieczność dokonywania autoprezentacji w określonych sytuacjach, – rozpoznaje własne stany emocjonalne, – zna sposoby radzenia sobie z nimi, – wymienia czynniki sprzyjające budowaniu pozytywnych relacji z ludźmi, – dokonuje autoprezentacji na forum klasy, 	<ul style="list-style-type: none"> – określa swoje mocne i słabe strony za pomocą analizy SWOT, – wie jak może doskonalić umiejętność pozytywnego myślenia, – definiuje rodzaje autoprezentacji, – określa metody stosowane w autoprezentacji, – świadomie ocenia własne możliwości i potrafi je zaprezentować,
	2. Moja wartość rynkowa.	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie: potencjał zawodowy, – wymienia czynniki składające się na potencjał zawodowy, – analizuje własne możliwości zawodowe w zawodzie technik logistyk, 	<ul style="list-style-type: none"> – ma świadomość reguł obowiązujących na rynku pracy, – rozumie konieczność ustawicznego dokształcania się, – potrafi zaplanować swoją karierę zawodową,
Dział III Jestem pracownikiem	3. Marzenia i rzeczywistość.	<ul style="list-style-type: none"> – potrafi wyszukiwać informacje związane z doształcaniem i pracą, z różnych źródeł, – potrafi wyjaśnić pojęcie wolontariatu, 	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie istotę wolontariatu i jego znaczenie w zdobywaniu doświadczenia zawodowego, – analizuje korzyści i zagrożenia wynikające z wykonywanej pracy na podstawie doświadczeń wyniesionych z praktyk (np. praktyka w wybranym zakładzie w ramach „Dni Przedsiębiorczości”),

Dział	Temat jednostki dydaktycznej	Wymagania	
		Programowe podstawowe	Programowe ponadpodstawowe
		Uczeń:	
Dział III Jestem pracownikiem	4. Planowanie ścieżki edukacyjnej i zawodowej.	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia czynniki sprzyjające i utrudniające wykonywanie zawodu technik logistyk, – wymienia korzyści i koszty związane z wykonywaniem danego zawodu, – wskazuje źródła informacji o wybranym kierunku kształcenia, 	<ul style="list-style-type: none"> – dokonuje indywidualną analizę SWOT, – planuje swoją drogę edukacyjną, uwzględniając swoje możliwości i ograniczenia,
	5. CV i list motywacyjny, czyli autoprezentacja na papierze.	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: CV, list motywacyjny, Europa CV, – zna i stosuje zasady pisania dokumentów aplikacyjnych, – wyjaśnia konieczność zdobywania doświadczeń zawodowych na etapie szkoły ponadgimnazjalnej, 	<ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia rolę CV i listu motywacyjnego, – potrafi napisać CV i list motywacyjny w odpowiedzi na konkretną ofertę pracy, – potrafi wypełnić formularz Europass CV,
	6. Komunikacja interpersonalna, czyli jak porozumieć się z innymi.	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: komunikacja interpersonalna, komunikacja werbalna i niewerbalna, "mowa ciała", parajęzyk, bariery komunikacyjne, – rozpoznaje elementy komunikacji werbalnej i niewerbalnej, – <i>wyjaśnia znaczenie komunikacji niewerbalnej w życiu codziennym,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia proces komunikacji interpersonalnej, – identyfikuje bariery komunikacyjne w symulowanych sytuacjach oraz niweluje je, – sprawnie komunikuje się z innymi,

Dział	Temat jednostki dydaktycznej	Wymagania	
		Programowe podstawowe	Programowe ponadpodstawowe
		Uczeń:	
Dział III Jestem pracownikiem	7. Rozmowa kwalifikacyjna czyli jak przekonać do siebie pracodawcę.	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: rozmowa kwalifikacyjna, portfolio, – wymienia zasady prowadzenia rozmowy kwalifikacyjnej, – przygotowuje odpowiednie dokumenty i portfolio, 	<ul style="list-style-type: none"> – potrafi przygotować się do rozmowy kwalifikacyjnej, – potrafi zadbać o swój wygląd zewnętrzny podczas rozmowy kwalifikacyjnej, – zwraca uwagę na elementy komunikacji niewerbalnej podczas rozmowy kwalifikacyjnej, – wyjaśnia znaczenie rozmowy kwalifikacyjnej w procesie rekrutacji,
	8. Formy zatrudnienia i wynagradzania, czyli co dla mnie najlepsze.	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia formy zatrudnienia, – podaje charakterystyczne cechy form zatrudnienia, – wymienia i definiuje różne formy wynagrodzenia, – <i>ma świadomość wad i zalet różnych form zatrudnienia,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia znaczenie legalnego zatrudnienia, – wymienia różnice pomiędzy różnymi formami zatrudnienia,
	9. Prawa i obowiązki pracodawcy i pracownika, czyli o prawie i regulaminach.	<ul style="list-style-type: none"> – definiuje pojęcie: Kodeks Pracy, regulamin pracy, – wymienia podstawowe prawa i obowiązki pracownika, – wymienia podstawowe prawa i obowiązki pracodawcy, – ma świadomość swoich praw i obowiązków jako pracownik, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie regulaminu pracy zarówno z punktu widzenia pracodawcy, jak i pracownika, – wyszukuje potrzebne mu informacje z Kodeksu Pracy, – <i>potrafi asertywnie reagować w obronie swoich praw jako pracownika,</i>

Dział	Temat jednostki dydaktycznej	Wymagania	
		Programowe podstawowe	Programowe ponadpodstawowe
		Uczeń:	
Dział IV Zakładam własną firmę	1. Moja firma, czyli od pomysłu do realizacji.	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia; działalność gospodarcza, przedsiębiorstwo, firma, zakład, – <i>dostrzega szansę na pracę i rozwój zawodowy poprzez prowadzenie własnej firm,</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – ustala zalety i wady prowadzenia własnej firmy, – wymienia sposoby pozyskiwania funduszy na działalność gospodarczą, – potrafi dopełnić formalności związanych z założeniem jednoosobowej działalności gospodarczej, – ocenia rolę małych i średnich przedsiębiorstw w gospodarce, – <i>dostrzega szansę na pracę i rozwój zawodowy poprzez prowadzenie własnej firm,</i>
	2. Majątek w firmie, czyli podstawowe dokumenty finansowe.	<ul style="list-style-type: none"> – definiuje pojęcia: bilans, aktywa, pasywa, aktywa trwałe, aktywa obrotowe, kapitał własny, kapitał obcy, – wymienia elementy składowe aktywów, – wymienia elementy składowe pasywów, 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje zasadę bilansową, – podaje konsekwencje niezrównoważonego bilansu, – <i>dostrzega konieczność rzetelnego i uczciwego wypełniania dokumentów finansowych,</i>
	3. Opłacalność działalności gospodarczej, czyli o progu rentowności.	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia przychody możliwe do osiągnięcia przez przedsiębiorstwo, – definiuje koszty przedsiębiorstwa, – określa zysk lub stratę w przedsiębiorstwie, – definiuje pojęcie progu rentowności, 	<ul style="list-style-type: none"> – klasyfikuje koszty przedsiębiorstwa, – oblicza dwoma sposobami próg rentowności, – wyjaśnia zalety stosowania wskaźnika progu rentowności w przedsiębiorstwie, – szacuje ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej,

Dział	Temat jednostki dydaktycznej	Wymagania	
		Programowe podstawowe	Programowe ponadpodstawowe
		Uczeń:	
Dział IV Zakładam własną firmę	4. Rozliczenia finansowe, czyli o prowadzeniu dokumentacji.	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: podatek, pełna księgowość, zasady ogólne, ryczałt ewidencjonowany, karta podatkowa, podatek liniowy, podatek płacony wg skali podatkowej, – oblicza kwotę podatku wg zasad ogólnych, potrafi zaksięgować proste operacje, 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje sposoby rozliczania się z podatku w przypadku prowadzenia jednoosobowej działalności gospodarczej, – określa różnice pomiędzy formami rozliczania się z podatku, – potrafi wybrać formę opodatkowania dla własnej firmy,
	5. Działania marketingowe, czyli jak sprzedać produkt.	<ul style="list-style-type: none"> – określa pojęcie – segmenty na rynku, – wymienia kryteria niezbędne przy tworzeniu segmentu docelowego, – definiuje pojęcia: marketing-mix, AIDA, promocja, dystrybucja, produkt, – opisuje działania składające się na promocję w firmę, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia sens ustalania segmentu docelowego, – objaśnia znaczenie działań marketingowych dla przedsiębiorstwa, – przedstawia wpływ działań promocyjnych na wysokość ceny produktu, – <i>staje się świadomym odbiorcą działań promocyjnych oraz asertywnym konsumentem,</i>
	6. Inne przedsiębiorstwa w gospodarce, czyli o różnorodności form.	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia rodzaje podmiotów gospodarczych ze względu na formę organizacyjno-prawną, – wyjaśnia różnicę między osobą fizyczną i prawną, 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje poszczególne spółki osobowe i kapitałowe, – podejmuje decyzję związaną z wyborem najlepszej dla siebie i swojego zawodu formy prowadzenia działalności gospodarczej, – <i>chętnie i aktywnie pracuje w grupie,</i>
	7. Biznesplan, czyli plan działania mojej firmy.	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia sytuacje, w których niezbędne jest stworzenie biznesplanu, – podaje elementy typowego biznesplanu, – wyjaśnia konieczność rzetelnego sporządzenia biznesplanu, 	<ul style="list-style-type: none"> – potrafi napisać uproszczony biznes plan dla własnej firmy logistycznej, – wyjaśnia konieczność rzetelnego sporządzenia biznesplanu,

Dział	Temat jednostki dydaktycznej	Wymagania	
		Programowe podstawowe	Programowe ponadpodstawowe
		Uczeń:	
Dział IV Zakładam własną firmę	8. Menedżer w firmie, czyli o kierownikach słów kilka.	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia rodzaje kierowników, – opisuje różne style zarządzania, – podaje przyczyny stosowania różnych stylów zarządzania, 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje obowiązki i umiejętności na poszczególnym szczeblu zarządzania, – ocenia zastosowanie różnych stylów kierowania w zależności od rodzaju przedsiębiorstwa i przedmiotu działalności, – wyraża swoją opinię na dany temat,
	9. Negocjacje, czyli o rozwiązywaniu konfliktów.	<ul style="list-style-type: none"> – definiuje pojęcia: konflikt, negocjacje, – wymienia zasady negocjacji, – opisuje różne techniki negocjacji, 	<ul style="list-style-type: none"> – argumentuje zasadność stosowania poszczególnych technik negocjacyjnych, – rozpoznaje role członków zespołu negocjacyjnego, – prezentuje efekty własnej pracy na forum klasy,
	10. Współpraca między pracownikami, czyli o pracy grupowej.	<ul style="list-style-type: none"> – definiuje pojęcia; efekt synergii, syndrom grupowego myślenia, – wymienia przyczyny zakłóceń w procesie komunikacji między pracownikami, – chętnie pogłębia i rozwija swoją wiedzę i umiejętności, 	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega wady i zalety zespołowej, jak i indywidualnej, – potrafi współpracować w zespole,

Dział	Temat jednostki dydaktycznej	Wymagania	
		Programowe podstawowe	Programowe ponadpodstawowe
		Uczeń:	
Dział V Jestem etyczny	1. Etyczny pracownik, czyli o uczciwości w pracy.	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: etyka, kodeks etyczny, – rozpoznaje etyczne i nieetyczne zachowania w miejscu pracy, 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje konsekwencje etycznych i nieetycznych zachowań w miejscu pracy, – czynnie uczestniczy w dyskusji i poprawnie przytacza argumenty, – prezentuje swoje poglądy na forum klasy,
	2. Etyczne przedsiębiorstwo, czyli o uczciwości wobec kontrahentów.	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: uczciwa reklama, uczciwa płaca, uczciwa konkurencja, – objaśnia znaczenie uczciwości w pracy i konieczność stosowania zasad etycznych w aspekcie działalności przedsiębiorstwa, – wymienia korzyści wynikające z etycznych działań przedsiębiorstwa, 	<ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady etycznych działań przedsiębiorstwa wobec kontrahentów, – rozpoznaje etyczne i nieetyczne działania, – potrafi określić obszary problemów etycznych w skali przedsiębiorstwa, – prezentuje swoje poglądy na forum klasy – czynnie uczestniczy w dyskusji i poprawnie przytacza argumenty,
	3. Mobbing, czyli o terrorze w pracy.	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: mobbing, mobber, ofiara mobbingu, – podaje sposoby przeciwdziałania mobbingowi, – prezentuje postawę solidarności wobec ofiar mobbingu, 	<ul style="list-style-type: none"> – rozpoznaje zachowania mobbingowe, – argumentuje konieczność obrony przed mobbingiem, – ustala zależność między własnym postępowaniem a możliwością wystąpienia zjawiska mobbingu,
	4. Etyczne Państwo, czyli recepta na uniknięcie szarej strefy.	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie: szara strefa, – wymienia przyczyny powstania szarej strefy w gospodarce, 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje obszary działalności etycznego Państwa,
	5. Problemy etyczne, czyli o korupcji słów kilka.	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcie: korupcja, – charakteryzuje formy korupcji, – podaje przykłady różnych form korupcji spotykanych w życiu codziennym, 	<ul style="list-style-type: none"> – wymienia skutki korupcji dla jednostki, społeczeństwa i państwa,

Dział	Temat jednostki dydaktycznej	Wymagania	
		Programowe podstawowe	Programowe ponadpodstawowe
		Uczeń:	
Dział VI Widzę problemy ekonomiczne Państwa.	1. Rola Państwa w gospodarce, czyli czego oczekują obywatele.	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: subwencja, dotacja, wewnętrzne funkcje Państwa, zewnętrzne funkcje Państwa, dobra publiczne, – wymienia funkcje Państwa, – wymienia podstawowe funkcje samorządów terytorialnych, – wyjaśnia zależność między funkcjami Państwa a wydatkami budżetowymi, 	<ul style="list-style-type: none"> – rozróżnia wewnętrzne i zewnętrzne funkcje Państwa, – charakteryzuje funkcje samorządów terytorialnych,
	2. Budżet Państwa, czyli skąd Państwo ma pieniądze.	<ul style="list-style-type: none"> – definiuje pojęcia: budżet Państwa, podatek, wartość dodana, – podaje zasady tworzenia budżetu Państwa, – wymienia najważniejsze przychody i wydatki z budżetu Państwa, 	<ul style="list-style-type: none"> – klasyfikuje podatki, – objaśnia celowość funkcjonowania podatków w Państwie, – oblicza podatek VAT,
	3. Bezrobocie, czyli o niedoskonałości rynku pracy.	<ul style="list-style-type: none"> – definiuje pojęcie: bezrobocie, popyt na rynku pracy, podaż na rynku pracy, – wymienia różne rodzaje bezrobocia, – wymienia warunki, jakie musi spełnić osoba aby otrzymać statut bezrobotnego, 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje różne rodzaje bezrobocia, – potrafi odnaleźć informacje dotyczące aktualnego poziomu bezrobocia w Polsce i na świecie, – oblicza stopę bezrobocia, – wymienia różne metody walki z bezrobociem,
	5. Rozwój gospodarczy państwa, czyli o miernikach ekonomicznych.	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia pojęcia: wzrost gospodarczy, rozwój gospodarczy, dobra pośrednie, dobra finalne, PKB, – nazywa podstawowe mierniki wzrostu gospodarczego: PKB, PKN, – objaśnia zasadę pomiaru PKB, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia różnicę między wzrostem a rozwojem gospodarczym, – wyjaśnia różnicę między dobrami pośrednimi i finalnymi,

Dział	Temat jednostki dydaktycznej	Wymagania	
		Programowe podstawowe	Programowe ponadpodstawowe
		Uczeń:	
Dział VI Widzę problemy ekonomiczne Państwa.	6. Handel międzynarodowy, czyli o korzyściach wymiany międzynarodowej.	<ul style="list-style-type: none"> – definiuje pojęcia: handel zagraniczny, import, eksport, – wymienia podstawowe korzyści jakie płyną ze współpracy międzynarodowej, 	<ul style="list-style-type: none"> – potrafi odnaleźć informacje dotyczące aktualnego poziomu eksportu i importu w Polsce i na świecie,
Dział VI Widzę problemy ekonomiczne Państwa.	7. Globalizacja, czyli o tendencjach rozwoju gospodarki.	<ul style="list-style-type: none"> – definiuje pojęcia: integracja gospodarcza, globalizacja, – wymienia etapy integracji gospodarczej, – wymienia korzyści i straty wynikające z globalizacji, – wyjaśnia znaczenie właściwego kierowania własną karierą zawodową w zdobywaniu międzynarodowego rynku pracy. 	<ul style="list-style-type: none"> – definiuje pojęcia: outsourcing, – tłumaczy celowość tworzenia firm wielonarodowych, – wyjaśnia potrzebę nauki języków obcych.

5.2. Metody oceny osiągnięć uczniów.

W przedmiocie: „Podstawy przedsiębiorczości” powinno się kłaść szczególny nacisk na samodzielność, logiczne działania ucznia i przejawianą przez niego aktywność. Dlatego istotne jest, aby podczas oceny brać pod uwagę nie tylko wiadomości zdobyte przez uczniów, ale przede wszystkim przedsiębiorcze zachowania. Uwzględnienie tych przesłanek spowoduje, że ocena stanie się nie tylko instrumentem diagnozy i kontroli osiągnięć, ale zmotywuje uczniów, zachęcając ich do podejmowania przedsiębiorczych działań oraz rozwoju intelektualnego.

Sugerowany sposób oceniania ważonego:

W tabeli przedstawiono proponowane kategorie oceny osiągnięć ucznia oraz sugerowane formy ich sprawdzania. Kolumna „Waga” dotyczy istotności oceny i jej wpływu na ocenę semestralną i końcoworoczną.

Przedmiot oceny	Forma	Waga*
Wiadomości ucznia	Sprawdzian (jeden do dwóch działów)	3
	Kartkówka (materiał z 3 ostatnich lekcji)	1
	Studium przypadku	2
	Ćwiczenia wykonywane na lekcji	1
	Praca domowa	1
Umiejętności poszukiwania wiadomości	Przygotowanie prezentacji na dany temat	2
	Przygotowanie i przedstawieni krótkiego artykułu z prasy lub innych mediów na tematy gospodarcze	1
	Portfolio	3
	Referat	1
	Ukończenie kursów e-learningowych potwierdzonych dyplomem	3
Umiejętności praktycznego działania	Prace i ćwiczenia wykonywane w grupie	1
	Udział w konkursach	3
	Uczestnictwo w zajęciach pozalekcyjnych	3
	Przygotowanie projektów uczniowskich na skalę klasy	2
	Przygotowanie projektów uczniowskich na skalę szkoły	3
	Przygotowanie pozaszkolnych projektów uczniowskich	4
	Studium przypadku	2
Umiejętności komunikowania się	Przygotowanie CV i listu motywacyjnego	1
	Prezentowanie własnych poglądów	2
	Autoprezentacja	2
Postawy przedsiębiorcze	Inicjowanie działań o charakterze przedsiębiorczym	4
	Uczestnictwo w działaniach o charakterze przedsiębiorczym	3

* Zmiana wartości w kolumnie waga pozwala nauczycielowi na stworzenie własnej hierarchii istotności ocen częściowych.

Na podstawie tabeli oraz ocen częściowych otrzymywanych przez ucznia w semestrze nauczyciel wystawia ocenę semestralną (końcoworoczną) według następującego wzoru oraz zamieszczonej poniżej tabeli

$$\text{Wynik} = \frac{(\text{suma stopni wagi1}) + (\text{suma stopni wagi 2}) \cdot 2 + (\text{suma stopni wagi3}) \cdot 3 + (\text{suma wagi 4}) \cdot 4}{(\text{liczba stopni wagi1}) + (\text{liczba stopni wagi2}) \cdot 2 + (\text{liczba stopni wagi 3}) \cdot 3 + (\text{liczba wagi 4}) \cdot 4}$$

Wynik	Ocena semestralna lub końcoworoczna
Do 1,6	Niedostateczny
Od 1,61 do 2,60	Dopuszczający
Od 2,61 do 3,60	Dostateczny
Od 3,61 do 4,60	Dobry
Od 4,61 do 5,60	Bardzo dobry
Od 5,61 do 6,00	Celujący

5.3. Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów.

Do pomiaru osiągnięć ucznia w zakresie kompetencji przedsiębiorczości proponuje się następujące narzędzia kontroli:

Test pisemny – jest typową formą pomiaru sprawdzającego zarówno bieżące osiągnięcia, jak i osiągnięcia z zakresu całego programu.

Test pisemny wielostopniowy – obejmujący kilka poziomów wymagań (np. wymagania podstawowe, rozszerzające, dopełniające) – może stanowić podstawę do oceny osiągnięć uczniów z zakresu wiedzy ekonomicznej, czyli działu I, II, III, IV, V, VI. Forma zadania w teście może być zróżnicowana, proponuje się zadania: z luką, wielokrotnego wyboru, krótkiej odpowiedzi, prawda – fałsz.

Odpowiedzi ustne – są formą, która może sprawdzić zrozumienie podstawowych pojęć w odniesieniu ich do rzeczywistości. Polecenia dla ucznia powinny być tak formułowane, by uczeń mógł się wykazać umiejętnością myślenia analitycznego i syntetycznego.

Pisemne prace domowe – powinny być nastawione na rozwiązywanie problemów i korzystanie z różnych źródeł informacji oraz sprawdzać umiejętność formułowania krótkich wypowiedzi pisemnych na tematy ekonomiczne. Uczeń może wtedy się wykazać swoją aktywnością, przedsiębiorczością i innowacyjnością.

Projekt edukacyjny wykonywany w zespołach – wskazane jest, aby uczniowie wykonali chociaż jeden, ponieważ daje on możliwość sprawdzenia, oprócz wiedzy, umiejętności pracy w grupie i korzystania z różnych źródeł informacji, samodzielności, przedsiębiorczości oraz prezentacji. Tematy projektów powinny być ostatecznie sformułowane przez uczniów i mieć charakter problemowy.

Kartkówki – maksymalny czas trwania 15 min, materiał z 2, 3 lekcji.

Aktywne uczestnictwo w zajęciach lekcyjnych – wskazane jest, by zwrócić uwagę na indywidualizację w procesie kształcenia.

Referaty na wybrany temat – uczniowie poszerzają wiedzę korzystając z różnych źródeł informacji.

Bieżące ocenianie zapamiętanych treści lekcji – obejmuje zakres tematyczny jednostki lekcyjnej, sprawdza rozumienie treści i umiejętność radzenia sobie w sytuacjach problemowych.

Ocenę semestralną i roczną wystawia się na podstawie ocen cząstkowych, zgodnie z procedurą obowiązującą w Wewnątrzszkolnym Systemie Oceniania i Przedmiotowym Systemie Oceniania.

Przykładowy test sprawdzający zakres wiadomości z kompetencji społecznych.

Imię i nazwisko

Klasa

Przeczytaj uważnie wszystkie polecenia i postępuj zgodnie z nimi. Poprawne odpowiedzi zaznacz znakiem X, jeśli się pomylił dokonaj korekty, a złą odpowiedź zakreśl kółkiem. Na rozwiązanie testu przeznaczone jest 20 minut.

Powodzenia !

1. Osoba depresyjna, która nie wie co chce w życiu osiągnąć jest:
 - A. sangwinikiem
 - B. cholerykiem
 - C. melancholikiem
2. „Nie pójdę z tobą dzisiaj do sklepu, ponieważ muszę pomóc w domu”. Podana wypowiedź świadczy o zachowaniu:
 - A. uległym
 - B. asertywnym
 - C. agresywnym
3. Potrzeba uznania to potrzeba:
 - A. wyższego rzędu
 - B. niższego rzędu
4. Narzucanie ludziom pozycji jaką zajmują oni w społeczeństwie to:
 - A. rola organizacyjna

- B. potrzeby wyższego rzędu
 - C. rola informacyjna
 - D. odpowiedzi A, B, C są błędne
5. Na czym polega motywacja?
- A. na skłanianiu ludzi za pomocą różnych działań do chętnego i dobrego wykonywania powierzonych im zadań
 - B. poszukiwaniu nowych doświadczeń
 - C. na stabilizacji emocjonalnej
6. Które z podanych stwierdzeń jest prawdziwe?
- A. samotność to potrzeba uznania
 - B. potrzeba to stan braku czegoś
 - C. osobowość to cecha wrodzona
7. Które z podanych stwierdzeń jest prawdziwe?
- A. osobowość to tylko cecha wrodzona
 - B. potrzeba to stan braku czegoś
8. Komunikacja werbalna to:
- A. gesty
 - B. mowa egocentryczna
 - C. kontakt wzrokowy
 - D. udzielanie poleceń i instrukcji
9. Bariery komunikacyjne zewnętrzne to:
- A. brak znajomości tematu
 - B. różnica w poglądach na dany temat
 - C. brak czasu
 - D. zazdrość
10. Zasady rozwoju osobowości to:
- A. poszukiwanie nowych doświadczeń
 - B. kompromis
 - C. dążenie za wszelką cenę do celu
11. Cechy osoby przedsiębiorczej to:
- A. kreatywność i umiejętność radzenia sobie ze stresem
 - B. brak odporności na stres
 - C. brak pomysłu na rozwiązanie problemu

12. Zaznacz poprawne stwierdzenie:

- A. przedsiębiorczym człowiekiem jest ten, kto potrafi wykorzystywać szanse i unikać zagrożeń
- B. najmniejszy wpływ na to, jak jesteśmy postrzegani wywiera efekt pierwszego wrażenia
- C. umiejętność wygłaszania prezentacji nie pomaga w odniesieniu sukcesu

Punktacja testu zgodnie ze Szkolnym i Przedmiotowym Systemem Oceniania.

30–50%	4–6 pkt. ocena dopuszczająca
51–66%	6–8 pkt. ocena dostateczna
67–83%	9–10 pkt. ocena dobra
84–99%	11 pkt. ocena bardzo dobra
100%	12 pkt. ocena celująca

**Test sprawdzający wiadomości i umiejętności z przedmiotu
„Podstawy przedsiębiorczości” z działu „Rynek pracy”**

Imię i nazwisko

Klasa

Przeczytaj uważnie wszystkie polecenia i postępuj zgodnie z nimi. Poprawne odpowiedzi zaznacz znakiem X, jeśli się pomylił dokonaj korekty a złą odpowiedź zakreśl kółkiem. Na rozwiązanie testu przeznaczone jest 30 minut.

Powodzenia !

1. „Dokształcanie jest procesem podwyższania kwalifikacji zawodowych i nie jest równoważne z definicją przekwalifikowania się”. (1 punkt)
 - PRAWDA
 - FAŁSZ
2. „Bezrobocie frykcyjne spowodowane jest poprzez ciągłe zmiany w gospodarce rynkowej, wskutek czego powstają nowe miejsca pracy, a część miejsc jest likwidowana”. (1 punkt)
 - PRAWDA
 - FAŁSZ
3. „Osoba przedsiębiorcza jest to osoba, która umiejętnie wyznacza sobie cele i podejmuje działania nakierowane na ich osiągnięcie, boi się jednak podejmowania ryzyka”. (1 punkt)
 - PRAWDA
 - FAŁSZ

4. „Prawa pracownika wynikają z obowiązków pracodawcy”. (1 punkt)
- PRAWDA
 - FAŁSZ
5. „Obowiązkiem pracownika jest tworzenie organizacji, których zadaniem jest ochrona praw pracowniczych” (1 punkt)
- PRAWDA
 - FAŁSZ
6. Na podstawie podanego opisu rozpoznaj rolę pełnioną na rynku pracy i zaznacz odpowiednią odpowiedź. (1 punkt)
- „Tomek Nowak zarejestrował jednoosobowe przedsiębiorstwo oferujące serwis komputerowy”.
- a) Bezrobotny
 - b) Pracodawca
 - c) Pracownik
 - d) Samozatrudniony
7. Na podstawie podanych metod przeciwdziałania bezrobociu określ, która z nich jest najskuteczniejsza w długim okresie czasu. (1 punkt)
- a) Podnoszenie kwalifikacji
 - b) Skrócenie tygodniowego czasu pracy
 - c) Wczesne emerytury
 - d) Wysokie odprawy pracownicze
8. Na podstawie poniższych opisów scharakteryzuj osobę bezrobotną. (1 punkt)
- a) Ma 18 lat, ukończyła szkołę zasadniczą i chce podjąć pracę
 - b) Ma 67 lat i chce podjąć pracę
 - c) Ma 25 lat jest na IV roku studiów dziennych i chce podjąć pracę
 - d) Ma 25 lat ukończyła studia i szuka pracy dodatkowej
9. Poniżej przedstawiono rodzaje umów o pracę. Określ, która z tych umów jest najkorzystniejsza dla osoby ubiegającej się o kredyt w banku. (1 punkt)
- a) Umowa na czas nieokreślony
 - b) Umowa na czas określony
 - c) Umowa na czas próbny
 - d) Umowa na czas wykonywania określonej pracy
10. Zakreśl prawidłową odpowiedź. Stopa bezrobocia (1 punkt)
- a) Występuje w gospodarce, w której osiągnięto maksymalne bezrobocie.

- b) Określa stawkę płac dla osób bezrobotnych.
 - c) Jest miarą bezrobocia, która informuje o udziale bezrobotnych w ogólnej liczbie osób aktywnych zawodowo.
 - d) Występuje w gospodarce, w której połowa osób posiada zatrudnienie a druga połowa zakwalifikowana jest do osób bezrobotnych.
11. Jednym z czynników wpływających na bezrobocie jest zmiana miejsca zamieszkania. (1 punkt)
12. CV, czyli jest dokumentem określającym przebieg życia zawodowego. (1 punkt)
13. Na rynku pracy występują pracodawcy, którzy reprezentują na pracę. (1 punkt)
14. Wyjaśnij krótko zależność zachodzącą między poziomem płac a popytem i podażą na rynku pracy. (2 punkty)
15. Wymień podmioty występujące na rynku pracy. (4 punkty)
- a)
 - b)
 - c)
 - d)
16. Na podstawie podanego ogłoszenia o pracę opracuj etapy przygotowania się do rozmowy kwalifikacyjnej oraz zaplanuj czas, jaki jest ci potrzebny na każdy etap. (7 punktów)

.....

.....

.....

Punktacja: Za poprawne wykonanie zadań: Od zadania 1 do zadania 13 (włącznie) można uzyskać po 1 punkcie. Za zadanie 14 można uzyskać łącznie 2 punkty. Za zadanie 15 można uzyskać łącznie 4 punkty. Za zadanie 16 można uzyskać łącznie 7 punktów. Razem: 26 punktów

Punktacja testu zgodnie ze Szkolnym i Przedmiotowym Systemem Oceniania

30–50%	9–13 pkt. ocena dopuszczająca
51–66%	14–18 pkt. ocena dostateczna
67–83%	19–24 pkt. ocena dobra
84–99%	25 pkt. ocena bardzo dobra
100%	26 pkt. ocena celująca

6. EWALUACJA PROGRAMU NAUCZANIA

Opracowany program autorski jest dokumentem otwartym na zmiany, w związku z tym podlegać będzie systematycznej ewaluacji.

Ewaluacja, zdaniem B. Niemierki, jest *pogłębionym sprawdzeniem i ocenianiem osiągnięć uczniów, obejmującym analizę warunków przebiegu i wyników nauczania, nastawionym na ulepszenie procesu dydaktycznego.*

Ewaluacja powinna dotyczyć przynajmniej dwóch aspektów:

- 1) Ocena jakości programu jako dokumentu dotyczy: struktury programu, zgodności z rozporządzeniem, podstawą programową i innymi założeniami, spójność treści z celami.

Ten etap ewaluacji będzie przeprowadzony przed zatwierdzeniem programu przez osoby oceniające program według ustalonych kryteriów [J. Szempruch „Założenia, zasady opracowania i modyfikacji programu kształcenia kompetencji kluczowych w zakresie przedsiębiorczości” (s. 44-47)].

- 2) Ocena jakości programu w trakcie jego realizacji: będzie odbywała się w sposób ciągły przez okres realizacji programu, tj. w ciągu dwóch lat.

Badania ewaluacyjne będą dotyczyły przede wszystkim poziomu osiągnięcia założonych w planie celów, szczególnie związanych z kształtowaniem kompetencji osobowych i społecznych oraz umiejętności poruszania się po rynku pracy i samozatrudnienia. Po każdym półrocznym i rocznym cyklu zajęć z przedsiębiorczości dokonam samooceny z realizacji programu, wykorzystując metodę SWOT, która pomoże mi wprowadzać zmiany w programie nauczania. Do zrobienia samooceny posłużą mi następujące dokumenty:

- analiza osiągnięć uczniów na podstawie ocen w dzienniku lekcyjnym,
- analiza arkuszy obserwacji moich zajęć, w których będę zapisywała uwagi, jakie nasuną się podczas ich realizacji,
- zbieranie opinii uczniów,
- arkusz analizy SWOT.

OBSERWACJA ZAJĘĆ: temat (dział):				
	tak	nie	częściowo	uwagi
1. Czy zadania były dostosowane do możliwości uczniów?				
2. Czy uczniowie wykazywali zainteresowanie tematem?				
3. Czy uczniowie wykazywali aktywność podczas zajęć: – w stawianiu pytań? – we wnioskowaniu? – we współdziałaniu? – w komunikacji : U-U, U- N?				
4. Jaka jest motywacja ucznia do pracy – wewnętrzna? – zewnętrzna?				
5. Jakie były najbardziej udane aspekty lekcji?				
6. Czy cele lekcji zostały osiągnięte?				
7. Czy zastosowane metody dydaktyczne były odpowiednie do tematu?				
8. Czy zastosowane były ciekawe środki dydaktyczne?				
9. Czy występowały czynniki utrudniające realizację tematu?				

Analiza SWOT Programu autorskiego Podstawy przedsiębiorczości.

Klasa I TL

Dotyczy okresu realizacji:

MOCNE STRONY PROGRAMU	SŁABE STRONY PROGRAMU
SZANSE	ZAGROŻENIA

Diagram analizy SWOT.

Technika analityczna SWOT polega na posegregowaniu posiadanych informacji w danej sprawie na cztery grupy (cztery kategorie czynników strategicznych):

- S (Strengths) – mocne strony: wszystko to co stanowi atut, przewagę, zaletę analizowanego programu,
- W (Weaknesses) – słabe strony: wszystko to co stanowi słabość, barierę, wadę analizowanego programu,
- O (Opportunities) – szanse: wszystko to co stwarza dla analizowanego programu szansę korzystnej zmiany,
- T (Threats) – zagrożenia: wszystko to co stwarza dla analizowanego programu niebezpieczeństwo zmiany niekorzystnej.

Program ten będzie podlegał ewaluacji na bieżąco, a jej efekty zostaną podsumowane na koniec każdego semestru i roku szkolnego. Na bieżąco również będę wprowadzała wszelkie poprawki wynikające z ewaluacji programu.

Do podsumowania ewaluacji programu autorskiego po dwuletnim cyklu kształcenia posłuży mi następujący kwestionariusz:

Imię i nazwisko nauczyciela.....

Przedmiot.....

Numer programu.....

I. Zgodność programu nauczania z podstawą programową i kompetencjami kluczowymi.

1. Czy realizacja programu pozwala na kształcenie umiejętności uczniów w zakresie:
(właściwą odpowiedź zaznacz X)

- komunikowania się
- kreatywnego rozwiązywania problemów
- negocjowania i rozwiązywania konfliktów
- rozwijania zdolności i zainteresowań
- pracy w zespole
- podejmowania ryzyka i planowanie przedsięwzięć
- aktywnego poszukiwania pracy
- inicjatywności i przedsiębiorczości

2. Czy program pozwala realizować zadania szkoły zapisane w podstawie programowej
Jeżeli tak, to jakie

Głównie

II. Oczekiwania, potrzeby i możliwości uczniów.

1. Czy program dostosowany jest do możliwości uczniów w zakresie?

- doboru treści materiału nauczania tak nie
- metod nauczania tak nie
- celów kształcenia tak nie
- standardów wymagań egzaminacyjnych i metod ich pomiaru tak nie

2. Czy program nauczania jest przystosowany do warunków bazowych szkoły?

Tak nie w stopniu.....

3. Czy realizacja treści programowych pozwala na kształcenia postaw uczniów?

Tak nie w stopniu.....

III. Konstrukcja programu nauczania

1. Czy dobór materiału nauczania pozwala osiągnąć cele kształcenia w zakresie?

- Podstawy programowej tak nie
- Kompetencji kluczowych inicjatywności i przedsiębiorczości tak nie
- Profilu zawodowego tak nie
- Diagnozy lokalnych potrzeb rynku i oświaty tak nie

2. Czy program nauczania pozwala nauczycielowi na jego indywidualną interpretację

tak nie

IV. Program nauczania program szkoły

1. Czy program nauczania wpisuje się w program działania szkoły (misja, wizja szkoły, program rozwoju szkoły, WSO) tak nie

V. Obudowa programu nauczania

1. Czy obudowa programu nauczania pozwala na swobodną realizację dla
 - Ucznia tak nie
 - Nauczyciela tak nie
2. Czy obudowa programu nauczania wspiera pracę nauczyciela w zakresie:
 - Indywidualnego procesu kształcenia tak nie
 - Stosowania różnorodnych strategii nauczania tak nie

VI. Uwagi o realizacji programu nauczania

.....

.....

.....

Podczas realizacji programu nauczania będę korzystała z podręcznika do podstaw przedsiębiorczości wydawnictwa WSiP „Czas na przedsiębiorczość” – nr dopuszczenia DKOS 5002-75/07, którego autorkami są Katarzyna Garbacik i Magdalena Żmijko. Uczniowie będą korzystali z podręczników i zeszytów ćwiczeń wydawnictwa WSiP.

BIBLIOGRAFIA

- Belka R. (red.): *Ekonomia stosowana*. FMP, Warszawa 2005.
- Brudnik E., Moszczyńska A., Owczarska B., *Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie. Przewodnik po metodach aktywizujących*. SFS, Kielce 2000.
- Czarlińska-Wężyk A. *Czas na przedsiębiorczość Plan wynikowy: podstawy przedsiębiorczości*.
- Filar D., Rzońca A., Wójtowicz G., *Ekonomia po polsku*. CeDeWu, Warszawa 2007.
- Garbacik K., Żmijko M. *Czas na przedsiębiorczość. Program nauczania podstaw przedsiębiorczości*.
- Goźlińska F. (red.): *Reforma kształcenia zawodowego 1. Umiejętności uniwersalne (kluczowe)*. CODN, Warszawa 1997.

- Grzybowska K. Podstawy Logistyki. Difin, 2009.
- Ignaczak B.: Jak skutecznie poszukiwać odpowiedniej pracy. Warszawa 1999.
- Jaroń L., Sepkowska Z.: Wprowadzenie do świata pracy. Warszawa 1998.
- Komorowska H., O programach prawie wszystko. Warszawa 1999.
- Król-Fijewska M., Stanowczo, łagodnie, bez lęku, czyli 13 wykładów o asertywności. INTRA, Warszawa 1993.
- Król-Fijewska M.: Trening asertywności, Warszawa 1991.
- Makita A.: Metoda projektów w kreowaniu przedsiębiorczych postaw uczniów. Poradnik nauczyciela nie tylko dla przedsiębiorczości. WSiP, Warszawa 2007.
- Mika S.: Jak modyfikować własne zachowanie, Warszawa 1987.
- Niemierko B.: Ocenianie szkolne bez tajemnic. WSiP, Warszawa 2002.
- Rudnicki P. „Diagnoza implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych i regionalnych oświaty i rynku pracy”.
- Szempruch J.: Założenia, zasady opracowania i modyfikacji programu kształcenia kompetencji kluczowych w zakresie przedsiębiorczości. WSEI, Lublin 2009.
- Szmidt K.J., Porządek i przygoda. Lekcje twórczości. Przewodnik metodyczny dla nauczycieli. WSiP, Warszawa 1995.
- Taraszkiewicz M. „Jak uczyć lepiej? Czyli refleksyjny praktyk w działaniu”. CODN, Warszawa 2002.
- Wojciechowska K. Kowalik E.: Szkolny system oceniania oparty na pomiarze dydaktycznym. Podkowa Bis, Gdańsk 2000.
- Zawojka A., Daniłowska A., Mossakowska E., ABC Ekonomii. CIM, Warszawa 2002.
- Serwis internetowy Publikacje edukacyjne; Autorski program nauczania „Podstawy przedsiębiorczości”.
- Podstawa programowa podstaw przedsiębiorczości dla liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych i techników.

PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

**Aneks do autorskiego programu kształtowania
kompetencji kluczowych**

**Zespół Szkół Budowlanych
im. Księcia Jerzego II Piasta w Brzegu**

**Autor:
Bogusława Kopczyńska**

Brzeg 2011

SPIS TREŚCI

1. Powód przygotowania aneksu	155
2. Cele edukacyjne – kształcenia i wychowania	156
2.1. Szczegółowe cele wynikające z kluczowej kompetencji – inicjatywności i przedsiębiorczości	156
2.2. Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty	157
2.3. Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy	157
3. Materiał nauczania związany z celami edukacyjnymi	158
4. Procedury osiągania szczegółowych celów edukacyjnych	159
4.1. Założenia metodyczne	159
4.2. Proponowany podział godzin	160
4.3. Preferowane metody nauczania-uczenia się	161
4.4. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej	162
4.5. Literatura przedmiotowa	162
5. Opis założonych osiągnięć ucznia i propozycje metod ich oceny	165
5.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu podstawy przedsiębiorczości	165
5.2. Metody oceny osiągnięć uczniów.	165
5.3. Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów	167
6. Ewaluacja aneksu programu nauczania.	168
Bibliografia	170

1. POWÓD PRZYGOTOWANIA ANEKSU

Podstawy przedsiębiorczości to przedmiot, który ma coraz większe znaczenie w kształtowaniu świadomości młodego pokolenia. Program autorski i aneks do programu autorskiego skonstruowany jest w taki sposób, aby w trakcie jego realizacji uczniowie mogli w jak największym stopniu aktywnie uczestniczyć w życiu gospodarczym oraz zapoznać się z zachowaniem przedsiębiorczym w życiu zawodowym i prywatnym oraz wykształcić postawę przedsiębiorczą.

Dobór treści kształcenia odpowiada zainteresowaniom uczniów, odzwierciedla aktualne wyzwania, jakie niesie ze sobą rzeczywistość. Wszystkie działania edukacyjne przedstawione w programie skupiają się na uczniu, tworząc go podmiotem programu. Problematyka zajęć ma uaktywnić ucznia, stawiać go w sytuacjach problemowych, jednocześnie zachęcać do podejmowania twórczych rozwiązań.

Aneks do programu autorskiego z przedmiotu podstawy przedsiębiorczości został opracowany, aby przygotować uczniów do zmian zachodzących w świecie nauki i przygotować młodzież do życia w rozwijającej się gospodarce rynkowej. Niniejszy aneks do programu autorskiego został skonstruowany na podstawie:

- zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (Dz. U. E z 30 grudnia 2006 r),
- diagnozy implementacji kluczowych kompetencji w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych i rynku pracy,
- rozporządzenia MEN z dnia 8 czerwca 2009 r. w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz. U. Nr 89, poz. 730),
- standardów egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe.

Aneksem programu autorskiego z podstaw przedsiębiorczości będą objęci uczniowie Zespołu Szkół Budowlanych w Brzegu, technikum logistycznego w wymiarze jednej godziny tygodniowo. Został wykonany na potrzeby projektu „Szkoła Kluczowych Kompetencji. Ponadregionalny program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski centralnej i południowo-zachodniej”.

Projekt jest realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet III, wysoka jakość systemu oświaty, działanie 3.3, poprawa jakości kształcenia. Materiał nauczania

będzie realizowany w ciągu 28 godzin dodatkowych, w klasie IV (rok szkolny 2012/2013), technikum logistycznego, na lekcjach z podstaw przedsiębiorczości.

2. CELE EDUKACYJNE – KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

Główne cele przedmiotu Podstawy przedsiębiorczości, sformułowane w podstawach programowych kształcenia ogólnego dla szkół ponadgimnazjalnych to:

- przygotowanie do aktywnego i świadomego uczestnictwa w życiu gospodarczym,
- kształcenie postawy rzetelnej pracy i przedsiębiorczości,
- kształtowanie umiejętności pracy w zespole i skutecznego komunikowania się,
- poznanie mechanizmów funkcjonowania gospodarki rynkowej,
- rozwijanie zainteresowania podejmowaniem i prowadzeniem działalności gospodarczej. Poznanie podstawowych zasad podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej w różnych formach.

2.1. Szczegółowe cele wynikające z kluczowej kompetencji – inicjatywności i przedsiębiorczości

W wyniku uczestnictwa w zajęciach uczeń będzie umiał:

- ocenić własną zdolność do zachowań asertywnych,
- dokonać autoprezentacji,
- dokonać samooceny,
- komunikować się z innymi z wykorzystaniem wiedzy o mowie ciała i komunikacji werbalnej,
- zastosować zasady obowiązujące w negocjacjach,
- rozpoznawać elementy procesu decyzyjnego,
- określać i wymieniać warunki podejmowania decyzji,
- rozpoznawać rodzaje decyzji podejmowanych w praktyce zarządzania przedsiębiorstwem,
- znać techniki pomagające w podejmowaniu decyzji,
- rozpoznawać techniki negocjacji,
- znać style i zasady negocjacji zna techniki negocjacji określa przebieg negocjacji,
- rozpoznawać cechy dobrego negocjatora,

- rozpoznawać umiejętności wprowadzania zmian organizacyjnych oraz radzić sobie z konfliktami w pracy,
- rozpoznawać umiejętności radzenia sobie z konfliktami w pracy.

2.2. Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

W wyniku uczestnictwa w zajęciach uczeń będzie umiał:

- charakteryzować zasady i możliwości rozwoju osobistego uwzględniając środowisko w którym mieszka, np. miasto, wieś,
- zrozumieć reguły i zasady funkcjonowania gospodarki rynkowej,
- przeprowadzić analizę SWOT pracy w zawodach logistycznych w powiecie brzeskim, w województwie opolskim,
- analizować hierarchię potrzeb jednostkowych i społecznych oraz sposobów ich zaspokajania,
- dokonać samooceny wykonywanych zadań,
- współpracować z instytucjami, firmami w zakresie doradztwa zawodowego branży logistycznej,
- zaplanować swoją aktywność na rynku pracy,
- zaplanować swoją aktywność do świadomego i etycznego uczestnictwa w życiu gospodarczym.

2.3. Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy

W wyniku uczestnictwa w zajęciach uczeń będzie umiał:

- charakteryzować różne typy osobowości człowieka, akcentując predyspozycje w zawodach logistycznych,
- zaplanować przedsięwzięcie z uwzględnieniem własnych zdolności zawodowych, uwarunkowań ekonomiczno-finansowych i etyczno-moralnych,
- brać aktywny udział w pracy zespołu, zgodnie z zasadami pracy zespołowej,
- zaplanować i zorganizować własne stanowisko pracy,
- kształtować umiejętności formułowania i identyfikowania celów własnej działalności gospodarczej w branży logistycznej, spedycyjnej,
- kształtować umiejętności korzystania z metod aktywnego poszukiwania pracy w swoim zawodzie,

3. MATERIAŁ NAUCZANIA ZWIĄZANY Z CELAMI EDUKACYJNYMI

Dział I. Proces podejmowania decyzji:

- Istota procesu decyzyjnego, elementy procesu decyzyjnego.
- Rodzaje decyzji kierowniczych, warunki podejmowania decyzji.
- Grupowe podejmowanie decyzji.
- Informacja w podejmowaniu decyzji kierowniczych.
- Techniki i narzędzia podejmowania decyzji.

Dział II. Negocjacje w działalności gospodarczej:

- Istota negocjacji, przedmiot, podmiot negocjacji, rodzaje negocjacji.
- Style i zasady negocjacji.
- Techniki negocjacyjne.
- Komunikowanie się uczestników negocjacji.
- Przebieg negocjacji, metody stosowane w negocjacji.
- Cechy dobrego negocjatora, postawy negocjatorów.

Dział III. Menadżer a podejmowanie decyzji:

- Umiejętność komunikowania się i współdziałania z ludźmi.
- Style kierowania.
- Umiejętność wprowadzania zmian organizacyjnych.
- Umiejętność radzenia sobie z konfliktami.

4. PROCEDURY OSIĄGANIA SZCZEGÓŁOWYCH CELÓW EDUKACYJNYCH

4.1. Założenia metodyczne

Aneks programu autorskiego: „Podstawy przedsiębiorczości” zakłada, że cele edukacyjne i wychowawcze zostaną osiągnięte dzięki zaangażowaniu się nauczyciela i uczniów w procesie dydaktycznym. Rolą ucznia będzie nabywanie umiejętności interpersonalnych, organizacyjnych, zarządzania, a także skutecznego odnalezienia się na rynku pracy po skończeniu szkoły.

Dobrym rozwiązaniem w realizacji jednostek dydaktycznych jest prowadzenie zajęć warsztatowych w klasie liczącej do 25 osób. Zalecane jest prowadzenie zajęć w pracowni wyposażonej w odpowiednie środki i materiały dydaktyczne. W przypadku niektórych zajęć dobrze jest, aby uczniowie mogli korzystać z pracowni komputerowej z dostępem do Internetu.

Znaczący jest odpowiedni dobór form i metod nauczania. Podczas zajęć należy stosować aktywizujące metody nauczania. Uczniowie powinni pracować w grupach, gdzie również będą realizować krótko- i długoterminowe zadania. Opracowywane powinny być także projekty o tematyce odpowiedniej do tematyki zajęć. Ponadto, zalecane jest stosowanie elementów dramy i odgrywania ról, szczególnie na lekcjach poświęconych komunikacji interpersonalnej i sposobom poszukiwania pracy.

Proponuję, aby osiąganie zakładanych celów edukacyjnych odbywało się według następujących etapów:

1. Wprowadzenie do tematyki zajęć:
 - określenie celu lekcji,
 - nawiązanie do sytuacji z życia codziennego (lektura krótkiego artykułu prasowego, przedstawienie fragmentu filmu lub audycji radiowej, opisanie sylwetki znanej postaci, zadanie pytań związanych z tematyką zajęć zawartych w podręczniku ucznia).
2. Stosowanie odpowiednich metod pracy z szczególnym uwzględnieniem metod aktywizujących.
3. Podsumowanie zajęć:
 - dyskusja,
 - wyjaśnianie wątpliwości uczniów,

- zwrócenie uwagi na najważniejsze pojęcia i zagadnienia,
- zrobienie notatki w zeszyte przedmiotowym,
- zadanie pracy do domu.

Ten sposób prowadzenia zajęć pozwoli uczniom na zdobycie wiedzy merytorycznej, a jednocześnie wskaże, że nie jest ona tworem abstrakcyjnym, lecz ściśle związaną z rzeczywistością. Stosowanie różnorodnych metod nauczania sprawi, że zajęcia będą miały atrakcyjny i innowacyjny charakter.

4.2. Proponowany podział godzin

Na realizację celów edukacyjnych i kluczowych kompetencji z zakresu przedsiębiorczości zaplanowano następującą ilość godzin:

Tabela 1. Podział godzin

LP	Dział	Liczba godzin
1.	Proces podejmowania decyzji	8
2.	Negocjacje w działalności gospodarczej	6
3.	Menedżer a podejmowanie decyzji	6
4.	Powtórzenie i utrwalenie wiadomości do egzaminu pisemnego potwierdzającego kwalifikacje zawodowe z części II (dotyczącej przedsiębiorczości)	6
5.	Do dyspozycji nauczyciela	2
6.	Razem	28

Zaplanowałam 102 godziny w trzyletnim cyklu kształcenia gdyż:

W klasie III technikum uczniowie mają miesięczną praktykę zawodową (odpada 4 godziny).

W klasie IV technikum uczniowie kończą 8 tygodni wcześniej niż klasy promocyjne (odpada 8 godzin).

36 godzin – 8 godzin = 28 godzin

4.3. Preferowane metody nauczania-uczenia się

Aktywny udział uczniów w lekcji można osiągnąć poprzez dobór odpowiednich metod nauczania. Dlatego w procesie kształcenia należałoby stosować następujące metody aktywizujące uczniów:

- wykład z elementami pogadanki,
- praca z tekstem,
- burza mózgów,
- dyskusja (np. dyskusja panelowa),
- ranking propozycji,
- symulacja,
- metoda projektu,
- improwizacja,
- drzewko decyzyjne,
- praca w małych grupach,
- debata,
- studium przypadku,
- analiza SWOT,
- portfolio.

Powyżej przedstawione metody i techniki sprawiają, że uczeń aktywnie uczestnicząc w lekcjach nabywa umiejętności, które będą mu potrzebne w przyszłym życiu zawodowym. Nauczyciel przyjmuje rolę osoby, która wskazuje i kontroluje podjęte działania, będąc jednocześnie przewodnikiem.

Oprócz realizacji procesu dydaktycznego z wykorzystaniem różnych metod sugeruje się również odwoływanie do bezpośredniego otoczenia, w którym funkcjonuje uczeń, poprzez: organizowanie wycieczek przedmiotowych, zapraszanie na zajęcia przedstawicieli firm i instytucji (np. przedsiębiorców, pracowników urzędu pracy, Biura Planowania Karier, przedstawicieli biur maklerskich, osób zatrudnionych w zakładach w Brzegu lub okolicy, absolwentów szkoły czy studentów ciekawych kierunków studiów), odwoływanie się do praktyki gospodarczej, np. przez prowadzenie tablicy aktualności gospodarczych, wyszukanych w prasie, Internecie, programach gospodarczych.

4.4. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Zajęcia z podstaw przedsiębiorczości powinny odbywać się w pracowni wyposażonej w funkcjonalne stoliki uczniowskie i krzesła, które można dowolnie ustawiać, zależnie od planowanej formy organizacyjnej lekcji (np. praca w grupie).

Zajęcia, w których uczniowie będą wyszukiwać informacji gospodarczych, należy prowadzić w pracowni wyposażonej w komputery podłączone do Internetu. Umożliwi to wykorzystanie Internetu do zbierania danych o formach i warunkach uzyskania kredytów oferowanych przez banki, wyszukiwania przepisów z zakresu prawa pracy, podatków, ubezpieczeń społecznych, zakładania działalności gospodarczej itd.

Do realizacji programu przydatne byłyby takie pomoce jak:

- częściowo automatyzujące proces nauczania-uczenia się (**rzutnik multimedialny, notebook, nośnik pamięci zewnętrznej, rzutnik pisma**),
- wzrokowe (**ekran, tablica magnetyczna folie tematyczne** „Ekonomia w szkole” materiały wydane przy współpracy Fundacji Młodzieżowej Przedsiębiorczości i NBP, **plansze tematyczne** „Podstawy przedsiębiorczości”, „Ekonomia w szkole”, „Komunikacja interpersonalna”, „Polubić banki”, zestaw kolorowych foliogramów, **plansze interaktywne** „Przedsiębiorczość”, **program komputerowy eduRom przedsiębiorczość, prezentacje multimedialne** „Bezpieczne finanse”,
- wzrokowo – słuchowe (**filmy tematyczne** „Savoir-vivre w pracy”, „Jak wywrzeć dobre wrażenie na innych”, „Jak pokonać stres”, „Planowanie kariery, czyli jak wybrać zawód”, „Poczucie własnej wartości”, „Przygotowanie się do rozmowy kwalifikacyjnej”, „Rozmowa kwalifikacyjna”, „Czy nadaję się na przedsiębiorcę”, „Dopiąć swego, czyli jak wyznaczać i osiągać swoje cele?”, „Techniki Negocjacji”, „Zakładam firmę”).

4.5. Literatura przedmiotowa

Ważnym elementem realizacji programu jest podręczna biblioteczka, w której powinna znaleźć się literatura przedmiotowa:

- Komplet dla nauczyciela z podręcznikiem – „Czas na przedsiębiorczość” – autorzy: K. Garbacik, M. Żmijko,
- **Scenariusze lekcji** : [dla zalogowanych]:
 - Scenariusz 1. Pieniądz w gospodarce rynkowej.
 - Scenariusz 2. Budżet domowy, czyli o relacjach dochodów i wydatków.

- Scenariusz 3. Współpraca między pracownikami, czyli o pracy grupowej.
- Scenariusz 4. Komunikacja interpersonalna, czyli jak porozumieć się z innymi.
- Scenariusz 5. Rola Państwa w gospodarce, czyli czego oczekują obywatele.
- Scenariusz 6. Giełda.
- Scenariusz 7. CV i list motywacyjny.
- Scenariusz 8. Majątek w firmie.
- Scenariusz 9. Inne przedsiębiorstwa.
- Scenariusz 10. Deficyt.
- **Sprawdziany wiadomości** : [dla zalogowanych]:
 - Sprawdzian wiadomości z działu: *Obserwuję gospodarkę rynkową* gr. A i B.
 - Sprawdzian wiadomości: *Żyję w gospodarstwie domowym (część 1)* gr. A, B.
 - Sprawdzian wiadomości: *Żyję w gospodarstwie domowym (część 2)* gr. A, B.
 - Sprawdzian wiadomości: *Żyję w gospodarstwie domowym (część 3)* gr. A, B.
 - Sprawdzian wiadomości z działu: *Jestem pracownikiem* grupa A, grupa B.
 - Sprawdzian wiadomości z działu *Zakładam przedsiębiorstwo* gr. A, B.
 - Sprawdzian wiadomości z działu: *Zarządzam przedsiębiorstwem* gr. A, B.
 - Sprawdzian wiadomości: *Widzę problemy ekonomiczne Państwa* gr. A, B.
- **Foliogramy** : [dla zalogowanych]:
 - Foliogram do scenariusza 1.
 - Foliogram do scenariusza 2.
 - Foliogram do scenariusza 3.
 - Foliogram do scenariusza 4.
 - Foliogram do scenariusza 5.
 - Foliogram 6. Schemat CV.
 - Foliogram 7. Schemat listu motywacyjnego.
 - Foliogram 8. Bilans przedsiębiorstwa.
 - Foliogram 9. Osoby w świetle Kodeksu Cywilnego i innych przepisów.
 - Foliogram 10. Przedsiębiorstwo.
 - Foliogram 11. Deficyt.
- **Wybrane odpowiedzi do zeszytu ćwiczeń** : [dla zalogowanych].
- **Egzamin zawodowy – wybrane materiały**: [dla zalogowanych].
- Uzupełnieniem serii *Czas na przedsiębiorczość* jest *Niezbędnik nauczyciela* w formie segregatora. W segregatorze zebrane zostały materiały dydaktyczne, które stanowią niezwykle przydatną formę pomocy przy przygotowywaniu lekcji.

Niezbędnik nauczyciela (wraz z płytami CD) składa się z następujących części:

- **program nauczania** – dopuszczony do użytku szkolnego pod numerem DKOS-5002-75/07,
- **plan wynikowy** – stworzony na podstawie programu nauczania: „Czas na przedsiębiorczość”,
- **scenariusze lekcji** – skorelowane z treściami i założeniami pakietu edukacyjnego,
- **sprawdziany i testy z kluczami odpowiedzi** – zestawy sprawdzianów i testów sprawdzających wiedzę z każdego działu przedsiębiorczości z podziałem na grupy,
- **wiedzieć więcej...** – część Niezbędnika, w której znajdują się elementy mogące pomóc w uatrakcyjnieniu zajęć, między innymi foliogramy i płyty CD/DVD,
- **dokumenty** – czyli wzory dokumentów typu PIT, faktura VAT,
- **Podręcznik „Podstawy przedsiębiorczości” autor: Z. Makiela, T. Rachwał,**
- **Zeszyt ćwiczeń „Podstawy przedsiębiorczości” autor: Z. Makiela, T. Rachwał,**
- Poradnik dla nauczyciela z płytą CD „Podstawy przedsiębiorczości” autor: Z. Makiela, T. Rachwał oraz scenariusze zajęć edukacyjnych, Praca zbiorowa,
- Dowgiałło Z. red., „Nowy słownik ekonomiczny przedsiębiorcy”,
- Rachwał T., Słownik „Podstawy przedsiębiorczości”,
- Urbaniak P., „Wprowadzenie do mikro – i makroekonomii”,
- Kabat, M. Pietraszewski, „Wybrane zagadnienia z biznesu” część 2,
- Pietraszewski M., „Wybrane zagadnienia z biznesu” część 3,
- Jamrożak B., Sobczak J., „Komunikacja interpersonalna”,
- James J., „Mowa Ciała w pracy”,
- Zawojcka A., Daniłowska A., Mossakowska E., ABC Ekonomii. CIM, Warszawa 2002,
- Taraszkiewicz M. „Jak uczyć lepiej? Czyli refleksyjny praktyk w działaniu. CODN, Warszawa 2002,
- Niemierko B.: Ocenianie szkolne bez tajemnic. WSiP, Warszawa 2002,
- Łoś E., Reszka A, Metody nauczania stosowane w kształtowaniu kompetencji kluczowych. Przedsiębiorczość. Podręcznik metodyki operacyjnej. Lublin 2009,
- uzupełniająca literatura fachowa, np. niezbędna podczas przygotowywania się uczniów do Olimpiady Przedsiębiorczości lub innych konkursów przedmiotowych,
- wybrane akty prawne, tj. Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej, Ustawa kodeks spółek handlowych, Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, Ustawa kodeks pracy – Kodeks Pracy, Kodeks Cywilny,
- prasa, np. Życie Gospodarcze, Gazeta Prawna, Rzeczpospolita,
- bieżące roczniki statystyczne.

5. OPIS ZAŁOŻONYCH OSIĄGNIĘĆ UCZNIĄ I PROPOZYCJE METOD ICH OCENY

5.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu podstawy przedsiębiorczości

Dział	Temat jednostki dydaktycznej	Wymagania	
		Programowe podstawowe	Programowe ponadpodstawowe
		Uczeń	
	Style kierowania Umiejętność wprowadzania zmian organizacyjnych Umiejętność radzenia sobie z konfliktami	<ul style="list-style-type: none"> – definiuje pojęcie styl kierowania; – wymienia i omawia podstawowe typy zachowań kierowniczych; – omawia sposoby wprowadzania zmian organizacyjnych; – określa pojęcie konfliktu; – wymienia charakter konfliktu i jego źródła; – określa podmiot i przedmiot konfliktu; – wymienia sposoby radzenia sobie z konfliktem. 	<ul style="list-style-type: none"> – potrafi określić styl kierowania szkołą na podstawie poznanych stylów kierowania; – omawia sposoby radzenia sobie z konfliktem; – potrafi ocenić stosunki w szkole; – potrafi rozwiązać konflikt wykorzystując swoją wiedzę na ten temat.

5.2. Metody oceny osiągnięć uczniów.

W przedmiocie: „Podstawy przedsiębiorczości” powinno się kłaść szczególny nacisk na samodzielność, logiczne działania ucznia i przejawianą przez niego aktywność. Dlatego istotne jest, aby podczas oceny brać pod uwagę nie tylko wiadomości zdobyte przez uczniów, ale przede wszystkim przedsiębiorcze zachowania. Uwzględnienie tych przesłanek spowoduje, że ocena stanie się nie tylko instrumentem diagnozy i kontroli osiągnięć, ale zmotywuje uczniów, zachęcając ich do podejmowania przedsiębiorczych działań oraz rozwoju intelektualnego.

Sugerowany sposób oceniania ważonego:

W tabeli przedstawiono proponowane kategorie oceny osiągnięć ucznia oraz sugerowane formy ich sprawdzania. Kolumna „Waga” dotyczy istotności oceny i jej wpływu na ocenę semestralną i końcoworoczną.

Przedmiot oceny	Forma	Waga*
Wiadomości ucznia	Sprawdzian (jeden do dwóch działów)	3
	Kartkówka (materiał z 3 ostatnich lekcji)	1
	Studium przypadku	2
	Ćwiczenia wykonywane na lekcji	1
	Praca domowa	1
Umiejętności poszukiwania wiadomości	Przygotowanie prezentacji na dany temat	2
	Przygotowanie i przedstawienie krótkiego artykułu z prasy lub innych mediów na tematy gospodarcze	1
	Portfolio	3
	Referat	1
	Ukończenie kursów e-learningowych potwierdzonych dyplomem	3
Umiejętności praktycznego działania	Prace i ćwiczenia wykonywane w grupie	1
	Udział w konkursach	3
	Uczestnictwo w zajęciach pozalekcyjnych	3
	Przygotowanie projektów uczniowskich na skalę klasy	2
	Przygotowanie projektów uczniowskich na skalę szkoły	3
	Przygotowanie pozaszkolnych projektów uczniowskich	4
	Studium przypadku	2
Umiejętności komunikowania się	Przygotowanie CV i listu motywacyjnego	1
	Prezentowanie własnych poglądów	2
	Autoprezentacja	2
Postawy przedsiębiorcze	Inicjowanie działań o charakterze przedsiębiorczym	4
	Uczestnictwo w działaniach o charakterze przedsiębiorczym	3

* Zmiana wartości w kolumnie waga pozwala nauczycielowi na stworzenie własnej hierarchii istotności ocen częściowych.

Na podstawie tabeli oraz ocen cząstkowych otrzymywanych przez ucznia w semestrze nauczyciel wystawia ocenę semestralną (końcoworoczną) według następującego wzoru oraz zamieszczonej poniżej tabeli

$$\text{Wynik} = \frac{(\text{suma stopni wagi1}) + (\text{suma stopni wagi 2}) * 2 + (\text{suma stopni wagi3}) * 3 + (\text{suma wagi 4}) * 4}{\text{liczba stopni wagi1} + (\text{liczba stopni wagi2}) * 2 + (\text{liczba stopni wagi 3}) * 3 + (\text{liczba wagi 4}) * 4}$$

Wynik	Ocena semestralna lub końcoworoczna
Do 1,6	Niedostateczny
Od 1,61 do 2,60	Dopuszczający
Od 2,61 do 3,60	Dostateczny
Od 3,61 do 4,60	Dobry
Od 4,61 do 5,60	Bardzo dobry
Od 5,61 do 6,00	Celujący

5.3. Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów

Do pomiaru osiągnięć ucznia w zakresie kompetencji przedsiębiorczości proponuje się następujące narzędzia kontroli:

Test pisemny – jest typową formą pomiaru sprawdzającego zarówno bieżące osiągnięcia, jak i osiągnięcia z zakresu całego programu.

Test pisemny wielostopniowy – obejmujący kilka poziomów wymagań (np. wymagania podstawowe, rozszerzające, dopełniające) – może stanowić podstawę do oceny osiągnięć uczniów z zakresu wiedzy ekonomicznej, czyli działu I, II, III, IV, V, VI. Forma zadania w teście może być zróżnicowana, proponuje się zadania: z luką, wielokrotnego wyboru, krótkiej odpowiedzi, prawda – fałsz.

Odpowiedzi ustne – są formą, która może sprawdzić zrozumienie podstawowych pojęć w odniesieniu ich do rzeczywistości. Polecenia dla ucznia powinny być tak formułowane, by uczeń mógł się wykazać umiejętnością myślenia analitycznego i syntetycznego.

Pisemne prace domowe – powinny być nastawione na rozwiązywanie problemów i korzystanie z różnych źródeł informacji oraz sprawdzać umiejętność formułowania krótkich wypowiedzi pisemnych na tematy ekonomiczne. Uczeń może wtedy się wykazać swoją aktywnością, przedsiębiorczością i innowacyjnością.

Projekt edukacyjny wykonywany w zespołach – wskazane jest, aby uczniowie wykonali chociaż jeden, ponieważ daje on możliwość sprawdzenia, oprócz wiedzy, umiejętności pracy w grupie i korzystania z różnych źródeł informacji, samodzielności, przedsiębiorczości oraz prezentacji. Tematy projektów powinny być ostatecznie sformułowane przez uczniów i mieć charakter problemowy.

Kartkówki – maksymalny czas trwania 15 min, materiał z 2, 3 lekcji.

Aktywne uczestnictwo w zajęciach lekcyjnych – wskazane jest, by zwrócić uwagę na indywidualizację w procesie kształcenia.

Referaty na wybrany temat – uczniowie poszerzają wiedzę korzystając z różnych źródeł informacji.

Bieżące ocenianie zapamiętanych treści lekcji – obejmuje zakres tematyczny jednostki lekcyjnej, sprawdza rozumienie treści i umiejętność radzenia sobie w sytuacjach problemowych.

Ocenę semestralną i roczną wystawia się na podstawie ocen cząstkowych, zgodnie z procedurą obowiązującą w Wewnątrzszkolnym Systemie Oceniania i Przedmiotowym Systemie Oceniania.

6. EWALUACJA ANEKSU PROGRAMU NAUCZANIA.

Celem ewaluacji będzie :

- określenie rzeczywistych efektów realizowanego programu oraz ocena skuteczności procesu dydaktycznego, szczególnie związanych z kształtowaniem kompetencji osobowych
- ocena wartości realizowanego programu w aspekcie rozwijania kompetencji kluczowych w zakresie innowacyjności i przedsiębiorczości, a w szczególności:
 - postaw uczniów wobec procesu uczenia się,
 - osiągnięć uczniów i ich zainteresowanie prezentowanymi treściami,
 - zmian w ich zachowaniu,
 - aktywnym uczestnictwie w zajęciach i dyskusji,
 - własne inicjatywy uczniów.

Obiektem ewaluacji będzie:

Aneks programu zajęć realizowanych w klasie IV TL w ramach zajęć szkolnych.

Przedmiotem ewaluacji będą zmiany zachodzące w zachowaniu się uczniów podczas i po realizacji danego programu .

Pytania kluczowe, jakie zadam sobie sporządzając ewaluację to:

1. Jakie wymierne efekty przyniósł zrealizowany program dla szkoły i uczniów?

Kryteria ewaluacji:

Trafność wobec oczekiwań uczniów oraz spójność z celami i zadaniami szkoły.

Metody/narzędzia:

OBSERWACJA ZAJĘĆ: temat				
	tak	nie	częściowo	uwagi
1. Czy uczniowie wykazywali zainteresowanie tematem?				
2. Czy uczniowie wykazywali aktywność podczas zajęć: – w stawianiu pytań? – we wnioskowaniu? – we współdziałaniu? – w komunikacji : U-U, U- N?				
3. Jaka jest motywacja ucznia do pracy: – wewnętrzna? – zewnętrzna?				
4. Jakie były najbardziej udane aspekty lekcji?				
5. Czy cele lekcji zostały osiągnięte?				
6. Czy zastosowane metody dydaktyczne były odpowiednie do tematu?				
7. Czy zastosowane były ciekawe środki dydaktyczne?				
8. Czy występowały czynniki utrudniające realizację tematu?				

Przeprowadzę :

- analizę arkuszy obserwacji moich zajęć, w których będę zapisywała uwagi, jakie nasuną się podczas ich realizacji,
- zebranie opinii uczniów oraz nauczycieli podczas obserwacji lekcji demonstracyjnej,
- arkusz obserwacji zaproszonych gości na lekcje demonstracyjne (wzór w dzienniku zajęć).

Próba badawcza: wszyscy uczniowie klasy IV TL, biorący udział w danym przedsięwzięciu, czyli w zajęciach.

Prezentacja danych: sporządzi autor programu w postaci raportu ewaluacyjnego po zakończeniu zajęć w każdym roku szkolnym.

Uwagi: Po zakończeniu programu dokonam ewaluacji wykorzystując wyżej wymienione narzędzia i sporządzę raport z realizacji programu w terminie do końca VI 2013 r.

BIBLIOGRAFIA

- Belka R\$ (red.): Ekonomia stosowana. FMP, Warszawa 2005.
- Brudnik E., Moszczyńska A., Owczarska B., Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie. Przewodnik po metodach aktywizujących. SFS, Kielce 2000.
- Czarlińska-Wężyk A. Czas na przedsiębiorczość Plan wynikowy: podstawy przedsiębiorczości.
- Filar D., Rzońca A., Wójtowicz G., Ekonomia po polsku. CeDeWu, Warszawa 2007.
- Garbacik K., Żmiejko M. Czas na przedsiębiorczość. Program nauczania podstaw przedsiębiorczości.
- Goźlińska F. (red.): Reforma kształcenia zawodowego 1. Umiejętności uniwersalne (kluczowe). CODN, Warszawa 1997.
- Grzybowska K. Podstawy Logistyki. Difin, 2009.
- Ignaczak B.: Jak skutecznie poszukiwać odpowiedniej pracy. Warszawa 1999.
- Jaroń L., Sepkowska Z.: Wprowadzenie do świata pracy. Warszawa 1998.
- Komorowska H., O programach prawie wszystko. Warszawa 1999.
- Król-Fijewska M., Stanowczo, łagodnie, bez lęku, czyli 13 wykładów o asertywności. INTRA, Warszawa 1993.
- Król-Fijewska M.: Trening asertywności, Warszawa 1991.

- Makita A.: Metoda projektów w kreowaniu przedsiębiorczych postaw uczniów. Poradnik nauczyciela nie tylko dla przedsiębiorczości. WSiP, Warszawa 2007.
- Mika S.: Jak modyfikować własne zachowanie, Warszawa 1987.
- Niemierko B.: Ocenianie szkolne bez tajemnic. WSiP, Warszawa 2002.
- Rudnicki P. „Diagnoza implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych i regionalnych oświaty i rynku pracy”.
- Szempruch J.: Założenia, zasady opracowania i modyfikacji programu kształcenia kompetencji kluczowych w zakresie przedsiębiorczości. WSEI, Lublin 2009.
- Szmidt K.J., Porządek i przygoda. Lekcje twórczości. Przewodnik metodyczny dla nauczycieli. WSiP, Warszawa 1995.
- Taraszkiewicz M. „Jak uczyć lepiej? Czyli refleksyjny praktyk w działaniu”. CODN, Warszawa 2002.
- Wojciechowska K. Kowalik E.: Szkolny system oceniania oparty na pomiarze dydaktycznym. Podkowa Bis, Gdańsk 2000.
- Zawajska A., Daniłowska A., Mossakowska E., ABC Ekonomii. CIM, Warszawa 2002.
- Serwis internetowy Publikacje edukacyjne; Autorski program nauczania „Podstawy przedsiębiorczości”.
- Podstawa programowa podstaw przedsiębiorczości dla liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych i techników.

PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

**Autorski program kształtowania
kompetencji kluczowych**

**Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych
im. Józefa Marcińca w Koźminie Wlkp.**

**Autor:
Ewa Jabłońska**

Koźmin Wielkopolski 2010

SPIS TREŚCI

Notatka o autorze	175
1. Wprowadzenie i założenia dydaktyczno-wychowawcze programu	175
2. Cele edukacyjne – kształcenia i wychowania	178
2.1. Szczegółowe cele wynikające z kluczowej kompetencji	178
2.2. Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty	179
2.3. Szczegółowe cele wynikające z podstawy programowej	179
3. Materiał nauczania związany z celami edukacyjnymi	182
4. Procedury osiągnięcia szczegółowych celów edukacyjnych	192
4.1. Założenia metodyczne	193
4.2. Proponowany podział godzin	195
4.3. Preferowane metody nauczania-uczenia się	195
4.4. Wyposażenie pracowni przedmiotowej	197
4.5. Literatura przedmiotowa	197
5. Opis założonych osiągnięć ucznia i propozycje metod ich oceny	198
5.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu podstawy przedsiębiorczości	198
5.2. Metody oceny osiągnięć uczniów	198
5.3. Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów	199
6. Ewaluacja programu nauczania	207
7. Warunki niezbędne do realizacji programu	210
Ewaluacja programu nauczania	219

NOTATKA O AUTORZE

Ewa Jabłońska nauczyciel dyplomowany w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych im. J. Marcińca w Koźminie Wlkp. z 29-letnim stażem pracy.

W roku 1981 ukończyła studia na Akademii Rolniczej w Poznaniu wydział Rolny specjalność ekonomika rolnictwa. Kwalifikacje dodatkowe uzyskała kończąc studia podyplomowe z zakresu:

1. Ekonomia i organizacja rolnictwa na SGGW Warszawie,
2. Marketing produktów rolnych i żywnościowych na SGGW Warszawie,
3. Zarządzanie Oświatą na Politechnice Poznańskiej.

Ekspert MEN w awansie zawodowym nauczycieli.

Od 1994 do 1998 roku doradca metodyczny przedmiotów ekonomicznych a od 1999 roku doradca metodyczny przedmiotów zawodowych oraz podstaw przedsiębiorczości.

Egzaminator w zawodzie rolnik; technik rolnik oraz technik agrobiznesu.

Autor materiałów dydaktycznych z ekonomiki i organizacji rolnictwa – CODR Brwinów Agropgress.

Współautor programu modułowego w zawodzie technik technologii żywności oraz standardów wymagań egzaminacyjnych dla zawodu rolnik.

1. WPROWADZENIE I ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNO-WYCHOWAWCZE PROGRAMU

Przygotowanie młodego człowieka do aktywnego funkcjonowania w gospodarce rynkowej to jedno z kluczowych wyzwań, jakie stawiane są dziś szkole, nauczycielom. Zadanie to wymaga zespolenia ze sobą działań, sił i środków w taki sposób, aby założony cel osiągnąć w najwyższym wymiarze. Uczniowie nasi winni być przygotowani do zachowań, jakie wymusza na nich rzeczywistość, jaką niesie współczesny świat. Winni nabyć umiejętności znalezienia swojej drogi życiowej, realizowania jej oraz poszukiwania odpowiedzi na jej wyzwania.

Przedsiębiorczość to słowo, które nabrało w ostatnich latach szczególnego znaczenia. Młodemu człowiekowi kojarzy się często z karierą zawodową, pieniędzmi, dobrami materialnymi. Szkoła, rodzina, nauczyciel ma moralny obowiązek wobec siebie i społeczeństwa, aby ukształtować w młodym człowieku postawy przedsiębiorcze. Proces kształcenia winien przebiegać tak, aby w przyszłości można powiedzieć o nim – przedsiębiorczy. Wymaga to wyposażenia go nie tylko w zasoby wiedzy, ale również kreowania w nim wielu umiejętności i postaw, w tym dostrzegania wokół siebie zagrożeń i szans, odnajdywania sposobów wyjścia z trudnych życiowych sytuacjach. Nadrzędnym celem przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości” jest realizacja postawionych zadań, tak aby wykształtować w uczniu konieczności zachowywania się w sposób twórczy, innowacyjny, kreatywny wraz z zdolnością do poszukiwania i selekcjonowania zdobytych informacji. Kształtowanie w nim prawidłowej komunikacji oraz postawy asertywnej we współczesnym świecie. W poniższym programie duży nacisk położono na kształtowanie umiejętności i postaw przedsiębiorczych, niezbędnych dla każdego człowieka w jego dorosłym życiu. Program został opracowany na podstawie:

- Rozporządzenie MENiS z dnia 26 lutego 2002 r w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. z 2002 r. nr 51 poz. 458 z dnia 29.05.2002 r. z późniejszymi zmianami).
- Rozporządzenia MEN z dnia 8 czerwca 2009 r. w sprawie dopuszczania do użytku w szkole programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz. U. Nr 89, poz. 730 z dnia 10.06.2009 r.).
- Standardy wymagań egzaminacyjnych zawarte w załączniku do rozporządzenia MEN z dnia 10 kwietnia 2003 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie standardów wymagań będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów (Dz. U. nr. 90, poz. 846) oraz rozporządzenie MEN z dnia 28 sierpnia 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie standardów będących podstawą przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów (Dz.U. nr. 157, poz. 1102).
- Zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady z 18.12.2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (226/962/WE).
- Projekt „SZKOŁA KLUCZOWYCH KOMPETENCJI. Ponadregionalny Programu rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski centralnej i południowo-zachodniej”.
- Diagnoza kompetencji kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych i regionalnych oświaty i rynku pracy.

Dla potrzeb realizacji programu opracowano diagnozę implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych, regionalnych oświaty i rynku pracy w województwie wielkopolskim. Diagnoza zawiera ocenę działań szkoły w kontekście potrzeb

i możliwości lokalnego rynku pracy w relacji do uwarunkowań lokalnych oraz regionalnych szkoły.

Niniejszy program będzie realizowany w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych im. Józefa Marciniaka w Koźminie Wlkp.

Do realizacji programu Kształcenia Kluczowych Kompetencji w zakresie przedsiębiorczości wybrano uczniów klasy zasadniczej szkoły zawodowej o 3-letnim cyklu kształcenia (klasa wielozawodowa). Wybór tej klasy nie jest wyborem przypadkowym, bowiem uczniowie ci w większości w przyszłości będą zmuszeni wykazać się dużą przedsiębiorczością w zakładaniu i prowadzeniu przez siebie własnej działalności gospodarczej. Uczniowie już dziś odbywają praktyki w zakładach pracy, firmach, gdzie pobierają praktyczną naukę zawodu. Młodzi ludzie z mniejszych miejscowości często spotykają się z licznymi barierami, dotyczącymi rozwoju ich zainteresowań edukacyjnych, kulturalnych, jak i komunikacyjnych. Jako przyszli właściciele, a zarazem zarządzający własną firmą, muszą być wyposażeni nie tylko w szereg umiejętności technicznych czy technologicznych, ale muszą również znaleźć swoje miejsce w lokalnym rynku, aby uruchomić działalnością gospodarczą i z sukcesem ją prowadzić.

Treści kształcenia dobrano tak, aby uczniowie nabyli umiejętności wynikające z podstawy programowej, diagnozy i standardów wymagań egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe w zasadniczej szkole zawodowej. Opracowując program uwzględniono strukturę pakietu edukacyjnego „Czas na przedsiębiorczość” zgodnego z programem nauczania dopuszczonym do użytku szkolnego pod numerem DKOS-5002-75/07. Takie dopasowanie działów tematycznych zawartych w podręczniku do proponowanego programu ułatwi proces dydaktyczny. Za takim rozwiązaniem przemawia również fakt, iż uczniowie w ramach realizacji projektu wyposażeni są w podręcznik oraz zeszyt ćwiczeń „Czas na przedsiębiorczość”.

Prezentowany program nauczania składa się z ośmiu działów tematycznych:

1. Gospodarka rynkowa to takie proste;
2. Moje gospodarstwo domowe;
3. Ja, jako pracownik;
4. Potrafię założyć firmę;
5. Wiem jak zarządzać moją firmą;
6. Postępuje etycznie;
7. Dostrzegam problemy gospodarcze kraju;
8. Widzę światowe tendencje gospodarcze.

Każda z części koncentruje się na innych aspektach przedsiębiorczości i ma na celu kształtowanie postaw przedsiębiorczych i innowacyjnych w różnych sferach życia.

2. CELE EDUKACYJNE – KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

Głównym celem przedmiotu podstawy przedsiębiorczości jest kształtowanie takich postaw jednostki, aby odgrywała ona aktywną, twórczą rolę w środowisku społecznym, gospodarczym i na rynku pracy.

Cele edukacyjne dla przedmiotu, sformułowane w podstawach programowych kształcenia ogólnego dla szkół ponadgimnazjalnych to:

1. Kształtowanie postawy przedsiębiorczości.
2. Przygotowanie do świadomego i aktywnego uczestnictwa w życiu gospodarczym.
3. Kształtowanie umiejętności skutecznego komunikowania się i współpracy.
4. Poznanie mechanizmów funkcjonowania gospodarki rynkowej, w tym znaczenia zasad etycznych w działalności gospodarczej.
5. Kształtowanie umiejętności aktywnego poszukiwania pracy i świadomego jej wyboru.
6. Poznanie roli państwa w gospodarce rynkowej oraz procesów integracji i globalizacji gospodarki.

2.1. Szczegółowe cele wynikające z kluczowej kompetencji

W wyniku procesu edukacyjnego uczeń będzie umiał:

- formułować swoje cele życiowe,
- zaplanować własny rozwój osobisty,
- wskazać swoją rolę w społeczeństwie,
- przeprowadzić diagnozę swoich mocnych i słabych stron,
- wyjaśnić istotę postaw i zachowań przedsiębiorczych,
- sformułować etyczne zasady postępowania w różnych sytuacjach życiowych,
- wykazać się kreatywnością i skutecznością w kształtowaniu budżetu domowego,
- zidentyfikować potrzeby rynku, niszę rynkową,
- kontrolować wiarygodność źródeł informacji,
- scharakteryzować cechy użytecznej informacji,
- ocenić własną zdolność do zachowań asertywnych,

- dokonać autoprezentacji i samooceny,
- komunikować się z innymi,
- przygotować i uczestniczyć w negocjacjach.

2.2. Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

W wyniku procesu edukacyjnego uczeń będzie umiał:

- poznawać samego siebie i budować własną wartość,
- przeprowadzić analizę SWOT swojego gospodarstwa rolnego,
- poszukiwać informacji o lokalnym i regionalnym rynku,
- identyfikować potrzeby jednostkowe i społeczne, odszukać sposoby ich zaspokajania,
- uzasadnić podjętą decyzję,
- dokonać samooceny wykonywanych zadań,
- określać warunki podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej w środowisku lokalnym,
- rozwijać swoje umiejętności w kontaktach z partnerami biznesowymi, w szczególności z obszaru rolnictwa,
- wymienić obszary możliwości działania własnej firmy na rynku lokalnym,
- zidentyfikować niszę rynkową na rynku lokalnym i regionalnym,
- wymienić możliwe obszary działania małej firmy na rynku lokalnym,
- sporządzić zarys uproszczonego biznes planu,
- odszukać instytucje, firmy, organizacje wspomagające rozwój przedsiębiorczości,
- zanalizować ofertę lokalnych struktur rynku pracy,
- sporządzić dokumenty związane z podjęciem pracy,
- wyszukać oferty pracy zgodne z wyuczonym zawodem.

2.3. Szczegółowe cele wynikające z podstawy programowej

W wyniku procesu edukacyjnego uczeń będzie umiał:

- posługiwać się pojęciami i terminami: potrzeba, osobowość, asertywność, kreatywność, przedsiębiorczość, stres, inicjatywność, motywacja, praca, informacja, luka informacyjna, dobra,
- scharakteryzować różne typy osobowości,

- wymienić cechy osoby asertywnej, uległej, agresywnej,
- wymienić zasady i narzędzia skutecznej motywacji,
- zidentyfikować swoją rolę w życiu,
- wymienić cechy rzetelnej pracy,
- rozróżniać postawy ludzi wobec pracy,
- wymienić cechy osoby przedsiębiorczej,
- rozróżniać typy przedsiębiorczości,
- określić swoje predyspozycje – cechy jako osoby przedsiębiorczej,
- zaplanować swoją karierę zawodową,
- ocenić zachowania przedsiębiorcze,
- wskazać źródła informacji rynkowych,
- poszukiwać informacji dotyczącej rynku w tym rynku pracy,
- wymieniać metody aktywnego poszukiwania pracy,
- wyjaśnić działanie mechanizmu rynkowego,
- przedstawić zasady racjonalnego gospodarowania,
- wyjaśnić zależności między zyskiem a ryzykiem,
- przedstawić rolę państwa w systemie gospodarki rynkowej,
- obliczyć podstawowe mierniki poziomu sprawności gospodarki i wzrostu gospodarczego,
- wyjaśnić pojęcie inflacji i stopy inflacji,
- wymienić rodzaje inflacji,
- zidentyfikować przyczyny inflacji,
- wyjaśnić zjawisko inflacji i jej wpływ na gospodarkę,
- wskazać narzędzia przeciwdziałające inflacji,
- rozróżnić funkcje pieniądza,
- omówić zadania Banku Centralnego,
- wymienić elementy budżetu państwa,
- wskazać dochody budżetu państwa,
- wskazać wydatki państwa,
- wyjaśnić pojęcie nadwyżka budżetu państwa, deficyt budżetowy, dług publiczny,
- rozróżniać podatki pośrednie, bezpośrednie,
- wskazać czynniki decydujące o rodzaju i zakresie planowanej działalności gospodarczej,

- wyszukać działalność gospodarczą zgodną ze swoimi predyspozycjami oraz analizą rynku,
- wskazać źródła finansowania własnego przedsięwzięcia,
- zaplanować swoją działalność gospodarczą,
- określić procedurę uruchomienia działalności, jako osoby fizycznej,
- wskazać korzyści płynące z podejmowania decyzji o uruchomieniu działalności gospodarczej,
- wypełnić dokumenty związane z działalnością gospodarczą,
- wymienić formy organizacyjno-prawne prowadzenia działalności gospodarczej,
- wymienić i wybrać formy opodatkowania dochodów,
- ocenić specyfikę i prawa rządzące rynkiem pracy w Polsce i UE,
- analizować podstawowe zagadnienia prawa pracy (nawiązywanie i rozwiązywanie stosunku pracy, prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy itp.),
- wymienić różne konsekwencje bezrobocia,
- omówić zasady uczestnictwa w systemie ubezpieczeniowym i emerytalnym,
- wykazać sens międzynarodowej wymiany gospodarczej,
- wymienić korzyści i koszty wynikające dla Polski z europejskiej integracji gospodarczej,
- scharakteryzować główne problemy etyczne współczesnego świata,
- przedstawić argumenty za i przeciw globalizacji,
- dochodzić praw konsumenta.

3. MATERIAŁ NAUCZANIA ZWIĄZANY Z CELAMI EDUKACYJNYMI

Lp.	Działy	Tytuły	Material	Wymagania	
				Podstawowe	Ponadpodstawowe
1	Przedsiębiorczość co to takiego??	Człowiek i jego potrzeby. Rozwój człowieka a jego potrzeby. Asertywność łatwo czy nie. Potrzeby ludzkie motorem działania człowieka.	Rozwój człowieka, osobowość, potrzeby, klasyfikacja typów osobowości. Czynniki sprzyjające rozwojowi osobowości. Potrzeby człowieka: piramida potrzeb wg A. Maslowa, zmienność potrzeb. Rozwój i osobowość człowieka, potrzeby ludzi.	<ul style="list-style-type: none"> - zdefiniować pojęcia: osobowość, potrzeba, gospodarstwo domowe, asertywność, - wymienić typy osobowości, - odróżnić potrzeby niższego i wyższego rzędu, - sklasyfikować potrzeby zgodnie z hierarchią A. Maslowa, - sklasyfikować potrzeby własne, - scharakteryzować własny typ osobowości, - określić swoje mocne i słabe strony - wyznaczyć cel własnych działań. 	<ul style="list-style-type: none"> - określa cechy charakterystyczne dla danego typu osobowości, - wyjaśnić znaczenie rozwoju osobowości dla własnej kariery zawodowej, - odróżnić zachowanie uległe, agresywne, asertywne, - wykazać się postawą asertywną w określonych sytuacjach, - rozróżnić typy osobowości zgodnie z ich klasyfikacją, - wyjaśnić zjawisko zmienności potrzeb.

Lp.	Działy	Tytuły	Material	Wymagania	
				Podstawowe	Ponadpodstawowe
2	Gospodarka rynkowa, to takie proste	<p>Pieniądz w gospodarce rynkowej.</p> <p>Rynek i jego elementy podmioty gospodarcze:</p> <p>gospodarstwa, domowe, firmy, państwo.</p> <p>Obieg w gospodarce, zasoby.</p> <p>Równowaga rynkowa.</p> <p>Formy pieniądza.</p>	<p>Gospodarka rynkowa, pieniądz, banki.</p> <p>Funkcje pieniądza, formy pieniądza.</p> <p>Bank centralny i jego rola, obrót gotówkowy, obrót bezgotówkowy.</p> <p>Rynek i jego rodzaje, rynek czynników produkcji, pracy, dóbr i usług, parametry rynku.</p> <p>Zasoby i ich klasyfikacja, konsument, popyt i podaż, czynniki wpływające na popyt i podaż,</p> <p>Równowaga rynkowa.</p>	<p>zdefiniować pojęcia i terminy: konsument, zasoby, rynek, podaż, popyt, równowaga rynkowa, pieniądz,</p> <p>posługiwać się pojęciami i terminami: konsument, zasoby, rynek, podaż, popyt, równowaga rynkowa, pieniądz,</p> <p>wymienić czynniki kreujące popyt,</p> <p>wymienić czynniki kreujące podaż,</p> <p>określić popyt i podaż w sektorze rolnym,</p> <p>wymienić rodzaje zasobów niezbędne do produkcji określonych dóbr,</p> <p>wymienić funkcje pieniądza,</p> <p>wymienić podmioty gospodarki rynkowej,</p> <p>wymienić funkcję Banku Centralnego,</p> <p>wyjaśnić prawo popytu,</p> <p>wyjaśnić prawo podaży,</p> <p>wymienić elementy zabezpieczające przed fałszowaniem pieniądza.</p>	<p>objaśnić funkcje pieniądza,</p> <p>określić punkt równowagi rynkowej,</p> <p>wyznaczyć cenę równowagi rynkowej,</p> <p>zinterpretować czynniki wpływające na popyt i podaż,</p> <p>wypełnić przelew bankowy,</p> <p>wskazać różnice między obrotem gotówkowym a bezgotówkowym,</p> <p>wyjaśnić różnicę między kartą płatniczą a kredytową,</p> <p>wskazać na banknocie elementy zabezpieczenia przed fałszowaniem pieniądza,</p> <p>przedstawić zależności pomiędzy podmiotami gospodarki w obiegu okrężnym.</p>

Lp.	Działy	Tytuły	Material	Wymagania	
				Podstawowe	Ponadpodstawowe
3		Budżet gospodarstwa domowego. Usługi bankowe, inwestowanie. Dochody z kapitału. Podatki od dochodów. System ubezpieczeń społecznych. Prawa konsumenta.	Gospodarstwo domowe, budżet domowy, usługi bankowe, dochody z kapitału, podatki od wynagrodzenia, Kredyt a pożyczka, Oszczędzanie – inwestowanie, Inwestowanie i jego formy.	<ul style="list-style-type: none"> – zdefiniować pojęcia: osobowość, potrzeba, gospodarstwo domowe, budżet gospodarstwa domowego, nadwyżka budżetowa, deficyt budżetowy, dochody gospodarstwa domowego, wydatki gospodarstwa domowego, kredyt, pożyczka, poręczyciel kredytu, zdolność kredytowa, inwestowanie, obligacje, akcje, waluty obce, jednostki funduszu inwestycyjnego, GPW, hossa, bessa, rynek podstawowy, rynek równoległy, zlecenie, kurs akcji, rachunek inwestycyjny, dochód, przychód, koszt uzyskania przychodu, skala podatkowa, zeznanie podatkowe pit, reklamacja, asertywność, ubezpieczenie społeczne; – wymienić typy osobowości, – odróżnić potrzeby niższego i wyższego rzędu, – wymienić źródła dochodów gospodarstw domowych, – sklasyfikować rodzaje wydatków gospodarstwa domowym, – określić jakimi kryteriami posługujemy się przy wyborze banku, – wyodrębnić kryteria wyboru oferty kredytowej Banku, – obliczyć odsetki od kredytu. 	<ul style="list-style-type: none"> – wykazać się kreatywnością w kształtowaniu własnego budżetu domowego, – zaplanować budżet własnego gospodarstwa domowego, – analizować strukturę wydatków w gospodarstwach domowych, – wykazać związek między dochodami gospodarstwa domowego a strukturą wydatków, – wymienić sposoby zapobiegania deficytowi w budżecie domowym, – wyjaśnić różnice między kredytem a pożyczką, – podejmować decyzję wyboru banku, – dokonać wyboru oferty kredytowej banku, – obliczyć odsetki od lokaty, – obliczyć kapitalizację odsetek, – wypełnić wniosek o założenie konta bankowego, – scharakteryzować inwestycje rzeczowe określić ich wady i zalety, – scharakteryzować rodzaje inwestycji finansowych określić ich wady i zalety,

Lp.	Działy	Tytuły	Material	Wymagania	
				Podstawowe	Ponadpodstawowe
3	Moje gospodarstwo domowe		<p>Rodzaje kredytów (studencki, hipoteczny, konsumpcyjny), kryteria wyboru kredytu, lokaty, banku.</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić fundusze inwestycyjne, - wyjaśnić różnicę między oszczędzaniem od inwestowaniem, - wymienić przykłady inwestycji rzeczowych i finansowych, - odszukać informacje o skali podatkowej za dany rok, - obliczyć kwotę podatku na podstawie skali podatkowej, - wybrać odpowiedni rodzaj deklaracji podatkowej, - wymienić prawa chroniące konsumenta - wymienić uprawnienia konsumenta - wynikające z niezgodności towaru z umową, - wymienić instytucje wspierające konsumenta w dochodzeniu swoich praw, - rozpoznać informacje zawarte na opakowaniach produktu, - napisać pisemną reklamację na towar bądź usługę, - scharakteryzować system emerytalny, - scharakteryzować system ubezpieczeń osobowych, rzeczowych i społecznych, - wymienić fundusze emerytalne. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić konieczność inwestowania w siebie, - wyjaśnić różnice między rynkiem wartościowych podstawowym a równoległym, - określić procedurę wejścia do gry giełdowej - skonstruować zlecenie zakupu papierów, - wskazać ryzyko inwestowania na giełdzie papierów wartościowych, - wypełnić deklarację podatkową, - wyjaśnić konieczność rzetelności przy wypełnianiu i składaniu PIT, - odszukać informacje o Miejskim/powiatowym Rzeczniku Konsumentów, - scharakteryzować rolę Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, - określić sytuacje, w których produkt jest niezgodny z umową, - wyszukać poprawne argumenty za swoją racją podczas dochodzenia swoich praw w sprawie reklamacji, - wyjaśnić celowość ubezpieczeń, - określić kryteria wyboru firmy ubezpieczeniowej. 	

Lp.	Działy	Tytuły	Material	Wymagania	
				Podstawowe	Ponadpodstawowe
4		Komunikacja interpersonalna. Analiza SWOT. Dokumentacja aplikacyjna, Rozmowa kwalifikacyjna. Formy zatrudnienia i wynagrodzenia. Obowiązki i prawa pracodawcy i pracownika.	Sztuka autoprezentacji, analiza SWOT, Dokumenty aplikacyjne, rozmowa kwalifikacyjna, Komunikacja interpersonalna, werbalna i niewerbalna, bariery komunikacyjne. Formy zatrudnienia i wynagrodzenia, Obowiązki pracownika i pracodawcy. Prawa pracownika i pracodawcy.	<ul style="list-style-type: none"> - zdefiniować analizę SWOT, autoprezentacja, CV Euro pass, list motywacyjny, portfolio, pracownik, pracodawca, wynagrodzenia, regulamin pracy, związki zawodowe, - formułować swoje cele życiowe, - wymienić elementy wchodzące w skład SWOT, - sporządzić analizę SWOT swojej osoby, - sporządzić dokumenty aplikacyjne, - sporządzić swoją ofertę pracy, - wymienić rodzaje autoprezentacji, - wymienić narzędzia i zasady stosowane w autoprezentacji, - sporządzić plan autoprezentacji, - wyjaśnić różnicę między komunikacją werbalną a niewerbalną, - zaplanować rozmowę kwalifikacyjną, - sporządzić listę pytań do potencjalnego pracodawcy, - zaplanować pytania skierowane do przyszłego pracodawcy, - skonstruować odpowiedzi na postawione pytania, - zaplanować swój strój, wygląd na rozmowę kwalifikacyjną, - wymienić rodzaje zatrudnienia, - wymienić formy wynagrodzenia, - wymienić prawa pracownika, - wymienić obowiązki pracownika, - wymienić prawa pracodawców, - wymienić obowiązki pracodawców, - wyjaśnić znaczenie regulaminu pracy, - wyjaśnić znaczenie związków zawodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenić własne możliwości i je zaprezentować, - wyjaśnić konieczność planowania swojej kariery zawodowej, - złożyć dokumenty aplikacyjne CV, list motywacyjny, Euro pass, - dokonać autoprezentacji, - zidentyfikować elementy komunikacji werbalnej i niewerbalnej, - wymienić bariery skutecznej komunikacji, - niwelować bariery komunikacji, - wyjaśnić znaczenie doświadczeń zawodowych w życiu codziennym i zawodowym, - rozróżnić komunikację werbalną od niewerbalnej, - omówić proces komunikacji interpersonalnej, - zaprezentować rozmowę kwalifikacyjną, - wymienić wady i zalety różnych form zatrudnienia, - określić różnice między różnymi formami wynagrodzenia, - obliczyć wypłatę przy różnych formach wynagrodzenia, - dokonać prezentacji swoich pracowniczych praw w sposób asertywny, - dokonać wyboru pracownika na podstawie prezentacji i dokumentów aplikacyjnych,

Lp.	Działy	Tytuły	Material	Wymagania	
				Podstawowe	Ponadpodstawowe
5	Potrzebę założyć firmę	Działalność gospodarcza na swój własny rachunek, małe i średnie przedsiębiorstwa. Formy organizacyjno-prawne podmiotów gospodarczych. Otoczenie konkurencyjne firmy. Fundusze na założenie firmy, Majątek firmy, Oplacalność przedsięwzięcia. Formy rozliczeń finansowych, Biznes plan własnej firmy.	Działalność gospodarcza osób fizycznych, Procedura uruchamiania działalności gospodarczej. Działalność gospodarcza osób fizycznych i prawnych. Małe i średnie firmy, Otoczenie konkurencyjne firmy, Majątek firmy, bilans, aktywa i pasywa, Fundusze w firmie, Oplacalność działalności gospodarczej, Rozliczenia finansowe w firmie.	<ul style="list-style-type: none"> - zdefiniować pojęcie mikroprzedsiębiorstwo, małe i średnie przedsiębiorstwo, bilans, pasywa, aktywa, kapitał własny, kapitał obcy, koszty, podatek, marketing mix, - wymienić procedurę zakładania działalności gospodarczej, - wymienić formy rozliczeń podatkowych, scharakteryzować formy rozliczeń podatkowych, - wymienić elementy wchodzące w skład analizy otoczenia firmy, - wymienić podmioty z najbliższego otoczenia, mające wpływ na jego funkcjonowanie, odszukać niszę rynkową na rynku lokalnym, - wyjaśnić wpływ otoczenia konkurencyjnego na własną działalność gospodarczą, - wymienić elementy składowe aktywów, - wymienić elementy składowe pasywów, - wyjaśnić zasadę bilansową, - wymienić koszty prowadzenia działalności gospodarczej, - wymienić przychody z działalności gospodarczej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienić zalety i wady działalności gospodarczej na swój rachunek, - przygotować dokumenty w celu założenia działalności gospodarczej, - dokonać świadomego wyboru formy opodatkowania, - obliczyć wysokość podatku na zasadach ogólnych, - skonstruować przykładowy bilans, - wyjaśnić konsekwencje nieprawidłowości w rozliczeniach finansowych w firmie, - sklasyfikować koszty przedsiębiorstwa, - zinterpretować wyliczony próg opłacalności, obliczyć zysk, stratę w firmie, - zanalizować oferty instytucji i organizacji wspomagających rozwój przedsiębiorstw, - wyjaśnić, na czym polega ryzyko prowadzenia działalności, - zanalizować otoczenie konkurencyjne, mojego gospodarstwa, - określić segment docelowy firmy, - wyjaśnić znaczenie działań marketingowych, - zaplanować narzędzia reklamy, promocji, - stworzyć slogan reklamowy dla swojej firmy, - wymienić formy organizacyjno-prawne podmiotów gospodarczych.

Lp.	Działalność	Tytuły	Material	Wymagania	
				Podstawowe	Ponadpodstawowe
5	Potrąbie założycie firmy		Działalność marketingowa, biznes plan.	<ul style="list-style-type: none"> - zidentyfikować klienta pod określony produkt /firmę, - wymienić elementy marketingu mix, - zidentyfikować działania promocyjne firm, - wymienić rodzaje przedsiębiorstw, - wymienić sytuacje, w których tworzony jest biznes plan, - wymienić elementy biznes planu. 	<ul style="list-style-type: none"> - zaplanować działania marketingowe dla własnej firmy, - dokonać wyboru formy organizacyjno-prawnej własnej firmy i ją uzasadnić, - sporządzić uproszczony biznes plan, - przeprowadzić analizę SWOT planowanej działalności gospodarczej.
6	Wiem jak zarządzać moją firmą	Proces zarządzania i kierowania, Struktura organizacyjna, Umiejętności kierownicze, Style kierowania, Motywacja, Praca zespołowa – grupowa, Informacja, źródła informacji, Proces podejmowania decyzji, Analiza SWOT, Konflikty, Negocjacje, Sukcesy i niepowodzenia w biznesie.	Kierowanie, zarządzanie, struktura organizacyjna, Style kierowania, Motywacja, empatia, praca grupowa, informacja, szum informacyjny, analiza SWOT, decyzja, proces podejmowania decyzji, negocjacje techniki negocjacyjne.	<ul style="list-style-type: none"> - zdefiniować pojęcia kierowanie, zarządzanie, motywacja, empatia, informacja, decyzja, negocjacje, konflikt, ryzyko, kryzys, restrukturyzacja, - wymienić style kierowania, - wymienić cechy dobrego menadżera, - wyjaśnić pojęcie struktura organizacyjna, - wymienić rodzaje struktur organizacyjnych, - wymieniam źródła informacji, - określić, jaką informację uważamy za użyteczną, - wymienić elementy analizy SWOT, - określa rolę poszczególnych elementów analizy SWOT, - wyjaśnić mechanizm motywacji, - wymienić narzędzia motywacji, - określić procedurę decyzji, - wyjaśnić różnice między konfliktem interpersonalnym a grupowym, - wskazać przyczyny konfliktu, - wymienić warunki negocjacji, - wymienić techniki negocjacyjne, - wskazać przyczyny niepowodzeń w biznesie, - wymienić etapy rozwoju sytuacji kryzysowej.. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić różnice między kierowaniem a zarządzaniem, - odszukać informację dotyczącą sytuacji rolnictwa w chwili obecnej np. cen żyta, podaż cukru. itp., - przeprowadzić analizę SWOT swojej firmy, - potównać pracę indywidualną z pracą grupową, - wymienić zalety i wady pracy indywidualnej, - wymienić wady i zalety pracy grupowej, - omówić zasady pracy zbiorowej, - wymienić czynniki wpływające na efektywność pracy zespołu.

Lp.	Działy	Tytuły	Material	Wymagania	
				Podstawowe	Ponadpodstawowe
7	Postępuję etycznie	Etyka biznesu. Etyczny pracodawca. Etyczny pracownik. Etyczne przedsiębiorstwo. Zachowania etyczne. Mobbing.	Etyka, kodeks, mobbing, outplacement. Zachowania etyczne i nieetyczne pracowników, firmy i otoczenia. Mobbing w pracy, Etyczny pracownik.	<ul style="list-style-type: none"> - zdefiniować pojęcie etyka, reguły moralne, normy prawne, kodeks etyczny mobbing, outplacement, - podać przykłady zachowań etycznych wobec pracowników, - podać przykłady zachowań nieetycznych wobec pracowników, - wymienić obszary problemów etycznych dotyczących firmy, - wymienić kilka zasad etycznego zachowania w zawodzie technik rolnik, - identyfikować działania mobbingu wobec pracownika. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić znaczenie etyki w biznesie, - określić rodzaj zachowania wobec pracownika, kontrahenta, - zaproponować elementy kodeksu etycznego obowiązującego w klasie, - wymienić korzyści dla firmy stosującej zasady etyczne, - wskazać skuteczne sposoby obrony przed lobbingiem, - wskazać korzyści dla firmy z stosowania outplacementu.

Lp.	Działy	Tytuły	Material	Wymagania	
				Podstawowe	Ponadpodstawowe
8		Wpływ gospodarki państwa na przedsiębiorstwo. Budżet państwa. Inflacja. Rynek pracy.	<p>Makroocenienie przedsiębiorstwa. Budżet państwa, dług publiczny, inflacja, przyczyny i rodzaje inflacji, Popyt, podaż na pracę, Bezrobocie, rodzaje bezrobocia, aktywne poszukiwanie pracy.</p>	<p>zdefiniować pojęcie dochód narodowy, PNB, PKB, koniunktura, rynek pracy, popyt i podaż pracy, bezrobocie inflacja, budżet państwa, – nadwyżka i deficyt budżetowy, dług publiczny, – wymienić czynniki otoczenia zewnętrznego firmy, – omówić wpływ czynnika, który w największym stopniu decyduje o funkcjonowaniu twojego gospodarstwa rolnego, – omówić różnicę między wartością realną a nominalną – wymienić rodzaje inflacji, – wymienić przyczyny inflacji, – obliczyć inflację, – wskazuje dochody i wydatki budżetu państwa, – wymienić czynniki wpływające na popyt na pracę, – wymienić czynniki wpływające na podaż pracy, – wymienić rodzaje bezrobocia, – scharakteryzować bezrobocie w powiecie i województwie, – zidentyfikować instytucję z regionu zamieszkania, wspomagające bezrobotnych.</p>	<p>– wskazać potrzebę znajomości zjawisk zachodzących w makroocenieniu, – omówić czynniki makroocenienia i ich wpływ na firmę, – wyjaśnić zjawisko inflacji, – scharakteryzować przyczyny inflacji, – zidentyfikować rodzaje inflacji, – omówić wpływ inflacji na gospodarkę kraju, – omówić politykę fiskalną, – wyjaśnić pojęcie długu publicznego, – obliczyć stopę bezrobocia, – scharakteryzować rodzaje bezrobocia, – wskazać przyczyny bezrobocia w rolnictwie, – wyjaśnić rolę państwa w walce z bezrobociem, – wyjaśnia różnice między dochodami państwa a podatkami, – zidentyfikować aktywne narzędzia w walce z bezrobociem w regionie, w którym mieszkasz, – zanalizować ofertę lokalnych struktur rynku pracy, – wyszukać oferty pracy zgodne z wyuczonym zawodem.</p>
	Dostępnym problemom gospodarce kraju				

Lp.	Działy	Tytuły	Material	Wymagania	
				Podstawowe	Ponadpodstawowe
9	Widzę światowe tendencje gospodarcze	Polska w UE. Handel międzynarodowy. Produkty regionalne. Globalizacja, firmy wielonarodowe.	Integracja Polski z UE korzyści i straty. Handel międzynarodowy artykułami rolnymi. Problemy globalizacji.	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnić, na czym polega działanie UE, - wyjaśnić, na czym polega rynek wewnętrzny, wskazać korzyści, jakie niesie członkostwo w UE, - zdefiniować pojęcie produkty regionalne, - zaproponować produkt charakterystyczny dla swojego gospodarstwa/ regionu, - wyjaśnić pojęcie import eksport, - wymienić firmy międzynarodowe funkcjonujące na rynku polskim, - wymienić firmy o charakterze globalnym działające na polskim rynku. 	<ul style="list-style-type: none"> - odszukać, z jakich działań UE w chwili obecnej może skorzystać rolnictwo i obszary wiejskie, - odszukać produkty żywnościowe eksportowane przez Polskę, - wymienić, jakie produkty i dlaczego są importowane do Polski, - wymienić i wyjaśnić korzyści i zagrożenia z procesu globalizacji.

4. PROCEDURY OSIĄGANIA SZCZEGÓŁOWYCH CELÓW EDUKACYJNYCH

Podstawowym elementem realizacji programu podstaw z przedsiębiorczości jest przygotowanie młodego człowieka do świadomego planowania swojej kariery zawodowej, aktywnego uczestnictwa w rynku pracy, w tym także do samozatrudnienia oraz wdrażania się do kształcenia ustawicznego. Planowanie procesu kształcenia winno odbywać się wielostronnie, w przede wszystkim poprzez rozwijane trzech rodzajów aktywności człowieka: intelektualnej, emocjonalnej oraz praktycznej. W procedurze zakłada się, iż proces kształcenia odbywać się będzie w klasie liczącej do 30 uczniów. Idealną sytuacją byłoby, gdyby klasa ta mogła być podzielona na dwie grupy. Praca w dwóch grupach warsztatowych przyniosłaby zdecydowanie lepsze rezultaty.

Ilość realizowanych godzin w planie nauczania wynosi 38. Organ prowadzący, Dyrektor może zwiększyć tę ilość o 38h, czyli o jedną godzinę tygodniowo. Jednak zakładam iż taki wariant byłby wariantem optymistycznym. Dlatego też program realizowany będzie przez dwa lata, tj.:

- pierwszy rok – 18 godzin (co 2 tydzień 1 godzina),
- drugi rok – 38 godzin (co tydzień 1 godzina).

Zadaniem nauczyciela będzie takie zaplanowanie szczegółowych rozwiązań dydaktycznych, aby były one dostosowane do warunków naszej szkoły. Prowadząc zajęcia edukacyjne należy zwrócić szczególną uwagę na to, aby uczniowie w nich aktywnie uczestniczyli. Samodzielność i aktywność uczniów zwiększa ich wiarę we własne możliwości, rozwija kreatywność, stwarza możliwości analitycznego spojrzenia na otaczającą ich rzeczywistość oraz wyzwala potrzebę ciągłego samokształcenia.

Efektywna realizacja prezentowanego programu nauczania daje szansę, a równocześnie wymaga zastosowania różnorodnych metod i technik pracy, które mają na celu kształtowanie u uczniów inicjatywności i przedsiębiorczości. Zajęcia będą prowadzone różnorodnymi metodami, w tym będzie stosowana: pogadanka, opis, wycieczka dydaktyczna, metoda tekstu przewodniego, jak również będą wykorzystywane metody aktywizujące, tj. metoda projektów, debata, burza mózgów, drzewko decyzyjne, dyskusja panelowa, układanka, analiza SWOT, gry dydaktyczne. Rolą nauczyciela będzie również zaangażowanie uczniów w proces dydaktyczny, a w szczególności – przygotowanie fragmentu lekcji. Możliwe jest tu wprowadzenie: krótkich referentów, ciekawostek, pokazów.

Treści programowe z przedmiotu podstawy przedsiębiorczości są skorelowane z innymi przedmiotami, dlatego w ich realizację należy zaangażować nauczycieli: języka niemieckiego (dokumenty aplikacyjne, rynek pracy w UE), wiedzy o społeczeństwie (rola państwa w gospodarce), historii (transformacja gospodarcza Polski), matematyki (obliczanie odsetek od kredytów i depozytów) i technologii informacyjnej (poszukiwaniu informacji dotyczących rynku pracy czy rynków pólów i produktów rolnych). Podczas zajęć powinny obowiązywać określone zasady, które zostaną ustalone w drodze dyskusji i negocjacji z uczniami. W tym celu na początku roku szkolnego stworzony zostanie kontrakt nauczyciela z uczniami. Opracowany i podpisany przez wszystkich uczestników procesu dydaktycznego. Należy pamiętać, iż lekcje przedsiębiorczości to lekcje, które uczą uczniów twórczego myślenia, kreatywności, inicjatywności, dlatego muszą być odpowiednio prowadzone.

4.1. Założenia metodyczne

Program nauczania opracowany został na bazie podstawy programowej dla szkół ponadgimnazjalnych, wymagań stawianych dla zasadniczej szkoły zawodowej, zadań wynikających z kształtowania kluczowych kompetencji oraz potrzeb lokalnego rynku pracy. Program został tak opracowany, aby wykorzystać pakiet edukacyjny „Czas na przedsiębiorczość” Katarzyny Garbarcik, Magdaleny Żmiejko, Wydawnictwo Szkolne PWN. Pakiet zbudowany jest z podręcznika, zeszytu ćwiczeń dla ucznia oraz niezbędnika dla nauczyciela. Taka obudowa pozwoli na prowadzenie zajęć dydaktycznych przy wykorzystaniu różnych metod pracy. Należy pamiętać o konieczności korzystania zarówno z podręcznika jak i zeszytu ćwiczeń.

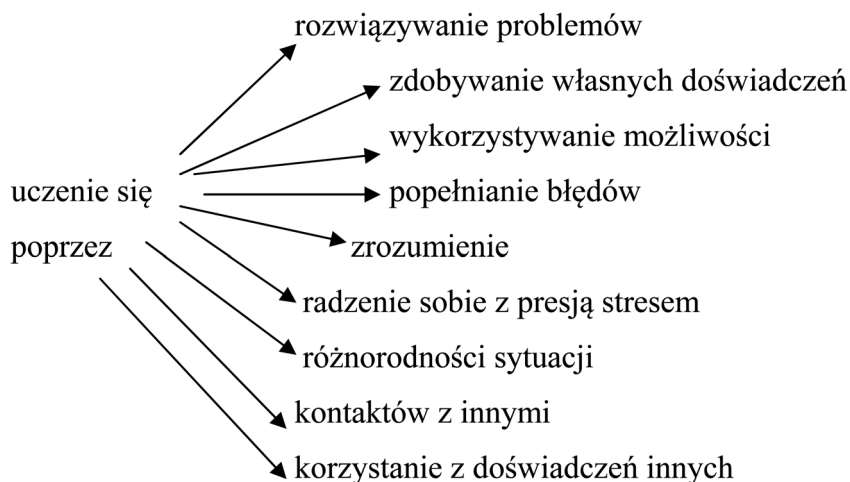
Planując pracę nauczyciel winien zastosować rozwiązania umożliwiające pracę indywidualną ucznia, jak i pracę w grupach. Zarówno przy jednym, jak i drugim rodzaju prac możliwe jest stosowanie różnorodnych metod aktywnych. Metody te bowiem kształtują umiejętności, tak bardzo potrzebne dziś młodemu człowiekowi na rynku edukacyjnym czy później na rynku pracy, ale również podnoszą atrakcyjność spędzanych z młodzieżą godzin. Należy jednak pamiętać o ostrożnym wprowadzaniu tych metod do pracy z młodzieżą. Bowiem istnieje, pewne niebezpieczeństwo, iż nie wszyscy będą aktywnie w tym procesie edukacyjnym uczestniczyli. Pamiętać należy o zaangażowaniu wszystkich uczniów w pracę. Dla poprawienia skuteczności tych metod wprowadzić należy proces samooceny i oceny innych. Wymaga to skonstruowania arkuszy samooceny i oceny.

W procesie dydaktycznym uwzględnić musimy również fakt, iż każdy uczeń ma pewien wrodzony poziom przedsiębiorczości, który winien być podnoszony w procesie edukacji. Poziom zachowań przedsiębiorczych u poszczególnych uczniów będzie inny, zróżnicowany. Jedni uczniowie są otwarci, komunikatywni, kreatywni, inni wymagają zachęty do podjęcia jakiegoś działania.

Nauczyciel musi podjąć działania nakierowane na rozwój umiejętności i cech właściwych człowiekowi przedsiębiorczemu. Pozwala to nauczycielowi:

1. zachęcić uczniów do uczenia się i rozumienia – co? ile? kiedy? jak?,
2. motywowanie uczniów do podejmowania odpowiedzialności za własne kształcenie,
3. uczestniczyć w procesie ciągłego kształcenia rozwijając własne kompetencje,
4. dostosować metody pracy z uczniami do ich oczekiwań potrzeb, treści i określonych sytuacji,
5. być elastycznym i otwartym na potrzeby edukacyjne uczniów,
6. kształtować wśród uczniów umiejętności wypowiada się, obrony swoich poglądów, pracy w zespole.

Proponowany model uczenia umożliwiający kształcenie postaw przedsiębiorczych

Podejście przedsiębiorcze zakłada wykorzystanie w procesie edukacyjnym tych metod, które zapewnią największą skuteczność kształcenia. Kształcenie przedsiębiorcze kładzie nacisk na stworzenie sytuacji, w których uczniowie zachęceni są do samodzielnego podejmowania decyzji, dokonywania wyborów oraz ponoszenia za nie odpowiedzialności, czyli wprowadzania ucznia w dorosłe już role bycia: producentem, konsumentem, rodzicem pracodawca czy pracownikiem.

Jednocześnie należy pamiętać, iż umiejętności i postawy nabyte w szkole mają pomóc młodemu człowiekowi sprostać wymaganiom zmieniającej się rzeczywistości. Konkurencja na rynku pracy sprawia, że nasz uczeń, w przyszłości absolwent, musi umieć się na tym rynku odnaleźć. Praca nauczyciela musi iść w tym kierunku, aby nasz uczeń w przyszłości nie bał się stworzyć swojego własnego miejsca pracy na swój własny rachunek.

4.2. Proponowany podział godzin

Na realizację celów edukacyjnych i kluczowych kompetencji z zakresu przedsiębiorczości zaplanowano następującą ilość godzin:

Tabela 1. Proponowany podział godzin

Lp.	Działy	Liczba godzin
1.	Przedsiębiorczość cóż to takiego???	4
2.	Gospodarka rynkowa to takie proste	10
3.	Moje gospodarstwo domowe	8
4.	Ja, jako pracownik	8
5.	Potrafię założyć firmę	10
6.	Wiem jak zarządzać moją firmą	6
7.	Postępuję etycznie	2
8.	Dostrzegam problemy gospodarcze kraju	4
9.	Widzę światowe tendencje gospodarcze	2
10	Godziny do dyspozycji nauczyciela	2
11	Razem	56

4.3. Preferowane metody nauczania-uczenia się

W nauczaniu przedmiotu należy wykorzystać szereg różnych metod pozwalających uczniom na zdobywanie szeregu umiejętności, m.in. pracy w grupie i odpowiedzialności za powierzone zadania. Najskuteczniejszą, a zarazem najtrudniejszą metodą jest **metoda projektów**. Metoda ta polegająca na opracowaniu przez uczniów zadań – projektów. Tematy projektowe podaje nauczyciel na początku każdego semestru. Uczniowie mogą wyjść z inicjatywą własnego tematu. Uczniowie w grupach 2-4-osobowych sporządzają jeden projekt na semestr. W klasie pierwszej będą to projekty o mniejszym zasięgu tematycznym. Uczniowie pracują nad swoim projektem samodzielnie, mogą konsultować poszczególne etapy z nauczycielem. Termin realizacji projektu oraz terminy wykonania zadań cząstkowych ustalają uczniowie wspólnie. Projekt jest oceniany po jego ukończeniu. W kKlasie drugiej tematy projektowe mają już głębszy wymiar.

Przykładowe tematy projektów:

1. Budżet gospodarstwa domowego;
2. Biznes plan planowanej działalności gospodarczej;
3. Plan marketingowy planowanej działalności gospodarczej.

Jedną z aktywnych metod, którą należy zastosować jest **metoda dyskusji** stosowana w różnych odmianach, np. seminaryjną, plenarną, panelową. Metodą tą można realizować zagadnienia dotyczące wyboru formy prawnej prowadzenia działalności gospodarczej, problemów globalizacji czy też stosunków interpersonalnych w przedsiębiorstwie.

Doskonałą metodą, która również wyposaży ucznia w umiejętność pracy grupowej przy jednoczesnym założeniu, iż najlepiej jest uczyć się ucząc innych. Metodą tą to **układanka (JIGSW)** – metodę tę wykorzystuje się przy realizacji tych treści, w których istnieje konieczność przyswojenia określonych zasobów wiedzy: przykładowo, struktury organizacyjne podmiotów gospodarczych, kapitał przedsiębiorstwa.

Metoda sytuacyjna – polegająca na rozwiązywaniu problemów za pomocą specjalnie opracowanego opisu sytuacji, mającego cechy autentyczności. Można tę metodę zastosować przy nabywaniu umiejętności w zakresie prowadzenia rozmowy kwalifikacyjnej, tworzenia bilansu firmy, wyboru formy organizacyjno-prawnej.

Burza mózgów służąca do poszukiwania różnych wariantów rozwiązań danego problemu i wyboru wariantu najlepszego. Uczy rozwiązywania problemów w twórczy sposób i rozwija sprawność umysłową, kreatywność, osobiste zainteresowania uczniów. Przełamuje opory przed przedstawianiem własnych pomysłów, pobudza wyobraźnię. Metoda ta powinna być stosowana do poszukiwania rozwiązań takich problemów, jak: bezrobocie, inflacja, pomysł na własną firmę.

Metoda inscenizacyjna polegająca na odgrywaniu przez uczniów pewnych ról związanych z określoną sytuacją. Metoda ta pozwala kształtować cele związane z postawami wobec problemów społeczno-politycznych i gospodarczych oraz rozwijaniem umiejętności obrony własnych poglądów i rozumieniem innych. Metoda może być wykorzystana na zajęciach dotyczących asertywności, komunikacji interpersonalnej, inflacji, negocjacji, promocji.

W zdobywaniu praktycznych umiejętności przez ucznia pomocne będą **ćwiczenia indywidualne**. Metoda ta może być stosowana np. w przygotowywaniu dokumentów aplikacyjnych, PIT, przy autoprezentacji lub poszukiwaniu informacji.

W korelacji z innymi przedmiotami proponuje się zorganizowanie spotkań z przedstawicielami PUP, banku, administracji samorządowej, pracodawcami czy absolwentami, którzy znaleźli swoje miejsce w rynku. Spotkania takie można zorganizować w ramach dni patrona szkoły bądź dnia przedsiębiorczości.

Stosowanie metod uzależnione jest od realizowanego tematu lekcji, a także od bazy dydaktycznej i poziomu intelektualnego uczniów. Dlatego w każdym przypadku nauczyciel musi podjąć decyzję, którą z metod należy zastosować.

Planując proces dydaktyczny należy pamiętać, iż odwołujemy się w nim do bezpośredniego otoczenia, bieżących sytuacji czy problemów.

4.4. Wyposażenie pracowni przedmiotowej

Zajęcia dydaktyczne z podstaw przedsiębiorczości powinny odbywać się będą w pracowni ekonomicznej wyposażonej w standardowe stoliki uczniowskie i krzesła. Istnieje możliwość ich dowolnego ustawienia zależnie od planowanej formy organizacyjnej lekcji (np. praca w grupie). Pracownia wyposażona jest w jedno stanowisko komputerowe z dostępem do Internetu, rzutnik pisma wraz z foliogramami opracowanymi przez wydawnictwa oraz nauczyciela.

Do realizacji programu przydatne byłyby takie pomoce jak: dwa stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu, kamera wideo, rzutnik multimedialny, laptop, tablica interaktywna, prezentacje multimedialne, w które pracownia przedsiębiorczości nie jest wyposażona.

Pracownia w ramach projektu kluczowe kompetencje wyposażona zostanie w rzutnik multimedialny, laptop oraz zakupione zostaną:

- Przedsiębiorczości – plansze interaktywne,
- Przedsiębiorczość dla ambitnych – podręcznik,
- Ekonomia – tom I, tom II, podręcznik,
- Marketing – podręcznik,
- Przedsiębiorczość – eduROM.

4.5. Literatura przedmiotowa

Nauczyciel w swojej pracy oprócz wskazanych już wcześniej pakietu edukacyjnego „Czas na przedsiębiorczość” wykorzystuje:

1. „Ekonomia” D. Begg, S. Fischer, tom 1-2,
2. „ABC przedsiębiorczości” – autorzy: B. Majewski, A. Tomaszewski,
3. „Przedsiębiorczość bez tajemnic” – autorzy: S. Gregorczyk, M. Romanowska, A. Sopińska, P. Wachowiak, oraz przewodnik dla nauczyciela,
4. Wybrane akty prawne, tj. ustawa o swobodzie działalności gospodarczej, ustawa kodeks spółek handlowych, ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, ustawa kodeks pracy,
5. Roczniki statystyczne.

5. OPIS ZAŁOŻONYCH OSIĄGNIĘĆ UCZNIĄ I PROPOZYCJE METOD ICH OCENY

5.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu podstawy przedsiębiorczości

Kryteria wymagań z podziałem na podstawowe i ponadpodstawowe zostały w opisane w programie w rozdziale III. Są wyrażone w formie oczekiwanego, końcowego rezultatu procesu kształcenia. Opisują one wiedzę, umiejętności i postawę. Uczeń otrzymuje ocenę w zależności od spełnienia (%) wymagań programowych na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym.

Zgodnie z PSO

Ocena	Stopień realizacji wymagań
Dopuszczająca	50% wymagań podstawowych
Dostateczna	75% wymagań podstawowych
Dobra	75% wymagań podstawowych i 50% wymagań ponadpodstawowych
Bardzo dobra	75% wymagań podstawowych i 75% wymagań ponadpodstawowych
Celująca	100% wymagań podstawowych i 100% wymagań ponadpodstawowych

5.2. Metody oceny osiągnięć uczniów

Ocenianie, jako bardzo ważny, a zarazem trudny element procesu dydaktycznego, przebiegać będzie wg przyjętego w szkole WSO, jak przedmiotowy system nauczania. W procesie nauczania podstaw przedsiębiorczości oraz kształtowania kluczowej kompetencji przedsiębiorczość i inicjatywność szczególny nacisk położony jest na samodzielność, umiejętność pracy w zespole, logiczne wnioskowanie, logika w działaniu, umiejętność radzenia sobie ze stresem. Zasadne zatem jest, aby podczas oceny brać pod uwagę nie tylko zdobyte wiadomości, ale także zachowania przedsiębiorcze ucznia.

Do pomiaru osiągnięć ucznia w zakresie kompetencji przedsiębiorczości proponuje się następujące narzędzia kontroli:

- Test pisemny, jako typową formą pomiaru sprawdzającego zarówno bieżące osiągnięcia, jak i osiągnięcia z zakresu całego programu.
 - Test pisemny jednostopniowy – obejmujący jeden podstawowy poziom wymagań (np. wymagania podstawowe).
 - Test pisemny wielostopniowy – obejmujący kilka poziomów wymagań (np. wymagania podstawowe, ponadpodstawowe).
- Forma zadania w teście może być zróżnicowana, proponuje się zadania: z luką, wielokrotnego wyboru, krótkiej odpowiedzi, prawda – fałsz.
- Odpowiedzi ustne są formą, która może sprawdzić zrozumienie podstawowych pojęć w odniesieniu ich do rzeczywistości. Polecenia dla ucznia powinny być tak sformułowane, by uczeń mógł się wykazać umiejętnością myślenia analitycznego i syntetycznego.
- Pisemne prace domowe, jako forma motywowania do pracy poza szkołą, aby przyniosła spodziewane rezultaty musi być sprawdzana.
- Projekt edukacyjny wykonywany w zespołach – arkusz obserwacji, karta oceny ucznia.
- Kartkówki – maksymalny czas trwania 15 min, materiał z 2, 3 lekcji.
- Aktywne uczestnictwo w zajęciach lekcyjnych – arkusz obserwacji ucznia.
- Referaty na wybrany temat – uczniowie poszerzają wiedzę korzystając z różnych źródeł informacji.
- Ocenę semestralną i roczną wystawia się na podstawie ocen cząstkowych, zgodnie z procedurą obowiązującą w Wewnątrzszkolnym Systemie Oceniania.

5.3. Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów

Przykładowa forma zadania sprawdzającego dotycząca rynku pracy. Zadanie to wykorzystywane może być również na lekcji podsumowującej, jako arkusz pracy ucznia lub grupy uczniów.

Przykładowy test

W poniższym teście – zadaniu możesz zdobyć max 55 punktów.

Życzę powodzenia

1. Na podstawie tekstu sporządź analizę mocnych i słabych stron Zosi oraz wskaż szanse i zagrożenia, jakie jej dotyczą.

Zosia jest uczennicą klasy I technikum ekonomicznego. Uczy się bardzo dobrze. A z przedmiotów zawodowych uzyskuje celujące stopnie. Najgorzej przyswaja wiedzę z przedmiotów ścisłych. I z tych właśnie przedmiotów ma oceny dostateczne. Nie lubi się ich uczyć stąd takie efekty. Startowała w olimpiadzie ekonomicznej, na szczeblu centralnym zajęła 15. miejsce. Jako nagrodę dostała wyjazd studyjny dwumiesięczny do jednej z ekonomicznych uczelni w Londynie. Postanowiła, iż w przyszłym roku ponownie spróbuje swoich sił. Zosia chce zostać główną księgową. Zawsze chciała pracować na tym stanowisku w dużym banku. Już teraz chciałaby iść do banku na praktykę. To pozwoliłoby zdobyć nowe potrzebne w przyszłości doświadczenia. Można powiedzieć, że będzie kontynuowała tradycje rodzinne jej mama jest główną księgową w Urzędzie Miasta. Zosia wie, że uzyskać kwalifikacje biegłej księgowej jest z roku na rok trudniej. Teraz będąc w Technikum ekonomicznym, podejmuje dyskusje z mamą. Chce być doskonała, zdaje sobie bowiem sprawę z trudności ze znalezieniem dobrej pracy

(12 punktów)

Mocne strony	Słabe strony
Szanse	Zagrożenia

2. Wymień trzy przykłady sytuacji, kiedy musisz dokonać autoprezentacji

(3 punkty)

- a.
- b.
- c.

3. Wymień, jakie trzy elementy uwzględnisz dokonując opisu siebie w autoprezentacji?

(3 punkty)

- a.
- b.
- c.

4. Uszereguj wg kolejności informacje, jakie winny znaleźć się w CV wg kolejności (3, 5 punktów)

Lp.	Elementy CV	Numer
1	Klauzula o zgodzie na przetwarzanie danych	
2	Zainteresowania	
3	Dane personalne	
4	Znajomość języków obcych	
5	Doświadczenie zawodowe	
6	Wykształcenie	
7	Dodatkowe umiejętności	

5. Uszereguj wg kolejności informacje, jakie winny znaleźć się w liście motywacyjnym (3, 5 punktów)

Lp.	Elementy listu motywacyjnego	Numer
1	Dane adresata listu	
2	Miejscowość i data	
3	Deklaracja spotkania	
4	Zwrot grzecznościowy	
5	Wskazanie, dlaczego to właśnie mnie mają przyjąć do pracy	
6	Określenie skąd dowiedzieliśmy się o ofercie	
7	Dane personalne	

6. Ustal, która z płaszczyzn niewerbalnej komunikacji jest najważniejsza a która mniej ważna i średnioważna (najważniejsza 3, średnioważona 2; nieważna 1) (3 punkty)

Płaszczyzny komunikacji niewerbalnej	Ranking
Jak się zachowujemy?	
Co mówimy?	
Jak mówimy?	

7. Określ, czy dane zdania uznane są w rozmowie kwalifikacyjnej za prawdziwe czy fałszywe (9 punktów)

- a. Mów spokojnie bez emocji
- b. Unikaj ocen
- c. Nie mów ile chciałbyś zarabiać
- d. Miej własne zdanie
- e. Możesz podać 10% nieprawdziwych informacji
- f. Prezentuj postawę człowieka bez kompleksów
- g. Możesz podać tylko prawdziwe informacje
- h. Nie wyrażaj negatywnej opinii o poprzednim miejscu pracy
- i. Mów ile chciałbyś zarabiać

8. Uzupełnij następujące zdania (8 punktów)

Proces wzajemnego przekazywania sobie informacji pomiędzy nadawcą a odbiorcą komunikatu z nastawieniem na zrozumienie Komunikowanie się ludzi możemy podzielić na słowne, czyli oraz bez użycia słów, czyli Mowa ciała obejmuje takie elementy jak,, Sposób wypowiedzenia się np. modulację, tempo wypowiedzi określamy mianem..... Często napotykamy szereg przeszkód uniemożliwiających właściwe interpretowanie komunikatu mówimy wtedy o.....

9. Połącz wymienione w lewej kolumnie tabeli z odpowiadającymi im charakterystykami zamieszczonymi w prawej kolumnie i wpisz pary (cyfra + litera) do wierszy pod tabelą (10 punktów)

1. Akord progresywny	A. Umowa rezultatu, czyli osoba przyjmująca zamówienie zobowiązuje się do jej wykonania
2. Kodeks cywilny reguluje	B. Przekazywanie informacji za pomocą sygnałów wysyłanych przez nasz organizm
3. Komunikacja werbalna	C. Umowę o pracę
4. Akord czysty	D. Umowa na mocy osoba ją przyjmująca zobowiązuje się do jej wykonania
5. Komunikacja niewerbalna	E. Umowę o dzieło i umowę zlecenie
6. Kodeks Pracy reguluje	F. Proces porozumiewania się wykorzystujący słowa jako nośnik informacji
7. Umowa o dzieło	G. proces wzajemnego przekazywania informacji pomiędzy nadawcą a odbiorcą komunikatu
8. Interwiiw	H. Bezpośrednie spotkanie w celu oceny zalet i wad, wykształcenia, osobowości
9. Umowa zlecenie	I. Płaca za jednostkę wytwarzanego produktu jest stała i nie zależy od wydajności
10. Komunikacja interpersonalna	J. płaca za jednostkę wytwarzanego produktu wzrasta wraz ze wzrostem wydajności

Test oceniony jest zgodnie ze Szkolnym i Przedmiotowym Systemem Oceniania

Prawidłowe rozwiązania testu.

1. Na podstawie tekstu sporządź analizę mocnych i słabych stron Karola oraz wskaż szanse i zagrożenia.

Zosia jest uczennicą klasy I technikum ekonomicznego. Uczy się bardzo dobrze. A z takich przedmiotów zawodowych uzyskuje celujące stopnie. Najgorzej przyswaja wiedzę z przedmiotów ścisłych. I z tych właśnie przedmiotów ma oceny dostateczne. Nie lubi się ich uczyć stąd takie efekty. Startowała w olimpiadzie ekonomicznej, na szczeblu centralnym zajęła 15. miejsce. Jako nagrodę dostała wyjazd studyjny 2-miesięczny do jednej z ekonomicznych uczelni w Londynie. Postanowiła, iż w przyszłym roku ponownie spróbuje swoich sił. Zosia chce zostać główną księgową. Zawsze chciała pracować na tym stanowisku w dużym banku. Już

teraz chciałaby iść do banku na praktykę. To pozwoliłoby zdobyć nowe potrzebne w przyszłości doświadczenia. Można powiedzieć, że będzie kontynuowała tradycje rodzinne. Jej mama jest główną księgową w Urzędzie Miasta. Zosia wie, że uzyskać kwalifikacje biegłej księgowej jest z roku na rok trudniej. Teraz będąc w Technikum ekonomicznym podejmuje dyskusje z mamą. Chce być doskonała zdaje sobie, bowiem sprawę z trudności ze znalezieniem dobrej pracy.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Dobre wyniki w nauce. • Uzyskuje celujące wyniki z przedmiotów zawodowych. • Wie, co chce robić w życiu chce być główną księgową. 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak motywacji do nauki przedmiotów ścisłych. • Podatny na stres i depresję. • Nie lubi przedmiotów ścisłych.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Pomoc matki w zdobywaniu wiedzy ekonomicznej. • Wyjazd do Londynu. • Organizacja olimpiad przedmiotowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak możliwości podjęcia praktyki w banku. • Duże bariery wejścia do branży. • Trudności w podjęciu pracy.

2. Wymień trzy przykłady zachowań, kiedy musisz dokonać autoprezentacji

- a. Egzamin maturalny
- b. Ubieganie się o pracę
- c. Pierwsze spotkanie z przyszłymi teściami
- d. Kontakt z rówieśnikami
- e. Przystawienie swojej oferty, np. handlowej

3. Jakie trzy elementy uwzględniysz dokonując opisu siebie w autoprezentacji?

- a. Zainteresowania
- b. Doświadczenia
- c. Dokonania – osiągnięcia
- d. Uczucia

4. Uszereguj informacje, jakie winny znaleźć się w CV wg kolejności

Ip.	Elementy CV	Numer
1	Klauzula o zgodzie na przetwarzanie danych	7
2	Zainteresowania	6
3	Dane personalne	1
4	Znajomość języków obcych	4
5	Doświadczenie zawodowe	3
6	Wykształcenie	2
7	Dodatkowe umiejętności	5

5. Uszereguj informacje, jakie winny znaleźć się w liście motywacyjnym i

Ip.	Elementy listu motywacyjnego	Numer
1	Dane adresata listu	3
2	Miejscowość i data	1
3	Deklaracja spotkania	7
4	Zwrot grzecznościowy	4
5	Wskazanie, dlaczego to właśnie mnie mają przyjąć do pracy	6
6	Określenie, skąd dowiedzieliśmy się o ofercie	5
7	Dane personalne	2

6. Ustal, która z płaszczyzn niewerbalnej komunikacji jest najważniejsza a która mniej ważna i średnioważona

(najważniejsza 3, średnioważona 2; nieważna 1)

Płaszczyzny komunikacji niewerbalnej	Ranking
Jak się zachowujemy	3
Co mówimy	1
Jak mówimy	2

7. Określ, czy dane zdania są prawdziwe czy fałszywe:

a. Mów spokojnie bez emocji	prawda
b. Unikaj ocen	fałsz
c. Nie mów ile chciałbyś zarabiać	fałsz
d. Miej własne zdanie	prawda
e. Możesz podać 10% nieprawdziwych informacji	fałsz
f. Prezentuj postawę człowieka bez kompleksów	prawda
g. Możesz podać tylko prawdziwe informacje	prawda
h. Nie wyrażaj negatywnej opinii o poprzednim miejscu pracy	fałsz
i. Mów ile chciałbyś zarabiać	prawda

8. Uzupełnij następujące zdania:

Proces wzajemnego przekazywania sobie informacji pomiędzy nadawcą a odbiorcą komunikatu z nastawieniem na zrozumienie nazywamy **komunikacją interpersonalną**. Komunikowanie się ludzi możemy podzielić na słowne, czyli **werbalne** oraz bez użycia słów, czyli **niewerbalne**. Mowa ciała obejmuje takie elementy jak **postawa, mimika twarzy, gesty**. Sposób wypowiedzenia się, np. modulację, tempo wypowiedzi określamy mianem **parajęzyka**. Często napotykamy szereg przeszkód uniemożliwiających właściwe interpretowanie komunikatu mówimy wtedy o **barierze komunikacji**.

9. Połącz wymienione w lewej kolumnie tabeli z odpowiadającymi im charakterystykami zamieszczonymi w prawej kolumnie i wpisz pary (cyfra + litera) do wierszy pod tabelą

1. Akord progresywny	A. Umowa rezultatu, czyli osoba przyjmująca zamówienie zobowiązuje się do jej wykonania
2. Kodeks cywilny reguluje	B. przekazywanie informacji za pomocą sygnałów wysyłanych przez nasz organizm
3. Komunikacja werbalna	C. Umowę o pracę
4. Akord czysty	D. Umowa na mocy której osoba ją przyjmująca zobowiązuje się do jej wykonania
5. Komunikacja niewerbalna	E. Umowę o dzieło i umowę zlecenie
6. Kodeks Pracy reguluje	F. Proces porozumiewania się wykorzystujący słowa jako nośnik informacji
7. Umowa o dzieło	G. proces wzajemnego przekazywania informacji pomiędzy nadawcą a odbiorcą komunikatu
8. Interview	H. Bezpośrednie spotkanie w celu oceny zalet i wad, wykształcenia, osobowości
9. Umowa zlecenie	I. Płaca za jednostkę wytwarzanego produktu jest stała i nie zależy od wydajności
10. Komunikacja interpersonalna	J. Płaca za jednostkę wytwarzanego produktu wzrasta wraz ze wzrostem wydajności

1-H; 2-E; 3-F; 4-I; 5-B; 6-C; 7-A; 8-H; 9-D; 10-G

6. EWALUACJA PROGRAMU NAUCZANIA

Podstawowym zadaniem ewaluacji programu podstaw przedsiębiorczości z uwzględnieniem kształtowania kluczowych kompetencji jest zbadanie efektów realizacji programu, ocena jego skuteczności, trafności i użyteczności. Istotna jest tu weryfikacja założonych celów programu oraz sprawdzenie stopnia ich realizacji. Ewaluacja ma dać nam wskazówki, co zrobić, aby program i jego realizacja przyniosły coraz to lepsze rezultaty. Jako podstawowego narzędzia ewaluacji użyto ankiety przeprowadzonej wśród uczniów klas technikum w zawodzie technik rolnik. Ankieta będzie przeprowadzana na całej grupie uczniów. Grupa ta jest tak mało liczna, dlatego też dobór mniejszej jednostki próby stałby się niecelowy.

Zostanie przeprowadzona ewaluacja diagnozująca, formatywna i końcowa. O skuteczności narzędzi ewaluacji decyduje prawidłowa ich konstrukcja. Badaniom ankietowym stawiane są następujące wymagania:

- celowość,
- odpowiednia forma i treść pytań (pytania jasne, na temat, nie mogą być sugestywne, forma grzecznościowa),
- prawidłowa kolejność pytań (chronologia od ogółu do szczegółu),
- właściwy sposób przeprowadzania badań (starannie wydrukowane formularze, odpowiednie miejsce i czas),
- krytyczna ocena zebranego materiału.

Ewaluacja diagnozująca (wstępna) przeprowadzona zostanie na początku procesu edukacyjnego. Zadaniem tej diagnozy jest pozyskanie informacji o zasobach wiedzy i umiejętności w zakresie podstaw przedsiębiorczości, ze szczególnym uwzględnieniem kluczowych kompetencji przedsiębiorczości i inicjatywności, przyswojonej w trakcie kształcenia w gimnazjum. Pozwoli to nauczycielowi realizującemu program na zweryfikowanie treści kształcenia, wprowadzenie indywidualizacji nauczania czy zajęć wyrównawczych.

Pod koniec każdego semestru zostanie przeprowadzona ewaluacja formatywna. Jej celem będzie sprawdzenie prawidłowości doboru przez nauczyciela metod i środków dydaktycznych do realizacji zamierzonych celów, treści kształcenia, poziomu osiągnięć uczniów.

Ostatnia diagnoza zostanie przeprowadzona na koniec realizacji programu nauczania. Celem jej będzie ocena stopnia realizacji założonych celów, sprawdzenie nabytych kluczowych umiejętności uczniów oraz stopnia ich wykorzystania na lokalnym rynku pracy.

Ewaluacja programu będzie również prowadzona według modelu SWOT, czyli klasycznej analizy stanowiącej opis i ocenę oraz prognozowanie zjawisk, jakie mogą pojawić się w przyszłości w programie nauczania podstaw przedsiębiorczość i klasycznego modelu ewaluacyjnego, ukierunkowanego na wyniki nauczania uzyskiwane w pracy z danym programem. Pozwoli to na empiryczne sprawdzenie i praktyczny pomiar osiągnięć uczniów.

Ewaluacji programu może dokonywać:

1. przedstawiciel projektu „Szkoła Kluczowych Kompetencji”,
2. dyrektor szkoły na podstawie analizy dokumentów: dziennika lekcyjnego, rozkładu materiału, prac uczniowskich, ankiety dla uczniów,
3. nauczyciel na podstawie wywiadu, testu, ankiety dla uczniów – przykładowy wzór ankiety (wzór 1),

Wzór 1

Karta oceny programu autorskiego w projekcie „Szkoła Kluczowych Kompetencji”

postaw X przy wybranych odpowiedziach 1 najniższy 5 najwyższy lub wpisz odpowiedź

	Pytanie	Skala				
		1	2	3	4	5
1.	Jak oceniasz swoje zaangażowanie podczas realizacji projektu?					
2.	Jaki był swój udział w planowaniu działań w trakcie realizacji projektu?					
3.	Jak oceniasz swoją współpracę z innymi?					
4.	Jak oceniasz współpracę innych z Tobą?					
5.	Czy wywiązywałeś się z powierzonych zadań cząstkowych?					
6.	Jak oceniasz swój udział w przygotowaniu projektów, prezentacji?					
7.	Jak oceniasz swoją pracowitość?					
8.	Jak oceniasz swoją asertywność?					
9.	Jak oceniasz swoją kreatywność?					
10.	Wymień, co przyniosło Tobie najwięcej satysfakcji podczas realizacji zadań?					
11.	Co było dla mnie szczególnie trudne podczas prezentacji?					

	Pytanie	Skala				
		1	2	3	4	5
12.	Wymień, jakie elementy stanowiły dla Ciebie największą trudność?					
13.	Czego dowiedziałem się/am się o sobie?					
14.	Wymień trzy elementy, które najbardziej przeszkadzało Tobie w pracy grupowej?					
15.	Jakich nowych umiejętności nabyłeś podczas realizacji projektu?					
16.	Jakich umiejętności nauczyłś swoją projektową grupę?					

Źródło: Opracowania własne.

4. Uczniowie na podstawie karty samooceny – przykładowy wzór karty samooceny (wzór 2).

Wzór 2

Karta samooceny kompetencji przedsiębiorczości ucznia – oceń w skali od 1 do 6 (X)

Jakie kk. nabyłeś w trakcie realizacji programu pp.

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	SKALA OCEN (OD 1 DO 6)					
		1	2	3	4	5	6
1.	Sposób komunikacji z innymi						
2.	Argumentowanie podjętych decyzji						
3.	Selekcja informacji						
4.	Formułowanie wniosków						
5.	Analizowanie informacji						
6.	Współpraca w zespole						
7.	Szybkość podejmowania decyzji						
8.	Zachowania asertywne						
9.	Odporność na stres						
10.	Umiejętność wypełniania formularzy związanych z działalnością człowieka						

Źródło: opracowanie własne.

7. WARUNKI NIEZBĘDNE DO REALIZACJI PROGRAMU

Niniejszy program oprócz realizacji podstawy programowej ma kształtować kluczowe kompetencje uczniów w różnych zawodach. Aby program mógł być w pełni zrealizowany, muszą być zapewnione odpowiednie warunki. Zostały one szczegółowo mówione w poszczególnych punktach programu.

Reasumując powyższe należy stwierdzić, iż pełnej realizacji celów programu służyć będzie stworzenie niezbędnej bazy dydaktycznej w postaci zgromadzonej literatury podstawowej, uzupełniającej, prasy zawierającej informacje gospodarcze i finansowe, dzienników ustaw i środków dydaktycznych. Zajęcia odbywać się będą w pracowni przedsiębiorczości z możliwością wykorzystania dostępnego sprzętu w postaci rzutnika multimedialnego, programów edukacyjnych, filmów, rzutnika, pakietu foliogramów. Niezbędnym warunkiem do realizacji programu jest prowadzenie wybranych zajęć w sali komputerowej z dostępem do Internetu. Aby zwiększyć efekty wdrażanego programu, zajęcia lekcyjne powinny odbywać się z podziałem na grupy.

PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

**Aneks do autorskiego programu kształtowania
kompetencji kluczowych**

**Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych
im. Józefa Marcińca w Koźminie Wlkp.**

**Autor:
Ewa Jabłońska**

Koźmin Wielkopolski 2011

1. **Nazwa szkoły:**

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Józefa Marciniaka w Koźminie Wlkp.

2. **Nauczyciel Ewa Jabłońska**

3. **Uzasadnienie opracowania aneksu:** konieczność opracowania aneksu wynika z zmiany siatki godzin przeznaczonych na realizację podstaw przedsiębiorczości w klasie obecnie pierwszej Zasadniczej Szkoły Zawodowej. Dotychczasowy plan nauczania przeznaczał na realizację tego przedmiotu 1 godzinę tygodniowo w jednej klasie. Oznaczało to realizację około 38 godzin w całym cyklu nauczania. Z uwagi na konieczność realizacji programu od początku cyklu kształcenia rozbudowano realizację od klasy pierwszej w ilości 1 godzina dydaktyczna, co dwa tygodnie. Realizacja programu w klasie zasadniczej, w którym uczniowie uczą się różnych zawodów, w większości rzemieślniczych. W przyszłości uczniowie ci winni znaleźć się na rynku oferując wyroby i usługi z własnych działalności gospodarczych. Dla zwiększenia, a nawet wyrównania szans niektóre zagadnienia programowe wymagają rozszerzenia. W tak rozbudowanym programie znalazły się również dodatkowe treści związane z funkcjonowaniem przedsiębiorstwa w gospodarce rynkowej. Są to treści poza podstawą programową, które dotąd nie znalazły się w programie opracowanym dla tej klasy, uwzględniono również zagadnienia programowe wymagające rozszerzenia, np.: ze względu na zainteresowania uczniów, zmiany zachodzące w świecie nauki i techniki oraz środowisku lokalnym.
4. Struktura aneksu zgodna z budową programu nauczania określoną w rozporządzeniu MEN: cele edukacyjne wynikające z kompetencji kluczowej i kierunku kształcenia zawodowego (nieuwzględnione w programie autorskim).

Szczegółowe cele wynikające z kluczowej kompetencji

W wyniku uczestniczenia w zajęciach zgodnych z zaproponowanym programem uczeń potrafi:

- ✓ wyszukiwać nowości z dotyczące branży, w której funkcjonujemy,
- ✓ być otwartym na wiedzę, innowacje,
- ✓ zaproponować ulepszenia w podmiocie gospodarczym, w którym uczymy się zawodu,
- ✓ przystosowywać się do zmieniających się warunków funkcjonowania gospodarki,
- ✓ komunikować się urzędowo w innych jednostkami,
- ✓ sięgać do nowych źródeł informacji, celowo je gromadzić i przetwarzać,

- ✓ korzystać z posiadanej wiedzy w nowych sytuacjach,
- ✓ wymieniać możliwe formy zaistnienia na rynku pracy,
- ✓ dokonywać oceny w wyborze kontrahentów,
- ✓ rozliczyć się zobowiązań podatkowych,
- ✓ wymienić systemy gospodarcze,
- ✓ wyszukać informacji na temat funduszy unijnych,
- ✓ przeliczyć waluty i dewizy,

Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy

W wyniku uczestniczenia w zajęciach zgodnych z zaproponowanym programem uczeń potrafi:

- ✓ zorganizować własny warsztat pracy uczniowskiej, a w przyszłości własne stanowisko pracy,
- ✓ zorganizować własne miejsce pracy, zatrudnienia,
- ✓ sprawnie korzystać z technologii informacyjno-komunikacyjnej,
- ✓ aktywnie uczestniczyć w pracach zespołu,
- ✓ wykorzystać narzędzia marketingu mix,
- ✓ dokonywać właściwych wyborów,
- ✓ uzasadniać podjęte decyzje,
- ✓ wyznaczyć sobie cele zawodowe,
- ✓ wyznaczyć sobie zadania edukacyjne,
- ✓ stworzyć ofertę produktową,
- ✓ wyznaczyć cechy produktu,
- ✓ scharakteryzować klienta i potencjalnego klienta,
- ✓ ustalić cenę oferowanego produktu, usługi,
- ✓ zaproponować narzędzia cenowe,
- ✓ zbudować kanał dystrybucyjny,
- ✓ zbudować przekazy komunikacyjne promocję,
- ✓ zaplanować koszty uruchomienia działalności gospodarczej,
- ✓ wymienić zasady etyczne w biznesie,
- ✓ wykorzystywać własne umiejętności i predyspozycje zawodowe,
- ✓ sporządzić biznes plan,
- ✓ stosować różne techniki negocjacyjne,

5. Materiał nauczania,

I. Marketing potrzebny w każdej firmie

1. Zasady marketingu.
2. Segmentacja rynku.
3. Prognoza rynku.
4. Udziały w rynku.
5. Ewolucja myśli marketingowej.
6. Produkt, jako element marketingu.
7. Ustalenie cen na swoje produkty i usługi.
8. Nie wystarczy wyprodukować trzeba sprzedać – kanał dystrybucyjny.
9. Promocja to nie tylko reklama.

II. Skuteczna komunikacja z rynkiem

1. Przygotować spotkanie biznesowe – wizualizacja sylwetki.
2. Organizacja spotkani w firmie.
3. Negocjacje.

III. Tworzę biznes plan mojej firmy

1. Planowanie swoich dochodów i wydatków.
2. Zatrudnienie pracowników.
3. Kapitał własny, kapitał obcy.
4. Kapitał własny jak go zdobyć.
5. Jak się opodatkować?
6. Fundusze ubezpieczeniowe – analiza różnych funduszy.

– postulaty metodyczne, metody pracy, środki dydaktyczne oraz wyposażenie pracowni zostały opisane w autorskim programie nauczania podstaw przedsiębiorczości.

Proponuje się następujący podział dodatkowych godzin.

Proponowany podział godzin

Dział	Tytuł	Temat lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe	Liczba godzin
Stosuję zasady marketingu w swojej firmie	Zasady marketingu	Pojęcie marketingu-potrzeby ludzkie	<ul style="list-style-type: none"> Zdefiniować pojęcie marketingu, potrzeby, Wymienić etapy ewolucji myśli marketingowej, Wymienić nowe elementy w marketingu, Wyjaśnić, kiedy dochodzi do zjawiska polaryzacji, Wyjaśnić różnice między lokalizacją ogólną a szczegółową, Wymienić kryteria segmentacji rynku, Obliczyć udziały firmy w rynku, Wyjaśnić, dlaczego przeprowadzamy prognozę rynku. 	<ul style="list-style-type: none"> Wyjaśnić związek potrzeb ludzkich z funkcjonowaniem firmy, Scharakteryzować orientacje w marketingu, Wyjaśnić, jak zjawisko polaryzacji wpływa na zachowania firmy, Scharakteryzować nowe pojęcia w marketingu, Wyjaśnić znaczenie lokalizacji firmy dla funkcjonowania podmiotu, Dokonać segmentacji wybranego rynku, Wyznaczyć linie trendu, Rozróżnić rynki w zależności od udziałów i formy rozdrobnienia. 	8
		Ewolucja myśli marketingowej			
		Zjawisko polaryzacji			
	Miejsce funkcjonowania firmy – rynek	Nowe trendy w marketingu			
		Lokalizacja firmy na rynku			
		Rynek branżowy			
	Elementy marketingu mix	Segmentacja rynku			
		Prognoza rynku			
		Udziały w rynku			
		Produkt			
		Cena			
		Dystrybucja			
		Promocja			
					20

Dział	Tytuł	Temat lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe	Liczba godzin
Skutecznie komunikuję się z rynkiem	Spotkania biznesowe	Wizualizacja sylwetki	<ul style="list-style-type: none"> Definiuje podstawowe pojęcia związane z modą, higieną, wyglądem zewnętrznym człowieka. Wymienia elementy ubioru. Wylicza zwroty grzecznościowe. Wymienia zasady panujące przy stole. Wymienia rodzaje spotkań, do jakich dochodzi w firmie. Ustala plan przygotowania spotkania. Wymienia cechy negocjacji. Zna techniki negocjacji. Dobiera techniki dla prostych sytuacji. 	<ul style="list-style-type: none"> Omawia pojęcia związane z modą, higieną, wyglądem zewnętrznym człowieka. Dobiera według zasad elementy ubioru. Stosuje zwroty grzecznościowe. Stosuje zasady panujące przy stole. Opracowuje plan spotkania w firmie. Charakteryzuje techniki negocjacji. Przygotowuje argumenty swojego stanowiska negocyjacyjnego. Uczestniczy w pracy zespołu negocyjacyjnego. 	5
		Planowanie przebiegu spotkania			
		Spotkanie – analiza przebiegu spotkania			
	Jubileusz w firmie	Kiedy organizujemy spotkanie w firmie?	<ul style="list-style-type: none"> Definiuje podstawowe pojęcia związane z modą, higieną, wyglądem zewnętrznym człowieka. Wymienia elementy ubioru. Wylicza zwroty grzecznościowe. Wymienia zasady panujące przy stole. Wymienia rodzaje spotkań, do jakich dochodzi w firmie. Ustala plan przygotowania spotkania. Wymienia cechy negocjacji. Zna techniki negocjacji. Dobiera techniki dla prostych sytuacji. 	<ul style="list-style-type: none"> Omawia pojęcia związane z modą, higieną, wyglądem zewnętrznym człowieka. Dobiera według zasad elementy ubioru. Stosuje zwroty grzecznościowe. Stosuje zasady panujące przy stole. Opracowuje plan spotkania w firmie. Charakteryzuje techniki negocjacji. Przygotowuje argumenty swojego stanowiska negocyjacyjnego. Uczestniczy w pracy zespołu negocyjacyjnego. 	7
		Harmonogram organizacji imprezy w firmie			
		Zorganizowanie spotkania firmowego			
		Techniki negocjacji			
	Negocjacje	Przygotowanie się do negocjacji	<ul style="list-style-type: none"> Definiuje podstawowe pojęcia związane z modą, higieną, wyglądem zewnętrznym człowieka. Wymienia elementy ubioru. Wylicza zwroty grzecznościowe. Wymienia zasady panujące przy stole. Wymienia rodzaje spotkań, do jakich dochodzi w firmie. Ustala plan przygotowania spotkania. Wymienia cechy negocjacji. Zna techniki negocjacji. Dobiera techniki dla prostych sytuacji. 	<ul style="list-style-type: none"> Omawia pojęcia związane z modą, higieną, wyglądem zewnętrznym człowieka. Dobiera według zasad elementy ubioru. Stosuje zwroty grzecznościowe. Stosuje zasady panujące przy stole. Opracowuje plan spotkania w firmie. Charakteryzuje techniki negocjacji. Przygotowuje argumenty swojego stanowiska negocyjacyjnego. Uczestniczy w pracy zespołu negocyjacyjnego. 	8
		Przeprowadzenie negocjacji			

Dział	Tytuł	Temat lekcji	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe	Liczba godzin
Tworzę biznes plan swojej firmy	Planowanie swoich dochodów	Dochoody z działalności gospodarczej Obliczanie dochodów z działalności	<ul style="list-style-type: none"> Zdefiniować pojęcie przychody, dochoody, sprzedaż netto brutto. Obliczyć wielkość planowanych dochoodów. Zdefiniować pojęcie kosztu nakładu Wymienić rodzaje kosztów występujących w firmie. Wymienić rodzaje nakładów. Wyjaśnić różnice między kosztami zakładania firmy a jej prowadzenia. Wyjaśnić pojęcie amortyzacji. Wskazuje źródła pozyskania kapitału. Wymienia instytucje wspomagające rozwój przedsiębiorczości. Wymienia instytucje udzielające kredytów. Przeprowadza analizę ofert kredytowych. Wskazuje sytuacje, w których podpisujemy umowy cywilnoprawne. Wymienia instytucje ubezpieczeniowe. 	<ul style="list-style-type: none"> Obliczyć wielkość planowanych przychodów. Skalkulować koszty zatrudnienia pracownika. Wyjaśnić różnicę między nakładem a kosztem. Obliczyć koszty działalności gospodarczej. Obliczyć amortyzację wybrano środka trwałego. Wyjaśnić jak amortyzacja wpływa na koszty i dochoody w firmie. Składa aplikację wymaganą przy pozyskiwaniu funduszu. Wskazuje zależność między kapitałem własnym a obcym. Oblicza koszty kredytu. Analizuje oferty kredytowe – wskazuje zagrożenia. Analizuje umowy cywilnoprawne – wskazuje zagrożenia. Wskazuje korzyści z tytułu ubezpieczeń. Dokonuje analizy ofert firm ubezpieczeniowych. 	2
	Planowanie swoich wydatków	Wielkość a wartość sprzedaży Obliczanie wartości sprzedaży			2
	Zatrudnienie pracownika	Jak zatrudnić pracownika? Ile mnie kosztować będzie pracownik			3
	Kapitał własny kapitał obcy	Prawa i obowiązki mego pracownika Skąd pozyskać kapitał na firmę			2
	Umowy cywilnoprawne	Kredyty – koszty kredytu Rodzaje umów – działalność gospodarcza			2
	Fundusze ubezpieczeniowe	Jak bezpiecznie podpisać umowę? Czy warto ubezpieczyć firmę? Gdzie ubezpieczyć?			2
	Rozliczenie z fiskusem	Wybieram formę rozliczenia Rozliczam się z fiskusem	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia formy rozliczenia z fiskusem. Wybiera formę rozliczenia podatku. 	<ul style="list-style-type: none"> Oblicza wysokość zobowiązania finansowego w stosunku do państwa. 	2

Program przewidziany jest na 70 godziny i realizowany będzie w klasie drugiej i trzeciej (1 godzina tygodniowo) zasadniczej szkoły zawodowej.

W autorskim programie nauczania podstaw przedsiębiorczości omówione zostały dokładnie niżej wymienione elementy:

- przewidywane osiągnięcia uczniów/efekty, wymagania programowe, narzędzia kontroli i oceny uczniów,
- warunki do realizacji programu,
- projekt ewaluacji (z uwagi na przedłużenie czasu realizacji projektu załączono do aneksu projekt ewaluacji).

Ewaluacja programu nauczania

Wprowadzenie dodatkowych treści nauczania, realizowanych na dodatkowych godzinach w klasie drugiej i trzeciej, wymaga, podobnie jak w programie, weryfikacji założonych celów programu oraz sprawdzenie stopnia ich realizacji. Ewaluacja ma dać nam wskazówki, co zrobić, aby program i jego realizacja przyniosły coraz to lepsze rezultaty. Jako podstawowego narzędzia ewaluacji użyto ankiety przeprowadzonej wśród uczniów klas technikum w zawodzie technik rolnik. Ankieta będzie przeprowadzana na całej grupie uczniów. Grupa ta jest tak mało liczna, dlatego też dobór mniejszej jednostki próby stałby się niecelowy.

Zostanie przeprowadzona ewaluacja diagnozująca, formatywna i końcowa. O skuteczności narzędzi ewaluacji decyduje prawidłowa ich konstrukcja. Badaniom ankietowym stawiane są następujące wymagania:

- celowość;
- odpowiednia forma i treść pytań (pytania jasne, na temat, nie mogą być sugestywne, forma grzecznościowa);
- prawidłowa kolejność pytań (chronologia od ogółu do szczegółu);
- właściwy sposób przeprowadzania badań (starannie wydrukowane formularze, odpowiednie miejsce i czas);
- krytyczna ocena zebranego materiału.

Ewaluacja diagnozująca (wstępna) przeprowadzona zostanie na początku procesu edukacyjnego. Zadaniem tej diagnozy jest pozyskanie informacji o zasobach wiedzy i umiejętności w zakresie podstaw przedsiębiorczości, ze szczególnym uwzględnieniem kluczowych kompetencji przedsiębiorczości i inicjatywności, przyswojonej w trakcie kształcenia, w trakcie realizacji podstawy programowej z podstaw przedsiębiorczości z zakresu szkoły ponadgimnazjalnej. Pozwoli to nauczycielowi realizującemu program na zweryfikowanie treści kształcenia, wprowadzenie indywidualizacji nauczania czy zajęć wyrównawczych.

Pod koniec każdego semestru zostanie przeprowadzona ewaluacja formatywna. Jej celem będzie sprawdzenie prawidłowości doboru przez nauczyciela metod i środków dydaktycznych do realizacji zamierzonych celów, treści kształcenia, poziomu osiągnięć uczniów.

Ostatnia diagnoza zostanie przeprowadzona na koniec realizacji programu nauczania. Celem jej będzie ocena stopnia realizacji założonych celów, sprawdzenie nabytych kluczowych umiejętności uczniów oraz stopnia ich wykorzystania na lokalnym rynku pracy.

Ewaluacja programu będzie również prowadzona według modelu SWOT, czyli klasycznej, ekonomicznej analizy stanowiącej opis i ocenę oraz prognozowanie zjawisk, jakie mogą pojawić się w przyszłości w programie nauczania podstaw przedsiębiorczości i klasycznego modelu ewaluacyjnego ukierunkowanego na wyniki nauczania uzyskiwane w pracy z danym programem. Pozwoli to na empiryczne sprawdzenie i praktyczny pomiar osiągnięć uczniów.

Ewaluacji programu może dokonywać:

1. przedstawiciel projektu „Szkoła Kluczowych Kompetencji”,
2. dyrektor szkoły na podstawie analizy dokumentów: dziennika lekcyjnego, rozkładu materiału, prac uczniowskich, ankiety dla uczniów,
3. nauczyciel na podstawie sporządzonych przez uczniów projektów, wywiadu, testu, ankiety dla uczniów – przykładowy wzór ankiety (wzór 1).

Wzór 1

Karta oceny udziału w projekcie „Szkoła Kluczowych Kompetencji”

postaw X przy wybranych odpowiedziach 1 najniższy 5 najwyższy lub wpisz odpowiedzi

	Pytanie	Skala				
		1	2	3	4	5
1.	Jak oceniasz swoje zaangażowanie podczas realizacji dodatkowych zajęć edukacyjnych z przedsiębiorczości?					
2.	Jaki oceniasz poznane w programie treści z punktu widzenia swojej przyszłości zawodowej ?					
3.	Jak oceniasz swoją współpracę z innymi?					
4.	Jak oceniasz współpracę innych z Toba?					
5.	Czy wywiązywałeś się z powierzonych zadań częściowych?					
6.	Jak oceniasz swój udział w przygotowaniu projektów, prezentacji?					
7.	Jak oceniasz swoją pracowitość?					
8.	Jak oceniasz swoją asertywność?					
9.	Jak oceniasz swoją kreatywność?					

	Pytanie	Skala				
		1	2	3	4	5
10.	Wymień co przyniosło Tobie najwięcej satysfakcji podczas realizacji zadań?					
11.	Co było dla mnie szczególnie trudne podczas prezentacji wykonywanych zadań?					
12.	Wymień jakie elementy stanowiły dla Ciebie największą trudność?					
13.	Czego dowiedziałem/am się o sobie?					
14.	Wymień trzy elementy które najbardziej przeszkadzało Tobie w pracy grupowej?					
15.	Jakich nowych umiejętności nabyłeś podczas realizacji projektu?					
16.	Jakich umiejętności nauczyłeś swoją projektową grupę?					

Źródło: Opracowania własne.

4. Uczniowie na podstawie karty samooceny – przykładowy wzór karty samooceny (wzór 2)

Wzór 2

Karta samooceny kompetencji przedsiębiorczości ucznia ocen w skali od 1 do 6 jakie kk. nabyłeś w trakcie realizacji programu pp.

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	SKALA OCEN (OD 1 DO 6)					
		1	2	3	4	5	6
1.	Sposób komunikacji z innymi						
2.	Argumentowanie podjętych decyzji						
3.	Selekcji informacji						
4.	Formułowanie wniosków						
5.	Analizowania informacji						
6.	Współpracy w zespole						
7.	Szybkości podejmowania decyzji						
8.	Zachowań asertywnych						
9.	Odporności na stres						
10.	Umiejętność wypełniania formularzy z działalnością człowieka						

Źródło: opracowanie własne.

Przykładowy konspekt został dołączony do aneksu.

Nazwa szkoły: Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Józefa Marciniaka w Koźminie Wlkp.

Imię i nazwisko Nauczyciela: Ewa Jabłońska

Scenariusz lekcji z przedmiotu: **PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI**

TEMAT LEKCJI: Wybór formy opodatkowania działalności gospodarczej

Czas: 45 min

CEL OGÓLNY:

Uczeń będzie wiedział, jak przy pomocy programu komputerowego PITY 20 dokonywać rozliczenia podatku dochodowego.

CELE OPERACYJNE:

Poziom	KATEGORIA
I. WIADOMOŚCI	A. ZAPAMIĘTYWANIE WIADOMOŚCI Uczeń: <ul style="list-style-type: none">• umie posługiwać się pojęciem płatnik, podatnik, podatek,• potrafi podawać przykłady przychodów z pracy.
	B. ZROZUMIENIE WIADOMOŚCI Uczeń: <ul style="list-style-type: none">• charakteryzuje różne rodzaje dochodów,• wymienia formy opodatkowania działalności gospodarczej.
II. UMIEJĘTNOŚCI	C. STOSOWANIE WIADOMOŚCI W SYTUACJACH TYPOWYCH Uczeń: <ul style="list-style-type: none">• identyfikuje pojęcia i wielkości liczbowe związane z obliczaniem podatku,• wylicza wysokość dochodu, oraz należnego podatku dochodowego.
	D. STOSOWANIE WIADOMOŚCI W SYTUACJACH PROBLEMOWYCH Uczeń: <ul style="list-style-type: none">• potrafi wyznaczać cele do realizacji.

CELE WYCHOWAWCZE POSTAWY I WARTOŚCI

Uczeń:

- wykazuje zainteresowanie omawianym tematem,
- jest zaangażowany w zdobywaniu wiedzy,
- potrafi się porozumiewać,
- rozumie / wyjaśnia obowiązek podatkowy.

FORMY PRACY:

- praca grupowa i z całą klasą,
- praca indywidualna.

KORELACJA:

Wiadomości z lekcji poprzednich – przychody koszty z działalności gospodarczej.

EKSPONOWANE ZASADY NAUCZANIA:

- świadomej aktywności,
- wiązania teorii z praktyką,
- systematyczności,
- korelacji.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- ustawa o podatku od osób fizycznych,
- prezentacja multimedialna.

Czynności organizacyjno-porządkowe: sprawdzenie obecności, zadbanie o porządek w klasie, wytworzenie atmosfery gotowości do zajęć.

TOK LEKCJI:

FAZA WPROWADZAJĄCA	
Czynności Nauczyciela	Czynności Ucznia
<ul style="list-style-type: none">• Podaje temat lekcji, cele lekcji i formy realizacji tematu.• Rozpoczyna lekcję stwierdzeniem o konieczności rozliczenia się podatnika z podatku dochodowego.	<ul style="list-style-type: none">• Uczniowie zapisują temat w zeszytach.• Uczniowie odpowiadają na pytanie.
FAZA REALIZACYJNA	
Czynności Nauczyciela	Czynności Ucznia
<ul style="list-style-type: none">• Pytania przypominające elementy kosztu, przychodu z działalności gospodarczej.• Kontroluje pracę, udziela instruktażu, co do zadanego polecenia.• Ćwiczenie – wybór formy opodatkowania.• Ustosunkowuje się do wyników pracy uczniów, dokonuje korekty i uzupełnień.• Omawia i przedstawia wyniki pracy.	<ul style="list-style-type: none">• Uczniowie udzielają odpowiedzi na pytanie.• Uczniowie włączają komputery.• Uczniowie rozwiązują ćwiczenie związane z wyborem formy opodatkowania.• Wskazują najkorzystniejszą formę rozliczenia.• Wyjaśniają „obowiązek podatkowy”.

FAZA SPRAWDZAJĄCA WIEDZĘ

• Zadaje pytania sprawdzające przyswojoną przez uczniów wiedzę i dokonuje ewentualnej korekty.• Ocenia aktywność uczniów i dziękuje za lekcję.	• Uczniowie odpowiadają na zadawane pytania.

Wykorzystana literatura do przygotowania i prowadzenia lekcji:

1. Art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. z 2010 r. Nr 51, poz. 307 z późn. zm.).

Recenzja aneksu do autorskiego programu nauczania z zakresu podstaw przedsiębiorczości.

Autor programu i aneksu:

Ewa Jabłońska

Przeznaczenie programu:

- Kształtowanie kompetencji kluczowych – kompetencja przedsiębiorczość.

Opis programu:

Program autorstwa pani Ewy Jabłońskiej jest zgodny z:

- zaleceniami Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (Dz.U. E z 30 grudnia 2006 r.),
- wnioskami diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty,
- standardami egzaminów zawodowych,
- rozporządzeniem MEN z 8 czerwca 2009 r. w sprawie dopuszczania do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz.U. Nr 89, poz. 730),
- jest rozszerzeniem programu autorskiego przygotowanego przez panią Ewę Jabłońską.

Przydatność dydaktyczna i poprawność merytoryczna:

Program nauczania wraz z aneksem pozwala na rozwój ucznia w trzech obszarach – umiejętności, wiedzy i kształtowanych postaw. Zawiera szczegółowy wykaz treści programowych, z wyszczególnieniem treści dotyczących kształcenia zawodowego. Tematyka zajęć wykracza poza obszar podstaw programowych, co umożliwi uczniom zdobycie szerszej

wiedzy i umiejętności z wielu obszarów życia i działalności zawodowej. Obejmuje plan nauczania z podziałem na jednostki tematyczne, dobrane do nich cele, metody sprawdzania osiągnięć uczniów oraz kształtowane postawy i w miarę możliwości korelację z innymi przedmiotami.

Realizacja programu pozwoli wdrożyć młodzież do podstawowej wiedzy z zakresu przedsiębiorczości oraz ukształtować umiejętności przydatne w życiu zawodowym, jak i społecznym.

W programie Autorka proponuje skuteczną i atrakcyjną formę pracy z uczniem – samodzielną lub w grupach, realizowanie projektów. Nauczyciel występuje w roli koordynatora nadzorującego pracę uczniów. Program ma na celu rozwijanie samodzielności uczniów w dążeniu do zdobywania i rozwijania swoich umiejętności i kompetencji. Poprawnością metodyczną jest stopniowanie trudności przy wprowadzaniu ucznia w nowe zagadnienia. Istnieje możliwość zamiany kolejności poszczególnych działów, co pozwala elastycznie korzystać z posiadanej bazy sprzętowej. Właściwie dobrane zostały metody sprawdzania i oceniania osiągnięć uczniów. Poprawnie zapisane zostały kryteria oceniania.

Ocena poprawności merytorycznej i językowej:

Zagadnienia, tematy opracowanego programu są poprawne pod względem rzeczowym i językowym. Autor posługuje się właściwą terminologią i językiem przedmiotu. Technicznie praca wykonana jest bardzo dobrze.

ILONA BAŁONIAK zastępca dyrektora szkoły

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Józefa Marcińca

Nauczyciel dyplomowany

Nauczane przedmioty: zawodowe ekonomiczne

TECHNOLOGIA INFORMACYJNA

**Autorski program kształtowania
kompetencji kluczowych**

**Zespół Szkół Usługowych
w Ostrowie Wielkopolskim**

**Autor:
Łukasz Bartoszewski**

Ostrów Wielkopolski 2010

SPIS TREŚCI

Notatka o autorze	229
1. Wprowadzenie i założenia dydaktyczno-wychowawcze programu	229
2. Cele edukacyjne – kształcenia i wychowania	231
2.1. Szczegółowe cele wynikające z kluczowej kompetencji	231
2.2. Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty	232
2.3. Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy	232
2.4. Szczegółowe cele wynikające z podstawy programowej	233
3. Materiał nauczania związany z celami edukacyjnymi	233
3.1. Rozwój zastosowań komputerów. Prawne i społeczne aspekty zastosowań informatyki	233
3.1.1. Zastosowanie komputerów w życiu codziennym	233
3.1.2. Komputer a prawo. Aspekty społeczne stosowania TI	234
3.2. Korzystanie z informacji pochodzących z różnych źródeł oraz komunikowanie się poprzez sieć	234
3.2.1. Zasoby sieci Internet	234
3.2.2. Poczta elektroniczna. Komunikacja poprzez sieć	234
3.3. Opracowywanie dokumentów tekstowych o rozbudowanej strukturze, zawierającej informacje pochodzące z różnych źródeł w tym grafiki	235
3.3.1. Edytor tekstu	235
3.3.2. Opracowywanie grafiki	235
3.4. Wspomaganie prezentacji prac uczniów z zastosowaniem programów komputerowych. Prezentacja w sieci	235
3.4.1. Tworzenie prezentacji multimedialnych	235
3.4.2. Prezentacja w sieci	236
3.5. Rozwiązywanie zadań z zakresu różnych dziedzin nauczania z wykorzystaniem programów komputerowych i metod informatyki	236
3.5.1. Arkusz kalkulacyjny	236
3.5.2. Programy specjalistyczne stosowane w gastronomii	237
3.6. Podstawowe formy organizowania informacji w bazach danych. Wyszukiwanie informacji w bazach, formułowanie zapytań	237
4. Procedury osiągnięcia szczegółowych celów edukacyjnych	238
4.1. Założenia metodyczne	238
4.2. Proponowany podział godzin	239
4.3. Preferowane metody nauczania-uczenia się	239
4.4. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej	240
4.5. Literatura przedmiotowa	241
5. Opis założonych osiągnięć ucznia i propozycje metod ich oceny	242
5.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu technologia informacyjna	242
5.2. Metody oceny osiągnięć uczniów	246
5.3. Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów	246
6. Ewaluacja programu nauczania	248
7. Bibliografia	252

NOTATKA O AUTORZE

Łukasz Bartoszewski, ur. 04 lipca 1980 roku w Ostrowie Wielkopolskim.

Studia magisterskie na Uniwersytecie Zielonogórskim, kierunek matematyka, specjalność: matematyka z informatyką w finansach i ubezpieczeniach.

Od 2004 roku jestem nauczycielem matematyki, technologii informacyjnej i przedmiotów ekonomiczno-informatycznych w Zespole Szkół Usługowych w Ostrowie Wielkopolskim. Ponadto jestem administratorem szkolnej sieci komputerowej w ramach, której działa prawie 80 komputerów oraz administratorem szkolnej strony internetowej.

Od 3 lat prowadzę szkolenia z zakresu obsługi komputera oraz korzystania z komputera w pracy zawodowej realizowanych ze środków EFS organizowanych dla osób bezrobotnych, nie mających przeważnie wcześniej kontaktu z komputerem.

Ponadto prowadzę zajęcia w szkole policealnej PROFESJA CKK oddział w Kaliszu. Uczę przedmiotów wymagających bardzo dobrej znajomości obsługi komputera i możliwości stosowania jej w pracy technika administracji, technika obsługi turystycznej w pracy biurowej czy technika rachunkowości na przedmiocie pracownia informatyczno-ekonomiczna.

1. WPROWADZENIE I ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNO-WYCHOWAWCZE PROGRAMU

Celem nauczania przedmiotu technologia informacyjna w szkole ponadpodstawowej jest wyposażenie ucznia w umiejętności świadomego i sprawnego posługiwania się komputerem oraz narzędziami i metodami informatyki, niezbędnymi do aktywnego funkcjonowania w tworzącym się społeczeństwie informacyjnym.

Postępująca globalizacja wymusza od człowieka umiejętności dostosowania się do szybko zmieniającego się świata. Te umiejętności to kompetencje kluczowe, które każdy człowiek powinien nabyć w wyniku procesu edukacji.

W dokumencie z 18 grudnia 2006 roku Parlament Europejski i Rada Unii Europejskiej zalecili ustanowienie ośmiu kompetencji kluczowych:

- 1) porozumiewanie się w języku ojczystym;
- 2) porozumiewanie się w językach obcych;
- 3) kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne;
- 4) kompetencje informatyczne;**
- 5) umiejętność uczenia się;
- 6) kompetencje społeczne i obywatelskie;
- 7) inicjatywność i przedsiębiorczość;
- 8) świadomość i ekspresja kulturalna.

Kompetencje kluczowe uważane są za jednakowo ważne, ponieważ każda z nich może przyczynić się do udanego życia w społeczeństwie wiedzy. Kompetencje informatyczne obejmują umiejętność i krytyczne wykorzystywanie technologii społeczeństwa informacyjnego (TSI) w pracy, rozrywce i porozumiewaniu się. Opierają się one na podstawowych umiejętnościach: wykorzystywania komputerów do uzyskiwania, oceny, przechowywania, tworzenia, prezentowania i wymiany informacji oraz do porozumiewania się i uczestnictwa w sieciach współpracy za pośrednictwem Internetu.

Program kierowany jest do uczniów technikum w zawodach gastronomicznych w cyklu dwuletnim w wymiarze 72 godzin dydaktycznych. Te zawody dzisiaj wymagają bardzo sprawnej umiejętności obsługi komputera i programów branżowych. Dlatego posiadanie umiejętności kluczowych przez tych uczniów jest szczególnie ważne, by sprostać wymaganiom rynku pracy po ukończeniu szkoły.

Program realizowany będzie po jednej godzinie tygodniowo w klasie pierwszej i drugiej klasy technikum w zawodzie technik organizacji usług gastronomicznych. Zajęcia odbywają się w grupach.

2. CELE EDUKACYJNE – KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

2.1. Szczegółowe cele wynikające z kluczowej kompetencji

Kompetencje informatyczne wymagają solidnego rozumienia i znajomości natury, roli i możliwości TSI w codziennych kontekstach: w życiu osobistym i społecznym, a także w pracy.

Uczeń potrafi:

- posługiwać się głównymi aplikacjami komputerowymi – edytory tekstu, arkusze kalkulacyjne, bazy danych;
- przechowywać informacje i posługiwać się nimi;
- ma świadomość możliwości i potencjalnych zagrożeń związanych z Internetem i komunikacją za pośrednictwem mediów elektronicznych (poczta elektroniczna, narzędzia sieciowe) do celów pracy, rozrywki, wymiany informacji, a także do celów uczenia się i badań;
- rozumie w jaki sposób TSI mogą wspierać kreatywność i innowacje;
- ma świadomość zagadnień dotyczących prawdziwości i rzetelności dostępnych informacji oraz zasad prawnych i etycznych mających zastosowanie przy interaktywnym korzystaniu z TSI.

Konieczne umiejętności obejmują zdolność poszukiwania, gromadzenia i przetwarzania informacji oraz ich wykorzystywania w krytyczny i systematyczny sposób, przy jednoczesnej ocenie ich odpowiedności. Osoby powinny posiadać umiejętności wykorzystywania narzędzi do tworzenia, prezentowania i rozumienia złożonych informacji, a także zdolność docierania do usług oferowanych w Internecie, wyszukiwania ich i korzystania z nich; powinny również być w stanie stosować TSI jako wsparcie krytycznego myślenia, kreatywności i innowacji.

Korzystanie z TSI wymaga krytycznej i refleksyjnej postawy w stosunku do dostępnych informacji oraz odpowiedzialnego wykorzystywania mediów interaktywnych. Rozwijaniu tych kompetencji sprzyja również zainteresowanie udziałem w społecznościach i sieciach w celach kulturalnych, społecznych lub zawodowych.

2.2. Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

Oferta edukacyjna szkół zawodowych nie odpowiada wymogom rynku pracy. Absolwent kończąc szkołę nie zawsze potrafi się odnaleźć w szybko zmieniających się warunkach. Dlatego stworzenie warunków rozwoju nowoczesnego szkolnictwa szybko odpowiadającego na potrzeby rynku pracy jest tak bardzo ważne. Od przyszłego pracownika pracodawcy oczekują by absolwent potrafił:

- samodzielnie dostrzegać i rozwiązywać problemy przy użyciu dostępnych narzędzi;
- samodzielnie prowadzić swoje samokształcenie;
- skutecznie komunikować się.

W wyniku procesu edukacji uczeń potrafi:

- wyszukiwać informacje w Internecie niezbędne do rozwiązywania problemów w pracy zawodowej;
- sprawnie korzystać z poczty elektronicznej w komunikowaniu się w pracy z kontrahentami;
- tworzyć korespondencję w edytorze tekstu;
- korzystać z Internetu do wyszukiwania informacji o kursach oraz zdobywania wiedzy zawodowej w procesie samokształcenia;
- dokonywać analizy danych za pomocą tabel i wykresów w arkuszu kalkulacyjnym.

2.3. Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy

Branża gastronomiczna wymaga od przyszłych pracowników bardzo dobrej znajomości obsługi komputera. Firmy wprowadzają programy komputerowe wspomagające ich działalność w celu usprawnienia pracy, zwiększenia wydajności i jakości obsługi klienta. W szczególności w zawodzie technik organizacji usług gastronomicznych, w wyniku procesu kształcenia, uczeń potrafi:

- korzystać z komputera i urządzeń peryferyjnych, np.: drukarka, skaner;
- sporządzać w edytorze tekstu oferty, cenniki, jadłospisy i inne dokumenty specyficzne dla branży gastronomicznej;
- sporządzać zestawienia w arkuszu kalkulacyjnym, np.: zestawienie kosztów imprezy gastronomicznej;
- posługiwać się pocztą elektroniczną w komunikacji z kontrahentami;

- korzystać z zasobów Internetu w pracy zawodowej, np.: samokształcenie, składanie zamówień przez Internet na towary niedostępne w lokalnych sklepach i hurtowniach.

2.4. Szczegółowe cele wynikające z podstawy programowej

- Wykształcenie umiejętności świadomego i sprawnego posługiwania się komputerem oraz narzędziami i metodami informatyki.
- Przygotowanie do aktywnego funkcjonowania w tworzącym się społeczeństwie informacyjnym.
- Opracowywanie dokumentów z wykorzystaniem różnych narzędzi informatycznych i różnych źródeł informacji.
- Tworzenie prezentacji z wykorzystaniem programów komputerowych.
- Posługiwanie się programami komputerowymi i metodami informatyki w uczeniu się i rozwiązywaniu problemów.
- Korzystanie z dostępnych źródeł informacji za pomocą komputerów.
- Komunikowanie się z wykorzystaniem sieci komputerowej.

3. MATERIAŁ NAUCZANIA ZWIĄZANY Z CELAMI EDUKACYJNYMI

3.1. Rozwój zastosowań komputerów. Prawne i społeczne aspekty zastosowań informatyki

3.1.1. Zastosowanie komputerów w życiu codziennym

Stosowanie komputerów w różnych dziedzinach życia jest już dzisiaj codziennością. Idąc do sklepu pracownik przeszukuje bazę danych, następnie dokonuje sprzedaży, wystawia fakturę, czy też zamawiając kawę w restauracji kelner przyjmując zamówienie posługuje się dotykowym ekranem podłączonym do komputera z odpowiednim programem.

Ciągły rozwój techniczny narzuca stosowanie komputerów w coraz to nowych dziedzinach, w których do tej pory nie było potrzebne stosowanie komputerów. A zastąpienia komputera starymi metodami jest już praktycznie niemożliwe.

Treści nauczania:

- Rozwój zastosowań komputerów.

- Komputer stacjonarny a laptop – możliwości i przeznaczenie.
- Urządzenia zewnętrzne.
- Usługi oparte na technologii informacyjnej, np.: e-nauka, e-praca, e-zakupy, podpis elektroniczny, bankowość elektroniczna.

3.1.2. Komputer a prawo. Aspekty społeczne stosowania TI

Treści nauczania:

- Prawo autorskie.
- Rodzaje licencji na oprogramowanie komputerowe.
- Prawne aspekty korzystania z materiałów pochodzący z różnych źródeł informacji, a w szczególności z Internetu.

3.2. Korzystanie z informacji pochodzących z różnych źródeł oraz komunikowanie się poprzez sieć

3.2.1. Zasoby sieci Internet

Treści nauczania:

- Podstawowe pojęcia technologii informacyjnej.
- Internet jako źródło informacji.
- Sposoby wyszukiwania informacji w Internecie.
- Korzyści i zagrożenia korzystania z Internetu.
- Zabezpieczania danych na komputerze.
- Ochrona antywirusowa. Firewall.

3.2.2. Poczta elektroniczna. Komunikacja poprzez sieć

Treści nauczania:

- Sposoby komunikowania się poprzez sieć.
- Poczta elektroniczna. Zakładanie konta pocztowego.
- Wysyłanie i odbierania poczty elektronicznej.
- Komunikatory internetowe.
- Inne metody komunikacji poprzez sieć.

3.3. Opracowywanie dokumentów tekstowych o rozbudowanej strukturze, zawierającej informacje pochodzące z różnych źródeł w tym grafiki

3.3.1. Edytor tekstu

Treści nauczania:

- Zasady redagowania i formatowania tekstów.
- Operacje na tabelach.
- Stosowanie automatycznego numerowania i wypunktowania.
- Edytor równań.
- Praca z dokumentem wielostronicowym (nagłówek, stopka, numerowanie stron, formatowanie strony).
- Wykorzystanie Internetu przy tworzeniu dokumentu tekstowego.
- Wstawianie różnych elementów do dokumentu tekstowego, takich jak WordArt, Clipart, autokształty, zdjęcia oraz inne elementy graficzne.
- Zapisywanie i drukowanie dokumentów tekstowych.

3.3.2. Opracowywanie grafiki

Treści nauczania:

- Skanowanie obrazów. Formaty plików graficznych.
- Zmiana rozdzielczości pliku graficznego.
- Retusz zdjęć w prostych programach graficznych.
- Zapisywanie plików graficznych.

3.4. Wspomaganie prezentacji prac uczniów z zastosowaniem programów komputerowych. Prezentacja w sieci

3.4.1. Tworzenie prezentacji multimedialnych

Treści nauczania:

- Zasady tworzenia prezentacji multimedialnych. Cel prezentacji.
- Obsługa programu MS OFFICE Power Point.
- Tworzenie prezentacji na podstawie gotowych szablonów.
- Tworzenie slajdów – projektowanie prezentacji.

- Wstawianie animacji.
- Wstawianie dźwięku i filmów do prezentacji.
- Wykorzystanie Internetu w tworzeniu prezentacji.
- Przygotowanie pokazu slajdów.

3.4.2. Prezentacja w sieci

Treści nauczania:

- Narzędzia do tworzenia stron.
- Język HTML. Struktura pliku HTML.
- Projektowanie strony internetowej.
- Tworzenie strony za pomocą kreatora.
- Wstawianie tekstu.
- Hiperłącza.
- Umieszczanie grafiki na stronie internetowej.
- Publikowanie strony www.
- Informowanie o powstałej stronie w Internecie – dołączania strony do wyszukiwarek.

3.5. Rozwiązywanie zadań z zakresu różnych dziedzin nauczania z wykorzystaniem programów komputerowych i metod informatyki

3.5.1. Arkusz kalkulacyjny

Efektywne wykonywanie obliczeń w pracy zawodowej to zadanie, które przy pomocy ołówka i kartki papieru jest mało skuteczne i nie daje możliwości wprowadzania zmian. Dlatego używanie arkuszy kalkulacyjnych do obliczeń jest tak bardzo skuteczną metodą. Do popularnych narzędzi obliczeniowych należą MS OFFICE Excel, OPEN OFFICE Calc.

Treści nauczania:

- Budowa arkusza kalkulacyjnego.
- Adres komórki i jej format.
- Wykonywanie obliczeń w arkuszu kalkulacyjnym.
- Metody adresowania komórek.
- Korzystanie z funkcji arkusza kalkulacyjnego do rozwiązywania problemów obliczeniowych.
- Praca z dużym arkuszem. Automatyczne numerowanie i formatowanie danych.

- Blokowanie okienek. Mechanizmy ochronne.
- Zastosowanie filtrów. Tworzenia warunków sortowania danych.
- Prezentacja graficzna danych – wykresy.

3.5.2. Programy specjalistyczne stosowane w gastronomii

Działanie zakładu gastronomicznego coraz częściej opiera się na zastosowaniu komputerów wyposażonych w specjalistyczne programy komputerowe. Ich celem jest zwiększenie efektywności pracy, sprawne rozwiązywanie takich zadań, jak sporządzanie kalkulacji energetycznych posiłków, przekazywanie zleceń żywienia gości hotelowych przez sieć pomiędzy recepcją hotelu a kuchnią. Kontrolowanie zapasów magazynowych itp.

Treści nauczania:

- Programy specjalistyczne i ich zastosowanie w branży gastronomicznej.
- Podstawy obsługi wybranego programu stosowanego w gastronomii.

3.6. Podstawowe formy organizowania informacji w bazach danych. Wyszukiwanie informacji w bazach, formułowanie zapytań

Treści nauczania:

- Idea, budowa i rodzaje baz danych.
- Projektowanie tabel.
- Relacje między tabelami.
- Przeszukiwanie danych w bazie za pomocą kwerend (zapytania).
- Wprowadzanie i aktualizacja danych za pomocą formularzy.
- Metody prezentacji danych w bazie. Raporty.
- Wyszukiwanie informacji w bazach danych na przykładzie gotowej bazy.
- Tworzenia własnej bazy, np.: baza klientów, towarów w magazynie, baza noclegów w kraju i zagranicą itp.

4. PROCEDURY OSIĄGANIA SZCZEGÓŁOWYCH CELÓW EDUKACYJNYCH

*Nie wystarczy mieć sprawny umysł,
trzeba go jeszcze dobrze używać*

Kartezjusz

4.1. Założenia metodyczne

Planując zajęcia z technologii informacyjnej nauczyciel powinien zapoznać się z celami i treściami nauczania omawianymi w poprzednich etapach edukacyjnych. Należy założyć, że podstawy posługiwania się środkami i narzędziami TI są uczniom już znane. Posiadana przez uczniów już wiedza może nie być dostatecznie utrwalona i uporządkowana. Dlatego zadaniem nauczyciela w szkole ponadgimnazjalnej jest systematyzowanie wiedzy nabytej w gimnazjum i równocześnie poszerzanie jej.

Zgodnie z założeniami podstawy programowej należy omówić metody przetwarzania informacji z wykorzystaniem TI, czyli przetwarzanie baz danych, tekstów, danych w arkuszu kalkulacyjnym oraz informacji z Internetu.

Absolwent szkoły ponadgimnazjalnej powinien dobrze redagować dokumenty tekstowe, stosując zasady profesjonalnego przygotowania tekstów. Nie należy zakładać, że na poprzednich etapach edukacyjnych uczniowie w pełni poznali możliwości komputerowego przetwarzania tekstów.

Uczeń powinien poznać metody prezentacji z wykorzystaniem odpowiedniego oprogramowania, w tym podstawy tworzenia stron internetowych.

Należy omówić nowoczesne metody komunikowania się, w szczególności te oparte na Internecie.

Należy motywować uczniów do poszukiwania informacji z różnych dziedzin wiedzy i życia codziennego oraz rozwijać samodzielność w rozwiązywaniu problemów. Bardzo istotne jest, by pokazać życie w społeczeństwie informacyjnym. Na przykładzie banków elektronicznych, zakupów i aukcji w Internecie, nauki i pracy na odległość, należy uzmysłowić wkraczanie technologii informacyjnej do różnych dziedzin życia codziennego.

Powinien traktować TI jako nowoczesne narzędzie wspomagające kształcenie oraz świadomie i sprawnie posługiwać się narzędziami i środkami TI.

Niezależnie od omawianego tematu, należy uwrażliwiać ucznia na zachowania społeczne, zwłaszcza te w wirtualnej rzeczywistości i jaki mogą mieć wpływ na ich życie.

Należy także zwrócić uwagę ucznia na te elementy prawa autorskiego, które dotyczą jego działań, np. pozyskiwanie informacji z różnych źródeł, w tym z Internetu, oraz korzystanie z programów komputerowych (tu omówić rodzaje licencji).

4.2. Proponowany podział godzin

Program zakłada realizację 72 godzin dydaktycznych w dwuletnim cyklu nauczania.

Proponowany podział godzin:

Lp.	Nazwa działu	Liczba godzin
1.	Rozwój zastosowań komputerów. Prawne i społeczne aspekty zastosowań informatyki	4
2.	Korzystanie z informacji pochodzących z różnych źródeł oraz komunikowanie się poprzez sieć	6
3.	Opracowywanie dokumentów tekstowych o rozbudowanej strukturze zawierającej informacje pochodzące z różnych źródeł	14
4.	Wspomaganie prezentacji prac uczniów z zastosowanie programów komputerowych. Prezentacja w sieci	11
5.	Rozwiązywanie zadań z zakresu różnych dziedzin nauczania z wykorzystaniem programów komputerowych i metod informatyki	20
6.	Podstawowe formy organizowania informacji w bazach danych. Wyszukiwanie informacji w bazach, formułowanie zapytań	13
	Godziny do dyspozycji nauczyciela	4

Zaleca się realizację działów 1–4 w klasie pierwszej, a działy 5, 6 w klasie drugiej w kolejności od 1 do 6.

4.3. Preferowane metody nauczania-uczenia się

Z uwagi na specyfikę przedmiotu preferowanymi metodami nauczania technologii informacyjnej są:

- wykład informacyjny,
- pogadanka,
- objaśnienia i wyjaśnienia,

- pokaz z objaśnieniem,
- ćwiczenia praktyczne,
- metoda projektu,
- portfolio.

W zależności od wybranej metody nauczania proces kształcenia może mieć formy pracy:

- indywidualnej z uczniem,
- grupowej (grupy kilku osobowe),
- zbiorowej (cała grupa zajęciowa).

Warto korzystać w czasie lekcji z więcej niż jednej metody. Metody podające powinny być stosowane bardzo rzadko. Dlatego należy preferować metody aktywizujące ucznia do samodzielnej i twórczej pracy.

4.4. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Wyposażenie pracowni komputerowej:

- 15 stanowisk komputerowy zgodne wymaganiami systemu operacyjnego;
- system operacyjny Windows XP;
- program użytkowy: MS OFFICE 2007PL;
- programy użytkowe: WinRar, WinZip, Adobe Acrobat Reader itp.;
- dostęp do Internetu;
- monochromatyczna drukarka sieciowa;
- drukarka kolorowa;
- skaner;
- tablica biała na pisaki;
- stanowisko nauczyciela podłączone do projektora;
- program antywirusowy;
- kamera internetowa;
- słuchawki i mikrofony do każdego stanowiska.

4.5. Literatura przedmiotowa

Ciągły rozwój TSI powoduje, że dostępna literatura nie zawsze odpowiada aktualnym potrzebom. Zaleca się pozyskiwanie informacji z Internetu, encyklopedii internetowych, a także publikacji poświęconym obsłudze konkretnych programów.

Dla dobrego poznania pakietu MS OFFICE2007PL, a w szczególności edytora tekstu i arkusza kalkulacyjnego zaleca się dla uczniów następujące pozycje:

- Word 2007 PL. Ilustrowany przewodnik, Łukasz Suma, Helion 04/2007;
- Excel 2007PL. Ilustrowany przewodnik, Krzysztof Masłowski, Helion 05/2007.

Nauczyciel może również wybrać podręcznik do technologii informacyjnej:

- Technologia informacyjna, Ewa Gurbiel, Grażyna Hardt-Olejniczak, Ewa Kołczyk, Helena Krupicka, Maciej M. Sysło, WSiP 2009;
- Technologia informacyjna, Witold Wrotek, Helion 2006;
- Technologia informacyjna, Grażyna Koba, MIGRA 2002.

Jednak nie wszystkie treści będą aktualne. Dlatego tak ważną rolę odgrywa tutaj nauczyciel, który na bieżąco śledzi rozwój TSI i przekazuje swoją wiedzę uczniom.

5. OPIS ZAŁOŻONYCH OSIĄGNIĘĆ UCZNIA I PROPOZYCJE METOD ICH OCENY

5.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu technologia informacyjna

1. Rozwój zastosowań komputerów. Prawne i społeczne aspekty zastosowań informatyki	
Ocena	Wymagania
2	Wymienia elementy zestawu komputerowego, wymienia przykładowe urządzenia zewnętrzne, wymienia podstawowy zestaw oprogramowania, niezbędny to wykonywania typowych zadań na komputerze, posługuje się komputerem i urządzeniami TI w zakresie podstawowym, zna podstawowe zasady korzystania z oprogramowania komputerowego.
3	Omawia ogólne przeznaczenie urządzeń zewnętrznych, zna rodzaje programów komputerowych i ich przeznaczenie, wymienia usługi elektroniczne oparte na technologii informacyjnej, wie co jest potrzebne by mieć dostęp do Internetu, zna prawne aspekt korzystania z materiałów pochodzących z różnych źródeł informacji.
4	Potrafi podać funkcje i podstawowe parametry urządzeń zewnętrznych, rozumie rolę systemu operacyjnego, wymienia przykłady systemów operacyjnych, potrafi zainstalować program komputerowy, potrafi omówić znane usługi elektroniczne oparte na technologii informacyjnej, wie co to jest licencja i wymienia jej rodzaje.
5	Potrafi omówić różnice między komputerem stacjonarnym a laptopem i określić ich wady i zalety, opisuje sposób działania różnych urządzeń komputerowych, przestrzega prawa autorskiego przy korzystaniu z Internetu i programów komputerowych.
6	Potrafi dobrać konfigurację sprzętową i oprogramowanie do konkretnego zastosowania, usuwa drobne usterki techniczne uniemożliwiające pracę na komputerze czy też korzystanie z urządzeń peryferyjnych, korzysta z usług elektronicznych opartych na technologii informacyjnej, interpretuje przepisy prawa autorskiego dotyczące korzystania z materiałów publikowanych w różnych źródłach informacji i ochrony oprogramowania komputerowego.

2. Korzystanie z informacji pochodzących z różnych źródeł oraz komunikowanie się poprzez sieć	
Ocena	Wymagania
2	Podaje przykłady źródeł informacji, uruchamia przeglądarkę internetową i wyszukuje informacji na zadany temat, wymienia kilka zastosowań Internetu, wie co to jest poczta elektroniczna, strona www, pisze i wysyła proste listy elektroniczne, posługuje się popularnymi komunikatorami internetowymi.

2. Korzystanie z informacji pochodzących z różnych źródeł oraz komunikowanie się poprzez sieć

Ocena	Wymagania
3	Zna podstawowe pojęcia technologii informacyjnej, omawia znaczenie Internetu, wyszukuje informacji w Internecie stosując metody zawężające wyniki wyszukiwań, pisze, wysyła i odbiera listy elektroniczne, wysyła załączniki pocztą elektroniczną, zna inne sposoby komunikowania się poprzez sieć.
4	Ma świadomość zagrożeń z korzystania z Internetu, potrafi trafnie wyszukiwać informacje w Internecie bez zbędnych treści, określa właściwości konta pocztowego, zna zasady korzystania z forum internetowego, ma świadomość potrzeby stosowania programów antywirusowych i zapór ogniowych, zna zasady archiwizowania danych.
5	Potrafi zastosować różne narzędzia do wyszukiwania informacji, wymienia różnice w sposobach komunikowania się poprzez sieć, korzysta z forum internetowego uczestnicząc w dyskusjach, konfiguruje program antywirusowy i zapór ogniową do konkretnych wymagań, posługuje się programami do archiwizowania danych.
6	Sprawnie posługuje się różnymi narzędziami wyszukiwania informacji, formułuje własne wnioski i spostrzeżenia dotyczące rozwoju Internetu i jego przydatność w różnych dziedzinach życia, potrafi korzystać z najnowszych metod komunikowania się, potrafi wykonać kopię zapasową danych na dysku komputera.

3. Opracowywanie dokumentów tekstowych o rozbudowanej strukturze, zawierającej informacje pochodzące z różnych źródeł, w tym grafiki

Ocena	Wymagania
2	Poprawnie formatuje czcionkę, wykonuje operacje kopiowania, wycinania i wklejania fragmentów tekstu, potrafi wstawić tabelę i wprowadzić do niej tekst, zapisuje dokument tekstowy w domyślnym folderze, wstawia rysunki z galerii ClipArt, i inne elementy graficzne.
3	Dostosowuje formę tekstu do jego przeznaczenia, zna podstawowe zasady redagowania tekstów, stosuje narzędzie do sprawdzania pisowni, stosuje wcięcia i tabulatory w tekście, stosuje automatyczną numerację i wypunktowanie, formatuje wstawiony obiekt graficzny do dokumentu tekstowego, potrafi skanować obrazy i zapisać je do pliku, drukuje dokument tekstowy stosując domyślne ustawienia drukowania.
4	Zmienia parametry strony, formatuje tabelę, potrafi pracować z dokumentem wielostronicowym, potrafi wstawiać tekst i grafikę do dokumentu tekstowego z Internetu, posługuje się edytorem równań, zapisuje pliki graficzne w różnych formatach, wykonuje prostą obróbkę grafiki w dokumencie tekstowym, posługuje się prostymi programami do retuszowania zdjęć, drukuje dokumenty tekstowe wykorzystując różne opcje wydruków.
5	Stosuje różne style tekstów, potrafi podzielić stronę na kolumny, tworzy różne wzory w edytorze tekstów, samodzielnie dostosowuje pasek narzędzi umieszczając w nim potrzebne przyciski, potrafi zmienić układ klawiatury by napisać tekst w innym języku, przygotowuje grafikę pozyskaną z Internetu czy różnych urządzeń zewnętrznych do umieszczenia w dokumencie tekstowym, zmienia rozdzielczość zdjęcia, wykonuje retusz zdjęć w prostych programach graficznych, sprawnie korzysta ze skanera, zmienia właściwości drukowania.

3. Opracowywanie dokumentów tekstowych o rozbudowanej strukturze, zawierającej informacje pochodzące z różnych źródeł, w tym grafiki

Ocena	Wymagania
6	Tworzy własne style tekstów, tworzy automatyczne spisy treści przy pomocy nagłówków, tworzy profesjonalne dokumenty tekstowe z zachowaniem zasad ich prawidłowego redagowania, potrafi zeskanować tekst i przekonwertować go do edytora tekstu, potrafi samodzielnie dostosować rozdzielczość grafiki w danym zadaniu, dobiera stopień kompresji przy zapisywaniu plików graficznych.

4. Wspomaganie prezentacji prac uczniów z zastosowanie programów komputerowych. Prezentacja w sieci

Ocena	Wymagania
2	Zna podstawowe zasady tworzenia prezentacji multimedialnych, tworzy proste prezentacje składające się z kilku slajdów, wykorzystuje proste animacje, wstawia tekst i grafikę na slajdach, zapisuje prezentacje w folderze, potrafi uruchomić pokaz slajdów, wie jak działają strony www, zna narzędzia do projektowania stron.
3	Zmienia kolejność slajdów, usuwa niepotrzebne slajdy i dodaje nowe, ustawia przejścia między slajdami, ustawia tło do każdego slajdu, umieszcza tabele i wykresy na slajdach, potrafi zaprojektować prostą stronę internetową i wykonać ją za pomocą narzędzi do tworzenia stron, Zna strukturę pliki HTML.
4	Stosuje podkład muzyczny do prezentacji, korzysta z różnych animacji niestandardowych, stosuje szablony do tworzenia prezentacji, wykorzystuje Internet do zebrania materiałów, które zostaną wykorzystane w prezentacji, potrafi tworzyć proste witryny internetowe składające się z kilku stron, stosuje hiperłącza.
5	Dokonyuje modyfikacji szablonów, wstawia dźwięki i filmy na slajdach, przygotowuje automatyczny pokaz slajdów przy pomocy próby tempa, potrafi przygotować prostą witrynę internetową konkretnej firmy, a następnie umieścić ją w Internecie.
6	Potrafi przygotować zaawansowaną prezentację multimedialną na wybrany temat, prezentowany temat jest bardzo interesująco przedstawiony, a użyte animacje odpowiednio dobrane i zmodyfikowane, potrafi dodać stronę do wyszukiwarki, potrafi stworzyć rozbudowane serwis www, potrafi posłużyć się językiem HTML, potrafi umieścić na stronie proste skrypty napisane w języku Java-Script.

5. Rozwiązywanie zadań z zakresu różnych dziedzin nauczania z wykorzystaniem programów komputerowych i metod informatyki

Ocena	Wymagania
2	Zna zastosowanie arkusza kalkulacyjnego, zna podstawowe zastosowanie arkusza kalkulacyjnego, zaznacza blok komórek, kopiuje i wkleja komórki, ustawia liczbowy format komórek, samodzielnie pisze formuły na dodawanie, odejmowanie, mnożenie i dzielenie, korzysta z kreatora do tworzenia prostych wykresów, zapisuje arkusz w domyślnych folderze, potrafi wymienić popularne programy stosowane w gastronomii.
3	Rozróżnia zasady adresowania komórek, tworzy bardziej złożone formuły liczące, korzysta z gotowych funkcji, tworzy wykresy składające się z kilku serii danych, formatuje komórki, potrafi określić podstawowe zadania wybranych programów specjalistycznych.
4	Zna zastosowanie najczęściej używanych funkcji arkusza kalkulacyjnego, określa zastosowanie różnych typów wykresów, potrafi narysować wykres funkcji matematycznej o zadany wzorzec na zadanym przedziale, stosuje blokowanie okienek przy pracy z dużą tabelą, automatycznie numeruje listę, sortuje dane, stosuje automatyczne filtrowanie danych, wykonuje typowe zadania zawodowe przy pomocy programów specjalistycznych.
5	Stosuje arkusz kalkulacyjny do rozwiązywania problemów z różnych dziedzin, wykonuje złożone wykresy, stosuje filtrowanie danych na podstawie zaawansowanych kryteriów, wykonuje bardziej zaawansowane zadania w programach specjalistycznych, zna inne programy stosowane w prac zawodowej branży gastronomicznej niż te omawiane na lekcji.
6	Stosuje zaawansowane funkcje arkusza kalkulacyjnego, potrafi przeprowadzić analizę przykładowego problemu i opracować do niego odpowiedni algorytm obliczeń, zna działanie i stosuje większość funkcji arkusza kalkulacyjnego, samodzielnie poszukuje programów specjalistycznych do rozwiązywania różnych problemów pracy zawodowej, instaluje je na komputerze oraz potrafi je obsługiwać.

6. Podstawowe formy organizowania informacji w bazach danych. Wyszukiwanie informacji w bazach, formułowanie zapytań

Ocena	Wymagania
2	Podaje przykłady baz z życia codziennego, potrafi dodać nowy rekord i zaktualizować dane w istniejącym rekordzie.
3	Podaje przykłady narzędzi do tworzenia baz danych, rozumie metody organizowania informacji w bazach danych, zna pojęcia rekord, klucz główny, wykonuje podstawowe operacje w bazie, korzysta z formularzy i raportów.
4	Określa typ danych, rozumie pojęcie przetwarzania danych w bazie, tworzy własne zapytania, projektuje proste bazy danych określając relacje między tabelami.
5	Uzasadnia, dlaczego umieszczamy dane w kilku tabelach połączonych między sobą relacją, tworze złożone zapytania do wyszukiwania konkretnych danych w bazie.
6	Potrafi zaprojektować i wykonać relacyjną bazę danych, określa typy pól w bazie, tworzy złożone kwerendy, projektuje wygląd formularzy, tworzy raporty w postaci wykresów.

5.2. Metody oceny osiągnięć uczniów

Ocena osiągnięć ucznia na lekcji technologii informacyjnej powinna uwzględniać:

- znajomość metod i pojęć związanych z danym zagadnieniem,
- umiejętność połączenia wiedzy teoretycznej z praktyką,
- umiejętność doboru odpowiednich środków i narzędzi TI do rozwiązania postawionego zadania,
- świadomość wykonywanej pracy,
- sprawność posługiwania się danym programem komputerowym,
- korzystanie z różnych źródeł pomocy,
- umiejętność formułowania wniosków i własnych opinii.

Osiągnięcia uczniów sprawdzamy stosując następujące metody:

- odpowiedź ustna,
- projekty,
- ćwiczenia,
- aktywność ucznia na zajęciach oceniająca pracę własną ucznia, jego zaangażowanie i postawę,
- zadania projektowe kształtujące umiejętności współpracy z grupą oraz pracę indywidualną,
- prezentacja wyników pracy indywidualnej jak i grupy,
- praca domowa.

5.3. Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów

Metody oceny osiągnięć uczniów:

- ćwiczenia, zaczynając od krótkich i prostych, zwiększając stopień trudności;
- stawianie problemu do rozwiązania, rozwiązanie problemu może mieć formę prezentacji, ocenie podlega formułowanie własnych poglądów i opinii, analizy porównawcze, wyciąganie wniosków;
- projekty – przy pracy grupowej nad projektem każdy uczeń oceniany jest za wykonanie cząstkowego zadania, które składają się na cały projekt. Trzeba uwzględnić jego wkład pracy, zaangażowanie i umiejętności pracy w zespole.

➤ *Ćwiczenia*

Uczniowie powinni wykonywać na zajęciach wiele ćwiczeń. Należy zaczynać od ćwiczeń krótkich, prostych i stopniowo zwiększać stopień trudności. Po wykonaniu kilku (dwóch – trzech), kolejne, podobne, powinny być już oceniane. Uczeń powinien zostać poinformowany, które ćwiczenie będzie oceniane. Winno ono dotyczyć omówionego działu materiału. Należy przygotować je tak, aby każdy uczeń miał możliwość zdobycia oceny najwyższej. W ocenie zadań należy uwzględniać nie tylko końcowy efekt pracy, ale również zastosowaną metodę. Uczeń powinien umieć ją przedstawić, używając poprawnego języka technologii informacyjnej.

Stopniując trudności, należy dostrzegać postępy uczniów i je nagradzać. Wszyscy uczniowie powinni mieć szanse otrzymania najwyższych ocen, nie tylko ci, którzy od lat mają w domu komputery – ich wiedza i umiejętności czasem są bardzo chaotyczne.

Uczniowie powinni w ciągu semestru otrzymać wiele cząstkowych ocen z zadań sprawdzających, wówczas ocena końcowa jest bardziej rzetelna. Nie powinien to być tylko jeden końcowy sprawdzian.

Przykład ćwiczenia

W edytorze tekstu opracuj jadłospis dla stołówki. Jadłospis ma zawierać po cztery dowolne wybrane dania do wyboru w każdej grupie (Zupy, Danie główne, Surówki, Desery). W celu określenia wartości energetycznych posłuż się bazą wartości energetycznych dostępną na serwerze (nazwa udziału sieciowego: \\sbs2005\ćwiczenia). Przed rozpoczęciem wykonywania ćwiczenia nauczyciel wyświetla przykładowe wykonanie jadłospisu w celu sprecyzowania niezbędnych elementów, które uczniowie powinni zastosować.

➤ *Problemy*

Oprócz stopni za wykonane zadania, uczniowie powinni być oceniani za umiejętność wypowiedzania się na dany temat, za formułowanie własnych poglądów i opinii, analizy porównawcze, wyciąganie wniosków.

Warto inspirować uczniów do dyskusji, zwłaszcza że na TI jest wiele tematów, które można w taki sposób omawiać. Uczniowie powinni wcześniej przygotować się do takiej dyskusji. Należy zapowiedzieć im, że będą oceniani, i naprawdę oceniać ich wypowiedzi. Mogą przygotowywać się ustnie, ale warto proponować formy prezentacji, zwłaszcza że uczą się je wykonywać.

Przykład problemu

Przedstaw swoją opinię na temat zdania: Czy w przyszłości media przekazywane za pośrednictwem Internetu zastąpią media tradycyjne. I jak zmieni się sposób przekazu tych mediów, czy będzie to przekaz tylko za pośrednictwem ekranu komputera?

➤ *Projekty*

Inną aktywną formą lekcji są projekty indywidualne i grupowe, które stwarzają kolejną możliwość wystawienia kilku ocen. W pracy grupowej każdy uczeń powinien być oceniany za wykonanie cząstkowego zadania, które składają się na cały projekt. Trzeba uwzględnić jego wkład pracy, zaangażowanie i umiejętności pracy w zespole.

Przykłady projektów

Wykonywanie strony www: restauracji, placówki gastronomicznej, czy firmy cateringowej.

Tworzenie gazetki szkolnej.

Nie należy oceniać uczniów stosując formę jednego końcowego sprawdzianu, ponieważ w ciągu całego roku pojawia się wystarczająco wiele możliwości wystawienia ocen cząstkowych, które pełnią rolę motywującą dla uczniów do ciągłej pracy na lekcji.

6. EWALUACJA PROGRAMU NAUCZANIA

Ewaluacja autorskiego programu kształcenia kluczowych kompetencji(KK) z przedmiotu technologii informacyjnej będzie miała na celu zbadanie stopnia realizacji treści programowych oraz oceny jego użyteczności, a w konsekwencji oceny jakości proponowanego programu. Należy również sprawdzić, w jakim stopniu realizacja programu przełożyła się na wzrost poziomu osiągnięć rozwoju kluczowych kompetencji wśród uczniów.

Ewaluacja będzie prowadzona w trzech etapach:

ETAP 1 – przed rozpoczęciem realizacji programu.

Pytania kluczowe:

1. Czy i w jakim stopniu projekt uwzględnia możliwości rozwijania KK?
2. Czy i w jakim stopniu projekt programu uwzględnia potrzeby uczniów z danego typu szkoły?
3. Czy i w jakim stopniu jest poprawna struktura programu nauczania?

Kryterium ewaluacji: ankieta nr 1 (odpowiedź na TAK we wszystkich pytaniach)

ETAP 2- w trakcie realizacji programu.

Pytania kluczowe:

1. Czy wzbogacono zestaw pomocy dydaktycznej? (Zakupienie przynajmniej trzech rodzajów pomocy dydaktycznej)
2. Na ile realizacja programu powoduje zainteresowanie ucznia przedmiotem? (co najmniej przeciętne wyniki w ankiecie nr 2)
3. Jakiego rodzaju metody pracy z uczniem stosował nauczyciel w trakcie realizacji programu? (metodami preferowanymi są metody aktywizujące do samodzielnej i twórczej pracy)

ETAP 3 – po zakończeniu realizacji programu.

Pytania kluczowe:

1. Jaka jest ocena działań nauczyciela realizującego program przez uczniów? (co najmniej przeciętne wyniki w ankiecie nr 3)
2. Czy realizacja programu przyczyniła się do wzrostu poziomu osiągnięć uczniów w zakresie KK? (sprawdzenie procentowego udział uczniów, którzy pogorszyli, poprawili lub utrzymali poziom kluczowych kompetencji poprzez pomiar dydaktyczny w formie Testu „na starcie” i „na mecie”)

Wyniki ewaluacji należy zestawić w formie prezentacji. Ewaluacja w przypadku realizacji tego programu odgrywa bardzo ważną rolę, jest promocją projektu kluczowych kompetencji, jak również promocją szkoły uczestniczącej w tym projekcie w środowisku lokalnym. Dlatego ewaluacja jest tak bardzo ważna, by przez nią dokonać pomiaru efektów, jakie daje innowacyjność tego programu w rozwijaniu kluczowych kompetencji wśród uczniów, które są niezbędne przy dostosowywaniu się do szybko zmieniającego się świata.

Ankieta nr1

Lp.	Pytania	odpowiedzi	
		tak	nie
1	Czy Program spełnia formalną definicję określoną przez MEN?	X	
2	Czy – w sensie formalnym – może on być włączony do szkolnej listy programów?	X	
3	Czy program uwzględnia profil Szkoły, jej możliwości organizacyjne, wyposażenie sal lekcyjnych itp.?	X	

Lp.	Pytania	odpowiedzi	
		tak	nie
4	Czy Program potencjalny umożliwi kształcenie, którego wyniki będą mogły podlegać ocenie zgodnie z WO Szkoły?	X	
5	Czy Program jest zgodny z założeniami Programu Wychowawczego Szkoły?	X	
6	Czy Program jest zgodny z założeniami Podstawy Programowej MEN?	X	
7	Czy cele określone w programie są osiągalne w realiach Szkoły?	X	
8	Czy określono profil absolwenta i czy uwzględnia on osiągnięcie kompetencji kluczowych?	X	
9	Czy dobór treści jest zgodny z profilem Szkoły i klasy, w której Program ma być realizowany?	X	
10	Czy Program jest dostatecznie „elastyczny”, by umożliwić realizację w przypadku zaistnienia zdarzeń losowych (przepadnięcie części zajęć, konieczność długotrwałego zastępstwa, zmiana klas i profili przez niektórych uczniów etc.)?	X	
11	Czy Program daje szansę rozwoju zainteresowań i cech osobowych młodzieży?	X	
12	Czy założenia Programu są właściwe dla faz rozwojowej uczniów?	X	
13	Czy kompetencje merytoryczne i zawodowe nauczycieli są wystarczające dla realizacji Programu?	X	
14	Czy założone, metody i środki są optymalne dla realizacji kształcenia w założonej formie?	X	
15	Czy Program określa środki i narzędzia ewaluacji?	X	
16	Czy Program przewiduje możliwość zastosowania pomiaru dydaktycznego i w jakiej formie?	X	
17	Czy Program przewiduje działania międzyprzedmiotowe i czy jest dydaktycznie użyteczny z perspektywy innych przedmiotów?	x	

Ankieta nr2

Zakreśl znakiem „x” swoje ustosunkowanie się do poszczególnych aspektów zajęć z technologii informacyjnej (skala od 1 do 6) oraz odpowiedz na pytania.

1. Jaki był mój wkład w realizację zajęć?
1, 2, 3, 4, 5, 6
2. Jak współdziałałem w zespole?
1, 2, 3, 4, 5, 6,

3. Co najbardziej podobało mi się na zajęciach?

.....
.....

4. Jak oceniam swoje zaangażowanie w pracę na zajęciach?

1, 2, 3, 4, 5, 6,

5. Jakie zagadnienia okazały się dla mnie trudne?

.....
.....

6. Z czym sobie najlepiej poradziłem?

.....
.....

7. Czy zajęcia były interesujące?

1, 2, 3, 4, 5, 6,

8. W jakim stopniu korzystałem z różnych źródeł informacji podczas realizacji zadań?

1, 2, 3, 4, 5, 6,

9. Podczas realizacji projektu szczególnie zainteresowały mnie

.....
.....

10. Uwagi

Ankieta nr3

Treść pytania	Skala 1- 6
Jaką ocenę wystawiłbyś sobie z przedmiotu?	
W jakim stopniu nauczyciel pomógł Ci zrozumieć lekcje?	
W jakim stopniu wiedzę lekcyjną wykorzystałeś/łaś w zadaniach, ćwiczeniach?	
Jak oceniasz zainteresowanie nauczyciela Twoimi postępami w uczeniu się przedmiotu?	
Jak oceniasz stopień trudności w uczeniu się tego przedmiotu?	

7. BIBLIOGRAFIA

1. „Założenia programowe, zasady opracowywania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie informatyki i technologii informacyjnej”, Tomasz Michniowski, Lublin 2009.
2. „Technologia informacyjna – metody nauczania stosowane w kształtowaniu kompetencji kluczowych”, Ewa Łoś, Alina Reszka.
3. „Technologia informacyjna”, Ewa Gurbiel, Grażyna Hardt-Olejniczak, Ewa Kołczyk, Helena Krupicka, Maciej M. Sysło, WSiP 2009.
4. „Technologia informacyjna”, Witold Wrotek, Helion 2006.
5. „Technologia informacyjna”, Grażyna Koba, MIGRA 2002.

TECHNOLOGIA INFORMACYJNA

**Aneks do autorskiego programu kształtowania
kompetencji kluczowych**

**Zespół Szkół Usługowych
w Ostrowie Wielkopolskim**

**Autor:
Łukasz Bartoszewski**

Ostrów Wielkopolski 2011

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie i założenia dydaktyczno-wychowawcze programu	255
2. Cele edukacyjne – kształcenia i wychowania	255
2.1. Szczegółowe cele wynikające z kluczowej kompetencji	255
2.2. Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty	256
2.3. Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy	257
3. Materiał nauczania związany z celami edukacyjnymi	257
3.1. Tworzenie materiałów reklamowych	257
3.2. Tworzenie materiałów multimedialnych dla gastronomii	258
4. Procedury osiągnięcia szczegółowych celów edukacyjnych	258
4.1. Założenia metodyczne	258
4.2. Proponowany podział godzin	259
4.3. Preferowane metody nauczania-uczenia się	260
4.4. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej	261
4.5. Literatura przedmiotowa	261
5. Opis założonych osiągnięć ucznia i propozycje metod ich oceny	262
5.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu technologia informacyjna	262
5.2. Metody oceny osiągnięć uczniów	263
5.1. Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów	263
6. Ewaluacja programu nauczania	265
7. Bibliografia	266

1. WPROWADZENIE I ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNO-WYCHOWAWCZE PROGRAMU

Celem nauczania przedmiotu technologia informacyjna w szkole ponadpodstawowej jest wyposażenie ucznia w umiejętności świadomego i sprawnego posługiwania się komputerem oraz narzędziami i metodami informatyki, niezbędnymi do aktywnego funkcjonowania w tworzącym się społeczeństwie informacyjnym. Te umiejętności to kompetencje kluczowe, które każdy człowiek powinien nabyć w wyniku procesu edukacji.

Treści nauczania zawarte w niniejszym aneksie mają na celu rozszerzyć umiejętności informatyczne nabyte w trakcie wcześniejszego procesu edukacyjnego. Ponieważ aneks dotyczy programu autorskiego kierowanego do uczniów technikum w zawodach gastronomicznych, dlatego poszerzane będą umiejętności komputerowe wykorzystywane w branży gastronomicznej. Te zawody dzisiaj wymagają bardzo sprawnej umiejętności obsługi komputera i programów branżowych. Dlatego posiadanie umiejętności kluczowych przez tych uczniów jest szczególnie ważne by sprostać wymaganiom rynku pracy po ukończeniu szkoły.

Program realizowany będzie w klasie trzeciej godzinę tygodniowo. A realizacja treści ma mieć formę projektową.

2. CELE EDUKACYJNE – KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

2.1. Szczegółowe cele wynikające z kluczowej kompetencji

Kompetencje informatyczne wymagają solidnego rozumienia i znajomości natury, roli i możliwości TSI w codziennych kontekstach: w życiu osobistym i społecznym, a także w pracy.

Uczeń potrafi:

- przechowywać informacje i posługiwać się nimi;
- ma świadomość możliwości i potencjalnych zagrożeń związanych z Internetem i komunikacją za pośrednictwem mediów elektronicznych (poczta elektroniczna, narzędzia sieciowe) do celów pracy, rozrywki, wymiany informacji, a także do celów uczenia się i badań;

- rozumie w jaki sposób TSI mogą wspierać kreatywność i innowacje;
- ma świadomość zagadnień dotyczących prawdziwości i rzetelności dostępnych informacji oraz zasad prawnych i etycznych mających zastosowanie przy interaktywnym korzystaniu z TSI.

Konieczne umiejętności obejmują zdolność poszukiwania, gromadzenia i przetwarzania informacji oraz ich wykorzystywania w krytyczny i systematyczny sposób, przy jednoczesnej ocenie ich odpowiedności. Osoby powinny posiadać umiejętności wykorzystywania narzędzi do tworzenia, prezentowania i rozumienia złożonych informacji, a także zdolność docierania do usług oferowanych w Internecie, wyszukiwania ich i korzystania z nich; powinny również być w stanie stosować TSI jako wsparcie krytycznego myślenia, kreatywności i innowacji.

Korzystanie z TSI wymaga krytycznej i refleksyjnej postawy w stosunku do dostępnych informacji oraz odpowiedzialnego wykorzystywania mediów interaktywnych. Rozwijaniu tych kompetencji sprzyja również zainteresowanie udziałem w społecznościach i sieciach w celach kulturalnych, społecznych lub zawodowych.

2.2. Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

Oferta edukacyjna szkół zawodowych nie odpowiada wymogom rynku pracy. Absolwent kończąc szkołę nie zawsze potrafi się odnaleźć w szybko zmieniających się warunkach. Dlatego stworzenie warunków rozwoju nowoczesnego szkolnictwa szybko odpowiadającego na potrzeby rynku pracy jest tak bardzo ważne. Od przyszłego pracownika pracodawcy oczekują by absolwent potrafił:

- samodzielnie dostrzegać i rozwiązywać problemy przy użyciu dostępnych narzędzi;
- samodzielnie prowadzić swoje samokształcenie;
- skutecznie komunikować się.

W wyniku procesu edukacji uczeń potrafi:

- wyszukiwać informacje w Internecie niezbędne do rozwiązywania problemów w pracy zawodowej;
- sprawnie korzystać z poczty elektronicznej w komunikowaniu się w pracy z kontrahentami;
- tworzyć materiały reklamowe;
- tworzyć materiały multimedialne branży gastronomicznej.

2.3. Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy

Branża gastronomiczna wymaga od przyszłych pracowników bardzo dobrej znajomości obsługi komputera. Firmy wprowadzają programy komputerowe wspomagające ich działalność w celu usprawnienia pracy, zwiększenia wydajności i jakości obsługi klienta. W szczególności w zawodzie technik organizacji usług gastronomicznych w wyniku procesu kształcenia uczeń potrafi:

- korzystać z komputera i urządzeń peryferyjnych, np.: drukarka, skaner;
- tworzyć w programie do tworzenie materiałów reklamowych wizytówki, karty menu, oferty, cenniki, i inne dokumenty specyficzne dla branży gastronomicznej;
- posługiwać się pocztą elektroniczną w komunikacji z kontrahentami;
- korzystać z zasobów Internetu w pracy zawodowej np.: e-nauka.

3. MATERIAŁ NAUCZANIA ZWIĄZANY Z CELAMI EDUKACYJNYMI

3.1. Tworzenie materiałów reklamowych

Tworzenie prostych ofert, spisów, cenników, czyli ogólnie rozumianych dokumentów tekstowych często nie wystarcza w pewnych zastosowaniach. Odpowiednio przygotowana karta dań, wizytówka firmy, broszura reklamowa to materiały, które w łatwy sposób można przygotować, np.: w programie MS OFFICE Publisher. Rozwój programów tego typu daje nam coraz więcej gotowych szablonów za pomocą, których przygotowanie takich materiałów reklamowych nie wymaga korzystania usług z profesjonalnych usług firm poligraficznych, co w przypadku małej gastronomii często z przyczyn finansowych jest nieekonomiczne.

Treści nauczania:

- programy używane do tworzenia materiałów reklamowych;
- obsługa i możliwości programu MS OFFICE Publisher;
- projektowanie materiałów reklamowych dla obiektu gastronomicznego;
- wydruk materiałów reklamowych obiektu gastronomicznego.

3.2. Tworzenie materiałów multimedialnych dla gastronomii

Stosowanie nowoczesnych technologii w prawie każdej branży daje wymierne efekty. Również w gastronomii tworzenie materiałów multimedialnych o charakterze instruktarzowym czy promocyjnym jest bardzo potrzebne. Czy to zarówno w celu promocji poprzez nagrania wideo z pokazów sztuki kulinarnej mistrzów kuchni, czy też materiały szkoleniowe nagrane na potrzeby e-nauki dla uczniów jak i pasjonatów gotowania pragnących wzbogacić swoje umiejętności. Takie materiały są publikowane w Internecie na różnych stronach internetowych, a korzyści z ich są bardzo duże dla bardzo szerokiego odbiorcy i to w bardzo dostępnej formie.

Treści nauczania:

- Obsługa kamery cyfrowej.
- Zapis nagrania z kamery cyfrowej na dysku komputera.
- Programy do obróbki materiałów filmowych.
- Montowanie materiału audio-wideo.
- Przygotowanie projektu filmowego do nagrania na nośnik DVD.

4. PROCEDURY OSIĄGANIA SZCZEGÓŁOWYCH CELÓW EDUKACYJNYCH

*Nie wystarczy mieć sprawny umysł,
trzeba go jeszcze dobrze używać*

Kartezjusz

4.1. Założenia metodyczne

Planując zajęcia z technologii informacyjnej nauczyciel powinien zapoznać się z celami i treściami nauczania omawianymi w poprzednich etapach edukacyjnych. Należy założyć, że podstawy posługiwania się środkami i narzędziami TI są uczniom już znane. Posiadana przez uczniów już wiedza może nie być dostatecznie utrwalona i uporządkowana. Dlatego zadaniem nauczyciela w szkole ponadgimnazjalnej jest systematyzowanie wiedzy nabytej w gimnazjum i równocześnie poszerzanie jej.

Zgodnie z założeniami podstawy programowej należy omówić metody przetwarzania informacji z wykorzystaniem TI, czyli przetwarzanie baz danych, tekstów, danych w arkuszu kalkulacyjnym oraz informacji z Internetu.

Absolwent szkoły ponadgimnazjalnej powinien dobrze redagować dokumenty tekstowe, stosując zasady profesjonalnego przygotowania tekstów. Nie należy zakładać, że na poprzednich etapach edukacyjnych uczniowie w pełni poznali możliwości komputerowego przetwarzania tekstów.

Uczeń powinien poznać metody prezentacji z wykorzystaniem odpowiedniego oprogramowania, w tym podstawy tworzenia stron internetowych.

Należy omówić nowoczesne metody komunikowania się, w szczególności te oparte na Internecie.

Należy motywować uczniów do poszukiwania informacji z różnych dziedzin wiedzy i życia codziennego oraz rozwijać samodzielność w rozwiązywaniu problemów. Bardzo istotne jest, by pokazać życie w społeczeństwie informacyjnym. Na przykładzie banków elektronicznych, zakupów i aukcji w Internecie, nauki i pracy na odległość, należy uzmysłowić wkraczanie technologii informacyjnej do różnych dziedzin życia codziennego.

Powinien traktować TI jako nowoczesne narzędzie wspomagające kształcenie oraz świadomie i sprawnie posługiwać się narzędziami i środkami TI.

Niezależnie od omawianego tematu należy uwrażliwiać ucznia na zachowania społeczne, zwłaszcza te w wirtualnej rzeczywistości, i jaki mogą mieć wpływ na ich życie.

Należy także zwrócić uwagę ucznia na te elementy prawa autorskiego, które dotyczą jego działań, np. pozyskiwanie informacji z różnych źródeł, w tym z Internetu, oraz korzystanie z programów komputerowych (tu omówić rodzaje licencji).

4.2. Proponowany podział godzin

Program jest opracowany na 35h lekcyjnych w klasie trzeciej technikum po jednej godzinie tygodniowo.

Proponowany podział godzin:

Lp.	Nazwa działu	Liczba godzin
Tworzenie materiałów reklamowych 15h		
1.	Programy używane do tworzenia materiałów reklamowych	1
2.	Obsługa i możliwości programu MS OFFICE Publisher	2
3.	Projektowanie materiałów reklamowych	11
4.	Drukowanie materiałów reklamowych	1

Lp.	Nazwa działu	Liczba godzin
Tworzenie materiałów multimedialnych dla gastronomii 15h		
1.	Podstawy obsługi kamery cyfrowej	2
2.	Zapis nagrania wideo z kamery na komputer	1
3.	Programy do montażu materiałów filmowych	1
4.	Montaż materiału filmowego	7
5.	Podkładanie nagrań audio do filmu i inne efekty	3
6.	Zapis materiału filmowego na płycie DVD	1
Godziny do dyspozycji nauczyciela 5h		

4.3. Preferowane metody nauczania-uczenia się

Z uwagi na specyfikę tematyki przedmiotu preferowanymi metodami nauczania technologii informacyjnej są:

- wykład informacyjny,
- pogadanka,
- objaśnienia i wyjaśnienia,
- pokaz z objaśnieniem,
- ćwiczenia praktyczne,
- metoda projektu,
- portfolio.

W zależności od wybranej metody nauczania proces kształcenia może mieć formy pracy:

- indywidualnej z uczniem,
- grupowej (grupy kilku osobowe),
- zbiorowej (cała grupa zajęciowa).

Warto korzystać w czasie lekcji z więcej niż jednej metody. Metody podające powinny być stosowane bardzo rzadko. Dlatego należy preferować metody aktywizujące ucznia do samodzielnej i twórczej pracy.

4.4. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Wyposażenie pracowni komputerowej:

- stanowisko komputerowe zgodne wymaganiami systemu operacyjnego (najlepiej dla każdego ucznia oddzielne),
- system operacyjny Windows XP,
- program użytkowy: MS OFFICE 2007PL,
- dostęp do Internetu,
- kamera cyfrowa,
- drukarka kolorowa,
- skaner,
- tablica biała na pisaki,
- stanowisko nauczyciela połączone do projektora,
- program antywirusowy,
- kamera internetowa,
- słuchawki i mikrofony do każdego stanowiska.

4.5. Literatura przedmiotowa

Ciągły rozwój TSI powodują, że dostępna literatura nie zawsze odpowiada aktualnym potrzebom. Zaleca się pozyskiwanie informacji z Internetu, encyklopedii internetowych, a także publikacji poświęconym obsłudze konkretnych programów.

5. OPIS ZAŁOŻONYCH OSIĄGNIĘĆ UCZNIA I PROPOZYCJE METOD ICH OCENY

5.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu technologia informacyjna

7. Tworzenie materiałów reklamowych	
Ocena	Wymagania
2	Uczeń: – z pomocą nauczyciela tworzy prostą wizytówkę;
3	– tworzy proste wizytówki, ulotki reklamowe oraz drukuje je na drukarce kolorowej;
4	– tworzy wizytówki, ulotki, karty menu oraz drukuje je na drukarce kolorowej;
5	– tworzy dowolne materiały reklamowe zakładu gastronomicznego oraz je drukuje dobierając samodzielnie najlepszy papier do danego wydruku;
6	– tworzy i drukuje zaawansowane graficznie materiały reklamowe dla zakładu gastronomicznego; – kalkuluje koszty wydruku na większą skalę.

8. Tworzenie materiałów multimedialnych dla gastronomii	
Ocena	Wymagania
2	Uczeń potrafi: – nagrać kamerą cyfrową materiał filmowy;
3	– nagrać i zgrać na komputer materiał;
4	– nagrać, zgrać i wstępnie dokonać obróbki materiału filmowego w prostym programie;
5	– zaplanować tematykę materiału filmowego, nagrać go, zgrać do komputera, dokonać obróbki, dodać napisy informacyjne, przygotowany materiał zapisać na płycie DVD;
6	– zaplanować tematykę materiału filmowego, nagrać go, zgrać do komputera, dokonać obróbki, dodać napisy informacyjne, dodać ścieżkę audio, dograć nagranie głosowe, zmontowany film zapisać na płycie DVD oraz dobrać metodę powielenia filmu do celów promocyjnych lub instruktażowych.

5.2. Metody oceny osiągnięć uczniów

Ocena osiągnięć ucznia na lekcji technologii informacyjnej powinna uwzględniać:

- znajomość metod i pojęć związanych z danym zagadnieniem,
- umiejętność połączenia wiedzy teoretycznej z praktyką,
- umiejętność doboru odpowiednich środków i narzędzi TI do rozwiązania postawionego zadania,
- świadomość wykonywanej pracy,
- sprawność posługiwania się danym programem komputerowym,
- korzystanie z różnych źródeł pomocy,
- umiejętność formułowania wniosków i własnych opinii.

Osiągnięcia uczniów sprawdzamy stosując następujące metody:

- odpowiedź ustna,
- projekty,
- ćwiczenia,
- aktywność ucznia na zajęciach oceniająca pracę własną ucznia, jego zaangażowanie i postawę,
- zadania projektowe kształtujące umiejętności współpracy z grupą oraz pracę indywidualną,
- prezentacja wyników pracy indywidualnej jak i grupy,
- praca domowa.

Ocenianie powinno odbywać się zgodnie z zasadami PSO oraz WSO.

5.1. Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów

Metody oceny osiągnięć uczniów:

- Ćwiczenia, zaczynając od krótkich i prostych zwiększając stopień trudności.
- Stawianie problemu do rozwiązania, rozwiązanie problemu może mieć formę prezentacji, ocenie podlega formułowanie własnych poglądów i opinii, analizy porównawcze, wyciąganie wniosków.
- Projekty – przy pracy grupowej nad projektem każdy uczeń oceniany jest za wykonanie cząstkowego zadania, które składają się na cały projekt. Trzeba uwzględnić jego wkład pracy, zaangażowanie i umiejętności pracy w zespole.

➤ *Ćwiczenia*

Uczniowie powinni wykonywać na zajęciach wiele ćwiczeń. Należy zaczynać od ćwiczeń krótkich, prostych i stopniowo zwiększać stopień trudności. Po wykonaniu kilku (dwóch – trzech) kolejne, podobne, powinno być już oceniane. Uczeń powinien zostać poinformowany, które ćwiczenie będzie oceniane. Winno ono dotyczyć omówionego działu materiału. Należy przygotować je tak, aby każdy uczeń miał możliwość zdobycia oceny najwyższej. W ocenie zadań należy uwzględniać nie tylko końcowy efekt pracy, ale również zastosowaną metodę. Uczeń powinien umieć ją przedstawić, używając poprawnego języka technologii informacyjnej.

Stopniując trudności, należy dostrzegać postępy uczniów i je nagradzać. Wszyscy uczniowie powinni mieć szanse otrzymania najwyższych ocen, nie tylko ci, którzy od lat mają w domu komputery – ich wiedza i umiejętności czasem są bardzo chaotyczne.

Uczniowie powinni w ciągu semestru otrzymać wiele cząstkowych ocen z zadań sprawdzających, wówczas ocena końcowa jest bardziej rzetelna. Nie powinien to być tylko jeden końcowy sprawdzian.

Przykład ćwiczenia

W programie MS OFFICE Publisher opracuj kartę menu dla zakładu gastronomicznego, np.: dla restauracji. Karta ma zawierać cztery grupy: Zupy, Dania mięsne, Ryby, Napoje. W każdej grupie zaproponuj przynajmniej 5 produktów. Określ wielkość porcji i dodaj cenę. Przed rozpoczęciem ćwiczenia nauczyciel wyświetla przykładowe wykonanie karty menu w celu sprecyzowania niezbędnych elementów, które uczniowie powinni zastosować.

➤ *Problemy*

Oprócz stopni za wykonane zadania, uczniowie powinni być oceniani za umiejętność wypowiedziania się na dany temat, za formułowanie własnych poglądów i opinii, analizy porównawcze, wyciąganie wniosków.

Warto inspirować uczniów do dyskusji, zwłaszcza że na TI jest wiele tematów, które można w taki sposób omawiać. Uczniowie powinni wcześniej przygotować się do takiej dyskusji. Należy zapowiedzieć im, że będą oceniani, i naprawdę oceniać ich wypowiedzi. Mogą przygotowywać się ustnie, ale warto proponować formy prezentacji, zwłaszcza że uczą się je wykonywać.

Przykład problemu

Przedstaw swoją opinię na temat zdania: Czy w przyszłości media przekazywane za pośrednictwem Internetu zastąpią media tradycyjne. I jak zmieni się sposób przekazu tych mediów, czy będzie to przekaz tylko za pośrednictwem ekranu komputera?

➤ *Projekty*

Inną aktywną formą lekcji są projekty indywidualne i grupowe, które stwarzają kolejną możliwość wystawienia kilku ocen. W pracy grupowej każdy uczeń powinien być oceniany za wykonanie cząstkowego zadania, które składają się na cały projekt. Trzeba uwzględnić jego wkład pracy, zaangażowanie i umiejętności pracy w zespole.

Przykłady projektów

Wykonywanie filmu szkoleniowego z zakresu gotowania wybranych potraw czy też filmu promującego specjalności kulinarnych restauracji, placówki gastronomicznej czy oferty firmy cateringowej.

Nie należy oceniać uczniów stosując formę jednego końcowego sprawdzianu, ponieważ w ciągu całego roku pojawia się wystarczająco wiele możliwości wystawienia ocen cząstkowych, które pełnią rolę motywującą dla uczniów do ciągłej pracy na lekcji.

6. EWALUACJA PROGRAMU NAUCZANIA

Procedury ewaluacji

Ewaluacja programu obejmuje ocenę efektów realizacji programu, czyli umiejętności zawartych w założeniach edukacyjnych.

Ewaluacji programu dokona prowadzący zajęcia poprzez ocenę wynikającą z obserwacji i refleksji nad realizacją zadań związanych z programem i pracą uczniów oraz przez informację zwrotną zawartą w ankietach ewaluacyjnych wypełnionych przez uczniów na koniec zajęć.

Narzędzia ewaluacji:

- Ankiety ewaluacyjne (wypełniane przez uczniów na koniec zajęć).
- Sprawozdanie z przeprowadzonych zajęć obejmujące ocenę stopnia realizacji założonych celów (prowadzący zajęcia).

Przykład ankiety ewaluacyjnej dla ucznia

PYTANIE	TAK	NIE
1. Czy forma zajęć zachęciła Cię do aktywnego udziału w zajęciach?		
2. Czy dzieliłeś się z innymi członkami grupy swoją wiedzą?		
3. Czy zajęcia pomogły Ci utrwalić i poszerzyć twoje wiadomości?		
4. Czy jesteś zadowolony ze swojej aktywności na zajęciach?		

7. BIBLIOGRAFIA

„Założenia programowe, zasady opracowywania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie informatyki i technologii informacyjnej”, Tomasz Michniowski, Lublin 2009.

„Technologia informacyjna – metody nauczania stosowane w kształtowaniu kompetencji kluczowych”, Ewa Łoś, Alina Reszka.

TECHNOLOGIA INFORMACYJNA

Autorski program kształtowania kompetencji kluczowych

**Zespół Szkół Nr 3 im. Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej
w Dzierżoniowie**

**Autor:
Mirosław Głód**

Dzierżoniów 2010

SPIS TREŚCI

Notatka o autorze	269
Wprowadzenie i założenia dydaktyczno-wychowawcze programu	269
Cele edukacyjne – kształcenia i wychowania	270
Szczegółowe cele wynikające z kluczowej kompetencji	270
Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty	271
Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy	271
Szczegółowe cele wynikające z podstawy programowej	272
Materiał nauczania związany z celami edukacyjnymi	273
Posługiwanie się środkami, czyli urządzeniami TI	273
Komputerowe środowisko pracy	273
Wpływ TI na najbliższe otoczenie i społeczeństwo	273
Bezpieczeństwo systemów komputerowych	273
Stosowanie narzędzi TI	273
Wykorzystanie edytora tekstu	273
Opracowywanie danych i prowadzenie obliczeń	274
Elementy grafiki komputerowej	274
Zastosowanie bazy danych w firmie	274
Komunikowanie się, poszukiwanie i wykorzystywanie Informacji	275
Rozwiązywanie różnorodnych problemów	275
Tworzenie prezentacji multimedialnej firmy	275
Posługiwanie się środkami, czyli urządzeniami TI	275
Wpływ TI na najbliższe otoczenie i społeczeństwo	276
Stosowanie narzędzi TI, czyli wszelkiego rodzaju oprogramowania	276
Komunikowanie się, poszukiwanie i wykorzystywanie Informacji	277
Rozwiązywanie różnorodnych problemów	277
Założenia metodyczne	277
Podział godzin	278
Stosowanie metody nauczania-uczenia się	278
Wyposażenie pracowni przedmiotowej	279
Literatura przedmiotowa	279
Opis założonych osiągnięć ucznia i propozycje metod ich oceny	280
Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu technologia informacyjna	280
Metody oceny osiągnięć uczniów	281
Ewaluacja programu nauczania	284

NOTATKA O AUTORZE

Autorem programu jest mgr inż. Mirosław Głód, nauczyciel dyplomowany w Zespole Szkół Nr 3 im. Kombatantów RP w Dzierżoniowie uczący przedmiotów informatycznych i zawodowych, pracujący w zawodzie nauczyciela od 19 lat. Jest opiekunem szkolnej pracowni komputerowej. Autor pracuje z młodzieżą kształcąca się w różnych zawodach, między innymi w zawodzie technik ekonomista, technik handlowiec, technik agrobiznesu. Jako nauczyciel podczas swojej praktyki zawodowej prowadził zajęcia z następujących przedmiotów: technologia informacyjna, przetwarzanie informacji, upowszechnianie informacji, pracownia informatyczno-ekonomiczna, oprogramowanie biurowe, elementy informatyki itp.

WPROWADZENIE I ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNO-WYCHOWAWCZE PROGRAMU

Technologia informacyjna służy wszechstronnemu posługiwaniu się informacją i komunikowaniu się. Dotyczy to zarówno zakresu, z jakiego pochodzi informacja, celów korzystania, jak i sposobów posługiwania się nią. Główna umiejętność kształcona u uczniów na lekcjach tego przedmiotu to: poszukiwanie, selekcjonowanie i wykorzystywanie informacji z różnych źródeł oraz efektywne posługiwanie się środkami i narzędziami TI.

Niniejszy program jest propozycją nauczania technologii informacyjnej w zakresie podstawowym w technikum w zawodzie technik ekonomista. Jest on zgodny z obowiązującą podstawą programową dla przedmiotu technologia informacyjna.

Program autorski dla uczniów technikum ekonomicznego ma na celu rozwijać umiejętności uczniów w aspekcie uwarunkowań regionalnych i lokalnych, z uwzględnieniem kierunku kształcenia zawodowego w zakresie kompetencji kluczowych w ramach technologii informacyjno-komunikacyjnych.

Opracowanie i wdrożenie autorskiego programu kształtowania kompetencji kluczowych z technologii informacyjnej w zawodzie technik ekonomista realizowane jest w ramach projektu pt. „SZKOŁA KLUCZOWYCH KOMPETENCJI.

Udział w projekcie, otworzy przed młodymi ludźmi nowe wyzwania i perspektywy, a nabyte umiejętności pozwolą na wykorzystanie kluczowych kompetencji zarówno w życiu zawodowym, jak i społecznym.

Ponadregionalny Program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski centralnej i południowo-zachodniej” dotyczącego Programu Operacyjnego Kapitał ludzki, Priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty, Działanie 3.3 Poprawa jakości kształcenia: Poddziałanie 3.3.4 Modernizacja treści i metod kształcenia.

Kształtowanie nowych umiejętności ma na celu zwiększenie zainteresowania uczniów przedmiotem Technologia informacyjna oraz przygotowanie ich zgodnie z wymogami europejskiego rynku pracy. Absolwent kończący szkołę musi też być przygotowany do samodzielnego doskonalenia swojej wiedzy i umiejętności. Trudna sytuacja na lokalnym rynku pracy wymaga od naszych absolwentów samodzielności w działaniu i kreatywności. Umiejętności te możemy rozwijać w naszych uczniach w jeszcze większym stopniu dzięki uczestnictwu w tym projekcie.

Poniższy program nauczania zachowuje wymaganą zgodność z Podstawą programową, a jednocześnie kładzie duży nacisk na kształtowanie kompetencji kluczowych ucznia w aspekcie potrzeb rozwojowych regionu. Pozwala on również wypełnić obowiązek podania uczniowi i rodzicom wymagań obowiązujących w przedmiocie technologia informacyjna, zawartych w § 4 p. 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. z 2004 r. Nr 199, poz. 2046).

CELE EDUKACYJNE – KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

Szczegółowe cele wynikające z kluczowej kompetencji

1. Rozumienie możliwości wykorzystania technologii informacyjnej do wykształcenia kompetencji zawodowych oraz przygotowania do samokształcenia w zawodzie;
2. Wykorzystanie umiejętności przygotowywania referatów i publicznych prezentacji z wykorzystaniem źródeł informacji dostępnych za pomocą komputera i nowoczesnych technik multimedialnych;
3. Wykorzystanie różnych narzędzi i sposobów komunikowania się w świecie rzeczywistym, jak i wirtualnym, z zachowaniem zasad etykiety i współzycia społecznego;

4. Wykorzystanie umiejętności autoprezentacji ucznia z wykorzystaniem technologii multimedialnych i sieciowych;
5. Kształtowanie postawy odpowiedzialności za podejmowane działania i przewidywanie skutków tych działań;
6. Uświadomienie zasad prawnych i etycznych mających zastosowanie przy interaktywnym korzystaniu ze środków TI;
7. Rozumienie potencjalnych zagrożeń związanych z Internetem.

Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

1. Kształtowanie kompetencji kluczowych.
2. Nauczenie ucznia planowania i organizowania własnego procesu uczenia się.
3. Nauczenie ucznia skutecznego porozumiewania się i aktywnego słuchania.
4. Kształtowanie postaw przedsiębiorczych.
5. Wykorzystanie środków i narzędzi TI do rozwiązywania problemów z różnych dziedzin kształcenia i życia codziennego.
6. Kształtowanie umiejętności komunikacyjnych (autoprezentacja).
7. Rozumienie potrzeby pracy w zespole, również w sieci Internet.
8. Kształtowanie umiejętności tworzenia dokumentacji potrzebnych podczas poszukiwania pracy (CV, list motywacyjny, podanie itp.).
9. Rozwijanie umiejętności doboru oprogramowania potrzebnego do rozwiązania problemów.
10. Rozwijanie umiejętności wyszukiwania i korzystania z usług oferowanych w Internecie.

Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy

1. Posługiwanie się podstawowymi pojęciami z zakresu informatyki, technik biurowych, statystyki, w tym klasyfikować te pojęcia.
2. Korzystanie z literatury i innych źródeł informacji.
3. Wykorzystywanie w pracy biurowej środków technicznych i materiałów biurowych.
5. Redagowanie pism w sprawach osobowych i sprawach związanych z obrotem towarowym.
6. Opracowanie i prezentowanie zebranych materiałów.

7. Korzystanie z systemu operacyjnego, nakładki systemowej, arkusza kalkulacyjnego i bazy danych przy rozwiązywaniu problemów ekonomicznych.
8. Posługiwanie się wybranym edytorem tekstu przy sporządzaniu korespondencji.
9. Organizowanie własnego stanowiska pracy.

Szczegółowe cele wynikające z podstawy programowej

1. Korzystanie z zaawansowanych możliwości środków, narzędzi i metod technologii informacyjnej.
2. Dobieranie źródeł informacji, metod dostępu do nich oraz środków technologii informacyjnej do wykonywanych zadań i rozwiązywanych problemów.
3. Wykorzystanie technologii informacyjnej do komunikacji i prezentacji swoich osiągnięć.
4. Wykorzystanie technologii informacyjnej przy tworzeniu własnego warsztatu pracy.
5. Wykorzystanie możliwości technologii informacyjnej w różnych dziedzinach kształcenia i życia.
6. Przystosowanie się do szybko zmieniającego się świata technologii.
7. Pogłębianie umiejętności sprawnego posługiwania się systemem operacyjnym.
8. Przygotowanie do życia i podejmowania odpowiedzialnych zadań w społeczeństwie informacyjnym.
9. Stosowanie zasad dobrego i taktownego zachowania w Sieci.
10. Przestrzeganie podstawowych zasad korzystania z cudzych materiałów umieszczanych na własnych stronach WWW.
11. Poznanie zagadnień dotyczących publikacji i promowania stron w Internecie.
12. Rozumienie celu tworzenia prezentacji komputerowych.
13. Dostosowywanie treści i formy do celu prezentacji.
14. Opracowywanie dokumentów o rozbudowanej strukturze, zawierających informacje pochodzące z różnych źródeł.
15. Wyszukiwanie informacji w bazach danych i formułowanie zapytań.
16. Rozwiązywanie zadań z zakresu różnych dziedzin nauczania z wykorzystaniem programów komputerowych i metod informatyki.
17. Korzystanie z informacji związanych z kształceniem, pochodzących z różnych źródeł.
18. Komunikowanie się poprzez sieć komputerową.
19. Doskonalenie umiejętności prezentacji prac uczniów z zastosowaniem programów komputerowych.

MATERIAŁ NAUCZANIA ZWIĄZANY Z CELAMI EDUKACYJNYMI

Posługiwanie się środkami, czyli urządzeniami TI

3.1.1. Komputerowe środowisko pracy

- 1) elementy zestawu komputerowego;
- 2) urządzenia medialne współpracujące z komputerem: odtwarzacz płyt, fotograficzny aparat cyfrowy, telefon komórkowy, skaner;
- 3) reprezentacja i organizacja danych w komputerze – różne formaty plików, uwzględniające rodzaj i przeznaczenie informacji;
- 4) funkcjonowanie systemu operacyjnego;
- 5) regulamin pracowni i zasady bezpieczeństwa i higieny pracy;
- 6) sposoby bezpiecznego korzystania z sieci (zalogowanie, wylogowanie, zakładanie konta);
- 7) wewnątrzszkolny systemem oceniania.

Wpływ TI na najbliższe otoczenie i społeczeństwo

3.2.1. Bezpieczeństwo systemów komputerowych

1. Normy prawne odnoszące się do stosowania TI, m.in. dotyczące rozpowszechniania programów komputerowych i przestępczości komputerowej.
2. Poufność, bezpieczeństwo i ochrona danych oraz informacji w komputerze i w sieci komputerowej.
3. Rodzaje licencji na programy komputerowe.

Stosowanie narzędzi TI

Wykorzystanie edytora tekstu

1. Zasady tworzenia dokumentu tekstowego oraz formatowania czcionki i akapitu.
2. Zasady budowania struktury dokumentu.

3. Sposoby definiowania stylu dokumentu.
4. Zarządzanie tabelami.
5. Narzędzia służące do korekty tekstów.
6. Stosowanie zasad kontroli edytorskiej.
7. Edycja wzorów z wykorzystaniem edytora równań.
8. Przenoszenie informacji wyszukanych w internecie do dokumentu tekstowego.
9. Zapis dokumentu w pliku o wybranym formacie, drukowanie dokumentu, praca nad długim i złożonym tekstem.
10. Redagowanie stopki i nagłówka.
11. Wstawianie przypisów.

Opracowywanie danych i prowadzenie obliczeń

1. Zasady wprowadzania danych i wykonywania obliczeń w arkuszu.
2. Prezentacja danych na wykresach.
3. Adresowanie względne i bezwzględne.
4. Wykorzystanie arkusza jako prostej bazy danych.
5. Wykorzystanie gotowych funkcji.
6. Ustawienie parametrów wydruku i drukowanie arkusza.

Elementy grafiki komputerowej

1. Rodzaje grafiki komputerowej (rastrowa i wektorowa).
2. Przygotowanie grafiki do umieszczenia w dokumencie tekstowym (skalowanie, kadrowanie, itp.).
3. Formaty plików graficznych.
4. Zapis pliku graficznego w różnych formatach.
5. Mechanizm ole.
6. Metody opracowywania dokumentu o rozbudowanej strukturze (np. gazetka szkolna).

Zastosowanie bazy danych w firmie

1. Pojęć związane z bazami danych.
2. Reguły tworzenia baz danych.
3. Projektowania bazy w konkretnym celu.

4. Wyszukiwanie informacji w bazie danych.
5. Sortowanie danych zawartych w bazie.
6. Powiązanie tabel relacjami.
7. Prezentacja danych w bazie – formularze i raporty.
8. Wprowadzanie i aktualizacja danych poprzez formularze.
9. Wykorzystanie bazy do korespondencji seryjnej, z uwzględnieniem ochrony danych osobowych.

Komunikowanie się, poszukiwanie i wykorzystywanie Informacji

1. Wyszukiwanie informacji w sieciach komputerowych i Internecie.
2. Wykorzystywanie różnorodnych technik poszukiwania, selekcjonowania, gromadzenia, przetwarzania i interpretacji informacji.
3. Komunikowanie się na odległość za pomocą komputera i sieci oraz uczestniczenie w życiu różnych grup i społeczności.
4. Konfiguracja programów pocztowych.
5. Bezpieczeństwo poczty elektronicznej.
6. Zasady etykiety.

Rozwiązywanie różnorodnych problemów

Tworzenie prezentacji multimedialnej firmy

1. Tworzenie prezentacji z wykorzystaniem gotowych szablonów.
2. Wstawianie i formatowanie tekstu.
3. Wstawianie różnych obiektów do prezentacji.
4. Odtwarzanie przygotowanych prezentacji:
 - Narzędzia do tworzenia stron, porównanie ich możliwości, tworzenie hiperłącza, publikowanie strony w Internecie, procedury osiągnięcia szczegółowych celów edukacyjnych.

Posługiwanie się środkami, czyli urządzeniami TI

1. Uczniowie poznają parametry i cechy zestawu komputerowego, przydatne przy doborze zestawu do efektywnego wykonania zadania.
2. Uczniowie korzystają z urządzeń medialnych, współpracujących z komputerem.

3. Uczniowie poznają różne możliwości pracy w sieci komputerowej.
4. Uczniowie poznają możliwości systemu operacyjnego.

Wpływ TI na najbliższe otoczenie i społeczeństwo

1. Uczniowie poznają i uczą się przestrzegać prawnych i etycznych norm dotyczących: rozpowszechniania programów komputerowych, bezpieczeństwa i ochrony danych oraz korzystania z usług sieci komputerowej.
2. Uczniowie poznają nowe obszary zastosowań TI.
3. Uczniowie podejmują decyzje o użyciu komputera i TI do rozwiązania zadania lub osiągnięcia celu.
4. Uczniowie prezentują swoje osiągnięcia z wykorzystaniem możliwości TI.

Stosowanie narzędzi TI, czyli wszelkiego rodzaju oprogramowania

1. Uczniowie wykorzystują edytor tekstu m.in. do pisania listów motywacyjnych, CV, do wykonywania wizytówek, ulotek reklamowych, ogłoszeń, harmonogramu prac.
2. Uczniowie redagują teksty specjalistyczne, np. zawierające wzory matematyczne.
3. Uczniowie zapisują i realizują proste obliczenia i symulacje w arkuszu kalkulacyjnym.
4. Uczniowie piszą faktury, zamówienia w arkuszu kalkulacyjnym.
5. Uczniowie poznają podstawowe formy organizacji informacji w bazach danych (wykorzystują program Access do utworzenia bazy danych pracowników firmy).
6. Uczniowie wyszukują informacje w bazach danych za pomocą rozbudowanych zapytań.
7. Uczniowie stosują regularnie programy pakujące i programy antywirusowe.
8. Uczniowie poznają nowe narzędzia TI pomocne w rozwiązywaniu różnych typów zadań.
9. Uczniowie posługują się TI do obsługi programów stosowanych w prowadzeniu firmy.
10. Uczniowie korzystają z multimedialnych zasobów informacji.
11. Uczniowie przetwarzają informacje zapisane w różnych formatach.
12. Uczniowie biegle posługują się oprogramowaniem, wspomagającym uczenie się różnych dziedzin.

Komunikowanie się, poszukiwanie i wykorzystywanie Informacji

1. Uczniowie komunikują się i uczestniczą w życiu różnych społeczności za pośrednictwem lokalnych (np. w szkole) i rozległych sieci komputerowych.
2. Uczniowie korzystają z dostępnych za pomocą komputera źródeł informacji.
3. Uczniowie poznają i wykorzystują różne techniki pozyskiwania, selekcji, przetwarzania i interpretacji oraz przechowywania informacji.
4. Uczniowie gromadzą, wartościują, selekcjonują i scalają wiedzę oraz informacje, korzystając przy tym z TI i przydatną na przedmiotach zawodowych.

Rozwiązywanie różnorodnych problemów

1. Uczniowie wykorzystują programy pakujące i programy antywirusowe.
2. Uczniowie wykonują prezentacje multimedialne lub tworzą własne strony WWW.
3. Uczniowie doskonalą umiejętność samodzielnego korzystania z narzędzi TI do rozwiązywania różnych problemów.
4. Uczniowie przedstawiają wykonane prezentacje.
5. Uczniowie poznają narzędzia do tworzenia prezentacji w sieci (porównują możliwości).
6. Uczniowie poznają język HTML (tytuły i nagłówki, akapity, formatowanie tekstu, tworzenie list wypunktowywanych i numerowanych, wstawianie grafiki).
7. Uczniowie tworzą hiperłącza.
8. Uczniowie publikują strony (publikację) w sieci (Internecie).
9. Uczniowie powtarzają i utrwalają poznane wiadomości i umiejętności dotyczące korzystania z Internetu.

Założenia metodyczne

Optymalnym rozwiązaniem, z uwagi na możliwość stosowania różnych metod nauczania, byłyby zajęcia obejmujące jednorazowo dwie godziny lekcyjne a liczba uczniów w grupie wynosiła około 15 osób. Gdy grupy są bardziej liczne, np. 16–17 lub gdy otwiera się oddział np. 24-osobowy (brak podziału na grupy), może pojawić się problem z niemożliwością realizacji programu. W programie nauczania została uwzględniona stosunkowo duża ilość godzin do dyspozycji nauczyciela, wynika to z faktu, że niektóre zajęcia mogą przepadać (wycieczki, apele).

W realizacji programu należy uwzględnić szczególnie działania pozwalające na indywidualizację w procesie kształcenia, wyzwajające chęci poznania nowego, pozwalające na samodzielność w rozwiązywaniu problemów i wyciąganiu wniosków. Na ile jest to możliwe i może być skuteczne zaleca się prowadzenie zajęć z wykorzystaniem metod aktywizujących. Efektem takich działań będzie rozwijanie postaw kreatywnych, inicjatywności, samodzielności. Wartością dodatkową będzie również przyrost wiary we własne możliwości, zwiększenie poczucia własnej wartości oraz nabycie umiejętności i wiedzy przydatnej w życiu osobistym i przyszłym zawodowym.

Podział godzin

Treści programowe przewidziane do realizacji z zakresu technologii informacyjnej w technikum o profilu technik ekonomista mogą być realizowane w cyklu rocznym, dwie godziny tygodniowo lub w ciągu dwóch lat w cyklu dwu letnim. W obu rozwiązaniach na realizację programu przeznaczone jest w cyklu 72 godzin lekcyjnych. Realizacja kształcenia obejmuje jednostki lekcyjne przeznaczone na nowy materiał, lekcje utrwalająco – ćwiczeniowe, powtórzeniowe i sprawdzające.

LP	Dział tematyczny	Proponowana ilość godzin
1.	Komputerowe środowisko pracy.	8
2.	Wpływ TI na najbliższe otoczenie i społeczeństwo	4
3.	Stosowanie narzędzi TI, czyli wszelkiego rodzaju oprogramowania.	16
4.	Komunikowanie się, poszukiwanie i wykorzystywanie Informacji	6
5.	Rozwiązywanie różnorodnych problemów.	10
6.	Do dyspozycji nauczyciela	28
	Razem	72

Stosowanie metody nauczania-uczenia się

W procesie edukacyjnym należy stosować różne metody nauczania. Zaleca się w możliwie dużym zakresie stosować metody aktywizujące. Metoda projektów uwolni/wyzwoli w uczniach inicjatywność i kreatywność.

Ćwiczenia przedmiotowe umożliwią sprawdzenie poziomu zrozumienia i przyswojenia nowych treści. Niemniej jednak niektóre zagadnienia wymagać mogą zastosowania metod innych niż czysto aktywizujące, by uzyskać u uczniów satysfakcjonujący efekt poznawczy nowych treści.

Zalecane są prezentacje multimedialne, połączone z pogadanką lub dyskusją, niezbędnym może okazać się również wykład.

Stosowanie określonej metody uzależnione jest od realizowanego tematu lekcji, a także od bazy dydaktycznej i poziomu intelektualnego uczniów. Dlatego w każdym przypadku nauczyciel musi podjąć decyzję, którą z metod należy zastosować, by uzyskać pożądaną efekt.

Wyposażenie pracowni przedmiotowej

Na komputerach uczniowskich powinien być zainstalowany system Windows XP lub lepszy i oprogramowanie MS Office 2003. Oprogramowania użyte podczas realizacji treści zawartych w programie nauczania to m.in.: edytory tekstu, arkusze kalkulacyjne, programy do grafiki wektorowej i rastrowej, programy finansowo-księgowo, przeglądarki i wyszukiwarki internetowe, programy typu OCR (rozpoznawanie tekstu), kompilatory językowe, słowniki i encyklopedie multimedialne.

Ważnym, wspomagającym i systematyzującym pracę uczniów środkiem dydaktycznym jest też podręcznik szkolny. Podręcznik *Technologia informacyjna* autorstwa Grażyny i Wojciecha Hermanowskich wydany przez OPERON. W celu podniesienia jakości kształcenia oraz ułatwienia nabywania przez uczniów kompetencji kluczowych, nie tylko w zakresie informatyki, przydatne byłyby wzbogacające i uatrakcyjniające proces dydaktyczny następujące pomoce dydaktyczne:

- cyfrowy aparat fotograficzny lub cyfrowa kamera,
- kamerki internetowe na każde stanowisko pracy,
 - przenośne nośniki pamięci zewnętrznej (pendrive, płyt cd-rom),
 - projektor.

Wymienione wyżej pomoce dydaktyczne są niezbędne w realizacji poszczególnych działów tematycznych w procesie nauczania.

Literatura przedmiotowa

1. Michniowski T., Założenia programowe, zasady opracowania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie informatyki technologii informacyjnej, WSEI, Lublin 2009.

2. Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych, techników, uzupełniających liceów ogólnokształcących i techników uzupełniających – Technologia informacyjna, rozporządzenie MEN z dnia 23 grudnia 2008 r.
3. Diagnoza regionalna implementacji Kompetencji Kluczowych w kontekście potrzeb i uwarunkowań lokalnych i regionalnych oświaty i rynku pracy Zespołu Szkół Nr 3 im. Kombatantów RP w Dzierżoniowie.
4. Hermanowska G., Hermanowski W., Program nauczania technologii informacyjnej w zakresie podstawowym dla liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum, OPERON, Gdynia 2006.
5. www.kluczowe-kompetencje.pl.
6. Dokument: Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie.
7. Hermanowska Grażyna, Hermanowski Wojciech – Podręcznik ”Technologia informacyjna” dla liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum, Wydawca: OPERON. Gdynia 2010.

OPIS ZAŁOŻONYCH OSIĄGNIĘĆ UCZNIĄ I PROPOZYCJE METOD ICH OCENY

Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu technologia informacyjna

Przy ocenie osiągnięć uczniów można stosować ogólne kryteria oceniania:

dopuszczający:

- Wymagania konieczne – uczeń posiada elementarne wiadomości i umiejętności, które stanowią podstawę do kontynuowania nauki w zakresie TI na wyższym poziomie. Wykonuje ćwiczenia przy dużej pomocy nauczyciela.

dostateczny

- Wymagania podstawowe – uczeń posiada wiadomości i umiejętności niezbędne do opanowania treści z wyższych poziomów oraz rozwiązuje z pomocą nauczyciela typowe problemy teoretyczne i praktyczne w zakresie TI.

dobry

- Wymagania rozszerzające – uczeń samodzielnie rozwiązuje typowe problemy z zakresu TI.

bardzo dobry

- Wymagania dopełniające – uczeń rozwiązuje zadania o charakterze problemowym, wymagające samodzielnego doboru metod informatyki oraz narzędzi TI.

celujący

- Wymagania wykraczające – uczeń posiada wiadomości i umiejętności wykraczające poza program nauczania oraz stosuje je w nowych, nietypowych sytuacjach problemowych z zakresu TI.

Metody oceny osiągnięć uczniów

Ocenie pracy ucznia powinien podlegać nie tylko sposób i poprawność wykonanego zadania. Premiować należy również pomysł, wysiłek intelektualny ucznia oraz umiejętność współpracy, jeśli zadanie tego wymaga.

Głównymi kontrolowanymi pracami uczniów oraz osiągnięciami przez nich wyznaczonych celów będą:

- sposób wykonania praktycznych zadań, ćwiczenia, projektów przy komputerze;
- systematyczność;
- precyzja i estetykę wykonywanych zadań;
- celowość;
- działania uczniów w czasie pracy (sposób zaangażowania);
- jakość wspólnych lub indywidualnych projektów wykonanych przez uczniów na zajęciach;
- zadania do wykonania poza godzinami zajęć;
- zadania dodatkowe;
- udział w konkursach, zajęciach dodatkowych;
- portfolio (pendrive, cd-rom itp.).

Zadania stawiane przez nauczyciela powinny mieć taką konstrukcję, by mogły zapewnić uczniom spełnienie wymagań na określonym poziomie, a system oceniania miał dla ucznia motywujący charakter.

Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów

TEST JEDNOKROTNEGO WYBORU

Sieci komputerowe – Internet

Za każdą poprawną odpowiedź otrzymasz 1 pkt.

W każdym pytaniu zaznaczasz jedną prawidłową odpowiedź według wzoru, np. **b**

Jeżeli pomylisz się, skreśl i zaznacz odpowiedź ponownie

według wzoru, np. **b** **c**

- Jakie usługi między innymi udostępnia Internet?
 - 1) TCP/IP, WWW, News
 - 2) http, ftp, mailto
 - 3) WWW, com, IRC

- Plik z jakim rozszerzeniem może zawierać animację odtwarzaną na stronie WWW?
 - gif
 - jpg
 - mp3

- Kiedy rozpoczęto budowę Internetu?
 - około roku 1914, ale wybuch pierwszej wojny światowej opóźnił prace
 - w latach 60., jako rozwiązanie militarne
 - w 1995 roku gry powstał system MS Windows 95

- Od czego zależy szybkość ściągnięcia strony WWW przez dowolną przeglądarkę?
 - od rozmiaru strony i szybkości modemu
 - od rozmiaru strony
 - od szybkości modemu

- Adres **onet.pl** to adres:
 - polskiego portalu internetowego
 - przeglądarki internetowej
 - znanej firmy produkującej modemy

- Wybierz prawidłowo napisany adres e-mail:
 1. jan.kowalski@bigos.pl
 2. @hotmail.com
 3. moja rybka@jezioro.pl

- Bps
 - najmniejsza jednostka szybkości transmisji danych
 - inaczej bity na sekundę – miara szybkości transmisji danych
 - ilość modulacji sygnału na sekundę przy transmisji danych przez modem

- Czy banner to:
 - mały obrazek reklamowy na WWW, który często jest linkiem do innej strony
 - Steve Banner – nowy szef Microsoft od spraw Internetu
 - mały obrazek nazywany też licznikiem odwiedzin, umieszczany celu kontroli liczby odwiedzających daną stronę

- Etykieta to zbiór zasad:
 - określających prawidłowe zachowanie w Internecie tzw. „sieciowa etykieta”
 - pomocnych przy włamaniach do serwerów bankowych
 - opisujących wszystkie protokoły internetowe, np. TCP/IP

- Adres strony WWW to:
 - HTML, czyli Hypertext Markup Language
 - HTTP, czyli Hypertext Transfer Protocol
 - URL, czyli Uniform Resource Locators
 - TCP/IP, czyli Transmission Control Protocol

- Cookie to:
 - funkcja pozwalająca logicznie przyporządkować serwer
 - program, przeprowadza on test sprawdzający, czy host działa prawidłowo
 - mały plik zapisywany automatycznie na twardym dysku użytkownika

- Który z poniższych adresów internetowych jest poprawny:
 - http://www.firma.com
 - http:\\www.firma.pl.com
 - http:\\firma.com\\sklep.html

Punktacja	
Zadanie	maks
1	1
2	1
3	1
4	1
5	1
6	1
7	1
8	1
9	1
10	1
11	1
12	1
Razem	12

EWALUACJA PROGRAMU NAUCZANIA

Po zrealizowaniu programu przewidziana jest jego ewaluacja.

W tym celu zostanie przeprowadzona ankieta ewaluacyjna dla uczniów uczestniczących w zajęciach i prowadzącego je nauczyciela. Sugestie i wnioski płynące z ankiet zostaną wykorzystane do oceny programu TI oraz do dalszej pracy.

Ankieta ewaluacyjna dla ucznia:

1. Czy chętnie uczestniczyłeś (-aś) w zajęciach technologii informacyjnej?

TAK NIE

2. Jeśli w pytaniu 1. udzieliłeś (-aś) odpowiedzi „NIE”, to wyjaśnij dlaczego:

.....

.....

3. Czy lekcje technologii informacyjnej spełniły Twoje oczekiwania?

TAK NIE

4. Jeśli w pytaniu 3. udzieliłeś (-aś) odpowiedzi „NIE”, to wyjaśnij dlaczego:

.....

.....

5. Które, Twoim zdaniem, wiadomości i umiejętności zdobyte na lekcjach technologii informacyjnej możesz wykorzystać w przyszłości? Wymień kilka z nich:

.....
.....

6. Jakich treści zabrakło na lekcjach technologii informacyjnej lub było za mało?

.....
.....

7. Co sprawiało Ci największe trudności na zajęciach technologii informacyjnej?

.....
.....

Ewaluacji programu może dokonywać :

- Przedstawiciel projektu, „Szkoła Kluczowych Kompetencji”.
- Dyrektor szkoły – na podstawie analizy dokumentów: dziennika lekcyjnego, rozkładu materiału, prac uczniowskich, ankiety dla uczniów.
- Nauczyciel – na podstawie wywiadu, testu, ankiety dla uczniów.

TECHNOLOGIA INFORMACYJNA

**Aneks do autorskiego programu kształtowania
kompetencji kluczowych**

**Zespół Szkół Nr 3 im. Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej
w Dzierżoniowie**

**Autor:
Mirosław Głód**

Dzierżoniów 2011

UZASADNIENIE OPRACOWANIA ANEKSU

Nauczyciel szkoły ponadgimnazjalnej powinien zapoznać się z treściami omawianymi wcześniej, a także uwzględnić w swoich działaniach indywidualne doświadczenia, umiejętności i plany ucznia, dbając jednocześnie o kształtowanie u wszystkich zainteresowań nowoczesnymi technologiami, ułatwiającego funkcjonowanie w tworzącym się społeczeństwie informacyjnym. Uczeń powinien postrzegać komputer jako uniwersalne narzędzie, ułatwiające i przyspieszające wykonanie wielu zadań. Reasumując, zajęcia z technologii informacyjnej na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej powinny:

- sprzyjać rozwojowi intelektualnemu i społecznemu ucznia,
- kształtować umiejętność samodzielnego zdobywania wiedzy i prezentowania wyników,
- wiązać wiedzę informatyczną z zadaniami wynikającymi z życia codziennego (nauka szkolna, rozwijanie własnych zainteresowań),
- zwracać uwagę na odpowiedzialność za skutki podjętych działań.

Tak prowadzone staną się dobrą okazją do realizacji nadrzędnego celu pracy edukacyjnej, czyli wszechstronnego rozwoju ucznia.

Material nauczania

Lp.	Material nauczania	godz.
Grafika komputerowa – jak tworzyć i obrabiać obrazy rozszerzenie		
1	Przypomnienie wiadomości z klasy pierwszej	1
2	Elektroniczne albumy do zdjęć i grafik	1
3	Pojęcia używane w programach graficznych	1
4	Kryteria wyboru oprogramowania	1
5	Retusz zdjęć	1
6	Wykonywanie fotomontażu	2
7	Wykonywanie kolażu	2
8	Tworzenie szkolnego folderu reklamowego	2

Lp.	Material nauczania	godz.
Bezpieczeństwo i ochrona danych w komputerze		
9	Procedury ratunkowe	2
10	Kopowanie uszkodzonego dysku	2
11	Odzyskiwanie haseł	2
12	Odzyskiwanie danych a prawo	1
Tworzenie stron WWW		
13	Budowanie strony internetowej – wprowadzenie	1
14	Graficzne elementy strony WWW	1
15	Projektowanie strony	2
16	Umieszczanie obiektów na stronie	1
17	Projektowanie i wykonanie podstron	1
18	Wykorzystanie skryptów na stronie	1
19	Wysyłanie gotowej strony na serwer	1
Sieci komputerowe – budowa, zabezpieczenie, programy sieciowe		
20	Budowa sieci komputerowej – wprowadzenie	1
21	Elementy tworzące sieć komputerowa oraz ich łączenie	1
22	Udostępnianie zasobów komputera i drukarki w sieci	1
23	Wykorzystanie sieci peer-to peer	1
24	Podłączanie sieci lokalnej do internetu	1
25	Komunikatory sieciowe	1
26	Udostępnianie zasobów za pomocą programu FTP	1
27	Korzystanie z programów antywirusowych	1
28	Godziny do dyspozycji nauczyciela	1
	Razem	35

Podział godzin

Realizacja programu będzie się odbywać po w dwóch grupach, na każdą z grup przypadnie po 1 godzinie w tygodniu w klasie II i III, tj. po 17 godzin w danym roku na grupę. W podziale na grupy, jedna godzina co drugi tydzień na grupę. W sumie w ciągu dwóch lat zostanie zrealizowanych ogółem 70 godzin dydaktycznych.

Procedury osiągnięcia celów

Technologia informacyjna to przedmiot praktyczny. Umożliwia nauczycielowi takie zorganizowanie procesu kształcenia, w którym uczeń pracuje w indywidualnym tempie: samodzielnie rozwiązując problemy, czytając objaśnienia. Pozwala uczniom na eksperymenty i samodzielne odkrywanie najskuteczniejszej metody działania. Najlepsze efekty dydaktyczne dają zadania wyzwalające aktywność i zaangażowanie, np. przez odwoływanie się do zainteresowań i opinii ucznia. W ten sposób z „cudzych” (nauczycielskich, autorskich, podręcznikowych) przekształcane są na zadania „własne”.

Innym przykładem są zadania, których efektem jest przygotowanie ćwiczeń, instrukcji i wskazówek dla innych uczniów, czyli wystąpienie w roli nauczyciela. Cechą wszystkich omawianych zadań jest wielość i nieprzewidywalność rozwiązań, znakomicie zwiększające kreatywność ucznia, jego zainteresowanie samą pracą i jej efektami.

Do najskuteczniejszych metod aktywizujących należy metoda projektów. Oprócz wszystkich cech już wymienionych charakteryzuje się ona możliwością wyboru strategii rozwiązania, dobrania poziomu trudności do własnych ambicji i możliwości, dostrzeżenia związków szkolnej nauki z realnym światem.

Praca nad projektami jest zwykle pracą zespołową, dlatego dodatkowym pożytkiem staje się konieczność współpracy z innymi, umiejętność podejmowania decyzji, negocjowania i przekonywania, odpowiedzialność za podjęte zobowiązania.

Najważniejszą zaletą tak zorganizowanej aktywności uczniów jest zmierzenie się z problemem wymagającym myślenia na wyższym poziomie. Rozwiązanie takiego problemu nie polega na prostym zestawieniu znalezionych informacji, a na wypracowaniu na bazie indywidualnych ekspertyz stanowiska grupy, uwzględniającego różne aspekty analizowanego problemu, a następnie zaprezentowaniu wyników innym.

Nauka prowadzona w ten sposób staje się znakomitym treningiem przed dalszymi, własnymi poszukiwaniami i konstruowaniem w ich wyniku wiedzy. Podstawowe zasady, które nauczyciel powinien przestrzegać, a do których należą:

- zasada pogłębłości i stopniowania trudności,
- zasada łączenia teorii z praktyką,
- zasada wielostronnego aktywizowania uczniów.

Ważne jest, aby zostały dobrane i zastosowane odpowiednie metody pracy, które rozwijają samodzielność intelektualną.

Wśród nich można wymienić:

- metoda projektów,
- pokaz,
- doświadczenia i eksperymenty,
- schematy postępowania przy rozwiązywaniu problemów,
- burza mózgów, dyskusje nad rozwiązaniami problemów,
- obserwacja,
- gry dydaktyczne, np. psychologiczne, symulacyjne.

Wyposażenie pracowni

1. Serwer.
2. Komputer dla ucznia (15 stanowisk).
3. Komputer dla nauczyciela (1 szt.).
4. drukarka laserowa Kyocera 920 FX.
5. Rzutnik multimedialny.
6. Ekran podwieszany.
7. Aparat cyfrowy.

Ewaluacja programu nauczania

Każda ewaluacja składa się z trzech etapów: przygotowania, realizacji i podsumowania.

Celem ewaluacji jest sprawdzenie skuteczności metod i form pracy z uczniami, doboru treści programu oraz sprawdzenie użyteczności programu. Warto odpowiedzieć sobie na pytania:

- W jakim stopniu program odpowiada potrzebom praktycznym ucznia?
- Czy program rozwija zainteresowania ucznia?
- Co wyzwala aktywność uczniów?
- Czy przyjęte zasady współpracy sprzyjały otwartej komunikacji i dobrej atmosferze na lekcjach?

- Co utrudnia realizację programu?

Metody i techniki ewaluacji:

- Wymóg triangulacji – porównanie danych pochodzących z różnych źródeł.
- Dokonywanie analizy, czy podjęte działania nastawione są na kształtowanie założonych postaw i umiejętności.
- Przygotowanie i przeprowadzenie ankiet wśród uczniów.
- Ocena zakresu wiedzy i umiejętności:
 - odpowiedź ustna,
 - testy,
 - rysunki,
 - projekty,
 - prace wytwórcze (ocena włożonej pracy).
- Stosowanie wiedzy i umiejętności w rozwiązywaniu typowych zadań.
- Umiejętność pracy w grupie.
- Wkład pracy w zadania zespołowe.
- Systematyczne przygotowanie do lekcji.
- Aktywny udział w lekcji.

Projekt ewaluacji

Pytania ankietowe dla uczniów.

1. Czy lekcje technologii informacyjnej poszerzyły Twoją dotychczasową wiedzę?
2. Czy uważasz, że lekcje były ciekawe?
3. Czy umiejętności zdobyte na lekcjach TI przydają Ci się w nauce innych przedmiotów?
4. Czy umiejętności zdobyte na lekcjach TI mogą Ci się przydać w pracy zawodowej?
5. Czy korzystając z tego, czego nauczyłeś się na TI, częściej obecnie korzystasz z technik komputerowych na co dzień?
6. Jakie działy/tematy najbardziej Ci się podobały?
7. Jakie działy/tematy najmniej Ci się podobały?
8. Jak można by było zmienić omawianie tych działów, aby były dla Ciebie ciekawsze?
9. Czy tempo pracy na zajęciach było dla Ciebie odpowiednie?
10. Czy uważasz, że lekcje TI pozwoliły Ci rozwijać swoje zdolności i umiejętności?

TECHNOLOGIA INFORMACYJNA

**Autorski program kształtowania
kompetencji kluczowych**

**Zespół Szkół Elektrycznych im. T. Kościuszki
w Opolu**

**Autor:
Kazimierz Król**

Opole 2010

SPIS TREŚCI

Notatka o autorze	297
1. Wprowadzenie i założenia dydaktyczno-wychowawcze	297
2. Cele edukacyjne kształcenia i wychowania	299
2.1. Cele ogólne wynikające z podstawy programowej	299
2.2. Cele ogólne wynikające z kluczowej kompetencji technologia informacyjna	300
2.3. Cele ogólne wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy	300
2.4. Cele ogólne wynikające z profilu kształcenia zawodowego	301
3. Szczegółowe cele wynikające z kluczowej kompetencji technologia informacyjna	301
3.1. Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty	302
3.2. Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy	303
3.3. Szczegółowe cele wynikające z podstawy programowej	303
3.4. Szczegółowe cele wychowawcze	304
4. Materiał nauczania związany z celami edukacyjnymi	306
4.1. Źródła informacji i metody komunikacji	306
4.2. Internet	306
4.3. Wędrówki po Internecie	307
4.4. Wyszukiwanie informacji	308
4.5. Poczta elektroniczna	308
4.6. Bezpieczeństwo danych	308
4.7. Komputer a prawo	309
4.8. Przyszłość przekazu informacji	309
4.9. Sprzęt TI	309
4.10. System operacyjny	310
4.11. Aplikacje	310
4.12. Ochrona danych	310
4.13. Utrzymywanie komputera w sprawności	311
4.14. Sieci komputerowe	311
4.15. Opracowywanie dokumentów tekstowych	312
4.16. Arkusz kalkulacyjny	314
4.17. Bazy danych	315
4.18. Metody prezentacji informacji z wykorzystaniem TI	317
5. Procedury osiągnięcia szczegółowych celów edukacyjnych	318
5.1. Założenia metodyczne	318
5.2. Proponowany podział godzin	319
5.3. Preferowane metody nauczania-uczenia się	320
5.4. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej	320
5.5. Literatura przedmiotowa	321
6. Opis założonych osiągnięć ucznia i propozycje metod ich oceny	321
6.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu technologia informacyjna	321
6.2. Metody oceny osiągnięć uczniów	331
6.3. Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów	332
7. Ewaluacja programu nauczania	333
Bibliografia	337

NOTATKA O AUTORZE

Jestem absolwentem Uniwersytetu Opolskiego Wydziału Mat.-Fiz.-Chem. o specjalności fizyk-matematyk. Posiadam 9-letni staż pracy pedagogiczno-wychowawczej, jestem nauczycielem dyplomowanym.

W 2003 roku ukończyłem studia podyplomowe z zakresu informatyki, na Uniwersytecie Opolskim. Pracę zawodową rozpocząłem jako nauczyciel matematyki i informatyki w gimnazjum. Do moich obowiązków należało utrzymanie sieci LAN oraz jej modernizacja, prowadzenie szkolnej strony internetowej, konserwacja sprzętu. Obecnie pracuję w Zespole Szkół Elektrycznych, prowadzę zajęcia z przedmiotów zawodowych: systemy i sieci komputerowe oraz zajęcia specjalizacyjne dla klas informatycznych.

W roku szkolnym 2009/2010 uczestniczyłem w projekcie finansowanym ze środków unijnych w ramach Innowacyjnej Szkoły Zawodowej.

W ramach przygotowania uczniów do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe, prowadzę zajęcia specjalizacyjne *Systemy i sieci komputerowe* dla klasy IV technikum elektrycznego i elektronicznego.

Administruję i na bieżąco aktualizuję szkolną witrynę internetową bazującą na Joomla! otwartym systemie zarządzania treścią.

Kazimierz Król

1. WPROWADZENIE I ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNO-WYCHOWAWCZE

Opracowany autorski program nauczania z technologii informacyjnej będzie wdrażany w Publicznym Technikum Nr 5 Zespołu Szkół Elektrycznych im. T. Kościuszki w Opolu. Potrzeba uczestnictwa szkoły w projekcie Szkoła Kluczowych Kompetencji wynika z chęci podniesienia poziomu Kompetencji Kluczowych u uczniów naszej szkoły, zwrócenia uwagi na zagadnienie „Kompetencje Kluczowe” i rolę, jaką odgrywa ono w obecnej sytuacji na rynku pracy. Do przyczyn zainteresowania projektem można zaliczyć:

- Uatrakcyjnienie oferty kształcenia;

- Możliwość dalszego rozwoju uczniów, rodziców i nauczycieli w oparciu o rozwijanie Kompetencji Kluczowych;
- Nawiązywanie kontaktów i współpracy z pozostałymi uczestnikami projektu poprzez wymianę doświadczeń i publikacji;
- Uczestniczenie uczniów naszej szkoły w Wakacyjnych Obozach Naukowych;
- Podniesienie kwalifikacji nauczycieli biorących udział w projekcie;
- Zacieśnienie współpracy pomiędzy uczniami, rodzicami, przedsiębiorcami i nauczycielami.

Obecnie szkoła uczestniczy w dwóch projektach, współfinansowanych ze środków unijnych, tj. „Młodzi zawodowcy – program rozwojowy szkół Miasta Opola” oraz „Innowacyjna Szkoła Zawodowa”.

Nasze technikum kształci uczniów w zawodach: elektryk, elektronik, mechatronik, informatyk i teleinformatyk. Jedną z kompetencji kluczowych – technologia informacyjna – będzie realizowana na przedmiocie technologia informacyjna w klasie I i II, po jednej godzinie w roku szkolnym 2010/2011 oraz 2011/2012 w zawodzie technik mechatronik, nr zawodu 311 [50].

Nasuwa się pytanie, dlaczego akurat w tym zawodzie? Odpowiedzią są dane z regionalnego rynku pracy, świadczące o tym, że w branży technicznej mechatronika będzie dziedziną potrzebną i kluczową, choćby dlatego, że zauważany jest nadmiar innych specjalności na rynku pracy, np. informatyków. Kreatywny mechatronik będzie posiadał umiejętność samokształcenia, planowania, zarządzania, prezentowania własnej osoby poprzez e-Portfolio, stronę www, obróbkę zdjęć w edytorze graficznym, a jeżeli do tego dodamy fachową wiedzę oraz umiejętności praktyczne, to otrzymamy pracownika atrakcyjnego dla pracodawców, aktywnie uczestniczącego w regionalnym rynku pracy.

Niniejszy program autorski z przedmiotu TECHNOLOGIA INFORMACYJNA został opracowany z uwzględnieniem:

1. Podstawy programowej zawartej w rozporządzeniu MENiS z dnia 26 lutego 2002 r., w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. Nr 51 z 29 maja 2002 r. z późniejszymi zmianami);
2. Zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (Dz.U. E z 30 grudnia 2006 r.);
3. Diagnozy lokalnego rynku pracy i oświaty;

4. Standardów wymagań maturalnych i egzaminów zawodowych;
5. Rozporządzenia MEN z dnia 8 czerwca 2009 w sprawie dopuszczenia do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego i programów nauczania oraz dopuszczania do użytku szkolnego podręczników (Dz.U. Nr 89, poz. 730).

Program jest dokumentem ułatwiającym pracę nauczyciela, składa się z siedmiu działów tematycznych, logicznie ze sobą powiązanych. Stwarza możliwość realizacji indywidualnych i grupowych projektów, sprzyja kreowaniu pomysłowości i inicjatywy wśród uczniów. Przygotowuje ich do podejmowania samodzielnych decyzji i działań zarówno w życiu zawodowym, jak i prywatnym. Program zakłada również kształtowanie u uczniów wartości etycznych, wyrażanych w odpowiednich zachowaniach: w szkole, pracy, rodzinie, społeczeństwie.

Zaproponowane metody pracy, gwarantują osiągnięcie założonych celów. Program uwzględnia również opis osiągnięć ucznia oraz metod ich oceniania. Zmieniająca się sytuacja gospodarcza kraju i świata, wymusza wzrost poziomu standardów wymagań wobec absolwentów różnych typów szkół. Dlatego program kształtuje tak niezbędne obecnie i bardzo pożądane przez pracodawców w znaczeniu nie tylko lokalnym, ale również globalnym umiejętności, wynikające z teoretycznej i praktycznej kompetencji kluczowej „technologia informacyjna”.

2. CELE EDUKACYJNE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

Cele edukacyjne możemy podzielić na cele ogólne i szczegółowe, zarówno jedne jak i drugie muszą uwzględniać treści, umożliwiające dobre przygotowanie ucznia, do aktywnego udziału w życiu społecznym, gospodarczym, w znaczeniu nie tylko lokalnym. Dlatego muszą uwzględniać podstawę programową, standardy egzaminów zawodowych, dane z lokalnego i europejskiego rynku pracy, profil zawodowy ucznia, oraz umiejętności wynikające z kompetencji kluczowych.

2.1. Cele ogólne wynikające z podstawy programowej

- Wykształcenie umiejętności świadomego i sprawnego posługiwania się komputerem oraz narzędziami i metodami informatyki.
- Przygotowanie do aktywnego funkcjonowania w tworzącym się społeczeństwie informacyjnym.
- Przestrzeganie zasad bezpiecznej pracy z komputerem.

- Posługiwanie się typowymi aplikacjami (edytor tekstów, arkusz kalkulacyjny, baza danych, przeglądarka stron WWW, klient poczty elektronicznej).
- Posługiwanie się typowymi urządzeniami peryferyjnymi (drukarki, skanery itp.).
- Wykształcenie umiejętności pracy i komunikacji w grupie.
- Wykształcenie umiejętności planowania i realizowania zaplanowanych prac.
- Poznanie zasad funkcjonowania gospodarki europejskiej i światowej.

2.2. Cele ogólne wynikające z kluczowej kompetencji technologia informacyjna

Opanowanie i sprawne posługiwanie się umiejętnościami wynikającymi z kompetencji technologia informacyjna zbliża absolwenta szkoły do przyjętego w krajach Unii Europejskiej profilu pracownika.

Dlatego w programie uwzględniono następujące cele:

- kształtowanie umiejętności organizacji, zarządzania i planowania wyglądu dokumentu firmowego;
- rozbudzanie kreatywności, pomysłowości i wyobraźni przy tworzeniu stron www;
- poznanie możliwości wykorzystania swoich mocnych stron w dążeniu do sukcesu przez e-Portfolio;
- kształtowanie takich umiejętności, jak innowacyjność, ocena i podejmowanie ryzyka w uzasadnionych przypadkach;
- praktyczne wykorzystanie wiedzy, do rozwiązywania problemów i osiągania zamierzonych celów;
- propagowanie postaw etycznego pracownika i pracodawcy;
- skuteczne komunikowanie się – prezentacja własnego punktu widzenia.

2.3. Cele ogólne wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy

- Kształtowanie umiejętności korzystania z analiz rynku pracy, opracowywanych przez różnego rodzaju instytucje i urzędy.
- Znajomość struktury i branż przedsiębiorstw na lokalnym rynku pracy.
- Propagowanie zachowań wynikających z zasady konkurencyjności.
- Doskonalenie umiejętności korzystania z różnych instytucji.

2.4. Cele ogólne wynikające z profilu kształcenia zawodowego

- Umiejętność korzystania z kodeksów, norm, przepisów prawnych.
- Opracowywanie dokumentów o rozbudowanej strukturze, zawierających informacje pochodzące z różnych źródeł.
- Rozwiązywanie zadań z zakresu różnych dziedzin nauczania z wykorzystaniem programów komputerowych i metod informatyki.
- Podstawowe formy organizowania informacji w bazach danych spotykanych w otoczeniu ucznia. Wyszukiwanie informacji w bazach danych, formułowanie rozbudowanych zapytań.
- Korzystanie z informacji związanych z kształceniem, pochodzących z różnych źródeł, oraz komunikowanie się poprzez sieć.
- Wspomaganie prezentacji prac uczniów z zastosowaniem programów komputerowych. Prezentacja w sieci internet.
- Rozwój zastosowań komputerów. Prawne i społeczne aspekty zastosowań informatyki.

3. SZCZEGÓŁOWE CELE WYNIKAJĄCE Z KLUCZOWEJ KOMPETENCJI TECHNOLOGIA INFORMACYJNA

Uczeń będzie potrafił:

- opracowywać dokumenty z wykorzystaniem różnych narzędzi informatycznych i różnych źródeł informacji;
- tworzyć prezentacje z wykorzystaniem programów komputerowych;
- posługiwać się programami komputerowymi i metodami informatyki w uczeniu się i rozwiązywaniu problemów;
- korzystać z dostępnych źródeł informacji za pomocą komputerów;
- komunikować się z wykorzystaniem sieci komputerowej;
- ocenić swój przedsiębiorczy potencjał do tworzenia np. własnej www;
- stosować techniki skutecznego komunikowania się;
- określić swoje predyspozycje zawodowe i zaplanować działania, zmierzające do rozwoju osobistego i zawodowego;
- zarządzać własnym czasem;

- konstruować i wypowiadać własne opinie i sądy na piśmie korzystając z różnych edytorów tekstu;
- stosować nowoczesne techniki dobrej autoprezentacji podczas rozmowy kwalifikacyjnej, np. e-Portfolio;
- wykorzystać techniki twórczego myślenia, projektując sieć LAN i WiFi;
- zaprojektować biznesplan swojej firmy tworząc dokument wielostronicowy;
- posługiwać się programem komputerowym, ułatwiającym prowadzenie dokumentacji finansowej firmy (Excel);
- sporządzić profil poszukiwanego pracownika na podstawie różnych źródeł informacji.

3.1. Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

Informacje o lokalnych przedsiębiorcach, firmach z kapitałem zagranicznym, strukturze i branżach przedsiębiorstw znajdujących się na terenie województwa są nieocenione dla przyszłego absolwenta. Same informacje jednak nie wystarczą, trzeba posiadać umiejętność ich analizowania, segregowania, wyszukiwania, zatem program powinien realizować cele po osiągnięciu, których uczeń będzie potrafił:

- ustalić strukturę i branże przedsiębiorstw działających na lokalnym rynku pracy na podstawie informacji branżowych, czy z Internetu,
- identyfikować inwestorów zagranicznych, krajowych i lokalnych aby dostosować im odpowiedni wizerunek na www,
- porządkować i segregować dane z rynku pracy, takie jak: klasyfikacja zawodów, charakter produkcji, prognozy i tendencje rozwoju branży, liczba, czy dynamika wzrostu,
- analizować lokalny rynek dóbr i usług w odniesieniu do kondycji finansowej mieszkańców w określonych regionach województwa,
- przewidywać nisze na rynku usług w określonych branżach, pod kątem innowacyjności reklamy danej firmy,
- współpracować z firmami branży IT,
- wyszukiwać działające w regionie fundusze i projekty,
- redagować ogłoszenia tekstowe graficzne,
- znać i rozwinąć współpracę z poligrafią (ogłoszenia graficzne),
- wyszukać placówki doskonalące w zawodach elektrycznych, porównać ich oferty, wybrać odpowiednie studia oraz studia podyplomowe.

3.2. Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy

Cele te mają za zadanie tak ukierunkować nauczanie, aby przygotować ucznia do zaplanowania swojej kariery zawodowej oraz wykorzystania swoich kwalifikacji zawodowych w praktyce. Uwzględniają również standardy egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe.

Uczeń:

- weryfikuje wymagane uprawnienia do wykonywania zawodu mechatronika,
- ocenia szanse zatrudnienia w zawodzie mechatronika, analizując strukturę zgłaszanych ofert pracy oraz najważniejsze branże w regionie,
- opracowuje dokumenty aplikacyjne do firm branży elektrycznej, energetycznej, elektroenergetycznej,
- organizuje praktykę zawodową, wykorzystując zasady dobrej komunikacji w pierwszym spotkaniu z pracodawcą,
- posługuje się umiejętnością prowadzenia e-Firmy,
- rozpoznaje popyt na pracę mechatronika, analizując dane z europejskiego rynku pracy,
- analizuje popyt i podaż na rynku dóbr i usług w branży elektrycznej, pod kątem planowanej własnej działalności gospodarczej, prowadzi i uczestniczy w tematycznych Internetowych grupach dyskusyjnych,
- planuje działania związane z pozyskaniem środków finansowych niezbędnych do rozpoczęcia własnej działalności gospodarczej,
- stosuje techniki negocjacji w rozmowach z potencjalnym klientem,
- posługuje się ogólnie przyjętymi zasadami, pozwalającymi skalkulować cenę wyrobu, usługi w swoim przedsiębiorstwie.

3.3. Szczegółowe cele wynikające z podstawy programowej

Celem przedmiotu technologia informacyjna jest przygotowanie ucznia do aktywnego i świadomego uczestnictwa w życiu gospodarczym kraju, poszukiwania pracy i świadomego jej wyboru oraz zachęcanie do samozatrudnienia. Zadania te wynikają z podstawy programowej, realizacja ich wymaga, aby uczeń potrafił:

- posługiwać się różnymi trendami w TI, czerpać korzyści i mieć świadomość zagrożeń jakie niesie ze sobą rozwój technologii informacyjnej,
- łączyć i wykorzystywać różne narzędzia informatyczne w procesie rozwiązywania problemów i komunikowania wyników,
- świadomie wpływać TI na instytucje polityczne, gospodarcze i kulturalne współczesnego społeczeństwa,
- dokonać samooceny,
- posłużyć się systemem komputerowym, urządzeniami TI przyłączonymi do komputera i oprogramowaniem,
- posłużyć się programami użytkowymi (edytor tekstu, program graficzny, arkusz kalkulacyjny, baza danych), dobrać odpowiedni program do wykonania zadania, stworzyć rozbudowany dokument tekstowy,
- rozwiązać zadanie wymagające współdziałania różnych aplikacji,
- przygotować prezentację multimedialną,
- stworzyć prostą stronę www,
- stworzyć prostą wizytówkę oraz e-Portfolio,
- korzystać ze źródeł informacji udostępnianych przez TI: wyszukać, zapisać, przetworzyć i opracować informacje,
- korzystać z usług sieci globalnej (grupy dyskusyjne, wymiana plików), publikować dokumenty w sieci,
- posługiwać się protokołem FTP do przesyłu danych,
- umieć pokazać Polskę poprzez reklamę swojej firmy na tle międzynarodowych organizacji gospodarczych.

3.4. Szczegółowe cele wychowawcze

W szczegółowych celach wychowawczych zawarte są postawy, wartości i zachowania, bez których nie sposób dobrze funkcjonować w życiu rodzinnym, zawodowym i społecznym.

Uczeń powinien:

- przestrzegać regulaminów związanych z korzystaniem z pracowni informatycznej,
- przestrzegać warunków BHP i porządku na stanowisku pracy,
- korzystać z licencjonowanego oprogramowania komputerowego,
- być przekonany o szkodliwości wchodzenia na strony www o tematyce propagującej pornografię, przemoc oraz nienawiść rasową,

- mieć szacunek dla efektów pracy innych,
- przestrzegać zasad prawa autorskiego,
- nie udostępniać bez wyraźnego powodu danych osobowych,
- kształtować umiejętności współpracy i dyskusowania w grupie,
- pogłębiać pokorę i skromności wobec stanu wiedzy we wszystkich dziedzinach,
- mieć szacunek dla innych kultur, ras i religii,
- propagować informacje na temat własnych społeczności lokalnych,
- ekonomicznie korzystać z sieci komputerowej, w tym mieć szacunek dla czasu własnego i innych,
- prezentować odpowiedzialną postawę w posługiwaniu się komputerem oraz narzędziami i metodami informatyki,
- być przekonany o potrzebie rozwoju dla dobra siebie, społeczeństwa, kraju,
- uznawać wyższość celów grupowych nad indywidualnymi,
- być odpowiedzialnym za wspólne działanie grupy,
- stosować zasady przyzwoitości w relacjach z innymi ludźmi,
- potępiać cyberprzestępczość i wiedzieć jak się przed nią chronić,

Powyższy wykaz nie wyczerpuje zagadnienia realizacji celów wychowawczych. Jest to jedynie propozycja, którą nauczyciel może porównać z własnymi przemyśleniami.

4. MATERIAŁ NAUCZANIA ZWIĄZANY Z CELAMI EDUKACYJNYMI

4.1. Źródła informacji i metody komunikacji

- Ćwierć wieku przemian
 - PC
 - Okna na świat
 - Zaśmiecony Sezam
- Morze informacji
 - Informatyka
- Podstawowe pojęcia technologii informacyjnej
 - Technologia informacyjna
 - Społeczeństwo informacyjne
- Społeczeństwo informacyjne a TI
- Źródła informacji
 - Rola źródeł informacji
 - Prawdziwość informacji
- Zagrożenia związane z korzystaniem z niewłaściwych źródeł informacji
 - Aktualność informacji
 - Niebezpieczne treści
- Zapamiętaj
 - Zadania

4.2. Internet

- Czym jest Internet?
 - Geneza Internetu
 - ARPA-net
 - Rozmiary Internetu
 - Mobilny Internet

- WWW
 - Usługi internetowe
 - Poczta elektroniczna
 - Grupy dyskusyjne
 - IRC
 - FTP
 - Komunikator
 - P2P
 - E-bank
 - Wideokonferencje
- WWW i poczta elektroniczna
 - WWW
 - Poczta elektroniczna
 - Korzyści
 - Korzyści i zagrożenia mające swe źródło w Internecie
 - Zagrożenia
- Zapamiętaj
 - Zadania

4.3. Wędrowki po Internecie

- Wczytywanie stron o znanym adresie
 - Uruchamianie przeglądarki
 - Adresy stron WWW
- Poruszanie się po stronie WWW
- Jak wrócić do strony ostatnio przeglądanej?
- Historia odwiedzonych stron
- Zakładki
- Zapisywanie stron WWW
- Drukowanie stron WWW
- Zapamiętaj
 - Zadania

4.4. Wyszukiwanie informacji

- Porządkowanie zasobów sieci globalnej Internet
- Tajemnice skutecznego wyszukiwania
- Grupy dyskusyjne
 - Konfigurowanie programu Outlook Express
 - Wysyłanie listu do grupy dyskusyjnej
 - Automatyczne pobieranie wiadomości
 - Odpowiadanie na listy
- Zapamiętaj
 - Zadania

4.5. Poczta elektroniczna

- Parametry konta pocztowego
 - Konfigurowanie klienta poczty elektronicznej
- Zasady doboru haseł
 - Atak siłowy i słownikowy
 - Jak wybrać dobre hasło?
- Wysyłanie i odbieranie listów
- Listy z załącznikami
- Książka adresowa
 - Tworzenie grup
 - Wysyłanie listów do grup
- Papeteria
- Zapamiętaj
 - Zadania

4.6. Bezpieczeństwo danych

- Weryfikacja bezpieczeństwa strony
 - Poufność transmisji
 - Program PGP

- Podpis elektroniczny
- Cele i zasady szyfrowania wiadomości
- Klucz prywatny i klucz publiczny
- Zapamiętaj
 - Zadania

4.7. Komputer a prawo

- Zasady netykiety
- Prawo a korzystanie z oprogramowania komputerowego
- Licencje na programy i ich rodzaje
- Zasady prawne korzystania z cudzych materiałów
- Wybrane fragmenty prawa autorskiego
- Zapamiętaj
 - Zadania

4.8. Przyszłość przekazu informacji

- Przewidywanie kierunków rozwoju
- Zastosowania Internetu
 - E-nauka
 - Telepraca
 - Handel elektroniczny
- Znaczenie TI w przekazie informacji
- Zalety i wady technologii informacyjnej
- Wpływ Internetu na rozwój obywateli i państw
- Kierunki rozwoju źródeł informacji
- Zapamiętaj
 - Zadania

4.9. Sprzęt TI

- Po co nam komputer?
 - Urządzenia zewnętrzne

- Jednostka centralna
- Z czego składa się komputer?
 - Urządzenia zewnętrzne
- Optymalna konfiguracja sprzętowa komputera
- Zapamiętaj
 - Zadania

4.10. System operacyjny

- Rola oprogramowania
 - Na cebulkę
- Systemy operacyjne
 - Popularne systemy operacyjne
- Zapamiętaj
 - Zadania

4.11. Aplikacje

- Programowalność i wielozadaniowość
 - Rodzaje programów komputerowych
- Podstawowy zestaw oprogramowania
- Zapamiętaj
 - Zadania

4.12. Ochrona danych

- Znaczenie ochrony danych
- Przyczyny utraty danych
 - Fizyczne przyczyny utraty danych
 - Logiczne przyczyny utraty danych
- Przyczyny odtajnienia danych
- Zasady ochrony zasobów komputera
 - Dbalność o sprzęt
 - Dbalność o pliki

- Wirusy
- Robaki
- Konie trojańskie
- Profilaktyka
- Kopie zapasowe
- Zapamiętaj
 - Zadania

4.13. Utrzymywanie komputera w sprawności

- Konta użytkowników
 - Zarządzanie kontami w Windows XP Professional
- Konserwacja systemu
 - Wolne miejsce na dysku
 - Aktualizacja systemu Windows XP
 - Diagnostyka systemu Windows XP
 - Usuwanie programów z Windows XP
 - Oczyszczanie dysku w Windows XP
 - Defragmentacja dysku w Windows XP
 - Usuwanie błędów z dysku
 - Wykonywanie kopii zapasowej
 - Odtwarzanie danych z kopii
- Przywracanie systemu
 - Tworzenie punktu przywracania
 - Przywracanie systemu
- Zapamiętaj
 - Zadania

4.14. Sieci komputerowe

- Czym jest sieć?
 - Co jest potrzebne, aby komputery połączyć w sieć?
- Topologia sieci
 - Magistrala

- Gwiazda
- Pierścień
- Możliwości sieci
- Sieciowe ABC
 - Różnice między stacją roboczą a serwerem
- Użytkownicy i ich uprawnienia
- Zapamiętaj
 - Zadanie

4.15. Opracowywanie dokumentów tekstowych

- Edytor edytorowi nierówny
- Dokumenty i pliki
 - Tworzenie nowego dokumentu
 - Zapisywanie dokumentów
 - Wczytywanie dokumentów
 - Zamykanie dokumentów
- Paski narzędzi
 - Pasek menu
 - Pasek standardowy
 - Pasek formatowania
 - Pasek stanu
- Wyświetlanie tekstu
 - Obszar roboczy
 - Przycisk Pokaż/Ukryj
 - Powiększenie obrazu
 - Paski przewijania
 - Linijki
 - Marginesy stron
 - Dokładna szerokość marginesów
 - Zaznaczanie
- Operacje blokowe
 - Operacje na blokach

- Ogólne zasady pisania tekstów
 - Przeznaczenie dokumentu
- Formatowanie tekstów
 - Powierzchnia zadrukowana
 - Przeznaczenie krojów pisma
 - Wielkość czcionek
 - Atrybuty czcionek
 - Odstępy między wierszami
 - Wyrównanie
 - Odstępy międzyliterowe
 - Akapit
 - Nagłówek i stopka
 - Tabulacja
 - Spis treści
 - Wymuszony (twardy) koniec strony
 - Wypunktowanie i numerowanie
- Rysunki
 - Wstawianie rysunków z plików
 - Własne rysunki
 - Wstawianie tabeli
- Tabele
 - Modyfikowanie tabeli
 - Wpisywanie treści do komórek
 - Poruszanie się wewnątrz tabeli
 - Zaznaczanie komórek tabeli
 - Zmiana wymiarów tabeli
 - Operacje na komórkach tabeli
- Drukowanie dokumentu
 - Podgląd wydruku
 - Wydruk
- Zapamiętaj
 - Zadania

4.16. Arkusz kalkulacyjny

- Zalety arkuszy kalkulacyjnych
- Uruchamianie arkusza kalkulacyjnego
 - Szablony arkuszy
- Okno programu
 - Pasek tytułu
 - Pasek menu
 - Pasek narzędzi
 - Pasek standardowy
 - Pole nazwy
- Komórka aktywna
- Nawigacja i zaznaczanie
 - Zaznaczanie pojedynczych komórek
 - Zaznaczanie sąsiednich komórek
 - Zaznaczanie arkusza
 - Usuwanie zaznaczenia
- Rozmiary i liczba komórek
 - Zmiana rozmiarów komórek
 - Wstawianie wierszy
 - Wstawianie kolumn
 - Wstawianie komórek – menu podręczne
- Wprowadzanie danych
 - Wpisywanie danych
 - Kopiowanie danych
 - Serie danych
- Edycja danych
 - Wprowadzanie zmian
 - Blokowanie edycji w komórkach
 - Usuwanie komórek
 - Filtrowanie
- Formatowanie danych

- Formatowanie daty i czasu
- Pułapki formatowania
- Paradoksy dodawania
- Wykresy
 - Szybkie tworzenie wykresów
 - Kreator wykresów
- Drukowanie
 - Drukarka domyślna
 - Podział na strony
 - Wydruk
- Funkcje i formuły
 - Formuły
 - Wyszukiwanie funkcji
 - Funkcje finansowe
 - Funkcje matematyczne
- Zapamiętaj
 - Zadania

4.17. Bazy danych

- Rzeka informacji
 - Regulowanie rzeki
 - Strumyki
- Komputerowe bazy danych
- Tabele i kartoteki na papierze
- Tabele i kartoteki w komputerze
 - Baza danych
- Odchudzanie tabeli
- Lista potrzeb
- Nie ma bazy uniwersalnej
 - Wymagania ogólne
 - Wymagania szczegółowe
- Ogólne zasady projektowania

- Reguła 1. Unikanie nadmiarowości
- Reguła 2. Jedna z kolumn musi zawierać dane unikatowe
- Reguła 3. W bazie danych musi znajdować się klucz
- Jak działają bazy danych?
 - Architektura bazy danych
 - Dobieranie kluczy
 - Indeks
 - Relacje
- Twoja baza danych
 - Lista życzeń
 - Wykaz danych
 - Tabele i relacje
- Praca z programem
 - Uruchamianie programu
 - Praca z kreatorem
 - Wczytywanie bazy danych
- Obiekty bazy danych
 - Tabele
 - Typy danych
 - Korzyści z różnorodności
- Definiowanie pól
 - Definiowanie klucza
 - Kwerendy
 - Formularze
 - Raporty
 - Strony
 - Makra
 - Moduły
- FAQ – edycja baz danych
- Znaki specjalne
 - Algebra Boole'a
 - Baza danych wyszukiwarki
 - Dopasowania

- Zapamiętaj
 - Zadania

4.18. Metody prezentacji informacji z wykorzystaniem TI

- HTML
 - .htm a .html
 - Znaczniki
 - Pierwszy dokument HTML
 - Zapisywanie w formacie HTML
 - Otwieranie dokumentu HTML za pomocą przeglądarki
 - Treść dokumentu
 - Nagłówek
 - Dokument z nagłówkiem i treścią
 - Tekst pogrubiony
 - Koniec wiersza
 - Tekst pochylony
 - Łączenie atrybutów tekstu
 - Linia pozioma
 - Style nagłówka
 - Wyrównywanie tekstu
 - Odsyłacz
 - Spacje
 - Obrazki
 - Obrazek jako odsyłacz
 - Wyrównanie obrazka
 - Zmiana wymiarów obrazka
 - Lista wypunktowana
 - Lista numerowana
 - Tabele
 - Prezentacja
 - OCR
 - Skanowanie
- Optymalizacja plików graficznych

- Rozdzielczość
- Liniatura
- Dobór rozdzielczości
- Redukcja rozmiarów pliku
- Formaty *.gif i *.jpg
- Publikowanie w Internecie
- Rozmiar strony
- Strona WWW
- Zapamiętaj
 - Zadania

5. PROCEDURY OSIĄGANIA SZCZEGÓŁOWYCH CELÓW EDUKACYJNYCH

5.1. Założenia metodyczne

Program realizowany będzie w klasie pierwszej i drugiej technikum w wymiarze jednej godziny tygodniowo. W każdym roku nauki przewidziano godziny do dyspozycji nauczyciela, w celu kontroli i utrwalenia materiału.

W ramach zajęć pozalekcyjnych proponuje się, zorganizowanie spotkania z przedsiębiorcami, zaprzyjaźnioną firmą el12 oraz wycieczki przedmiotowe, np. do zakładów pracy, hurtowni elektroenergetycznych, Elektrowni Opole.

Realizując cele edukacyjne nie możemy zapomnieć o integracji międzyprzedmiotowej. Program wielu przedmiotów wskazuje na umiejętność korzystania z różnych źródeł informacji, wyjaśniania zagadnień dotyczących integracji europejskiej. Na zajęciach z przedsiębiorczości można przećwiczyć obsługę programów finansowo-księgowych, obsługę Płatnika, a przykłady osób przedsiębiorczych pokazać na historii, języku polskim.

Pamiętajmy, że gospodarka kraju jest ściśle powiązana z jego społeczeństwem, kulturą i polityką, dlatego niezbędna jest korelacja z takimi przedmiotami, jak: przedsiębiorczość, matematyka, historia, geografia, język polski, wiedza o społeczeństwie.

W proponowanym przydziale godzin celowo przeznaczono najwięcej godzin na realizację trzech działów tematycznych:

Pierwszy „Sieci komputerowe” ma na celu kształtowanie postaw i zachowań podczas korzystania z sieci Ethernet i sieci Internet. Pozostałe „Bazy danych” i „Metody prezentacji informacji z wykorzystaniem technologii informacyjnej” zakładają wykorzystanie postaw kreatywnych w życiu codziennym i zawodowym.

5.2. Proponowany podział godzin

Przewidziany programem materiał nauczania będzie realizowany w ramach 18 działów tematycznych.

Numer działu	Nazwa działu	Proponowana liczba godzin
1	Źródła informacji i metody komunikacji	4
2	Internet	4
3	Wędrowki po Internecie	3
4	Wyszukiwanie informacji	4
5	Poczta elektroniczna	5
6	Bezpieczeństwo danych	3
7	Komputer a prawo	3
8	Przyszłość przekazu informacji	3
9	Sprzęt TI	4
10	System operacyjny	4
11	Aplikacje	3
12	Ochrona danych	4
13	Utrzymywanie komputera w sprawności	4
14	Sieci komputerowe	3
15	Opracowywanie dokumentów tekstowych	6
16	Arkusz kalkulacyjny	5
17	Bazy danych	5
18	Metody prezentacji informacji z wykorzystaniem technologii informacyjnej	5
	Godziny do dyspozycji nauczyciela	4
	Razem	72

5.3. Preferowane metody nauczania-uczenia się

Wybór metod i technik kształcenia zależy od wielu czynników, ostateczna decyzja należy do nauczyciela. To on mając na względzie realizację celów dydaktycznych i wychowawczych, zakres materiału, dysponując określoną bazą dydaktyczną i czasem przeznaczonym na realizację zadań, dokona właściwej hierarchii metod nauczania.

Technologia informacyjna to przedmiot, który z samej definicji na pierwszy plan wysuwa kompetencje ucznia, a nie jego wiedzę, wymusza stosowanie zróżnicowanych metod kształcenia, z wyraźnym wskazaniem w kierunku metod ćwiczeń praktycznych.

To, jaką metodę będziemy preferowali na konkretnych lekcjach, w dużej mierze zależy od tematyki zajęć, zdolności intelektualnych uczniów i, co jest bardzo istotne, umiejętności prowadzącego.

Mając na uwadze wymienione aspekty doboru metod pracy z uczniem, można uszeregować je według stopnia realizacji wyznaczonych celów.

Polecane przez autora programu metody:

1. Aktywizujące uczniów – pobudzają aktywność uczniów pracujących nad zadaniem w rywalizujących zespołach (np. temat: Zakładanie kont użytkownika, przypisanie do grupy).
2. Ćwiczeń praktycznych – stosowane podczas pracy z komputerem.
3. Debaty – polegają na prowadzeniu dyskusji oraz wytaczaniu argumentów „za” dyskutowaną tezą i „przeciw” niej.
4. Eksponujące – stosowane w trakcie pokazów.
5. Nauczania – polegają na zwiększaniu stopnia trudności.
6. Nauczania programowego – polegają na zwiększaniu stopnia trudności rozwiązanych problemów przez redukcję liczby wskazówek naprowadzających.
7. Problemowe – stosowane podczas rozwiązywania problemów.

5.4. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Pracownia komputerowa powinna być wyposażona w:

- komputery połączone siecią LAN z wyjściem do Internetu,
- białą tablicę sucho ścieralną (bezpłową),
- projektor multimedialny sprzężony z komputerem (laptop z dostępem do Internetu),
- dodatkowo: aparat cyfrowy, skaner, drukarka (RJ; LPT; USB).

5.5. Literatura przedmiotowa

Podstawowym środkiem dydaktycznym ucznia będzie jego podręcznik: Witold Wrotek „Technologia informacyjna”, Wydawnictwo Helion, Gliwice 2006.

Dodatkowo:

Radosław Jaworski „Multimedia i grafika komputerowa technik informatyk”, WSiP .

6. OPIS ZAŁOŻONYCH OSIĄGNIĘĆ UCZNIĄ I PROPOZYCJE METOD ICH OCENY

6.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu technologia informacyjna

Proponowane kryteria wymagań z przedmiotu technologia informacyjna wynikają z klasyfikacji celów kształcenia i wychowania, czyli tzw. taksonomii celów. Zaproponowane kryteria są również zgodne z obowiązującym w szkole wewnątrzszkolnym systemem oceniania.

Mając na uwadze, że dobry system oceniania powinien nie tylko oceniać, ale przede wszystkim motywować do poszerzania wiedzy i kształtowania określonych umiejętności, zaproponowano następujące poziomy wymagań:

- Wymagania konieczne – poziom wiadomości (A)
uczeń – zna, wie (odpowiadają ocenie dopuszczającej).
- Wymagania podstawowe – poziom wiadomości (B)
uczeń – rozumie (odpowiadają ocenie dostatecznej).
- Wymagania rozszerzające – poziom wiadomości (C)
uczeń – stosuje wiadomości w sytuacjach typowych
(odpowiednik oceny dobrej).
- Wymagania dopełniające – poziom wiadomości (D)
uczeń – stosuje umiejętności w sytuacjach problemowych
(odpowiednik oceny bardzo dobrej).
- Wymagania wykraczające – poziom wymagań (W)
osiągnięcia w olimpiadach, konkursach (ocena celująca).

Opisane poziomy wymagań często przedstawia się w sposób nieco uproszczony, ale moim zdaniem wystarczający zarówno dla nauczyciela, jak i dla ucznia. Przedstawiając jednocześnie w ten sposób przewidywane osiągnięcia ucznia z poszczególnych działów.

Przyjmuje się odpowiednio:

- wymagania podstawowe (czyli co uczeń zna, wie, rozumie) kategorii A i B – ocena dopuszczająca lub dostateczna,
- wymagania ponadpodstawowe (czyli co uczeń potrafi) kategorii C i D – ocena dobra lub bardzo dobra.

Numer działu	Nazwa działu	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
1	Źródła informacji i metody komunikacji (4 godz.)	<p>A – podaje kilka powodów popularności komputerów osobistych. Uruchamia program edukacyjny, na przykład encyklopedię tematyczną, i znajduje informacje na określony temat,</p> <p>A – podaje kilka przykładów źródeł informacji. Uruchamia pomoc do programu, na przykład Pomoc systemu Windows, i znajduje informacje na określony temat,</p> <p>B – podaje powody występowania w sieci Nieaktualnych informacji. Uruchamia Przeglądarkę internetową. Znajduje w Internecie informacje o aktualnych wydarzeniach na świecie,</p> <p>B – Wymienia źródła informacji, z których korzysta. Uzasadnia wybór. Wskazuje zalety i wady używanych źródeł informacji.</p>	<p>C – zna pojęcia: społeczeństwo industrialne, społeczeństwo informacyjne,</p> <p>C – zna pojęcia: informatyka, technologia informacyjna,</p> <p>C – zna pojęcia: wyszukiwarka, informacja,</p> <p>C – wymienia te zastosowania technologii informacyjnej, z których korzysta,</p> <p>C – przedstawia związki i zależności między informatyką a technologią informacyjną. Wymienia zagrożenia Spowodowane korzystaniem z niewłaściwych źródeł informacji,</p> <p>C – wymienia zależności pomiędzy terminami technologia i technologia informacyjna. Przedstawia zalety i wady publikowania informacji w Internecie,</p> <p>D – przedstawia związki i zależności między wiedzą a danymi. Wymienia zalety i wady korzystania z informacji publikowanych w Internecie,</p> <p>D – przedstawia związki i zależności między komunikacją, a technologią informacyjną. Wymienia zagrożenia wynikające z korzystania z różnych mediów, przed którymi chroniłaby młodsze rodzeństwo,</p> <p>D – prawidłowo określa kryteria, które powinny spełniać rzetelne źródła informacji. Potrafi korzystać ze źródeł informacji w sposób wybiórczy. Poprawnie selekcjonuje wyszukane informacje.</p>

Numer działu	Nazwa działu	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
1	Źródła informacji i metody komunikacji (4 godz.)		D – porównuje zalety i wady poszczególnych źródeł informacji. Potrafi znaleźć w prasie nagłówek informacji, który jest niezgodny z treścią artykułu. Poprawnie charakteryzuje kilka gazet i czasopism, D – prawidłowo dzieli źródła informacji na te, które mogą dezinformować, i te, które takiego zagrożenia nie stanowią.
2	Internet (4 godz.)	A – potrafi wytłumaczyć, dlaczego Internet jest „siecią sieci”, A – rozumie powody wzrostu znaczenia mobilnego dostępu do Internetu, A – prezentuje odpowiedzialną postawę podczas posługiwania się komputerem oraz narzędziami i metodami informatyki, B – wymienia usługi, które są świadczone dzięki Internetowi, B – wymienia różnice pomiędzy usługami tradycyjnymi a ich internetowymi odpowiednikami, B – potrafi ekonomicznie korzystać z sieci komputerowej, w tym szanować czas własny i innych, B – zdaje sobie sprawę z wpływu długotrwałej pracy z komputerem na zdrowie człowieka, B – prezentuje odpowiedzialną postawę podczas posługiwania się komputerem oraz narzędziami i metodami informatyki.	C – potrafi wytłumaczyć, dlaczego Internet jest „siecią sieci”, C – rozumie powody wzrostu znaczenia mobilnego dostępu do Internetu, D – rozumie, dlaczego po wpisaniu w pasku adresu URL strony WWW, pojawia się ona w przeglądarce internetowej, D – wymienia nowe dziedziny aktywności, które stworzył Internet, D – rozumie, dlaczego po wpisaniu w pasku adresu URL strony WWW pojawia się ona w przeglądarce internetowej, D – wie, jakie warunki należy spełnić, aby móc korzystać z poczty elektronicznej, D – nie udostępnia bez wyraźnego powodu danych osobowych, D – rozumie znaczenie niezależności formatu dokumentów do platformy programowej, D – wymienia nowe dziedziny aktywności, które stworzył Internet.
3	Wędrowki po Internecie (3 godz.)	A – wie, jaką funkcję pełnią serwery w Internecie, A – potrafi znaleźć stronę WWW firmy, jeśli zna nazwę firmy, A – potrafi poruszać się po serwisie składającym się z kilku stron o rozmiarach przekraczających rozmiary okna przeglądarki, B – wyszukuje na stronie żadaną informację, B – potrafi poruszać się wstecz i do przodu pomiędzy odwiedzanymi podczas danej sesji stronami, B – potrafi podać, jak praktycznie wykorzystać historię odwiedzonych stron.	C – potrafi wykorzystać funkcję Autouzupelnianie do wpisania adresu już odwiedzanej strony WWW, C – stosuje w praktyce zasady uniemożliwiające cofnięcie się na stronę chronioną hasłem, C – rozumie niebezpieczeństwa, jakie stwarza rejestrowanie przez komputer informacji bez powiadamiania o tym użytkownika, D – zna sposoby zapisywania stron WWW, D – wyjaśnienia przeznaczenie plików powstających w trakcie zapisywania.

Numer działu	Nazwa działu	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
3	Wędrówki po Internecie (3 godz.)	<p>B – potrafi za pomocą funkcji Ulubione dodawać i porządkować odsyłacze do stron internetowych,</p> <p>B – rozumie zalety korzystania z własnego katalogu stron – zakładek,</p> <p>B – potrafi zapisać wybrany fragment strony WWW,</p> <p>B – potrafi wydrukować wybrany fragment strony WWW,</p> <p>B – potrafi zapisać wybrany fragment strony WWW,</p> <p>B – wie, jak wydrukować wybrany fragment strony WWW.</p>	
4	Wyszukiwanie informacji (4 godz.)	<p>A – potrafi wytłumaczyć, na czym polegają trudności związane z porządkowaniem informacji dostępnych w Internecie,</p> <p>A – zna różnice pomiędzy wyszukiwarką i katalogiem,</p> <p>A – wyjaśnienia celowość korzystania z różnych katalogów i wyszukiwarek,</p> <p>A – rozumie zasadę funkcjonowania grup dyskusyjnych,</p> <p>B – prawidłowo rozpoznaje tematykę grupy na podstawie jej oznaczenia</p> <p>B – prawidłowo publikuje wiadomość na forum grupy,</p> <p>B – uczestniczy w dyskusji na forum grupy.</p> <p>Uczeń:</p>	<p>C – rozumie różnice występujące w sposobie gromadzenia i udostępniania informacji pomiędzy katalogiem a wyszukiwarką,</p> <p>C – wie, dlaczego warto korzystać z więcej niż jednego narzędzia porządkującego zasoby Internetu,</p> <p>C – potrafi zawęzić wyniki wyszukiwania,</p> <p>D – własnoręcznie konfiguruje program Outlook Express do korzystania z grup dyskusyjnych,</p> <p>D – potrafi wczytać z serwerów grup dyskusyjnych wiadomości dotyczące wybranej tematyki.</p>
5	Poczta elektroniczna (5 godz.)	<p>A – zna terminy: klient pocztowy, identyfikator użytkownika, hasło do konta pocztowego, adres serwera smtp, adres serwera pop3,</p> <p>B – potrafi wytłumaczyć znaczenie terminów związanych z kontem poczty elektronicznej,</p> <p>B – wymienia rodzaje informacji, które trzeba umieścić w liście elektronicznym</p> <p>B – wyjaśnienia zasady ochrony prywatności korespondencji elektronicznej,</p> <p>B – potrafi wymienić rodzaje informacji, które trzeba umieścić w liście elektronicznym.</p>	<p>C – zna metody stosowane przy łamaniu haseł,</p> <p>C – wymienia błędy, które umożliwiają poznanie hasła,</p> <p>D – potrafi konstruować hasła łatwe do zapamiętania, a trudne do złamania,</p> <p>D – potrafi wyjaśnić przyczyny błędów, jakie są popełniane przy definiowaniu haseł,</p> <p>D – zna zasady ochrony prywatności korespondencji elektronicznej,</p> <p>D – wymienia możliwości, jakie stwarza przesyłanie plików wraz z listami elektronicznymi.</p>

Numer działu	Nazwa działu	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
5	Poczta elektroniczna (5 godz.)	<p>B – zna ograniczenia związane z przesyłaniem załączników do listów, B – umie wysłać list z załącznikiem i zapisać załącznik do pliku, B – zna przeznaczenie książki adresowej programu pocztowego, B – wymienia możliwości, jakie daje grupowanie adresów, B – tworzy grupy adresów, B – wysyła listy do grupy, B – potrafi ozdobić list elektroniczny papeterią.</p>	<p>D – potrafi dodawać i porządkować informacje w książce adresowej, D – zna zasady dodawania adresów do grupy, D – potrafi zaprojektować papeterię.</p>
6	Bezpieczeństwo danych (3 godz.)	<p>A – zna terminy podpis elektroniczny i bezpieczny podpis elektroniczny wymienia wady i zalety podpisu elektronicznego, A – wymienia zastosowania podpisu elektronicznego, A – rozumie konieczność szyfrowania informacji, B – podaje przykłady, w których szyfrowanie jest niezbędne, B – wymienia wady i zalety podpisu elektronicznego, B – rozumie zabezpieczeń szyfrowania informacji, B – podaje przykłady, w których szyfrowanie jest niezbędne, B – wyjaśnia znaczenie terminów klucz publiczny i klucz prywatny.</p>	<p>C – wymienia metody wykrywania prób wykradania danych, C – na stronie WWW przeznaczonej do przesyłania informacji poufnych potrafi odnaleźć podstawowe zabezpieczenia, C – wymienia wady i zalety kryptografii symetrycznej i asymetrycznej, C – wymienia zastosowania podpisu elektronicznego, D – przedstawia możliwości wykorzystania pary kluczy do szyfrowania i weryfikacji autentyczności plików, D – wymienia wady i zalety kryptografii symetrycznej i asymetrycznej, D – przedstawia możliwości wykorzystania pary kluczy do szyfrowania i weryfikacji autentyczności plików, D – zna zakres zastosowań programu PGP, D – potrafi wyjaśnić wpływ tej techniki na zmianę klasyfikacji skuteczności zabezpieczeń.</p>
7	Komputer a prawo (3 godz.)	<p>A – wymienia i stosuje w praktyce zasady etykiety, B – zna termin prawo autorskie, B – rozumie, iż korzystanie z owoców pracy intelektualnej podlega regulacjom prawnym, B – korzysta z licencjonowanego oprogramowania komputerowego, B – szanuje efekty pracy innych, B – wyjaśnia zasady korzystania z cudzych materiałów, B – przestrzega zasad prawa autorskiego.</p>	<p>C – umie wyjaśnić różnice pomiędzy typami licencji: adware, cardware, freeware, GNU, GPL, OEM, public domain, shareware, licencja jednostanowiskowa, licencja grupowa, D – wyjaśnia terminy prawo przedruku i prawo cytatu, D – zna kryteria, jakie musi spełniać praca, aby chronić ją prawo autorskie.</p>

Numer działu	Nazwa działu	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
8	Przyszłość przekazu informacji (3 godz.)	<p>A – wymienia wady i zalety TI, A – wymienia bariery stojące na drodze do zwiększenia popularności TI oraz sposoby ich pokonywania, B – rozumie wpływ TI na funkcjonowanie społeczeństwa, podaje przykłady z najbliższego otoczenia, B – potrafi wyjaśnić, na jakich podstawach można przewidywać kierunki rozwoju źródeł informacji, B – które je zaspokajają, B – wymienia wady i zalety TI, B – rozumie wpływ TI na funkcjonowanie społeczeństwa, podaje przykłady z najbliższego otoczenia, B – potrafi wyjaśnić, na jakich podstawach można przewidywać kierunki rozwoju źródeł informacji.</p>	<p>C – rozumie, dlaczego przewidywanie procesów społecznych dotyczy również jego, C – potrafi wymienić nowe możliwości i ograniczenia związane z usługami elektronicznymi, C – rozumie zależności pomiędzy oczekiwaniami użytkowników systemów TI i rozwiązaniami technicznymi, które je zaspokajają, D – w logiczny sposób uzasadnia tendencje rozwojowe, D – rozumie zależności pomiędzy oczekiwaniami użytkowników systemów TI i rozwiązaniami technicznymi, D – wymienia bariery stojące na drodze do zwiększenia popularności TI oraz sposoby ich pokonywania, D – w logiczny sposób uzasadnia tendencje rozwojowe.</p>
9	Sprzęt TI (4 godz.)	<p>A – wymienia cechy komputerów, które wpływają na ich popularność, A – zna przeznaczenie urządzeń wewnętrznych, A – omawia przeznaczenie poszczególnych części składowych komputera, A – zna przeznaczenie podstawowych podzespołów komputera, B – zna przeznaczenie podstawowych urządzeń zewnętrznych, B – rozumie, jaki wpływ na własności użytkowe urządzeń zewnętrznych mają poszczególne parametry, B – zna przeznaczenie podstawowych urządzeń zewnętrznych, B – rozumie termin optymalna konfiguracja sprzętowa komputera.</p>	<p>C – podaje zastosowania komputerów i te ich cechy, które w danych zastosowaniach są najbardziej przydatne, C – określa, jak zmieniają się sygnały po przejściu przez części składowe komputera, D – wie, jaki wpływ na działanie komputera ma pozbawienie go danego podzespołu, D – prawidłowo wskazuje lokalizację podzespołów na schematach blokowych, D – rozumie termin optymalna konfiguracja sprzętowa komputera, D – logicznie uzasadnia kolejność doboru podzespołów, D – rozumie, jaki wpływ na własności użytkowe urządzeń zewnętrznych mają poszczególne parametry, D – logicznie uzasadnia kolejność doboru podzespołów.</p>
10	System operacyjny (4 godz.)	<p>A – wyjaśnia rolę oprogramowania w działaniu komputera, A – wymienia kilka popularnych systemów operacyjnych, B – zna pojęcia: interfejs graficzny, interfejs tekstowy, B – wypowiada się na temat popularnych systemów operacyjnych.</p>	<p>C – zna zadania BIOS-u i systemu operacyjnego, D – zna pojęcie dystrybucje Linuksa, D – wymienia wady i zalety Linuksa.</p>

Numer działu	Nazwa działu	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
11	Aplikacje (3 godz.)	A – rozumie różnice pomiędzy możliwościami aplikacji należących do tej samej grupy, B – potrafi omówić różne rodzaje aplikacji, B – omawia znaczenie właściwego doboru aplikacji dla funkcjonalności zestawu komputerowego.	C – właściwie używa pojęcia wielozadaniowość komputerów, D – zna zasady doboru oprogramowania.
12	Ochrona danych (4 godz.)	A – rozróżnia fizyczne i logiczne przyczyny utraty danych, A – podaje przykłady fizycznych i logicznych przyczyn utraty danych, A – rozumie pojęcie odtajnianie danych, B – wie, jakie niebezpieczeństwa wiążą się z odtajnieniem danych prywatnych i służbowych, B – zna zasady dbałości o sprzęt komputerowy, B – stosuje w praktyce metody ochrony przed działaniem szkodliwych programów, B – wie na czym polega działanie wirusów, robaków, koni trojańskich, B – rozumie potrzebę stosowania kopii zapasowych.	C – potrafi podać kryteria oceny wartości zasobów komputera, C – rozumie różnicę pomiędzy wartością rynkową programu a znaczeniem pliku dla użytkownika, D – proponuje metody zapobiegania odtajnieniu danych, D – zna zasady postępowania zmniejszające ryzyko uszkodzeń logicznych, D – zna różnice w działaniu poszczególnych odmian szkodliwego oprogramowania, D – stosuje w praktyce metody ochrony przed działaniem szkodliwych programów.
13	Utrzymywanie komputera w sprawności (4 godz.)	A – wymienia czynności mające na celu zdiagnozowanie stanu komputera i podaje nazwy programów służących do tego celu, A – wykonuje wskazane przez nauczyciela czynności diagnostyczne. B – wymienia sytuacje, w jakich można wykonać przywracanie systemu, B – tworzy punkt przywracania, B – przywraca system operacyjny.	C – zakłada samodzielnie konto użytkownika, D – wymienia czynności mające na celu zdiagnozowanie stanu komputera i podaje nazwy programów służących do tego celu, C – samodzielnie usuwa programy, przeprowadza defragmentację, usuwa błędy na dysku, D – wyjaśnia znaczenie wykonywanych czynności, D – potrafi samodzielnie wykonać kopię zapasową oraz odtworzyć z niej dane, D – samodzielnie wykonuje czynności przywracające system operacyjny.
14	Sieci komputerowe (3 godz.)	A – wymienia sytuacje, kiedy połączenie istniejące w sieć przynosi korzyści, B – zna podstawowe składniki sieci i ich przeznaczenie, B – omawia i demonstrowuje zasady pracy w sieci komputerowej.	C – potrafi zaproponować topologię sieci, która będzie spełniała podane przez nauczyciela wymagania, C – podaje uprawnienia potrzebne do wykonania wskazanych przez nauczyciela czynności (na przykład utworzenie nowego dokumentu, przeczytanie istniejącego dokumentu itp.), D – Standardy sieci Ethernet, zajęcia praktyczne w zaciskaniu RJ-45.

Numer działu	Nazwa działu	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
15	Opracowywanie dokumentów tekstowych (6 godz.)	<p>A – potrafi wskazać różnice pomiędzy dwoma kryteriami, A – poprawnie tworzy nowe dokumenty i zapisuje je, A – wczytuje dokument o podanej przez nauczyciela ścieżce dostępu i nazwie, A – potrafi wyświetlać (ukrywać) paski narzędzi, A – wyszukuje narzędzie o podanym przez nauczyciela przeznaczeniu, A – umie zaznaczać za pomocą myszy, klawiatury oraz likwidować zaznaczenie, A – potrafi wycinać, kopiować, wklejać, przeciągać, zastępować, A – zna ogólne zasady pisania tekstów, B – wykonuje określone przez nauczyciela formatowanie dokumentu tekstowego, B – wyjaśnia cel formatowania dokumentów, B – zna i stosuje różne kroje pisma, B – zna i stosuje odstępy między wierszami oraz odstępy międzyliterowe, B – stosuje w dokumencie tekstowym nagłówki i stopkę, B – wie do czego służą tabulatory wykorzystuje je w praktyce, B – wykonuje spis treści, B – stosuje listy numerowane i wypunktowane, B – wykonuje proste rysunki w programie graficznym, B – wstawia do dokumentów tekstowych ilustracje, B – wyjaśnia i demonstruje na praktycznych przykładach zalety stosowania tabel, B – wstawia do dokumentów tabele, B – ustawia określone przez nauczyciela parametry wydruku.</p>	<p>C – logicznie uzasadnia kryteria wyboru jednego z nich do wskazanych przez nauczyciela zastosowań, C – optymalnie dobiera sposób, prezentacji dokumentu do podanego przez nauczyciela zastosowania, C – samodzielnie wykonuje operacje blokowe na dokumentach tekstowych o rozbudowanej strukturze, D – zna i stosuje w praktyce ogólne zasady pisania tekstów, D – wie, jakie zastosować formatowanie tekstów w zależności od przeznaczenia dokumentu (pismo urzędowe, ogłoszenie, gazetka), D – samodzielnie wykonuje określone przez nauczyciela formatowanie dokumentu tekstowego, D – potrafi zastosować wymuszony koniec strony, D – formatuje rysunki w zależności od przeznaczenia, D – potrafi konwertować tekst na tabelę, D – w logiczny sposób uzasadnia wpływ określonych parametrów drukowania na jakość i czas wykonania wydruku.</p>

Numer działu	Nazwa działu	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
16	Arkusz kalkulacyjny (5 godz.)	<p>A – zna przeznaczenie arkuszy kalkulacyjnych,</p> <p>A – wymienia zastosowania arkuszy kalkulacyjnych przynoszące wymierne korzyści,</p> <p>A – potrafi wyświetlać (ukrywać) paski narzędzi,</p> <p>A – wyszukuje narzędzie o podanym przez nauczyciela przeznaczeniu,</p> <p>A – zna pojęcie komórka aktywna,</p> <p>A – wyjaśnia, do jakich obszarów arkusza są stosowane wydawane polecenia,</p> <p>A – potrafi zaznaczyć obszar arkusza o określonym przez nauczyciela kształcie,</p> <p>A – wpisuje do wskazanych komórek arkusza określone przez nauczyciela wartości,</p> <p>A – wprowadza do wskazanych komórek arkusza określone przez nauczyciela zmiany,</p> <p>B – wpisuje podane przez nauczyciela wartości daty i czasu i formatuje je w określony sposób,</p> <p>B – potrafi wyjaśnić wpływ formatowania na wygląd danych w arkuszu,</p> <p>B – wpisuje podane przez nauczyciela liczby rzeczywiste i formatuje je w określony sposób,</p> <p>B – tworzy wykres na podstawie przygotowanych przez nauczyciela danych,</p> <p>B – Korzysta z kreatora tworzenia wykresów,</p> <p>B – umie tworzyć wykres funkcji,</p> <p>B – wie, jak zmienić dane na utworzonym wykresie,</p> <p>B – tworzy wykres na podstawie danych lub wyników,</p> <p>B – ustawia określone przez nauczyciela parametry wydruku i w logiczny sposób uzasadnia ich wpływ na jakość i czas wykonywania wydruku,</p> <p>B – wykonuje obliczenia stosując funkcje,</p> <p>B – szuka rozwiązań przedstawionych kalkulacji,</p> <p>B – prezentuje dane i wyniki za pomocą wykresu.</p>	<p>C – potrafi utworzyć dowolny dokument przy wykorzystaniu szablonu,</p> <p>C – wypełnia pola szablonu i zapisuje plik na dysku,</p> <p>C – dodaje do obszaru i usuwa z niego wskazane komórki,</p> <p>C – potrafi zmienić rozmiar komórki tak, aby widoczne w niej były dane wpisane przez nauczyciela,</p> <p>C – zna ograniczenia związane z wyświetlaniem danych w komórkach,</p> <p>C – dostrzega i wykrywa pułapki formatowania,</p> <p>C – potrafi wyjaśnić wpływ formatowania na wyniki obliczeń,</p> <p>D – poprawnie dobiera zakres wartości argumentów,</p> <p>D – dostrzega i poprawia błędy w utworzonym wykresie,</p> <p>D – samodzielnie tworzy wykres na podstawie danych lub wyników,</p> <p>D – zna i wyjaśnia zasady doboru źródeł i drukowania dokumentów,</p> <p>D – samodzielnie poszukuje rozwiązań,</p> <p>D – właściwie dobiera rodzaj funkcji w celu rozwiązania problemu,</p> <p>D – samodzielnie rozwiązuje problemy z zastosowaniem arkusza kalkulacyjnego.</p>

Numer działu	Nazwa działu	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
17	Bazy danych (5 godz.)	<p>A – wymienia znane mu komputerowe realizacje baz danych, podając ich wady i zalety,</p> <p>A – wymienia znane mu realizacje baz danych na papierze, podając ich wady i zalety,</p> <p>B – wyjaśnia różnice pomiędzy tabelami papierowymi a ich komputerowymi odpowiednikami,</p> <p>B – podaje cele i zasady optymalizacji baz danych,</p> <p>B – precyzuje założenia wstępne dotyczące bazy danych o wskazanym przez nauczyciela przeznaczeniu,</p> <p>B – zna zasady konstruowania baz danych,</p> <p>B – wymienia ogólne zasady projektowania baz danych,</p> <p>B – wymienia role składowych bazy danych,</p> <p>B – zna cechy architektury bazy danych,</p> <p>B – wie, na czym polega utworzenie własnej bazy danych,</p> <p>B – umie tworzyć wykaz danych,</p> <p>B – potrafi tworzyć tabele bazy danych,</p> <p>B – uruchamia program MS Access,</p> <p>B – tworzy bazę danych, posługując się kreatorem,</p> <p>B – wymienia obiekty, podając ich cechy,</p> <p>B – wczytuje bazę danych,</p> <p>B – tworzy prostą bazę danych o określonym przez nauczyciela przeznaczeniu,</p> <p>B – wpisuje do niej podane przez nauczyciela dane,</p> <p>B – zmienia dane.</p>	<p>C – rozumie i wyjaśnia problemy, jakie stwarza uporządkowanie dużej liczby danych,</p> <p>C – podaje założenia wstępne dotyczące bazy danych o wskazanym przez nauczyciela przeznaczeniu,</p> <p>C – podaje praktyczne konsekwencje przestrzegania zasad,</p> <p>D – wyjaśnia celowość unikania nadmiarowości tworzonych baz danych,</p> <p>D – umie dobierać klucze,</p> <p>D – tworzy relacje w bazie danych,</p> <p>D – szkicuje diagram bazy danych o wskazanym przez nauczyciela przeznaczeniu,</p> <p>D – określa typy danych i ich parametry,</p> <p>D – wymienia korzyści wynikające z różnorodności typów danych,</p> <p>D – definiuje wskazany przez nauczyciela element bazy danych,</p> <p>D – logicznie uzasadnia jego wybór.</p>

Numer działu	Nazwa działu	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
18	Metody prezentacji informacji z wykorzystaniem technologii informacyjnej (5 godz.)	<p>A – zna strukturę dokumentu HTML, A – umieszcza w dokumencie wskazane przez nauczyciela elementy (na przykład nagłówki, odsyłacze itp.), A – tworzy w HTML tekst pogrubiony, koniec wiersza, tekst pochylony, linię poziomą, spację, A – umie wstawić obrazek do dokumentu HTML, B – wstawia obrazek jako odsyłacz, B – zmienia wymiar obrazka, B – tworzy listy wypunktowane i numerowane w dokumencie HTML, B – skanuje obrazy, optymalizuje je i zapisuje do pliku, B – skanuje tekst, zamienia go na dokument i zapisuje do pliku, B – potrafi wykonać prezentację w Internecie.</p>	<p>C – zna strukturę dokumentu HTML, C – zna style nagłówka, C – samodzielnie tworzy treść dokumentu HTML, C – samodzielnie wykonuje operacje związane z umieszczaniem obrazka w dokumencie HTML, D – samodzielnie tworzy listy wypunktowane i numerowane w dokumencie HTML, D – łączy przetworzony tekst i obrazy, zapisuje dokument w formacie HTML.</p>

6.2. Metody oceny osiągnięć uczniów

Metody oceny osiągnięć uczniów są ściśle powiązane z metodami nauczania. To one zdecydują, kiedy i jaki sposób oceny zastosujemy. Stosowanie różnorodnych metod i technik kształcenia, wymusza jednocześnie stosowanie wielu form sprawdzających wiedzę i umiejętności ucznia oraz jego zachowania w technologii informacyjnej, czyli samodzielność, kreatywność, zaangażowanie na zajęciach i proponowanych projektach, staranność, wizualizację.

Zastosowana metoda zależy również od tego, na jakim etapie kształcenia dokonujemy oceny. Można, zatem wyróżnić: ocenę wstępną – określa poziom wiedzy uczniów; kontrolę bieżącą – określa stopień i tempo przyswajania wiedzy, poziom zrozumienia treści, kłopoty i trudności ucznia, czyli jak skuteczne są jego metody uczenia; ocenę końcową – określa miarę wyników uczenia się.

Ważnym elementem oceniania uczniów jest wdrażanie ich do samooceny, polegającej na wzajemnej recenzji np.: zadań domowych, wypowiedzi ustnych, zeszytów ćwiczeń, grupowej ocenie dokumentów aplikacyjnych.

Obecnie uważa się, że ocenianie kształtujące jest najbardziej stymulującym efektywność uczenia się. Nauczyciel posługujący się tą metodą oceniania, przede wszystkim jasno i zrozumiale określa zarówno cele prowadzonych zajęć, jak i kryteria oceniania, które są znane i akceptowane przez obie strony i konsekwentnie przestrzegane. Rozróżnia ocenę sumującą i kształtującą.

Pierwsza sprowadza się do stopnia i odpowiada wiedzy opanowanej przez ucznia, to tutaj będą miały zastosowanie testy, sprawdziany praktyczne, końcowe oceny projektów, prezentacji.

Ocena kształtująca polega na formułowaniu pytań kluczowych, stosowaniu efektywnej informacji zwrotnej. Uczeń otrzymuje przede wszystkim informację, wskazówki, co zrobił dobrze, a co powinien poprawić. Informacja ta uzyskiwana jest od nauczyciela, ale nie tylko od niego; może pochodzić od grupy lub kolegi. Stopień jest tutaj na drugim planie. To w tej ocenie będą takie formy, jak: odpowiedź ustna, ocena prac (na określonym etapie) wykonywanych metodą projektów. Ocenianie powinno stymulować ucznia do skutecznego uczenia się.

6.3. Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów

Narzędzia oceny osiągnięć uczniów możemy podzielić, na sprawdzające wiedzę i na te sprawdzające umiejętności.

Wiedzę ucznia, czyli co zna, wie i rozumie, można kontrolować, stosując takie narzędzia jak:

- odpowiedź ustna,
- testy,
- sprawdziany praktyczne,
- prezentacja, pokaz.

Umiejętności, czyli co uczeń potrafi, sprawdzamy oceniając:

- aktywność na lekcji – wyrażanie własnych opinii i sądów, pracę w grupie, szybkość wykonania zadania, pomysłowość,
- referaty – opracowane na podstawie literatury, popularnonaukowej,
- rozwiązywanie zadań (tych z „gwiazdką”, poziom ponadpodstawowy),
- różnorodne formy prac ucznia, np.: dokumenty aplikacyjne, biznesplan swojej firmy, karta poszukującego pracę, wizytówka, e-Portfolio, strona WWW,
- przygotowanie prezentacji multimedialnych, udział w zajęciach pozalekcyjnych (inne projekty unijne),
- przygotowanie projektu na skalę szkoły, klasy,
- osiągnięcia w konkursach, olimpiadach.

7. EWALUACJA PROGRAMU NAUCZANIA

Ewaluacja to badanie, ocena, oszacowanie.

Wszyscy autorzy definicji ewaluacji są zgodni co do tego, że jest to proces określający, w jakim stopniu założone cele są realizowane, jakie są ich rezultaty, jakie wady i zalety, co sprzyjało, a co stanowiło przeszkodę na drodze do ich osiągnięcia.

Ewaluacji mogą podlegać projekty zamknięte, ale najbardziej efektywna jest wtedy, gdy dokonywana jest w trakcie trwania projektów, projektów otwartych na zmiany, takich jak prezentowany program autorski. Bowiem tylko taka ewaluacja podpowie, jakie czynności należałoby podjąć w celu usprawnienia, udoskonalenia programu.

Badanie może przebiegać w trzech etapach:

1. Diagnoza – czyli określenie potrzeb i oczekiwań uczniów oraz badająca ich wiedzę o przedmiocie.
2. Badanie programu w czasie jego realizacji – odpowie na pytania, w jakim stopniu i w jakim tempie uczniowie przyswajają wiedzę, opanowują umiejętności.

To właśnie na tym etapie diagnozy możemy powtórzyć słabo opanowane treści, zmienić metody, formy realizacji założonych celów, czyli dokonać modyfikacji programu w czasie jego wdrażania.

Narzędzia ewaluacji:

- ankiety;
 - arkusze ewaluacji;
 - analiza dokumentacji (dziennik, prace uczniów);
 - obserwacja zachowań uczniów, ich wypowiedzi i aktywność na zajęciach;
 - udział w konkursach, olimpiadach;
 - samoocena nauczyciela.
3. Podsumowanie końcowe – przeprowadzone po całym cyklu zajęć – to odpowiedź na pytanie, w jakim stopniu zrealizowano cele założone na wejściu, a jednocześnie ocena naszej pracy.

Narzędzia ewaluacji:

- test z wiedzy i umiejętności;
- ankiety;

- prace uczniów;
- rozmowy z rodzicami, nauczycielami, opiekunami praktyk w zakładach pracy.

Ewaluację powinien przeprowadzać systematycznie przede wszystkim autor, jednocześnie realizator programu. Możliwe jest również przeprowadzenie badania przez firmę zewnętrzną, np. psychologowie określają na podstawie testów tzw. profil klasy. Najczęściej są to tzw. badania na wejściu.

Sprawdzania stopnia realizacji programu może dokonać dyrektor szkoły lub osoby nadzorujące projekt.

Pomocni w ewaluacji będą nauczyciele uczący podstaw przedsiębiorczości, którzy prowadząc zajęcia w równoległych klasach, wybiorą właśnie ten program.

Celem ewaluacji jest ocena programu pod kątem jego przydatności, możliwości realizacji oraz atrakcyjności zarówno dla nauczyciela, jak i ucznia.

W załączeniu podano przykład ankiety ewaluacyjnej dla ucznia, która może być przeprowadzana po zrealizowaniu określonej partii materiału lub całego działu. Druga ankieta – arkusz ewaluacji programu – przeznaczona jest dla prowadzącego zajęcia, można ją wypełnić np. po każdym semestrze lub dwa razy w semestrze, wykorzystując dane z proponowanych narzędzi ewaluacji.

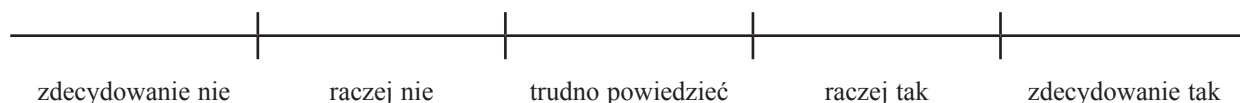
ANKIETA EWALUACJI ZAJĘĆ

Nauczyciel

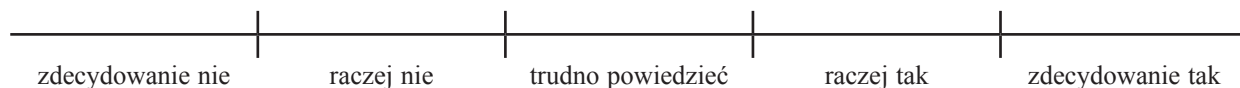
Przedmiot

Zaznacz krzyżykiem na skali stwierdzenie odpowiadające, Twojemu stanowisku wobec poszczególnych aspektów zajęć.

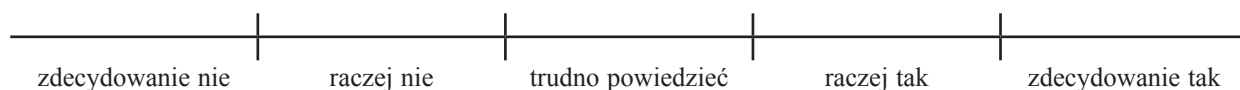
1. Nauczyciel prowadzi lekcje jasno i zrozumiale.

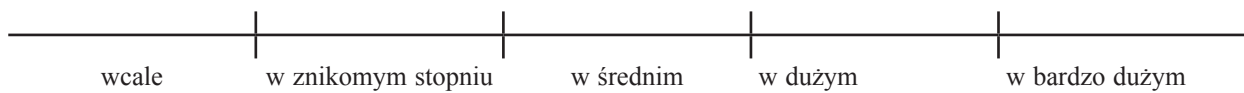
2. Sposób prowadzenia zajęć wywołuje zaciekawienie, aktywność i współpracę uczniów.

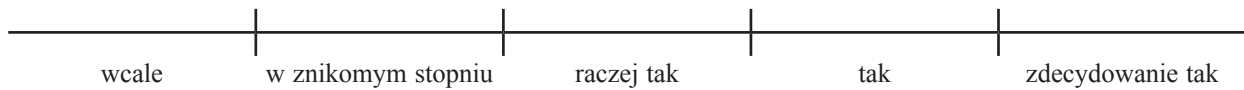
3. Nauczyciel stosuje jasne kryteria oceniania.

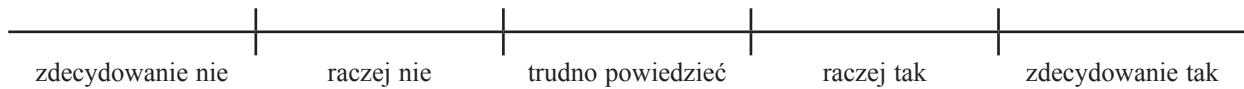
4. Czy potrafisz posługiwać się edytorem tekstu?

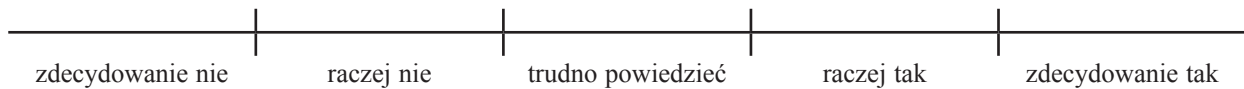
5. Czy potrafisz zacisnąć skrętkę z końcówkami RJ-45?

6. Czy będziesz stosował w życiu codziennym bazy danych?

7. Polecilibyś zajęcia z tego przedmiotu i z tym nauczycielem innym uczniom?

8. Inne uwagi

.....

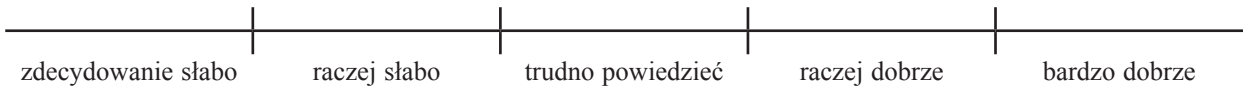
.....

.....

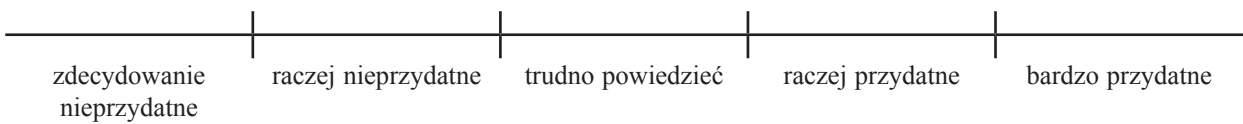
ARKUSZ EWALUACJI PROGRAMU

Zaznacz krzyżykiem na skali stwierdzenie odpowiadające, Twojemu stanowisku wobec poszczególnych aspektów zajęć.

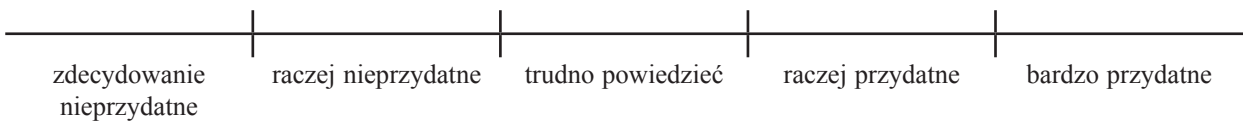
1. Sposób prowadzenia zajęć oceniany jest:

2. Przekazywane treści są oceniane jako:

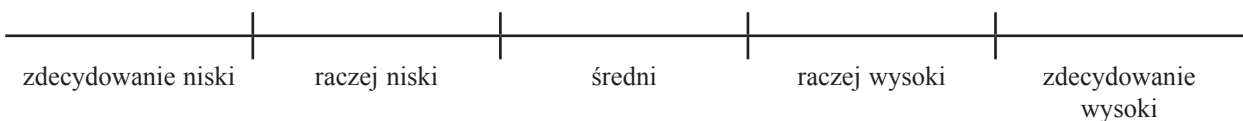
3. Ocena przydatności życiowej lub zawodowej nabywanych umiejętności:

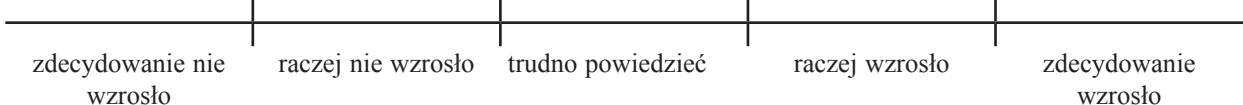
4. Stopień opanowania wiedzy jest:

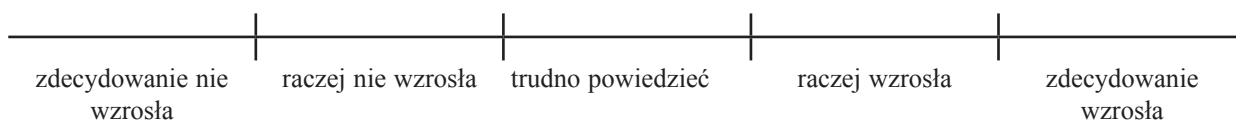
5. Stopień opanowania umiejętności jest:

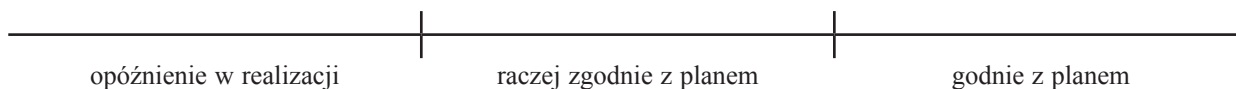
6. Zainteresowanie przedmiotem (chęć uczestnictwa w projektach, konkursach):

7. Aktywność na zajęciach, chęć pracy w grupach:

8. Stopień realizacji projektu:

BIBLIOGRAFIA

- Witold Wrotek, Technologia informacyjna – podręcznik, Helion, Gliwice 2006.
- Witold Wrotek, Technologia informacyjna – Program nauczania, Helion, Gliwice 2006.
- Witold Wrotek, Technologia informacyjna – Plan wynikowy nauczania technologii informacyjnej, Program nauczania: DKOS-5002-4/05 Helion.
- Tomasz Michniowski, Założenia programowe, zasady opracowania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie informatyki i technologii informacyjnej, Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji, Lublin 2009.
- Ewa Łoś, Alina Reszka, Metody nauczania stosowane w kształtowaniu kompetencji kluczowych, Technologia informacyjna (podręcznik metodyki operacyjnej), Lublin 2009.

TECHNOLOGIA INFORMACYJNA

**Aneks do autorskiego programu kształtowania
kompetencji kluczowych**

**Zespół Szkół Elektrycznych im. T. Kościuszki
w Opolu**

**Autor:
Kazimierz Król**

Opole 2011

SPIS TREŚCI

1. Uzasadnienie opracowania aneksu	341
2. Cele edukacyjne kształcenia i wychowania	341
2.1. Szczegółowe cele wynikające z kluczowej kompetencji technologia informacyjna	342
2.2. Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty	342
2.3. Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy	343
3. Materiał nauczania związany z celami edukacyjnymi	343
3.1. Zajęcia organizacyjne	343
3.2. Sieci komputerowe	343
3.3. Lokalne sieci komputerowe	343
3.4. Projektowanie lokalnych sieci komputerowych	344
3.5. Budowa sieci LAN – praktycznie	344
3.6. Sieci bezprzewodowe WiFi	344
3.7. Budowa sieci WiFi – praktycznie	344
3.8. Nowe technologie (zajęcia łączone – klasa 1FT)	344
4. Procedury osiągnięcia szczegółowych celów edukacyjnych	345
4.1. Założenia metodyczne	345
4.2. Proponowany podział godzin	345
4.3. Preferowane metody nauczania-uczenia się	346
4.4. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej	346
4.5. Literatura przedmiotowa	346
5. Opis założonych osiągnięć ucznia i propozycje metod ich oceny	346
5.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu technologia informacyjna	346
5.2. Metody oceny osiągnięć uczniów	348
5.3. Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów	348
6. Ewaluacja aneksu	349
6.1. Opracowanie przykładowego narzędzia wykorzystywanego w ewaluacji	350
Bibliografia	351

1. UZASADNIENIE OPRACOWANIA ANEKSU

Aneks wprowadza możliwość rozszerzenia programu w roku szkolnym 2011/2012 oraz 2012/2013. Opracowany autorski program nauczania z technologii informacyjnej wynika z chęci podniesienia poziomu Kompetencji Kluczowych u uczniów naszej szkoły, zwrócenia uwagi na zagadnienie „Kompetencje Kluczowe” i rolę, jaką odgrywa ono w obecnej sytuacji na rynku pracy. Przygotowuje ich do podejmowania samodzielnych decyzji i działań zarówno w życiu zawodowym, jak i prywatnym. Zakłada również kształtowanie u uczniów wartości etycznych, wyrażanych w odpowiednich zachowaniach: w szkole, pracy, rodzinie oraz społeczeństwie.

Założono, że program zostanie zrealizowany w ciągu 2 lat szkolnych, czyli w ciągu 76 godzin lekcyjnych. Przy tak ograniczonej liczbie godzin, musiałem niektóre treści programowe potraktować bardzo ogólnie, nie wdając się w szczegóły. W związku z dużym zainteresowaniem uczniów, objętych programem, tematyką dotyczącą np.: sieci informatycznych LAN i WiFi oraz teleinformatycznych.

Przedłużenie realizacji programu autorskiego dodatkowo o 35 godzin umożliwi np. fizyczne budowanie sieci informatycznych oraz zwiększenie zdolności manualnych poprzez np. zaciskanie RJ-45.

Prowadzenie zajęć z technologii informacyjnej przez trzy lata pozwoli bardziej efektywnie zrealizować założone w programie autorskim cele.

2. CELE EDUKACYJNE KSZTAŁCENIA I WYCHOWANIA

Cele edukacyjne możemy podzielić na cele ogólne i szczegółowe, zarówno jedne, jak i drugie muszą uwzględniać treści, umożliwiające dobre przygotowanie ucznia do aktywnego udziału w życiu społecznym, gospodarczym, w znaczeniu nie tylko lokalnym. Dlatego muszą uwzględniać podstawę programową, standardy egzaminów zawodowych, dane z lokalnego i europejskiego rynku pracy, profil zawodowy ucznia oraz umiejętności wynikające z kompetencji kluczowych.

2.1. Szczegółowe cele wynikające z kluczowej kompetencji technologia informacyjna

Uczeń będzie potrafił:

- Omówić podstawowe warstwy modelu ISO/OSI.
- Wymienić lokalne sieci komputerowe.
- Omówić standardy sieci ETHERNET.
- Wymienić i opisać zastosowanie podstawowych urządzeń stosowanych w sieciach ETHERNET.
- Zaprojektować lokalną sieć w standardzie 100/1000 BASE TX.
- Zbudować schemat projektowy pracowni w Corelu.
- Wymienić standardy sieci WiFi oraz stosowane urządzenia, przewody, złączki.
- Rozumieć tendencje rozwojowe sieci przewodowych i bezprzewodowych.
- Stosować standard EIA/TIA 658B.
- Zaciskać końcówki RJ-45.
- Zaciskać puszki RJ-45.
- Zaciskać skrętkę w patchpanelu.
- Zabezpieczyć sieć WiFi (stosować szyfrowanie, ukrywanie SSID itp.).

2.2. Szczegółowe cele wynikające z diagnozy lokalnych potrzeb rynku pracy i oświaty

Uczeń będzie potrafił:

- Ustalić strukturę i branże przedsiębiorstw działających na lokalnym rynku pracy na podstawie informacji branżowych czy z Internetu.
- Identyfikować inwestorów zagranicznych, krajowych i lokalnych aby wystąpić z ofertą wykonania sieci informatycznej.
- Zabezpieczyć sieć WiFi w przedsiębiorstwie.
- Praktycznie zbudować małą sieć Ethernet.
- Przedłożyć Inwestorowi kosztorys wykonania usługi.
- Współpracować z firmami branży IT.
- Wyszukiwać działające w regionie fundusze i projekty.

2.3. Szczegółowe cele wynikające z profilu zawodowego klasy

Uczeń będzie potrafił:

- Dobrać sprzęt do wykonania domowej sieci LAN.
- Korzystać z podstawowych narzędzi stosowanych w budowie sieci LAN.
- Stosować standardy zgodne z ISO.
- Zabezpieczać sieć bezprzewodową z wykorzystaniem oprogramowania sprzętowego, np. NanoStation.
- Przygotować dokumentację techniczną.

3. MATERIAŁ NAUCZANIA ZWIĄZANY Z CELAMI EDUKACYJNYMI

3.1. Zajęcia organizacyjne

- Zasady BHP
- Regulamin pracowni komputerowej
- Zakres materiału

3.2. Sieci komputerowe

- Wprowadzenie do sieci
- Podstawowe pojęcia
- Model ISO/OSI

3.3. Lokalne sieci komputerowe

- Sieć ETHERNET.
- Standardy (10 BASE2, 10 BASE 5, 100 BASE T, 100 BASE TX, 1000 BASE TX).
- Urządzenia stosowane w sieciach ETHERNET.

3.4. Projektowanie lokalnych sieci komputerowych

- Dobór sprzętu.
- Okablowanie sieci.
- Schemat w Corelu.

3.5. Budowa sieci LAN – praktycznie

- Zajęcia praktyczne
 - Zaciskanie końcówek RJ-45
 - Zaciskanie gniazd RJ-45
 - Zaciskanie skrętki do patchpanela
 - Sprawdzenie wykonanej pracy z wykorzystaniem różnych testerów

3.6. Sieci bezprzewodowe WiFi

- Standardy sieci bezprzewodowych
- Stosowane anteny, przewody, złączki

3.7. Budowa sieci WiFi – praktycznie

- Konfiguracja urządzenia (np. NanoStation)
- Skutki braku zabezpieczenia
- Ukrywanie sieci (SSID)
- Stosowanie trybów pracy (np. AP)
- Rozbudowa sieci do kilku anten
- Projekt – schemat w Corelu

3.8. Nowe technologie (zajęcia łączone – klasa 1FT)

4. PROCEDURY OSIĄGANIA SZCZEGÓŁOWYCH CELÓW EDUKACYJNYCH

4.1. Założenia metodyczne

Proponowane treści zajęć, prowadzonych w ramach dodatkowych godzin, są zgodne z podstawą programową zawartą w rozporządzeniu MENiS z dnia 26 lutego 2002 r. Przygotowują ucznia do podejmowania racjonalnych decyzji, jakich wymaga świadoma praca zarobkowa i przedsiębiorcze funkcjonowanie w systemie gospodarki rynkowej na płaszczyźnie techniki komputerowej.

Zajęcia będą realizowane w II roku trwania projektu dla klasy 2FT i dalej w III roku trwania projektu dla klasy 3FT, czyli z uczniem już dość dobrze zorientowanym w tematyce technologii informacyjnej.

Zaproponowane metody pracy, mają na celu, oczywiście uatrakcyjnienie zajęć, ale również stawiają na dużą samodzielność ucznia w procesie nauczania-uczenia się, np. poprzez własne działanie podczas pracy grupowej lub pracy indywidualnej – manualnej. Zajęcia będą prowadzone w pracowni komputerowej.

4.2. Proponowany podział godzin

Przewidziany programem materiał nauczania będzie realizowany w ramach 18 działów tematycznych.

Numer działu	Nazwa działu	Klasa, rok szkolny	Ilość godzin / grupę
		FT	
1	Zajęcia organizacyjne	2011/2012	1
2	Sieci komputerowe	2011/2012	2
3	Lokalne sieci komputerowe	2011/2012	3
4	Projektowanie lokalnych sieci komputerowych	2011/2012	4
5	Budowa sieci LAN – praktycznie	2011/2012	7
6	Sieci bezprzewodowe WiFi	2012/2013	5
7	Budowa sieci WiFi – praktycznie	2012/2013	12
8	Nowe technologie (zajęcia łączone dla klasy 3FT – 1 godzina)	2012/2013	1
Razem			35

4.3. Preferowane metody nauczania-uczenia się

Wybór metod i technik kształcenia zależy od wielu czynników, ostateczna decyzja należy do nauczyciela. Zostały szeroko opisane w programie autorskim z wyraźnym wskazaniem w kierunku metod ćwiczeń praktycznych.

4.4. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Pracownia komputerowa powinna być wyposażona w:

- komputery połączone siecią LAN z wyjściem do Internetu,
- projektor multimedialny sprzężony z komputerem (laptop z dostępem do Internetu),
- dodatkowo: aparat cyfrowy, skaner, drukarka (RJ; LPT; USB),
- sprzęt zgodnie z Zamówieniem.

4.5. Literatura przedmiotowa

Podstawowym środkiem dydaktycznym ucznia będzie jego podręcznik:

Witold Wrotek „Technologia informacyjna”, Wydawnictwo Helion, Gliwice 2006.

Dodatkowo:

Radosław Jaworski „Multimedia i grafika komputerowa technik informatyk”, WSiP.

5. OPIS ZAŁOŻONYCH OSIĄGNIĘĆ UCZNIĄ I PROPOZYCJE METOD ICH OCENY

5.1. Kryteria wymagań na poszczególne oceny z przedmiotu technologia informacyjna

Proponowane kryteria wymagań z przedmiotu technologia informacyjna, wynikają z klasyfikacji celów kształcenia i wychowania, czyli tzw. taksonomii celów. Zaproponowane kryteria są również zgodne z obowiązującym w szkole wewnątrzszkolnym systemem oceniania i zostały przedstawione w programie autorskim.

Przyjmuje się odpowiednio:

- wymagania podstawowe (czyli co uczeń zna, wie, rozumie) kategorii A i B – ocena dopuszczająca lub dostateczna,
- wymagania ponadpodstawowe (czyli co uczeń potrafi) kategorii C i D – ocena dobra lub bardzo dobra.

Nazwa działu	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
Sieci komputerowe	A – podaje przyczyny powstania sieci komputerowych, B – wyjaśnia co to jest sieć komputerowa, B – wyjaśnia pojęcie protokołu.	C – podaje krótkie kalendarium dotyczące rozwoju sieci, D – wyjaśnia protokół CSMA/CD.
Lokalne sieci komputerowe	A – wyjaśnia pojęcie ETHERNET i nazywa go standardem, B – podaje numer standardu ETHERNET czyli 802.3, B – wymienia przewody stosowane w sieciach LAN, B – wie czym różni się koncentryk od skrętki.	C – podaje rodzinę standardu 802.3xx, C – wymienia oprzyrządowanie stosowane w sieciach zbudowanych na kablach koncentrycznych, na skrętce, D – omawia standardy ETHERNET 10 BASE T, TX, 100 BASE T, TX oraz 1000, D – podaje własności poszczególnych standardów, D – opisuje światłowód jednomodowy i wielomodowy.
Projektowanie lokalnych sieci komputerowych	A – potrafi wstępnie przygotować projekt sieci LAN, A – rozmieścić gniazda RJ-45, A – uruchomić program graficzny Corel, B – ustawić odpowiednią jednostkę miary, B – wprowadzić prowadnice.	C – narysować przekrój pomieszczenia, C – wprowadzić wymiarowanie, D – zaznaczyć na projekcie różne elementy, np. gniazda RJ-45, switch, szafa dystrybucyjna.
Budowa sieci LAN – praktycznie	A – potrafi przygotować skrętkę do zaciśnięcia, B – zna kolejność kolorów wg standardu EIA/TIA 568B, B – potrafi włączyć miernik sieci i określić czy drożność jest lub jaka żyła go nie ma.	C – zarobi skrętkę i zaciśnie wtyczkę RJ-45 zgodnie ze standardem EIA/TIA 568B, C – sprawdzi drożność sygnałową dwoma różnymi testerami, D – zbuduje sieć z wykorzystaniem wtyczek, gniazd, patch panela, switcha, sprawdzi połączenie testerami.
Sieci bezprzewodowe WiFi	A – podaje nr standardu, B – podaje podstawowe wielkości oraz jednostki, B – wymienia podstawowe urządzenia stosowane w sieciach WiFi.	C – wymienia standardy sieci bezprzewodowych, C – podaje na jakich częstotliwościach pracują obecnie anteny WiFi, D – wymienia tryby pracy AP, D – podaje konieczność zabezpieczenia urządzeń WiFi.

Nazwa działu	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
Budowa sieci WiFi – praktycznie	A – potrafi zalogować się do urządzenia NanoStation, B – potrafi dokonać zmiany przynajmniej jednego parametru, B – dokonane zmiany potrafi zapisać.	C – potrafi wymienić tryby pracy AP, C – umie skonfigurować urządzenie zmieniając kilka ustawień, D – potrafi zabezpieczyć sieć ukrywając SSID, D – umie skonfigurować dwa urządzenia tak aby jedno było nadawcze, a drugie odbiorcze, D – umie zabezpieczyć sieć przez filtrowanie po MAC oraz wprowadzić klucze zabezpieczeń.
Nowe technologie (zajęcia łączone dla klasy 1FT – 1 godzina)	A – wskazuje na światłowody jako konieczny standard, B – wymienia laser i diodę jako główne urządzenia stosowane w tej technologii.	C – potrafi podać lidera Polskiego Internetu Optycznego PIONIER, D – podaje rozwój krajowej sieci szkieletowej.

5.2. Metody oceny osiągnięć uczniów

Metody oceny osiągnięć uczniów są ściśle powiązane z metodami nauczania. Narzędzia oceny zostały szeroko omówione w programie autorskim.

5.3. Przykładowe narzędzia oceny osiągnięć uczniów

Wiedzę ucznia, czyli co zna, wie i rozumie można kontrolować, stosując takie narzędzia jak:

- odpowiedź ustna,
- testy,
- sprawdziany praktyczne,
- prezentacja, pokaz.

6. EWALUACJA ANEKSU

Ewaluacja to badanie określające, w jakim stopniu, założone cele są realizowane i jakie są ich rezultaty (efekty).

Obiektem ewaluacji będzie aneks do programu autorskiego, zaś przedmiotem, badanie dydaktycznych osiągnięć uczniów.

Stawiane pytania kluczowe, umożliwią zgromadzenie informacji na temat:

- efektywności nauczania,
- przebiegu realizacji (zgodności z planem).

Nadrzędnym kryterium ewaluacji będzie:

- przydatność zdobytej wiedzy,
- trafność wobec oczekiwań uczniów,
- atrakcyjność zajęć.

Proponowane metody ewaluacji to:

- ankietowanie,
- obserwacja.

Metody wymagają odpowiednich narzędzi, będą to: ankiety oraz arkusze obserwacji. Źródłem informacji na postawione pytania kluczowe będą uczniowie, uczestniczący w zajęciach.

Ewaluację przeprowadzi autor aneksu do programu.

Raport ewaluacyjny będzie przedstawiony po zrealizowaniu wszystkich zajęć, przewidzianych w aneksie.

6.1. Opracowanie przykładowego narzędzia wykorzystywanego w ewaluacji

ANKIETA EWALUACJI ZAJĘĆ (dla ucznia)

Zaznacz krzyżykiem na skali stwierdzenie odpowiadające, Twojemu stanowisku wobec poszczególnych aspektów zajęć.

1. Nauczyciel prowadzi lekcje jasno i zrozumiale

zdecydowanie nie raczej nie trudno powiedzieć raczej tak zdecydowanie tak

2. Sposób prowadzenia zajęć wywołuje zaciekawienie, aktywność i współpracę uczniów

zdecydowanie nie raczej nie trudno powiedzieć raczej tak zdecydowanie tak

3. Nauczyciel stosuje jasne kryteria oceniania

zdecydowanie nie raczej nie trudno powiedzieć raczej tak zdecydowanie tak

4. Czy potrafisz posługiwać się edytorem tekstu?

wcale w znikomym stopniu w średnim w dużym w bardzo dużym

5. Czy potrafisz zacisnąć skrętkę z końcówkami RJ-45?

wcale w znikomym stopniu raczej tak tak zdecydowanie tak

6. Czy będziesz stosował w życiu codziennym bazy danych?

zdecydowanie nie raczej nie trudno powiedzieć raczej tak zdecydowanie tak

7. Polecilibyś zajęcia z tego przedmiotu i z tym nauczycielem innym uczniom?

zdecydowanie nie raczej nie trudno powiedzieć raczej tak zdecydowanie tak

8. Inne uwagi

BIBLIOGRAFIA

Do pozycji wymienionych w bibliografii zamieszczonej w programie autorskim należy dodać:

- Paweł Benseł, Systemy i sieci komputerowe – podręcznik, Helion, Gliwice 2006.
- Krzysztof Pytel, Sylwia Osetek, Systemy operacyjne i sieci komputerowe – podręcznik, WSiP, Warszawa 2009.

TECHNOLOGIA INFORMACYJNA

**Autorski program kształtowania
kompetencji kluczowych**

**Zespół Szkół Inżynierii Środowiska
w Toruniu**

**Autor:
Dariusz Kubiak**

Toruń 2010

SPIS TREŚCI

1. Notatka o autorze	357
2. Wprowadzenie	357
3. Cele nauczania wynikające z:	358
3.1. Kluczowych kompetencji informatycznych	358
3.2. Z diagnozy lokalnych potrzeb i uwarunkowań oświaty i rynku pracy	359
3.3. Z profilu zawodowego klasy	359
3.4. Z podstawy programowej	359
4. Treści nauczania	360
4.1. Podstawy technologii informacyjnej	360
4.1.1. Tematyka zajęć	360
4.1.2. Osiągnięcia ucznia	360
4.2. Środowisko Windows	360
4.2.1. Tematyka zajęć	360
4.2.2. Osiągnięcia ucznia	361
4.3. Lokalne Sieci Komputerowe	361
4.3.1. Tematyka zajęć	361
4.3.2. Osiągnięcia ucznia	361
4.4. Globalne sieci komputerowe	362
4.4.1. Tematyka zajęć	362
4.4.2. Osiągnięcia ucznia	362
4.5. Redagowanie dokumentów tekstowych	362
4.5.1. Tematyka zajęć	362
4.5.2. Osiągnięcia ucznia	363
4.6. Współdziałanie aplikacji	364
4.6.1. Tematyka zajęć	364
4.6.2. Osiągnięcia ucznia	364
4.7. Tworzenie materiałów prezentacyjnych	364
4.7.1. Tematyka zajęć	364
4.7.2. Osiągnięcia ucznia	364
4.8. Arkusz kalkulacyjny	364
4.8.1. Tematyka zajęć	364
4.8.2. Osiągnięcia ucznia	365
4.9. Relacyjne bazy danych	365
4.9.1. Tematyka zajęć	365
4.9.2. Osiągnięcia ucznia	366
4.10. Zasady obsługi programu kosztorysowego	366
4.10.1. Tematyka zajęć	366

4.10.2. Osiągnięcia ucznia	366
4.11. Zasady obsługi programu do tworzenia rysunków technicznych CAD	366
4.11.1. Tematyka zajęć	366
4.11.2. Osiągnięcia ucznia	366
4.12. Serwisy WWW	366
4.12.1. Tematyka zajęć	366
4.12.2. Osiągnięcia ucznia	367
4.13. Przetwarzanie plików graficznych i multimedialnych	367
4.13.1. Tematyka zajęć	367
4.13.2. Osiągnięcia ucznia	367
4.13.3. Tematyka zajęć	368
4.13.4. Osiągnięcia ucznia	368
4.13.5. Tematyka zajęć	369
4.13.6. Osiągnięcia ucznia	369
4.13.7. Tematyka zajęć	370
4.13.8. Osiągnięcia ucznia	370
4.14. Projektowanie ogrodów w programie Garden	370
4.14.1. Tematyka zajęć	370
4.14.2. Osiągnięcia ucznia	370
4.15. Tworzenie projektów w programie AutoCad	370
4.15.1. Tematyka zajęć	370
4.15.2. Osiągnięcia ucznia	370
5. Procedury osiągania celów	370
5.1. Postulaty metodyczne	370
5.2. Proponowany podział godzin lekcyjnych	371
5.3. Preferowane metody nauczania i techniki przekazu	372
5.4. Środki dydaktyczne	372
5.5. Literatura przedmiotowa dla ucznia	372
5.6. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej	373
6. Opis założonych osiągnięć ucznia	373
6.1. Kryteria oceniania	373
6.2. Metody sprawdzania osiągnięć uczniów	377
6.3. Przykładowe narzędzia sprawdzania i oceny osiągnięć uczniów	377
7. Procedura ewaluacji programu nauczania	379
8. Bibliografia	382

1. NOTATKA O AUTORZE

Mgr inż. Dariusz Kubiak nauczyciel dyplomowany technologii informacyjnej w Zespole Szkół Inżynierii Środowiska w Toruniu. Współautor programu wdrożonego w Technikum Inżynierii Środowiska w latach 1990-2000 „Przedmiot Specjalizujący-Komputeryzacja Prac w Zakresie Inżynierii Środowiska”. W roku 2004 w wyniku ewaluacji i korelacji międzyprzedmiotowej program został zmodyfikowany i dostosowany do aktualnych potrzeb szkoły – „Program Specjalizujący dla zawodu Technik Inżynierii Środowiska i Technik Architektury Krajobrazu”.

2. WPROWADZENIE

Struktura zajęć, treści programu, ćwiczenia i zadania do wykonania są dobrane zgodnie z posiadanymi już umiejętnościami i możliwościami uczniów. W programie uwzględniłem także potrzeby i zainteresowania uczniów, a realizacja ich dostosowana jest do możliwości młodzieży oraz uwarunkowań szkolnych.

Zadaniem nauczania tego przedmiotu jest przygotowanie przyszłych absolwentów do sprawnego posługiwania się pakietami biurowymi oraz pozyskanie dodatkowych atutów poszukiwanych na rynku pracy, jakim jest umiejętność posługiwania się profesjonalnym programem, służącym do projektowania architektury krajobrazu, kosztorysowym i graficznym. Na lekcjach technologii uczniowie zapoznają się z zasadami posługiwania się tego typu aplikacjami, by na innych przedmiotach specjalizujących wykonywać projekty z użyciem omówionych aplikacji. Dodatkowe umiejętności zwiększą szansę przyszłych absolwentów na znalezienie pracy w wyuczonym zawodzie (pracodawcy cenią dodatkowe umiejętności absolwentów) lub w pokrewnym. Należy jednocześnie zaznaczyć, iż szkoła w sposób legalny korzysta z oprogramowania systemowego, projektowego, graficznego, kosztorysowego i pakietu biurowego. Zgodne jest to celami wychowawczymi szkoły, zasadą rzetelnego podejścia do przestrzegania praw autorskich.

Stosowanie aktualnie najnowszego oprogramowania, którego umiejętność obsługi poszukiwana jest na rynku pracy, stanowi motywację do uczenia się i rozwija zainteresowania uczniów.

3. CELE NAUCZANIA WYNIKAJĄCE Z:

3.1. Kluczowych kompetencji informatycznych

1. Wyszukiwanie i krytyczne pozyskiwanie informacji służących rozwojowi zawodowemu ucznia i absolwenta – w sieciach lokalnych i rozległych:
 - a. Wykorzystanie możliwości i zrozumienie potencjalnych zagrożeń związanych z Internetem i komunikacją za pośrednictwem mediów elektronicznych (poczta elektroniczna, komunikatory, lokalne sieci (tradycyjne i bezprzewodowe));
 - b. Współpraca w sieci lokalnej i w Internecie;
 - c. Analizowanie rzetelności i prawdziwości pozyskiwanych informacji;
 - d. Znajomość zasad prawnych i etycznych obowiązujących podczas interaktywnego korzystania z technologii społeczeństwa informacyjnego;
 - e. Umiejętność docierania do usług oferowanych w Internecie, wyszukiwanie i korzystanie z nich.
2. Wykorzystywanie narzędzi aplikacji biurowych do tworzenia, przetwarzania, prezentowania i analizowania złożonych informacji:
 - a. Edytor tekstu – tworzenie i formatowanie dokumentów biurowych;
 - b. Arkusz kalkulacyjny – zastosowanie arkusza w ekonomii (tworzenie formuł obliczeniowych, sortowanie i filtrowanie danych, analiza i graficzna interpretacja danych);
 - c. Prezentacje multimedialne – tworzenie prezentacji, kreatywne wykorzystywanie pomysłów do tworzenia prezentacji związanych z przyszłym zawodem ucznia;
 - d. Bazy danych – tworzenie bazy danych, zasady przechowywania i przetwarzania informacji w firmie;
 - e. Programy do obróbki graficznej obrazu – kreatywne wykorzystywanie pomysłów do tworzenia i modyfikowania folderów reklamowych firmy, wizytówek, dyplomów.
3. Kształtowanie krytycznej i refleksyjnej postawy w stosunku do dostępnych informacji oraz odpowiedzialnego wykorzystania mediów interaktywnych:
 - a. Tworzenie stron internetowych;
 - b. Udział w społecznościach internetowych na forach dyskusyjnych w celach kulturalnych, społecznych i zawodowych.

3.2. Z diagnozy lokalnych potrzeb i uwarunkowań oświaty i rynku pracy

Wykształcenie umiejętności sprawnego posługiwania się aplikacjami biurowymi.

Zapoznanie z zasadami funkcjonowania sieci LAN w przedsiębiorstwach, z zasadami współdzielenia aplikacji i zasobów sieciowych z innymi użytkownikami sieci w firmie, ze sposobami ochrony aplikacji i zasobów komputera przed nieautoryzowanym dostępem.

Nabywanie umiejętności obsługi sprzętu peryferyjnego: drukarki sieciowej, skanera, aparatu cyfrowego.

Zapoznanie z zasadami obróbki grafiki i posługiwania się oprogramowaniem typu CAD.

3.3. Z profilu zawodowego klasy

Zapoznanie się z zasadami posługiwania się aplikacjami do projektowania architektury zieleni.

Wykształcenie umiejętności wyszukiwania, gromadzenia i krytycznej selekcji informacji niezbędnych do profesjonalnego wykonywania zawodu technika architektury krajobrazu (odmiany roślin, wymagania stanowiska, nawożenie i ochrona).

3.4. Z podstawy programowej

1. Wykształcenie umiejętności świadomego i sprawnego posługiwania się komputerem oraz narzędziami i metodami informatyki.

4. TREŚCI NAUCZANIA

4.1. Podstawy technologii informacyjnej

4.1.1. Tematyka zajęć

1. Organizacja zajęć TI. Przepisy BHP i regulamin pracowni komputerowej. Ogólne informacje dotyczące TI. Cywilizacja informacyjna i kultura mediów.
2. Test diagnozujący.
3. Zestawy komputerowe.
4. Przegląd oprogramowania.

4.1.2. Osiągnięcia ucznia

1. Zna przepisy BHP i regulamin pracowni komputerowej, potrafi znaleźć przykłady instrukcji BHP w Internecie.
2. Potrafi zweryfikować umiejętności zdobyte w gimnazjum, rozwija umiejętność rozwiązywania problemów z wykorzystaniem wiedzy zdobytej w zakresie technologii informacyjnej.
3. Zna podstawowe bloki komputera, omawia współdziałanie wybranych elementów komputera.
4. Rozumie istotę przemian związanych z tworzeniem społeczeństwa informacyjnego, potrafi wyjaśnić zakres stosowania TI, potrafi ocenić obecny poziom TI i perspektywy jej rozwoju, potrafi dokonać klasyfikacji oprogramowania ze względu na jego funkcje, zna podstawy prawne użytkowania oprogramowania.

4.2. Środowisko Windows

4.2.1. Tematyka zajęć

1. Środowisko Windows – przypomnienie i rozszerzenie wiadomości i umiejętności (uruchamianie i zamykanie systemu Windows w różnych trybach i konfiguracjach, pulpit i jego użytkowanie, pliki, skróty i foldery, metody uruchamiania aplikacji).
2. Instalacja i deinstalacja aplikacji. Instalacja i obsługa urządzeń peryferyjnych. (2h)

4.2.2. Osiągnięcia ucznia

1. Obsługuje okienka logowania, potrafi uruchomić system w różnych trybach, poprawnie kończy pracę systemu i wyłącza komputer, rozumie i potrafi modyfikować ustawienia kosza potrafi, tworzyć i usuwać profile użytkownika w systemach Windows, zna podstawowe pojęcia dotyczące zasobów informacyjnych, potrafi sprawdzać właściwości obiektów, biegle eksploruje zasoby informacyjne w aplikacji „mój komputer” oraz ustawia istotne parametry, umie tworzyć, kopiować, przenosić i usuwać pliki i foldery, kopiuje, przenosi i usuwa pliki kilkoma sposobami, potrafi dokonać kompresji i dekompresji, uruchamia aplikacje za pomocą przycisku „start”, skrótu i pliku skojarzonego, dokonuje skojarzenia pliku z aplikacją.
2. Potrafi zainstalować i usunąć aplikacje, potrafi samodzielnie zainstalować urządzenie zewnętrzne, w tym drukarkę, potrafi zmieniać podstawowe parametry ekranu oraz datę i czas.

4.3. Lokalne Sieci Komputerowe

4.3.1. Tematyka zajęć

1. Lokalne sieci komputerowe (usługi w sieci) Podstawowe podziały sieci komputerowych.
2. Mechanizmy ochrony plików komputerów folderów łączenie komputerów w sieć i zasady udostępniania plików i folderów, komunikacja w lokalnej sieci komputerowej.

4.3.2. Osiągnięcia ucznia

1. Zna zalety korzystania z sieci, zna podstawowe pojęcia związane z budową lokalnych sieci komputerowych, zna podstawowe prawa dostępu do plików i folderów.
2. Potrafi udostępniać pliki, foldery i drukarki na stacji roboczej, samodzielnie dokonuje podstawowej konfiguracji sieci komputerowej, potrafi skonfigurować stację roboczą lokalnej sieci komputerowej opierającej się na protokole TCP/IP, potrafi przekazywać komunikaty tekstowe w szkolnej sieci komputerowej, potrafi pracować na wspólnej tablicy, potrafi udostępnić pulpit i programy, potrafi transferować pliki między komputerami.

4.4. Globalne sieci komputerowe

4.4.1. Tematyka zajęć

1. Globalne sieci komputerowe – podstawy funkcjonowania sieci Internet, podstawowe funkcje przeglądarek.
2. Wyszukiwanie i przeglądanie serwisów WWW związanych z informacjami dotyczącymi zawodu technika architektury krajobrazu.
3. Poczta elektroniczna, usługi komunikacyjne w globalnych sieciach komputerowych. (2h)

4.4.2. Osiągnięcia ucznia

1. Zna zasady funkcjonowania sieci Internet, zna podstawowe usługi sieci Internet, rozumie istotę działania przeglądarek internetowych, potrafi samodzielnie konfigurować ustawienia przeglądarki, wie jak można próbować oceniać wiarygodność serwisów, potrafi efektywnie korzystać z wyszukiwarek i portali internetowych, dostrzega zagrożenia wartości estetycznych i społeczno-kulturowych, zna mechanizm funkcjonowania poczty elektronicznej i umie korzystać z jej klientów.
2. Potrafi korzystać z programów obsługujących pocztę, potrafi prowadzić książkę adresową i wysyłać za jej pomocą korespondencję, samodzielnie rozwiązuje podstawowe problemy związane z obsługą poczty elektronicznej, potrafi założyć konto i korzystać z poczty elektronicznej za pomocą portalu, potrafi efektywnie korzystać z komunikatorów.

4.5. Redagowanie dokumentów tekstowych

4.5.1. Tematyka zajęć

1. Podstawy redagowania dokumentów tekstowych, zasady tworzenia oraz formatowania dokumentów, zapisywanie i odczytywanie dokumentów.
2. Organizacja widoku strony, pisanie życiorysu i CV, z uwzględnieniem nabytych kompetencji zawodowych technika architektury. (2h)
3. Tabulatory i tabele. Tworzenie tabel gromadzących informację o gatunkach roślin i wymaganiach glebowych. (3h)

4. Edytor graficzny oraz grafika zewnętrzna w dokumencie tekstowym, tworzenie papieru firmowego z elementami grafiki. (3h)
5. Edytor równań. (2h)
6. Wybrane mechanizmy usprawniające redagowanie dokumentów tekstowych, tworzenie wizytówek i dokumentów firmowych. (3h)
7. Budowa strukturalna(wielopoziomowa) dokumentu.

4.5.2. Osiągnięcia ucznia

1. Potrafi optymalnie używać klawiatury i myszy, wykonuje zaawansowane operacje na czcionkach i akapitach (ustawienia znaczników akapitu, formatowanie odstępów akapitach) zna ogólne zasady redagowania dokumentów, zakładki, komentarze, potrafi przygotować dokument do wydruku (podgląd wydruku), potrafi używać symboli, potrafi zapisywać i odczytywać z poziomu aplikacji pliki w różnych formatach, umie wyszukiwać plik (znajdź), potrafi zabezpieczać dokumenty (narzędzia, opcje zabezpieczeń).
2. Zna strukturę strony dokumentu, umie stosować przypisy, potrafi poprawnie napisać swój życiorys (CV).
3. Formatuje tabelę oraz wykonuje w niej operacje scalania i podziału komórek, potrafi wykorzystywać tabulatory i tabele (sortowanie i sumowanie w tabeli), potrafi stosować tabulatory w tabelach przekształca tekst kolumnowy na tabelę i odwrotnie.
4. Udostępnia edytor graficzny i zna jego podstawowe operacje, różnie umieszcza obiekty graficzne w obrębie tekstu, potrafi rozmieszczać obiekty graficzne, oraz grupować je, rozgrupowywać, wprowadza znak wodny.
5. Potrafi wstawiać i redagować skomplikowane zależności matematyczne, posługuje się kreatorem równań.
6. Zna podstawowe skróty klawiaturowe dokonuje korekty błędów i dodaje nowe słowa do słownika korzysta z opcji „malarz formantów” poprawnie wykorzystuje zdobyte wiadomości i umiejętności redagowania złożonych dokumentów w edytorze tekstu.
7. Korzysta ze stylów i modyfikuje je do swoich potrzeb wprowadza automatyczną numerację rozdziałów i podrozdziałów, spis treści potrafi korzystać z różnych opcji widoku dokumentu.

4.6. Współdziałanie aplikacji

4.6.1. Tematyka zajęć

1. Korespondencja seryjna. Tworzenie reklamowych listów seryjnych, wymiana danych między plikiem tekstowym i arkuszem kalkulacyjnym. (2h)

4.6.2. Osiągnięcia ucznia

1. Wie, na czym polega korespondencja seryjna na podstawie danych pochodzących z różnych źródeł, potrafi zrealizować etykiety, koperty i listy seryjne, potrafi wymieniać i łączyć dane pomiędzy edytorem tekstu i arkuszem kalkulacyjnym.

4.7. Tworzenie materiałów prezentacyjnych

4.7.1. Tematyka zajęć

1. Tworzenie materiałów prezentacyjnych na temat architektury krajobrazu, projektowanie slajdów, tworzenie przycisków sterujących, przegląd i zasady stosowania efektów multimedialnych. (6h)

4.7.2. Osiągnięcia ucznia

1. Potrafi projektować proste układy slajdów, umie importować elementy tekstowe i graficzne, potrafi wstawiać obiekty (grafika, film, dźwięk) do slajdów, potrafi przekazywać sterowanie do dowolnego slajdu, potrafi stosować hiperłącza w prezentacjach, samodzielnie dobiera efekty multimedialne, potrafi właściwie komponować prezentacje wspomagające wystąpienia.

4.8. Arkusz kalkulacyjny

4.8.1. Tematyka zajęć

1. Arkusz kalkulacyjny – podstawy organizacji skoroszytów i arkuszy, wykonywanie i obliczanie zestawień budżetu firmy i stanu magazynu. (4h)
2. Adresowanie komórek i bloków, wykonywanie zestawień rocznych sumujących dane miesięczne w różnych arkuszach. (4h)
3. Graficzna interpretacja danych dokonanych obliczeń budżetu firmy. (4h)

4. Operacje bazodanowe w arkuszu kalkulacyjnym, sposoby efektywnego zarządzania zebranymi danymi dotyczącymi budżetu i magazynu przedsiębiorstwa. (6h)
5. Sumy częściowe, praktyczne zastosowanie arkusza kalkulacyjnego. (2h)

4.8.2. Osiągnięcia ucznia

1. Zna organizację skoroszytu oraz podstawowe dane dotyczące arkuszy, potrafi formatować i redagować komórki, wiersze oraz kolumny, efektywnie wykorzystuje podstawowe działania na komórkach i blokach (funkcje), zna i stosuje formatowanie warunkowe, stosuje mechanizmy ochrony i zabezpieczania arkusza, zna zasady tworzenia wydruków w arkuszu.
2. Zna pojęcia dotyczące zasad adresowania i umie je wykorzystać, wykonuje i wiąże operacje w różnych arkuszach i skoroszytach.
3. Potrafi stosować graficzną interpretację danych, potrafi zaproponować optymalny rodzaj interpretacji graficznej dla danych z tabeli, potrafi interpretować i modyfikować graficzną prezentację danych.
4. Potrafi wykorzystać arkusz jako prostą bazę danych, potrafi sortować i znajdować dane w tabelach, zna i stosuje filtry, potrafi ukrywać wiersze i kolumny.
5. Potrafi zorganizować arkusz dla właściwego korzystania z sum częściowych, potrafi samodzielnie wykonać użyteczny przykładowy arkusz z wykorzystaniem funkcji.

4.9. Relacyjne bazy danych

4.9.1. Tematyka zajęć

1. Relacyjne bazy danych podstawowe komponenty.
2. Projektowanie tabel zbierających dane o roślinach ozdobnych, stanowiskach glebowych, nawożeniu.
3. Relacje między tabelami.
4. Formularze – nadawanie uprawnień do wprowadzania danych innym osobom w firmie.
5. Wykorzystanie kwerend.
6. Tworzenie raportów – nadawanie uprawnień do odczytywania danych innym osobom w firmie.

4.9.2. Osiągnięcia ucznia

1. Potrafi wskazać przykłady praktycznego wykorzystania baz danych, wie na czym polega budowa relacyjnych baz danych, zna podstawowe komponenty baz danych.
2. Potrafi zaprojektować tabele tworzące relacyjną bazę danych.
3. Potrafi tworzyć właściwe relacje między tabelami.
4. Potrafi projektować prosty formularz kolumnowy lub tabelaryczny.
5. Umie projektować proste kwerendy.
6. Potrafi tworzyć raporty.

4.10. Zasady obsługi programu kosztorysowego

4.10.1. Tematyka zajęć

1. Wprowadzenie do obsługi programu kosztorysowego. (2h)

4.10.2. Osiągnięcia ucznia

1. Zapoznaje się z menu programu, wyszukuje materiały i nakłady robocizny, zapoznaje się ze sposobami tworzenia prostych kosztorysów.

4.11. Zasady obsługi programu do tworzenia rysunków technicznych CAD

4.11.1. Tematyka zajęć

1. Wprowadzenie do obsługi programów typu CAD. (2h)

4.11.2. Osiągnięcia ucznia

1. Zapoznaje się z menu programu, możliwościami wykorzystania programu w przyszłej pracy zawodowej, rysuje proste figury geometryczne.

4.12. Serwisy WWW

4.12.1. Tematyka zajęć

1. Tworzenie własnej strony WWW (6h)

4.12.2. Osiągnięcia ucznia

1. Zna mechanizm opisu dokumentów za pośrednictwem znaczników HTML, umie wygenerować kod HTML za pośrednictwem edytora tekstu, potrafi modyfikować kod HTML, tak aby służył promocji tworzonego serwisu, rozumie i potrafi modyfikować kod HTML generujący tabele i ramki.

4.13. Przetwarzanie plików graficznych i multimedialnych

4.13.1. Tematyka zajęć

1. Przetwarzanie plików graficznych w programie CorelDRAW – tworzenie rysunków wektorowych i projektów graficznych, wprowadzenie do korzystania z obszaru roboczego. (2h)
2. Tworzenia przykładowego logo firmy. (2h)
3. Rozmieszczania tekstu i grafiki w celu utworzenia reklamy firmy, wektoryzacja rysunków.(2h)

4.13.2. Osiągnięcia ucznia

1. Umie tworzyć nowy rysunek za pomocą paska narzędzi, ustawiać parametry strony, dodawać tekst za pomocą przybornika tekst ozdobny i tekst akapitowy, potrafi edytować właściwości tekstu za pomocą paska właściwości, rysować prostokąty za pomocą palety wysuwnej, rysować prostokąt przez przeciąganie, rysować prostokąt przez podanie szerokości i wysokości, rysować linie zakrzywione, linie odręczne, linie łamane, potrafi, tworzyć własny obszar roboczy – zdefiniowany przez różne ustawienia, potrafi rozpylać obiekty za pomocą paska właściwości, posługiwać się oknami dokowanymi, korzystać z poleceń wykonywanych za pomocą myszy, dokonywać zmiany właściwości obiektu za pomocą poleceń myszy, dokonywać zmiany właściwości tekstu za pomocą poleceń wydawanych myszą, posługiwać się pomocą, dostosowywać paski narzędzi do własnych potrzeb, tworzyć nowe paski narzędzi i wracać do domyślnego obszaru roboczego.
2. Potrafi tworzyć i modyfikować tło rysunku, posługiwać się narzędziem „środkie artystyczne”, tworzyć, kopiować linie stanowiące kształt tła, obracać utworzone linie, zastosować odbicie lustrzane, umieszczać zmodyfikowane linie w odpowiedniej pozycji, dodawać kolor do tła rysunku, dodawać kolor (paleta RGB), tworzyć i modyfikować logo rysunku, tworzyć romb, kopiować i wyśrodkować dwa kwadraty, dodawać kontur i kolory do kwadratów, obracać kwadraty i grupować je,

importować rysunki, dodawać głębię do rysunku, stosować narzędzia Interakcyjne narzędzia, dodawać tekst do logo, tworzyć zakrzywioną ścieżkę dla tekstu, dodawać tekst do ścieżki.

3. Umie tworzyć i modyfikować strony rysowania, pracować z układem projektu, tworzyć i modyfikować tło (paleta kolorów CMYK), wyłączać kontur prostokąta, zaokrągląć narożniki prostokąta, umieszczać obramowanie w tle, posługiwać się funkcją „szybkie kadrowanie”, posługiwać się funkcją wyrównanie i rozkład, ustawiać prowadnice za pomocą opcji wyrównania, blokować prowadnice, tworzyć ramki, wstawiać obrazki do ramki, wykadrować obrazek, wyrównać, przyciągnąć do prowadnic, nadawać głębię za pomocą funkcji „interakcyjny cień”, dodawać i modyfikować tekst ozdobny, wyrównywać tekst, formatować tekst, dodawać i modyfikować tekst akapitowy, importować tekst akapitowy, formatować tekst akapitowy, tworzyć ramkę dla tekstu akapitowego, wyrównywać tekst akapitowy w ramce, importować i ustalać położenie obrazka.

4.13.3. Tematyka zajęć

1. Przetwarzanie plików graficznych w programie CorelPHOTO-PAINT – edycja zdjęć i tworzenia map bitowych, retuszowanie istniejących zdjęć, tworzenie oryginalnych grafik, przewodnik po obszarze roboczym.
2. Poprawianie obrazków.
3. Retuszowanie obrazków. (2h)
4. Maskowanie obrazków.
5. Trasowanie obrazków.

4.13.4. Osiągnięcia ucznia

1. Potrafi wycinać obszar obrazka na pierwszym planie, posługiwać się nakreślaczem, powiększać i pomniejszać rozmiary wycinka, posługiwać się narzędziem „wypełnienie wewnętrzne”, posługiwać się podglądem, zmieniać nazwy obiektów za pomocą okna dokowanego, poprawiać postrzępione krawędzie obrazka za pomocą palety wysuwnej, zmieniać rodzaj narzędzia, zmieniać rozmiar końcówki narzędzia, zmieniać kształt końcówki narzędzia, posługiwać się paletą RGB i CMYK, łączyć obiekty ze sobą, zmieniać rozmiary papieru, zmieniać rozmiary i położenie obiektów za pomocą przybornika, dodawać i edytować tekst za pomocą przybornika i paska właściwości, rozpylać obrazki za pomocą palety wysuwanej, łączyć możliwości różnych narzędzi i poleceń, zakładać maskę, kasować obiekty, wyczyścić maskę,

- zastosować efekty graficzne na obiektach, zapisywać stworzone efekty jako nowe obiekty, kopiować obiekty, zastosować efekt rozmycia, tworzyć cień do tekstu, posługiwać się maską i wypełnieniem, posługiwać się pomocą.
2. Umie obracać obrazek o dowolny kąt, usuwać niepożądane obszary przez zastosowanie kadrowania, naprawiać uszkodzone obszary, klonować piksele z jednego obszaru obrazka do drugiego, zmieniać rozmiar końcówki, zmieniać stopień powiększenia, dopasować odcień obrazka, zmieniać jaskrawość-kontrast-intensywność, posługiwać się filtrem „balans kolorów” (RGB, CMYK), zastosować filtr „inteligentne rozmycie”, zastosować filtr „maska wyostrajająca”, zmienić intensywność efektu.
 3. Potrafi wykadrować i wyrównać obrazek, usunąć efekt „czerwonych oczu”, dopasować kształt, rozmiar i tolerancję narzędzia, eksportować obrazek do formatu JPG, dostosować kompresję obrazka do potrzeb, dopasować kolory i odcienie obrazka, posługiwać się paletą „balans kolorów”.
 4. Umie zakładać maskę za pomocą palety „maska-rysunek odręczny”, wyświetlać markizę lub zabarwioną nakładkę maski, modyfikować maskę, stosować „pędzel maski”, zmieniać rozmiary pędzla, stosować „tryb odejmowania” w celu usunięcia fragmentów maski, stosować „tryb dodawania” w celu dodania fragmentów maski, stosować powiększenia, stosować dopełnienie maski (odwrócenie zaznaczenia), nadawać efekt rozmycia, poruszenia w obszarze niechronionym maską, wyczyścić maskę.
 5. Potrafi trasować całą mapę bitową, trasować blok zaznaczenia-fragment mapy bitowej, zapisać plik z uzyskaną grafiką wektorową.

4.13.5. Tematyka zajęć

1. Przetwarzanie plików graficznych w GIMPie. (2h)
2. Wykonywanie plakatu reklamowego techniką fotomontażu. (2h)

4.13.6. Osiągnięcia ucznia

1. Umie kadrować obrazek, zna możliwości przetwarzania map bitowych i grafiki wektorowej, zna podstawowe formaty plików graficznych, umie wyprostować obrazek, dokonać poprawy kolorystyki, potrafi dokonać przekształceń dostępnych w grafice wektorowej, wykonać retusz zdjęcia – klonowanie, potrafi skalować obraz i zachować go w różnych formatach, wykonać retusz tła.
2. Wykonać fotomontaż zdjęć, potrafi skanować obraz i zachować go w różnych formatach, wykonać fotomontaż plakatu.

4.13.7. Tematyka zajęć

1. Wstęp do cyfrowej obróbki dźwięku – Audacity. (2h)

4.13.8. Osiągnięcia ucznia

1. Uczeń potrafi dokonać nagrania i prostej obróbki dźwięku.

4.14. Projektowanie ogrodów w programie Garden

4.14.1. Tematyka zajęć

1. Opracowanie projektu ogrodu w programie Garden. (8h)

4.14.2. Osiągnięcia ucznia

1. Samodzielnie posługuje się programem w celu stworzenia projektu ogrodu, dobiera rośliny pod stanowiska zgodnie ze sztuką projektowania.

4.15. Tworzenie projektów w programie AutoCad

4.15.1. Tematyka zajęć

1. Opracowanie projektu ogrodu w programie AutoCad. (10h)

4.15.2. Osiągnięcia ucznia

1. Samodzielnie posługuje się programem w celu narysowania projektu ogrodu zgodnie ze sztuką projektowania.

5. PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW

5.1. Postulaty metodyczne

W realizacji programu mogą być stosowane wszystkie metody, które do tej pory sprawdziły się w nauczaniu, należy jednak zwrócić uwagę na specyfikę przedmiotu. Dobierając metodę do danej jednostki lekcyjnej nauczyciel powinien uwzględnić konieczność przekazania nowej partii materiału w sposób przejrzysty i uporządkowany, uczniom należy zadawać ćwiczenia do samodzielnego wykonania na podstawie przydzielonej instrukcji (czytanie ze zrozumieniem) oraz rozwijać kreatywność poprzez zlecenie uczniom wykonanie projektów na zadany temat.

5.2. Proponowany podział godzin lekcyjnych

Zajęcia odbywają się w cyklu 1 godzinnym (36 godz.) rocznie.

	Pierwszy rok nauki	36 godz.
4.1	Podstawy technologii informacyjnej	4
4.2	Środowisko Windows	3
4.3	Lokalne sieci komputerowe	2
4.4	Globalne sieci komputerowe	4
4.5	Redagowanie dokumentów tekstowych	15
4.6	Współdziałanie różnych aplikacji	2
4.7	Tworzenie materiałów prezentacyjnych	6
	Drugi rok nauki	36 godz.
4.8	Arkusze kalkulacyjne	20
4.9	Relacyjne bazy danych	6
4.10	Zasady obsługi programu kosztorysowego Winbud	2
4.11	Zasady obsługi programu do tworzenia rysunków technicznych AutoCad	2
4.12	Serwisy WWW	6
	Trzeci rok nauki	36 godz.
4.13	Przetwarzanie plików graficznych i multimedialnych	
4.13.1	CorelDRAW	6
4.13.3	CorelPHOTO-PAINT	6
4.13.5	Gimp	4
4.13.7	Audacity	2
4.14	Projektowanie ogrodów w programie GARDEN	8
4.15	Tworzenie projektów w programie AutoCad	10

5.3. Preferowane metody nauczania i techniki przekazu

1. Prezentacja – uczniowie obserwują sposoby rozwiązywania danego problemu prezentowane za pomocą projektora, by następnie samodzielnie wykonywać zadania wymagające zastosowania uprzednio zdobytej wiedzy.
2. Instrukcja – uczniowie samodzielnie wykonują zadanie, zgodnie z instrukcją przygotowaną przez nauczyciela.
3. Metoda projektu – uczniowie pod nadzorem nauczyciela przygotowują projekt na dany temat poprzez samodzielne poszukiwanie rozwiązań. Metoda ta rozwija kreatywność uczniów i ich samodzielne myślenie. Efektem pracy uczniów jest gotowy projekt na przydzielony temat.
4. Wykład – nauczyciel przekazuje wiadomości dzieląc i porządkując partie przekazywanego materiału, tak by uczniowie mogli na podstawie sporządzonych notatek samodzielnie wykonać ćwiczenie.
5. Pogadanka – dialog pomiędzy nauczycielem a uczniami, w trakcie którego nauczyciel przekazuje nową partię wiedzy, zachęcając uczniów poprzez zadawane pytania do samodzielnego wyciągania wniosków.

5.4. Środki dydaktyczne

Stanowiska komputerowe wyposażone w legalne oprogramowanie: systemowe, pakiet Office i pakiet graficzny Corel, Gimp, program kosztorysowy Winbud, program do tworzenia projektów architektury krajobrazu Garden, program do tworzenia rysunków AutoCad. Aparat cyfrowy z funkcją kamery, skaner, drukarka. Projektor podłączony do laptopa, na którym demonstrowane są ćwiczenia.

5.5. Literatura przedmiotowa dla ucznia

1. „Technologia informacyjna nie tylko dla uczniów” – Edward Krawczyński, Zbigniew Talaga, Maria Wilk. Wydawnictwo Szkolne PWN.
2. Karty pracy – opracowane przez nauczyciela.
3. Samouczki programów specjalistycznych: pakietu Corel i programu Garden.
4. Pomoc programu AutoCad.
5. Czasopisma branżowe dostępne w bibliotece szkolnej.

5.6. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Pracownia wyposażona w 15 uczniowskich stanowisk komputerowych, połączonych siecią z dostępem do Internetu. Stanowisko nauczyciela wyposażone w laptop z projektorem multimedialnym, drukarką, skanerem, aparatem cyfrowym.

6. OPIS ZAŁOŻONYCH OSIĄGNIĘĆ UCZNIĄ

6.1. Kryteria oceniania

Środowisko Windows – przypomnienie i rozszerzenie wiadomości oraz umiejętności, lokalne sieci komputerowe

UCZEŃ POWINIEN	NA OCENĘ
Utworzyć drzewo folderów o określonej strukturze, utworzyć kilka plików w edytorze tekstów, arkuszu kalkulacyjnym i dowolnym programie graficznym, zapisać pliki, pod wskazaną nazwą, we wskazanym miejscu, przekopiować wybiórczo i grupowo pliki do wskazanego folderu, usunąć wskazane pliki i foldery, opróżnić kosz.	Dopuszczającą
Udostępnić wskazany folder w sieci, pobrać z sieci wskazane pliki. Spakować wybrane pliki i foldery.	Dostateczną
Zmienić prawa dostępu do folderu określonym zasobom, zmienić atrybuty plików.	Dobłą
Pobrać z Internetu darmową wersję programu antywirusowego i zainstalować go, zainstalować sieciowo drukarkę, uruchomić i skonfigurować usługę NetMeeting, skonfigurować profile użytkownika.	Bardzo dobrą

Globalne sieci komputerowe -poczta

UCZEŃ POWINIEN	NA OCENĘ
Założyć konto pocztowe na określonym serwisie WWW, wysłać wiadomość na swoją skrzynkę pocztową i odebrać ją, założyć książkę adresową (wprowadzić własny adres e-mail), napisać w edytorze tekstów fragment tekstu i zapisać pod określoną nazwą we wskazanym folderze, wysłać utworzony dokument jako załącznik na własną skrzynkę pocztową.	Dopuszczającą

UCZEŃ POWINIEN	NA OCENĘ
Wyszukać w Internecie informację zawierających określone informacje pobrane typu połączenie PKP, PKS, MZK, informacje na temat osoby lub wydarzenia, zawodu, przekopiować do edytora tekstu i wysłać na swoją skrzynkę pocztową, wyszukać w Internecie dowolny komunikator, pobrać go na pulpit, zainstalować i skonfigurować, zademonstrować zasady logowania się na „czat”, zademonstrować zasady wysyłania sms przez Internet.	Dostateczną
Wyszukać w Internecie i pobrać sterownik do drukarki, uruchomić klienta pocztowego i założyć nową tożsamość i konto pocztowe.	Dobłą
Sprawnie posługiwać się menu klienta pocztowego, sprawnie zarządzać konfiguracją konta.	Bardzo dobrą

Podstawy redagowania dokumentów tekstowych

UCZEŃ POWINIEN	NA OCENĘ
Wykonać dokument zawierający tekst i elementy grafiki zgodnie z podanym wzorcem, zapisać dokument we wskazanym miejscu i pod wskazaną nazwą, ustawić znaki akapitów, ustawić parametry czcionki.	Dopuszczającą
Stosując autonumerację napisać tekst zgodnie ze wzorcem, utworzyć tekst odpowiednio ustawiając znaki tabulacji zgodnie ze wzorcem.	Dostateczną
Utworzyć w stopce numerację stron, sformatować nagłówki (dowolny tekst w nagłówku), wstawić przypis, znak wodny, sztywną spację, komentarz, symbol, podział strony, zdjęcie.	Dobłą
Utworzyć tabelę, przekształcić tabelę na tekst a tekst na tabelę, zastosować podgląd wydruku, znaleźć plik, zapisać plik w innym formacie, utworzyć dwa obiekty graficzne i pogrupować je, utworzyć spis treści.	Bardzo dobrą

Współdziałanie różnych aplikacji- Korespondencja seryjna

UCZEŃ POWINIEN	NA OCENĘ
Założyć bazę danych w Wordzie, uzupełnić rekordy, zapisać bazę we wskazanym miejscu i pod wskazaną nazwą.	Dopuszczającą
Utworzyć dokument główny i połączyć go z bazą danych, utworzyć korespondencję seryjną, zapisać oba pliki we wskazanym miejscu i pod wskazaną nazwą.	Dostateczną
Zmodyfikować bazę danych dodając nowe rekordy, utworzyć nową korespondencję, zapisać nowe pliki we wskazanym miejscu i pod wskazaną nazwą.	Dobłą
Zmodyfikować bazę danych dodając nowe pola i usuwając wskazane rekordy, zmodyfikować dokument główny, stworzyć nową korespondencję, zapisać nowe pliki we wskazanym miejscu i pod wskazaną nazwą.	Bardzo dobrą

Tworzenie materiałów prezentacyjnych, biuletynów i folderów – wykonanie na lekcjach

UCZEŃ POWINIEN	NA OCENĘ
Utworzyć prostą prezentację na wskazany temat zawierającą podstawowe elementy.	Dopuszczającą
Wzbogacić prezentację animacją i efekty multimedialne.	Dostateczną
Wzbogacić prezentację o materiały ściągnięte z Internetu (nakład pracy).	Dobłą
Tak opracować prezentację by posiadała walory estetyczne i merytoryczne (nakład pracy i dobry pomysł na przekazywane treści), zastosować hiperłącza.	Bardzo dobrą

Arkusze kalkulacyjne

UCZEŃ POWINIEN	NA OCENĘ
Utworzyć bazę danych zgodną ze wzorcem i wykonać podstawowe operacje matematyczne na danych.	Dopuszczającą
Zastosować sortowanie i filtrowanie danych, zinterpretować graficznie dane.	Dostateczną
Zastosować odpowiednie filtry dla uzyskania określonych efektów, zastosować sumy pośrednie.	Dobłą
Zastosować operacje matematyczne pomiędzy arkuszami, biegle stosować funkcje i adresy bezwzględne, znać sposoby ochrony arkusza.	Bardzo dobrą

Relacyjne bazy danych

UCZEŃ POWINIEN	NA OCENĘ
Zaprojektować kilka tabel zbierających dane zgodnie z poleceniem.	Dopuszczającą
Ustanowić relację między tabelami, stworzyć formularze odpowiadające poszczególnym tabelom, wypełnić tabele odpowiednimi danymi.	Dostateczną
Utworzyć odpowiednie kwerendy i raporty.	Dobłą
Założyć odpowiednie filtry na kwerendy i utworzyć ponownie przefiltrowane raporty.	Bardzo dobrą

Przetwarzanie plików graficznych CorelDRAW

UCZEŃ POWINIEN	NA OCENĘ
Posługiwać się menu programu, rysować proste figury.	Dopuszczającą
Wykonać prosty rysunek.	Dostateczną
Wykonać rysunki zgodnie z podanym schematem.	Dobłą
Samodzielnie zaprojektować i wykonać rysunek, np. logo firmy.	Bardzo dobrą

Gimp

UCZEŃ POWINIEN	NA OCENĘ
Kadrować obrazek, znać możliwości przetwarzania map bitowych i grafiki wektorowej.	Dopuszczającą
Znać podstawowe formaty plików graficznych, wykonać retusz tła, wyprostować obrazek, dokonać poprawy kolorystyki.	Dostateczną
Wykonać fotomontaż zdjęć, wykonać retusz zdjęcia – klonowanie, wykonać fotomontaż plakatu.	Dobłą
Potrafi dokonać przekształceń dostępnych w grafice wektorowej, potrafi skalować obraz i zachować go w różnych formatach, skanować obraz i zachować go w różnych formatach, dokonać nagrania i prostej obróbki dźwięku.	Bardzo dobrą

Statyczne serwisy HTML

UCZEŃ POWINIEN	NA OCENĘ
Stworzyć serwis zawierający podstawowe elementy.	Dopuszczającą
Stworzyć serwis zawierający elementy graficzne i linki.	Dostateczną
Stworzyć serwis zawierający ramki i tabele.	Dobłą
Serwis posiada walory estetyczne.	Bardzo dobrą

6.2. Metody sprawdzania osiągnięć uczniów

Na zakończenie każdego działu odbywa się sprawdzian praktyczny z nabytych umiejętności posługiwania się poszczególnymi aplikacjami. Uczniowie przed sprawdzianem są zapoznani z kryteriami ocenia. Każdy uczeń wykonuje zadania na samodzielnym stanowisku. Czas na wykonanie zadań od 20 do 40 min w zależności od działu.

Oprócz sprawdzianów uczniowie wykonują prace wymagające własnego pomysłu i zaangażowania (wyjątkowo mogą wykonywać je w parach) typu : prezentacje multimedialne, projekty graficzne, projekty ogrodów w programie AutoCad i Garden.

Warunkiem zaliczenia przedmiotu jest otrzymanie oceny co najmniej dopuszczającej z każdego ze sprawdzianów.

W przypadku nieobecności na sprawdzianie uczeń musi zaliczyć sprawdzian w terminie późniejszym.

Uczeń ma prawo poprawiać każdy sprawdzian.

Przedmiotowy system ocenienia jest zbieżny z wewnątrzszkolnym systemem ocenienia.

6.3. Przykładowe narzędzia sprawdzania i oceny osiągnięć uczniów

Osiągnięcia ucznia mogą być sprawdzane w następujących formach:

- klasówki,
- wypowiedzi ustne,
- prowadzenie zeszytu,
- aktywność na lekcji,
- udział w konkursach,
- ćwiczenia z kartami pracy,
- projekty.

Ze względu na rozwijanie praktycznych umiejętności, szczególnie zalecane jest prowadzenie ćwiczeń z kartami pracy i opracowywanie własnych projektów.

Przykładowa karta pracy ucznia

Kwartalny budżet firmy

Tabela 1

wydatki	miesiąc	Kwoty			dochody	m-c	kwoty
artykuły biurowe	I	110,30 zł			przychody	I	3 000,00 zł
czynsz	I	520,00 zł			przychody	II	4 000,00 zł
telefony	I	150,00 zł			przychody	III	5 000,00 zł
woda	I	100,00 zł					
usługi obce	I	1 200,00 zł					
artykuły biurowe	II	250,30 zł					
czynsz	II	520,00 zł					
telefony	II	150,00 zł					
woda	II	100,00 zł					
usługi obce	II	200,00 zł					
artykuły biurowe	III	190,30 zł					
czynsz	III	520,00 zł					
telefony	III	216,00 zł					
woda	III	111,00 zł					
usługi obce	III	333,00 zł					

Tabela 2

artykuły biurowe		
czynsz		
gaz		
woda		
usługi obce		
koszty zmienne		
koszty stałe		
	Średnia	
	Max	
	Min	
	zliczanie	

razem przychody		
podatek 19%		
dochód netto		

Zadania do wykonania:

- wypełnić tabelę 2 stosując funkcję suma, iloczyn, różnica;
- skopiować arkusz 1 i nadać mu nazwę test;
- powielić dane zawarte w tabeli 1 dwukrotnie w arkuszu test i wyliczyć tabelę 2 stosując funkcję suma. jeżeli;
- utworzyć kopię arkusza test i posortować wydatki – rosnąco, miesiące – malejąco;
- założyć autofiltr na kolumnę miesiące i przekopiować dane ze I, II, III do nowego arkusza;
- utworzyć wykresy kołowe dla miesięcy I, II, III;
- rozmieścić tabele na jednej stronie a wykresy na drugiej stronie;
- utworzyć kopię arkusza test, powielić kolumny 3 krotnie, ukryć kolumny dochodów i wiersze „czynsz”, zablokować okno.

7. PROCEDURA EWALUACJI PROGRAMU NAUCZANIA

Nadrzędnym celem ewaluacji opracowanego programu, jest systematyczne zbieranie i sprawdzanie informacji o przebiegu, dokonywanych zmian w zasobach wiedzy, umiejętnościach, a także w postawie uczniów.

Celowe wydaje się dokonywanie pomiaru diagnozującego na początku pierwszej klasy, by można było ocenić zakres zdobytych już umiejętności poszczególnych uczniów rozpoczynających naukę w szkole ponadgimnazjalnej, a także na koniec każdej klasy, by można było przeanalizować przyrost wiedzy, umiejętności i kompetencji każdego ucznia.

Przykładowy sprawdzian diagnozujący poziom umiejętności uczniów rozpoczynających naukę w szkole ponadgimnazjalnej.

I. Edytor tekstów – otworzyć nowy dokument

1. Ustaw lewy i prawy margines na 1,5 cm
2. Napisz następujący tekst zachowując formatowanie zgodne ze wzorem
AAA^{BBB}, CCC_{DDD} EEE
3. Wstaw grafikę: koło i prostokąt, następnie zgrupuj te elementy
4. Korzystając z edytora równań napisz następujący wzór $\sqrt[4]{\frac{[3+3]^4}{4}}$

5. Utwórz następującą tabelę

	Xxx		
a	b	c	d
a	b	c	d

II. Arkusz kalkulacyjny

1. Stwórz następującą tabelkę . Stosując formuły sumowania, iloczynu i odejmowania dokonaj obliczeń w tabelce

towar	cena	Liczba sztuk	cena*liczba sztuk
chleb	3,50 zł	2	
masło	4,00 zł	3	
suma			

2. Stwórz wykres kołowy z dowolnych danych w tabeli

III. Prezentacje

- Wykonaj prezentację składającą się z trzech slajdów
 - pierwszy slajd ma zawierać twoje imię i nazwisko napisane tekstem ozdobnym
 - na drugim narysuj kwadrat i koło- wypełnij je różnymi kolorami
 - do trzeciego wstaw dowolny obiekt z Cliparta

IV. Bazy Danych – Access

- Stwórz nową bazę danych o nazwie: szkoła
 - utwórz tabelę zawierającą następujące pola: Imię, nazwisko, wiek
 - wypełnij tabelę trzema dowolnymi rekordami
 - stwórz dla tabeli formularz
 - utwórz dla tabeli raport

V. System i Internet

- Wyszukaj w Internecie informacje o dacie urodzin i śmierci Mikołaja Kopernika
- Przekopiuj znalezione informacje do Worda

3. Utwórz na pulpicie folder o nazwie: zaliczenie
4. W folderze zaliczenie utwórz podfolder: zaliczenie2
5. Do podfolderu zaliczenie2 przekopiuj wszystkie utworzone przez Ciebie pliki

VI. Edytor tekstu – rozszerzenie

1. Wstaw w nagłówku numerację stron
2. Stosując punktowanie napisz następujący tekst

- kot
- pies
 - piesek
 - kotek
 - mysz

3. Stosując tabulację napisz następujący tekst

1	Ala	Lis	Toruń
2	Ela	Lew	Szczecin
3	Ewa	Kot	Ełk

4. Wstaw przypis
5. Wstaw podział strony
6. Wstaw komentarz
7. Wstaw symbol
8. Napisz następujący tekst w kolumnach – zastosuj kopiowanie tekstu

Ala ma kota	Ala ma kota	Ala ma kota
Ala ma kota	Ala ma kota	Ala ma kota
Ala ma kota	Ala ma kota	Ala ma kota
Ala ma kota	Ala ma kota	Ala ma kota
Ala ma kota	Ala ma kota	Ala ma kota
Ala ma kota	Ala ma kota	Ala ma kota

8. BIBLIOGRAFIA

1. Grażyna Hermanowska, Wojciech Hermanowski – „*Technologia informacyjna-podręcznik*”.
2. Edward Krawczyński, Zbigniew Talaga, Maria Wilk – „*Technologia informacyjna nie tylko dla uczniów*”.
3. Grażyna Koba – „*Technologia informacyjna – dla szkół ponadgimnazjalnych*”.
4. Ewa Łoś, Alina Reszka – „*Metody nauczania stosowane w kształtowaniu kompetencji kluczowych*”.
5. Tomasz Michniowski – „*Założenia programowe, zasady opracowania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie informatyki i technologii informacyjnej*”.
6. Józef Pyrczak – „*Diagnoza implementacji kompetencji kluczowych w kontekście potrzeb, uwarunkowań lokalnych i regionalnych oświaty oraz rynku pracy*”.
7. Witold Wrotek – *Technologia informacyjna – podręcznik dla szkół ponadgimnazjalnych*.

TECHNOLOGIA INFORMACYJNA

Aneks do autorskiego programu kształtowania kompetencji kluczowych

**Zespół Szkół Inżynierii Środowiska
w Toruniu**

**Autor:
Dariusz Kubiak**

Toruń 2011

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie	385
2. Cele nauczania wynikające z:	385
2.1. Kluczowych kompetencji informatycznych	385
3. Treści nauczania	386
3.1. Przetwarzanie plików graficznych i multimedialnych	386
3.1.1. Tematyka zajęć: CorelDraw	386
3.1.2. Osiągnięcia ucznia	386
3.1.3. Tematyka zajęć: Corel PhotoPaint	387
3.1.4. Osiągnięcia ucznia	387
3.1.5. Tematyka zajęć: Gimp	388
3.1.6. Osiągnięcia ucznia:	388
3.2. Tworzenie kosztorysu w programie Winbud	388
3.2.1. Tematyka zajęć:	388
3.2.2. Osiągnięcia ucznia	389
3.3. Projektowanie ogrodów w programie Garden	389
3.3.1. Tematyka zajęć	389
3.3.2. Osiągnięcia ucznia	389
3.4. Zasady obsługi programu do tworzenia rysunków technicznych AutoCad	389
3.4.1. Tematyka zajęć	389
3.4.2. Osiągnięcia ucznia	391
4. Procedury osiągania celów	391
4.1. Postulaty metodyczne	391
4.2. Proponowany podział godzin lekcyjnych	392
4.3. Preferowane metody nauczania i techniki przekazu	393
4.4. Środki dydaktyczne	394
4.4. Literatura przedmiotowa dla ucznia	394
4.5. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej	394
5. Opis założonych osiągnięć ucznia	395
5.1. Metody sprawdzania osiągnięć uczniów	395
5.2. Przykładowe narzędzia sprawdzania i oceny osiągnięć uczniów	395
6. Procedura ewaluacji programu nauczania	396
7. Bibliografia	397

1. WPROWADZENIE

Struktura zajęć, treści programu, ćwiczenia i zadania do wykonania są dobrane zgodnie z potrzebami uczniów. W programie uwzględniłem także zainteresowania uczniów, a realizacja ich dostosowana jest do możliwości młodzieży oraz uwarunkowań szkolnych.

Zadaniem nauczania tego przedmiotu jest przygotowanie przyszłych absolwentów do pozyskania dodatkowych atutów poszukiwanych na rynku pracy, jakim jest umiejętność posługiwania się profesjonalnym oprogramowaniem służącym do tworzenia rysunków technicznych, kosztorysów i obróbki grafiki. Na dodatkowych lekcjach z technologii uczniowie będą mogli zapoznać się z zasadami posługiwania się tego typu aplikacjami. Dodatkowe umiejętności zwiększą szansę przyszłych absolwentów na znalezienie pracy w wyuczonym zawodzie lub w pokrewnym (pracodawcy cenią dodatkowe umiejętności absolwentów). Należy jednocześnie zaznaczyć, iż szkoła w sposób legalny korzysta z oprogramowania systemowego, projektowego, graficznego, kosztorysowego. Zgodne jest to celami wychowawczymi szkoły, zasadą rzetelnego podejścia do przestrzegania praw autorskich.

Stosowanie aktualnie najnowszego oprogramowania, którego umiejętność obsługi poszukiwana jest na rynku pracy, stanowi motywację do uczenia się i rozwija zainteresowania uczniów.

2. CELE NAUCZANIA WYNIKAJĄCE Z:

2.1. Kluczowych kompetencji informatycznych

- a. Programy typu CAD – umiejętność posługiwania się specjalistycznym oprogramowaniem typu CAD.
- b. Programy do obróbki graficznej obrazu – kreatywne wykorzystywanie pomysłów do tworzenia i modyfikowania folderów reklamowych firmy.
- c. Programy kosztorysowe – umiejętność pracy z programem kosztorysowym do tworzenia kosztorysów ofertowych i wykonawczych.
- d. Inne programy zawodowe – wykształcenie umiejętności wyszukiwania, gromadzenia i krytycznej selekcji informacji niezbędnych do profesjonalnego wykonywania zawodu.

3. TREŚCI NAUCZANIA

3.1. Przetwarzanie plików graficznych i multimedialnych (16h)

3.1.1. Tematyka zajęć: CorelDraw (4h)

1. Tworzenia przykładowego logo firmy – przetwarzanie plików graficznych w programie CorelDRAW – tworzenie rysunków wektorowych i projektów graficznych. (2h)
2. Układ projektu – rozmieszczania tekstu i grafiki, w celu utworzenia reklamy firmy. (2h)

3.1.2. Osiągnięcia ucznia

1. Umie tworzyć nowy rysunek za pomocą paska narzędzi, ustawiać parametry strony, dodawać tekst za pomocą przybornika, tekst ozdobny i tekst akapitowy, potrafi edytować właściwości tekstu za pomocą paska właściwości, rysować prostokąty za pomocą palety wysuwnej, rysować prostokąt przez przeciąganie, rysować prostokąt przez podanie szerokości i wysokości, rysować linie zakrzywione, linie odręczne, linie łamane, potrafi, tworzyć własny obszar roboczy – zdefiniowany przez różne ustawienia, potrafi rozpylać obiekty za pomocą paska właściwości, posługiwać się oknami dokowanymi, korzystać z poleceń wykonywanych za pomocą myszy, dokonywać zmiany właściwości obiektu za pomocą poleceń myszy, dokonywać zmiany właściwości tekstu za pomocą poleceń wydawanych myszą, posługiwać się pomocą, dostosowywać paski narzędzi do własnych potrzeb, tworzyć nowe paski narzędzi i wracać do domyślnego obszaru roboczego.
2. Potrafi tworzyć i modyfikować tło rysunku, posługiwać się narzędziem „środkie artystyczne”, tworzyć, kopiować linie stanowiące kształt tła, obracać utworzone linie, zastosować odbicie lustrzane, umieszczać zmodyfikowane linie w odpowiedniej pozycji, dodawać kolor do tła rysunku, dodawać kolor (paleta RGB), tworzyć i modyfikować logo rysunku, tworzyć romb, kopiować i wyśrodkować dwa kwadraty, dodawać kontur i kolory do kwadratów, obracać kwadraty i grupować je, importować rysunki, dodawać głębię do rysunku, stosować narzędzia Interakcyjne narzędzia, dodawać tekst do logo, tworzyć zakrzywioną ścieżkę dla tekstu, dodawać tekst do ścieżki.

3. Umie tworzyć i modyfikować strony rysowania, pracować z układem projektu, tworzyć i modyfikować tło (paleta kolorów CMYK), wyłączać kontur prostokąta, zaokrąglać narożniki prostokąta, umieszczać obramowanie w tle, posługiwać się funkcją „szybkie kadrowanie”, posługiwać się funkcją wyrównanie i rozkład, ustawiać prowadnice za pomocą opcji wyrównania, blokować prowadnice, tworzyć ramki, wstawiać obrazki do ramki, wykadrować obrazek, wyrównać, przyciągnąć do prowadnic, nadawać głębię za pomocą funkcji „interakcyjny cień”, dodawać i modyfikować tekst ozdobny, wyrównywać tekst, formatować tekst, dodawać i modyfikować tekst akapitowy, importować tekst akapitowy, formatować tekst akapitowy, tworzyć ramkę dla tekstu akapitowego, wyrównywać tekst akapitowy w ramce, importować i ustalać położenie obrazka.

3.1.3. Tematyka zajęć: Corel PhotoPaint (4)

1. Dopasowywanie obrazków – przetwarzanie plików graficznych w programie CorelPHOTO-PAINT. (1h)
2. Retuszowanie obrazków. (1h)
3. Maskowanie obrazków. (1,5h)
4. Zszywanie obrazków. (0,5h)

3.1.4. Osiągnięcia ucznia

1. Potrafi wycinać obszar obrazka na pierwszym planie, posługiwać się nakreślaczem, powiększać i pomniejszać rozmiary wycinka, posługiwać się narzędziem „wypełnienie wewnętrzne”, posługiwać się podglądem, zmieniać nazwy obiektów za pomocą okna dokowanego, poprawiać postrzępione krawędzie obrazka za pomocą palety wysuwnej, zmieniać rodzaj narzędzia, zmieniać rozmiar końcówki narzędzia, zmieniać kształt końcówki narzędzia, posługiwać się paletą RGB i CMYK, łączyć obiekty ze sobą, zmieniać rozmiary papieru, zmieniać rozmiary i położenie obiektów za pomocą przybornika, dodawać i edytować tekst za pomocą przybornika i paska właściwości, rozpylać obrazki za pomocą palety wysuwanej, łączyć możliwości różnych narzędzi i poleceń, zakładać maskę, kasować obiekty, wyczyścić maskę, zastosować efekty graficzne na obiektach, zapisywać stworzone efekty jako nowe obiekty, kopiować obiekty, zastosować efekt rozmycia, tworzyć cień do tekstu, posługiwać się maską i wypełnieniem, posługiwać się pomocą.
2. Umie obracać obrazek o dowolny kąt, usuwać niepożądane obszary przez zastosowanie kadrowania, naprawiać uszkodzone obszary, klonować piksele z jednego obszaru

- obrazka do drugiego, zmieniać rozmiar końcówki, zmieniać stopień powiększenia, dopasować odcień obrazka, zmieniać jaskrawość-kontrast-intensywność, posługiwać się filtrem „balans kolorów” (RGB, CMYK), zastosować filtr „inteligentne rozmycie”, zastosować filtr „maska wyostrzająca”, zmienić intensywność efektu.
3. Potrafi wykadrować i wyrównać obrazek, usunąć efekt „czerwonych oczu”, dopasować kształt, rozmiar i tolerancję narzędzia, eksportować obrazek do formatu JPG, dostosować kompresję obrazka do potrzeb, dopasować kolory i odcienie obrazka, posługiwać się paletą „balans kolorów”.
 4. Umie zakładać maskę za pomocą palety „maska-rysunek odręczny”, wyświetlać markizę lub zabarwioną nakładkę maski, modyfikować maskę, stosować „pędzel maski”, zmieniać rozmiary pędzla, stosować „tryb odejmowania” w celu usunięcia fragmentów maski, stosować „tryb dodawania” w celu dodania fragmentów maski, stosować powiększenia, stosować dopełnienie maski (odwrócenie zaznaczenia), nadawać efekt rozmycia, poruszenia w obszarze niechronionym maską, wyczyścić maskę.

3.1.5. Tematyka zajęć: Gimp (4)

1. Ciemnia cyfrowa-przetwarzanie plików graficznych w GIMPie. (2h)
2. Wykonywanie plakatu reklamowego techniką fotomontażu. (1h)

3.1.6. Osiągnięcia ucznia:

1. Umie kadrować obrazek, zna możliwości przetwarzania map bitowych i grafiki wektorowej, zna podstawowe formaty plików graficznych, umie wyprostować obrazek, dokonać poprawy kolorystyki, potrafi dokonać przekształceń dostępnych w grafice wektorowej, wykonać retusz zdjęcia – klonowanie, potrafi skalować obraz i zachować go w różnych formatach, wykonać retusz tła.
2. Wykonać fotomontaż zdjęć, potrafi skanować obraz i zachować go w różnych formatach, wykonać fotomontaż plakatu.

3.2. Tworzenie kosztorysu w programie Winbud (2h)

3.2.1. Tematyka zajęć:

1. Zasady posługiwania się menu: Dokument, Element, Pozycja robót, Struktura, Zestawienia, Cenniki, Widok, Opis pozycji.
2. Zasady tworzenia kosztorysu – właściwości kosztorysu.

3. Wstawianie i modyfikacja elementu i pozycji.
4. Modyfikacja pozycji robót.
5. Kalkulacja ceny, wydruki.

3.2.2. Osiągnięcia ucznia

1. Będzie znał zasady posługiwania się menu programu.
2. Potrafił odszukać pozycję w katalogu standardowym, przenieść pozycję z katalogu do kosztorysu, wstawić własną pozycję.
3. Zmienić ilość składnika na jednostkę pozycji, zastąpić jeden składnik drugim.
4. Modyfikować pozycje robót.
5. Uzupełniać ceny składników.
6. Wydrukować kosztorys.

3.3. Projektowanie ogrodów w programie Garden (2h)

3.3.1. Tematyka zajęć

1. Opracowanie projektu ogrodu w programie Garden. (2h)

3.3.2. Osiągnięcia ucznia

Samodzielnie posługuje się programem w celu stworzenia projektu ogrodu, dobiera rośliny pod stanowiska zgodnie ze sztuką projektowania.

3.4. Zasady obsługi programu do tworzenia rysunków technicznych AutoCad (54h)

3.4.1. Tematyka zajęć

1. Wprowadzenie do obsługi programów typu CAD. (0,5h)
2. Podstawowe obiekty: (2h)
 - a. Odcinki i łamane, prostokąty,
 - b. Okręgi, łuki, wieloboki,
 - c. Polilinie.
3. Współrzędne punktów: (4h)
 - a. Współrzędne bezwzględne, względne, biegunowe.

4. Oglądanie rysunku: (0,5h)
 - a. Powiększanie i zmniejszanie rysunku,
 - b. Przesuwanie rysunku.
5. Punkty charakterystyczne: (3h)
 - a. Korzystanie z punktów charakterystycznych,
 - b. Rodzaje punktów charakterystycznych,
 - c. Śledzenie punktów charakterystycznych.
6. Modyfikacje obiektów: (5h)
 - a. Sposoby wybierania obiektów,
 - b. Obsługa panelu modyfikacji obiektów,
 - c. Usuwanie, przesuwanie, kopiowanie, kopiowanie między rysunkami,
 - d. Ucinanie, wydłużanie,
 - e. Zaokrąglanie, łączenie i fazowanie obiektów,
 - f. Odsuwanie, rozciąganie, zmiana wielkości obiektów,
 - g. Obracanie, odbicie lustrzane.
7. Szyk kołowy i prostokątny. (2h)
8. Kreskowanie: (2h)
 - a. Kreskowanie przez wskazanie punktu,
 - b. Kreskowanie przez wskazanie obiektów,
 - c. Kreskowanie za pomocą palety,
 - d. Modyfikacja kreskowania.
9. Wymiary: (2h)
 - a. Wymiary liniowe,
 - b. Łańcuchy wymiarowe,
 - c. Wymiarowanie kątów,
 - d. Szybkie wymiarowanie,
 - e. Uchwyty wymiarów.
10. Rysunek parametryczny. (2h)
11. Bloki. (2h)
12. Drukowanie. (1h)
13. Ćwiczenia praktyczne – tworzenie rysunków i projektów. (24)
14. Rysownie w 3D. (4)

3.4.2. *Osiągnięcia ucznia*

1. Zapoznaje się z menu programu, obszarem rysunku, paskami narzędzi, linią statusową.
2. Potrafi narysować: odcinek, zamkniętą łamaną, odcinki ortogonalne, rysuje figury posługując się współrzędnymi względnymi i bezwzględnymi, potrafi rysować okręgi i łuki wpisane i opisane na okręgach, zna zasady posługiwania się polilinią.
3. Potrafi rysować proste obiekty z wykorzystaniem współrzędnych punktów.
4. Zna zasady powiększania, zmniejszania przesuwania rysunku.
5. Potrafi posługiwać się punktami charakterystycznymi obiektu.
6. Wykonuje modyfikację obiektów: przesuwanie, kopiowanie, ucinanie, wydłużanie, zaokrąglanie, łączenie i fazowanie, odsuwanie, rozciąganie, zmiana wielkości, obracanie, odbicie lustrzane.
7. Wykonuje praktyczne ćwiczenia związane z modyfikacją obiektów.
8. Potrafi wykonać rysunek z wykorzystaniem funkcji szyku kołowego i prostokątnego.
9. Potrafi wykorzystać funkcję kreskowania w wykonywanym rysunku.
10. Potrafi zwymiarować narysowany obiekt.
11. Zna zasady tworzenia bloków i wydruków.
12. Zna zasady rysowania w 3D.

4. PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW

4.1. Postulaty metodyczne

W realizacji programu mogą być stosowane wszystkie metody, które do tej pory sprawdziły się w nauczaniu, należy jednak zwrócić uwagę na specyfikę przedmiotu. Dobierając metodę do danej jednostki lekcyjnej, nauczyciel powinien uwzględnić konieczność przekazania nowej partii materiału w sposób przejrzysty i uporządkowany, uczniom należy zadawać ćwiczenia do samodzielnego wykonania na podstawie przydzielonej instrukcji (czytanie ze zrozumieniem) oraz rozwijać kreatywność, poprzez zlecenie uczniom wykonanie projektów na zadany temat. Dostosowując program do zapotrzebowań uczniów, przewiduje się wplatanie ćwiczeń praktycznych i projektów po przerobieniu danej partii materiału. Ilość godzin potrzebnych na wykonanie określonych ćwiczeń uzależniona będzie od postępów uczniów, tak więc liczba godzin potrzebna na opanowanie danego działu może ulegać zmianie.

4.2. Proponowany podział godzin lekcyjnych

Program jest realizowany w cyklu 35 godzin rocznie w klasie 3 i 4. Klasa będzie podzielona na 2 grupy (każda z grup będzie miało po 35 godzin w roku szkolnym).

Drugi rok nauki: (klasa 3)	35 godz.
Przetwarzanie plików graficznych i multimedialnych	16
Corel Draw i photoPaint	8
Tworzenia przykładowego logo firmy – przetwarzanie plików graficznych w programie CorelDRAW – tworzenie rysunków wektorowych i projektów graficznych (2h)	
Układ projektu – rozmieszczania tekstu i grafiki w celu utworzenia reklamy firmy (2h)	
Dopasowywanie obrazków – przetwarzanie plików graficznych w programie CorelPHOTO-PAINT (1h) Retuszowanie obrazków (1h)	
Maskowanie obrazków (1,5h) Zszywanie obrazków (0,5h)	
Gimp	4
Ciemnia cyfrowa-przetwarzanie plików graficznych w GIMPie (2h)	
Wykonywanie plakatu reklamowego techniką fotomontażu (2h)	
Winbud	2
Winbud (2h)	
Projektowanie ogrodów w programie GARDEN	2
Projektowanie ogrodów w programie Garden (2h)	
Tworzenie rysunków – AutoCad	19
Wprowadzenie do obsługi programów typu CAD (0,5h) Oglądanie rysunku (0,5h)	
Podstawowe obiekty (2h)	
Współrzędne punktów (2h)	
Punkty charakterystyczne (2h)	
Modyfikacje obiektów (6h)	
Szyk kołowy i prostokątny (2h)	
Kreskowanie (2h)	
Wymiary (2h)	

Trzeci rok nauki: (klasa 4)	35 godz.
Ćwiczenia w tworzeniu rysunków – AutoCad	35
Rysowanie obiektów z wykorzystaniem współrzędnych bezwzględnych punktów (2h) – ćwiczenia	
Rysowanie obiektów z wykorzystaniem współrzędnych względnych punktów (2h) – ćwiczenia	
Modyfikacja szerokości linii w istniejących obiektach (1h) – ćwiczenia	
Rysowanie obiektów z wykorzystaniem punktów charakterystycznych (2h) – ćwiczenia	
Modyfikacja narysowanych obiektów (4h) – ćwiczenia	
Rysowanie przykładowych obiektów z wykorzystaniem szyku kołowego i prostokątnego (4h) – ćwiczenia	
Modyfikacja istniejących obiektów przy pomocy uchwytów obiektów (1h) – ćwiczenia	
Rysowanie obiektów z wykorzystaniem kreskowania przekrojów (4h) – ćwiczenia	
Rysowanie obiektów na warstwach – Menedżer właściwości (1h) – ćwiczenia	
Zastosowanie napisów na rysowanych obiektach (1h) – ćwiczenia	
Wymiarowanie narysowanych obiektów z zastosowaniem różnych metod (4h) – ćwiczenia	
Rysunek parametryczny (2h)	
Bloki (2h)	
Wydruk (1h)	
Wprowadzenie do rysowania w 3D (2h)	
Rysowanie w 3D (2) – ćwiczenia	

4.3. Preferowane metody nauczania i techniki przekazu

1. Prezentacja – uczniowie obserwują sposoby rozwiązywania danego problemu prezentowane za pomocą projektora, by następnie samodzielnie wykonywać zadania wymagające zastosowania uprzednio zdobytej wiedzy.
2. Instrukcja – uczniowie samodzielnie wykonują zadanie, zgodnie z instrukcją przygotowaną przez nauczyciela.
3. Metoda projektu – uczniowie pod nadzorem nauczyciela przygotowują projekt na dany temat poprzez samodzielne poszukiwanie rozwiązań. Metoda ta rozwija kreatywność uczniów i ich samodzielne myślenie. Efektem pracy uczniów jest gotowy projekt na przydzielony temat.

4. Wykład – nauczyciel przekazuje wiadomości dzieląc i porządkując partie przekazywanego materiału, tak by uczniowie mogli na podstawie sporządzonych notatek samodzielnie wykonać ćwiczenie.
5. Pogadanka – dialog pomiędzy nauczycielem a uczniami, w trakcie którego nauczyciel przekazuje nową partię wiedzy, zachęcając uczniów poprzez zadawane pytania do samodzielnego wyciągania wniosków.

4.4. Środki dydaktyczne

Stanowiska komputerowe wyposażone w legalne oprogramowanie: systemowe, program do tworzenia rysunków AutoCad, pakiet graficzny Corel, Gimp, program kosztorysowy Winbud, program do tworzenia projektów Garden,. Aparat cyfrowy z funkcją kamery, skaner, drukarka. Projektor podłączony do laptopa, na którym demonstrowane są ćwiczenia.

4.4. Literatura przedmiotowa dla ucznia

1. „AutoCad 2010 PL – Pierwsze kroki – Andrzej Pikoń.
2. „AutoCad 2011 PL – Pierwsze kroki – Andrzej Pikoń.
3. GIMP – ćwiczenia praktyczne – Włodzimierz Gajda.
4. CorelDrawX3 – ćwiczenia praktyczne – Roland Zimek.
5. Karty pracy – opracowane przez nauczyciela.
6. Samouczki programów specjalistycznych: pakietu Corel i programu Garden.
7. Czasopisma branżowe dostępne w bibliotece szkolnej.

4.5. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Pracownia wyposażona w 15 uczniowskich stanowisk komputerowych, połączonych siecią z dostępem do Internetu. Stanowisko nauczyciela wyposażone w laptop z projektorem multimedialnym, drukarką, skanerem, aparatem cyfrowym.

5. OPIS ZAŁOŻONYCH OSIĄGNIĘĆ UCZNIA

5.1. Metody sprawdzania osiągnięć uczniów

Po przerobieniu określonej partii materiału uczniowie wykonują ćwiczenia na ocenę sprawdzające opanowanie przerobionych zagadnień. Na zakończenie działu odbywa się sprawdzian praktyczny z nabytych umiejętności posługiwania się poszczególnymi aplikacjami. Uczniowie przed sprawdzianem są zapoznani z kryteriami ocenia.

Oprócz sprawdzianów uczniowie wykonują prace wymagające własnego pomysłu i zaangażowania (mogą wykonywać je w parach) typu : projekty graficzne, projekty w programie AutoCad i Garden).

Warunkiem zaliczenia przedmiotu jest otrzymanie oceny co najmniej dopuszczającej z każdego ze sprawdzianów i ćwiczeń.

W przypadku nieobecności na sprawdzianie lub ćwiczeniu uczeń musi zaliczyć je w terminie późniejszym.

Uczeń ma prawo poprawiać każdy sprawdzian i ćwiczenie.

Przedmiotowy system ocenienia jest zbieżny z wewnątrzszkolnym systemem ocenienia.

5.2. Przykładowe narzędzia sprawdzania i oceny osiągnięć uczniów

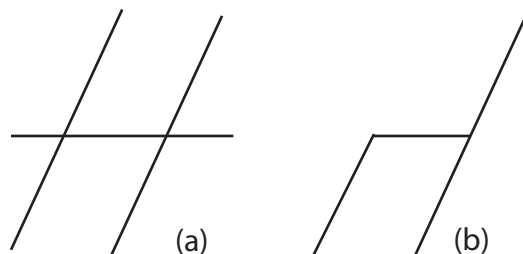
Osiągnięcia ucznia mogą być sprawdzane w następujących formach:

- wypowiedzi ustne,
- aktywność na lekcji,
- ćwiczenia z kartami pracy,
- projekty.

Ze względu na rozwijanie praktycznych umiejętności, szczególnie zalecane jest prowadzenie ćwiczeń z kartami pracy i opracowywanie własnych projektów.

Przykładowa karta pracy ucznia

Polecenie: Narysować trzy linie przecinające się – rys. (a), a następnie zastosować funkcję utnij, aby otrzymać efekt jak na rys. (b).

Rozwiązanie:

1. Narysuj trzy odcinki. Wykorzystaj do tego celu polecenie linia lub polinia;
2. Wywołaj funkcję Utnij;
3. Teraz wskaż pierwszą linię, która będzie stanowiła linię ciecia;
4. Zakończ etap wskazywania elementów wciskając klawisz Enter lub klikając prawym przyciskiem myszki;
5. Teraz wskaż element do ucięcia. Pamiętaj jednak, że ucinane są części wskazywane, a więc, aby np. odciąć górną część, musisz wskazać właśnie tę część.

6. PROCEDURA EWALUACJI PROGRAMU NAUCZANIA

Ponieważ zakres materiału dotyczy nabycia umiejętności w obsłudze specjalistycznego oprogramowania, którego uczniowie wcześniej nie znali, dla celów ewaluacji opracowanego programu konieczne jest systematyczne zbieranie informacji o nabywanych umiejętnościach czasu potrzebnego uczniom na wykonanie ćwiczeń. Po przerobieniu wybranej partii materiału uczniowie dostają zadania do samodzielnego wykonania.

Zbieranie informacji o przyroście wiedzy ucznia polegało będzie na ocenianiu wykonanych zadań. Każdy uczeń wykonuje ćwiczenie przy osobnym komputerze.

W przypadku wykonywania większych ćwiczeń projektowych drukowane będą wykonane ćwiczenia pokazujące stopień zaawansowania wykonywanego zadania.

Zadania wymagające większego nakładu pracy uczniowie wykonują pod nadzorem nauczyciela, dostosowując indywidualnie tempo pracy do swoich możliwości.

Na podstawie analizy wykonanych prac będzie można ocenić przyrost wiedzy, umiejętności i kompetencji każdego ucznia.

W ramach ewaluacji programu nauczania przewiduje się możliwość zmiany siatki godzin w poszczególnych partiach materiału, dostosowując ją do potrzeb i możliwości uczniów, tak by wszyscy mogli wykonać poleczone im zadania.

7. BIBLIOGRAFIA

1. Andrzej Jaskulski – *AutoCAD 2011/LT2011+Kurs projektowania parametrycznego i nieparametrycznego 2D i 3D. Wersja polska i angielska.*
2. Andrzej Pikoń – *AutoCAD 2011 PL. Pierwsze kroki.*
3. Wojciech Moch, Karl-Heinz Sperber – *ArchiCAD.*
4. Włodzimierz Gajda – *GIMP. Praktyczne projekty.*
5. Zbigniew Waśko – *Adobe Photoshop CS5/CS5 PL.*
6. Ewa Łoś, Alina Reszka – „*Metody nauczania stosowane w kształtowaniu kompetencji kluczowych*”.
7. Tomasz Michniowski – „*Założenia programowe, zasady opracowania i modyfikacji programu kształtowania kompetencji kluczowych w zakresie informatyki i technologii informacyjnej*”.
8. Józef Pyrczak – „*Diagnoza implementacji kompetencji kluczowych w kontekście potrzeb, uwarunkowań lokalnych i regionalnych oświaty oraz rynku pracy*”.

MATEMATYKA

**Program zajęć realizowanych w ramach Mobilnego
Instytutu Kompetencji i Lekcji Demonstracyjnych**

**Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych
w Oleśnicy**

**Autor:
Aleksandra Porażka**

1. WSTĘP – ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNE I WYCHOWAWCZE PROGRAMU

Program lekcji demonstracyjnych i mobilnego instytutu kompetencji uwzględnia główny cel nauczania matematyki w zasadniczej szkole zawodowej, jakim jest zapewnienie uczniom możliwie dobrego przygotowania do praktycznej nauki zawodu poprzez usystematyzowanie i ugruntowanie wiedzy zdobytej na wcześniejszym etapie nauczania. Ponadto rozszerza tę wiedzę o dodatkowe treści (MIK), aby każdy absolwent ZSZ mógł kontynuować naukę na dalszym etapie kształcenia i uwzględnić rozwijanie kompetencji kluczowych, czyli takich, które wszystkie osoby potrzebują do samorealizacji i rozwoju osobistego, integracji społecznej i zatrudnienia.

Nauka matematyki powinna wspomagać rozwój intelektualny ucznia, przygotowywać go do działań zespołowych oraz przyczyniać się do wszechstronnego kształtowania jego osobowości. Dlatego we współczesnej, nowoczesnej szkole wysoki poziom wiedzy może być czynnikiem decydującym o sukcesie każdego ucznia. Podniesienie poziomu wykształcenia ma duże znaczenie. Innowacyjnym elementem programu jest m.in. nauczanie wspomagane komputerem i tablicą interaktywną. Zapewni to uczniom podstawy do twórczego i innowacyjnego myślenia.

Program jest tak skonstruowany, aby w kształtowaniu kluczowych kompetencji z matematyki dążyć do dobrego opanowania umiejętności liczenia, prezentacji wzorów, wykresów, tabel, opanowania logicznego i przestrzennego myślenia niezbędnych dla zawodu mechanik – monter maszyn i urządzeń przemysłowych. Ponadto istnieje korelacja międzyprzedmiotowa treści i umiejętności w zakresie matematyki z przedmiotami zawodowymi.

Program LD i MIK realizowany będzie w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych im. Marii Skłodowskiej-Curie w Oleśnicy i przeznaczony jest dla uczniów klas II – III ZSZ. Uczniowie klasy to w większości mieszkańcy okolicznych wiosek. Nieliczni charakteryzują się dużą motywacją wewnętrzną, większość uczniów tej motywacji zupełnie nie posiada.

2. CELE EDUKACYJNE

Nauka matematyki powinna wspomagać rozwój intelektualny ucznia, przygotowywać go do działań zespołowych, przyczyniać się do wszechstronnego kształtowania jego osobowości oraz pomóc mu w poznawaniu i rozumieniu problematyki rozwoju kraju i świata.

Opracowany program ma służyć osiągnięciu następujących celów:

Cele związane z kształceniem:

- rozumienie terminów i pojęć matematycznych;
- dobrze opanowana umiejętność liczenia;
- znajomość miar i struktur;
- znajomość głównych operacji i sposobów prezentacji matematycznej;
- rozwijanie myślenia twórczego;
- kształcenie umiejętności pracy w grupach.

Cele związane z wychowaniem:

- dbanie o poziom kultury osobistej;
- wykształcenie asertywnych zachowań przy prezentowaniu własnych poglądów i wyników swojej pracy;
- kształtowanie umiejętności autoprezentacji;
- dbanie o estetykę, dobrą organizację pracy i własny rozwój;
- wyrabianie systematyczności i wytrwałości;
- pobudzanie aktywności umysłowej uczniów i chęci zdobywania wiedzy;
- kształtowanie odpowiedzialności za powierzone zadania.

3. MATERIAŁ NAUCZANIA ZWIĄZANY Z CELAMI EDUKACYJNYMI

Nowy zreformowany system szkolny preferuje wszechstronny rozwój młodego człowieka. Dlatego style nauczania i style uczenia się powinny sprzyjać rozwojowi tego, co w człowieku najcenniejsze, tj. rozwijaniu myślenia twórczego, inteligencji emocjonalnej oraz integrowania informacji w funkcjonalną wiedzę.

Treści nauczania realizowane w programie:

- funkcja w zadaniach o kontekście praktycznym;
- figury płaskie – związki miarowe z zastosowaniem różnych własności;
- geometria analityczna w opisach nierówności z dwiema niewiadomymi;
- planimetria – budowanie modeli matematycznych.

4. PROCEDURY OSIĄGANIA SZCZEGÓŁOWYCH CELÓW EDUKACYJNYCH

4.1. Założenia metodyczne

W celu osiągnięcia szczegółowych celów edukacyjnych na zajęciach LD i MIK stosowana będą różne metody nauczania, sprzyjające zarówno kształtowaniu umiejętności, jak i postaw uczniów.

Jako autorka programu proponuję kształcić umiejętność wykorzystania wiedzy matematycznej do rozwiązywania codziennych problemów oraz wzbudzać w nich zainteresowanie matematyką przez wskazanie sposobów, jakimi można rozwiązać problemy praktyczne związane z zawodem, który będą w życiu wykonywać.

4.2. Preferowane metody nauczania-uczenia się

Program oferuje uczniom odmienne niż tradycyjne sposoby zdobywania wiedzy. Zdecydowanie większy nacisk postawiony będzie jest na aktywizowanie uczniów i stwarzanie takich sytuacji dydaktycznych, by uczeń mógł samodzielnie pokonywać trudności i odczuwać satysfakcję z osiągniętego sukcesu.

Program zakłada zastosowanie następujących metod nauczania-uczenia się:

- metoda projektu (uczeń jest samodzielny, uczy się korzystania z różnych źródeł informacji);
- pokaz połączony z obserwacją ucznia w celu samodzielnego rozwiązania problemu;
- konkursy na wykonywanie ćwiczeń w grupach, parach, indywidualnie;
- dyskusja na temat rozwiązania problemu;
- z użyciem komputerowych programów dydaktycznych.

Do każdej ze stosowanych metod należy wykorzystywać odpowiednie do omawianego zagadnienia, dostępne środki dydaktyczne (przyrządy, modele, filmy, komputery, tablica interaktywna itp.).

4.3. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Klasopracownia do zajęć matematyki wyposażona winna być w standardowe pomoce dydaktyczne, częściowo zakupione dzięki udziałowi szkoły w projekcie „Szkoła Kluczowych Kompetencji”.

Postulowane wyposażenie pracowni w środki techniczne obejmuje:

- komputer,
- rzutnik multimedialny,
- tablica typu flipchart,
- tablica szkolna,
- tablice matematyczne,
- karty pracy ucznia,
- ustawienie stołów do pracy w grupach.

4.4. Harmonogram zajęć w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji

Lp.	Temat	Czas pracy/ liczba godzin	Planowany termin realizacji	Uwagi
1.	Wykresy funkcji i ich własności	2 x 45 min	Styczeń 2013	Termin może ulec zmianie
2.	Pierwiastki wielomianu a jego wykres	2 x 45 min	Marzec 2013	Termin może ulec zmianie
3.	Półpłaszczyzna – opis za pomocą nierówności	1 x 45 min	Maj 2013	Termin może ulec zmianie

4.5. Harmonogram lekcji demonstracyjnych

Lp.	Temat	Realizator (nauczyciel z danej szkoły, doradca metodyczny, konsultant, koordynator KK, nauczyciel z innej szkoły)*	Czas pracy/ liczba godzin	Planowany termin realizacji	Uwagi
4.	Różne zastosowanie własności trójkąta prostokątnego	Aleksandra Porážka	2 x 45 min	Styczeń 2012	Termin może ulec zmianie

4.6. Literatura przedmiotowa

- Alicja Cewe, Małgorzata Krawczyk, Irena Pancer „*Matematyka z zasadniczej szkole zawodowe kl1*”.
- Alicja Cewe, Małgorzata Krawczyk, Irena Pancer, Renata Ropela „*Matematyka z zasadniczej szkole zawodowe kl2*”.
- Alicja Cewe, Małgorzata Krawczyk, Irena Ropela „*Program nauczania matematyki w ZSZ*”.
- Stanisław Rajda, Alicja Galica, „*Matematyka Poradnik metodyczny*”.

5. EWALUACJA PROGRAMU ZAJĘĆ

5.1 Procedury ewaluacji

Ewaluacja będzie miała na celu gromadzenie informacji na temat oceny jakości opracowanego programu w trakcie jego realizacji. Stosowanie ewaluacji ma doprowadzić do wyciągania wniosków i podejmowania właściwych decyzji. Dokonywane zmiany mają na celu ulepszyć strukturę treści programowych i doskonalić metodykę nauczania.

Do ewaluacji programu należy zaangażować uczniów przez przeprowadzanie ankiet. Nauczyciel, który chce uzyskać od uczniów informacje o swojej pracy, stosowanych metodach nauczania i efektach, powinien przeprowadzić anonimową ankietę ewaluacyjną po zakończeniu poszczególnych zajęć. Dzięki nim nauczyciel uzyska szybką informację zwrotną, niezbędną w stałym doskonaleniu własnego warsztatu pracy.

Analiza ilościowa i jakościowa pozwoli nauczycielowi ustalić:

- w jakim stopniu uczniowie opanowali wiedzę, szczególnie umiejętności,
- jak trwała jest ta wiedza,
- jakie umiejętności należy poddać weryfikacji,
- jakie treści należałoby zmodyfikować, czyli jakie zmiany należy wprowadzić w programie nauczania.

5.2 Narzędzia ewaluacji

Ankieta dla uczniów

1. Czy lekcja spełniła twoje oczekiwania?

tak raczej tak raczej nie nie

2. Czy temat lekcji był ciekawy?

tak raczej tak raczej nie nie

3. Czy tempo lekcji było dla ciebie odpowiednie?

tak raczej tak raczej nie nie

4. Jaka forma pracy na lekcji odpowiadała ci najbardziej? (można zaznaczyć kilka)

indywidualna w parach grupowa

5. Na lekcji matematyki podobało mi się, że

.....

6. Przeszkadzało natomiast to, że

.....

7. Mam nadzieję, że na następnych lekcjach

8. Osobiście mogę wnieść swój wkład do lekcji w taki sposób, że

.....

MATEMATYKA

**Program zajęć realizowanych w ramach Mobilnego
Instytutu Kompetencji i Lekcji Demonstracyjnych**

**Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych
im. Marii Karłowskiej w Żninie**

**Autor:
Robert Cieniawa**

Żnin 2011

WSTĘP – ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNE I WYCHOWAWCZE PROGRAMU

W dzisiejszym świecie istnieje coraz większa potrzeba analizowania i przedstawiania dużej ilości danych, dzięki czemu można, na przykład, poznawać oczekiwania grup społecznych, klientów, społeczeństwa. Niezbędnym elementem w tego rodzaju działalności jest znajomość obsługi programów komputerowych, tj. arkusza kalkulacyjnego, edytora tekstu czy programy do tworzenia prezentacji. Proponowany przeze mnie program da uczniom możliwość poznania sposobu tworzenia ankiet oraz przedstawiania ich wyników w czytelny sposób.

Program ten będzie przeznaczony dla pierwszej klasy technikum technologii żywności. Zostaną oni podzieleni na 5-osobowe zespoły. Będzie on obejmował 5 godzin dydaktycznych. Uczestnicy zajęć zaprojektują ankietę dla swoich szkolnych kolegów i koleżanek, której wyniki będą podsumowywać i prezentować. Uczniowie podczas udziału w zajęciach będą mieli możliwość kształtowania pracy w grupie, będą rozwijać umiejętność posługiwania się nowoczesną technologią informacyjną, niejednokrotnie będą musieli brać pod uwagę opinie innych, będą korzystać z różnych źródeł informacji. Wymienione elementy to składowe kompetencji kluczowych, które powinny w przyszłym życiu ułatwić uczniom np. zdobycie pracy.

1. CELE EDUKACYJNE

- Wykształcenie umiejętności zbierania i porządkowania danych statystycznych.
- Wykształcenie umiejętności tworzenia wykresów w arkuszu kalkulacyjnym.
- Wykształcenie umiejętności tworzenia prezentacji w programie Power Point.
- Wykształcenie umiejętności krytycznej oceny przeprowadzonego rozumowania lub otrzymanego wyniku obliczeń.
- Wykształcenie umiejętności do klarownego i precyzyjnego formułowania wypowiedzi oraz argumentowania.
- Wykształcenie szacunku do poglądów innych i umiejętności obrony własnych.
- Wykształcenie umiejętności systematycznej i rzetelnej pracy.
- Wytworzenie umiejętności pracy w grupie.

2. MATERIAŁ NAUCZANIA ZWIĄZANY Z CELAMI EDUKACYJNYMI

- Elementy statystyki – średnia, mediana i dominanta.
- Równania i układy równań.
- Wykresy kolumnowe i kołowe.
- Funkcje w arkuszu kalkulacyjnym.
- Prezentacja w programie Power Point.

3. PROCEDURY OSIĄGANIA SZCZEGÓŁOWYCH CELÓW EDUKACYJNYCH

Założenia metodyczne

Zajęcia będą prowadzone w pracowni komputerowej nr 3 w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych im. Marii Karłowskiej w Żninie, ponieważ wykorzystane zostaną programy z pakietu MS Office 2003. Głównym celem zajęć będzie nauka prezentacji otrzymanych danych z wykorzystaniem nowoczesnych technik oraz rozwijanie logicznego myślenia poprzez układanie zadań z treścią do otrzymanych danych.

Zajęcia będą miały charakter pozalekcyjny. Ponieważ uczniowie posiadają już pewną wiedzę z zakresu obsługi programów używanych w projekcie, zwracać należy im uwagę na przejrzystość przedstawiania danych oraz ujmowanie ich w czytelny sposób. Nauczyciel powinien zwracać uwagę na pracę w grupach, by wszyscy jej członkowie byli zaangażowani w pracę. Ponieważ założenia programu są dość obszerne, istnieje potrzeba częściowego przygotowywania się uczniów do zajęć w domu.

W opinii autora najtrudniejszym tematem zajęć będzie tworzenie przez uczniów zadań tekstowych. Należy tworzyć zadania o różnym stopniu trudności z wykorzystaniem zależności między zmiennymi, tj. o ile większy lub mniejszy, o ile procent większy itp. W tym obszarze na pewno pojawią się trudności ze zrozumieniem tych porównań. Dlatego nauczyciel na przykładach powinien wyjaśniać różnice że: liczba o 5 mniejsza od x to $x-5$ a nie $x:5$, że liczba o 20% większa od y to $y+20\%y$ a nie $y+20\%$ itp.

Preferowane metody nauczania-uczenia się

Uczniowie będą brać udział projekcie, w skład którego będą wchodzić: opracowanie pytań ankietowych, zestawienie wyników, tworzenie wykresów oraz prezentacji. Ze względu na charakter zajęć główną metodą na nich wykorzystaną będzie praca w grupie. Dzięki temu uczestnicy zajęć będą mogli poznawać wzajemnie poglądy i podchodzić krytycznie do swoich, poznawać swoje słabe i mocne strony, uczyć się od siebie.

Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Do zajęć zostaną wykorzystane komputery z oprogramowaniem MS Office 2003 lub darmowym pakietem Open Office, tablica flipchart, papier ksero oraz drukarka.

Harmonogram zajęć w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji

Lp.	Temat	Czas pracy/ liczba godzin	Planowany termin realizacji
7.	Zaprojektowanie i przeprowadzenie ankiety	1	4 IV 2011
8.	Podsumowanie zebranych danych	1	11 IV 2011
9.	Przedstawianie danych na wykresach	1	13 V 2011
10.	Przygotowanie prezentacji	1	20 V 2011
11.	Układanie zadań	1	3 VI 2011

Harmonogram lekcji demonstracyjnych

Lp.	Temat	Realizator	Czas pracy/ liczba godzin	Planowany termin realizacji
1.	Kredyt hipoteczny – jak obliczyć ratę?	Robert Cieniawa	1	październik 2011
2.	Funkcja kwadratowa – podsumowanie	Robert Cieniawa	1	luty 2012
3.	Zadania praktyczne z trygonometrii	Robert Cieniawa	1	marzec 2013

Literatura przedmiotowa

1. Radosław Jaworski *Oprogramowanie biurowe*, WSiP, 2010.
2. Ewa Gurbiel, Grażyna Hardt-Olejniczak, Ewa Kołczyk, Helena Krupicka, Maciej M. Sysło *Technologia Informacyjna*, WSiP, 2008.

4. EWALUACJA PROGRAMU ZAJĘĆ

Procedury ewaluacji

Uczniowie podczas zajęć będą doskonalić umiejętności wykorzystania technologii informacyjnej oraz rozwijać umiejętności interpersonalne. Ewaluacja powinna więc dotyczyć właśnie tych obszarów. Zajęcia powinny przyczynić się do przełamania niechęci uczniów do nauki matematyki. Inne podejście do problemów matematycznych oraz inna rola nauczyciela mogą także wpłynąć pozytywnie na wizerunek samego uczącego w oczach ucznia.

Ewaluacja programu zostanie przeprowadzona po jego zakończeniu na podstawie przygotowanej ankiety. Powinno się także dokonywać oceny zajęć zaraz po ich przeprowadzeniu uwzględniając np. czy czas przeznaczony na daną tematykę był wystarczający, czy liczba uczniów w grupie nie była zbyt duża, czy trafny był dobór metod pracy.

Narzędzia ewaluacji

W ewaluacji programu zostanie użyta poniższa ankieta.

1. Jak oceniasz swoje zaangażowanie w pracę grupy?
 - Duże
 - Średnie
 - Niskie
2. Czy dzięki udziałowi w projekcie nauczyłeś/aś się czegoś nowego?
 - Tak
 - Nie

3. Czy odpowiadała Ci forma zajęć?

- Tak
- Nie

4. Czy poszerzyłeś swoją wiedzę z zakresu wykorzystania technologii informacyjnej?

- Tak
- Nie

5. Czy uważasz, że Twoje uwagi były doceniane?

- Tak
- Nie

6. Czy poleciłbyś udział innym w takich zajęciach?

- Tak
- Nie

7. Czy zajęcia pozwoliły Tobie lepiej zrozumieć problemy matematyczne?

- Tak
- Nie

MATEMATYKA

**Program zajęć realizowanych w ramach
Mobilnego Instytutu Kompetencji
i Lekcji Demonstracyjnych**

ZSTiO w Kędzierzynie-Koźlu

**Autor:
Grażyna Bogucka-Zbronic**

1. WSTĘP – ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNE I WYCHOWAWCZE PROGRAMU

Realizacja autorskiego programu nauczania matematyki przygotowanego pod kątem kształcenia Kompetencji Kluczowych może być skutecznie wspierana i poszerzana w ramach dodatkowych zajęć z uczniami prowadzonych podczas spotkań MIKu oraz LD. Niniejszy program przygotowany został z myślą o cyklu 8 godzin zajęć z uczniami klasy o profilu informatycznym Technikum Nr 4 Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących i służy przede wszystkim kształtowaniu umiejętności rozwijania i wykorzystywania myślenia matematycznego w celu rozwiązywania problemów wynikających z codziennych sytuacji (podstawę stanowi rozwijanie sprawności rachunkowej) oraz stosowania nowoczesnych technik informacji. Zadaniem programu jest pogłębienie wiedzy zdobytej w szkole, dążenie do samodzielnego i logicznego myślenia, wyciągania i formułowania wniosków oraz wykształcenie umiejętności pracy w grupie, wdrażania do samokształcenia i samokontroli oraz rozbudzenie zainteresowania matematyką.

Profil szkoły, jej otoczenie oraz specyficzne potrzeby uczniów zostały uwzględnione podczas przygotowywania programu zajęć dodatkowych. Przewidziane w ramach realizacji projektu formy wsparcia pozwalają na realizację treści dostosowanych do możliwości i zainteresowań uczniów, co w połączeniu z atrakcyjną formą planowanych zajęć służyć będzie wyposażeniu uczniów w wiedzę i umiejętności szczególnie ważne w ich przyszłości.

Zajęcia staną się także platformą do wymiany doświadczeń i dzielenia się z osobami obserwującym zajęcia spostrzeżeniami i przykładami dobrej praktyki.

2. CELE EDUKACYJNE

Dotychczasowe doświadczenia w pracy z uczniami pokazują, że na szczególną uwagę podczas realizacji zajęć zasługują następujące cele:

- Dobieranie narzędzi matematycznych do konstruowanych modeli, analizowania zjawisk i wykorzystania w sytuacjach praktycznych.
- Kształtowanie umiejętności planowania i sprawnego wykonywania obliczeń matematycznych, przybliżeń i oszacowań, analizowania rozmiaru błędów.

- Kształtowanie umiejętności sprawnego wykonywania działań na liczbach i symbolach.
- Stymulowanie do samodzielnego zdobywania, analizowania i klasyfikowania informacji.
- Kształtowanie umiejętności jasnego i precyzyjnego formułowania wypowiedzi oraz argumentowania.
- Stosowanie głównych zasad i procesów matematycznych w codziennych sytuacjach prywatnych i zawodowych (rozumować w sposób matematyczny).
- Przygotowanie do korzystania z nowoczesnych technologii informacji.
- Przygotowanie do posługiwania się programami komputerowymi przydatnymi w zawodzie technik informatyk.
- Rozwijanie umiejętności efektywnej pracy i komunikacji w zespole.
- Kształtowanie umiejętności rozumowania przez analogię i wyciągania wniosków.
- Kształtowanie umiejętności prezentowania własnej pracy.
- Rozbudzanie aktywności, ciekawości i dociekliwości intelektualnej.
- Kształcenie wytrwałości i samodzielności w rozwiązywaniu problemów.

3. MATERIAŁ NAUCZANIA ZWIĄZANY Z CELAMI EDUKACYJNYMI

Podczas doboru materiału nauczania uwzględniono specyfikę szkoły, zadbano o korelację z przedmiotami zawodowymi oraz ogólnokształcącym, a także z zainteresowaniami uczniów. Obejmuje on następujące zagadnienia:

- Zajęcia w ramach MIK:
 1. Trójkąt Pascala i wzór Newtona.
 2. Fraktale.
 3. Matematyka w zadaniach praktycznych.
- Zajęcia w ramach LD:
 1. Rozwiązywanie układów równań metodą wyznaczników (Cramera).
 2. Komputer na lekcjach matematyki-ciągi liczbowe.

Układ i zakres materiału programu zapewni realizację założonych celów oraz uwzględnia korelacje międzyprzedmiotowe: matematyki z elementami informatyki, chemii, geografii i podstaw przedsiębiorczości.

4. PROCEDURY OSIĄGANIA SZCZEGÓŁOWYCH CELÓW EDUKACYJNYCH

4.1. Założenia metodyczne

Zajęcia w ramach MIK i LD będą odbywały się w Zespole Szkół Technicznych i Ogólnokształcących w Kędzierzynie-Koźlu. Oś programu stanowić będzie kształcenie umiejętności rozwiązywania problemów w sposób twórczy, stosowania w praktyce zdobytej wiedzy, konstruktywnej pracy w grupie i rozwijania sprawności umysłowych oraz zainteresowań osobistych.

W celu ułatwienia opanowania przez uczniów wiedzy i umiejętności sporo czasu poświęcono na odbieranie przekazów informacyjnych zawierających elementy matematyczne oraz na efektywne posługiwanie się nowoczesnymi narzędziami.

Zajęcia MIK i LD będą odbywały się w ramach zajęć pozalekcyjnych. Przewiduje się także prowadzenie obserwacji i doświadczeń oraz zajęć w terenie.

4.2. Preferowane metody nauczania-uczenia się

Program realizowany będzie z wykorzystaniem następujących metod pracy:

- wykład konwencjonalny i problemowy – wzbogacony różnymi pomocami dydaktycznymi,
- wykład konwersatoryjny – przekazywana uczniom wiedza znajduje bezpośrednie zastosowanie w ich działaniu i dlatego łatwiej ją przyswajają,
- obserwacja i opis, analiza wyników obserwacji – daje okazję do wyrobienia spostrzegawczości matematycznej,
- praca projektowa – wykonywana w małych grupach lub indywidualnie, uczy samodzielności, odpowiedzialności, organizacji pracy i prawidłowego wnioskowania,
- dyskusje i rozmowy – stymulowane przez stawianie pytań ułatwiających zrozumienie nowych pojęć,
- działania terenowe – ułatwiają uczniom bezpośrednie poznanie rzeczywistości oraz pozwalają na wykorzystanie posiadanej przez nich wiedzy w rozwiązywaniu problemów praktycznych.

Praca z uczniem wymaga od nauczyciela również stosowania wielu zróżnicowanych form. Podczas realizacji programu stosowane najczęściej będą:

- praca w grupach – uczniowie zdobywają umiejętności matematyczne, uczą się współdziałania, komunikacji w zespole i odpowiedzialności za pracę w zespole,
- samodzielna praca ucznia – stwarzanie możliwości samodzielnego rozwiązywania problemów przez uczniów sprzyja kreatywności, realizacji własnych pomysłów i satysfakcji z wyników własnej pracy.

4.3. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Prawidłowa realizacja założonych celów wymaga prowadzenia zajęć w sali wyposażonej w tablicę interaktywną oraz stanowiska komputerowe z zainstalowanym programem Graph i arkuszem kalkulacyjnym Excel. Wyposażenie sali powinno umożliwiać organizację różnych form pracy (np. zmianę ustawienia stołów do pracy w grupach). Do realizacji programu zajęć niezbędne są również środki dydaktyczne, takie jak:

- tablice matematyczne,
- kalkulatory,
- pomoce dydaktyczne przygotowane przez nauczyciela,
- materiały dla ucznia przygotowane przez nauczyciela,
- prezentacje przygotowane przez nauczyciela i ze stron internetowych,
- książki i zbiory zadań,
- pisaki,
- arkusze papieru.

4.4. Harmonogram zajęć w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji

Lp.	temat	czas pracy/ liczba godzin	planowany termin realizacji	uwagi
1	Trójkąt Pascala i wzór Newtona	2	10 VI 2011 Godz. 14.00 Sala nr 11 budynek A	Sala wyposażona w tablicę multimedialną
2	Fraktale	1	XI 2011 Sala nr 11 budynek A	Sala wyposażona w tablicę multimedialną
3	Matematyka w zadaniach praktycznych	2	I 2012 Sala nr 11 budynek A	Praca w grupach

4.5. Harmonogram lekcji demonstracyjnych

Lp.	temat	realizator (nauczyciel z danej szkoły, doradca metodyczny, konsultant, koordynator KK, nauczyciel z innej szkoły)*	czas pracy/ liczba godzin	planowany termin realizacji	uwagi
1	Rozwiązywanie układów równań metodą wyznaczników (Cramera)	Grażyna Bogucka-Zbronic	1	8 IV 2011 Godz. 14.00 Sala multimedialna budynek C	Sala wyposażona w stanowiska komputerowe
2	Komputer na lekcjach matematyki – ciągi liczbowe	Grażyna Bogucka-Zbronic	2	III 2012 Sala multimedialna budynek C	Sala wyposażona w stanowiska komputerowe

4.6. Literatura przedmiotowa

- [1] Bogucka-Zbronic Grażyna, Matematyka Program autorski przygotowany pod kątem kształcenia kompetencji kluczowych, Wrocław 2010.
- [2] Rybak Anna, Komputer na lekcjach matematyki, Gdańsk 2001.
- [3] Bańkowska Elżbieta, Stankiewicz Dorota, Matematyka w zastosowaniach, Gdańsk 2001.
- [4] Butrym Przemysław, Matematyka w zadaniach praktycznych, Kraków 2004.
- [5] Matematyka, Czasopismo dla nauczycieli, roczniki 2006-2010, Wrocław

5. EWALUACJA PROGRAMU ZAJĘĆ

5.1. Procedury ewaluacji

Ewaluacja programu obejmuje następujące procedury:

- ocenę jakości opracowanego programu w trakcie jego realizacji (dostosowanie do predyspozycji uczniów, trafności harmonogramów programu, wpływ na efektywność nauczania/ uczenia się);

- ocenę efektów jego realizacji od strony odbiorców programu czyli umiejętności uczniów, informacje zwrotne (od kogo można je uzyskać i jak wykorzystać) – może polegać na obserwacji uczniów podczas pracy, wzajemnej obserwacji nauczycieli.

Podczas wyboru procedur uwzględniono charakter zajęć dodatkowych oraz możliwości organizacyjne.

5.2. Narzędzia ewaluacji

Ankieta dla ucznia.

Proszę o wypełnienie poniższej ankiety. Przeczytaj uważnie każde pytanie i zaznacz krzyżykiem tylko jedną odpowiedź w skali 1 – 6 (1 najniższa, 6 najwyższa), która najlepiej charakteryzuje zajęcia z matematyki prowadzone przez

	1	2	3	4	5	6
1. Czy zajęcia prowadzone są w ciekawy sposób?						
2. Oceń stopień trudności zajęć.						
3. Czy masz możliwość zadawania pytań?						
4. Czy objaśnienia nauczyciela są zrozumiałe?						
5. Oceń aktywność uczniów na zajęciach.						
6. Czy podobają ci się wykorzystywane na zajęciach materiały dydaktyczne?						
7. Czy stosowane są różnorodne metody pracy?						
8. Czy zastosowane metody pracy podnoszą twoje umiejętności matematyczne?						
9. Czy jesteś zadowolony z zajęć?						

Jakie środki dydaktyczne wykorzystywane są na zajęciach z matematyki?

.....

Określ mocne strony zajęć z matematyki:

.....

Określ słabe strony zajęć z matematyki:

.....

MATEMATYKA

**Program zajęć realizowanych w ramach
Mobilnego Instytutu Kompetencji
i Lekcji Demonstracyjnych**

**Zespół Szkół Zawodowych
w Koronowie**

**Autor:
Aneta Frąckowiak-Rosek**

1. WSTĘP – ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNE I WYCHOWAWCZE PROGRAMU

Realizacja autorskiego programu nauczania matematyki przygotowanego pod kątem kształcenia Kompetencji Kluczowych może być skutecznie wspierana i poszerzana w ramach dodatkowych zajęć z uczniami prowadzonych podczas spotkań MIKu oraz LD. Niniejszy program przygotowany został z myślą o cyklu 7 godzin zajęć pozalekcyjnych i jest adresowany do uczniów Czteroletniego Technikum Mechanicznego Zespołu Szkół Zawodowych im. gen. Stanisława Maczka w Koronowie. Służy on przede wszystkim kształtowaniu umiejętności kreatywnego myślenia i rozwiązywania problemów matematycznych w sposób twórczy, stosowania wiedzy matematycznej do rozwiązywania problemów z zakresu różnorodnych dziedzin edukacji szkolnej oraz praktyki życia codziennego, jak również stosowania nowoczesnych środków technologii informacyjnej.

Program zajęć dodatkowych z matematyki uwzględnia specyficzne potrzeby uczniów, którzy nie wykazują szczególnego zainteresowania przedmiotami ścisłymi, prezentują słabą umiejętność liczenia, a dużym problemem dla nich jest konstruowanie i analizowanie modeli matematycznych oraz porozumiewanie się w języku matematyki. Z obserwacji wynika, że uczniowie postrzegają matematykę jako przedmiot trudny, dlatego też celem zajęć będzie pokazanie przydatności królowej nauk w sposób bardzo interesujący, przystępny i inspirujący. Realizacja niniejszego programu ma stworzyć uczniom warunki do bycia odkrywcą i eksperymentatorem. Z założenia mają one również prezentować korelację matematyki i mechaniki.

Przewidziane w ramach realizacji projektu formy wsparcia pozwalają na realizację treści dostosowanych do możliwości uczniów, co w połączeniu z atrakcyjną formą planowanych zajęć służyć będzie wyposażeniu uczniów w wiedzę i umiejętności, szczególnie ważne w ich przyszłości. Zajęcia staną się także platformą do wymiany doświadczeń i dzielenia się z osobami obserwującym zajęcia (nauczycielami, rodzicami) spostrzeżeniami i przykładami dobrej praktyki.

2. CELE EDUKACYJNE

Dotychczasowe doświadczenia w pracy z uczniami pokazują, że na szczególną uwagę podczas realizacji zajęć zasługują następujące cele:

- Inspirowanie do kreatywnego myślenia i rozwiązywania problemów matematycznych w sposób twórczy.
- Stymulowanie rozwoju intelektualnego uczniów.
- Ukazanie szerokich zastosowań matematyki.
- Uświadomienie istotnego zapotrzebowania na umiejętności matematyczne w życiu codziennym i pracy zawodowej.
- Kształtowanie umiejętności korzystania z nowoczesnych środków technologii informacyjnej.
- Rozwijanie umiejętności myślenia krytycznego i syntetyczno-analitycznego.
- Kształtowanie umiejętności samodzielnego wyszukiwania, analizowania i klasyfikowania informacji oraz ich weryfikacji za pomocą odpowiednich metod.
- Wyrobienie zdolności i chęci wykorzystywania matematycznych sposobów myślenia takich jak myślenie logiczne i przestrzenne.
- Opanowanie zdolności prezentacji matematycznej.
- Wyrabianie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach nowych i nietypowych.
- Ustawiczne rozwijanie nabytych kompetencji kluczowych.
- Kształtowanie umiejętności stosowania schematów, symboli, rysunków i wykresów w dziedzinie techniki oraz w sytuacjach związanych z życiem codziennym.
- Rozwijanie umiejętności dostrzegania związków i zależności między treściami matematycznymi i technicznymi.
- Kształtowanie pozytywnego stosunku do aktywności intelektualnej i rozbudzenie ciekawości poznawczej.
- Wykształcenie umiejętności współpracy w grupie.

3. MATERIAŁ NAUCZANIA ZWIĄZANY Z CELAMI EDUKACYJNYMI

Podczas doboru materiału nauczania uwzględniono specyfikę szkoły oraz zadbane o korelację z przedmiotami zawodowymi. Obejmuje on następujące zagadnienia:

a) Mechatronika – Laboratorium Inteligentnych Maszyn:

- konstruowanie i programowanie robota z klocków Lego zawierającego mikrokomputer i sensory koloru, ruchu, zbliżeniowe, a także dźwięku i dotyku;
- stosowanie nowych, prostych sekwencji instrukcji;
- poznanie podstaw konstrukcji maszyn oraz techniki programowania;
- kształtowanie logicznego myślenia i wyobraźni przestrzennej.

b) Laboratorium CNC – obrabiarki sterowane numerycznie:

- podstawowe informacje o programie CNC;
- sterowanie numeryczne obrabiarek;
- przykłady zastosowania obrabiarek sterowanych numerycznie w życiu codziennym.

c) Laboratorium Wizualizacji Matematyki – GeoGebra:

- komputerowe modelowanie brył przestrzennych;
- manipulowanie i przetwarzanie figur;
- przekroje brył przestrzennych;
- ciekawe obiekty przestrzenne: Wstęga Möbiusa, bryły platońskie, bryły archimedesowe.

4. PROCEDURY OSIĄGANIA SZCZEGÓŁOWYCH CELÓW EDUKACYJNYCH

4.1. Założenia metodyczne

Zajęcia z zakresu MIK i LD będą odbywały się w ramach zajęć pozalekcyjnych. W programie przewidziano zarówno formę zajęć stacjonarnych zorganizowanych w Zespole Szkół Zawodowych im. gen. Stanisława Maczka, jak również zajęcia wyjazdowe na uczelnie wyższe. Realizacja celów wymaga nawiązania współpracy z instytucjami, takimi jak: Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy oraz Uniwersytet Technologiczno-Przyrodniczy w Bydgoszczy. W toku realizacji programu przewidziane jest zaproszenie wykładowcy na zajęcia specjalistyczne z zakresu tematyki obrabiarek sterowanych numerycznie CNC.

Oś programu stanowić będzie zastosowanie kompetencji matematycznych w ujęciu mechaniki, takich jak elementy mechatroniki i obrabiarek sterowanych numerycznie. Szczególnie ważne dla realizacji programu będzie wykorzystanie matematycznych sposobów myślenia, takich jak myślenie logiczne i przestrzenne oraz prezentacji matematycznej. Założeniem programu jest przede wszystkim kształtowanie umiejętności kreatywnego myślenia w sytuacjach nowych dla ucznia, rozwiązywanie problemów matematycznych w sposób twórczy oraz stosowanie wiedzy matematycznej do rozwiązywania problemów z zakresu różnorodnych dziedzin edukacji szkolnej i praktyki życia codziennego. Wszystkie zajęcia zostaną przeprowadzone w oparciu o nowoczesne środki technologii informacyjnej. Program zakłada uzmysłowienie uczniom praktycznego zastosowania kluczowych kompetencji matematycznych w mechanice, konieczności ich opanowania w odniesieniu do przyszłości zawodowej, a tym samym zainteresowanie przedmiotem i udowodnienie celowości uczenia się matematyki.

4.2. Preferowane metody nauczania-uczenia się

Program będzie realizowany za pomocą aktywizujących metod nauczania, poprzez które uczeń będzie w sposób czynny zdobywał wiedzę a nie tylko biernie ją przyjmował. Realizacja niniejszego programu ma stworzyć uczniom warunki do bycia odkrywcą i eksperymentatorem. Niniejszy program zajęć MIK i LD zakłada, że w procesie edukacyjnym stosowane będą następujące metody: wykład problemowy ilustrowany, metoda projektu edukacyjnego, ćwiczenia, praca w grupach, praca z użyciem nowoczesnych środków technologii informacyjnej.

4.3. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Prawidłowa realizacja założonych celów wymaga użycia nowoczesnych środków technologii informacyjnej, takich jak: zestawy komputerowe, tablica interakcyjna, multimedialne i interaktywne pomoce dydaktyczne, robot z klocków Lego z oprogramowaniem, oprogramowanie GeoGebra, obrabiarka sterowana numerycznie CNC oraz zestawy zadań dla uczniów, które pozwolą w atrakcyjny i innowacyjny sposób zaprezentować zastosowanie kluczowych kompetencji matematycznych w praktyce.

4.4. Harmonogram zajęć w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji

Lp.	Temat	Czas pracy/ liczba godzin	Planowany termin realizacji	Uwagi
1	„Festiwal Nauk”	2 godziny	maj 2011 r.	
2	„Laboratorium CNC – obrabiarki sterowane numerycznie”	1 godzina	wrzesień 2012 r.	
3	„Mechatronika – Laboratorium Inteligentnych Maszyn”	2 godziny	październik – listopad 2012 r.	

4.5. Harmonogram lekcji demonstracyjnych

Lp.	Temat	Realizator (nauczyciel z danej szkoły, doradca metodyczny, konsultant, koordynator KK, nauczyciel z innej szkoły)*	Czas pracy/ liczba godzin	Planowany termin realizacji	Uwagi
1	„Laboratorium Wizualizacji Matematyki – Geogebra”	Aneta Frąckowiak-Rosek	2 godziny	październik – listopad 2012 r.	

4.6. Literatura przedmiotowa

- [1] A. Frąckowiak-Rosek, *Program Autorski przygotowany pod kątem kształcenia kompetencji kluczowych*.
- [2] Brudnik E., Moszyńska A., Owczarek E.: *Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie*, Zakład Wydawniczy SFS, Kielce 2000.
- [3] Krystyna Rau, Ewa Ziętkiewicz, *Jak aktywizować uczniów*, Oficyna Wydawnicza Kościański, Prętnicki, Poznań 2000.
- [4] *Pliki pomocy oprogramowania robota Lego*.
- [5] <http://www.geogebra.org/cms/>.

5. EWALUACJA PROGRAMU ZAJĘĆ

5.1. Procedury ewaluacji

Zajęcia realizowane w ramach MIK i LD są zajęciami pozalekcyjnymi i poziom uzyskanych osiągnięć przez uczniów nie podlega ocenie szkolnej. Realizując założenia programu należy brać pod uwagę głównie zaangażowanie uczniów oraz ich aktywność podczas zajęć. Naturalną formą ewaluacji będzie poziom zadowolenia uczniów z własnych dokonań i umiejętności nabytych w czasie zajęć, jak również poczucie dobrze wykonanej pracy. Obserwacja, która ukierunkowana jest na zachowania uczniów, ich stosunek do rozwiązywania problemów pozwoli dobrać właściwy sposób stymulowania ucznia do dalszego rozwoju. Potwierdzeniem atrakcyjności zajęć będzie niewątpliwie frekwencja uczniów na zajęciach.

5.2. Narzędzia ewaluacji

Narzędziem ewaluacji programu jest zestaw pytań kluczowych dotyczących etapów ewaluacji wraz z kryteriami ewaluacji i odpowiednimi metodami badawczymi.

ETAP EWALUACJI: W czasie realizacji programu		
PYTANIA KLUCZOWE	KRYTERIA EWALUACJI	METODY BADAWCZE
1. Czy wzbogacono zestaw pomocy dydaktycznej?	Trwałość efektów	Analiza zestawu pomocy dydaktycznej
2. Na ile realizacja programu powoduje zainteresowanie ucznia przedmiotem?	Skuteczność Oddziaływanie	Obserwacja uczniowska zajęciach
3. Jakiego rodzaju metody pracy uczniem stosował nauczyciel w trakcie realizacji programu?	Trafność Skuteczność	Autorefleksja
ETAP EWALUACJI: Na koniec realizacji programu		
PYTANIA KLUCZOWE	KRYTERIA EWALUACJI	METODY BADAWCZE
1. Jaka jest ocena działań nauczyciela realizującego program przez uczniów?	Trafność Skuteczność Oddziaływanie	Ankieta (dla ucznia): <i>Załącznik 1</i>
2. Czy realizacja programu przyczyniła się do wzrostu poziomu osiągnięć uczniów w zakresie KK?	Efektywność Trwałość efektów	Autorefleksja

Załącznik 1

Drogi uczniu. Odpowiedz na poniższe pytania zaznaczając wybraną przez siebie odpowiedź: TAK lub NIE.

1. Czy chętnie uczestniczyłeś/aś w zajęciach MIK lub LD?
TAK NIE
2. Czy odniosłeś/aś korzyści z uczestnictwa w zajęciach MIK lub LD?
TAK NIE
3. Czy treści były według Ciebie przedstawione w sposób zrozumiały i interesujący?
TAK NIE
4. Czy forma prowadzenia zajęć była dla Ciebie ciekawa?
TAK NIE
5. Czy stosowane przez nauczyciela metody pracy pozwoliły Ci aktywnie uczestniczyć w danych zajęciach?
TAK NIE

6. Czy łączenie teorii z praktyką sprawiło, że omawiany materiał był dla Ciebie bardziej zrozumiały?
TAK NIE
7. Czy praca w zespole powodowała, że czułeś/aś się pewnie?
TAK NIE
8. Czy Twoim zdaniem praca w zespole przyczyniła się do integracji klasy?
TAK NIE
9. Czy proponowana przez nauczyciela forma zajęć MIK i LD rozwijała umiejętność samokształcenia?
TAK NIE
10. Czy w czasie zajęć mogłeś/aś samodzielnie zdobywać wiedzę?
TAK NIE
11. Czy w czasie zajęć mogłeś/aś samodzielnie podejmować decyzje?
TAK NIE

TECHNOLOGIA INFORMACYJNA

**Program zajęć realizowanych w ramach
Mobilnego Instytutu Kompetencji
i Lekcji Demonstracyjnych**

**Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych
im. Marii Karłowskiej w Żninie**

**Autor:
Jacek Owsiany**

Żnin 2011

1. WSTĘP – ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNE I WYCHOWAWCZE PROGRAMU

Internet, a w szczególności znajdujące się tam serwisy WWW są najczęstszym źródłem informacji wykorzystywanym przez uczniów. Jednym ze sposobów prezentowania informacji w sieci komputerowej jest umieszczanie ich w Systemach Zarządzania Treścią (CMS). Systemy takie mogą być wykorzystywane w sieciach lokalnych i rozległych.

Do kompetencji kluczowych zalicza się między innymi kompetencje informatyczne. Obejmują one np. przechowywanie, wyszukiwanie i przetwarzanie informacji. Uczniowie podczas udziału w zajęciach będą rozwijać umiejętności posługiwania się technologią informacyjną, będą mieli możliwość pracy w grupie, będą korzystać z różnych źródeł informacji. Podczas zajęć będą kształtowane właśnie te kompetencje.

Program przeznaczony jest dla uczniów pierwszej klasy Technikum Mechanicznego w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Żninie. Są oni uczestnikami Projektu „Szkola Kluczowych Kompetencji”.

Podczas spotkań, jakie będą odbywali w ramach „Mobilnego Instytutu Kompetencji” zostaną podzieleni na minimum 3-osobowe zespoły. Program MIK i LD obejmuje odpowiednio 5 i 2 godziny dydaktyczne.

2. CELE EDUKACYJNE

- Wykształcenie umiejętności wyszukiwania, selekjonowania i gromadzenia informacji.
- Wykształcenie umiejętności instalowania oprogramowania Systemu Zarządzania Treścią (CMS).
- Wykształcenie umiejętności umieszczania informacji w systemie CMS.
- Wykształcenie umiejętności definiowanie użytkowników systemu CMS.
- Wykształcenie umiejętności nadawania uprawnień użytkownikom systemu CMS.
- Wykształcenie podstawowych umiejętności modyfikowania wyglądu systemu CMS.

- Wykształcenie umiejętności pracy w grupie.
- Wykształcenie postawy wytrwałości w dążeniu do celu.
- Wykształcenie umiejętności systematycznej i rzetelnej pracy.
- Wykształcenie umiejętności twórczej współpracy podczas realizacji zadania.

3. MATERIAŁ NAUCZANIA ZWIĄZANY Z CELAMI EDUKACYJNYMI

- System Zarządzania Treścią (CMS) Joomla.
- Strony WWW.
- Przeglądarki internetowe.
- Informacje z przedmiotów zawodowych dla zawodu Technik Mechanik.

4. PROCEDURY OSIĄGANIA SZCZEGÓŁOWYCH CELÓW EDUKACYJNYCH

Założenia metodyczne

Zajęcia będą prowadzone w Pracowni Komputerowej nr 1 w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych im. Marii Karłowskiej w Żninie. Podstawowym celem zajęć jest nauka wykorzystania Systemu Zarządzania Treścią, definiowanie użytkowników, umieszczanie artykułów. W tym celu wykorzystany zostanie CMS Joomla.

Zajęcia będą miały charakter pozalekcyjny. Uczniowie nie posiadają żadnej wiedzy na temat sposobów umieszczania informacji i administrowania takimi systemami. Część uczniów spotkała się z systemami CMS przeglądając witryny internetowe.

Uczniowie będą pracowali w grupach. Stwarza to zawsze niebezpieczeństwo nierównego angażowania się uczniów w wykonywanie zadań. Dlatego położę szczególny nacisk na równomierne rozłożenie pracy na poszczególnych członków grupy. Podział na grupy dokonany zostanie przed zajęciami. Ponieważ założenia programu są dość obszerne istnieje potrzeba częściowego przygotowywania się uczniów do zajęć w domu. Przed przyjściem

na pierwsze spotkanie uczniowie będą musieli określić tematykę informacji umieszczanych w systemie CMS. Tematyka ta musi być powiązana z wiedzą zawodową poznawaną w szkole. Ich zadaniem będzie przygotowanie źródeł, z jakich informacje będą pochodziły.

Preferowane metody nauczania-uczenia się

Zajęcia prowadzone będą metodą projektu. Składać się będzie on z etapów.

- Określenie tematyki informacji.
- Przygotowanie źródeł informacji.
- Zainstalowania oprogramowania Systemu Zarządzania Treścią (CMS).
- Zdefiniowanie użytkowników systemu.
- Umieszczanie w systemie informacji.
- Weryfikowanie i modyfikowanie informacji.

Ze względu na charakter zajęć podstawową formą pracy będzie praca w grupie. W każdej grupie zostanie wyłoniony lider. Będzie on kierował pracą zespołu i posiadał uprawnienia administratora systemu CMS. Pozostałe osoby z grupy będą użytkownikami systemu. Ich uprawnienia w systemie będą mniejsze.

Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Do zajęć zostaną wykorzystane komputery z systemem operacyjnym Windows XP, System Zarządzania Treścią Joomla, serwer stron WWW, baza danych MySQL, strony internetowe, Poradnik Mechanika, podręczniki do przedmiotów zawodowych, tablica flipchart, projektor multimedialny, wizualizer.

Harmonogram zajęć w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji

Lp.	Temat	Czas pracy/ liczba godzin	Planowany termin realizacji
1.	Podstawowe informacje o systemie Joomla. Instalowania oprogramowania Systemu Zarządzania Treścią (CMS) na serwerze WWW.	1	4 IV 2011
2.	Definiowanie użytkowników systemu CMS.	1	4 IV 2011
3.	Umieszczanie informacji w systemie CMS.	1	4 IV 2011
4.	Modyfikowanie informacji umieszczanych w systemie CMS.	1	5 IV 2011
5.	Podstawy modyfikowania wyglądu systemu CMS.	1	5 IV 2011

Harmonogram lekcji demonstracyjnych

Lp.	Temat	Realizator	Czas pracy/ liczba godzin	Planowany termin realizacji
1.	Przykłady wykorzystania programu MS Publisher.	Jacek Owsianny	1	listopad 2011
2.	Wykonanie materiałów reklamowych z wykorzystaniem programu MS Publisher	Jacek Owsianny	1	luty 2012

Literatura przedmiotowa

1. Praca zbiorowa *Mały Poradnik Mechanika*, WNT, Warszawa 1994.
2. Ewa Gurbiel, Grażyna Hardt-Olejniczak, Ewa Kołczyk, Helena Krupicka, Maciej M. Sysło *Technologia Informacyjna*, WSiP, 2008.
3. Strona internetowa: www.joomla.pl.

5. EWALUACJA PROGRAMU ZAJĘĆ

Procedury ewaluacji

Uczniowie podczas zajęć będą doskonalić umiejętności wykorzystania technologii informacyjnej w upowszechnianiu informacji oraz rozwijać umiejętności interpersonalne. Ewaluacja dotyczyć będzie właśnie tych obszarów. Będzie ona miała charakter ciągły. Na podstawie wnikliwej obserwacji stopnia zaangażowania uczestników projektu w wykonywanie zadań na zajęciach będzie można ocenić trafność zaproponowanej tematyki oraz dobór metod. Kończącą formą ewaluacji programu będzie ankieta, która zostanie przeprowadzona po jego zakończeniu.

Narzędzia ewaluacji

W ewaluacji programu zostanie użyta poniższa ankieta.

1. Jak oceniasz swoje zaangażowanie w pracę grupy?
 - a. Duże
 - b. Średnie
 - c. Niskie
2. Czy dzięki udziałowi w projekcie nauczyłeś się czegoś nowego?
 - Tak Nie
3. Czy odpowiadała Tobie forma zajęć?
 - Tak Nie
4. Czy uważasz, że Twoje uwagi były doceniane?
 - Tak Nie
5. Czy poleciłbyś udział innym w takich zajęciach?
 - Tak Nie
6. Czy poszerzyłeś swoją wiedzę z zakresu wykorzystania technologii informacyjnej i komunikacyjnej?
 - Tak Nie
7. Czy poszerzyłeś swoją wiedzę z zakresu przedmiotów zawodowych?
 - Tak Nie
8. Czy zajęcia pozwoliły Tobie zrozumieć sposób funkcjonowania Systemu Zarządzania Treścią?
 - Tak Nie
9. Czy uważasz, że taki sposób umieszczania informacji na stronach WWW jest przydatny?
 - Tak Nie

TECHNOLOGIA INFORMACYJNA

**Program zajęć realizowanych w ramach
Mobilnego Instytutu Kompetencji
i Lekcji Demonstracyjnych**

**Zespół Szkół Budowlanych
im. Eugeniusza Kwiatkowskiego w Koninie**

**Autor:
Aleksandra Gielniak
Krzysztof Wolski**

Styczeń 2011 rok

1. WSTĘP – ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNE I WYCHOWAWCZE PROGRAMU

Program Mobilnego Instytutu Kompetencji to rozszerzenie w ramach realizacji zajęć pozalekcyjnych technologii informacyjnej autorskiego programu nauczania wdrażanego w Zespole Szkół Budowlanych im. Eugeniusza Kwiatkowskiego w Koninie wdrażanego przez Aleksandrę Gielniak oraz Krzysztofa Wolskiego w projekcie „Szkoła Kluczowych Kompetencji – Programu rozwijania umiejętności uczniów szkół Polskiej centralnej i południowo-zachodniej”.

Idea uzupełnienia i rozszerzenia programu powstała w oparciu o zgłaszane wcześniej postulaty uczniów, dotyczące chęci uzyskania szerszych wiadomości z technologii informacyjnej oraz zauważonej przez nauczyciela w trakcie realizacji autorskiego programu nauczania potrzeby rozszerzenia treści kształcenia, które odnoszą się do kompetencji kluczowych, tj. umiejętność celowego i praktycznego posługiwania się komputerem oraz narzędziami i metodami informatyki, kształtowania umiejętności wykorzystania sprzętu oraz programów komputerowych wspomagających różne dziedziny nauki.

Za kompetencje kluczowe uznaje umiejętność i krytyczne wykorzystanie technologii społeczeństwa informacyjnego (TSI) w pracy, rozrywce i porozumiewaniu się. Wykształcenie wśród uczniów umiejętności wykorzystania Internetu do porozumiewania się, sieci oraz komputerów do uzyskiwania, oceny, przechowywania, tworzenia, prezentowania, i wymiany informacji.

Realizacja treści programu ma na celu uświadomienie uczniom, że korzystanie z technologii informacyjnej jest ważnym aspektem życia człowieka, pozwala kształcić umiejętności świadomego i sprawnego posługiwania się komputerem, narzędziami i metodami informatyki.

Program powinien przyczynić się (w większym stopniu niż dotychczas) do ukształtowania jednostki do aktywnego funkcjonowania w tworzącym się społeczeństwie informacyjnym uczniów poprzez wyzwolenie przede wszystkim aktywność, niezależność, motywacji i determinacji w osiąganiu swoich celów. Zagadnienia wynikają z tematyki zajęć MIK.

Autorzy programu zalecają realizację celów, tj.:

DLA PRZYKŁADU

- Zagrożenia wynikające z rozwoju komputerów i łatwego dostępu do informacji.
- Utrzymywanie komputerów w sprawności (2 godziny).
- Aplikacje.

- Zasady pracy w sieci komputerowej.
- Bankowe konto internetowe (2 godziny).

2. CELE PROGRAMU

Cel ogólny – uczeń zapozna się z:

- przygotowaniem jednostki do aktywnego funkcjonowania w tworzącym się społeczeństwie informacyjnym,
- wykształceniem umiejętności świadomego i sprawnego posługiwania się komputerem, narzędziami i metodami informatyki.

Cele operacyjne – uczeń zapozna się z:

1. Kształtowaniem poszanowania poufności danych, cudzych dóbr intelektualnych.
2. Wybieraniem z menu poleceń podawanych przez nauczyciela.
3. Wpisywaniem danych z klawiatury w okna formularza.
4. Uruchamianiem i zamykaniem programów.
5. Instalowaniem i odinstalowywaniem programów.
6. Logowaniem do sieci.
7. Przeglądaniem zasobów sieci.
8. Wersją demonstracyjną serwisu internetowego iPKO.

3. MATERIAŁ NAUCZANIA ZWIĄZANY Z CELAMI EDUKACYJNYMI

Lp.	Tematyka zajęć	Czas pracy/ Liczba godzin
1.	Zagrożenia wynikające z rozwoju komputerów i łatwego dostępu do informacji	1
2.	Utrzymywanie komputerów w sprawności	2
3.	Aplikacje, czyli wielozadaniowość i programowalność komputerów	1
4.	Zasady pracy w sieci komputerowej	1
5.	Bankowe konto internetowe	2
	Razem	7

4. PROCEDURY OSIĄGANIA SZCZEGÓŁOWYCH CELÓW EDUKACYJNYCH

4.1. Założenia metodyczne

Wymagania programowe zakładają oczekiwane osiągnięcia uczniów. Są one zgodne z podstawą programową zawartą w Rozporządzeniu MENIS z dnia 26 lutego 2002 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. Nr 51 z 29 maja 2002 roku z późniejszymi zmianami).

Metody nauczania stosowane przez nauczyciela obejmują różne czynności, zmierzające do rozumienia i opanowania treści zdobywanych przez ucznia podczas nauki. Innowacyjność metod zwiększa kreatywność ucznia i jego zainteresowanie samą pracą i jej efektami. Decyzja o doborze metod będzie zależała od osobowości i poziomu wiedzy ucznia. Podczas realizacji zajęć warto przeprowadzić ćwiczenia praktyczne, które będą gromadzone i archiwizowane. Nowe zagadnienia będą poprzedzone wstępem teoretycznym. Wykorzystane do tego mogą być takie środki dydaktyczne, jak prezentacje multimedialne, dyskusje, pogawędki, burza mózgów itp.

W celu uproszczenia opanowania wiedzy i umiejętności przez uczniów na lekcjach technologii informacyjnej będą zapraszani praktycy – specjaliści w określonych dziedzinach, np.: pracownik banku itp. Nawiązanie współpracy z instytucjami udoskonali przeprowadzenie zajęć.

Uczeń powinien:

- Wyjaśnić zagrożenia wynikające z rozwoju komputerów i łatwego dostępu do informacji;
- Zapoznać się z:
 - a. zagrożeniami wynikającymi z łatwego dostępu do informacji,
 - b. dostrzegać potrzebę zdobycia wiedzy i odpowiedzialnego postępowania w skomputeryzowanym świecie;
- sprawnie wybierać z menu polecenia podawane przez nauczyciela;
- wpisywać dane z klawiatury w oknie formularza;
- zapozna się z:

- a. zaletami korzystania z systemu kont użytkowników,
- b. zakłada samodzielnie konto użytkownika,
- c. objaśnia znaczenie parametrów tworzonego konta,
- d. wymienia czynności mające na celu zdiagnozowanie stanu komputera i podaje nazwy programów służących do tego celu,
- d. wykonuje wskazane przez nauczyciela czynności diagnostyczne,
- e. wymienia sytuacje, w jakich można wykonać przywracanie systemu,
- f. tworzy punkt przywracania i przywraca system operacyjny.

Uruchamianie i zamykanie programów, instalowanie i odinstalowywanie programów:

- zapozna się z:
 - a. właściwie używa pojęcia: wielozadaniowość komputerów,
 - b. podaje przykłady praktycznego wykorzystania programowości komputerów,
 - c. rozumie różnice pomiędzy możliwościami aplikacji należących do tej samej grupy,
 - d. zna zasady doboru oprogramowania.

Logowanie do sieci, przeglądanie zasobów sieci,

- zapozna się z:
 - a. wymienia sytuacje, kiedy połączenie komputerów w sieć przynosi korzyści,
 - b. określa podstawowe składniki sieci i ich przeznaczenie,
 - c. proponuje topologię sieci, która będzie najlepiej spełniała podane przez nauczyciela wymagania,
 - d. omawia i demonstruje zasady pracy w sieci komputerowej,
 - e. podaje uprawnienia potrzebne użytkownikom do wykonania wskazanych przez nauczyciela czynności (na przykład utworzenie nowego dokumentu, przeczytanie istniejącego dokumentu itp.);
- zapoznanie się z wyglądem i obsługą bankowego konta internetowego;
- zapozna się z:
 - a. wyjaśnia działanie e-banku,
 - b. określa podstawowe usługi oferowane przez konta internetowe,
 - c. loguje się do konta internetowego,
 - d. swobodnie porusza się po platformie elektronicznej e-banku,
 - d. wymienia zalety i wady e-konta.

4.2. Preferowane metody nauczania-uczenia się

Podczas realizacji zajęć mogą być zastosowane następujące metody:

- metody nauczania programowego – polegają na zwiększaniu stopnia trudności rozwiązywanych problemów przez redukcję liczby wskazówek naprowadzających;
- metody podające stosowane podczas poznawania nowych zagadnień;
- metody problemowe stosowane podczas rozwiązywania problemów.

4.3. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Warunki i niezbędne środki do realizacji cyklu zajęć MIK, to:

- odpowiednia frekwencja uczniów,
- dostęp do nowoczesnych narzędzi i środków dydaktycznych,
- komputery podłączone do sieci lokalnej z łączem internetowym,
- sprzęt:
 - rzutnik multimedialny,
 - laptop,
 - pendrive,
 - drukarka.

4.4. Harmonogram zajęć w ramach mobilnego instytutu kompetencji

Lp.	Temat	Czas pracy/ liczba godzin	Planowany termin realizacji	Uwagi
1.	Zagrożenia wynikające z rozwoju komputerów i łatwego dostępu do informacji	1	Wrzesień 2011	
2.	Utrzymywanie komputerów w sprawności.	2	Listopad 2011	
3.	Aplikacje, czyli wielozadaniowość i programowalność komputerów.	1	styczeń 2012	
4.	Zasady pracy w sieci komputerowej.	1	Marzec 2012	

4.5. Harmonogram lekcji demonstracyjnych

Lp.	Temat	Realizator (nauczyciel z danej szkoły, doradca metodyczny, konsultant, koordynator KK, nauczyciel z innej szkoły)*	Czas pracy/ liczba godzin	Planowany termin realizacji	uwagi
1	Bankowe konto internetowe	Pracownik banku lub nauczyciel podstaw przedsiębiorczości – pracownik Szkolnego Ośrodka Kariery	2	Wrzesień 2012/ październik 2012	

4.6. Literatura przedmiotowa

- Witold Wrotek, *Informatyka Europejczyka Technologia Informacyjna*, Gliwice, Helion 2006.
- Grażyna i Wojciech Hermanowscy, *Technologia informacyjna*, Operon, Gdynia 2006.

5. EWALUACJA PROGRAMU ZAJĘĆ

5.1. Opracowanie procedury ewaluacji

Ewaluacja pracy ucznia umożliwia korygowanie treści i metod dydaktycznych oraz diagnozowanie jakości i efektywności własnej pracy.

METODY EWALUACJI OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

Kontrola i ocena osiągnięć uczniów powinna być dokonywana przy pomocy:

- sprawdzianów ustnych;
- obserwacji czynności ucznia wykonywanych podczas ćwiczeń;
- analizy prac domowych.

Podczas oceniania osiągnięć uczniów należy zwracać uwagę na:

- posługiwanie się terminologią z zakresu technologii informacyjnej;
- wiedzę i umiejętności oraz ich wykorzystanie do rozwiązywania problemów;
- stosunek do obowiązku szkolnego (obecność na lekcji, przygotowanie się do lekcji i odrabianie prac domowych, obecność na klasówkach);

- pracę na lekcji (zaangażowanie ucznia w proces uczenia, aktywność i sumienność przy wykonywaniu ćwiczeń przy komputerze).

Wypowiedzi ustne – ocenie podlega:

- poprawność merytoryczna,
- uzasadnienie wypowiedzi,
- stosowanie języka przedmiotu,
- sposób prezentacji – umiejętność formułowania myśli.

Praca w grupie – ocenie podlega:

- organizacja pracy w grupie,
- komunikacja w grupie,
- aktywność, wkład pracy własnej,
- prezentowanie rezultatów pracy grupy,
- czas wykonania.

Praca domowa – ocenie podlega:

- prawidłowe wykonanie,
- zawartość merytoryczna,
- wykorzystanie źródeł informacji,
- estetyka wykonania, wkład pracy.

METODY EWALUACJI PROGRAMU

Ewaluacja programu MIK będzie prowadzona przez cały czas jego realizacji i po zakończeniu wdrażania.

Ewaluację mogą przeprowadzić:

- realizujący program,
- dyrekcja szkoły,
- osoby nadzorujące realizację założeń projektu Szkoła Kluczowych Kompetencji – Program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski centralnej i południowo-zachodniej.

Proponuje się następujące **metody i narzędzia ewaluacji:**

- analizę dokumentów szkolnych (dziennika i dokumentacji programu),
- ankietowanie uczniów (ankieta),
- samoocenę nauczyciela (arkusz samooceny),
- analizę SWOT programu.

5.2. Opracowanie przykładowego narzędzia wykorzystywanego w ewaluacji

Podstawowym zadaniem ewaluacji programu zajęć dodatkowych w zakresie Mobilnego Instytutu Kompetencji jest badanie efektów programu, ocena jego skuteczności, trafność i użyteczność.

Ankieta ewaluacyjna dla ucznia

1. Czy twoim zdaniem zajęcia dodatkowe w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji wpłynęły pozytywnie na Twoją motywację do nauki i rozwoju własnej osobowości?
 - a) Tak
 - b) Nie
2. Czy w wyniku realizacji zajęć dodatkowych wzrosła twoja wiedza ogólna z zakresu technologii informacyjnej?
 - a) Tak
 - b) Nie
3. Czy wzięcie udziału w zajęciach dodatkowych uświadomiło Ci Twoje mocne i słabe strony?
 - a) Tak
 - b) Nie
4. Czy w Twoim przekonaniu uczestnictwo w zajęciach dodatkowych rozwinęło umiejętności pracy w grupie/zespole?
 - a) Tak
 - b) Nie
5. Czy uważasz stosowane przez nauczyciela przez nauczyciela metody i techniki za skuteczne i efektywne?
 - a) Tak
 - b) Nie
6. Które zajęcia realizowane w ramach zajęć dodatkowych zostały przez Ciebie zapamiętane i dlaczego?
 - a) Zagrożenia wynikające z rozwoju komputerów i łatwego dostępu do informacji
 - b) Utrzymywanie komputerów w sprawności
 - c) Aplikacje, czyli wielozadaniowość i programowalność komputerów
 - d) Zasady pracy w sieci komputerowej
7. Czy tematyka zajęć dodatkowych była dla Ciebie zrozumiała?
 - a) Tak
 - b) Nie
8. Inne uwagi, spostrzeżenia, sugestie, pytania.
.....

TECHNOLOGIA INFORMACYJNA

**Program zajęć realizowanych w ramach
Mobilnego Instytutu Kompetencji
i Lekcji Demonstracyjnych**

**Zespół Szkół Zawodowych nr 1
Strzelce Opolskie**

**Autor:
Krzysztof Kalisz**

Styczeń 2011 rok

1. WSTĘP – ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNE I WYCHOWAWCZE PROGRAMU

Program Mobilnego Instytutu Kompetencji to uzupełnienie i rozszerzenie w ramach realizacji zajęć pozalekcyjnych autorskiego programu nauczania technologii informacyjnej w Zespole Szkół Zawodowych nr 1 w Strzelcach Opolskich, wdrażanego przez Krzysztofa Kalisza – nauczyciela w projekcie „Szkoła Kluczowych Kompetencji – Ponadregionalny program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski centralnej i południowo-zachodniej”.

Założenia dydaktyczne autorskiego programu umożliwiają realizację indywidualnych i grupowych projektów, sprzyjają kreowaniu pomysłowości i inicjatywy wśród uczniów. Przygotowują ich do podejmowania samodzielnych decyzji i działań, zarówno w życiu zawodowym jak i prywatnym. Jednak w oparciu o zgłaszane wcześniej postulaty uczniów oraz zauważonej przez nauczyciela w trakcie realizacji tego programu, potrzeby rozszerzenia treści kształcenia, pojawiła się idea, uzupełnienia programu w ramach działalności Mobilnego Instytutu Kompetencji. Tematyka zajęć MIK wynika z kompetencji kluczowych, tj. kształtowania umiejętności i krytycznego wykorzystywania technologii społeczeństwa informacyjnego w pracy rozrywczej i porozumiewaniu się. Kompetencje kluczowe to również umiejętności wykorzystywania komputerów do uzyskiwania, oceny, przechowywania, tworzenia, prezentowania i wymiany informacji oraz do porozumiewania się i uczestnictwa w sieciach współpracy za pośrednictwem Internetu.

Program powinien przyczynić się (w większym stopniu niż dotychczas) do właściwego zastosowania i wykorzystania aplikacji komputerowych, rozmięśnienia możliwości i potencjalnych zagrożeń związanych z Internetem i komunikacją za pośrednictwem mediów elektronicznych oraz wpływu technologii społeczeństwa informacyjnego na kreatywność i innowacje. Zagadnienia wynikają z tematyki zajęć MIK.

Autor programu zaleca realizację celów, ukierunkowujących ucznia na następujące tematy:

- Jak nie dać się e-oszukać?
- Zakładam stronę www własnej firmy.
- Wystawianie elektronicznej dokumentacji księgowej firmy.
- Z Googlem za pan brat.
- Publikacje biznesowe z MS Publisher.
- Zarządzanie czasem przy użyciu komputera.

2. CELE PROGRAMU

Cel ogólny – uczeń potrafi:

- świadomie i sprawnie posługiwać się komputerem oraz zasobami internetowymi do osiągnięcia zamierzonych celów;
- aktywnie i bezpiecznie funkcjonować w społeczności internetowej;
- kształtować świadomość konsumencką;
- właściwie używać, przetwarzać oraz wizualizować informacje;
- wykorzystać technologię informacyjną do aktywnego i świadomego uczestnictwa w życiu gospodarczym.

Cele operacyjne – uczeń potrafi:

1. rozpoznać rodzaje oszustw internetowych i im przeciwdziałać;
2. bezpiecznie przeprowadzać transakcje przy pomocy Internetu;
3. zaprojektować stronę internetową własnej firmy;
4. uaktualniać i zarządzać witryną internetową;
5. dobrać program komputerowy do odpowiednich zadań księgowych;
6. wystawić „papierowo” i elektronicznie dokumenty księgowe;
7. zdefiniować i wykorzystać możliwości wyszukiwarki, poczty, map itp. oferowane przez serwis Google;
8. opracować zaproszenia, biuletyny, plakaty i inne publikacje biznesowe przy pomocy MS Publisher;
9. zarządzać czasem przy użyciu aplikacji komputerowych.

3. MATERIAŁ NAUCZANIA ZWIĄZANY Z CELAMI EDUKACYJNYMI

Lp.	Tematyka zajęć	Czas pracy/ Liczba godzin
1.	Jak nie dać się e-oszukać?	1
2.	Zakładam stronę www własnej firmy – co, gdzie jak?	1
3.	Zakładam stronę www własnej firmy – moja oferta	1
4.	Zakładam stronę www własnej firmy – zarządzam witryną	1
5.	Wystawianie elektronicznej dokumentacji firmy – faktury VAT	1
6.	Wystawianie elektronicznej dokumentacji księgowej firmy – dokumenty magazynowe i płatnicze	1
7.	Wystawianie elektronicznej dokumentacji księgowej firmy – deklaracje skarbowe i zestawienia	1
8.	Z Googlem za pan brat	1
9.	Publikacje biznesowe z MS Publisher	1
10.	Zarządzanie czasem przy użyciu komputera	1
	Razem	10 godzin

4. PROCEDURY OSIĄGANIA SZCZEGÓŁOWYCH CELÓW EDUKACYJNYCH

4.1. Założenia metodyczne

Szkoła powinna stworzyć warunki do takiego przygotowania ucznia, aby mógł swobodnie funkcjonować w społeczeństwie informatycznym oraz efektywnie wykorzystywać różne narzędzia do tworzenia, prezentowania i rozumienia złożonych informacji.

Proponowane treści w ramach zajęć z MIK, które są zgodne z podstawą programową zawartą w rozporządzeniu MENiS z dnia 26 lutego 2002 r., przygotowują ucznia świadomego

i sprawnego posługiwania się komputerem oraz narzędziami i metodami informatyki do rozwiązywania złożonych problemów oraz podejmowania działań przedsiębiorczych.

Program realizowany będzie w II i III klasie, czyli pod koniec oraz po ukończeniu zajęć z technologii informacyjnej, prowadzonych w ramach projektu „Szkoła Kluczowych Kompetencji”. Zajęcia będą prowadzone w pracowni komputerowej i pozwolą praktycznie wykorzystać oraz rozszerzyć wiadomości i umiejętności nabyte przez ucznia na technologii informacyjnej oraz na innych przedmiotach o kierunku ekonomicznym.

Proponowane do realizacji w ramach MIK zagadnienia i odpowiadające im treści, kształtują w szczególności takie umiejętności, jak: opracowywania witryny internetowej i innych publikacji o złożonej strukturze zawierających informacje z różnych źródeł, osvajanie się z ryzykiem, świadome i bezpieczne przeprowadzanie transakcji internetowych, wykorzystanie technologii informacyjnej do aktywnego i świadomego uczestnictwa w życiu gospodarczym.

Uczeń powinien:

- a. posługiwać się podstawowymi pojęciami dotyczącymi oszustw i bezpieczeństwa internetowego;
- b. znać sposoby obrony przed oszustwami internetowymi;
- c. posługiwać się programem komputerowym, ułatwiającym wypełnianie potrzebnych dokumentów księgowych, np. faktur, dokumentów magazynowych;
- d. opracować publikacje biznesowe;
- e. stworzyć własną stronę internetową;
- f. posługiwać się aplikacjami komputerowymi do zarządzania własnym czasem.

4.2. Preferowane metody nauczania-uczenia się

Odpowiednio dobrane metody nauczania, umożliwiają opanowanie wiedzy wraz z umiejętnością posługiwania się nią w praktyce, jak również rozwijają zdolności i zainteresowania poznawcze uczniów. Preferowane przez autora metody to:

1. Ćwiczenia praktyczne – to nauczanie przez działanie; wypełnianie dokumentów księgowych, tworzenie strony WWW;
2. Pogadanka – pozwala na stworzenie nowych struktur wiadomości łącząc to co znane z tym co nowe w obrębie tego samego tematu;
3. Pokaz z objaśnieniem – wprowadza ucznia w nowe umiejętności np. posługiwanie się programem DTP, uczy ukierunkowanej obserwacji, kształtuje samodzielność w myśleniu, budzi zainteresowania;

4. Studium przypadku – wymaga dużej współpracy grupowej, uczy myślenia analitycznego i syntetycznego, uogólniania wniosków, formułowania zaleceń, gotowości i zdolności podejmowania decyzji, rozwiązywania problemów, czytania ze zrozumieniem (praca z tekstem).

4.3. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Warunki i niezbędne środki do realizacji cyklu zajęć MIK, to:

- odpowiednia frekwencja uczniów,
- stanowiska komputerowe podłączonych do sieci lokalnej i Internetu,
- programy komputerowe MS Publisher 2003 lub wyższy, pakiet INSERT GT,
- drukarka sieciowa,
- rzutnik multimedialny i prezenter,
- materiały piśmiennicze (papier, pisaki) i flipchart,
- arkusze zawierające treść ćwiczeń, testów i zapewniające zapisanie efektów pracy,
- prezentacje multimedialne np. „Oszust w sieci”, „Bezpieczny e-banking”.

4.4. Harmonogram zajęć w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji

Lp.	Tematyka zajęć	Czas pracy/ Liczba godzin	Planowany termin realizacji	Uwagi
1.	Jak nie dać się e-oszukać?	1	Luty 2012	
2.	Zakładam stronę www własnej firmy – co, gdzie jak?	1	Marzec 2012	
3.	Zakładam stronę www własnej firmy – moja oferta	1	Marzec 2012	
4.	Zakładam stronę www własnej firmy – zarządzam witryną	1	Kwiecień 2012	
5.	Wystawianie elektronicznej dokumentacji firmy – faktury VAT	1	Wrzesień 2012	
6.	Wystawianie elektronicznej dokumentacji księgowej firmy – dokumenty magazynowe i płatnicze	1	Wrzesień 2012	
7.	Wystawianie elektronicznej dokumentacji księgowej firmy – deklaracje skarbowe i zestawienia	1	Październik 2012	
8.	Z Googlem za pan brat	1	Listopad 2012	

Lp.	Tematyka zajęć	Czas pracy/ Liczba godzin	Planowany termin realizacji	Uwagi
9.	Publikacje biznesowe z MS Publisher	1	Listopad 2012	
10.	Zarządzanie czasem przy użyciu komputera	1	Grudzień 2012	
	Razem	10 godzin		

4.5. Harmonogram lekcji demonstracyjnych

Lp.	Temat	Realizator (nauczyciel z danej szkoly, doradca metodyczny, konsultant, koordynator KK, nauczyciel z innej szkoly)*	Czas pracy/ liczba godzin	Planowany termin realizacji	Uwagi
1.	Wykorzystanie narzędzi ICT w nauczaniu TI	Krzysztof Kalisz	1	Wrzesień 2011	
2.	Metoda projektu w nauczaniu przedmiotów informatycznych	Krzysztof Kalisz	1	Luty 2012	

4.6. Literatura przedmiotowa

1. Roland Zimek, Microsoft Publisher 2007 PL. Ćwiczenia praktyczne, Helion 2008.
2. Marcin Lis, Tworzenie stron WWW. Praktyczny kurs, Helion 2010.
3. Bożena Padurek, Technologie informatyczne w rachunkowości, Wydawnictwo Padurek, Wrocław 2010.
4. Wybrane strony internetowe np. www.gazetapodatkowa.pl, www.zus.gov.pl, www.mf.gov.pl.
5. Gotowe prezentacje, foliogramy.

5. EWALUACJA PROGRAMU ZAJĘĆ

5.1. Opracowanie procedury ewaluacji

Ewaluacja pozwala określić, w jakim stopniu, założone cele są realizowane i jakie są ich rezultaty. Ważnym elementem będzie obserwacja pracy ucznia na zajęciach, jego zaangażowanie, pomysły na rozwiązanie stawianych zadań oraz aktywność będą adekwatne do atrakcyjności i przydatności zaproponowanych treści.

METODY EWALUACJI OSIĄGNIĘĆ UCZNIÓW

Kontrola i ocena osiągnięć uczniów powinna być dokonywana przy pomocy:

- obserwacji czynności wykonywanych podczas ćwiczeń praktycznych;
- udziału w dyskusjach;
- sposobu komunikowania się i współpracy w grupie;
- analizy prac praktycznych.

Podczas oceniania osiągnięć uczniów należy zwracać uwagę na:

- posługiwanie się terminologią z zakresu technologii informacyjnej;
- zakresu merytorycznego wypowiedzi;
- analizowania i interpretowania sytuacji problemowych.

METODY EWALUACJI PROGRAMU

Ewaluacja programu MIK będzie prowadzona przez cały czas jego realizacji i po zakończeniu wdrażania.

Ewaluację przeprowadzą:

- realizujący program,
- dyrekcja szkoły,
- osoby nadzorujące realizację założeń projektu.

Proponuje się następujące metody i narzędzia ewaluacji:

- analizę dokumentów szkolnych (dziennika i dokumentacji programu),
- ankietowanie uczniów (ankieta),
- samoocenę nauczyciela (arkusz samooceny),
- analizę SWOT programu.

TECHNOLOGIA INFORMATYCZNA

**Program zajęć realizowanych w ramach
Mobilnego Instytutu Kompetencji
i Lekcji Demonstracyjnych**

**Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych
im. Marii Skłodowskiej-Curie w Oleśnicy**

**Autor:
Zbigniew Woliński**

Oleśnica 2011

1. WSTĘP – ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNE I WYCHOWAWCZE PROGRAMU

Program Mobilnego Instytutu Kompetencji to uzupełnienie i rozszerzenie w ramach realizacji zajęć pozalekcyjnych autorskiego programu nauczania technologii informacyjnej w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Oleśnicy wdrażanego przez nauczyciela Zbigniewa Wolińskiego w projekcie „Szkola Kluczowych Kompetencji – Program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski centralnej i południowo-zachodniej”.

Idea uzupełnienia i rozszerzenia programu powstała w oparciu o zgłaszane wcześniej postulaty uczniów, dotyczące chęci uzyskania szerszych wiadomości z technologii informacyjnej oraz zauważonej przez nauczyciela w trakcie realizacji autorskiego programu nauczania potrzeby rozszerzenia treści kształcenia, które odnoszą się do kompetencji kluczowych, tj. obejmują umiejętność i krytyczne wykorzystywanie technologii społeczeństwa informacyjnego (TSI) w pracy, rozrywce i porozumiewaniu się. Opierają się one na podstawowych umiejętnościach: wykorzystywania komputerów do uzyskiwania, oceny, przechowywania, tworzenia, prezentowania i wymiany informacji oraz do porozumiewania się i uczestnictwa w sieciach współpracy za pośrednictwem Internetu.

Kompetencje informatyczne wymagają solidnego rozumienia i znajomości natury, roli i możliwości TSI w codziennych kontekstach: w życiu osobistym i społecznym, a także w pracy.

Program powinien przyczynić się (w większym stopniu niż dotychczas) do ukształtowania postawy samodzielności uczniów poprzez wyzwolenie przede wszystkim aktywności, niezależności, motywacji i determinacji w osiąganiu swoich celów. Zagadnienia wynikają z tematyki zajęć MIK.

Autor programu zaleca realizację celów, ukierunkowując ucznia na następujące tematy:

- Wykorzystanie wolnego oprogramowania – system zarządzania treścią Joomla.
- Dzielenie się wiedzą – umieszczanie materiałów na platformie edukacyjnej Moodle.

2. CELE PROGRAMU

Cel ogólny

Możliwości wykorzystania systemu zarządzania treścią i platformy edukacyjnej w życiu osobistym i zawodowym.

- Poznanie idei tworzenia stron i aplikacji internetowej w oparciu o system CMS Joomla.
- Moodle – prosty sposób tworzenia kursów internetowych.

Cele operacyjne – uczeń potrafi / zna:

- Rozróżnić podstawowe zagadnienia związane z systemami zarządzania treścią.
- Wykazać korzyści z zastosowania powyższego oprogramowania.
- Wskazać przewagę nad stronami HTML.
- Prostotę zastosowania tych narzędzi.
- Zaprojektować czytelne rozmieszczenie materiałów w witrynie.
- Zasady działania platformy e-learningowej Moodle.

3. MATERIAŁ NAUCZANIA ZWIĄZANY Z CELAMI EDUKACYJNYMI

Lp.	Tematyka zagadnienia w ramach MIK	Cele edukacyjne, uczeń potrafi:
1.	Wykorzystanie wolnego oprogramowania – podstawy systemu zarządzania treścią Joomla	<ul style="list-style-type: none">▪ omówić ideę tworzenia witryny internetowej w oparciu o system CMS Joomla;▪ wykorzystywać domyślne szablony oraz instalować dostępne w Internecie;▪ dodawać pliki typu tekstowego i graficznego;▪ tworzyć oraz publikować artykuły.

Lp.	Tematyka zagadnienia w ramach LD	Cele edukacyjne, uczeń potrafi:
1.	Dzielenie się wiedzą – platforma edukacyjna Moodle	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wymienić jakie materiały można umieszczać na platformie; ▪ określić możliwe sposoby sprawdzania wiadomości przy pomocy narzędzi wbudowanych Moodle; ▪ określić prawa do wykonywania poszczególnych czynności, ustawień i modyfikacji są w zależności od tego, jaki status posiada użytkownik platformy.

4. PROCEDURY OSIĄGANIA SZCZEGÓŁOWYCH CELÓW EDUKACYJNYCH

4.1. Założenia metodyczne

Wymagania programowe zapewniają uzyskanie przez uczniów założonych celów.

Są one zgodne z podstawą programową Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 8 czerwca 2009 r. w sprawie dopuszczenia do użytku szkolnego programów wychowania przedszkolnego, programów nauczania i podręczników oraz wycofania dopuszczenia Uwzględnia cele edukacyjne i treści opisane w podstawie programowej Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 lutego 2002 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, Dz.U. z 2002 r., nr 51, poz. 458) oraz standardy wymagań egzaminacyjnych.

Program MIK skierowany jest na rozwijanie zainteresowań i zdolności uczniów. Dodatkowe zajęcia pozalekcyjne mają w większym stopniu poszerzyć posiadaną wiedzę o doświadczenia praktyczne.

W spotkaniach uczestniczyć będą zaproszeni nauczyciele, którzy znając omawiane zagadnienia zechcą podzielić się swoimi uwagami, jak również tacy, których tematyka zajęć interesuje w kategoriach poznawczych w celu ewentualnego wykorzystania w przyszłości.

Proponowaną formą pracy z uczniem są naturalnie zajęcia w pracowni komputerowej, w których uczestniczą wspomniani goście.

4.2. Preferowane metody nauczania-uczenia się

Metody nauczania są celowo i systematycznie stosowanym sposobem pracy nauczyciela z uczniami. Umożliwiają opanowanie wiedzy wraz z umiejętnością posługiwania się nią w praktyce, jak również rozwijają zdolności i zainteresowania poznawcze uczniów.

W zasadniczej mierze są to metody oparte na:

- słowie: wykład, opowiadanie, pogadanka, opis, dyskusja,
- samodzielnym zdobywaniu wiedzy przez wyszukiwanie i przetwarzanie informacji,
- obserwacji: prezentacja, pokaz,
- aktywizacji: burza mózgów, sytuacyjna problemowa itp.

Ww. metody umożliwią uczniom samodzielne zdobywanie wiedzy przez wyszukiwanie informacji, ich przetwarzanie, wykorzystanie informacji udzielonych przez nauczyciela i zaproszonych gości.

To również wykorzystanie posiadanej wiedzy przy rozwiązywaniu zadań problemowych oraz kształcenie umiejętności pracy w grupie.

4.3. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Warunki i niezbędne środki do realizacji cyklu zajęć MIK, to:

- pracownia komputerowa z dostępem do Internetu,
- rzutnik multimedialny,
- **serwer FTP** z instalacjami Joomla i Moodle.

4.4. Harmonogram zajęć w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji

Lp.	Temat	Czas pracy / liczba godzin	Planowany termin realizacji	Uwagi
1	Wykorzystanie wolnego oprogramowania – podstawy systemu zarządzania treścią Joomla	3	maj 2012	
2	Wykorzystanie wolnego oprogramowania – podstawy systemu zarządzania treścią Joomla	2	maj 2012	

4.5. Harmonogram lekcji demonstracyjnych

Lp.	Temat	Realizator (nauczyciel z danej szkoły, doradca metodyczny, konsultant, koordynator KK, nauczyciel z innej szkoły)*	Czas pracy / liczba godzin	Planowany termin realizacji	Uwagi
1	Dzielenie się wiedzą – platforma edukacyjna Moodle	Zbigniew Woliński nauczyciel ZSP Oleśnica	2	wrzesień 2011	

4.6. Literatura przedmiotowa

1. Marcin Lis. Joomla! 1.6. Prosty przepis na własną stronę WWW. Wydawnictwo Helion Gliwice 2007.
2. Zdzisław Łojewski, Barbara Gocłowska. Platformy edukacyjne. Administrowanie i zarządzanie. Wydawnictwo UMCS, 2008.
3. Publikacje internetowe.

5. EWALUACJA PROGRAMU ZAJĘĆ

5.1. Opracowanie procedury ewaluacji

Kontrola i ocena osiągnięć uczniów powinna być dokonywana przy pomocy:

- obserwacji stopnia zaangażowania uczniów wykonujących przydzielone zadania,
- oceny poziomu wykorzystania wiedzy przy rozwiązaniu zadań,
- analizy trafności podejmowanych decyzji.

Podczas oceniania osiągnięć uczniów należy zwracać uwagę na:

- posługiwanie się terminologią z zakresu technologii informacyjnej,
- zakres merytorycznej wypowiedzi,
- prawidłową argumentację swojego stanowiska,
- umiejętność analizowania i interpretowania zagadnień do rozwiązania.

Kontrola i ocena osiągnięć uczniów powinna być dokonywana przy pomocy:

- odpowiedzi ustnych;
- testów osiągnięć szkolnych;
- obserwacji czynności ucznia wykonywanych podczas ćwiczeń;
- opracowanych projektów.

Ewaluacja programu MIK będzie prowadzona przez cały czas jego realizacji.

5.2. Opracowanie przykładowego narzędzia wykorzystywanego w ewaluacji

ANKIETA EWALUACYJNA

Celem ankiety jest poznanie opinii o przeprowadzonych zajęciach.

Wasze opinie pomogą nauczycielowi na ewentualną weryfikację sposobu prowadzenia i organizacji zajęć.

Poziom zadowolenia na poszczególne pytania zaznacz w skali 1-6 znakiem „X” w wybranym miejscu.

Lp.	Pytania	Poziom zadowolenia (w skali ocen szkolnych)					
		1	2	3	4	5	6
1.	Czy zajęcia spełniły Twoje oczekiwania?						
2.	Czy tematy zajęć była interesująca?						
3.	Czy sposób przekazania wiedzy przez nauczyciela był zrozumiały?						
4.	W jakim stopniu organizacja zajęć przyczyniła się do wzrostu Twojej aktywności?						
5.	Jak oceniasz kontakt nauczyciela z uczniami?						
6.	W jakim stopniu wykorzystowałaś /eś swoją wiedzę w praktyce?						
7.	Jak oceniasz atmosferę panującą podczas zajęć?						
8.	UWAGI:						

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

**Program zajęć realizowanych w ramach
Mobilnego Instytutu Kompetencji
i Lekcji Demonstracyjnych**

**Zespół Szkół Elektronicznych im. Obrońców Poczty Polskiej
w Jeleniej Górze**

**Autor:
Anna Mysona**

Jelenia Góra 2011

1. WSTĘP – ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNE I WYCHOWAWCZE PROGRAMU

Przedmiot podstawy przedsiębiorczości kojarzy się z kształtowaniem świadomości ekonomicznej młodych ludzi, którzy wchodząc w życie dorosłe będą potrafili zadbać o swoje finanse. Szeroko rozumiane finanse osobiste to transfery pieniężne w obrębie gospodarstw domowych, pomiędzy gospodarstwem domowym i jego otoczeniem, działanie instrumentów finansowych na rynku – to tylko niektóre aspekty ich działania. Stąd też, aby młody człowiek miał dostęp do wiedzy, rozszerzył ją i wykorzystał w sposób kompetentny, ma możliwość skorzystania z dodatkowych zajęć prowadzonych w formie zajęć pozalekcyjnych w postaci Lekcji Demonstracyjnych i Mobilnego Instytutu Kompetencji w ramach Ponadregionalnego Programu rozwijania umiejętności uczniów szkół ponadgimnazjalnych Polski centralnej i południowo-zachodniej. Program opracowano tak, aby rozszerzał wiedzę ujętą w programie autorskim dotyczącą sfery finansów. W opracowanym programie położono duży nacisk na kształtowanie umiejętności wynikających z kompetencji kluczowych w nauczaniu podstaw przedsiębiorczości.

Do realizacji programu w ramach MIK i LD wykorzystano program Fundacji Młodzieżowej Przedsiębiorczości „Moje finanse „i „, Ekonomia w szkole”. W wyniku dodatkowych zajęć uczeń potrafi:

- rozumieć zjawisko umownego charakteru pieniądza,
- wskazać formy współczesnego pieniądza,
- oszacować przyszłą emeryturę,
- planować przedsięwzięcie i prowadzić je do osiągnięcia zamierzonego celu,
- podejmować działania w sferze życia prywatnego, społecznego i zawodowego,
- dokonywać trafnych wyborów w zarządzaniu swoimi finansami.

Zajęcia w ramach LD i MIK będą prowadzone w Zespole Szkół Elektronicznych w Jeleniej Górze z uczniami obecnej klasy drugiej technikum informatycznego. Uczniowie ci mają dodatkową szansę kształtowania swoich umiejętności w gospodarowaniu swoimi finansami, tak aby mieli świadomość zagrożeń i możliwości finansowych oraz w związku z tym podejmowania przemyślanych decyzji korzystania z różnych produktów finansowych.

2. CELE EDUKACYJNE

- Scharakteryzowanie, różnych form zabezpieczeń współczesnego pieniądza i wskazanie różnic pomiędzy pieniądzem historycznym a współczesnym.
- Scharakteryzowanie form zabezpieczeń kart bankomatowych.
- Analizowanie internetowych ofert bankowych i wybieranie odpowiedniego banku.
- Horzystanie z różnych źródeł i scharakteryzowanie rodzajów i dokonanie wyboru kredytu konsumenckiego.
- Oszacowanie ryzyka związanego z korzystaniem z danego produktu bankowego i wskazanie sposobów zmniejszania go.
- Porównanie funduszy emerytalnych, oszacowanie wysokości przyszłej emerytury.
- Wyrażanie swoich opinii na tematy związane z przystąpieniem Polski do strefy euro.

3. MATERIAŁ NAUCZANIA ZWIĄZANY Z CELAMI EDUKACYJNYMI

Lp.	Tematyka zagadnienia w ramach MIK	Cele edukacyjne, uczeń potrafi:
1	Od historii do współczesności	<ul style="list-style-type: none">– rozróżnić formy pieniądza w ujęciu historycznym i współczesnym,– określić formy pieniądza,– zrozumieć zjawisko umownego charakteru pieniądza,– rozróżnić różnego rodzaju zabezpieczenia pieniądza współczesnego polskiego i europejskiego.
2	Mój bank jest najlepszy	<ul style="list-style-type: none">– analizować oferty internetowe różnych banków,– podejmować racjonalne decyzje,– charakteryzować różnego rodzaju produkty bankowe,– określać korzyści dla uczniów i studentów z korzystania różnych produktów bankowych,– porównywać kredyty konsumenckie w różnych bankach,– obliczać raty kredytowe,– ocenić możliwość spłaty zaciągniętego kredytu,

Lp.	Tematyka zagadnienia w ramach MIK	Cele edukacyjne, uczeń potrafi:
3	Moja przyszłość finansowa	<ul style="list-style-type: none"> – analizować oferty firm ubezpieczeniowych i funduszy emerytalnych, – oszacować przyszłą emeryturę, – wybrać produkty lokowania swoich pieniędzy, – obliczyć odsetki od lokat terminowych.
Lp.	Tematyka zagadnienia w ramach LD	Cele edukacyjne, uczeń potrafi:
1	Bliżej euro	<ul style="list-style-type: none"> – wyszukać informacje o aktualnych tendencjach i zmianach w gospodarce polskiej i światowej, – omówić konsekwencje przyjęcia euro w Polsce, – zabezpieczenia euro,
2	Moja karta bankomatowa	<ul style="list-style-type: none"> – wymienić i rozróżnić rodzaje kart bankomatowych, – znać systemy zabezpieczeń kart, – podejmować racjonalne decyzje, – omówić procedury postępowania w przypadku problemów związanych z korzystaniem kart bankomatowych.

4. PROCEDURY OSIĄGANIA SZCZEGÓŁOWYCH CELÓW EDUKACYJNYCH

4.1. Założenia metodyczne

Udział uczniów w dodatkowych zajęciach w ramach MIK i LD pozwoli na kształtowaniu świadomości ekonomicznej tak ważnej w życiu dorosłego człowieka. Znajomość w obszarze finansów osobistych jest istotna w podejmowanie decyzji, które będą niosły odpowiedni skutek ekonomiczny. W zależności od tego, ile nabędą wiedzy w czasie zajęć uczniowie, taki osiągną sukces w życiu dorosłym, pomimo że zarządzanie własnymi finansami jest nie małym wyzwaniem. Dlatego też realizację treści programowych MIK i LD, należy skorelować z wiedzą innych przedmiotów takich jak: wiedza o społeczeństwie, matematyka, język obcy czy technologia informacyjna. Odpowiednio dobrane treści pozwolą na kontrolowanie własnego budżetu, co umożliwi w przyszłości uczniowi właściwe funkcjonowanie w życiu rodzinnym, zawodowym i społecznym oraz na planowanie wydatków na przyszłość.

Cele edukacyjne z zakresu kształtowania przedsiębiorczości i innowacyjności w świetle rozwijania kompetencji kluczowych powinny być osiągnięte poprzez aktywny udział uczniów w zajęciach. Aby cele zostały osiągnięte, warto skorzystać ze współpracy Fundacji Młodzieżowej Przedsiębiorczości i banków.

4.2. Preferowane metody nauczania-uczenia się

Warunkiem osiągnięcia tych celów będą odpowiednio dobrane metody kształcenia.

Najbardziej korzystne będzie stosowanie wielu metod i form nauczania, a wśród nich powinny być preferowane metody aktywizujące. Warto korzystać w czasie zajęć z więcej niż jednej metody.

Wśród nich preferowane są:

- ćwiczenia przedmiotowe prowadzone w grupie,
- ćwiczenia indywidualne, które powinny być stosowane w sytuacji, gdy podstawowym celem kształcenia jest zdobycie praktycznych umiejętności przez poszczególnych uczniów,
- sesja pomysłowości (burza mózgów) – służąca do poszukiwania różnych wariantów rozwiązań danego problemu i wyboru możliwie najlepszego wariantu,
- metoda symulacyjna polegająca na odtwarzaniu rzeczywistej działalności gospodarczej,
- analiza SWOT jest wykorzystywaną techniką oceny możliwości wdrożenia i skuteczności nowych rozwiązań,
- metaplan – cicha dyskusja, podczas której uczniowie tworzą plakat będący jej graficznym skrótem,
- metoda gier dydaktycznych.

4.3. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Zajęcia powinny odbywać się w pracowni wyposażonej w lekkie stoliki uczniowskie i krzesła, które można dowolnie przestawiać, co pozwoli na łatwe prowadzenie pracy w różnych liczebnie grupach. Ponadto pracownia powinna być wyposażona:

- ekran,
- rzutnik pisma,
- komputery z dostępem do Internetu,
- laptop z dostępem do Internetu,
- projektor multimedialny,
- telewizor z DVD,
- tablica flip chart,
- urządzenie do sprawdzania autentyczności banknotów,
- kalkulatory.

Pracownia powinna być wyposażona w biblioteczkę podręczną:

- słowniki wiedzy ekonomicznej,
- filmy i prezentacje,
- ustawę o ochronie danych osobowych,
- wybrane fragmenty ustaw bankowych,
- materiały i Fundacji Młodzieżowej Przedsiębiorczości.

4.4. Harmonogram zajęć w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji

Lp.	Temat	Czas pracy/ liczba godzin	Planowany termin realizacji	Uwagi
1.	Pieniądz wczoraj i dziś	1	marzec 2012	Termin może ulec zmianie w przypadku ustalenia przez szkołę praktyk zawodowych w tym terminie
2.	Mój bank jest najlepszy	2	maj 2012	
3.	Moja przyszłość finansowa	2	styczeń 2013	

4.5. Harmonogram lekcji demonstracyjnych

Lp.	Temat	Realizator (nauczyciel z danej szkoły, doradca metodyczny, konsultant, koordynator KK, nauczyciel z innej szkoły)*	Czas pracy/ liczba godzin	Planowany termin realizacji	Uwagi
1.	Bliżej euro	Anna Mysona	2	październik 2011	
2.	Moja karta bankomatowa	Anna Mysona	1	styczeń 2012	

4.6. Literatura przedmiotowa

W czasie zajęć, do ich przygotowania i właściwej realizacji będą wykorzystywane:

- słowniki ekonomiczne,
- foldery informacyjne z różnych banków,
- wybrane akty prawne, tj. ustawa o ochronie danych osobowych, o kredycie konsumenckim, o świadczeniu usług drogą elektroniczną,
- materiały do ćwiczeń własne i Fundacji Młodzieżowej Przedsiębiorczości.

5. EWALUACJA PROGRAMU ZAJĘĆ

5.1. Opracowanie procedury ewaluacji

Cele ewaluacji.

Ewaluacji zostanie poddany program MIK i LD, w wyniku której będzie można pokazać osiągnięcia, wskazać ewentualne braki oraz stwierdzić przydatność wiedzy w życiu codziennym z zakresu świata finansów i bankowości. Pozwoli to na ewentualną weryfikację treści i celów w realizowanych programach MIK i LD.

Obiekt ewaluacji.

Badaniu zostanie poddany opracowany program MIK i LD.

Obszar ewaluacji.

Badanie postaw innowacyjności i przedsiębiorczości.

Osiągnięcia celów edukacyjnych.

Przydatność wiedzy w życiu codziennym.

Aktywność uczniów w czasie zajęć.

Pytania kluczowe.

1. Jak ocenisz przydatność realizowanego programu?
2. Czy zdobyta wiedza ułatwi ci poruszanie się w świecie finansów?
3. Czy innowacyjność w dodatkowym programie MIK i LD pozwala ci określić odbyte zajęcia jako przydatne w życiu codziennym?
4. Uczestnicząc w programie nabyłeś umiejętności praktyczne?
5. Jak ocenisz rzetelność prowadzonych zajęć przez nauczyciela?

Kryteria ewaluacji.

Głównymi kryteriami ewaluacji są: rzetelność i sposób przekazywanej wiedzy przez nauczyciela, atrakcyjność i przydatność zdobytej wiedzy, odpowiedni dobór ćwiczeń, analiza mocnych i słabych stron programu.

Metody i narzędzia ewaluacji.

Wybraną metodę ewaluacji proponuje się ankietę na zakończenie realizacji programu oraz obserwację. Do tego celu posłużą narzędzia w postaci ankiety na zakończenie realizowanych zajęć oraz arkusz samooceny ucznia.

Proszę o wypełnienie ankiety. Ankieta jest anonimowa i prowadzona na potrzeby programu MIK i LD w ramach projektu „Szkola Kluczowych kompetencji”, w którym uczestniczy nasza szkoła. Zakreśl liczbę odpowiadającą Twojej ocenie. Dziękuję za rzetelne wypełnienie ankiety.

1 = ocena najniższa ; 6 = ocena najwyższa							
Lp.	Pytania	1	2	3	4	5	6
1	Czy dodatkowy program, w którym uczestniczysz jest ważny pod względem przydatności dla Ciebie?	1	2	3	4	5	6
2	Wprowadzona innowacyjność do programu pozwala go ocenić jako nowoczesny?	1	2	3	4	5	6
3	Projekt w którym uczestniczysz pozwala Ci zdobyć umiejętności praktyczne?	1	2	3	4	5	6
4	Uważasz, że uczysz się bardzo potrzebnych rzeczy?	1	2	3	4	5	6
5	Jeżeli dobrze zapoznasz się z treścią zajęć to pozwoli Ci to w przyszłości łatwiej poruszać się w świecie finansów?	1	2	3	4	5	6
6	Czy chętnie zdobywasz wiedzę z tej dziedziny?	1	2	3	4	5	6
7	Masz poczucie, że korzystając z zajęć wiele się nauczyłeś?	1	2	3	4	5	6
8	Czy uważasz, że nauczyciel rzetelnie prowadzi zajęcia i dobiera ciekawe ćwiczenia?	1	2	3	4	5	6
Twoje uwagi dotyczące programu MIK i LD							
.....							
.....							

Opracowanie własne

Próba badawcza.

Próba badawcza to uczniowie klasy II TIA Zespołu szkół Elektronicznych uczestniczący w dodatkowych zajęciach MIK i LD w ramach realizowanego projektu „Szkola Kluczowych Kompetencji”.

Prezentacja danych, opracowanie raportu.

Raport z przeprowadzonej ewaluacji zostanie opracowany przez nauczyciela prowadzącego zajęcia. Dane zostaną opracowane w formie elektronicznej i przekazane dyrekcji szkoły oraz innym nauczycielom realizującym program SKK2.

Ewaluacja zostanie przeprowadzona na zakończenie zajęć programu MIK i LD.

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

**Program zajęć realizowanych w ramach
Mobilnego Instytutu Kompetencji
i Lekcji Demonstracyjnych**

**Zespół Szkół Ekonomicznych
w Brzegu**

**Autor:
Alicja Kościelniak**

Styczeń 2011 rok

1. WSTĘP – ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNE I WYCHOWAWCZE PROGRAMU

Przedsiębiorczość to przedmiot, który nabrał w ostatnich latach szczególnego znaczenia. Program zajęć pozalekcyjnych MIK i LD skonstruowany jest w taki sposób, aby w trakcie jego realizacji uczniowie mogli w jak największym stopniu zapoznać się z zachowaniem przedsiębiorczym w życiu zawodowym i prywatnym oraz wykształcić postawę przedsiębiorczą.

Uczeń powinien mieć świadomość, że posiadanie wiedzy z takich dziedzin, jak: ekonomia, finanse, zarządzanie oraz komunikacja interpersonalna ułatwi mu rozwój własnej osobowości oraz będzie miało wpływ na umiejętność planowania i rozwiązywania twórczych problemów, poszukiwania informacji oraz skutecznego komunikowania się.

W celach kształcenia duży nacisk kładzie się na cel wychowawczy w zakresie ponoszenia przez ucznia odpowiedzialności za rozwój osobisty, własne życie oraz życie swojej rodziny. Uczeń powinien nauczyć się, że osiąganie celów życiowych i zawodowych powinno następować dzięki pracy oraz dzięki racjonalnym i etycznym wyborom.

Program zajęć pozalekcyjnych został opracowany z myślą o uczniach klasy I E, w zawodzie technik ekonomista 341[02] w Zespole Szkół Ekonomicznych w Brzegu, w wymiarze 5 godzin w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji oraz 2 godzin Lekcji Demonstracyjnych. Został wykonany na potrzeby projektu „Szkola Kluczowych Kompetencji. Ponadregionalny program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski centralnej i południowo-zachodniej”. Projekt jest realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet III, wysoka jakość systemu oświaty, działanie 3.3, poprawa jakości kształcenia”. Z klasą IE realizowany jest program autorski z podstaw przedsiębiorczości, w wymiarze 1 godzina tygodniowo. Okres realizacji projektu trwa od 01.10.2009 do 31.12.2013.

Oprócz podstaw przedsiębiorczości, klasa IE realizuje przedmioty podstawy ekonomii (2 godz. tygodniowo) oraz marketing.

2. CELE EDUKACYJNE

Głównymi celami zajęć Mobilnego Instytutu Kompetencji (MIK) oraz Lekcji Demonstracyjnych (LD) będą:

- a) uświadomienie potrzeby planowania przez ucznia,
- b) poznanie struktury biznesplanu oraz jego poszczególnych elementów,
- c) opracowanie uproszczonego biznesplanu,
- d) przygotowanie ucznia do podjęcia racjonalnej decyzji o uruchomieniu działalności gospodarczej,
- e) poznanie praw konsumenta przy zakupach on-line.

3. MATERIAŁ NAUCZANIA ZWIĄZANY Z CELAMI EDUKACYJNYMI

Lp.	Materiał nauczania	Cele edukacyjne
1.	Od pomysłu do biznesplanu	Uczeń: <ul style="list-style-type: none">• prezentuje pomysły na działalność gospodarczą,• wymienia zasady weryfikacji pomysłu,• przedstawia pomysł na własną działalność gospodarczą,• wymienia funkcje biznesplanu,• rozróżnia formy organizacyjno- prawne.
2.	Streszczenie i opis firmy Zarządzanie.	Uczeń: <ul style="list-style-type: none">• zna cel napisania biznesplanu,• zna potrzeby finansowe i ich strukturę,• wymienia umiejętności i kwalifikacje inicjatora,• określa misję firmy,• przedstawia przedmiot działalności,• planuje zasoby firmy: zasoby ludzkie i zasoby rzeczowe,• zna obowiązki osób zarządzających firm,• zna doświadczenie zawodowe osób zarządzających firmą.

Lp.	Material nauczania	Cele edukacyjne
3.	Plan marketingowy	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • dokonuje identyfikacji klientów, • przedstawia dystrybucję i promocję, • przedstawia politykę cenową, • rozumie konieczność badań rynkowych, • dokonuje analizy rynku lokalnego.
4.	Plan organizacyjny biznesplanu. Analiza ryzyka	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • wymienia pracowników, • przedstawia formę ewidencji operacji gospodarczych, • sporządza analizę SWOT szans, zagrożeń, mocnych i słabych stron własnego przedsięwzięcia.
5.	Plan finansowy	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> • przedstawia planowane koszty według rodzajów, • przedstawia planowane przychody, • potrafi określić próg rentowności, • potrafi przedstawić uproszczony bilans, • potrafi wymienić rodzaje podatków płacowych przez przedsiębiorcę.

4. PROCEDURY OSIĄGANIA SZCZEGÓŁOWYCH CELÓW EDUKACYJNYCH

4.1. Założenia metodyczne

Bardzo ważną rolę w realizowaniu programu MIK i LD odgrywa koordynacja działań wszystkich nauczycieli przedmiotów ekonomicznych, w celu kształtowania u ucznia takich kompetencji, jak: korzystanie z zasobów Internetu, słowników, kodeksów, encyklopedii, leksykonów, komunikowania się i organizowania pracy własnej i pracy w zespole.

W trakcie realizacji programu MIK i LD ważną rolę odgrywają metody aktywizujące, np.: metoda projektu, burza mózgów, studium przypadku, analiza SWOT.

Proponowane zajęcia, to zajęcia pozalekcyjne.

4.2. Preferowane metody nauczania-uczenia się

Metodami zastosowanymi w przypadku Mobilnego Instytutu Kompetencji (MIK) będą:

- a) metoda projektu, gdzie efektem końcowym będzie sporządzony uproszczony biznesplan;
- b) mini-wykład, wprowadzający w zagadnienie biznesplanu i jego struktury;
- c) analiza SWOT, wykorzystana do prezentacji mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń własnego przedsięwzięcia.

W przypadku Lekcji Demonstracyjnych /LD/ podstawowymi metodami będą:

- a) studium przypadku;
- b) mini-wykład, wprowadzający w zagadnienia praw konsumenta przy zakupach on-line;
- c) dyskusja.

4.3. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Niezbędne środki dydaktyczne to:

- a) pracownia komputerowa z dostępem do internetu oraz edytorem tekstu;
- b) pendrive do zapisywania poszczególnych etapów tworzonego biznesplanu;
- c) pakiet edukacyjny, sporządzony przez nauczyciela, który zawiera informacje dotyczące struktury biznesplanu oraz informacje dotyczące poszczególnych elementów biznesplanu oraz instrukcję dotyczącą analizy SWOT;
- d) papier do drukarki aby wydrukować gotowe biznesplanu oraz do przygotowania pakietu edukacyjnego dla każdego uczestnika;
- f) przykładowe wzory biznesplanów;
- g) biblioteczka z literaturą ekonomiczno-prawną.

4.4. Harmonogram zajęć w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji:

Lp.	Temat	Czas pracy/ liczba godzin	Planowany termin realizacji	Uwagi
1/2	Od pomysłu do biznesplanu. Streszczenie i opis firmy.	2 godz.	Marzec 2011	
3/4	Zarządzanie i plan marketingowy. Plan organizacyjny biznesplanu. Analiza ryzyka.	2 godz.	Kwiecień 2011	
5.	Plan finansowy biznesplanu.	1 godz.	Maj 2011	

4.5 Harmonogram Lekcji Demonstracyjnych (LD)

Lp.	Temat	Realizator (nauczyciel z danej szkoły, doradca metodyczny, konsultant, koordynator KK, nauczyciel z innej szkoły)*	Czas pracy/ liczba godzin	Planowany termin realizacji	Uwagi
1.	E- konsument	Alicja Kościelniak	1 godz.	I półrocze roku szkolnego 2011/2012	
2.	E- handel	Alicja Kościelniak	1 godz.	I półrocze roku szkolnego 2011/2012	

4.6. Literatura przedmiotowa

- 1) Gregorczyk S., Romanowska M., Sopińska A., Wachowiak P., „Przedsiębiorczość bez tajemnic”, Warszawa 2002.
- 2) Kompetencje kluczowe, Dyrekcja Generalna ds. Edukacji, Eurydyce, Warszawa 2008.
- 3) Biernacka M., Korba J., Smutek K. „Podstawy przedsiębiorczości”. Gdynia 2005.
- 4) Strategie i modele gospodarki elektronicznej, C. M. Olszak, E. Ziemia, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.
- 5) Gospodarka elektroniczna, E. Januła, T. Truś, Difin, Warszawa 2010.
- 6) Paszkowska-Rogacz A., „Psychologiczne podstawy wyboru zawodu”, Warszawa 2003.

5. EWALUACJA PROGRAMU ZAJĘĆ MIK I LD

Celem ewaluacji będzie :

- określenie rzeczywistych efektów realizowanego programu oraz ocena skuteczności procesu dydaktycznego, szczególnie związanych z kształtowaniem kompetencji osobowych oraz sporządzania biznesplanu;
- ocena wartości realizowanego programu w aspekcie rozwijania kompetencji kluczowych w zakresie innowacyjności i przedsiębiorczości a w szczególności:
 - postaw uczniów wobec procesu uczenia się,
 - komunikowanie się, praca w grupie,

- osiągnięć uczniów i ich zainteresowanie prezentowanymi treściami,
- zmian w ich zachowaniu,
- aktywnym uczestnictwie w zajęciach i dyskusji,
- własne inicjatywy uczniów;
- ocena wartości określenie realizowanego programu w aspekcie rozwijania kompetencji kluczowych w zakresie innowacyjności i przedsiębiorczości a w szczególności:

Obiektem ewaluacji będzie program zajęć realizowanych w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji i lekcji demonstracyjnych .

Przedmiotem ewaluacji będą zmiany zachodzące w zachowaniu się uczniów podczas i po realizacji danego programu .

Pytania kluczowe jakie zadam sobie sporządzając ewaluację będzie:

- Jakie wymierne korzyści przyniósł zrealizowany program dla szkoły i uczniów?
- Jaką wiedzę i umiejętności uzyskają uczniowie po zajęciach MIK i LD?

Kryteria ewaluacji:

Trafność oczekiwań wobec uczniów oraz spójność z celami i zadaniami szkoły

Metody/narzędzia:

Projekt ewaluacji programu MIK i LD i w zakresie sporządzania biznesplanu oraz pozyskania informacji o prawach konsumenta w e-gospodarce będzie dotyczył uczniów klasy 1E technikum ekonomicznego. W klasie tej realizowany jest program autorski z podstaw przedsiębiorczości, w wyniku którego uczniowie otrzymają wstępną wiedzę dotyczącą prowadzenia działalności gospodarczej.

Wiedza i umiejętności uzyskane w ramach MIK oraz LD będą potrzebne uczniom podczas egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe, którym uczniowie kończą naukę w technikum ekonomicznym. Egzamin w części pisemnej obejmuje wiedzę z zakresu zatrudnienia i prowadzenia działalności gospodarczej.

Treść pytania	Skala 1-6
Jaką ocenę wystawiłbyś sobie z zajęć?	
W jakim stopniu nauczyciel pomógł Ci zrozumieć tematykę zajęć?	
W jakim stopniu wiedzę z zajęć wykorzystałeś/łaś w sporządzaniu biznesplanu/ćwiczenia?	
Jak oceniasz zainteresowanie nauczyciela Twoimi postępami w uczeniu się?	
Jak oceniasz stopień trudności w rozumieniu tematyki sporządzania biznesplanu/ rozumienia praw konsumenta w e- gospodarce?	

Nie ma tutaj odpowiedzi dobrych i złych, albowiem każdy z nas jest innym człowiekiem i dlatego inaczej spostrzega takie same sytuacje. Stąd też interesują nas Twoje opinie a nie to, co sadzą inni. Dziękuję za udział w ankiecie.

Przeprowadzę :

- analizę arkuszy obserwacji moich zajęć, w których będę zapisywała uwagi, jakie nasuną się podczas ich realizacji;
- zebranie opinii uczniów oraz nauczycieli podczas obserwacji lekcji demonstracyjnej, arkusz obserwacji zaproszonych gości na lekcje demonstracyjne (wzór w dzienniku zajęć).

OBSERWACJA ZAJĘĆ:				
temat				
	tak	nie	częściowo	uwagi
1. Czy uczniowie wykazywali zainteresowanie tematem?				
2. Czy uczniowie wykazywali aktywność podczas zajęć: – w stawianiu pytań? – we wnioskowaniu? – we współdziałaniu? – w komunikacji : U-U, U-N?				
3. Jaka jest motywacja ucznia do pracy: – wewnętrzna? – zewnętrzna?				
4. Jakie były najbardziej udane aspekty lekcji?				
5. Czy cele lekcji zostały osiągnięte?				
6. Czy zastosowane metody dydaktyczne były odpowiednie do tematu?				
7. Czy zastosowane były ciekawe środki dydaktyczne?				
8. Czy występowały czynniki utrudniające realizację tematu?				

Próba badawcza: Projekt ewaluacji programu MIK i LD i w zakresie sporządzania biznesplanu oraz pozyskania informacji o prawach konsumenta w e-gospodarce będzie dotyczył uczniów klasy 1E technikum ekonomicznego. W klasie tej realizowany jest program autorski z podstaw przedsiębiorczości, w wyniku którego uczniowie otrzymają wstępną wiedzę dotyczącą prowadzenia działalności gospodarczej.

Wiedza i umiejętności uzyskane w ramach MIK oraz LD będą potrzebne uczniom podczas egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe, którym uczniowie kończą naukę w technikum ekonomicznym. Egzamin w części pisemnej obejmuje wiedzę z zakresu zatrudnienia i prowadzenia działalności gospodarczej.

Prezentacja danych: sporządzi autor programu w postaci raportu ewaluacyjnego po zakończeniu zajęć w ramach MIK-u i lekcji demonstracyjnych.

Uwagi: Po zakończeniu programu dokonam ewaluacji wykorzystując wyżej wymienione narzędzia i sporządzę raport z realizacji programu w terminie do końca II 2012 roku.

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

**Program zajęć realizowanych w ramach Mobilnego
Instytutu Kompetencji i Lekcji Demonstracyjnych**

**Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. Marii Karłowskiej
w Żninie**

**Autor:
Lidia Droszcz**

Styczeń 2011 rok

1. WSTĘP – ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNE I WYCHOWAWCZE PROGRAMU

Ponadregionalny program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski centralnej i południowo-zachodniej „Szkola kluczowych kompetencji” realizowany jest w żnińskim ZSP z powodzeniem od marca 2010. W czerwcu zaowocował on zatwierdzeniem programu nauczania podstaw przedsiębiorczości, wdrażanego przez jego autorkę Lidię Droszcz. Od września uczniowie II klasy Technikum Informatycznego mają możliwość nauki tego przedmiotu z uwzględnieniem specyfiki lokalnego i regionalnego rynku, co ułatwi im zastosowanie zdobytej wiedzy i umiejętności i ułatwi start na rynku pracy. Jednym z założeń projektu było również stworzenie szansy rozwijania i umacniania kompetencji uczniów wg autorskiego programu w trakcie zajęć dodatkowych pozalekcyjnych. Taką okazję daje tzw. Mobilny Instytut Kompetencji.

Idea uzupełnienia i rozszerzenia programu powstała w oparciu o zgłaszane wcześniej postulaty uczniów, dotyczące chęci uzyskania szerszych wiadomości z przedsiębiorczości oraz zauważonej przez nauczyciela w trakcie realizacji autorskiego programu nauczania potrzeby rozszerzenia treści kształcenia, które odnoszą się do kompetencji kluczowych, tj. kształtowania przedsiębiorczych postaw, zamiany pomysłów w działanie, dostosowania do zmieniającego się rynku pracy oraz wyposażenia uczniów w podstawową wiedzę dotyczącą podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej, również na terenie krajów UE.

Dla każdego młodego człowieka staje się ważne, aby ilość i jakość posiadanych kompetencji w chwili startu w dorosłość była jak najwyższa. Pozwoli to mu stać się konkurencyjnym na rynku pracy. Za kompetencje kluczowe uznaje się wykształcenie wśród uczniów umiejętności kreatywności, innowacyjności, zdolności podejmowania skalkulowanego ryzyka, wyznaczania celów, planowania przedsięwzięć i prowadzenia ich dla osiągnięcia zamierzonych celów, zarządzania projektami.

Realizacja treści programu ma na celu rozwijać u uczniów poczucie własnej tożsamości, podmiotowości w kontaktach z innymi, świadomym uczestnictwie w życiu społecznym i gospodarczym. Program powinien przyczynić się (w większym stopniu niż dotychczas) do ukształtowania postawy przedsiębiorczej uczniów poprzez wyzwolenie przede wszystkim aktywność, niezależność, motywacji i determinacji w osiąganiu swoich celów. Zagadnienia wynikają z tematyki zajęć MIK.

Proponowany przeze mnie program zaleca realizację celów, ukierunkowujących ucznia na następujące tematy:

- Znam swoje mocne strony.
- Strach ma wielkie oczy, czyli rozmowa kwalifikacyjna.
- Konsumpcja, czy oszczędzanie – świadomy wybór.
- Źródła finansowania działalności gospodarczej.
- Savoir-vivre w biznesie.

2. CELE PROGRAMU

Cel ogólny – uczeń potrafi:

- kształtować przedsiębiorcze postawy dostosowując się do zmieniającego się rynku pracy oraz wymagań rynku UE,
- przygotować się do aktywnego i świadomego uczestnictwa w życiu gospodarczym,
- efektywnie komunikować się z otoczeniem.

Cele operacyjne – uczeń potrafi:

1. zidentyfikować swoje uzdolnienia,
2. określić relacje między swoimi zasobami, a możliwymi ścieżkami kariery,
3. sformułować dwie alternatywne wizje kariery,
4. wskazać źródła informacji o potencjalnym pracodawcy,
5. sporządzić listę pytań, z którymi może spotkać się na rozmowie kwalifikacyjnej,
6. zaplanować racjonalizację wydatków gospodarstwa domowego,
7. skalkulować przybliżone koszty kredytu,
8. obliczyć rentowność lokaty bankowej,
9. wskazać źródła pozyskania kapitału na uruchomienie działalności gospodarczej,
10. dobrać strój do zawodowego otoczenia,
11. zredagować prosty służbowy e-mail.

3. MATERIAŁ NAUCZANIA ZWIĄZANY Z CELAMI EDUKACYJNYMI

Lp.	Tematyka zajęć	Czas pracy/ Liczba godzin
1.	Znam swoje mocne strony.	2
2.	Strach ma wielkie oczy, czyli rozmowa kwalifikacyjna.	1
3.	Oszczędzać czy konsumować?	2
4.	Skąd pieniądze na start?	1
5.	Savoir-vivre w biznesie.	1
Razem		7 godzin

4. PROCEDURY OSIĄGANIA SZCZEGÓŁOWYCH CELÓW EDUKACYJNYCH

4.1. Założenia metodyczne

Podstawowym elementem realizacji programu MIK oraz lekcji demonstracyjnych podstaw z przedsiębiorczości jest przygotowanie młodego człowieka do świadomego, planowania swojej kariery zawodowej, aktywnego uczestnictwa w rynku pracy, w tym także do samozatrudnienia oraz wdrażania się do kształcenia ustawicznego. Planowanie procesu kształcenia winno odbywać się wielostronnie. Winny być rozwijane trzy rodzaje aktywności człowieka: intelektualna, emocjonalna oraz praktyczna. W procedurze zakłada się, iż zajęcia odbędą się w klasie II i III Technikum Informatycznego.

Ilość realizowanych godzin wg harmonogramu wynosi 5 godzin MIK oraz 2 godziny lekcji demonstracyjnych. Program ten realizowany będzie w maju, listopadzie i grudniu 2011.

Treści programowe z przedmiotu podstawy przedsiębiorczości są skorelowane z innymi przedmiotami, dlatego w ich realizację należy zaangażować nauczycieli: wiedzy

o społeczeństwie (rola państwa w gospodarce), historii (transformacja gospodarcza Polski), matematyki (obliczanie odsetek od kredytów i depozytów) i technologii informacyjnej (poszukiwanie informacji dotyczących rynku pracy, opcji edukacyjnych). Podczas zajęć powinny obowiązywać określone zasady, które zostaną ustalone w drodze dyskusji i negocjacji z uczniami. W tym celu na początku roku szkolnego stworzony zostanie kontrakt nauczyciela z uczniami. Opracowany i podpisany przez wszystkich uczestników procesu dydaktycznego. Należy pamiętać, iż lekcje przedsiębiorczości to lekcje, które uczą uczniów twórczego myślenia, kreatywności, inicjatywności, dlatego muszą być odpowiednio prowadzone.

Treści zaproponowane w realizacji MIK oraz lekcji demonstracyjnych zostały tak dobrane, aby poszerzyć horyzonty myślowe uczniów. Równocześnie skorelowano program przedmiotami tj.:

- informatyka – (pozyskiwane będą informacje dotyczące ofert kredytowych, funduszy dla przedsiębiorstw);
- matematyka – (obliczanie odsetek od kredytów i depozytów).

4.2. Preferowane metody nauczania-uczenia się

Metody nauczania stosowane na zajęciach w ramach MIK oraz lekcji demonstracyjnych winny w maksymalny sposób zaaktywizować uczniów do pracy. Poziom zaangażowania winien być jak największy, aby uzyskać najwyższe efekty opanowania wiedzy wraz z umiejętnością posługiwania się nią w praktyce.

W zasadniczej mierze są to metody oparte na:

- słowie: wykład, opowiadanie, pogadanka, opis, dyskusja, praca z książką;
- obserwacji: pokaz;
- aktywizacji: kula śnieżna, burza mózgów, problemowa, karta pracy, druki itp.

4.3. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Zajęcia w ramach MIK oraz lekcji demonstracyjnych z podstaw przedsiębiorczości odbywać się będą w sali lekcyjnej wyposażonej w standardowe stoliki uczniowskie i krzesła. Istnieje możliwość ich dowolnego ustawienia zależnie od planowanej formy organizacyjnej lekcji (np. praca w grupie). Sala wyposażona jest w jedno stanowisko komputerowe z dostępem do Internetu.

Do realizacji programu przydatne byłyby takie pomoce, jak: kilka stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu, w które pracownia przedsiębiorczości nie jest wyposażona.

Niewątpliwą pomocą w przeprowadzeniu zajęć jest fakt, że szkoła w ramach projektu kluczowe kompetencje wyposażona została w: projektor, oprogramowanie multimedialne „Absolwent”. Uczniowie natomiast korzystają z biblioteki wzbogaconej dzięki SKK o podręczniki „Czas na przedsiębiorczość” z ćwiczeniami, oraz opracowanie „First steps in business English”.

Warunki i niezbędne środki do realizacji cyklu zajęć MIK, to:

- odpowiednia frekwencja uczniów,
- dostęp do nowoczesnych narzędzi i środków dydaktycznych,
- materiały piśmiennicze (papier, pisaki),
- arkusze zawierające treść ćwiczeń, testów i zapewniające zapisanie efektów pracy,
- komputer, rzutnik multimedialny, drukarka.

4.4. Harmonogram zajęć w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji

Lp.	Temat	Czas pracy/ liczba godzin	Planowany termin realizacji	Uwagi
1.	Znam swoje mocne strony	2	czerwiec 2011	
2.	Strach ma wielkie oczy, czyli rozmowa kwalifikacyjna	1	październik 2011	
3.	Oszczędzać czy konsumować?	2	listopad 2012	

4.5. Harmonogram lekcji demonstracyjnych

Lp.	Temat	Realizator	Czas pracy/ liczba godzin	Planowany termin realizacji	uwagi
1	Skąd pieniądze na start?	Lidia Droszcz	1	grudzień 2011	
2.	Savoir-vivre w biznesie	Lidia Droszcz	1	grudzień 2012	

4.6. Literatura przedmiotowa

Nauczyciel i uczeń oprócz zastosowania przy realizacji zajęć dydaktycznych pakietu edukacyjnego „Czas na przedsiębiorczość” wykorzystuje:

1. Samcik M., „Przewodnik po domowych finansach”.
2. Begg D., Fischer S., „Ekonomia” tom 1-2.
3. Sabath A.M. „Savoir-vivre w biznesie”.
4. „ABC przedsiębiorczości” – autorzy: B. Majewski, A. Tomaszewski.
5. Wybrane akty prawne, tj. ustawa o swobodzie działalności gospodarczej, ustawa kodeks spółek handlowych, ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, ustawa kodeks pracy.
6. Roczniki statystyczne.

5. EWALUACJA PROGRAMU ZAJĘĆ

5.1. Cele ewaluacji

Podstawowym zadaniem ewaluacji programu MIK z podstaw przedsiębiorczości jest zbadanie efektów realizacji programu, ocena jego skuteczności, trafności i użyteczności. Istotna jest tu weryfikacja założonych celów programu oraz sprawdzenie stopnia ich realizacji, jak również ocena wartości programu pod kątem kształcenia kompetencji kluczowych w zakresie przedsiębiorczości. Ewaluacja ma dać nam wskazówki, co zrobić, aby program i jego realizacja przynosiły coraz to lepsze rezultaty.

5.2. Kryteria ewaluacji

- Przydatność treści programowych.
- Atrakcyjność zajęć.
- Zgodność z treściami kompetencji kluczowych, zwłaszcza w zakresie przedsiębiorczości.
- Skuteczność działań.
- Trafność wobec oczekiwań uczniów.
- Przyrost wiedzy i umiejętności uczniów objętych programem.
- Spójność z celami i zadaniami szkoły.

5.3. Metody badawcze

- Obserwacja.
- Ankietowanie.
- Rozmowa.
- Analiza dokumentów.

5.4. Próba badawcza

Próbę badawczą stanowią będą wszyscy uczestnicy zajęć.

5.5. Prezentacja danych.

Podsumowanie ewaluacji przeprowadzone zostanie w formie raportu zawierającego analizę zgromadzonych materiałów.

5.6. Przykład narzędzia badawczego

KARTA OCENY PROGRAMU AUTORSKIEGO W PROJEKCIE „SZKOŁA KLUCZOWYCH KOMPETENCJI”

Postaw X przy wybranych odpowiedziach 1 najniższy 5 najwyższy lub wpisz odpowiedzi

	Pytanie	Skala				
		1	2	3	4	5
1.	Jak oceniasz swoje zaangażowanie podczas realizacji projektu MIK?					
2.	Jak oceniasz swoją współpracę z innymi?					
3.	Jak oceniasz współpracę innych z Toba?					
4.	Czy wywiązywałeś się z powierzonych zadań częściowych?					
5.	Jak oceniasz swoją pracowitość?					
6.	Jak oceniasz swoją asertywność?					
7.	Jak oceniasz swoją kreatywność?					
8.	Wymień, co przyniosło Ci najwięcej satysfakcji podczas realizacji zadań?					
9.	Wymień, jakie elementy stanowiły dla Ciebie największą trudność?					
10.	Jakie nowe umiejętności nabyłeś podczas realizacji projektu MIK?					

Źródło: Opracowanie własne.

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

**Program zajęć realizowanych w ramach
Mobilnego Instytutu Kompetencji
i Lekcji Demonstracyjnych**

**Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych
w Kościanie**

**Autor:
Beata Witiuk**

Styczeń 2011 rok

1. WSTĘP – ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNE I WYCHOWAWCZE PROGRAMU

Program Mobilnego Instytutu Kompetencji stanowić ma możliwość pogłębienia, uzupełnienia i rozszerzenia wiedzy uczniów w ramach realizacji zajęć pozalekcyjnych, autorskiego programu nauczania podstaw przedsiębiorczości w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Kościanie, wdrażanego przez Beatę Stankowiak w projekcie „Szkoła Kluczowych Kompetencji – Program rozwijania umiejętności uczniów szkół Polski centralnej i południowo-zachodniej”.

W nazwie projektu pojawia się hasło: kompetencje kluczowe. Uznaje się za nie: wykształcenie wśród uczniów umiejętności bycia przedsiębiorczym, kreatywnym, umiejętności zgłaszania pomysłów, zdolności podejmowania ryzyka, umiejętności wyznaczania, ale i realizacji celów, planowania przedsięwzięć czy też zarządzania projektami.

Stworzeniu Programu Mobilnego Instytutu Kompetencji sprzyjała zauważona przez nauczyciela w trakcie realizacji autorskiego programu nauczania, potrzeba rozszerzenia treści kształcenia, które odnoszą się do kompetencji kluczowych, to jest:

- 1) kształtowania postaw przedsiębiorczych, kreatywnych i innowacyjnych;
- 2) kształtowania umiejętności dostrzegania wokół siebie nie tylko zagrożeń, ale i szans;
- 3) umiejętności dostrzegania i w odpowiedni sposób wykorzystywania swoich mocnych stron;
- 4) zamiany pomysłów w działanie;
- 5) dostosowania się potencjalnych pracowników do zmieniającego się rynku pracy;
- 6) wyposażenia uczniów w podstawową wiedzę dotyczącą podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej, również na terenie krajów UE.

Tym co przyświecało powstaniu MIK i przeprowadzaniu lekcji demonstracyjnych była też, zaobserwowana z praktycznego punktu widzenia, zbyt mała ilość godzin przeznaczona na realizację programu nauczania podstaw przedsiębiorczości.

Realizacja treści programu ma na celu rozwijanie wśród uczniów poczucia własnej wartości i tożsamości, świadomego uczestnictwa w życiu społecznym i gospodarczym, podmiotowości w kontaktach z innymi, umiejętności odnalezienia się w rzeczywistości ekonomicznej.

Program powinien przyczynić się do ukształtowania postawy przedsiębiorczej uczniów poprzez wyzwolenie przede wszystkim aktywności, niezależności, motywacji i determinacji w osiągnięciu swoich celów. Zagadnienia wynikają z tematyki zajęć MIK.

Do wdrażania programu wybrano uczniów klasy pierwszej Technikum Gazownictwa, które otworzyło swe podwoje dopiero w tym roku. Uzasadnieniem dla otwarcia w Kościanie tego typu technikum, a propo's drugiego tego typu w Polsce, był fakt znalezienia na terenie Kościana znacznych pokładów gazu ziemnego, których według obliczeń wystarczyć ma na około 20 lat i które mają praktycznie uniezależnić miejscową ludność od skutków kryzysu gazowego. W Kościanie działa obecnie największa i najnowocześniejsza w Polsce kopalnia gazu ziemnego.

Autorka programu zaleca realizację celów poprzez wykorzystanie następujących tematów:

1. Państwo – wielka firma.
2. E-konsument jako przejaw naszych czasów.
3. Bank jako przedsiębiorstwo usługowe.
4. Rynek pracy – pracodawcy i pracownicy.
5. Ja, moja firma i reklama.
6. Etyczny pracownik i pracodawca.
7. Mądre inwestycje w przyszłość.
8. Tajemnica euro-pieniądza.

2. CELE EDUKACYJNE PROGRAMU

CELE EDUKACYJNE OGÓLNE – uczeń potrafi:

- kreować przedsiębiorcze postawy dostosowując się do zmieniającego się rynku pracy oraz wymagań rynku UE (rozwijanie zainteresowań uczniów poprzez ciekawą tematykę i prowadzenie zajęć dodatkowych z Podstaw Przedsiębiorczości);
- przygotować się do aktywnego i świadomego uczestnictwa w życiu gospodarczym;
- znać zasady podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej, również na terytorium UE, (podkreślenie roli innowacyjności i przedsiębiorczości w gospodarce oraz w nauce, a także niezbędności wiedzy z tego zakresu w dalszym życiu zawodowym oraz osobistym).

CELE EDUKACYJNE OPERACYJNE– uczeń potrafi:

1. Ukazać rolę państwa w gospodarce rynkowej i podstawowe zasady działania gospodarki. Ukazać znaczenie budżetu dla funkcjonowania gospodarki.

2. Wykazać się świadomością konsumentką – uczeń zna prawa konsumenta i możliwości ochrony tych praw oraz instytucje ochrony praw konsumenta.
3. Zaprezentować e-handel jako symbol naszych czasów i jednocześnie osiągnięcie cywilizacyjne.
4. Przedstawić genezę powstania banku i nadzór bankowy jako instytucję zaufania publicznego.
5. Ukazać znaczenie banku jako instytucji usługowej.
6. Ukazać „bankowe zdobycze cywilizacyjne”: karta magnetyczna, bankomat, bankowość elektroniczna.
7. Przedstawić rynek pracy jako specyficzny rodzaj rynku i charakteryzować obie strony rynku kreujące popyt na pracę i podaż pracy.
8. Analizować zjawisko bezrobocia oraz ukazać narzędzia aktywne i pasywne walki z bezrobociem.
9. Ukazać funkcje reklamy na tle innych narzędzi promocji oraz wskazać i scharakteryzować media wykorzystywane w reklamie.
10. Wykazać istotność znaczenia reklamy dla firmy.
11. Omówić podstawowe rodzaje przekazu reklamowego.
12. Wskazać na przykładach konsekwencje etycznego/ nieetycznego postępowania.
13. Wdrażać się do samodzielnego i odpowiedzialnego podejmowania decyzji.
14. Kształtować u siebie postawę odpowiedzialności za swoje postępowanie.
15. Ukazać znaczenie inwestowania dla gospodarki i zwykłych obywateli.
16. Przedstawić znaczenie euro jako wspólnego pieniądza Unii Europejskiej.

3. MATERIAŁ NAUCZANIA ZWIĄZANY Z CELAMI EDUKACYJNYMI

Lp.	Tematyka zajęć	Czas pracy/Liczba godzin
1.	Państwo – wielka firma	1
2.	E-konsument jako przejaw naszych czasów	1
3.	Bank jako przedsiębiorstwo usługowe	1
4.	Rynek pracy – pracodawcy i pracobiorecy	1
5.	Ja, moja firma i reklama	1

Lp.	Tematyka zajęć	Czas pracy/Liczba godzin
6.	Etyczny pracownik i pracodawca	1
7.	Mądre inwestycje w przyszłość	1
8.	Tajemnice euro-pieniądza	1
	Razem	8

4. PROCEDURY OSIĄGANIA SZCZEGÓŁOWYCH CELÓW EDUKACYJNYCH

4.1. Założenia metodyczne

Planowanie procedur osiągnięcia szczegółowych celów edukacyjnych podczas przeprowadzanych zajęć w ramach MIK należy poprzedzić rozeznaniem wielkości grupy, z którą będziemy pracować. Idealnym rozwiązaniem byłaby grupa 15–20 osób. Ważna jest również znajomość czasu, który będziemy mogli przeznaczyć na zajęcia. Wskazana byłaby forma warsztatowa ich prowadzenia. I tutaj należy dostrzec ogromną rolę nauczyciela, który może się poruszać w wyznaczonym mu obszarze, a więc musi dostosować istniejące rozwiązania dydaktyczne do warunków swojej szkoły.

Realizując program należy uwzględnić strategie poznawcze, problemowe, a przy możliwości warsztatowej formy prowadzenia zajęć, tym większy nacisk położyć na indywidualizację kształcenia. Wszystkie te strategie winny być tak skonstruowane, by pomóc uczniom zdobywać wiedzę, którą powinni umieć wykorzystać w różnorodnych sytuacjach życiowych, ale jednocześnie kształtować u nich postawy przedsiębiorczości, kreatywnego i konstruktywnego podejścia do napotkanych problemów.

Myślę, że ciekawe zajęcia to takie, które angażują uczniów w jej przebieg. Osiągnąć to można stosując metody aktywizujące, np.: metodę projektów, drzewko decyzyjne, burzę mózgów czy też debatę. Sądzę, że przedmiotami, w którym „wsparcie” mogą znaleźć zajęcia z MIK i lekcje demonstracyjne jest ekonomika, finanse i rachunkowość.

Zaangażowanie uczniów w zajęcia można osiągnąć poprzez zaproponowanie im przygotowania interesujących informacji związanych z treścią przeprowadzanych zajęć. Uważam, że tym, co może wywołać zainteresowanie uczniów uczestnictwem w zajęciach mogą

być wizyty zaproszonych gości, będące wyrazem współpracy z instytucjami, takimi jak: banki, urzędy czy spotkania z przedstawicielami firm.

W trakcie przeprowadzania zajęć powinny obowiązywać jasne i konkretne zasady, które powinny zostać przedyskutowane z uczniami i przyjęte jako obowiązujące podczas pracy na zajęciach.

Uczeń powinien (efekt uczestnictwa w zajęciach MIK i lekcjach demonstracyjnych):

- posługiwać się podstawowymi pojęciami z zakresu przedsiębiorczości i interpretować ogólne prawa ekonomiczne,
- umieć określać:
 - a. prawidłowości związane z organizacją gospodarki narodowej,
 - b. rynkowe i finansowe uwarunkowania funkcjonowania podmiotów gospodarczych,
 - c. korzyści wynikające z wprowadzania postępu technicznego i organizacyjnego w podmiotach gospodarczych.

4.2. Preferowane metody nauczania-uczenia się

Zgodnie z tym co napisałam wyżej, w celu realizacji programu zajęć MIK oraz lekcji demonstracyjnych, możliwe do zastosowania są rozmaite metody, ze szczególnym położeniem nacisku na metody aktywizujące. One bowiem, najpierw na gruncie szkolnym, a z czasem i w prawdziwym życiu, mają wyzwać wśród uczniów mocne i pozytywne strony ich osobowości. Mają pobudzać ich poczucie własnej wartości, pewność siebie, przedsiębiorczość, jak i kreatywność. Metody nauczania są celowo i systematycznie stosowanym sposobem pracy nauczyciela z uczniami. Umożliwiają opanowanie wiedzy wraz z umiejętnością posługiwania się nią w praktyce, jak również rozwijają zdolności i zainteresowania poznawcze uczniów.

Wśród wspomnianych metod aktywizacji można wyróżnić: metodę projektów, burzę mózgów, dyskusję panelową, metodę inscenizacyjną. Wszystkie te metody mają określone cele i powinny znaleźć zastosowanie przy realizacji poszczególnych tematów. Każdy temat można w zasadzie realizować stosując jedną z podanych wyżej metod. Myślę, że wybór konkretnej metody winien być zdeterminowany treścią tematu i decyzją prowadzącego.

I tak metodą projektów uczniowie nabywają umiejętności systematycznej pracy i samodzielnego zdobywania wiedzy pod okiem prowadzącego nauczyciela. Prezentacja końcowa to również pokaz możliwości estetycznych ucznia. Metodę tę można zastosować np. do opracowania tematu dotyczącego zakładania działalności.

Metoda dyskusji panelowej ma za zadanie ukazać uczniom w jaki sposób można bronić swego punktu widzenia, a jednocześnie przygotować ich do publicznych wystąpień. Można

ją wykorzystać do zaprezentowania takich tematów, jak np.: tworzenie budżetu państwa czy kierowanie zespołem pracowniczym.

Burza mózgów to kolejna metoda, która ma za zadanie pokazać uczniom, w jaki sposób można poszukiwać różnych wariantów rozwiązań jakiegoś problemu i jak wybrać rozwiązanie optymalne. Dzięki zastosowaniu tej metody można rozwijać sprawność umysłową i osobiste zainteresowanie uczniów. Ten sposób prowadzenia zajęć będzie przydatny w przeprowadzeniu takich tematów, jak bezrobocie, inflacja czy budżet państwa.

Wykorzystując metodę inscenizacji można zachęcić uczniów do odegrania pewnych ról w określonej sytuacji. Metodę tę można zastosować wtedy, gdy cele kształcenia są związane z kształtowaniem postaw wobec problemów społeczno-politycznych i gospodarczych. Można ją wykorzystać również ucząc młodych ludzi obrony własnych poglądów i rozumienia innych.

W realizacji zajęć można zastosować również inne metody – oparte na przekazie słownym, jak np.: wykład, opowiadanie, pogadanka, opis, dyskusja, praca z książką.

Pożądanym jest również organizowanie spotkań z przedstawicielami finansów, banków komercyjnych, towarzystw ubezpieczeniowych, organizacji pozarządowych, przedstawicielami biur pracy, firm komputerowych działających na terenie powiatu i województwa, a także menedżerami. Wskazane byłoby również zorganizowanie wyjazdu uczniów na Giełdę Papierów Wartościowych, do banku czy na posiedzenie rady gminy. Oprócz realizacji procesu dydaktycznego z wykorzystaniem różnych metod, zalecane jest też odwoływanie się do bezpośredniego otoczenia, w którym funkcjonuje uczeń, poprzez organizowanie wycieczek przedmiotowych czy zapraszanie na zajęcia przedstawicieli firm i instytucji.

Możliwość zastosowania danej metody jest zdeterminowana tematem lekcji, jak też bazą dydaktyczną i poziomem intelektualnym uczniów.

4.3. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Zajęcia w ramach MIK i lekcje demonstracyjne powinny się odbywać w pracowni wyposażonej przede wszystkim w funkcjonalne stoliki uczniowskie i wygodne krzesła dostosowane do wzrostu uczniów, które to krzesła i stoły można byłoby dowolnie ustawiać i zestawiać, zależnie od zaplanowanej formy organizacyjnej lekcji; mam tu na myśli możliwość pracy w grupach, dokonywanie inscenizacji, układanie stołów w okrąg, by prowadzić dyskusje.

Dobrze byłoby, by pracownia była wyposażona w komputer, podłączony do Internetu. Umożliwi to prowadzenie zajęć z wykorzystaniem zasobów internetowych jako źródła informacji, np.: zbieranie danych o formach i warunkach uzyskania kredytów oferowanych przez banki, wyszukiwanie przepisów z zakresu prawa pracy, wyszukiwanie informacji o wskaźnikach inflacji, bezrobocia, wartościach PKB, możliwościach zakładania działalności gospodarczej.

Do realizacji programu pomocne byłyby też takie środki, jak: kamera video, dzięki której można byłoby nagrywać prezentacje przygotowywane przez grupę, rzutnik multimedialny, tablica interaktywna, telewizor, odtwarzacz DVD, aparat fotograficzny.

Warunki i niezbędne środki do realizacji cyklu zajęć MIK i lekcji demonstracyjnych to:

- odpowiednia frekwencja uczniów,
- dostęp do nowoczesnych narzędzi i środków dydaktycznych,
- materiały piśmiennicze (papier, pisaki),
- arkusze zawierające treść ćwiczeń, testów i zapewniające zapisanie efektów pracy,
- komputer, rzutnik multimedialny, drukarka.

4.4. Harmonogram zajęć w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji

Lp.	Temat	Czas pracy/Liczba godzin	Planowany termin realizacji	Uwagi
1.	Ja, moja firma i reklama	1	2012	
2.	E-konsument jako przejaw naszych czasów	1	2012	
3.	Mądre inwestycje w przyszłość	1	2012	
4.	Rynek pracy – pracodawcy i pracownicy	1	2012	
5.	Etyczny pracownik i pracodawca	1	2012	

4.5. Harmonogram lekcji demonstracyjnych

Lp.	Temat	Realizator (nauczyciel z danej szkoły doradca metodyczny, konsultant, koordynator KK, nauczyciel z innej szkoły)*	Czas pracy / Liczba godzin	Planowany termin realizacji	Uwagi
1.	Państwo – wielka firma	Doradca metodyczny	1	2012	
2.	Bank jako przedsiębiorstwo usługowe	Doradca metodyczny	1	2012	
3.	Tajemnica euro-pieniądza	Konsultant KK	1	2012	

4.6. Literatura przedmiotowa

Do prowadzenia zajęć niezbędna jest też dobrze wyposażona biblioteczka, w której powinny znaleźć się następujące pozycje:

- „Podstawy przedsiębiorczości” M. Nasiłowski, wydawnictwo Key Tex.
- „Przedsiębiorczość dla ambitnych – jak uruchomić własny biznes?” J. Cieślik, Wydawnictwa akademickie i profesjonalne.
- „Czas na przedsiębiorczość. Podstawy przedsiębiorczości”, podręcznik dla szkół ponadgimnazjalnych K. Garbacik, M. Żmiejko, PWN Wydawnictwa Szkolne.
- „Podstawy przedsiębiorczości”, podręcznik dla liceum, technikum M. Biernacka, J. Korba, Z. Smutek, wydawnictwo Operon.
- „Przedsiębiorczość bez tajemnic”, podręcznik do nauczania podstaw przedsiębiorczości dla liceów i techników, wydawnictwo WSiP.
- „Bądź przedsiębiorczy”, podręcznik szkoły ponadgimnazjalnej, B. Stańda, B. Wierzbowska, PWN Wydawnictwa Szkolne.
- „Podstawy przedsiębiorczości w pytaniach i odpowiedziach” podręcznik R. Sobiecki, wydawnictwo Difin.
- „Przedsiębiorczość – klucz do sukcesu” podstawy przedsiębiorczości dla liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum, A. Mikina, M. Sienna, wydawnictwo Rea.
- Przewodnik dla nauczyciela ”Przedsiębiorczość bez tajemnic”.
- Wybrane akty prawne, tj. ustawa o swobodzie działalności gospodarczej, ustawa Kodeks Spółek Handlowych, ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, ustawa Kodeks Pracy.
- Prasa, np. : ”Życie Gospodarcze’, „Gazeta Prawna”.
- Roczniki statystyczne.
- Zeszyty ćwiczeń.
- Słowniki.

W realizacji programu można wykorzystać następujące środki dydaktyczne:

- wzrokowe: folie tematyczne i plansze tematyczne: „Ekonomia w szkole”, „Moje Finanse” – materiały wydane przy współpracy Fundacji Młodzieżowej Przedsiębiorczości i NBP, zestaw kolorowych foliogramów, zestaw pomocy dydaktycznych do gier i zabaw dydaktycznych, tablice poglądowe, prezentacje multimedialne, ekran, tablica magnetyczna,

- wzrokowo – słuchowe: filmy tematyczne: „Bądź przedsiębiorczy”, „Bądź asertywny”, „Co ty wiesz o zarabianiu”, „Chciałbym zainwestować”, magnetowid, odtwarzacz DVD, telewizor,
- środki umożliwiające unowocześnienie procesu nauczania: rzutnik multimedialny, rzutnik pisma, notebook.

5. EWALUACJA PROGRAMU ZAJĘĆ

Ewaluacja poprzedza proces podejmowania decyzji. Obejmuje wydawanie opinii o wartości działania poprzez systematyczne, jawne zbieranie i analizowanie o nim informacji w odniesieniu do znanych celów, kryteriów i wartości. Już w fazie planowania zadań do wykonania, powinniśmy ustalić jak wyglądać będzie ewaluacja naszych działań. Koniecznym jest zatem ustalenie celu lub celów ewaluacji, metod pozyskiwania informacji, terminów częściowych i odbiorców ewaluacji. Każda ewaluacja zawiera określone etapy, których dotrzymanie jest podstawą uzyskania prawidłowych wyników.

1. Cele ewaluacji – określenie rzeczywistych efektów realizowanego programu i ocena skuteczności procesu dydaktycznego.
2. Obiekt ewaluacji – program MIK i lekcje demonstracyjne.
3. Przedmiot ewaluacji – badanie osiągnięć dydaktycznych uczniów jako efektów pracy dydaktycznej.
4. Pytania kluczowe:
 - 1) Czego dowiedziałeś się i co zrozumiałeś podczas dodatkowych zajęć MIK i lekcji demonstracyjnych?
 - 2) Jakie umiejętności zdobyłeś? (np.: przemawianie na forum grupy, przedstawianie śmiało swojego punktu widzenia)
 - 3) Które umiejętności chciałbyś i spodziewasz się w sobie rozwinąć dzięki uczestnictwu w zajęciach?
 - 4) Czego jeszcze chciałbyś się dowiedzieć?
 - 5) Zastanów się i przypomnij sobie czego spodziewałeś się po tych zajęciach?
 - Czy zajęcia spełniły Twoje oczekiwania?
 - Których spośród Twoich oczekiwań zajęcia nie spełniły?
 - Czy zajęcia przyniosły Ci korzyści, których się nie spodziewałeś?
 - Co Ci się najbardziej podobało do tej pory i dlaczego?
 - Co Ci się najbardziej nie podobało do tej pory i dlaczego?

- 6) Czy masz uwagi, które mogłyby pomóc nam lepiej rozplanować i poprowadzić zajęcia?
 - 7) Czy w ogólnym odczuciu, Twoim zdaniem, tempo zajęć jest:
 - za szybkie byś był w stanie wszystko zrozumieć?
 - za wolne – więc się nudzisz?
 - odpowiednie?
 - 8) Czy sądzisz, że uczniowie są wystarczająco często proszeni o wypowiedź i włączenie się do dyskusji?
 - niewystarczająco często?
 - za często?
 - wystarczająco często?
 - 9) Czy jesteś w stanie znaleźć dostęp do książek, które nauczyciel poleca do przeczytania?
 - 10) Czy łatwo przychodzi Ci zabrać głos w trakcie zajęć i zgłosić swoją opinię? Jeśli nie, to czy w jakiś sposób można byłoby Ci to ułatwić?
 - 11) Czy Twoje opinie na temat przedmiotu kursu uległy jakiegokolwiek zmianie? Jeśli tak, to w jakim sensie?
 - 12) Czy wolałbyś:
 - pobieżnie omówić wiele tematów i uzyskać ogólną orientację w danej dziedzinie?
 - omówić mniejszą ilość tematów, ale dokładniej – każdemu tematowi poświęcić np. kilka sesji?
 - 13) Czy wolałbyś poświęcić więcej czasu na:
 - słuchanie wykładów?
 - dyskusję w grupie?
 - wykonywanie ćwiczeń praktycznych? Uzasadnij.
5. Kryteria ewaluacji: trafność doboru treści, atrakcyjność, skuteczność, rzetelność, systematyczność, przydatność zdobywanej wiedzy, spójność z programem.
 6. Zastosowane narzędzie – ankieta.
 7. Próba badawcza – uczniowie klasy I TGa, biorący udział w MIK-U i lekcjach demonstracyjnych.
 8. Prezentacja danych w formie raportu ewaluacyjnego.
 9. Osoba przeprowadzająca ewaluację i opracowująca raport – prowadząca zajęcia i zarazem autor programu.

10. Termin ewaluacji – po zakończeniu prowadzonych zajęć MIK i lekcji demonstracyjnych.

Podstawowym zadaniem ewaluacji programu kształcenia kluczowych kompetencji w zakresie MIK i przeprowadzonych lekcji demonstracyjnych jest badanie efektów programu i ocena jego skuteczności, trafności i użyteczności. Istotna jest tutaj weryfikacja założonych celów programu oraz sprawdzenie stopnia ich realizacji.

Narzędziem do ewaluacji przygotowanego przeze mnie programu będzie ankieta, celowo zastosowana na dobranej próbie uczniów klasy I Technikum Gazownictwa. Narzędzia ewaluacji winny być właściwie skonstruowane, to bowiem determinuje ich skuteczność. Badaniom ankietowym stawiamy następujące wymagania: celowość, odpowiednia forma, treść pytań i właściwa kolejność ich zadawania, zachowująca chronologię od ogółu do szczegółu, właściwy sposób przeprowadzenia badania i krytyczną ocenę zebranego materiału. Ewaluacja to proces prowadzony od początku projektu i będzie ona prowadzona przez autora programu w oparciu o ankietę dla uczniów – przykładowy wzór ankiety – wzór nr 1.

5.1. Opracowanie procedury ewaluacji

Ewaluacja może dotyczyć następujących zagadnień związanych z zajęciami w ramach MIK i lekcji demonstracyjnych:

- 1) oceny jakości opracowanego programu w trakcie jego realizacji pod kątem dostosowania go do predyspozycji uczniów;
- 2) oceny trafności przygotowanych harmonogramów;
- 3) zbadania, jaki jest wpływ zajęć MIK i lekcji demonstracyjnych na efektywność nauczania-uczenia się;
- 4) oceny uczniów, jako odbiorców programu, którzy po serii przeprowadzonych zajęć nabyli nowe bądź poszerzyli dotychczasowe umiejętności.

Ewaluacja może przybrać postać autorskich refleksji nad przygotowanym zestawem tematów w ramach MIK i lekcji demonstracyjnych oraz trafnością dobranych zagadnień. Może polegać również na obserwacji uczniów podczas pracy czy wzajemnej obserwacji nauczycieli.

Ewaluacja programu MIK będzie prowadzona przez cały czas jego realizacji i po zakończeniu wdrażania.

5.2. Metody i narzędzia ewaluacji:

Proponuje się następujące **metody i narzędzia ewaluacji**:

- analizę dokumentów szkolnych (dziennika i dokumentacji programu),
- ankietowanie uczniów (ankieta).

Podczas oceniania osiągnięć uczniów należy zwracać uwagę na:

- posługiwanie się terminologią z zakresu przedsiębiorczości,
- zakresu merytorycznego wypowiedzi,
- analizowania i interpretowania sytuacji gospodarczych.

PRZYKŁADOWE NARZĘDZIE WYKORZYSTYWANE W EWALUACJI

ANKIETA

Polecenie dla ucznia: zaznacz X prawidłową odpowiedź. Za każdą poprawną odpowiedź uzyskasz 1 punkt. Nieprawidłową odpowiedź otocz kółkiem i zaznacz odpowiedź poprawną.

1. Podstawowa funkcja pieniądza to:

- miernik popytu
- miernik podaży
- narzędzie badania zachowań się konsumentów na rynku
- miernik wartości

2. Zależność między ceną danego dobra a jego ilością, którą klienci skłonni są nabyć to:

- podaż
- popyt
- kapitał
- cena równowagi

3. Miejsce zakupu i sprzedaży dóbr konsumpcyjnych to:

- rynek finansowy
- rynek czynników produkcji
- rynek dóbr i usług konsumpcyjnych
- rynek kapitałowy

4. Wartość dóbr i usług finalnych wytworzonych w Polsce w danym roku zarówno przez Polaków, jak i obcokrajowców to:

- a) PKB
- b) PNB
- c) dochód narodowy
- d) stopa inflacji

5. Narodowy Bank Polski spełnia następujące funkcje:

- a) realizuje politykę pieniężną i kredytową państwa
- b) realizuje wydatki na ubezpieczenia społeczne
- c) prowadzi politykę fiskalną
- d) stymuluje wzrost gospodarczy

6. Czynne oddziaływanie państwa na gospodarkę to:

- a) interwencjonizm
- b) liberalizm
- c) fiskalizm
- d) dualizm

7. Do instytucji rynku kapitałowego zaliczamy:

- a) Giełdę Papierów Wartościowych
- b) Narodowy Bank Polski
- c) Fundusze Inwestycyjne
- d) Rada Polityki Pieniężnej

8. W skład makrootoczenia wchodzi następujące elementy:

- a) potencjalni konkurenci
- b) producenci substytutów
- c) otoczenie międzynarodowe
- d) dostawcy

9. Spośród przedstawionych czynników wybierz te, które mają wpływ na popyt:

- a) postęp techniczny
- b) zmiany dochodów klientów

- c) zmiany cen zasobów
- d) urodzaj w rolnictwie

10. inflacja galopująca to taka, która przybiera następujące wartości:

- a) 0 % – 5 %
- b) 5 % – 10 %
- c) 10 % – 150%
- d) powyżej 150 %

11. Które z wymienionych niżej pojęć świadczą o dobrej koniunkturze w gospodarce:

- a) zmniejszenie się produkcji
- b) brak lub niewielka inflacja
- c) występowanie bezrobocia
- d) spadek dochodów

12. Spośród wymienionych poniżej celów, wybierz te, które są celami polityki gospodarczej państwa:

- a) ochrona środowiska naturalnego
- b) realizacja polityki obrotu obcymi walutami
- c) pobieranie podatków
- d) prowadzenie polityki monetarnej

Rozwiązanie testu:

1d, 2b, 3c, 4a, 5a, 6a, 7a, 8c, 9b, 10c, 11b, 12a.

Test podlega ocenie zgodnej z Wewnątrzszkolnym i Przedmiotowym Systemem Oceniania.

Punktacja:

powyżej 34 % – **dopuszczający**

powyżej 51 % – **dostateczny**

powyżej 75 % – **dobry**

powyżej 91 % – **bardzo dobry**

100 % – **celujący**

JĘZYK ROSYJSKI

**Program zajęć realizowanych w ramach
Mobilnego Instytutu Kompetencji
i Lekcji Demonstracyjnych**

Zespół Szkół Zawodowych w Rawiczu

**Autor:
Ewa Bierzychudek-Lis**

1. WSTĘP

Niniejszy program zajęć realizowanych w ramach Lekcji Demonstracyjnych umożliwia kształcenie kompetencji kluczowych, uwzględnia potrzeby kształcenia w zawodzie technik żywienia i gospodarstwa domowego oraz potrzeby pracodawców i służy przygotowaniu uczniów do egzaminu maturalnego oraz zawodowego.

Program realizowany będzie w Zespole Szkół Zawodowych im. Stefana Bobrowskiego w Rawiczu w Technikum Żywienia i Gospodarstwa Domowego w roku szkolnym 2012/2013. Obecnie klasa I bTŻ liczy 25 osób. Przede wszystkim jest to młodzież dojeżdżająca, pochodząca z obszarów wiejskich. Większość uczniów tej klasy ma duże problemy z przyswojeniem wiedzy i umiejętności zarówno z przedmiotów ogólnokształcących, jak i zawodowych. Głównym celem programu jest zwrócenie uwagi uczniów na praktyczne wykorzystanie zdobytej wiedzy i kompetencji, w przyszłej pracy zawodowej nie tylko w kraju, ale i za granicą.

2. CELE EDUKACYJNE

- Przygotowanie uczniów do funkcjonowania w świecie, w którym znajomość języków obcych odgrywa kluczową rolę.
- Przyswojenie typowych struktur leksykalnych związanych z pracą w restauracji, barze, hotelu itp. w stopniu umożliwiającym praktyczną komunikację.
- Wyrabianie w uczniach umiejętności krytycznej oceny ich kulinarnych osiągnięć.
- Charakteryzowanie nawyków żywieniowych kuchni różnych narodowości.
- Wykorzystanie umiejętności poprawnego stosowania miar i wag obowiązujących w danym kraju.
- Praktyczne wykorzystanie technologii informacyjnej podczas zajęć.

3. MATERIAŁ NAUCZANIA ZWIĄZANY Z CELAMI EDUKACYJNYMI

- Wykorzystanie komputera w celu doboru właściwego przepisu charakterystycznego dla kuchni danego kraju.
- Żywnienie człowieka.
- Podstawowe wyposażenie kuchni w zakładzie gastronomicznym.
- Nazwy czynności wykonywanych podczas przygotowywania poszczególnych dań.
- Restauracja.

4. PROCEDURY OSIĄGANIA SZCZEGÓŁOWYCH CELÓW EDUKACYJNYCH

4.1. Założenia metodyczne

Zajęcia odbywać się będą w Zespole Szkół Zawodowych w Rawiczu w szkolnej pracowni gastronomicznej oraz w klasopracowni nr 26. W programie została uwzględniona korelacja międzyprzedmiotowa, zwłaszcza przy wyszukiwaniu odpowiedniego przepisu kulinarnego. Szczególnie ważne umiejętności, na które należy zwrócić uwagę to swoboda wypowiedzi, relacjonowanie zdarzeń, estetyka przygotowania oraz serwowania dań, dekoracja stołu, ponieważ są to najważniejsze czynniki wpływające na ocenę pracownika przez potencjalnego klienta i pracodawcę.

4.2. Preferowane metody nauczania-uczenia się

- Metoda sytuacyjna.
- Ćwiczenia przedmiotowe.
- Pogadanka.
- Objaśnienie.
- Pokaz z objaśnieniem.

Metody te rozwijają zainteresowanie nauką języka obcego, motywują uczniów do uczenia się, aktywizują ich, zwiększają poczucie odpowiedzialności w grupie, uatrakcyjniamy i ożywiają zajęcia, służą łączeniu praktyki z teorią w nauczaniu języka obcego, pomagają utrwalić materiał w sposób wzbudzający zainteresowanie i zaciekawienie treścią, sprawdzają stopień opanowanej wiedzy, rozwijają umiejętności współpracy i komunikowania się.

4.3. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Środki dydaktyczne niezbędne do prowadzenia zajęć realizowanych w ramach lekcji demonstracyjnych to: pracownia gastronomiczna, laptopy, drukarka, przestrzeń dydaktyczna umożliwiająca pracę w grupach, stanowiska komputerowe do pracy w grupach.

4.4. Harmonogram lekcji demonstracyjnych

Lp.	Temat	Czas pracy/ liczba godzin	Planowany termin realizacji	Uwagi
1.	Powiedz mi, co jesz – powiem Ci skąd jesteś.	5	rok szk. 2012/2013	zajęcia teoretyczno- praktyczne połączone z degustacją

4.5. Literatura przedmiotowa.

1. Pidzini L., *Ilustrowany słownik języka rosyjskiego*, wyd. ELi, 2007.
2. Czakmiszjan K., *Język rosyjski: gry i zadania*, wyd. Eli, 2005.
3. Łoś. E., Reszka A., *Metody nauczania stosowane w kształtowaniu kompetencji kluczowych*, Wyd Naukowe WSEiN, 2009.
4. Internet.

5. EWALUACJA PROGRAMU ZAJĘĆ

Cele ewaluacji:

- określenie rzeczywistych efektów realizowanego programu,
- ocena skuteczności procesu dydaktycznego,
- ocena przydatności nabytych w trakcie realizacji programu umiejętności.

Ewaluacja programu LD będzie polegała na ocenie wszystkich uczniów biorących udział w programie na podstawie ich obserwacji podczas pracy.

Dodatkową informacją będzie ankieta skierowana do uczniów, dotycząca sposobu prowadzenia zajęć przez nauczycieli realizujących program, zaangażowania uczniów w lekcje i jakości samych lekcji. Po dokonaniu analizy ankiety zostaną sporządzone wnioski do dalszej pracy. Wyniki ankiety przedstawione zostaną w formie wniosków dyrekcji szkoły oraz koordynatorowi kompetencji językowych. W zależności od wyników ankiety, dokonana zostanie ewaluacja metod i form pracy zgodnie z sugestią uczniów.

Przykładowa ankieta

Proszę o udzielenie szczerych odpowiedzi na pytania. Ankieta jest anonimowa.

1. Czy materiał zrealizowany na zajęciach LD zainteresował Cię?

Tak

Nie

2. Czy materiał został przez nauczyciela przekazany w sposób jasny i zrozumiały?

Tak

Nie

3. Czy formy i metody pracy na zajęciach były według Ciebie atrakcyjne?

Tak

Nie

4. Jak oceniasz swoją pracę podczas zajęć (w skali 1-żadna – 5-bardzo dobra)?

1

2

3

4

5

5. Czy udział w tego typu zajęciach motywuje Cię do nauki języka rosyjskiego?

Tak

Nie

6. Czy jesteś zadowolony z udziału w zajęciach teoretyczno-praktycznych z j. rosyjskiego?

Tak

Nie

7. Czy podobnych zajęć powinno być więcej?

Tak

Nie

Ewaluacji programu oraz opracowania raportu dokonają autorki programu, które równocześnie będą prowadzącymi zajęcia z LD.

JĘZYK ANGIELSKI

**Program zajęć realizowanych w ramach
Mobilnego Instytutu Kompetencji
i Lekcji Demonstracyjnych**

Zespół Szkół Zawodowych Nr 1 w Brzegu

**Autor:
Małgorzata Ambroziak**

1. WSTĘP – ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNE I WYCHOWAWCZE PROGRAMU

Prezentowany program przeznaczony jest do nauki języka angielskiego w ramach zajęć Mobilnego Instytutu Kompetencji. Odbiorcą niniejszego programu są uczniowie kształcący się w technikum o profilu Technik Hotelarz. Uczniowie ci są uczestnikami programu Szkoły Kluczowych Kompetencji i realizują opracowany program autorski. W dobie ogólnego rozwoju komputeryzacji oraz potrzeb znajomości języków obcych rozwijanie nauki języka angielskiego staje się nieodzownym elementem naszej egzystencji. Znajomość zasad posługiwania się komputerem, umiejętność zdobywania informacji korzystając z elektronicznych form komunikacji jest ważnym wyznacznikiem doskonalenia kompetencji kluczowych niezbędnych w rozwoju osobistym jak i zawodowym każdego młodego człowieka. Dlatego też założeniem poniższego programu jest kształcenie, rozwijanie i doskonalenie umiejętności dostosowanych do potrzeb uczniów.

2. CELE EDUKACYJNE

Nadrzędnymi celami w programie są:

- kształtowanie wśród uczestników postawy prozdrowotnej poprzez promowanie zdrowej żywności;
- doskonalenie umiejętności pozyskiwania informacji z różnych źródeł (wywiad, Internet, książki kulinarne);
- popularyzowanie i wskazywanie pozytywnych postaw poprzez dobór odpowiednich tekstów źródłowych;
- zapoznanie i wykorzystanie odpowiedniego słownictwa w języku angielskim;
- praca w zespole.

3. PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW EDUKACYJNYCH

3.1. Założenia metodyczne

Zajęcia w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji przeprowadzane będą przez nauczyciela realizującego program autorski dla swoich uczniów. Będą to zajęcia dodatkowe, poza planem godzin lekcyjnych i odbywać się będą w placówce szkolnej. Lekcje te będą skorelowane z tematyką dotyczącą przedmiotu biologia oraz technologia informacyjna.

W celu ułatwienia opanowania przez uczniów wiedzy nawiązana zostanie współpraca z lekarzem, który zostanie zaproszony na lekcje, by wygłosić krótki wykład na temat zdrowego odżywiania się.

Szczególnie ważną umiejętnością, na którą będzie położony większy akcent będzie uzyskiwanie informacji i zastosowanie w praktyce zdobytej wiedzy (wywiad z lekarzem, stworzenie własnego przepisu kulinarnego przez ucznia).

3.2. Preferowane metody nauczania-uczenia się

Za jedną z wiodących metod pracy z uczniem sugeruję *Community Language Learning*, gdyż z doświadczenia wiem, iż posługiwanie się językiem i uczenie się go jest zdecydowanie efektywniejsze gdy odbywa się ono w grupie. Uczniowie w grupie pracują chętniej, swobodniej i bezstresowo, wspólnie korygując błędy. Tak więc kształtowanie umiejętności pracy w zespole i odpowiedzialność za efekt pracy swojej i grupy jest dziś niezbędnym elementem w życiu.

Metoda projektu również będzie wykorzystana podczas zajęć MIK. Uczniowie gromadzić będą informacje dotyczące tematyki zdrowego odżywiania się od zaproszonego lekarza. Korzystać również będą z różnorodnych źródeł informacji, takich jak magazyny i książki kulinarne oraz Internet. Pozwoli to uczniom połączyć uczenie się języka z treściami międzyprzedmiotowymi, łącząc zdolności językowe i pozajęzykowe. Nade wszystko metoda projektu skłoni uczniów do zabawy przy użyciu komputera i nieświadomie będą oni wykorzystywać i doskonalić swoje umiejętności z języka angielskiego. Używanie technologii komputerowej będzie również sposobem realizacji kluczowych kompetencji.

3.3. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Program realizowany będzie w typowej pracowni lekcyjnej, która wyposażona jest w krzesła, ławki, tablicę odtwarzacz płyt CD. Zajęcia również będą realizowane w sali komputerowej, by stworzyć uczestnikom jak najlepsze warunki do korzystania i zastosowania technologii informacyjnej.

3.4. Harmonogram zajęć w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji

Lp.	Temat	Liczba godzin	Planowany termin realizacji	Uwagi
1.	Zdrowa żywność – słownictwo, kolokacje	1	2012 październik/listopad	Dokładny termin do ustalenia
2.	Wywiad z zaproszonym gościem	1	2012 październik/listopad	Dokładny termin do ustalenia
3.	Wyszukiwanie przykładowych przepisów kulinarnych	1	2012 październik/listopad	Dokładny termin do ustalenia
4.	Tworzenie własnych przepisów	1	2012 październik/listopad	Dokładny termin do ustalenia
5.	Pokaz prezentacji oraz degustacja potraw.	1	2012 październik/listopad	Dokładny termin do ustalenia

3.5. Harmonogram lekcji demonstracyjnych

Lp.	Temat	Realizator (nauczyciel z danej kompetencji, doradca metodyczny, konsultant, koordynator KK, nauczyciel z innej szkoły)	Liczba godzin	Planowany termin realizacji	Uwagi
1	Pisanie artykułów do gazet młodzieżowych	Małgorzata Ambroziak	2	2011 październik/listopad	Dokładna data do ustalenia
2	My ideal place in the world	Małgorzata Ambroziak	2	2011 październik/listopad	Dokładna data do ustalenia

3.6. Literatura przedmiotowa

- czasopisma młodzieżowe;
- książki kulinarne;
- książki geograficzne;
- źródła internetowe.

4. EWALUACJA PROGRAMU ZAJĘĆ

Celem ewaluacji będzie pozyskanie informacji na temat przydatności i atrakcyjności tematycznej programu. Zajęcia w ramach MIK odbywać się będą w trybie pozalekcyjnym, dlatego też podczas zajęć uczniowie nie będą oceniani. Wiedza uczniów sprawdzana będzie podczas wykonywania praktycznych ćwiczeń.

Narzędziami ewaluacji będzie obserwacja uczniów podczas zajęć, luźne rozmowy oraz ankieta przeprowadzona po zakończeniu lekcji MIK.

Przykładowa ankieta ewaluacyjna dotycząca przydatności i atrakcyjności zajęć w ramach lekcji Mobilnego Instytutu Kompetencji.

Poniższe pytania dotyczą zajęć w których brałeś/aś udział. Zaznacz według Ciebie właściwą odpowiedź.

1. W jakim stopniu zajęcia pozalekcyjne w ramach MIK podniosły Twoje kompetencje komunikacyjne?

znacznie średnio słabo

2. Czy zadania były dostosowane do Twoich możliwości?

tak nie

3. Czy podczas zajęć zdobyłeś nową wiedzę i umiejętności?

tak nie

4. Czy zastosowane metody mobilizowały Cię do aktywnego udziału w zajęciach?

tak

nie

5. Czy jesteś zadowolony/a z efektów swojej pracy?

tak

nie

6. Wymień jedną mocną i jedną słabą stronę zajęć.

1. mocna

1. słaba

7. Gdybyś miał/a możliwość, czy uczestniczyłbyś/łabyś w podobnych zajęciach w przyszłości?

tak

nie

JĘZYK ANGIELSKI

**Program zajęć realizowanych w ramach
Mobilnego Instytutu Kompetencji
i Lekcji Demonstracyjnych**

**Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych
im. Hipolita Cegielskiego
w Chodzieży**

**Autor:
Henryk Matraszek**

WSTĘP – ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNE I WYCHOWAWCZE PROGRAMU

Niniejszy program został opracowany jako uzupełnienie autorskiego programu kształtowania kompetencji kluczowych. Tematyka zajęć uwzględniona w programie nie powiela treści zawartych w ww. autorskim programie nauczania, jest natomiast ich rozwinięciem i uzupełnieniem. Program obejmuje zajęcia realizowane w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji oraz Lekcji Demonstracyjnych i ma na celu wzbogacenie wiedzy i umiejętności uczniów o treści, które nie pojawiły się w programie autorskim, a związane są z kompetencjami kluczowymi, w szczególności porozumiewania się w języku obcym (język angielski) oraz świadomości i ekspresji kulturalnej.

Program będzie realizowany w klasie technikum (w zawodzie technik elektryk) Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych im. Hipolita Cegielskiego w Chodzieży w wymiarze 7 godzin lekcyjnych (Mobilny Instytut Kompetencji – 5, Lekcje Demonstracyjne – 2) i rozłożony w czasie na lata 2011—2012. Uczniowie tej klasy biorą udział w programie Szkoła Kluczowych Kompetencji (Edycja 2) realizowanym w ww. szkole.

CELE EDUKACYJNE

- Poznanie dodatkowego słownictwa pozwalającego na lepsze zrozumienie aspektów językowych, kulturowych oraz geograficzno-historycznych w zakresie tematów poruszanych w ramach MIK i LD.
- Utrwalenie i poszerzenie znajomości zasad gramatyki funkcjonalnej, potrzebnej do poprawnego wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii.
- Poznanie nieznanych wcześniej elementów kultury, historii i geografii państw sąsiadujących z Polską.
- Rozwinięcie przez ucznia nabytych wcześniej umiejętności korzystania z wiedzy i zdobytej w trakcie nauki innego języka obcego oraz innych przedmiotów.
- Rozwinięcie przez ucznia umiejętności integracji sprawności językowych, tj. mówienia, pisania, rozumienia tekstu czytanego bądź słuchanego.
- Materiał nauczania związany z celami edukacyjnymi.

Leksyka:

- przyswojenie nowego, dodatkowego słownictwa oraz struktur leksykalnych częściowo poznanych wcześniej na lekcjach języka angielskiego (*realizowanych w ramach autorskiego programu kształtowania kompetencji kluczowych*). Uczeń potrafi (m.in.) podać niestandardowe informacje na temat państw graniczących z Polską, nazwać obecnych przywódców tych państw, wymienić największe miasta tych państw, podać nazwisko przynajmniej jednego sławnego obywatela (np. muzyk, polityk), nazwać i opisać potrawę typową dla danego kraju, wymienić / nazwać najważniejszy zabytek.

Gramatyka:

- rozwinięcie i poszerzenie znajomości struktur gramatycznych poznanych wcześniej i na lekcjach języka angielskiego (*realizowanych w ramach autorskiego programu kształtowania kompetencji kluczowych*).

Intencje językowe:

- zastosowanie poznanych środków gramatycznych, leksykalnych i fonetycznych do wykonywania wcześniej nie realizowanych zadań w zakresie mówienia, czytania, słuchania i pisania.
- **Procedury osiągnięcia szczegółowych celów edukacyjnych.**

1. Założenia metodyczne

Zajęcia w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji odbywać się będą w budynkach Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Chodzieży, niezależnie od godzin realizowanych w ramach autorskiego programu kształtowania kompetencji kluczowych, tj. poza ujętymi w planie i programie godzinami przeznaczonymi na naukę języka angielskiego dla klasy technikum (w zawodzie technik elektryk) biorącej udział w projekcie Szkoła Kluczowych Kompetencji (tzw. zajęcia pozalekcyjne). Niniejszy program na celu rozwijanie znajomości języka angielskiego przez uczniów, jak również umożliwienie im zdobycia elementarnej wiedzy na temat państw sąsiadujących z Polską w zakresie historii, geografii, z równoczesnym wykorzystaniem elementów wiedzy o kulturze i wiedzy o społeczeństwie. Umiejętność, na którą kładziony jest szczególny nacisk to porozumiewanie się w języku obcym w stopniu umożliwiającym dość swobodną komunikację, przede wszystkim w mowie, jak również, w ograniczonym stopniu, w piśmie.

Program realizowany będzie metodą projektu, którego głównym założeniem jest poznanie przez uczniów krajów Europy środkowo-wschodniej, będących sąsiadami geograficznymi Polski.

Co więcej, szkoły z Ahaus (Niemcy) oraz Trostiańca (Ukraina) to szkoły partnerskie Zespołu Szkół Gimnazjalnych w Chodzieży, z którymi regularnie odbywają się wymiany uczniowskie.

W celu ułatwienia uczniom lepszego zrozumienia omawianych tematów *istnieje możliwość* zaproszenia na jedną z lekcji w ramach MIK obcokrajowca, który w ciekawy, a przede wszystkim autentyczny sposób mógłby przedstawić im zagadnienia związane ze swoim krajem pochodzenia (Litwa) z perspektywy jego obywatela.

Podstawowe elementy niezbędne do osiągnięcia celów i realizacji założeń programu to:

1. praca z tą samą grupą uczniów, znających się i będących w tym samym wieku;
2. (w miarę możliwości) niezmienna liczba uczniów w grupie (tj. około 15);
3. (w miarę możliwości) jednolity poziom znajomości języka obcego przez uczniów;
4. umożliwienie uczniom współdziałania, zespołowego wykonania zadań, jak również zdrowej rywalizacji;
5. odpowiednie wyposażenie szkolnej pracowni językowej;
6. wyposażenie uczniów (i nauczyciela) w narzędzia niezbędne do zdobywania i utrwalania wiedzy (podręczniki, słowniki i inne pomoce naukowe).

2. Preferowane metody nauczania-uczenia się

Zajęcia z uczniami w ramach MIK i Lekcji Demonstracyjnych prowadzone będą metodą projektu zatytułowanego „Poznaj naszych sąsiadów.” Na każdej kolejnej lekcji w ramach MIK uczniowie poznawać będą nowy kraj, będący geograficznym sąsiadem Polski. Temat przewodni Lekcji Demonstracyjnych to „Nasz sąsiad – nasz partner.” Zajęcia w ramach LD będą swoistą kontynuacją projektu „Poznaj naszych sąsiadów”, gdyż dotyczyć będą Niemiec i Ukrainy – państw, których szkoły są partnerami Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Chodzieży.

Metody uzupełniające, które zostaną wykorzystane przy realizacji projektu to:

- metody nauczania teoretycznego (m.in. opis, dyskusja, wyjaśnienie);
- metody nauczania praktycznego (m.in.. ćwiczenia);
- metody programowane (tj. użycie komputera w nauczaniu np. Google Earth);
- metody eksponujące (tj. projekcja filmu lub clipu wideo np. YouTube);
- metody problemowe i aktywizujące (m.in. gry dydaktyczne, burza mózgów).

Dodatkowo, praca na zajęciach MIK i LD odbywać się będzie:

- indywidualnie,
- w parach,
- w grupach.

Zróznicowanie metod nauczania oraz form socjalnych pozwoli na zainteresowanie realizowanym tematem uczniów preferujących różne formy przyswajania wiedzy (wzrokowej, słuchowej lub kinestetycznej), wykorzystanie dodatkowych źródeł informacji (Internet), jak również rozwija umiejętności czytania, słuchania, mówienia i pisania. Natomiast osoba nauczająca zrywa z monotonią i jednostajnością zajęć, które to mogą wpływać demotywiąco zarówno na nią, jak i na uczniów.

3. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Wyposażenie pracowni przedmiotowej (sali lekcyjnej) potrzebne do zrealizowania założeń niniejszego programu i przeprowadzenia ujętych w nim zajęć to:

- sprzęt audio-wizualny (odtwarzacz CD, laptop, rzutnik),
- komputery połączone z siecią Internet,
- kserokopiarka,
- słowniki polsko-angielskie i angielsko-polskie.

Pracownia do nauczania języków obcych, jak również wiele innych sal lekcyjnych Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych im. Hipolita Cegielskiego w Chodzieży spełnia wszystkie z wyżej wymienionych kryteriów niezbędnych do prawidłowego i efektywnego przeprowadzenia lekcji w ramach MIK i lekcji demonstracyjnych.

4. Harmonogram zajęć w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji

Lp.	Temat	Czas pracy/ liczba godzin	Planowany termin realizacji	Uwagi
1.	„Poznaj naszych sąsiadów: Rosja. ” (elementy krajobrazu oraz klimat)	45 min	czerwiec 2011	geografia
2.	„Poznaj naszych sąsiadów: Litwa. ” (wydarzenia wspólne dla Litwy i Polski)	45 min	listopad 2011	historia
3.	„Poznaj naszych sąsiadów: Białoruś. ” (najważniejsze festiwale i uroczystości)	45 min	styczeń 2012	festiwale
4.	„Poznaj naszych sąsiadów: Słowacja. ” (tradycyjna potrawa – przepis)	45 min	czerwiec 2012	kuchnia
5.	„Poznaj naszych sąsiadów: Czechy. ” (najważniejsze zabytki Czech – Praga)	45 min	październik 2012	zabytki

5. Harmonogram lekcji demonstracyjnych

Lp.	Temat	Realizator (nauczyciel z danej szkoły, doradca metodyczny, konsultant, koordynator KK, nauczyciel z innej szkoły)*	Czas pracy/ liczba godzin	Planowany termin realizacji	Uwagi
6.	„Nasi sąsiedzi – nasi partnerzy: Niemcy .”	Henryk Matraszek	45 min	listopad 2011	sławni obywatele
7.	„Nasz sąsiedzi – nasi partnerzy: Ukraina .”	Henryk Matraszek	45 min	marzec 2012	największe miasta

6. Literatura przedmiotowa

Uczeń:

1. *Świat: atlas geograficzny* (J. Bednarczyk), wydawnictwo Piętka (2005).
2. *Atlas historyczny: Od starożytności do współczesności* (E. Olczak), Demart, 2008.
3. Materiały (karty pracy) przygotowane przez nauczyciela.
4. *Oxford Pocket Słownik Kieszonkowy angielsko-polski, polsko-angielski*; wydawnictwo Oxford University Press, 2005.
5. *Longman Słownik Współczesny angielsko-polski polsko-angielski + interaktywny CD-ROM*; Pearson Longman, 2008.

Nauczyciel:

6. *Świat: atlas geograficzny* (J. Bednarczyk), wyd. Piętka (2005).
7. *Atlas historyczny: Od starożytności do współczesności* (E. Olczak), Demart, 2008.
8. *The Rough Guide First-Time Europe* (D. Lansky), wydawnictwo Rough Guides, 2010.

EWALUACJA PROGRAMU ZAJĘĆ

1. Opracowanie procedury ewaluacji

Obiekt ewaluacji:

- program zajęć realizowanych w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji i Lekcji Demonstracyjnych.

Przedmiot ewaluacji:

- przedmiotem ewaluacji programu powinny być te jego aspekty, które decydują o jego jakości jako narzędzia służącego do realizacji głównych celów edukacyjnych programu opisanych w punkcie 2 niniejszego programu.

Obszary ewaluacji obejmą:

- badanie osiągnięć dydaktycznych uczniów;
- efekty pracy dydaktycznej;
- atrakcyjność programu w oczach ucznia.

Ewaluacja niniejszego programu dokonywana może być przez:

- uczniów (uczestników programu Szkoła Kluczowych Kompetencji);
- nauczycieli ZSP w Chodzieży obserwujących prowadzone zajęcia;
- dyrektora szkoły lub inną osobę wyznaczoną przez dyrektora;
- przedstawiciela projektu Szkoła Kluczowych Kompetencji.

Cele ewaluacji:

- zbadanie jakości merytorycznej i praktycznej programu;
- zbadanie skuteczności i efektywności metod stosowanych do realizacji głównych założeń i celów programu;
- zbadanie stopnia opanowania i znajomości języka angielskiego przez uczniów.

Narzędzia ewaluacyjne wykorzystywane do oceny realizacji celów i założeń programu:

- ankiety / kwestionariusze;
- wywiad / rozmowa (indywidualna lub w grupie);
- analiza dokumentów (scenariuszy bądź konspektów prowadzonych zajęć, dziennika MIK i LD).

Kryteria ewaluacji:

- systematyczność prowadzonych zajęć;
- przydatność zdobywanej przez uczniów wiedzy;
- spójność z realizowanym w klasie programem autorskim;
- trafność wobec oczekiwań uczniów.

Próba badawcza:

- uczniowie klasy technikum elektrycznego biorący udział w projekcie (14 osób).

Pytania kluczowe:

- zawarte zostały w ankiecie ewaluacyjnej przedstawionej poniżej.

Terminy ewaluacji:

- niżej zaprezentowana ankieta ewaluacyjna dla uczniów zostanie przeprowadzona po każdym zajęciach cyklu.

Po zakończeniu działań w ramach niniejszego programu sporządzony zostanie raport ewaluacyjny, a prezentacja danych z niego wynikająca przedstawiona zostanie na posiedzeniu Rady Pedagogicznej. Raport sporządzony zostanie przez nauczyciela prowadzącego zajęcia w ramach Mobilnego Instytutu Kompetencji i Lekcji Demonstracyjnych i będącego zarazem autorem niniejszego programu.

2. Opracowanie przykładowego narzędzia wykorzystywanego w ewaluacji

MOBILNY INSTYTUT KOMPETENCJI

I

LEKCJE DEMONSTRACYJNE

ANKIETA EWALUACYJNA

dla ucznia

po przeprowadzonych zajęciach

1. Czy lekcja była dla Ciebie interesująca? TAK / NIE
2. Czy nauczyłeś / dowiedziałeś się czegoś nowego? TAK / NIE
Jeżeli tak, czego?
.....
3. Czy polecenia przekazywane były w sposób zrozumiały? TAK / NIE
4. Jak oceniasz poziom trudności zadań / ćwiczeń wykonywanych w czasie lekcji?
1.....2.....3.....4.....5.....(gdzie 1 to bardzo łatwe, a 5 to bardzo trudne)
5. Czy podobała Ci się forma prowadzonych zajęć? TAK / NIE
Jeżeli nie, dlaczego? Co należałoby, Twoim zdaniem, zmienić?
.....
6. Czy chętnie weźmiesz udział w kolejnych zajęciach cyklu? TAK / NIE

JĘZYK ANGIELSKI

**Program zajęć realizowanych w ramach
Mobilnego Instytutu Kompetencji
i Lekcji Demonstracyjnych**

Zespół Szkół nr 23 we Wrocławiu

**Autor:
Renata Błachowicz-Łukaszewicz**

1. WSTĘP – ZAŁOŻENIA DYDAKTYCZNE I WYCHOWAWCZE PROGRAMU

- *Przygotowanie młodych ludzi do funkcjonowania w Zjednoczonej Europie, gdzie jednym z głównych języków komunikacji jest język angielski, ale także uświadomienie młodzieży konieczności posługiwania się językiem obcym poprzez zastosowanie języka w sytuacjach życia codziennego i zawodowego.*
- *Nabycie zdolności integrowania zdobytej wiedzy i umiejętności z różnych dziedzin życia.*
- *Klasa 1 TLa – technik logistyk.*

2. CELE EDUKACYJNE

- Zapoznavanie młodzieży z różnymi aspektami kulturowymi danego obszaru językowego.
- Ćwiczenie umiejętności interpersonalnych.
- Poznavanie historii różnych krajów anglojęzycznych.
- Ćwiczenie umiejętności podejmowania trudnych decyzji.
- Poznanie wiedzy dotyczącej spotów reklamowych i autoprezentacji.

Materiał nauczania związany z celami edukacyjnymi:

- powszechnie znane gesty na całym świecie i ich znaczenie;
- szczegółowe nazwy dań, potraw, posiłków, sztuce, zasady układania ich, wybór potraw w zależności od okazji;
- Stany Zjednoczone i Route 66 – znajomość historii dawnego szlaku i ilości stanów, wydarzenia muzyczne związane z nim, szlak dawniej i dziś;
- dress code; ubiór, normy, przestrzeganie ich w różnych miejscach, zakazy, nakazy;
- film, spot, clip, reklama, autoprezentacja, słownictwo związane z tą tematyką, tworzenie prezentacji, psychologia spotkań i wywiadów o pracę;
- wnętrzarnstwo, poszukiwanie źródeł, dobór dodatków i elementów, estetyka wnętrz, światowe trendy, terminologia;

- gotowanie po angielsku, pochodzenie potraw, nazwy, historyczne i stare potrawy kontra współczesne, nazwy potraw, produktów, kuchnia w Anglii i Stanach obecnie;
- religia i wyznania w krajach anglojęzycznych, gospel, gospel songs, nowe wyznania.

3. PROCEDURY OSIĄGANIA SZCZEGÓŁOWYCH CELÓW EDUKACYJNYCH

3.1. Założenia metodyczne

- Miejsce realizacji zajęć – szkoła.
- Korelacje historyczne, artystyczne, wyznaniowe, filmowe, biologiczne, psychologiczne.

Szczególnie ważne umiejętności na które należy położyć większy akcent to:

- znajomość posługiwania się wiedzą tematyczną, rozróżniania faktów historycznych i kulturowych, wyznaniowych danego kraju,
- komunikacja językowa oraz umiejętność relacji faktów i zdarzeń,
- umiejętność szybkiego wyszukiwania i czytania informacji,
- umiejętność rozróżniania tendencji artystycznych i stylów, posiadanie podstawowej wiedzy na temat wydarzeń i wytworów artystycznych, kompozycji wytworzonego dzieła (czy to filmowego czy malowanego),
- kształtowanie wrażliwości artystycznej.

Konieczność nawiązania współpracy z instytucjami (galerie, muzea).

3.2. Preferowane metody nauczania-uczenia się

- wykład, pogadanka, opis, dyskusja, praca z materiałami źródłowymi;
- pokaz;
- burza mózgów, symulacje, metoda projektów.

Korzyści dla nauczającego i uczącego się z ich stosowania:

- ciekawe podejście do tematów polegające na zabawie i odkrywaniu pewnych nowości dla ucznia z wykorzystaniem materiałów ruchomych (obraz filmowy) i autentycznych.

3.3. Postulowane wyposażenie pracowni przedmiotowej

Niezbędne środki dydaktyczne:

- odpowiednia frekwencja uczniów,
- rzutnik multimedialny,
- materiały piśmiennicze,
- arkusze z ćwiczeniami,
- fragmenty filmów reklamowych,
- kamera,
- aparat fotograficzny,
- komputer,
- drukarka,
- bieżące rekwizyty (potrzebne do przybliżenia tematu uczniom).

3.4. Harmonogram zajęć w ramach mobilnego Instytutu Kompetencji:

Lp.	Temat	Czas pracy/ liczba godzin	Planowany termin realizacji	Uwagi
1.	Spotkanie różnych kultur przy stole czyli czy wypada mlaskać przy Japończyku.		Listopad 2011	
2.	Dress code czyli jak się nie ubierać do pracy.		Maj 2011	
3.	Spot plot czyli mój pierwszy spot reklamowy.		Kwiecień 2012	
4.	Gesty czyli jak nie zrobić z siebie ignoranta.		Listopad 2012	
5.	Interior Designer czyli jak urządzić sobie genialny apartament.		Czerwiec 2011	

3.5. Harmonogram lekcji demonstracyjnych:

Lp.	Temat	Realizator (nauczyciel z danej szkoły, doradca metodyczny, konsultant, koordynator KK, nauczyciel z innej szkoły)*	Czas pracy/ liczba godzin	Planowany termin realizacji	Uwagi
1.	Muszę tam pojechać czyli gorący Route 66.		Październik 2011		
2.	Gotowanie na ekranie.		Czerwiec 2012		
3.	Trudne decyzje czyli jak nie stracić głowy.		Luty 2012		

4. EWALUACJA PROGRAMU ZAJĘĆ

Celem ewaluacji jest poznanie realnych umiejętności i wiadomości nabytych przez ucznia po odbytych lekcjach, np.

- czy uczeń potrafi wyszukać stron internetowych po angielsku, czytać je i zrozumieć w kontekście współczesnego wzornictwa, czyli wyszukać pewne informacje dotyczące np. zakupu interesującego ich plakatu, lampy etc. (w zakresie podstawowym);
- czy uczeń posiada podstawową wiedzę na temat pewnych konkretnych aspektów kulturowych danego kraju, regionu, np. mowa gestów lub historia szlaku Route 66;
- czy lekcje były dla ucznia ciekawe i inspirujące.

Obiektem ewaluacji będą podlegać również procesy zachodzące podczas zajęć, np.:

- procesy zachodzące podczas tworzenia własnego spotu reklamowego oraz emocje towarzyszące temu procesowi;
- emocje towarzyszące „podróżom kulinarnym” czy wreszcie emocje dotyczące zachowań w sytuacjach skrajnych.

Kryteria ewaluacji i pytania kluczowe

Chciałabym zbadać te procesy aby lepiej poznać reakcję młodych ludzi dotyczącą tematyki bardzo rzadko realizowanej w szkole (co ich cieszy, bawi, denerwuje, czy są otwarci, wycofani, co przeszkadza w komunikacji bardziej – niewiedza czy bariera językowa czy wreszcie charakter człowieka? Czy istotne jest „oswojenie” lęków i uprzedzeń ucznia w celu osiągnięcia jakiegoś nawet małego celu?) Chciałabym poznać opinię uczniów na temat trafności wybranych przeze mnie tematów i czy są w ogóle one przydatne i jak bardzo atrakcyjne. Czy wreszcie zadania podczas realizacji tematów były zasadne i ciekawe. Aby obraz moich badań był pełen ewaluacja musi odbywać się po każdych zajęciach ponieważ każdy z tematów dotyczy zupełnie innych obszarów wiedzy.

Przykłady pytań zamkniętych:

- *Czy wchodzenie w rolę aktora:*
 - a. nie jest dla mnie dużym problemem,*
 - b. było dość trudnym zadaniem,*
 - c. sprawiało mi kłopot, bo nie lubię uzewnętrzniać uczuć,*
 - d. sprawiało, że czułem się jak ryba w wodzie,*
 - e. całkowicie mnie blokowało.*

Przykłady pytań otwartych:

Czy uważasz, że dobrze poradziłeś sobie z własnymi reakcjami dotyczącymi reagowania w sytuacjach kryzysowych? Dlaczego tak?/nie? Weź pod uwagę: trafność argumentacji, modulację (napięcie bądź nie) głosu, mowę ciała, skuteczność twojej reakcji.

Co było najtrudniejsze podczas kręcenia spotu reklamowego i dlaczego?

(weź pod uwagę: wybór tematyki, pomysł realizacji, dobór rekwizytów, aktorstwo, wykonawstwo spotu etc)

Uczniowie sami mogą oceniać własne reakcje (np. przy pomocy krótkiej ankiety i jej analizie) bezpośrednio po odbytych ćwiczeniach i np. wyłaniać zwycięzcę.

Myślę, że wyniki badań będą istotne i ciekawe dla samej młodzieży. Można je również wykorzystać w dzieleniu się wiedzą z innymi nauczycielami. Mogą być również wskazówką na temat planowania przyszłych zajęć w taki sposób, aby angażować te sfery uczniowskiej uwagi, które są dla nich najcenniejsze, najciekawsze z ich punktu widzenia, np. element ruchu

podczas nauki lub angażowania innych zmysłów, np. zmysłu smaku (dosłownie) lub poczucia estetyki lub innych dyscyplin nauki rzadko przywoływanych podczas nauczania języka.

Metody/narzędzia

- sprawdziany ustne,
- krótkie testy,
- ankieta,
- wywiad,
- obserwacja,
- obserwacje uczniów,
- analiza prac domowych i projektowych,
- refleksje własne nauczyciela,
- samoocena nauczyciela.

Ewaluację przeprowadzą:

- realizujący program,
- dyrektor szkoły,
- osoby nadzorujące projekt SKK.

Próba badawcza

Zakładam, że będą to wszyscy uczniowie biorący udział w danym przedsięwzięciu. Istotne jest bowiem uzyskanie opinii od różnych uczniów pod względem osobowościowym, posiadanych umiejętności czy potrzeb własnych do samorealizacji i samokształcenia się oraz upodobań estetycznych. Ponieważ w dużej mierze ewaluacja będzie dotyczyła badania ich odczuć i reakcji, każde zdanie może wносить nowe spojrzenie w odniesieniu do badanego obszaru.

Prezentacja danych, raport ewaluacyjny

Po skończonych zajęciach i przeprowadzeniu badań ewaluacyjnych opracuję raport ewaluacyjny, w celu przedstawienia danych oraz refleksji własnych.

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

**Program merytoryczny
wakacyjnego obozu naukowego**

**Autor programu:
Wojciech Misterek**

Lublin 2013

SPIS TREŚCI

Wstęp	553
1. Cele edukacyjne	553
2. Treści programowe	554
1. Pomysł na biznes (10 godzin)	554
1.1. Źródła inspiracji pomysłu	554
1.2. Jak weryfikować pomysły – planowanie w biznesie	554
1.3. Jakie cechy powinien mieć przedsiębiorca	554
1.4. Argumenty za i przeciw prowadzenia działalności gospodarczej	554
1.5. Bariery w prowadzeniu działalności gospodarczej	554
1.6. Przygotowanie i prezentacja pomysłów biznesowych przygotowanych przez słuchaczy (praca w grupach)	554
1.7. Weryfikacja i ocena pomysłów biznesowych przygotowanych przez słuchaczy	554
2. Niełatwo być szefem, ale spróbuję (10 godzin)	554
2.1. Prezentacja na temat podstawowych obszarów zarządzania przedsiębiorstwem i roli planowania w biznesie	554
2.2. Opis gry rynkowej	554
2.3. Wyjaśnienie zasad planowania poszczególnych obszarów analitycznych i wpływ błędów podejmowanych na etapie planowania na sytuację finansową	554
2.4. Podział na zespoły	554
2.5. Sesje rywalizacyjne	554
2.6. Analiza podejmowanych decyzji oraz prezentacja wyników.	554
3. Zostań kreatywny w marketingu (5 godzin)	555
3.1. Prezentacja podstawowych narzędzi marketingowych	555
3.2. Wyjaśnienie zasad przygotowania projektu marketingowego dla wybranego produktu rynkowego	555
3.3. Podział na zespoły	555
3.4. Przygotowanie spotu reklamowego.	555
3.5. Przygotowanie plakatu	555
3.6. Omówienie prac oraz ich ocena.	555
4. Po co komuś giełda (5 godzin)	555
4.0. Podstawowe pojęcia rynku kapitałowego	555
4.1. Elementy zarządzania portfelem inwestycyjnym	555
4.2. Analiza techniczna	555
4.3. Analiza behawioralna	555
3. Sposoby osiągania celów	556
4. Harmonogram realizacji zajęć	558
5. Przewidywane efekty	559
6. Ewaluacja programu	560
Bibliografia	561

WSTĘP

Program przeznaczony jest dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych, którzy biorą udział w zajęciach z przedsiębiorczości w ramach projektu „Szkoła Kluczowych Kompetencji”.

Celem programu jest podniesienie poziomu wiedzy uczniów w zakresie: poszukiwania i weryfikacji pomysłu na działalność gospodarczą, prowadzenia działalności gospodarczej, budowania spójnej kampanii marketingowej oraz rynku kapitałowego. Dodatkowo zajęcia mają za zadanie wykreowanie postaw przedsiębiorczych oraz umiejętności pracy w grupie, na podstawie symulacji gry przedsiębiorczej oraz projektu związanego z przygotowaniem projektu reklamowego wybranego produktu.

Program zakłada, że w ciągu 30 godzin (jeden tydzień) uczniowie mogą opanować podstawowe pojęcia ekonomiczne z omawianej problematyki, poznać elementarne mechanizmy funkcjonowania rynku, zapoznać się z mechanizmami planowania w biznesie.

1. CELE EDUKACYJNE

Ogólne :

1. Zaprezentowanie uczniom informacji jak i gdzie szukać pomysłu na biznes.
2. Wskazanie roli planowania w biznesie oraz pokazanie wieloaspektowego problemu zarządzania firmą.
3. Rozwijanie umiejętności społecznych i interpersonalnych (wspólna praca w grupie oraz rywalizacja z innymi zespołami).
4. Zrozumienie potrzeby działań marketingowych na rynku.
5. Zapoznanie uczniów z podstawową wiedzą na temat rynku kapitałowego oraz analizy informacji giełdowej.

Szczegółowe:

Uczeń:

- potrafi omówić cechy jakie powinien posiadać przedsiębiorca;
- zna czynniki decydujące o sukcesie;

- posiada umiejętność planowania kluczowych obszarów funkcjonalnych przedsiębiorstwa;
- potrafi wykorzystać różne techniki przekazu marketingowego;
- zna elementarne instrumenty analizy giełdowej.

2. TREŚCI PROGRAMOWE

1. Pomysł na biznes (10 godzin)

1.1. Źródła inspiracji pomysłu

1.2. Jak weryfikować pomysły – planowanie w biznesie

1.3. Jakie cechy powinien mieć przedsiębiorca

1.4. Argumenty za i przeciw prowadzenia działalności gospodarczej

1.5. Bariery w prowadzeniu działalności gospodarczej

1.6. Przygotowanie i prezentacja pomysłów biznesowych przygotowanych przez słuchaczy (praca w grupach)

1.7. Weryfikacja i ocena pomysłów biznesowych przygotowanych przez słuchaczy

2. Niełatwo być szefem, ale spróbuję (10 godzin)

2.1. Prezentacja na temat podstawowych obszarów zarządzania przedsiębiorstwem i roli planowania w biznesie

2.2. Opis gry rynkowej

2.3. Wyjaśnienie zasad planowania poszczególnych obszarów analitycznych i wpływ błędów podejmowanych na etapie planowania na sytuację finansową

2.4. Podział na zespoły

2.5. Sesje rywalizacyjne

2.6. Analiza podejmowanych decyzji oraz prezentacja wyników.

3. Zostań kreatywny w marketingu (5 godzin)

3.1. Prezentacja podstawowych narzędzi marketingowych

3.2. Wyjaśnienie zasad przygotowania projektu marketingowego dla wybranego produktu rynkowego

3.3. Podział na zespoły

3.4. Przygotowanie spotu reklamowego.

3.5. Przygotowanie plakatu

3.6. Omówienie prac oraz ich ocena.

4. Po co komuś giełda (5 godzin)

4.0. Podstawowe pojęcia rynku kapitałowego

4.1. Elementy zarządzania portfelem inwestycyjnym

4.2. Analiza techniczna

4.3. Analiza behawioralna

3. SPOSOBY OSIĄGANIA CELÓW

Lp.	Tematyka	Liczba godzin/ czas realizacji	strategie i metody nauczania	Materiały/środki dydaktyczne	Organizacja zajęć, uwarunkowania
1.	Pomysł na biznes	1 i 2 dzień zajęć / 10 godzin	<ul style="list-style-type: none"> Prezentacja multimedialna, Dyskusja na forum, Analiza wybranych przykładów przedsiębiorstw, Praca w grupach nad opracowaniem wstępnej koncepcji pomysłu na biznes, Praca w grupach nad oceną projektów prezentowanych przez poszczególne zespoły projektowe. 	laptop, rzutnik, tablice flipcharty, markery, materiały przygotowane dla słuchaczy w formie xero kopii	<ul style="list-style-type: none"> Źródła inspiracji pomysłu –prezentacja multimedialna i dyskusja na forum (1H), Jak weryfikować pomysły – planowanie w biznesie – prezentacja multimedialna i dyskusja na forum (1H), Jakie cechy powinien mieć przedsiębiorca- prezentacja multimedialna i dyskusja na forum (0,5H), Argumenty za i przeciw prowadzenia działalności gospodarczej – prezentacja multimedialna i dyskusja na forum (0,5H), Bariery w prowadzeniu działalności gospodarczej – prezentacja multimedialna i dyskusja na forum (1H), Analiza wybranych przykładów przedsiębiorstw – dyskusja (1H), Przygotowanie i prezentacja pomysłów biznesowych przygotowanych przez słuchaczy (praca w grupach) (3H), Weryfikacja i ocena pomysłów biznesowych, przygotowanych przez słuchaczy(2H).
2.	Nie łatwo być szefem, ale spróbuję	3 i 4 dzień zajęć / 10 godzin.	<ul style="list-style-type: none"> Prezentacja multimedialna, Praca w grupach nad podejmowaniem decyzji w zakresie planowania biznesu, Praca w grupach nad oceną strategii przyjętych przez przedsiębiorstwa. 	laptop, rzutnik, tablice flipcharty, markery, materiały przygotowane dla słuchaczy w formie xero kopii, kalkulatory	<ul style="list-style-type: none"> Prezentacja na temat podstawowych obszarów zarządzania przedsiębiorstwem i roli planowania w biznesie – prezentacja multimedialna i dyskusja na forum (1H), Opis gry rynkowej wyjaśnienie zasad planowania poszczególnych obszarów analitycznych i wpływ błędów podejmowanych na etapie planowania na sytuację finansową – prezentacja multimedialna i dyskusja na forum (1H), Podział na zespoły (0,5 H), Sesje rywalizacyjne – praca w grupach (6H), Analiza podejmowanych decyzji oraz prezentacja wyników – praca w grupach (1,5 H).

Lp.	Tematyka	Liczba godzin/ czas realizacji	strategie i metody nauczania	Materiały/srodki dydaktyczne	Organizacja zajęć, uwarunkowania
3.	Zostań kreatywny w marketingu	5 dzień zajęć / 5 godzin	<ul style="list-style-type: none"> Prezentacja multimedialna, Praca w grupach przy przygotowaniu scenariusza spotu reklamowego Praca w grupach przy przygotowaniu plakatu Dyskusja i ocena projektów 	laptop, brystol, farby, rzutnik, tablice flipcharty, markery, papier, kredki nożyczki, klej, materiały przygotowane dla słuchaczy w formie xero kopii, kamera	<ul style="list-style-type: none"> Prezentacja podstawowych narzędzi marketingowych – prezentacja multimedialna i dyskusja na forum (1H) Wyjaśnienie zasad przygotowania projektu marketingowego dla wybranego produktu rynkowego, podział na zespoły- prezentacja multimedialna i dyskusja na forum (1H) Przygotowanie scenariusza spotu reklamowego.- praca w grupach (1 H) Przygotowanie plakatu .- praca w grupach (1 H) Omówienie prac oraz ich ocena – dyskusja na forum (1 H)
4.	Pocokomus gielda	5 dzień zajęć / 5 godzin.	<ul style="list-style-type: none"> Prezentacja multimedialna, Dyskusja na forum 	laptop, rzutnik, tablice flipcharty, markery, materiały przygotowane dla słuchaczy w formie xero kopii,	<ul style="list-style-type: none"> Podstawowe pojęcia rynku kapitałowego – - prezentacja multimedialna i dyskusja na forum (1H) Elementy zarządzania portfelem inwestycyjnym – prezentacja multimedialna i dyskusja na forum (1,5H) Analiza techniczna – prezentacja multimedialna i dyskusja na forum (1,5H) Analiza behawioralna – prezentacja multimedialna i dyskusja na forum (1H)

4. HARMONOGRAM REALIZACJI ZAJĘĆ

Lp.	Dzień pracy	Tematyka	Liczba godzin/czas realizacji	Materiały/środki dydaktyczne	Uwagi
1	Dzień I	<ol style="list-style-type: none"> 1. Źródła inspiracji pomysłu; 2. Jak weryfikować pomysły; 3. Jakie cechy powinien mieć przedsiębiorca; 4. Argumenty za i przeciw prowadzenia działalności gospodarczej; 5. Bariery w prowadzeniu działalności gospodarczej; 6. Analiza wybranych przykładów przedsiębiorstw. 	5	laptop, rzutnik, tablice flipcharty, markery, materiały przygotowane dla słuchaczy w formie xero kopii,	
2	Dzień II	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przygotowanie i prezentacja pomysłów biznesowych przygotowanych przez słuchaczy; 2. Weryfikacja i ocena pomysłów biznesowych przygotowanych przez słuchaczy. 	5	laptop, rzutnik, tablice flipcharty, markery, materiały przygotowane dla słuchaczy w formie xero kopii,	
3	Dzień III	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prezentacja na temat podstawowych obszarów zarządzania przedsiębiorstwem i roli planowania w biznesie; 2. Opis gry rynkowej wyjaśnienie zasad planowania poszczególnych obszarów analitycznych i wpływ błędów podejmowanych na etapie planowania na sytuację finansową; 3. Podział na zespoły; 4. Sesje rywalizacyjne. 	5	laptop, rzutnik, tablice flipcharty, markery, materiały przygotowane dla słuchaczy w formie xero kopii, kalkulatory	
4	Dzień IV	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sesje rywalizacyjne; 2. Analiza podejmowanych decyzji oraz prezentacja wyników. 	5	laptop, rzutnik, tablice flipcharty, markery, materiały przygotowane dla słuchaczy w formie xero kopii, kalkulatory	

Lp.	Dzień pracy	Tematyka	Liczba godzin/czas realizacji	Materiały/środki dydaktyczne	Uwagi
5	Dzień V	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prezentacja podstawowych narzędzi marketingowych; 2. Wyjaśnienie zasad przygotowania projektu marketingowego dla wybranego produktu rynkowego, podział na zespoły; 3. Przygotowanie scenariusza spotu reklamowego; 4. Przygotowanie plakatu; 5. Omówienie prac oraz ich ocena. 	5	laptop, brystol, farby, rzutnik, tablice flipcharty, markery, papier, kredki nożyczki, klej, materiały przygotowane dla słuchaczy w formie xero kopii, kamera	
6	Dzień VI	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podstawowe pojęcia rynku kapitałowego; 2. Elementy zarządzania portfelem inwestycyjnym; 3. Analiza techniczna; 4. Analiza behawioralna. 	5	laptop, rzutnik, tablice flipcharty, markery, materiały przygotowane dla słuchaczy w formie xero kopii,	

5. PRZEWIDYWANE EFEKTY

Osiągnięcia ucznia, nabyte dodatkowo wiedza i umiejętności

Uczniowie rozwiną swoją wiedzę w zakresie: planowania działalności gospodarczej, rozwoju pomysłu na wstępnych etapach jego weryfikacji, poszukiwania źródeł inspiracji dla nowej działalności gospodarczej, podstawowych zasad planowania w biznesie, podstawowych narzędzi marketingowych, zasad zarządzania portfelem inwestycyjnym, podstawowych elementów analizy giełdowej.

Rozwijane formy aktywności ucznia

Prowadzone zajęcia przyczynią się do zwiększenia kompetencji uczniów w zakresie swobodnego prowadzenia dyskusji na wskazane tematy i argumentowania swoich poglądów, umiejętności podejmowania wspólnych decyzji w grupach wyjaśnienia konsekwencji swoich decyzji gospodarczych.

Kreowane postawy ucznia:

Aktywność, umiejętność współpracy w grupie, prezentacja swoich poglądów.

6. EWALUACJA PROGRAMU

Cele ewaluacji:

- określenie rzeczywistych efektów realizowanego programu,
 - ocena skuteczności procesu dydaktycznego.
1. Obiekt ewaluacji: program WON.
 2. Przedmiot, obiekt ewaluacji, obszary:
 - badanie osiągnięć dydaktycznych uczniów,
 - efekty pracy dydaktycznej,
 - procesy zachodzące podczas realizacji danego programu.
 3. Pytania kluczowe:
 - Jakie wymierne efekty przyniósł zrealizowany program dla uczniów?
 - Jaką wartość przyniósł program, w aspekcie zdobywania przez uczniów kompetencji kluczowych?
 4. Kryteria ewaluacji, np.:
 - atrakcyjność zajęć,
 - skuteczność,
 - rzetelność,
 - przydatność przekazywanej zdobywanej wiedzy,
 - różnorodność zadań,
 - trafność wobec oczekiwań uczniów.
 5. Metody/narzędzia:
 - ankietowanie – ankiet dla uczniów;
 - obserwacja aktywności uczniów w czasie zajęć.
 6. Próba badawcza: wszyscy uczniowie biorący udział w WON.
 7. Prezentacja danych, raport ewaluacyjny.
 8. Termin badania ewaluacyjnego: ostatni dzień zajęć na WON.

BIBLIOGRAFIA

- W. Markowski, ABC small business'u 2013, Wydawnictwo Marcus, 2013.
- K. Jajuga, Podstawy inwestowania na giełdzie papierów wartościowych, GPW Warszawa 2007.
- J. J. Fox, Jak zostać mistrzem marketingu. Czyli o zasadach dzięki którym dzwoni kasa, Vocatio Oficyna Wydawnicza.

TECHNOLOGIA INFORMACYJNA

**Program merytoryczny
wakacyjnego obozu naukowego**

**Autor programu:
Cezary Figura**

Lublin 2012

SPIS TREŚCI

Wstęp	565
2. Cele edukacyjne	566
3. Treści programowe	567
4. Sposoby osiągania celów	567
5. Przewidywane efekty	569
6. Ewaluacja programu	570

WSTĘP

Założenia ogólne

Wdrażanie i rozwijanie Kompetencji Kluczowych w ramach Projektu „Szkoła Kluczowych Kompetencji”, skierowanego do uczniów szkół ponadgimnazjalnych Polski centralnej i południowo-zachodniej. Wszystkie kompetencje kluczowe mogą przyczynić się do udanego życia w społeczeństwie wiedzy. Dobre opanowanie podstawowych umiejętności w zakresie technologii informacyjnych i komunikacyjnych stanowi niezbędną podstawę do wszelkich innych działań kształceniowych. Kompetencje informatyczne obejmują umiejętność i krytyczne wykorzystywanie technologii społeczeństwa informacyjnego w pracy, rozrywce i porozumiewaniu się. Nauczanie przedmiotu Technologia informacyjna wiąże się z pobudzeniem aktywności poznawczej u uczniów i skłonieniem ich do działań mających na celu w pełni sprawne funkcjonowanie w informacyjnym społeczeństwie XXI w., do stosowania najnowszych technologii w obrębie własnego otoczenia, zgodnie z potrzebami swoimi i innych, a także do samooceny, czyli sprawdzania i oceniania efektów swojej pracy, określania celów oraz dążenia do ich realizacji.

Zajęcia w ramach Wakacyjnego Obozu Naukowego mają za zadanie ugruntować i poszerzyć wiedzę i umiejętności uczniów.

Głównym założeniem tegorocznego WON jest uczenie i propagowanie aktywnego, twórczego i „mądrego” korzystania z komputera, poprzez pokazanie przykładów wykorzystania komputera jako:

- *narzędzia pracy,*
- *narzędzia rozrywki,*
- *narzędzia edukacji,*
- *narzędzia tworzenia.*

W ramach pracy uczniowie mają przygotować prezentację (np. film, wystąpienie publiczne, prezentacja multimedialna) pokazującą wspólną pracę, jej efekty i wypoczynek na WON wykorzystując m.in. umiejętności zdobyte w czasie zajęć.

2. CELE EDUKACYJNE

- Rozwijanie zainteresowań uczniów działaniami z zakresu technologii informacyjnej.
- Rozwijanie kreatywności uczniów, ich myślenia i innowacyjności działań, poprzez ukazanie różnych sposobów wykorzystania technologii informacyjnej.
- Uczenie i propagowanie aktywnego, twórczego i „mądrego” korzystania z technologii informacyjnej.
- Ugruntowanie specjalistycznej wiedzy z zakresu technologii informacyjnej.
- Wzmacnianie poczucia siły i zaufania do własnych możliwości uczniów.

Cele szczegółowe

Uczeń:

- zna podstawowe pojęcia: kolumna, łam, szpalta;
- potrafi tworzyć broszury, strony gazet w programie Scribus;
- ma świadomość potrzeby przestrzegania prawa autorskiego;
- zna programy edukacyjne i potrafi wykorzystać je w uczeniu się trudnych zagadnień z przedmiotów ścisłych;
- potrafi zaprojektować i zbudować komputerowy model budynku lub pojazdu;
- zna przykłady wykorzystywania komputera jako narzędzia artystycznego;
- potrafi stworzyć prostą animację;
- umie tworzyć krótkie filmy w programie Windows Movie Maker;
- potrafi zaprezentować na forum efekty swojej pracy;
- potrafi dokonać samooceny własnej prezentacji i oceny innych prezentowanych produktów.

3. TREŚCI PROGRAMOWE

Wykorzystanie komputera jako narzędzia pracy, rozrywki, edukacji i tworzenia – kreatywne wykorzystanie technologii informacyjnej.

Praca z wykorzystaniem programów komputerowych rozwijających różne umiejętności uczniów, rozwijających ich wyobraźnię przestrzenną, wspomagających edukację. Wykorzystanie komputera jako narzędzia sztuki. Omówienie aspektów: prawo autorskie, ochrona wizerunku, legalne pozyskiwanie fotografii.

Główne aplikacje komputerowe – programy do przygotowywania i składu publikacji do druku, programy do tworzenia i edycji animacji, programy do tworzenia i edycji filmów, programy edukacyjne, programy do tworzenia komputerowych modeli obiektów.

4. SPOSOBY OSIĄGANIA CELÓW

Zajęcia będą prowadzone w zespołach maksymalnie 20-osobowych. W ramach poszczególnych zespołów stosowane będą formy pracy indywidualnej, grupowej i zespołowej. Główny akcent położony zostanie na aktywność uczniów. Zajęcia będą realizowane zgodnie z poniższym programem.

1 dzień

Komputer – Narzędzie pracy

Przygotowanie gazety lub broszury (2 lub 4 strony) o tematyce zaproponowanej przez uczniów. Programy do wykorzystania: InDesign, Scribus, Word.

Omówienie aspektów: prawo autorskie, ochrona wizerunku, legalne pozyskiwanie fotografii.

2 dzień

Komputer – Narzędzie edukacji

Wykorzystanie komputera do atrakcyjnego poznawania (uczenie się) trudnych zagadnień z przedmiotów ścisłych.

- Rozwiązywanie zadań matematycznych (rysowanie wykresów, obliczanie pola powierzchni, rysowanie kątów, konstrukcje geometryczne, rozwiązywanie równań). Programy do wykorzystania: GeoGebra, C.a.R.
 - Omówienie (ilustracja) wybranych zagadnień z fizyki. Program do wykorzystania: Fizyka (program profesora Zbigniewa Kąkole).
 - Wirtualną podróż po układzie słonecznym. Programy do wykorzystania: Celestia.
-

3 dzień

Komputer – Narzędzie rozrywki

Zaprojektowanie i zbudowanie komputerowego modelu budynku lub pojazdu – rozwijanie wyobraźni przestrzennej i umiejętności planowania. Programy do wykorzystania: LEGO Digital Designer lub BlockCAD.

Omówienie problemu gier komputerowych. „*Gry komputerowe dzielimy na te co ogłupiają i te co rozwijają.*”

4 dzień

Komputer – Narzędzie tworzenia

Stworzenie animacji na temat: *Komputer narzędzie pracy, rozrywki, edukacji i tworzenia.* Programy do wykorzystania : np. Plastic Animation Paper, Synfig Studio, Unfreez.

5 dzień

Przygotowanie prezentacji (w dowolnej formie np. film, wystąpienie publiczne) przedstawiającej wspólną pracę, jej efekty i wypoczynek na WON.

6 dzień

Podsumowanie pracy. Przedstawienie na forum przygotowanych prezentacji.

Harmonogram realizacji zajęć

Lp.	Dzień pracy	Tematyka	Liczba godzin/czas realizacji	Materiały/środki dydaktyczne	Uwagi
5.	Dzień I	Komputer – Narzędzie pracy	5 godz. / 225 min	Komputer; program <i>Scribus</i>	
6.	Dzień II	Komputer – Narzędzie edukacji	5 godz. / 225 min	Komputer; programy edukacyjne: <i>GeoGebra</i> , <i>C.a.R.</i> , <i>Fizyka</i> , <i>Celestia</i>	
7.	Dzień III	Komputer – Narzędzie rozrywki	5 godz. / 225 min	Komputer; program <i>LEGO Digital</i> lub <i>BlockCAD</i>	
8.	Dzień IV	Komputer – Narzędzie tworzenia	5 godz. / 225 min	Komputer; program <i>Plastic Animation Paper</i> , <i>Synfig Studio</i> lub <i>Unfreez</i>	
9.	Dzień V	Przygotowanie prezentacji (np. filmu) pokazującej efekty wspólnej pracy na WON	5 godz. / 225 min	Komputer; program <i>Windows Movie Maker</i>	
10.	Dzień VI	Podsumowanie Wakacyjnego Obozu Naukowego. Ewaluacja	5 godz. / 225 min	Komputer, projektor multimedialny	

5. PRZEWIDYWANE EFEKTY

- Posługiwanie się pojęciami związanymi z technologią informacyjną.
- Kreatywne projektowanie przedsięwzięć i wytworów własnych wyobrażeń.
- Wykorzystanie komputera do wykonania określonych zadań.
- Planowanie działań zespołowych i indywidualnych.
- Dobór i wykorzystywanie odpowiednich narzędzi do prezentowania wytworów swojej pracy.
- Wykorzystywanie technologii informacyjnej w procesie zdobywania i poszerzania wiedzy.
- Dokonywanie koleżeńskiej oceny prac.
- Dokonywanie trafnej samooceny.

6. EWALUACJA PROGRAMU

Cele ewaluacji:

- określenie rzeczywistych efektów realizowanego programu,
- ocena skuteczności procesu dydaktycznego.

Obiekt ewaluacji: program WON.

Przedmiot, obiekt ewaluacji, obszary:

- badanie osiągnięć dydaktycznych uczniów,
- efekty pracy dydaktycznej,
- procesy zachodzące podczas realizacji danego programu.

Pytania kluczowe:

- Jakie wymierne efekty przyniósł zrealizowany program dla uczniów?
- Jaką wartość przyniósł program w aspekcie zdobywania przez uczniów kompetencji kluczowych?

Kryteria ewaluacji (np.):

- atrakcyjność zajęć,
- skuteczność,
- rzetelność,
- przydatność przekazywanej zdobywanej wiedzy,
- różnorodność zadań,
- trafność wobec oczekiwań uczniów.

Metody/narzędzia:

- ankietowanie – ankieta dla uczniów.

Próba badawcza: wszyscy uczniowie biorący udział w WON.

Prezentacja danych, raport ewaluacyjny.

Termin badania ewaluacyjnego: ostatni dzień zajęć na WON.

KOMPETENCJE MATEMATYCZNE I NAUKOWO TECHNICZNE

**Program merytoryczny
wakacyjnego obozu naukowego**

Autorzy programu:

Mariusz Walczak

Andrzej Sumorek

Lublin 2012

SPIS TREŚCI

Wstęp	573
1. Cele edukacyjne	574
Cele ogólne	574
Cele szczegółowe	574
2. Treści programowe	575
Wykaz treści programowych	575
3. Sposoby osiągania celów	576
4. Harmonogram realizacji zajęć	579
5. Przewidywane efekty	582
6. Ewaluacja programu	583
Bibliografia	584

WSTĘP

Program merytoryczny Wakacyjnych Obozów Naukowych w zakresie kompetencji naukowo-technicznych jest spójny z głównym nurtem programu „Szkoła kluczowych kompetencji”. Nacisk położono na dwa kierunki problemów, tj. praktyczne aspekty mechaniki w życiu człowieka oraz użytkowania energii elektrycznej. Oba wymienione kierunki wspomagane są narzędziami technologii informacyjnej, których nie można pominąć w trakcie realizacji prac naukowo-badawczych, związanych z szeroko pojętą mechaniką i energią elektryczną.

Adresatem treści jest młodzież w wieku 17-19 lat, która wchodzi w dorosłe życie. Atmosfera nauki w szkolnych murach, poprzez wymieszanie treści interesujących i nieciekawych dla słuchacza, może skutkować negatywnym podejściem do jakichkolwiek zagadnień z zakresu nauk przyrodniczych, matematycznych i technicznych.

Treści programowe zogniskowano na zagadnieniach występujących w życiu codziennym, pomijanych ze względu na umowny stopień „trudności”, a wpływających na każdy aspekt życia człowieka. Skupiono się na „problemach” niewidocznych gołym okiem, teoretycznie trudnych, które w atmosferze wakacyjnej, obniżonej presji mogą stanowić zagadnienia interesujące i skłonić słuchaczy do poszerzenia lub wykorzystania istniejącego zasobu wiedzy i metodologii do wyjaśniania świata przyrody oraz rozwiązań ze świata techniki. Atrakcyjność podawania treści podniesiona jest dzięki wysokiej zawartości elementów multimedialnych, praktycznych i ćwiczeniowych.

Autorzy programu mają nadzieję, że prezentowane słuchaczom treści zaowocują rozumieniem niektórych zmian powodowanych przez działalność ludzką, pokazaniem możliwości wpływania na działanie urządzeń i kształtowania związanych z tym aspektów ekonomicznych życia.

Zaprezentowane treści programu mają na celu przekonać młodzież do podjęcia dalszego kształcenia, zdobywania wiedzy i rozwijania zainteresowań na studiach technicznych, a szczególnie na kierunkach kluczowych dla rozwoju Unii Europejskiej, takich jak: inżynieria materiałowa, inżynieria biomedyczna, mechanika i budowa maszyn, automatyka, mechatronika itp.

Program opracowany został w taki sposób, aby uczestnicząca młodzież nabyła umiejętność samodzielnego analizowania zjawisk fizycznych i mechanicznych, mających zastosowanie w naukach technicznych. Realizowane zajęcia mają pobudzić młodzież do myślenia technicznego i rozwijać zdolności w zakresie nauk ścisłych.

1. CELE EDUKACYJNE

Cele ogólne

- Zapoznanie z pojęciami charakteryzującymi obwody prądu elektrycznego w życiu codziennym i praktyce laboratoryjnej.
- Teoretyczne i praktyczne określanie parametrów w obwodach prądu stałego.
- Wprowadzenie umiejętności szacowania parametrów elektrycznych urządzeń w życiu codziennym.
- Wprowadzenie świadomości występowania obiektów automatyki i robotyki w organizmie człowieka i urządzeniach otaczającego świata.
- Nauka elementów programowania robota Lego Mindstorms w środowisku Mindstorms NXT oraz oprogramowaniem National Instruments LabVIEW.
- Zapoznanie ze środkami ochrony przeciwporażeniowej instalacjach „domowych” niskiego napięcia.
- Przedstawienie metod wytwarzania biomateriałów oraz instrumentarium medycznym i prostą aparaturą badawczą.
- Zapoznanie uczniów z pojęciem i rodzajami kompozytów oraz wykorzystanie kompozytów we współczesnej technice.
- Przedstawienie uczniom warunków pracy silników samochodowych.
- Umiejętność oceny prostych uszkodzeń mechanicznych.
- Umiejętność definiowania przez uczniów zagrożeń życia codziennego, wynikających z użytkowania urządzeń technicznych i określania sposobów unikania zagrożeń i usuwania skutków wynikających z wypadków w życiu codziennym.
- Umiejętność prezentacji informacji na forum publicznym.

Cele szczegółowe

- Umiejętność nazywania poszczególnych elementów obwodu elektrycznych.
- Umiejętność posługiwania się prawami Ohma i Kirchhoffa.
- Zdolność do praktycznego pomiaru rezystancji, napięcia i prądu.
- Umiejętność wskazania przez ucznia układów automatycznego sterowania w organizmie człowieka i w życiu codziennym.

- Nabycie doświadczeń w programowaniu prostych robotów.
- Wprowadzenie do programowania w prostym (Mindstorms NXT) i złożonym (LabVIEW) środowisku programistycznym.
- Umiejętność wyjaśnienia sposobu działania środków zabezpieczeń przed porażeniami elektrycznymi w budynkach mieszkalnych.
- Umiejętność prowadzenia analizy materiałów biomedycznych pod kątem właściwości fizycznych i biomechanicznych.
- Zdolność stosowania podstawowych praw mechaniki i biomechaniki dla rozwiązania prostych zagadnień inżynierskich.
- Poznanie właściwości fizyczne i mechaniczne kompozytów oraz doskonalenie umiejętności praktycznego wykorzystania mikroskopów.
- Zapoznanie uczniów z przyczynami uszkodzeń części maszyn.
- Przekazanie wiedzy w zakresie metaloznawstwa.
- Umiejętność prognozowania w zakresie powstawania uszkodzeń.
- Przekazanie wiedzy o zagrożeniach towarzyszących ludziom w życiu codziennym wraz ze zdefiniowaniem, których z zagrożeń można uniknąć, a w których przypadkach możliwe jest tylko usunięcie ich skutków.
- Umiejętność pracy w grupie.
- Umiejętność publicznego przekazywania oraz samoceny własnego wystąpienia.

2. TREŚCI PROGRAMOWE

Wykaz treści programowych

- Pojęcia i prawa obowiązujące w obwodach prądu elektrycznego.
- Rozwiązywanie obwodów metodą przekształceń, klasyczną i superpozycji.
- Prowadzenie pomiarów w obwodach prądu stałego.
- Łączenie automatyki i robotyki – programowanie robota w prostym programie edukacyjnym i złożonym komercyjnym.
- Zabezpieczenia przeciwporażeniowe w instalacjach domowych – zrozumienie funkcjonowania.
- Właściwości fizyczne i mechaniczne biomateriałów jako przykład rozwiązywania zagadnień technicznych.

- Ocena makroskopowa gotowych wyrobów bioinżynierskich.
- Kompozyty jako materiały użytkowe.
- Właściwości fizyczne i mechaniczne kompozytów.
- Zastosowanie nowoczesnych kompozytów w przemyśle motoryzacyjnym i lotniczym.
- Ocena uszkodzonych części maszyn.
- Praca grupowa przy rozwiązywaniu złożonych problemów.
- Wystąpienia publiczne.

3. SPOSOBY OSIĄGANIA CELÓW

Osiągnięcie celów uwarunkowane będzie skutecznością wskazania słuchaczom bezpośredniego związku pomiędzy prezentowanymi treściami a praktycznymi aspektami życia codziennego. Dodatkowym atutem programu jest stosowanie dużej liczby ćwiczeń praktycznych, powiązanych z elementami współzawodnictwa i zabawy.

Temat	Cel	Metody nauczania	Środki dydaktyczne
„Wiadomo skąd popłynie prąd” – Pojęcia i prawa obwodach prądu elektrycznego i ich praktyczne stosowanie w instalacji domowej.	Wprowadzenie umiejętności rozpoznawania elementów instalacji elektrycznej i szacowania parametrów elektrycznych urządzeń w życiu codziennym.	Wyjaśnienie. Metoda problemowa – zabawa.	Papier toaletowy. Tester przewodów. Tablica lub flipchart. Zeszyty i narzędzia do pisania.
„Wiadomo skąd popłynie prąd” – Rozwiązywanie obwodów.	Zapoznanie z pojęciami charakteryzującymi obwody prądu elektrycznego.	Wykład informacyjny. Wyjaśnienie. Ćwiczenia przedmiotowe.	Tablica lub flipchart. Zeszyty i narzędzia do pisania.
„Wiadomo skąd popłynie prąd” – Prowadzenie pomiarów w obwodach elektrycznych.	Teoretyczne i praktyczne określanie parametrów w obwodach prądu stałego.	Wykład informacyjny. Ćwiczenia przedmiotowe. Ćwiczenia laboratoryjne.	Zasilacze laboratoryjne. Mierniki uniwersalne. Zestawy rezystorów.

Temat	Cel	Metody nauczania	Środki dydaktyczne
„Zabawki dorosłych czyli programowanie robotów”.	Odszukanie obiektów automatyki i robotyki w organizmie człowieka i urządzeniach otaczającego świata.	Burza mózgów. Zabawa (podział na grupy). Dyskusja.	Projektor multimedialny.
„Zabawki dorosłych czyli programowanie robotów” – Programowanie w środowisku Lego Mindstorms NXT.	Zapoznanie z oprogramowaniem Mindstorms NXT.	Ćwiczenia laboratoryjne. Metoda przypadków. Wykład wspomagany prezentacją multimedialną.	Laptop /komputer osobisty (3 szt.) – dla grup. Oprogramowanie Mindstorms NXT (Lego). Zestaw Lego Mindstorms. Projektor multimedialny.
„Zabawki dorosłych czyli programowanie robotów”. – Programowanie w środowisku graficznym LabVIEW.	Praktyczne tworzenie kodu w środowisku graficznym.	Ćwiczenia laboratoryjne. Metoda przypadków. Dyskusja. Wykład wspomagany prezentacją multimedialną.	Laptop /komputer osobisty (3 szt.) – dla grup. Oprogramowanie LabVIEW Students Edition. Zestaw Lego Mindstorms. Projektor multimedialny.
„Czy jestem bezpieczny we własnym domu? I jak się reperuje ludzi?” – Zabezpieczenia przeciwporażeniowe w instalacjach domowych.	Zapoznanie ze środkami ochrony przeciwporażeniowej. Sposoby sprawdzania skuteczności zabezpieczeń.	Wykład konwersatoryjny. Ćwiczenia przedmiotowe. Metoda przypadków Wykład wspomagany prezentacją multimedialną.	Tablica lub flipchart. Zeszyty i narzędzia do pisania. Miernik impedancji pętli zwarcia. Projektor multimedialny. Laptop /komputer osobisty.
„Czy jestem bezpieczny we własnym domu? I jak się reperuje ludzi?” – Analiza mikrostrukturalna wybranych materiałów przeznaczonych do wyrobów medycznych.	Rozwiązywanie problemów technicznych w oparciu o analizę biomateriałów.	Wykład wspomagany prezentacją multimedialną. Ćwiczenia laboratoryjne. Dyskusja i analiza.	Projektor multimedialny. Laptop, mikroskopy metalograficzne.
„Czy jestem bezpieczny we własnym domu? I jak się reperuje ludzi?” – Właściwości fizyczne i mechaniczne biomateriałów i ocena makroskopowa gotowych wyrobów bioinżynierskich.	Zapoznanie uczniów z instrumentarium medycznym i prostą aparaturą badawczą.	Wykład wspomagany prezentacją multimedialną. Ćwiczenia laboratoryjne. Dyskusja.	Projektor multimedialny. Laptop, Implanty i instrumentarium medyczne.

Temat	Cel	Metody nauczania	Środki dydaktyczne
Kompozyty jako materiały użytkowe.	Zapoznanie uczniów z pojęciem i rodzajami kompozytów.	Wykład wspomagany prezentacją multimedialną. Dyskusja i analiza.	Projektor multimedialny. Laptop,
Zastosowanie nowoczesnych kompozytów w przemyśle motoryzacyjnym i lotniczym.	Kompozyty jako materiały współczesnej techniki – techniki wytwarzania.	Wykład wspomagany prezentacją multimedialną. Ćwiczenia laboratoryjne. Dyskusja.	Projektor multimedialny. Laptop, Zgłady metalograficzne, mikroskopy optyczne.
Właściwości fizyczne i mechaniczne kompozytów,	Analiza mikrostruktury kompozytów przy użyciu optycznych mikroskopów metalograficznych.	Wykład wspomagany prezentacją multimedialną. Ćwiczenia laboratoryjne. Dyskusja i analiza.	Projektor multimedialny. Laptop, Zgłady metalograficzne, mikroskopy optyczne.
Ocena makroskopowa przełomów i przekrojów metali.	Zapoznanie uczniów z uszkodzeniami powstającymi w warunkach pracy maszyn.	Wykład wspomagany prezentacją multimedialną. Ćwiczenia laboratoryjne. Dyskusja i analiza.	Projektor multimedialny. Laptop, próbki Jacewicza, uszkodzone części maszyn.
Ocena uszkodzonych części maszyn.	Ocena warunków pracy tłoków silników samochodowych.	Wykład wspomagany prezentacją multimedialną. Ćwiczenia laboratoryjne. Dyskusja i analiza.	Projektor multimedialny. Laptop, uszkodzone części maszyn.
Zagrożenia życia codziennego – czy istnieją metody ocalenia? – Wybór zagadnienia, przygotowywanie prezentacji.	Zdefiniowanie zagrożeń towarzyszących człowiekowi w życiu codziennym, grupowa praca nad wspólnym prezentacją problemu.	Metoda problemowa + zabawa. Burza mózgów. Dyskusja.	Tablica lub flipchart. Zeszyty i narzędzia do pisania. Projektor multimedialny. Laptop /komputer osobisty.
Zagrożenia życia codziennego – czy istnieją metody ocalenia? – Publiczna prezentacja zagadnienia i ocena formy prezentacji.	Nabycie umiejętności wystąpienia publicznego i oceny jego efektów.	Burza mózgów. Dyskusja. Inscenizacja. Prezentacja.	Tablica lub flipchart. Zeszyty i narzędzia do pisania. Projektor multimedialny. Laptop /komputer osobisty.

4. HARMONOGRAM REALIZACJI ZAJĘĆ

Lp.	Dzień pracy	Tematyka	Liczba godzin/ czas realizacji	Materiały/środki dydaktyczne	Uwagi
1.	Dzień I	„Wiadomo skąd popłynie prąd” – Pojęcia i prawa obwodach prądu elektrycznego i ich praktyczne stosowanie w instalacji domowej.	1	Papier toaletowy. Tester przewodów. Tablica lub flipchart. Zeszyty i narzędzia do pisania.	-
		„Wiadomo skąd popłynie prąd” – Rozwiązywanie obwodów.	2	Tablica lub flipchart. Zeszyty i narzędzia do pisania.	-
		„Wiadomo skąd popłynie prąd” – Prowadzenie pomiarów w obwodach elektrycznych.	2	Tablica lub flipchart. Zeszyty i narzędzia do pisania. Zasilacze laboratoryjne. Mierniki uniwersalne. Zestawy rezystorów.	-
2.	Dzień II	„Zabawki dorosłych czyli programowanie robotów” – Automatyka na codzień.	1	Projektor multimedialny. Laptop /komputer osobisty.	-
		„Zabawki dorosłych czyli programowanie robotów” – Programowanie w prostym środowisku Lego Mindstorms NXT.	2	Laptop /komputer osobisty (3 szt.) – dla grup. Oprogramowanie Mindstorms NXT (Lego). Zestaw Lego Mindstorms.	-
		„Zabawki dorosłych czyli programowanie robotów” – Wprowadzenie do programowania w środowisku graficznym LabVIEW.	2	Laptop /komputer osobisty (3 szt.) – dla grup. Oprogramowanie LabVIEW Students Edition. Zestaw Lego Mindstorms.	-

Lp.	Dzień pracy	Tematyka	Liczba godzin/ czas realizacji	Materiały/środki dydaktyczne	Uwagi
3.	Dzień III	„Czy jestem bezpieczny we własnym domu? I jak się reperuje ludzi?” – Zabezpieczenia przeciwporażeniowe w instalacjach domowych.	2	Projektor multimedialny. Laptop /komputer osobisty. Tablica lub flipchart. Zeszyty i narzędzia do pisania. Miernik impedancji pętli zwarcia.	-
		„Czy jestem bezpieczny we własnym domu? I jak się reperuje ludzi?” – Analiza mikrostrukturalna wybranych materiałów przeznaczonych do wyrobów medycznych.	1	Wykład wspomagany prezentacją multimedialną. Ćwiczenia laboratoryjne. Dyskusja i analiza.	-
		Czy jestem bezpieczny we własnym domu? I jak się reperuje ludzi?” – Właściwości fizyczne i mechaniczne biomateriałów i ocena makroskopowa gotowych wyrobów bioinżynierskich.	2	Wykład wspomagany prezentacją multimedialną. Ćwiczenia laboratoryjne. Dyskusja.	-
4.	Dzień IV	Kompozyty jako materiały użytkowe.	1	Projektor multimedialny. Laptop, flipchart.	
		Zastosowanie nowoczesnych kompozytów w przemyśle motoryzacyjnym i lotniczym.	2	Projektor multimedialny. Laptop, Zgłady metalograficzne, mikroskopy optyczne.	
		Właściwości fizyczne i mechaniczne kompozytów,	2	Laptop, Zgłady metalograficzne, mikroskopy optyczne.	

Lp.	Dzień pracy	Tematyka	Liczba godzin/ czas realizacji	Materiały/środki dydaktyczne	Uwagi
5.	Dzień V	Ocena makroskopowa przełomów i przekrojów metali.	2	Projektor multimedialny. Laptop, próbki Jacewicza, uszkodzone części maszyn.	
		Ocena uszkodzonych części maszyn.	1	Projektor multimedialny. Laptop, uszkodzone części maszyn.	
6.	Dzień VI	Zagrożenia życia codziennego – czy istnieją metody ocalenia? – Wybór prezentowanego zagadnienia, grupowe przygotowywanie prezentacji.	4	Tablica lub flipchart. Zeszyty i narzędzia do pisania. Projektor multimedialny. Laptop /komputer osobisty.	-
		Zagrożenia życia codziennego – czy istnieją metody ocalenia? - Publiczna prezentacja problemu i ocena formy prezentacji.	1	Tablica lub flipchart. Zeszyty i narzędzia do pisania. Projektor multimedialny.	-

5. PRZEWIDYWANE EFEKTY

Uczestnik Wakacyjnych Obozów naukowych nabędzie wiedzę dotyczącą:

- analizy obwodów elektrycznych w zakresie korzystania z metod klasycznej, przekształceń i superpozycji;
- sposobów zabezpieczania użytkownika energii elektrycznej przed porażeniem i struktury instalacji elektrycznej w budynkach;
- budowy i rodzajów taryf energetycznych;
- programowania urządzeń w środowiskach graficznych;
- właściwości fizycznych i mechanicznych współczesnych materiałów inżynierskich;
- sposobów kształtowania i oceny warunków pracy materiałów;
- zastosowań nowoczesnych materiałów w przemyśle.

Uczestniczenie w kompletnym pakiecie zajęć gwarantuje uczestnikowi pozyskanie umiejętności:

- teoretycznego rozwiązywania obwodów elektrycznych trzema metodami;
- poprawnego posługiwania się miernikami uniwersalnymi;
- znajomości zasad kontroli i doboru zabezpieczeń do domowej instalacji elektrycznej;
- określania energochłonności i kosztów użytkowania odbiorników energii elektrycznej;
- konstruowania programów w konsumenckim i profesjonalnym pakiecie programowania graficznego;
- dokonywania analizy mikrostrukturalnej;
- potrafi zidentyfikować przyczyny uszkodzeń wybranych części maszyn;
- w zakresie klasyfikacji biomateriałów według różnych kryteriów;
- dokonywania badań z wykorzystaniem prostej aparatury badawczej;
- rozpoznawania podstawowych materiałów i porównywania ich właściwości.

Współpraca wykładowcy z uczestnikami obozu oraz praca uczestników w grupie rozwinię w słuchaczu:

- świadomość odpowiedzialności za pracę własną oraz gotowość ponoszenia odpowiedzialności za wspólnie realizowane zadania;

- zrozumienie pozatechnicznych aspektów i skutków działalności technicznej, w tym wpływu na środowisko;
- świadomość roli wiedzy o materiałach w praktyce inżynierskiej;
- zrozumienie społecznej roli ingerencji inżyniera w żywy organizm.

6. EWALUACJA PROGRAMU

Cele ewaluacji:

- określenie rzeczywistych efektów realizowanego programu,
 - ocena skuteczności procesu dydaktycznego.
1. Obiekt ewaluacji: program WON.
 2. Przedmiot, obiekt ewaluacji, obszary:
 - badanie osiągnięć dydaktycznych uczniów,
 - efekty pracy dydaktycznej,
 - procesy zachodzące podczas realizacji danego programu.
 3. Pytania kluczowe:
 - Jakie wymierne efekty przyniósł zrealizowany program dla uczniów?
 - Jaką wartość przyniósł program w aspekcie zdobywania przez uczniów kompetencji kluczowych?
 4. Kryteria ewaluacji (np.):
 - atrakcyjność zajęć,
 - skuteczność,
 - rzetelność,
 - przydatność przekazywanej zdobywanej wiedzy,
 - różnorodność zadań,
 - trafność wobec oczekiwań uczniów.
 5. Metody/narzędzia
 - ankietowanie – ankiet dla uczniów.
 6. Próba badawcza: wszyscy uczniowie biorący udział w WON.
 7. Prezentacja danych, raport ewaluacyjny.
 8. Termin badania ewaluacyjnego: ostatni dzień zajęć na WON.

BIBLIOGRAFIA

- Chruściel M., LabVIEW w praktyce, Wyd. BTC, Legionowo, 2008.
- Tłaczała W., Środowisko LabVIEW w eksperymencie wspomaganym komputerowo, WNT, W-wa 2002.
- Pietrzyk W. (red.), Laboratorium z elektrotechniki, Wydawnictwa Uczelniane Politechniki Lubelskiej, 2003.
- Pietrzyk W. (red.), Laboratorium z elektroniki, Wydawnictwa Uczelniane Politechniki Lubelskiej, 2002.
- Marciniak J.: Biomateriały, Wyd. Politechniki Śląskiej, Gliwice 2002.
- Blicharski M.: Wstęp do inżynierii materiałowej. WNT, Warszawa 1998.
- Boczowska A., Kapuściński J.: Kompozyty. Oficyna Wyd.Politechniki Warszawskiej, Warszawa 2003.

JĘZYK ANGIELSKI

**Program merytoryczny
wakacyjnego obozu naukowego**

**Autor programu:
Wiesław Dacka**

Lublin 2012

SPIS TREŚCI

Spis treści	586
1. Założenia ogólne	587
2. Cele edukacyjne ogólne	588
3. Cele edukacyjne szczegółowe	588
4. Materiał nauczania	589
5. Procedury osiągnięcia celów	590
Techniki nauczania	590
Formy i metody pracy	592
Materiały dydaktyczne	592
Środki techniczne niezbędne do realizacji zajęć	592
Harmonogram realizacji zajęć	596
6. Opis założonych osiągnięć uczestnika WON	597
7. Ewaluacja programu	597
Bibliografia	598

1. ZAŁOŻENIA OGÓLNE

Wakacyjne obozy naukowe są działaniem skierowanym do uczniów uczestniczących w Projekcie SKK w ramach kompetencji „Porozumiewanie się w językach obcych”.

W tegorocznym szkoleniu udział biorą przedstawiciele klas, w których nauczany jest jeden z dwóch języków obcych: niemiecki lub angielski. Program WON wychodzi z następujących założeń ogólnych:

- 1) przewiduje się realizację wspólnych dla wszystkich grup językowych celów i zadań w wybranych blokach sprawnościowych, które będą miały szczegółową realizację na zajęciach z poszczególnych języków;
- 2) uczniowie doskonalą swoje umiejętności językowe, ze szczególnym uwzględnieniem sprawności umożliwiających realną komunikację;
- 3) treści, materiały i zadania dobrane w taki sposób, aby ewentualne różnice w poziomie uczniów nie były znaczącą przeszkodą w realizacji programu;
- 4) materiały do zajęć pochodzą ze starannie wybranych źródeł pedagogicznych, pozycji literackich jak również z prasy czy też Internetu z uwzględnieniem ewentualnej niezbędnej adaptacji;
- 5) program przewiduje zajęcia również poza salą audytoryjną;
- 6) każda grupa uczniów realizuje zajęcia z jednym lektorem;
- 7) tygodniowe szkolenie kończy się prezentacją / konkursem przygotowanym przez każdą grupę;
- 8) program realizowany będzie w grupach 10-osobowych w wymiarze 5 godz. x 6 dni (30 g);
- 9) w skład grupy wchodzi uczniowie z różnych grup, co sprzyja integracji i wymianie doświadczeń;
- 10) lektorzy sami przygotowują materiały do nauczania i ich kopie.

2. CELE EDUKACYJNE OGÓLNE

Program daje możliwość realizacji celów, które mieszczą się w następujących obszarach: *wiedza – umiejętności – postawy*. Za najważniejsze należy uznać następujące cele:

- 1) doskonalenie kompetencji kluczowych nabywanych podczas realizacji autorskich programów nauczania;
- 2) kształtowanie kompetencji socjokulturowej;
- 3) poznanie nowych strategii uczenia się;
- 4) uczenie się w działaniu i współpraca w grupie przy realizacji wspólnego zadania (przygotowanie konkursu);
- 5) kształtowanie przekonania o uniwersalności kultury pomimo różnic językowych oraz rozwijanie postawy akceptacji dla kultury i języka innego kraju;
- 6) rozwijanie ciekawości poznawczej i kreatywności.

3. CELE EDUKACYJNE SZCZEGÓŁOWE

W ramach zajęć uczniowie będą realizować następujące cele szczegółowe:

- 1) rozwijanie kompetencji komunikacyjnych w zakresie mówienia oraz rozumienia tekstu czytanego i słuchanego;
- 2) kształtowanie poprawności językowej w wybranych aspektach w celu prawidłowej realizacji bieżących zadań komunikacyjnych;
- 3) pogłębianie wiedzy o kulturze i życiu codziennym kraju języka nauczanego w jego wybranych aspektach;
- 4) rozwijanie umiejętności formułowania wypowiedzi ustnej monologicznej (plan wypowiedzi, wyrazy kluczowe);
- 5) rozwijanie umiejętności wypowiedzi ustnej w interakcji (rozpoczynanie, podtrzymanie, kończenie rozmowy, zmiana roli, zmiana tematu rozmowy itp.);
- 6) kształtowanie umiejętności argumentowania i wyrażania opinii;
- 7) rozwijanie umiejętności mediacyjnych (przeobrażanie tekstu, przekład między sprawnościami, opis rysunku itp.);
- 8) rozwijanie umiejętności kompensacyjnych (ukrywanie braków);

- 9) rozwijanie umiejętności integracji zdobywanej wiedzy i umiejętności;
- 10) poznanie okolicy, w której odbywa się Wakacyjny Obóz Naukowy.

4. MATERIAŁ NAUCZANIA

Treści nauczania zostaną dobrane wg dwóch kryteriów: przydatności oraz potrzeb uczących się. Oba te kryteria mają duży walor motywacyjny ze względu na użyteczność i uniwersalność zdobywanej wiedzy i umiejętności oraz kierunkiem zainteresowań uczniów. Przykładowe treści nauczania dotyczą następujących sfer komunikacji w Polsce i w kraju języka nauczanego (KJN): 1) życie codzienne rodziny; 2) kultura tzw. wysoka i popularna (literatura, film, TV, książka, muzyka); 3) nauka i praca; 4) rozrywka i czas wolny; 5) motoryzacja i sport; 6) kuchnie narodowe; 7) różnice kulturowe; 8) sztuka przetrwania. W ramach powyższych sfer komunikacji proponuje się realizację następujących tematów (przykłady):

- 1) Jakie to przysłowie? (poznanie przysłów i porzekadeł KJN; stosowanie ich w wypowiedziach; dobór ekwiwalentów w języku polskim; inscenizacja przysłów i porzekadeł za pomocą pantomimy);
- 2) Jak się to je? (poznanie języka instruktazu na przykładzie korzystania z pałeczek chińskich; konfrontacja własnego tłumaczenia – na język polski / obcy w zależności od zaawansowania – z tekstem oryginalnym; inscenizacja fragmentów);
- 3) Jaka to melodia? (poznanie wybranych piosenek – przebojów w języku obcym / piosenek polskich w wykonaniu obcojęzycznym; wykorzystanie piosenek do kształtowania poprawności; konkurs piosenki języku obcym);
- 4) Jak przetrwać w ...? (prezentacja wybranych zawodów powszechnie uznanych za niebezpieczne; wykorzystanie tekstów do rozwijania kompetencji lingwistycznej i komunikacyjnej; konkurs „Jaki to zawód?”);
- 5) Smacznego! (popularne dania kuchni krajów obszaru anglojęzycznego; poznanie leksyki związanej z kuchnią: produkty, porcje, czynności, sprzęt kuchenny; sporządzanie przepisów kulinarnych; układanie menu na przyjęcie z okazji...; redakcja zaproszeń ustnych i pisemnych);
- 6) Poznaj swój kraj / ew. poznaj region / miasto... (zdobywanie informacji o miejscowości, regionie, legendach z nim związanych, ludziach zasłużonych dla miejsca itd.);

- 7) Co robić w weekend? (sposób spędzania czasu przez młodzież w krajach obszaru anglojęzycznego, w Polsce, w miejscowości, gdzie odbywa się WON; Jak się nie nudzić? – pomysły na spędzanie wolnego czasu przedstawione w języku obcym);
- 8) „Milionerzy” (prezentacja fragmentów teleturnieju; struktura pytań w języku angielskim, ułożenie zestawu pytań do „Milionerów” na podstawie informacji o KJN);
- 9) An Englishman in New York – analizowanie różnic kulturowych na podstawie tekstu, różnice leksykalne i gramatyczne pomiędzy językiem brytyjskim a amerykańskim.

5. PROCEDURY OSIĄGANIA CELÓW

Zakłada się, że każdy moduł zajęć (I-VI) będzie realizowany jednego dnia w czasie 5 godzin. Ilustruje to poniższy rozkład zajęć z podziałem na dni. Praca w grupach będzie realizowana przy zastosowaniu metod aktywizujących, co zostanie uwzględnione w scenariuszach i rozkładach zajęć, przygotowanych przez trenerów prowadzących zajęcia.

Techniki nauczania

W trakcie realizacji programu WON uczeń pozna nowe (lub rozwinie już znane) strategie uczenia się, do których m.in. należą:

- rozumienie celu wykonywanych zadań;
- planowanie wykonania zadania i dobór możliwych sposobów jego wykonania;
- umiejętne korzystanie z pomocy nauczyciela i otrzymanych materiałów;
- integrowanie wiedzy i umiejętności już nabytych;
- korekta błędów.

Uczniowie poznają i rozwiną techniki kształtujące ich kompetencję językową w następujących obszarach:

Sprawność mówienia (przykładowe techniki):

- planowanie i realizacja wypowiedzi ustnej (plan w formie pytań, wyrazy kluczowe, wg gotowej struktury);
- wchodzenie w interakcję (zadaję pytania, odpowiadam, dopytuję się o szczegóły, nie zgadzam się, prezentuję opinię, uzasadniam stanowisko);
- tekst jako bodziec do wypowiedzi ustnej (streszczanie, komentowanie);

- rysunek jako bodziec do wypowiedzi ustnej (opis wg ustalonego schematu; komentarz; wyrażanie emocji);
- historyjka obrazkowa jako bodziec do wypowiedzi ustnej;
- sytuacja autentyczna w klasie lub poza salą audytoryjną / ew. z wcześniejszego doświadczenia uczniów jako bodziec do wypowiedzi ustnej (opis, komentarz, projekcja ew. konsekwencji zdarzenia).

Sprawność rozumienia tekstu czytanego / słuchanego (przykładowe techniki):

- prognozowanie treści tekstu na podstawie pobieżnego oglądu (tytuł, ilustracja, wykres itp.);
- sytuowanie tekstu (o czym, jaka forma);
- sporządzanie planu tekstu;
- wyszukiwanie wyrazów i wyrażeń kluczowych dla rozumienia i ew. dalszych działań językowych;
- wypełnianie tabeli podczas słuchania (grupowanie leksyki i treści);
- „dyktando rysunkowe” (uproszczone ilustracje treści);
- domysł językowy (rozumienie znaczeń wyrazów i wyrażeń nieznanych na podstawie kontekstu i podobieństw międzyjęzykowych).

Poprawność językowa (przykładowe techniki dobierane w miarę bieżących potrzeb)

W zakresie poprawności fonetycznej:

- imitacja dźwięków, grup dźwięków, wyrazów, zdań (indywidualnie, w grupie, chórem);
- powtarzanie konsekwentne;
- powtarzanie równoległe.

W zakresie poprawności gramatycznej:

- dryl ustny;
- substytucja;
- transformacja;
- integracja.

W zakresie poprawności ortograficznej:

- przepisywanie krótkich fragmentów z tekstów czytanych;
- spisywanie fragmentów tekstów słuchanych;
- dyktando cząstkowe (literowe, sylabowe, wyrazowe);
- dyktando fonetyczne.

Formy i metody pracy

Przewiduje się łączenie różnych form pracy w zależności od bieżących potrzeb wynikających z realizacji materiału oraz potrzeb grupy i poszczególnych uczniów:

- praca frontalna z grupą (prezentacja zadań i ich celów, wyjaśnianie zjawisk językowych, dyskusja);
- mini wykład konwersatoryjny;
- pogadanka;
- praca w parach i większych grupach (realizacja wybranych zadań bieżących);
- praca metodą projektów (wybór zadania, planowanie, realizacja i prezentacja);
- konsultacje z nauczycielem podczas wykonywania zadań.

Materiały dydaktyczne

Warunkiem skutecznej realizacji zaplanowanych celów jest odpowiedni dobór materiałów dydaktycznych. Powinny one być dostosowane do poziomu grupy i inspirować określone zadanie. Zasadą jest stosowanie materiałów autentycznych, w tym m.in.:

- teksty autentyczne (informacyjne, narracyjne, użytkowe, literackie);
- nagrania CD (piosenki, nagrania dydaktyczne i wypowiedzi użytkowników języka obcego);
- nagrania TV (krótkie filmy, wiadomości, reklamy, fragmenty filmów, talk-show);
- ilustracje, fotografie, historyjki obrazkowe, mapy itp.

Środki techniczne niezbędne do realizacji zajęć

- magnetofon na płyty CD;
- laptop;
- rzutnik;
- notatniki (bloki) A4;
- bloki do flipcharta;
- mazaki, ołówki.

PROPONOWANY PLAN REALIZACJI ZAJĘĆ

Dzień I

Temat: Poznajmy się lepiej.

Cele:

- Zapoznanie się grupy z nauczycielem.
- Przedstawienie programu WON.
- Przypomnienie środków językowych w zakresie prezentacji i opisu własnej osoby i innych; opisu przedmiotów; klasyfikacji; stawiania hipotez.
- Rozwijanie umiejętności rozumienia ze słuchu i formułowania własnych wypowiedzi w interakcji z nauczycielem i kolegami; rozwijanie umiejętności rozumienia tekstu pisanego i mówionego oraz robienia notatek.

Przebieg zajęć:

1. Poznajmy się – gra pamięciowa; wymiana informacji o zainteresowaniach; zastosowanie uzyskanych informacji do stworzenia krótkich tekstów informacyjnych.
2. Opis zewnętrzny oraz cechy osobowości wynikające z pozycji w strukturze rodziny – ćwiczenia na rozumienie tekstu mówionego, dopasowywanie modeli osobowościowych.
- 3) Praca w parach: zarządzanie własnym czasem – wykres kołowy – poszukiwanie podobieństw oraz określanie różnic.
- 4) Praca w grupach: wspólne ustalanie sposobów wzajemnej współpracy.
- 5) Nauka piosenki.

Dzień II

Temat: Stereotypy a prawda; Szkoła moja i moich rodziców

Cele:

1. Przypomnienie środków językowych umożliwiających opowiadanie o zagadnieniach w sposób ogólny i hipotetyczny.
3. Rozwijanie umiejętności relacjonowania wydarzeń.
4. Kształtowanie umiejętności rozumienia ze słuchu.
5. Zapoznanie uczniów z wybranymi aspektami kultury krajów anglojęzycznych.
6. Przypomnienie i zapoznanie uczniów z systemem edukacji w krajach anglosaskich.

Przebieg zajęć:

- Prezentacja obowiązującego modelu edukacji obowiązującego w kulturze zachodniej i dalekowschodniej; eksperyment edukacyjny – współcześni uczniowie w realiach szkoły lat 50. – analiza potencjalnych korzyści i trudności, dyskusja nad zmianami cywilizacyjnymi i społecznymi.
- Praca w grupach: burza mózgów na temat stereotypów dotyczących mieszkańców Anglii i USA.
- Praca w parach – określenie stereotypów Polaka.
- Nauka piosenki.
- Niekonwencjonalne definiowanie – TV show – opisywanie przedmiotów i ludzi.

Dzień III

Temat: Wiadomości telewizyjne i radiowe

Cele:

- Przypomnienie i poszerzenie zasobu słownictwa z zakresu tematycznego.
- Doskonalenie umiejętności prezentacji.
- Rozwijanie umiejętności rozumienia tekstu pisanego.
- Zapoznanie uczniów z wybranymi formami reportażu.

Przebieg zajęć:

- 1) Wiadomości – przypomnienie słownictwa; projekcja i klasyfikacja krótkich fragmentów wiadomości różnych typów.
- 2) Napisanie i odegranie dialogu do wywiadu telewizyjnego.
- 3) Praca w grupach: przygotowanie i przedstawienie projektu wiadomości telewizyjnych.
- 4) Nauka piosenki.

Dzień IV

Temat: Podróże bliskie i dalekie

Cele:

- 1) Poznanie środków językowych służących do krótkiego opisu zabytków, zwiedzanych obiektów, spotkanych ludzi i obserwowanych sytuacji;
- 2) Zdobycie/przypomnienie podstawowej wiedzy o wybranych zabytkach w miejscu realizacji Wakacyjnego Obozu Naukowego;
- 3) Rozwijanie umiejętności opisu ilustracji i relacjonowania wydarzeń.

Przebieg zajęć:

- Obejrzenie materiału filmowego o wybranym mieście; ćwiczenia na rozumienie.
- Praca w parach: ćwiczenia w opisie ilustracji zabytków – rozpoznawanie opisywanego miejsca.
- Praca z mapą Poronina – wskazówki i lokalizacja obiektów, opisywanie położenia przy pomocy terminów geograficznych.
- Reportaż z Poronina – zadanie do wykonania w plenerze – zebranie informacji o potrawach lokalnych, miejscach wypoczynku, rekreacji i kultury.
- Podsumowanie: przygotowanie prospektu turystycznego/plakatu nt. Poronina.
- Formy spędzania wolnego czasu – propozycja sporządzenia niskobudżetowego programu pobytu w Poroninie.
- Nauka piosenki.

Dzień V

Temat: Rozwiązywanie problemów i jak przetrwać w ekstremalnych warunkach?

Cele:

1. Rozwijanie sprawności rozumienia tekstu czytanego i słuchanego.
2. Rozwijanie sprawności mówienia na podstawie wyrazów kluczowych.
3. Doskonalenie umiejętności wybiórczego rozumienia autentycznych treści językowych w kontekście idiomów oraz przysłów.
4. Doskonalenie słownictwa używanego w kontekście sugerowania i argumentowania swoich decyzji.
5. Doskonalenie słownictwa używanego w kontekście języka instruktażu.

Przebieg zajęć:

- Praca w zespołach – ustalenia niezbędnych przedmiotów do przetrwania w trudnych sytuacjach geograficznych takich jak pustynia, las deszczowy, góry, itp.
- Praca w parach – przygotowanie propozycji odpowiedzi na stawiane przez słuchaczy radiowych pytania.
- Praca indywidualna – poznanie umiejętności posługiwania się pałeczkami chińskimi podczas spożywania pokarmów stałych.
- Inscenizacja za pomocą pantonimy, sketchu na podstawie poznanych idiomów oraz przysłów.

- Prezentacjach wybranych zawodów uznanych powszechnie za niebezpieczne i zagrażające życiu ludzkiemu. Konkurs – jaki to zawód?
- Nauka piosenki.

Dzień VI

Temat: Pożegnanie.

Przebieg zajęć:

- Prezentacja przygotowanych wywiadów telewizyjnych, sketchów lub/ piosenek.
- Podsumowanie Wakacyjnego Obozu Naukowego. Ewaluacja.

W programie każdego dnia znajduje się zadanie, z których trzy uczniowie przygotowują jako prezentację konkursową na zakończenie obozu. Są to następujące zadania:

- 1) Piosenki;
- 2) Inscenizacja skeczu;
- 3) Inscenizacja sceny z reportażu telewizyjnego bądź radiowego;
- 4) Plakat lub prospekt reklamowy;
- 5) Biuletyn informacyjny.

Harmonogram realizacji zajęć

Lp.	Dzień pracy	Tematyka	Liczba godzin/ czas realizacji	Materiały/środki dydaktyczne	Uwagi
1.	Dzień I	1. Poznajmy się lepiej	5	Teksty, ilustracje	
2.	Dzień II	1. Narodowe stereotypy	5	Teksty, ilustracje, nagrania audio	
3.	Dzień III	1. Wiadomości telewizyjne i radiowe	5	Teksty, ilustracje, nagrania audio i video	
4.	Dzień IV	1. Podróże bliskie i dalekie	5	Teksty, ilustracje, nagrania video i audio	
5.	Dzień V	1. Jak przetrwać w ekstremalnych warunkach	5	Teksty, ilustracje, nagrania audio	
6.	Dzień VI	1. Prezentacje efektów wspólnej pracy i pożegnanie	5		

6. OPIS ZAŁOŻONYCH OSIĄGNIĘĆ UCZESTNIKA WON

Po zakończeniu zajęć uczestnik powinien:

1. pogłębić kompetencję lingwistyczną i komunikacyjną w wybranych sferach komunikacji;
2. umieć planować wykonywanie powierzonego zadania;
3. poznać nowe / rozwinąć już znane strategie uczenia się;
4. umieć korzystać z pomocy nauczyciela i dostępnych materiałów przy wykonywaniu zadania;
5. umieć integrować zdobytą wiedzę i umiejętności;
6. umieć wyszukiwać i selekcjonować informacje;
7. znajdować przyjemność w uczeniu się języka obcego;
8. nauczyć się współpracować w grupie i prezentować efekty swojej pracy;
9. poznać region, w którym odbywa się Wakacyjny Obóz Naukowy.

7. EWALUACJA PROGRAMU

Cele ewaluacji:

- określenie rzeczywistych efektów realizowanego programu,
 - ocena skuteczności procesu dydaktycznego.
1. Obiekt ewaluacji: program WON.
 2. Przedmiot, obiekt ewaluacji, obszary:
 - badanie osiągnięć dydaktycznych uczniów,
 - efekty pracy dydaktycznej,
 - procesy zachodzące podczas realizacji danego programu.
 3. Pytania kluczowe:
 - Jakie wymierne efekty przyniósł zrealizowany program dla uczniów?
 - Jaką wartość przyniósł program w aspekcie zdobywania przez uczniów kompetencji kluczowych?

4. Kryteria ewaluacji (np.):
 - atrakcyjność zajęć,
 - skuteczność,
 - rzetelność,
 - przydatność przekazywanej zdobywanej wiedzy,
 - różnorodność zadań,
 - trafność wobec oczekiwań uczniów.
5. Metody/narzędzia:
 - ankietowanie – ankieta dla uczniów.
6. Próba badawcza: wszyscy uczniowie biorący udział w WON.
7. Prezentacja danych, raport ewaluacyjny.
8. Termin badania ewaluacyjnego: ostatni dzień zajęć na WON.

BIBLIOGRAFIA

1. Clive Oxenden, Christina Latham-Koenig, *New English File*, Oxford University Press, 2005.
2. Stuart McKinlay, *New Matura Success*, Pearson Longman, 2011.
3. Araminta Crace, Richard Acklam, *New Total English*, Pearson Longman, 2011.
4. Antonia Clare. JJ Wilson, *Speakout*, Pearson Longman, 2011.
5. Milanda Broukal, Janet Milhomme, *All about the USA*, Pearson Longman, 2008.
6. Norman Whitby, Vicky Hollett, *Lifestyles*, Pearson Longman, 2010.
7. Gearge Woolard, *Lessons with Laughter*, Thomson, 1996.
8. Dean Curry, *Illustrated American Idioms*, English Teaching Division, US Information Agency, Washington D.C., 1982.